

DR. KENDE PÉTER

AVIKTOR

DR. KENDE PÉTER

A VIKTOR

Hibiszkusz Kft.
Budapest

© dr. Kende Péter
Megjelent a Hibiszkusz Kft. gondozásában
Felelős kiadó: a kft. ügyvezetője

Szerkesztette:

Orbán Viktor személyisége nem is olyan bonyolult, mint sokan hiszik. Kövér László a tudatalattija és Simicska Lajos a felettes énje. Bár talán ez így nem is igaz. Lehet, Simicska Lajos a tudatalattija és Kövér László a felettes énje.

Köznapiban fogalmazva: az egyszemélyes focicsapatnak – amelyben Orbán Viktor a kapus, a hátvéd, az összekötő és legfőként a középcsatár – Kövér László a tréner, Simicska Lajos pedig a menedzsere. S ennek a csapatnak nem Várszegi Gábor a tulajdonosa, hanem ők hárman maguk, valamint családtagjaik, barátaik és üzletfeleik, akárcsak Nyuszinál, ahol Micimackó és Malacka egyaránt kimaradt a tulajdonosi körből. Ámbátor Magyarországon ma tízmillió Micimackó él, Orbánék viszont nincsenek többen százötvennél. De hiába: „Minél inkább havazik, annál inkább hózik.”

*

Az Orbán családban négy férfi van. Ebből kettőnek Győző a neve, egynek Viktor. A negyediket Áronnak hívják, ez vagy azt jelenti: ihletett, tisztánlátó, vagy inkább azt: a bátorság hegye.

*

A nép – főként két választás között – jobbára viccekben alkot ítéletet.

A kezdő miniszter leszerződik a parlament focicsapatába. Kövér eligazítja:

– A legfontosabb, hogy ugyanúgy viselkedj, mint a politikában: ha nem tudod a labdát elrúgni, akkor az ellenfélbe rúgjál jó nagyot, nehogy tovább szaladjon! Na, kezdjük! Hol a labda?

Mire Orbán bentről a pályáról kikiabál:

– A francba a labdával! Kezdődjön a játék!

Kéri Lászlóval, a méltán népszerű és elismert politológussal valaha évfolyamtársak voltunk a jogon, a szociológiát már nem együtt végeztük. Ő bent maradt az egyetemen tanítani, én kalandoztam, majd írni kezdtem. Harmadik kötetem lett volna a Közérdekű bejelentés című, a Gerencsér Ildikó (azóta öngyilkossá lett) művelődésiház-igazgató és helyettese, Németh Imre elleni koncepciók perről, a kerületi pártbizottság irányításával. 1986–87-et írtunk, a könyv persze nem jelenhetett meg, a kiadóvezetők hanyatt-homlok menekültek előlem, ám föltaláltunk egy új műfajt: az átmenetet a szamizdat és a legálisan kiadott könyv között. A Politikatudományi Társaság megvitatta Vannak-e ma koncepciók perek? című összefoglalómat, s Benczúr utcai (a Társadalomtudományi Intézet épületében működő) könyvtárában bárki számára helyben olvasással elérhetővé tette a kötet teljes kéziratát. Erre a vitára kértem föl az egyik opponensnek Kérit, és ő is megkapta miatta a magáét: nemcsak engem rendeltek be raportra, nagy leszúrára Aczél elvtárshoz, hanem őt is. S most megint mibe rángatom bele szegényt?

– Honnan, miből érthető meg a mai Orbán Viktor? – kérdezem 2001 nyarán Kéritől, Orbán sok társának egykori tanítójától, a Fidesz bölcsőjének számító szakkollégium alapítójától.

– Kizárólag a múltjából és abból a csoportból, amely körülveszi. Ha reális könyvet akarsz írni Viktorról, sokkal többet kell foglalkoznod a régi, az egészen fiatal, a kezdő Orbán Viktorral, mint a gyakorló profi politikussal.

– Miért?

– Ehhez messziről kell kezdenem. A Fideszben összesen három ember van, aki a mai napig nem lecsereélhető: Orbán, Kövér és Simicska. Kövér és Simicska azok, akik tehetnek bármit, akikkel történhet bármi – Orbán soha nem fog leszakadni róluk. Mert nem tud. Azt ne higgye valaki is, Orbán Viktor nem volt és nincs tisztában azokkal a dolgokkal, amiket Simicska Lajos művelt, ne lenne tisztában azzal, milyenné vált Kövér László természete! De ezek nem számítanak nála és neki. Ezek olyan régi, bejáratott barátságok, amelyekben már nincs helye semmiféle mérlegelésnek.

Ha nem tudjuk elképzelni azokat az erőket, amelyek összehozták a nyolcvanas évek elején-közepén ezeket a fiúkat, s teremtettek köztük el nem múló lojalitást – soha nem fogjuk ezt megérteni. Abban a korban, amelyben sok-sok – ha nem is szó szerinti – üldöztetés, rugdosás érte őket, sokszorosan megélték: számíthatnak egymásra. És ebből azt a téves következtetést vonták le: csak egymásra számíthatnak. Semmi mást nem tudnak ennyire biztosan, mint ezt. Azzal a tízhúsz emberrel, aki körülveszi őket – mint Győri Tibor, Kövér Szilárd, Stumpf János és még páran –, minden létező emberi helyzetben kipróbálták egymást.

– Igen – vetem közbe –, azt hiszem, sokan elképzelni sem tudjuk, mekkora ereje van annak, amit közös gyökérnek hívunk. Együtt laktak, ismerték egymás mosdatlan szagát is; egymásnak adtak pénzt, ételt, kéglit; együtt buliztak, rúgtak be és józanodtak ki; együtt csajoztak és ugyanebből a körből nőültek. S hogy a feleségek ugyanebből a körből valók, az még inkább megerősíti az összetartozást.

– Igen, így van. Olyan erős kötelék, akkora töke ez, hogy kívülről alig megérthető. Nyolc-kilenc év volt mögöttük, mire csoporttá formálták magukat – nos, ez a csoport többé nem bomolhat föl. Fodor Gábor nem azért kerülhetett ki ebből a csoportból, mert akkor még csak zajlott a csoporttá válás folyamata, hanem azért, mert ő ki akart válni. A többiek nem akarnak. Nem is érné meg nekik.

S ez olyan mértékben és módon zárt, belső csoportkultúra és csoport-norma, hogy mindent, ami ezen kívül van, mutációnak, elfajulásnak tartanak. Az ő összes erejük és tudásuk egymásban van. Következésképpen minden, ami ezen kívüli, az nemcsak hogy nem számít, de szinte nincs is. Amikor tehát oly sokan azt kérdezzük: de hát hogy létezik, hogy ezt és amazt, mondjuk, Simicska megteheti? – akkor nem értjük a dolog lényegét. Simicska ugyanis bármit megtehet, hiszen minden, amit nem ő tesz, nem számít és nincs. Magyar Bálint hiába szedi össze 11 pontban, mitől és miként gengszter-kultúra a Fidesz mai értékrendje, milyen ez a politikai felvilág – ennek semmi, de semmi jelentősége nincs, elvégre azt Magyar Bálint mondta. Vagyis bármit ír, mond a külföldi sajtó vagy itthoni újság, például Simicska valamely legújabb húzásáról – az bennük és számukra, elsősorban pedig Orbán Viktor számára először nem tartalmilag megközelítendő kérdés. Hanem az az első lényegi elem: – Ez valami külső brancs háborúskodása, ha a Lajos így gondolta, akkor az így van jól! – Nem mérlegel tehát, mert attól kezdve, hogy Simicska tettéről esik szó, a döntés – az, ami mérlegelés végeredménye kellene hogy legyen – már előre készen van: – Ha a Lajos így döntött, akkor az biztos így jó. – És kész.

– Ez tragikus! – jegyzem meg halkán.

– Hogy tragikus vagy természetes: ez egyéni megítélés dolga – folytatja Kéri. – Kun Bélának a tomszki táborban ugyanígy voltak együtt heten-nyolcan, abból lett a népbiztosok tanácsa. Igaz, az ő összeforrottságuknak volt külpolitikai támasza, a nagy Szovjetunió, valamint a hatalmuk csak 133 napig tartott. Orbánék összeforrásának nem volt szüksége ekkora külső összetartó erőre, és a hatalmuk is ki tudja, mennyi ideig él, négy évig-e vagy nyolcig-tizenkettőig.

Orbánék ebből a csoportnormából ki tudtak hozni és föl tudnak mutatni néhány olyan mintát, amelyben több százezer ember magára ismerhet. A politikai gengszter-miliót eltakarja a politikai giccs: – Mi vagyunk a vidékiek! Mi vagyunk az első generációs értelmiség! Mi vagyunk a romlatlanság! Mi már tudunk angolul! Mi vagyunk az új, a szaktudáson alapuló jövő! – És így tovább. Ezek a szlogenek képesek eltakarni sok mindent. Főképpen a tényleges cselekvéseket, az elkövetett

disznóságokat.

Hiszen mi tartotta össze a Kádár-éra politikai vezetőit? A kölcsönös bizalmatlanság és félelem. Mi tartotta össze az Antall-kormányt? Semmi, szét is esett folyton. Antall József szűk körben néhányszor bevallotta: saját kormánya tagjait nem is ismerte, kormányzás közben döbbsent rá, kikkel dolgozik együtt. Mi tartotta össze a Horn-kormányt? Pláne semmi. Horn az emlékirataiban részletesen szól róla: úgy utálta saját kormányának vagy a felét, mint a fene, mélyen megvetette őket, egyetlen pillanatig sem bízott meg bennük.

Ezeket a fiúkat viszont van, ami összetartja: az 1981 és '89 között megélt közös múlt hihetetlenül erős csoportkultúrája és csoportnyomása. Ők ebben az időszakban legalább egyszer már lejátszottak minden lehetséges konfliktushelyzetet. Hallgatóként, katonaként, ellenzékiként, frissen végzett diplomásként, profi politikusként egyaránt. Megismerték egymást minden létező helyzetben. Tulajdonképpen az utolsó komoly szétválasztó élményük az volt, hogy a Fidesz alapítása után ki hogy viselkedett, amikor behívták az ügyészségre. Csaba Iván ezen elbukott, ki is került egy életre a Fidesz vonzásköréből. Aki viszont bent maradt, az örök időkre tuti megbízható, jól döntő, helyesen cselekvő ember – az ő számukra.

Vagyis – és ezért mondom, Péter, ha azt akarod, az olvasóid megértsék Orbán Viktort, sokkal többet foglalkozz a korai időszakokkal, az utolsó pár évet úgyis mindenki ismeri az újságokból, híradókból – a mai Orbán Viktor és környezete számára sokkal kevésbé meghatározó mind az 1990, mind az 1998 óta eltelt időszak, mint a '90 előtti. Aki érteni akarja a 2001-es és 2002-es Orbánt, Kövért és a többieket, annak elsősorban a 90 előtti Orbánt, Kövért kell megismernie, megértenie. E csoportban ugyanis akkor, '81 és '90 között jött létre mindaz az érték, norma, érzés, szabály, amely ma is egyaránt működteti a csoportot mint egészt és egyes tagjait.

– Kéri Laci! Te milyennek látod az egykori tanítványt, a mai Orbán Viktort?

– Engem Orbán Viktor önmagában egyáltalán nem érdekel – ábrándít ki Kéri. – Ő legfeljebb csak kitérő amatőr színész, tehetséges ripacs, aki a legjobban tudja hozni azt a szerepet, amit a többiek megértettek vele. Nem az Orbán az érdekes, nem a Kövér, nem a Wermer, senki nem érdekes – csak a csoport együtt! Az a maximum tizenöt ember és még a körülöttük lévő másik tizenöt, akik velük együtt élték meg azt az évtizedet, és akik együtt elszánták magukat: márpedig mi vagyunk a jövő! Itt nincsenek egyéni tulajdonságok. Csak fölhalmozott csoportadottságok, -ismeretek, -képességek vannak, és csak ezek számítanak. Ha valaki kikerül ebből a csoportból, légüres térben marad. Fodor Gábor azóta a mai napig nem találja magát. Szerintem Orbánból is először Anikót, Győri Tibit, Kövér Szilárdot és különösen a focicsapatot kéne megérteni. A focicsapatot, Szabó László Tamást, Halasi Tibit, a Dénes fivéreket kell látni. Nagy Andort, Anikó barátját, aki a focisták közül az egyik legjobb játékos volt, s ma Orbán kabinetfőnökeként ő dönti el, Viktor kivel találkozik, mit olvas el, hová megy és hová nem; Stumpfot, aki ma az ország egyik első embere. Ha ez a csoport fölbomlanék, tagjainak döntő többsége pár hónapon belül alkoholista, pszichopata lenne – mert elfogyna körülötte a levegő. Nincs is más választásuk egyénekenként, mint együtt hatalmon maradni.

– Mihez van ennek a csapatnak együtt elhivatottság-érzete? – kérdelem Kérit.

– A fekete lyuknak mihez van elhivatottság-érzete? – kérdez vissza. – Az is befelé sűríti az anyagot, a kozmoszt. Ez a garnitúra jóvátehetetlenül magányra, csalódásra, paranoiára van ítélve. Írva vagy a jövője. Minél tovább marad hatalmon, annál paranoiásabb, annál gonoszabb lesz. Annál bosszúállóbb lesz a tízmillióval szemben, aki nem érti őket. Ez a tizenöt ember, ha most megnyeri a választást, meg aztán megint, akkor egyre inkább büntetni fogja a magyar társadalmat saját mássága, jóvátehetetlen magánya miatt.

– Meg fogják nyerni a választásokat?

– Legyőzhető, de az is könnyen előfordulhat, hogy az MSZP elveszti nekik a választásokat, és akkor rettenetes négy év vár ránk. Elszűrjük az európai csatlakozást, és totális káoszba, anarchiába döntik Magyarországot.

– Miért? Miként?

– Mert nem fognak tudni túllépni saját paranoid gondolkodásukon. Ha megnyerik a választást, akkor is az fogja érdekelni őket: ki az, aki nem segítette őket. Mindig lesz ellenség. Mi nem tudunk úgy gondolkodni, mint ők, hogy a csoportnak mindig szüksége van aktuális ellenségre, mert csak úgy tud létezni. Ha nincs ellensége, aki ellen lehet harcolni, akkor nem tud élni. Így sokakra vár még ez az ellenségszerep. Mert Orbánék nem képesek feloldódni, nem tudnak bízni. Aki nem volt velük együtt, az nem lehet velük. Érdemes tanulmányozni a jakobinusokat! Ott a minta, leginkább örjúk hasonlítanak. Mélységesen jakobinusok; ha rajtuk múlik, ugyanúgy eljutnak Thermidorig, eljutnak oda, hogy új időszámítást vezetnek be. 1963. május 31-e, Orbán Viktor születése lesz a nulla év nulla nap, onnan kezdődik majd az időszámítás. Szent István újra a Földre látogat, és megnézi Viktor születését, amint már fölröppent a hír alcusútdobozzi látogatásáról, ami persze csak főpróba, első tétova kísérlet volt, és majd jön a többi. Mindenki röhögött ezen, pedig ennek a fele sem tréfa! Majd jönnek az amatőr felvételek Viktor első góljairól, napestig azt látjuk majd főmúsortidőben a közszolgálati tévében. A sporthírek azzal kezdődnek majd, hogy Viktor becserél az Alcsút II-be.

– Amit mondasz, az azzal jár, hogy a magyar médiában ismert fogalmakat föl kell váltani újakkal – lamentálok. – Hiszen ez nem csak despotizmus, ez nem pusztán diktatúrára való hajlam, hanem valami egészen más. Persze ezt a magyar társadalom nem ismeri, tehát nem is tud vele mit kezdeni. Mint amikor Napóleon megjelent abszolút másképpen, mint

amilyennek az uralkodót addig ismerték.

– Pontosan, jó a példa. Viktor is ragyogóan tudja színlelni a modernitást. Napóleon megjelenésekor a francia társadalom óriási zavarban volt, nem értette, mit akar ez a kis ember, de aztán elhitte neki, mert Napóleon el tudta hitetni, hogy ő a jövő.

– És akkora babérokra is tör Orbán, mint Napóleon?

– Mi az hogy! A képességei elvitathatatlanul szinte végtelenek. Amit az elmúlt néhány év kivett belőle, az nulla. Játszva teljesítette a miniszterelnökséget, a nemzetközi szereplést, mindent. Szerintem már unja is. Én régen ismerem, pontosan látom rajta, mennyire unja, amikor ott van tizenhét európai miniszterelnök között, szétnéz rajtuk, és az van az arcán: – A kurva életbe, miért nem vagyok Brüsszelben az Európai Unió főnöke? – És látom a tekintetén a megvetést: – Az istenit, meddig kell még németekkel, franciákkal, olaszokkal tőkölni, mikor jönnek végre rá, hogy én már rég kinőttem Magyarországot?

Istenien mulatnék Kéri előadásán, ám ráfagy arcomra a nevetés, megrémülök: – Laci, te nem is viccelsz!

– Jól érzed, egyáltalán nem hülyéskedem! Halál komolyan gondolom. Nagyon régóta jól ismerem Viktort. Három-négy hónap kormányzás után láttam az arcán, hogy kezd unni a dolgot. Ez a fiú komolyan el tudott keseredni első éves hallgató korában, amikor alkotmányjog órán értesült róla, hogy csak az lehet az Amerikai Egyesült Államok elnöke, aki született amerikai állampolgár, tehát hogy van korlát előtte az életben. De szerintem már másnap azzal ébredt: ez megoldódik, ha Alcsúthoz csatoljuk az Egyesült Államokat. Ez egészen más mentalitás, amit az átlagemberek elképzelni sem tudnak.

– És a többiek is ilyenek?

– Sőt, hihetetlenül jól illeszkednek egymáshoz. Kövérnek vannak víziói, de nem akar első ember lenni, mert tudja, hogy nem alkalmas rá; Áder végtelenül fegyelmezett, fantáziátlan végrehajtó típus; Stumpf tehetséges szisztematizáló és rendszeralkotó; Szájer eszméletlenül tehetséges és cinikus; Simicska gátlástalan – gyönyörűen összeillenek.

– Mondd, Laci, és mindebbe hogy illik bele – ha igaz, hiszen amit mondok, az bizonyíthatatlan vádaskodásnak minősülhet – ez az elképesztő mennyiségű és nagyságrendű lenyúlás, vagyonszerzés?

– Ennek eredeti alapja az a Simicska-szöveg, hogy amíg a komcsik lopnak, addig nekünk is szabad, majd ennek finomított változata: addig kell hatalomra kerülni, amíg a hatalomból lehet a legkevésbé kockázatosan lopni, mert akkor mi diktáljuk a szabályokat. Ehhez jött '95-től Kövér elmélete: amíg nincs nekünk is nomenklatúránk, addig versenyképtelenek vagyunk, tehát nekünk is meg kell teremteni a háterszágunkat. Ha nem teremtjük meg a magunk klientúráját, elvérzünk.

– Na de a lopás az lopás!

– Csak neked! Nekik ez a jövő elhivatott építése. Aki benne van, az úgy gondolja, most építi ki azt a polgári Magyarországot, amely képes ellenállni a késő-kádárista restaurációnak. És még egy. Amit te lopásnak látsz, az nekik azt jelenti: minden nálunk van. Mondok konkrétumot is. Tellér Gyula – most Viktor mellett főtanácsadó – a Horn-korszakról szóló pamfletjében azt írta: a '94–98 közötti időszak egyetlen pozitívuma a korrupció volt. Mert amit korrupt módon elloptak, az legalább nem a multiké lett, hanem itthon maradt, magyar tulajdonként. Amikor ezt elolvastam, akkor jöttem rá: ez nem elemzés – ez program. Gondolj csak bele ebbe az eszmefuttatásba: ami korrupció volt, azt, hurrá, nem vitte el a külföldi tőke!

– Éppenséggel ugyanez a hozzáállás látszik emberi és pártszövetségi vonalon is.

– Igen, ez igaz. Ahogy Szabó Ivánékát lesre futtatták '96-ban, hogy verjétek szét az MDF-et, és átvesszünk benneteket, majd amikor szétszakították a pártjukat, rögtön ejtették Szabó Ivánt és a csapatát. Most a kisgazdákkal ugyanezt játszották el. És belül, egymás között jól röhögnek: milyen jól átvették őket. Mert csak a csapat számít. '82 és '89 között megfordult körülöttük vagy 120 ember. Elég széles bázis. Amikor Rákosiék 45 tavaszán hazajöttek Moszkvából, itthon 130 kommunista volt, az is elég szétszórt és illegális. Orbánék hálózata sokkal stabilabb. A polgármesterek, jegyzők, parlamenti képviselők, cégvezetők – pontosan számon tartják az összes feleséget, rokont, mindenkit, aki valaha a kollégiumban vagy az egyetemen együtt volt velük. Van vagy 150 káderük, akik – a közös múlt, a közös csoportlét alapján – tökéletesen megbíznak egymásban. Mennyivel nagyobb erő ez, mint mondjuk, az a 13 tagú MSZP-elnökség, amelynek összes tagja csak arra figyel: a másik nehogy már előttem legyen elnökhelyettes vagy frakcióvezető. A Fideszben olyan nincs, mint az MSZP-ben, hogy ezeregy érdekellentét szabdalja szét a vezetést. Persze, ehhez adni kell mindenkinek, de hát jut elég!

– Mondd, Laci! – terelem másfelé a politológust. – Elméleti vitáitok is voltak Orbánnal?

– Igen, de ezek rám nézve lesújtó eredménnyel jártak – és Kéri László kettejük viszonyát maliciózus önkritikával összegzi: – Négy komolyabb konfliktusom volt Orbán Viktossal. Az első '82–83-ban, amikor ő direkt politikai funkciót szánt a szakkollégiumnak: az ellenállás egyik bázisává akarta tenni, ahonnan harcolni kell. Én meg azt mondtam: ez hülyeség, itt alternatív életvitelt, értelmiségi szerepet kell megvalósítani, meghúzni és tartalékolni magatokat a válság utáni időszakra. Elmentem az útból, és neki lett igaza. A második nagy vitánk a rendszer gyors vagy lassú összeomlása körül forgott. Ő gyors fölbomlást borítékolt, amire tudatosan készülni kell, szervezetet alapítani. Én azt mondtam: nem, a válság hosszú elhúzódására kell számítani, túl kell élni. Ő nyert. A harmadik a Fidesz megalapítása, amit én elhamarkodottnak

tartottam, azt mondtam nekik: idő előtt lesztek mártírok, és még nem lesz haszna. Ő úgy vélte: nem szabad várni, azonnal lépni kell. Neki lett igaza. A negyedik nagy konfliktusunk a '95-ös jobbra forduláson tört ki. Én állítottam: ez baromság, egy ország fog rajtatok röhögni, ki hiszi el nektek, hogy ti jobboldaliak vagytok? Az emberek emlékeznek arra, hogy te városi gerillaharcos voltál, lobogó Guevara-hajjal, szakállal, ki dől be annak, hogy te jobboldali konzervatív vagy? És '98-ban jobboldali konzervatívként nyerték meg a választást. Úgyhogy 18 év alatt négy komoly vitánk volt, és mind a négyben neki lett igaza, nem nekem, a politológusnak. Igaz, rólam Farkasházy már megírta: én vagyok az a politológus, akinek már sikerült nem eltalálni egy választásnak nemcsak az eredményét, de az időpontját sem.

– Mentségedre legyen mondvá, te nem vagy politikus.

– Igaz, én nem is lettem politikus, soha nem is akartam azzá válni. De azért az elgondolkodtató, hogy négy ügyből négyben én tévedtem, és ő ítélte meg helyesen, már legalábbis a maga racionális, prakticista módján helyesen, ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy számomra is elfogadhatóan. Hiszen én egy csomó olyan morális, emberi szempontot is mérlegeltem mindig, ami neki abszolúte nem fontos. Az én számomra az ő túlságosan praktikus megfontolásai nem elegendőek. Mondjuk az, hogy tíz éven át az ember azt állítja magáról, hogy liberális, majd hirtelen vesz egy 180 fokos fordulatot, és jobboldali konzervatívként tündököl – ez nekem nemcsak elképzelhetetlen, de lehetetlen is. Kővér kezdte el mondani, aztán tőle Viktor is átvette azt a szöveget, hogy korábban ők csak azért voltak liberálisok, mert akkor az volt a legmesszebb a kommunizmustól. Nekem ez túl praktikus. Illetve, hogy pontosabban fogalmazzak: ez náluk nem duma, ők tényleg így gondolkodnak. Ilyen „csak pragmatikusan”.

– De hát ez link gondolkodásmód!

– Az én számomra, sokak számára igen, de az ő számukra nem. És amennyiben kizárólag a hatalom a fontos, akkor stimmel is. Ha ezzel lehet nyerni, akkor ezzel kell. Hogy nekünk, széplelkű értelmiségieknek elfogadhatatlan? Na és? Mi nem is lettünk miniszterelnökök, ő igen, mentségünkre szóljon, hogy mi tényleg nem is akartunk. Viktor pedig már régóta készült valami igazán nagy szerepre.

A FENEGYEREK

Zarándok János, a későbbi nagy ellenfél hívta föl Orbán Győzöt telefonon '88. április elején, pár nappal a Fidesz megalakulása utáni kora reggel: – Te, Győző, láttál már ma újságot?

– Nem én.

– No, akkor kapj elő egyet, és nézd meg a negyedik oldalt! Nem a te fiad az, akit letartóztattak? Azt írják, szolnoki lakos.

– Hú, az istenfáját, mit csinált az a kölyök már megint? Mindjárt nézem. – Pár perc múlva Orbán apuka visszahívta bányavezető kollégáját: – Az áldóját, ez bizony az én fiam, a fene ott egye ki! Igazad volt, tényleg ő az. Köszönöm, hogy szóltál. Indulunk is rögvest Bözsikémmel, és jól valagba rúgom a kölyköt.

Sokakat lepett meg idősebb Orbán Győző, amint kezdett liberális szövegeket hangoztatni, mihelyt a Fidesz liberális pártként szerepelt. Addig nem ilyen ember volt. Szülei a háború alatt Csepelen éltek, kommunistákat bújattak. Aztán leköltöztek Tabajdra, majd a Fejér megyei Alcsútdobozra. Győző apja, Orbán Mihály, a Don-kanyart megjárt rabiátus ember – a nagypapa, akihez a Viktor gyerek a legerősebben kötődött – Csepelen dokkmunkás volt, Alcsúton az állatorvos mellett felcser, aztán a téeszben állattenyésztési brigádvezető. Ő volt a kemény Miska bácsi, a felesége meg a csupa szeretet, a kisunokákat mindig pudinggal váró Magdus néni – így emlegetik őket ma is Alcsútdobozon. 9×8 méteres, egyszintes házuk ugyan rég üresen áll a kis falu főutcájának közepe táján, de az udvar szépen rendben tartott, állítólag a sokat emlegetett bányából jár ki valaki füvet nyírni, a fákat, bokrokat megnyesni. A nagypapa negyvennyolc évesen érettségizett le, hogy megmutassa: ő erre is képes. Kedvenc unokájával közösen hallgatott meg a rádióban, majd nézett meg a tévében minden fociközvetítést. – Gyermekkoromban példaképemnek tekintettem, pedig mindenkivel könyörtelenül kemény volt – hangzott el Orbán Viktor szájából egy interjúban. Amikor a gyerek Viktor egyszer vasvillával kergette Győző öccsét a kertben, a dinnyék között, Miska bácsi fűtyszóval magához szólította a két rakoncátlant, földre parancsolta a veszélyes fegyvert, és rajthoz állította őket: – Na, most csupaszz kézzel, hadd lássuk, ki az erősebb!

Orbán Győző először apja nyomdokaiba lépett, állat-egészségügyi szakiskolában érettségizett, aztán mégis a mezőtúri felsőfokú gépészeti technikumot kezdte el – de félbehagyta. Jócskán elmúlt már harmincéves, mire újra kezdte, és munka mellett megszerezte üzemmérnöki diplomáját. Jól alkalmazkodó volt – mondják róla –, párttag, pártvezetőségi tag, egészen addig, amíg szét nem esett az MSZMP. Melléküzemág-vezetőként dolgozott a helyi termelőszövetkezetben, ám az alcsúti és a felcsúti téesz egyesítésekor rosszul foglalt állást, helytelenül tippelt, ki lesz az új elnök, és kiszorult a vezetésből. Teherautó-sofőr lett, aztán került a gánti kőbányába üzemmérnöknek, majd üzemvezetőnek. Később ő lett a bánya igazgatója.

Idősebb Orbán Győző igazi kemény pater familias. Megköveteli a rendet, a fegyelmet, a tiszteletet a szülők iránt – mindmáig. A több mint húszfős nagycsalád minden tagja ma is köteles havonta egyszer részt venni a nagycsaládi ebéden, a gyerekek, unokák legalább kéthetente hétvégén ott kell, hogy legyenek náluk. Mindenkit beszámoltat mindenről, megbeszélik egymás dolgait. Régebben, amikor kicsik voltak, keveset beszélt a gyerekeiről, ha mégis, inkább csak a kis Győzöt és Áront emlegette, Viktor alig-alig került szóba a családról szóló tereferék során. Viktornak legfeljebb a balhéi forogtak közzsájon, amelyeket apja keményen megtorolt. Mokány, nyers, erős férfi az Orbán család feje – sokáig járogatott el súlyt emelni –, nagyot is tud ütni. Minden évben legalább egyszer-kétszer úgy megverte Viktor fiát, mint a répát; nem csupán néhány pofon csattant el, hanem alaposan, módszeresen aprította a gyereket, majd kamaszt. Viktor utálta is az apját emiatt, hosszú ideig erős gyűlölet élt benne. Szeretett volna, próbált is lázadni ellene, de a fizikai erőszakkal szemben nem sokra ment. Apjának viszont újra és újra akadt oka a megtorlásra.

Viktor ugyanis nagyon rossz gyerek volt, nagypofájú, erőszakos, akaratos; állandóan botrány volt vele, egyik intót kapta a másik után, igazgatói intót, rovót is szép számmal. Folyton hóbörgött, ellenkezett, verekedett; kilógott a napköziből focizni; föllőtték a labdát a tetőre, és úgy szedték le, hogy előbb föltörték a lányvécé ajtaját, majd kibontották a tetőcserepeket. Másszor büntetésben volt, s annak részeként nem kaphatott repetát az ebédből, erre megkérte az osztálytársát, vegyen el ő még egy adagot, majd nekilátott belakmározni. A tanárnő észrevette, el akarta venni tőle, mire ő a falhoz vágta a mákos süteményt, tányérostól, és tegezve kiabált: – Itt van, nesze! – Többször kellett iskolát váltania, mert a tanárai nem bírtak vele; hol Alcsútra, hol Felcsútra, hol Vértasacsára járt, mert előbb-utóbb mindenünnen kiállt a szekere rúdja. Az sem volt elég az üdvösséghez, hogy nagyon aktív volt az úttörőéletben, már negyedik korában őrsvezető lett, halálos komolyan vette az úttörők 12 pontját; de ott is első, vezér akart lenni, folyton meg akart szerezni minden vezető posztot. Társaival megnyerte a járási akadályversenyt, lelkesen elvégezte az elsősegélynyújtó tanfolyamot.

Egy május 1-jén pesti focimeccsről hazafelé tartva Viktor a vasútállomásnál letépett egy tulipánt, kitűzte az ingére – és

belesétált a rendőrökbe. Igazoltatták, elengedték. Otthon beszámolt a történetéről, és apja új rendet vezetett be: a tizenhét éves kamasznak este kilencre otthon kell lennie, az után nem mehet sehová. Pár nap múlva barátaihoz indult volna este nyolc körül, de a papája szólt: erről szó sem lehet.

– De én elmegyek! – felelt a fiú.

– Azt mondtam, nem mész sehová! – üvöltött idősebb Orbán Győző.

– De én meg elmegyek! – indult a fiú az ajtó felé. Ott azonban utolérte az apja, és hihetetlenül megverte. Összevissza püfölte, majd a földön fekvő fiúba néhányat bele is rugdalt, olyannyira komolyan, hogy az másnap reggel alig tudott fölkelni, mintha mindene összetört volna.

– Tedd le a kezed, ha én ütlek! – ordított vele közben. – Majd megtanulod! Akit nem lehet nevelni, azt időnként idomítani kell! – Arra a prágai tüntetésre például, amelyen Deutsch Tamásékat le is tartóztatták, a papa nem engedte el a fiát, egyszerűen megakadályozta, hogy kimenjen.

A mama a nagykönyvben megírt igazi tyúkanyó típusú édesanya. Egész életét arra tette föl, hogy körbeajnározza csemetéit. Nem erőszakos, nem kényszerít semmit a családra. Béketűrő, egyetlen dolgot nem tűr el: ha a gyerekeire bárki rosszat mond. Borzasztóan utálja is, hogy legnagyobbik fia – aki miatt megvette A nehezen nevelhető gyermek című könyvet – miniszterelnök, félti az unokáit. – Viktor konok volt gyerekeknek, konok is maradt – mondta egy interjúban.

A mama kezdetben a helyi áfésznél dolgozott bérszámfejtőként, aztán elment képzés nélküli pedagógusnak. Az első gyerekkel, Viktorral terhesen érettségizett, a második gyerekkel a hasában vágott bele a főiskolába, logopédus és gyógypedagógus lett. Nagyon szerette a cigánygyerekeket.

A férje néha veszekedett is vele: – Hazamegyek, hát tele a fürdőkádam cigánypurdékkal, Bözsikém mindet ki akarja mosdatni, hogy ne legyenek olyan bűdösek!

Mindent megtett a gyerekeiért. Még korcsolyázni is elment velük a Velencei-tóra, pedig nem tudott. Hanyatt is esett szegény, és úgy beütötte a fejét, hogy elvesztette a szaglását.

Orbán Viktornak egyik testvéréről, Győzőről, újra és újra hallunk, olvasunk, mivel a papájával közösen dolgozik a bányákban. Ifjabb Orbán Győző kölyökkorában szintén keményen sportolt, birkózott a Dunai Vasmű, később Dunaferri csapatában. Éppen Zarándok János segített neki bekerülni a dunaújtársasági főiskolára.

Van azonban Orbán Viktornak még egy öccse, Áron – nála tizenegy évvel fiatalabb –, akiről szinte soha senki nem hallott. Áron volt a család dédelgetett kedvence, őt sokkal nagyobb szeretet övezte, mint a másik két fiút. Diszlexiás volt, nem tudott olvasni. Végig az általános és a középiskola tizenkét évén át a mamája olvasta föl neki a tananyagot, így le is érettségizett. Ma – amellett, hogy műkedvelő testépítő – a papa nádasladányi bányájában ő szolgáltatja ki a tőzeget a vevőknek, hivatalosan úgy nevezik ezt a munkakört: anyagkiadó.

Volt viszont Orbán Viktornak tulajdonképpen még egy majdnem-testvére, szüleinek nevelt gyermeke, Zsófi. Orbán mamájának a testvére, Kati – szociológusként dolgozott a Társadalomtudományi Intézetben – férjhez ment az akkor dokumentumfilm-rendező, ma tévés producer Vitézy Lászlóhoz, s megszülte tőle Zsófit. Később elvált Vitézytől, Zsófi lányával kettesben élt Újpalotán, ám rákos lett, és meghalt. A talán tizenhárom éves Zsófit ekkor az apja levitte az Orbán családhoz, s akkortól Orbánék nevelték föl őt is; ők tanították, még az esküvőjét is ők tartották. Amikor Orbán Viktor Pestre, Zsófi a pécsi egyetemre járt, ha Pesten volt, rendszerint Orbánék kollégiumi szobájában aludt, haza pedig Fehérvárra járt, az Orbán szülőkhöz. Ma főszerkesztő apjának temérdek, magyar televíziós produkciójában, nemigen tartja magát egykori munkahelye, a Magyar Hírlap fölfogásához.

Alcsútdobozon a nagyszülőkkel együtt, később csak pár száz méterrel arrébb, Felcsúton önállóan élt a család. A felcsúti is szerény, kicsi ház, nem a főúton, hanem az arról nyíló meredek Kolozsvári utcában, kis patak mellett áll, rögtön mögötte már az erdő kezdődik. Ebben sem volt több két szobánál, ma egy Londonból hazatelepült hölgyé. Úgy ment náluk is minden, mint a falusiak többségénél: a munka mellett háztáji, kis föld, állatok. A gyerekek is kivették részüket a feladatokból, nap mint nap etették a hús disznót, pár száz csirkét, kapáltak, gyomláltak, hordták a kútról a vizet. Gyakran átugrottak a szemben lakó takarítónő Piroska nénihez, kicsit megpihenni. Sokáig eléggé nehezen éltek, minden fillért be kellett osztaniuk. Először az lendítette fel anyagilag a családot, hogy a papa kétszer is kijutott egyéves munkára Líbiába ottani kőbányát beüzemelni.

Orbán Székesfehérvárra, a Teleki Blanka Gimnáziumba került, így be kellett költöznie a kollégiumba. Ahonnan fél év után kirúgták a lehetetlen viselkedése, verekedései miatt. Szerencsés időpontban, a kollégiumból pont hazaköltözhetett, mert apja a bányától éppen akkor kapott panellakást Fehérváron, a Vorosilovgrad lakótelepen, a Vörös Hadsereg utcában – WC-vel, fürdőszobával, állandó meleg vízzel, ami óriási élmény volt mindannyiuknak; Viktor akkor szokott rá a kádban olvasásra. Jóval később a szülők eladták ezt a lakást, és nagy, kertes házat építettek.

A Teleki erős, jó gimnázium volt. Orbán osztályfőnöke, Rimele Géza – azóta már meghalt – lomha, százhusz kilós,

nagyon jó ember volt. A matematikát és a fizikát ugyan nem jól tanította, de megfogta tanítványait jóságával, őszinteségével. Orbán őt is sokszor becsapta, de legalább utána szégyellte magát. A gimnáziumban is mindig fölfelé barátkozott. A nála két évvel idősebb fiúkkal focizott, a fölsőbb évfolyamos lányok körül forgolódott. Aránylag jól tanult, végig négy egész körül volt az átlaga. Matematikából, fizikából gyöngén szerepelt, kémiából jobban, az irodalmat és a történelmet szerette. A középiskolában is rendetlen, nevetlen volt, különösebben a társai sem szerették, állandó hepciáskodása alapján az lett a gúnyneve: Kecó, ami a kecec kevéssé leplezett változata. Osztálytársai egyszer pulóverénél fogva fölakasztották a folyosón a kabátakasztóra, és otthagyták lógni, kalimpálni, amíg Rimele tanár úr, aki éppen kilépett a fizikaszertárból, le nem akasztotta a fogasról. Ennek ellenére vezérkedési hajlama eredményesen működött, KISZ-titkár lett.

Összejött a gimnáziumban egy baráti kör is: Simicska Lajos, Varga Tamás, Hermann Róbert, még vagy ketten-hárman, akik rendszeresen összejártak; s Orbán ekkor találkozott először azzal, amit később ellenzékiiségnek neveztek. Amolyan önképzőkörként sajtófigyelést szerveztek egymás között, a Szabad Európát hallgatták, könyveket beszéltek meg, vitatkoztak Jaltáról, Afganisztánról, 56-ról, erről-arról. Orbán a családjából nem hozott rendszerellenes beállítódást – az Orbán családban egyáltalán nem esett szó politikáról, senki nem politizált otthon –, a többiek azonban igen, s erős hatást gyakoroltak rá.

Amint a szolnoki klánból, a fehérvári csapatból is szépen kerültek ki magas funkciójú vezetők. Simicska és Varga Tamás karrierje közismert, de került innen megyei önkormányzati elnök, polgármester, postabankos portfólióvezető és így tovább, egészen Grespik Lászlóig, a Fővárosi Közigazgatási Hivatal kenyérdobáló, Verebes Istvánékat beperlő vezetőjéig.

Orbán komolyan fontolgatta: esetleg nem tanulna tovább, hanem megpróbálna profi futballistává válni. Kivétel nélkül minden hétköznap ment edzésre, de gyakran elbliccelte a szombatn akkor még kötelező iskolát is, hogy megint a focipályán legyen. Eleinte a felcsúti Egyetértés Mgtsz SE-ben játszott, négy évig a fehérvári MÁV Előrében, majd a Medosz Erdértben, végül ma a Felcsút SE-ben. Csakhogy kiderült: annyira nem tehetséges focista –szerinte főképpen azért, mert túl lapos, nem elég gömbölyű a lábfeje –, hogy ez reális lehetőség legyen, hát rálegyintett: –Egye fene, akkor tanulni kell! Igen ám, de mit? – Kizárásos alapon döntött: a reáltárgyakhoz lúke, a nyelvet elhanyagolta, magyarból és történelemből jó ugyan, de annyira nem, hogy a bölcsészkarra bejusson – maradt a jogi egyetem, a magyar-történelem felvételivel. Igaz ugyan, mint sok más jogra jelentkező, azt sem tudta, mi a különbség az ügyvéd és a bíró munkája között, de egyetemre akart menni. Tíz pontot hozott a gimnáziumból, hét és felet szerzett a felvételin, ezzel a lehetséges húszból tizenhét és féllel rögtön elsőre, '81-ben, fölvtették az ELTE jogi karára. Abban az évben tizenhét pont volt a határ.

*

Mint akkoriban mindenkit, az egyetem előtt rögtön behívták katonának, tíz hónapra. Fodor Gáborral egy laktanyában, de nem egy században szolgált; Fodor tüzér volt, Orbán aknavetés.

Az övök volt az első olyan előfelvételis évfolyam, amelyet nem Kalocsára vittek – együtt, az összes leendő egyetemistát –, hanem szétszórtak. Az volt a hadsereg vezetésének véleménye: a leendő egyetemisták túl könnyű életet éltek, elkényelmesedtek a seregben, egymás között, bulizva élték le az egy évet, ahelyett hogy megismerték volna az igazi kemény katonáéleletet. A rendes katonák közé kell tehát szétdobni őket, mondták, és így Orbánék Zalaegerszegre, hatalmas, háromezer fős, első lépcsős laktanyába kerültek. Ez azt jelentette, hogy harci helyzetben elsőként őket vetik be; a tiszthelyettesek azzal büszkélkedtek, hogy 68-ban ők lépték át elsőként a cseh határt. '81 decemberében, a lengyel válság idején éles löszerekkel fölfegyverkezve, éjjel-nappal járó motorokkal gyakorlatoztak Várpalotán vagy külső várakozási körletben. Néhányan azt is tudták: ha megjön rádió, az időjárás-jelentésbe kódoltan egy bizonyos jelzés, akkor azonnal indulnak Lengyelországba. December 13-án, a Jaruzelski-hatalomátvétel hírére többen sírtak a megkönnyebbüléstől, hogy nem kell bevonulniuk a lengyelek ellen. Fodor Gábor élete első nagy válságát élte át ekkor. Otthon, a szüleiivel rendszeresen hallgatta a Szabad Európát, az égdta világon semmi köze nem volt a szocializmusnak hívott rendszerhez, ha voltak példaképei, azok a Szolidaritás vezetői voltak. Arra jutott: ha megérkezik az indító parancs, ő dezertálni fog, nem hajlandó ebben részt venni.

Egyébként is istentelen kemény menet volt ez mindannyiuknak. Ekkor érezték meg először: milyen az, ha megalázzák az embert. Fodor egy idő után arra sem volt hajlandó, hogy elvtársnak szólítsa a tisztet, úgyhogy az augusztusi bevonulása után februárban léphetett ki először a laktanyából. Orbán semmit nem volt hajlandó vagy képes elfogadni az egészből. Nem értette meg, miért kell fölállnia, ha bejön az előljárója, miért kell pont reggel hatkor kelnie, mire valók a regulák, nem fogadta el, hogy létezik alá-fölé rendeltség. Ellenszegült mindennek, aztán eljutott ahhoz a kimondatlan kompromisszumhoz, hogy ő ugyan nem végez el semmit, amit elvárnak tőle, de ezért nem fenytik meg, viszont kizárják minden kedvezményből. Eltelt négy hónap is, hogy a lábát sem tehetette ki a laktanyából, nemhogy haza nem mehetett, de a

városba, pár óras eltávozásra sem.

Ebben az időben egyetlen dolog érdekelte: a foci. Elég sok konfliktusa volt, de majd mindig abból, hogy el akart menni futballmeccsre. Az olasz– brazil meccs idején szolgálatba kellett volna állnia. Gondolta, majd később jelentkezik, az első félidőt a tüzéreknél nézte meg, a másodikat a lövészeknél. Elcsípték, kapott három napot.

Ha nem engedték el meccsre, kiszökött, „dobbantott”, ilyenkor aztán persze fogdába csukták. Egyik ilyen kilopózásakor autóstoppal indult a meccsre, ám az első fuvar csak kevéssel vitte közelebb úti céljához, az a kocsi elfordult másfelé. Kiszállt, bandukolt az országút szélén, stoppolt tovább. Nemsokára erős autózúgást hallott maga mögött, vadul lóbálta a karját, s közben hátrapillantott. Ijedten látta meg: nagy fekete Volga közeleg. Azonnal lekapta a kezét, de már késő volt, a Volga megállt mellette. Kinyílt az ajtaja, s bentről honvéd alezredes kukucskált ki: – Na, jöjjön csak, szálljon be!

Orbán honvédnak se kellett több – uzsgyi, rohanni kezdett az úton, majd lefordult, be a szőlőbe. Ám a nagy fekete autó sofőre gázt adott, és utána eredt; a Volga is lefordult az útról, be a szőlőbe, egyenest utána. Hatalmas porfelhő, majd szűkülő ágyások – az autó nem tudott továbbmenni. Az alezredes és pilótája kiugrottak a kocsiból, és ordítottak: –Azonnal álljon meg, le van tartóztatva! Álljon meg, ez parancs!

Orbán csak rohant hanyatt-homlok, míg a szőlőben kapálgató bácsihoz nem ért, aki villámgyorsan elbújtatta. A katonák egy ideig kutatták, keresgéltek, aztán föladták a dolgot, visszaültek a Volgába, és elhajtottak. Mérgeesen, mert még azt sem tudták meg, ki lehetett ez a pofátlan alak. Orbán vidáman megnézte a meccset, és visszatért állomáshelyére. Ahol azonban időközben a létszámenőrzésen lebukott. Jól fogdába vágták.

Sokuknak egész életére meghatározó személy volt a hadseregben az az őrnagy, aki az ezredüket szakmailag parancsnokolta. Törzsfőnökként emlegették, elképesztő vadbaromként viselkedett a kiskatonákkal, közülük is kiemelten az előfelvétellesekkel, az egyetemre fölvetekkel. A törzsfőnök ott és azzal szívatta őket, ahol és amivel csak tudta. Ezt tette még akkor is, amikor például a megszokott gyakorlat szerint lement az egyetemről elbeszélgetni velük Földesi Tamás, a jogi kar dékánja, Bíró Tamás kari KISZ-titkár, néhány fiatal oktató, valamint Juhász László akkori klubvezető (jelenleg fegyveres bankrablásért börtönbüntetését töltő rab). Másutt ilyenkor azon a napon szabadok voltak a kiskatonák, egész nap együtt lehettek az egyetemről érkezőkkel. Nos, a törzsfőnök volt szíves péntek délután hat órára engedélyezni a beszélgetést velük, ám ezt is úgy, hogy előtte egész nap gyakorlatoztatta a csapatot, s hatra tetőtől talpig sárosan, vizesen, mocskosan ülhettek be a tanterembe. Úgy néztek ki, mintha a kurszki csatából érkeztek volna. Ennek az embernek a vezénylete alatt a katonai szolgálat maga volt a pokol. Állandó megaláztatás, értelmetlen parancsok, önmagáért való nyaggatás. Mire végeztek az egy évvel, hihetetlenül elvadultak.

*

Az egyetem megkezdése előtti kötelező almaszedő táborban már láthatóvá vált: ez az évfolyam tényleg elvadultabb bármelyik előzőnél. A munkájukat ugyan elvégezték, de annak befejeztével aztán nem volt megállás. Elképzeltetlen mennyiséget ittak, megállás nélkül hajkurászták a lányokat, minden éjjel hajnalig dajdajoztak. Ez önmagában még nem lett volna szokatlan, csakhogy ezek a fiúk mindezt valahogy sokkal keményebben, erőszakosabban adták elő, mint előttük bárki. Valami olyan erő, olyan energia süttött belőlük, amely megkérdőjelezhetetlen tette elviselhetetlen viselkedésüket. Egész környezetük úgy érezte: ezek most lenyelik a világot, hamm, bekapnak mindent.

A tábor után pedig megkezdődött az egyetemi és kollégiumi élet. A jogi egyetem iszonyatos ellentmondásokkal teli hely volt ekkoriban. Az oktatás gerince a tételes jog bemagoltatása volt, teljesen háttérbe szorítva mindazt, ami a jog háttere, környezete és következménye. A vezetés jórészt az ortodox kommunisták kezében volt, az oktatói kar nagyobb hányada dermesztő emberekből állt. Hihetetlen masszív, majdhogynem sztálinista légkör uralkodott, a döntő többség állandóan módfelett pártszerűen viselkedett, és ezt ráadásul rátartian adta elő. Kivételként akadt egy-két korszerű ismereteket, újszerű társadalomszemléletet oktató próbáló tanár, ezek zömét azonban kinyírták, ellehetetlenítették, vagy éppen örületbe, szívbajba kergették, mint szegény Magyar Györgyöt, a tudományos szocializmus rendkívül felvilágosult oktatóját, a Fejlődés-tanulmányok könyvsorozat elindítóját. Aki sok egyéb mellett azt is elérte, hogy Orbánéknak fontosabb volt egy tud. szoc. speciálkollégium, mint, mondjuk, a polgári perrendtartás. Azok a fiatal oktatók – Bárd Károly, Cs. Kiss Lajos, Gyekiczky Tamás, Jutasi György, Kéri László, Kukorelli István, Pető Róbert –, akik elviselhetetlennek érezték a légkört, a felfogást, és szerettek volna normálisabb, realisabb egyetemen dolgozni, nem is láttak más esélyt, mint hogy a hallgatókkal fogjanak össze, közöttük keressenek partnert a kollégáik helyett. Ez több éven át sikeresen működött is. 77-ben jött az az évfolyam, amelyen Stumpf István tanult, egy évvel később Áder János, Bozóki András, Friderikusz Sándor, Gyekiczki András, Kövér László, Maczós Ágnes. Kövér a kollégiumban másfél évig lakott egy szobában azzal a Gyekiczki Andrással, akivel egy gimnáziumba jártak, a katonaságnál egy rajban szolgáltak – s akit a fiúk a mai napig áruónak tartanak, mivel sokkal később a belügyben Kuncze Gábor kabinetfőnöke lett.

‘82-ben azonban bejött a legújabb garnitúra, Orbánék, és ők ezeket a fiatal tanársegédeket is magának a rendszernek,

tehát ellenségnek tekintették. Olyannyira a másik oldalt tartották, és csak kritizáltak, ellenálltak mindennek és mindenkinek, hogy már tanulni sem akartak senkitől, így a fiatal oktatóktól sem. Kéri több mint egy évig próbált vitatkozni velük: – Ne örüljetek már meg, vegyétek észre a belső különbségeket, ne tekintsétek egységes masszának a veletek szemben állókat, mert súlyosan tévedtek!– Hiába beszélt. Orbán Viktorral hagyta abba a leghamarabb, látta: vele nem fog szót érteni. Orbán és néhány társa akkora pofával, olyan habitussal szerepeltek, hogy Kéri számára az elfogadhatatlan volt.

Persze soha nem a jogi egyetem volt a lázadás legjobb helyszíne. A jogászképzés mindig is az elit létrehozataláról szólt, a hallgatók többsége, miután lázadt egy kicsit, hazament a szülők rózsadombi villájába, és fölkészült a következő vizsgájára, hogy ügyvéd lehessen.

Orbán Viktor egyetemi hallgatót az első évtől kezdve eléggé hidegen hagyták a jogtudományok. Berendezkedett arra, hogy a vizsgákat le kell tenni, tehát pontosan annyira magolt be mindent, amennyire szüksége volt, hogy átmenjen a kollokviumokon, szigorlatokon, de egyáltalán nem érdekelte, amit meg kellett tanulnia. Az államelmélet, a jogelmélet, az éppen éledező politológia, politikatörténet annál inkább. Akkoriban úgy is gondolta: nem jogi pályára megy, hanem kutató vagy oktató lesz, és ezekkel az elméleti tárgyakkal fog foglalkozni. Olyannyira, hogy másodéves korában azzal állított haza: – Abbahagyom az egyetemet! Ennek semmi értelme, úgysem leszek jogász! Nem akarom kiszolgáltatni mindazt, amit nem szeretek, a jogi munkámmal. Ti komoly menázsit adtok nekem; gondoljátok meg, akarjátok-e ezt akkor is nyújtani, ha nem lesz belőlem jogász! Lehet, lófráló, összevissza értelmiségi leszek az egyetem után. Ha ti ezt helytelenítitek, hagyjátok abba a támogatásomat!

– Az nem úgy van! – felelt az apja. – Amit az ember elkezd, azt be is kell fejezni! Azt a támogatást, amit eddig, ezután is megkapod, de nem hagyhatod abba az egyetemet! Ha nem leszel jogász, majd leszel más. – Így aztán Viktor folytatta a tanulmányait.

A Budaörsi úti kollégiumban – mint bármely egyetemi koleszban – nagy élet zajlott, s az új csapat tényleg valósággal berobbant az egyetemre is, a koliba is. Hajnalig tartó bulizások, sok-sok Kőbányai Világos, vodkával és pálinkával, éjjel kettőig tartó nagy dumapartik, világmegváltások, néha pici tanulás, csajok, foci, kosár. A bulik ugyan néha kicsit sikeresebbek lettek a kelleténél. Orbán, Simicska és Varga Tamás ellen folyt fegyelmi eljárás például azért, mert az egyik ilyen hajnali hejehuja közben a kollégiumi diákbizottság tagja megpróbálta lehalkítani őket, ám – nem önszántából – úgy távozott a szobából, hogy az ajtót előtte nem nyitotta ki senki, pedig csukva volt. Magyarán úgy vágta ki, hogy magával rántotta a tokjából kiszakadt ajtót is. De az is az ő kettősük volt, aki felgyújtotta a folyosót. Kidobtak valami égő tárgyat a szobából, és meggyulladt a linóleum. Tetszett nekik, kicsit még raktak a tűzre.

Kezdték megjelenni a Kurt Vonnegut-regények, talán onnan terjedt a pesti egyetemeken és kollégiumokban is a falfirkák, a graffiti divatja. Főként a férfi WC-k belső ajtóin, kitüntetetten a VII. emeleten. Az egyik hajnali bulizás során a lányok számon kérték: ők miért nem láthatják ezeket a feliratokat, állandóan csak részleteket hallanak az ott megjelenő szövegekből. A fiúk följajlottak ugyan, hogy díszkisérettel odaviszik őket, és elolvashatnak mindent, de ezzel a lehetőséggel nem kívántak élni. A gáláns fiúk megoldották a helyzetet: fölmentek a hetedikre, kiakasztották a WC-ajtót, és levitték a buli helyszínére. Ennek az ajtónak a fő felületét pedig történetesen a kurvák listája foglalta el, telefonszámmal együtt.

Iszonyatos híre támadt a '82-ben bejött új első évfolyamnak: – Elképesztően elvadult társaság, törnek-zúznak, állandóan részegek, partiba vágják a csajokat. Múlt héten orvoshoz kellett vinni egy lányt, valahogy visszanyerni a tamponját, mert nem tudták megvárni, amíg kiveszi – szálltak a hírek az egyetemen.

Nem több mint három héttel az első szemeszter megkezdése után Orbán és Simicska már Stumpf István mellett jelent meg jobbra-balra. Stumpf furcsa megérzéssel azonnal „lecsapott rájuk, és szárnyai alá vette őket”. Ő hozta össze őket az akkor már negyedéves Kövér Lászlóval és körével, az idősebb szakkollégistákkal.

A Budaörsi úton ugyanis már évek óta működött a szakkollégium. Amit Chikán Attila 1972-ben hozott létre a Közgázon a Rajk László Szakkollégiummal, azt Kéri László 77-ben kezdte el a jogon, a Budaörsin. Nem külön épületben, de saját programokkal, az egyetemtől független előadókkal és pláne más felfogással. Társadalmi, politikai kérdések kerültek itt terítékre, nagy vitákkal, sok olvasással, önműveléssel. Az első emeletet – ahol Kövérék laktak s folyt ez a szerveződés – az egyetemi folklór intelligencia-szintnek hívta. Stumpf István később ezt írta: „Az 1977 őszen indult jogász szakkollégium – amely az 1300 férőhelyes mamut kollégium egyik rész-kollégiumának mintegy 20-40 főt érintő szerveződése volt – elsősorban az oktatás hiányjelenségeire keresett választ, valamint a társadalomtudományi kultúrában jelentkező fehér foltokat kívánta betölteni. Valójában a rendszeres együttlétre építő alternatív kollégiumi életforma volt. Alternatíva a krónikus együttívásokhoz, a szobák zárt ajtóin mögé visszahúzó, mindennel szemben székszisüket hangoztató, az állandóan hazajáró kollégiumi magatartásformával szemben.” Ennek lettek tagjai Orbánék is.

És éppen az ő idejükben, '83 tavaszán vetődött föl a lehetőség, hogy saját épületet kaphasson a szakkollégium. A Ménési

úti 12. számú épület – közel a nagy híró Eötvös József Kollégiumhoz – valaha apácázárda volt, gyönyörű klasszicista ház, a Budaörsi úti tízemeletes panel után maga a mámor. A kertben hatalmas fák, bent 64 főnek zömmel kétágyas szobák – aminek szintén óriási előnyei vannak fiatal, vérbő emberek számára –, lent tágas klub, szabadság, szerelem. Ezt a házat kapták meg. A szakkollégium neve kezdetben mindössze az volt: Jogász Társadalomtudományi Szakkollégium; csak jóval később vetődött föl: vegyék föl Bibó István nevét. Bibó, túl azon, hogy óriási szellemi formátum volt, romantikus hősként is szerepelt sokak fejében, amint 56 novemberében egyedül üldögél a parlamentben, és fogalmazza a magyar nép kiáltványát a világ értelmiségéhez.

Egyébiránt ma is izgalmas lenne valakinek utánanéznie, mikor ejtette ki utoljára Orbán Viktor a száján ezt a nevet: Bibó István. Annak a Bibónak a nevét, aki a Kényszer, jog, szabadság című tanulmányában előre megírta a Fidesz politikázási stílusát is. Szerinte az ilyen társadalmi struktúrák kialakulásának fontos eleme a félelem. Amely félelemtől vagy úgy szabadulnak meg politikusok, hogy maximalizálják a hatalmukat, despotikusan gyakorolják a hatalmat – egész pályás letámadás, minden terület lenyelése, mondják ma. Vagy éppen ellenkezőleg, úgy, hogy minimalizálják a maguk erőterét – ezt ma nemigen halljuk emlegetni.

Stumpf István – egyébiránt párttag, a volt KISZ KB első titkár, ekkor belügyminiszter dr. Horváth István veje – lett a Ménesi úti szakkollégium első igazgatója, villámhárító a hatalom és az egyetemisták között. Sem párttagságának, sem családi háttérének nem volt köze a kinevezéséhez, inkább Kérieknek s a tanszéknek, ahová méltán került be.

Már '83 tavaszán, a tanév vége felé elindult a toborzás, hogy ősszel majd kik költözhetnek a Ménesi útra. A legtöbb jelentkezőt Orbánék szedték össze a saját évfolyamukról, és persze különösen azok közül, akikkel szimpatizáltak. Szeptemberben, Esztergomban külön tábort szerveztek, hogy ott tervezgethessenek, milyen legyen a szakkollégium. Nagy vita zajlott: milyen esélyeik vannak az egyetem vonalával ellentétesen megteremteni maguknak a tanulás, a társadalmi érdeklődés kiélése, a szabad viták terepét. Másfél éve zajlott a lengyel válság, decemberben a rendkívüli állapot kihirdetése, ez persze eléggé rányomta a bélyegét a magyar kilátásokra is.

– 1985-re Magyarországon is éles válsághelyzet áll elő, és hatalmas társadalmi robbanás várható! – jelentette ki Orbán. – Nekünk arra kell készülnünk!

Az esztergomi táborban szerveztek politikai előadásokat is. A Szovjetunió 1919 és 45 között, Magyarország 1945 után, reformelméletek a magyar gazdaságban, a jogászság kiemelkedő alakjai a két világháború között – sorjázta a témák.

A nyár végén pedig a leendő szakkollégisták közül vagy húszan egy héttel hamarabb érkeztek, hogy berendezkedjenek, elhelyezkedjenek, valamint tovább folytassák önmaguk, mint szakkollégium kitalálását. Addig egyszerű feladat volt ez, amíg csak kritizálni kellett az egyetemet, a Budaörsi úti koleszt; abban a pillanatban azonban egészen más lett a helyzet, most már az volt a kérdés: mi miként kerüljön az SZMSZ-be, a szervezeti és működési szabályzatba. Rá is ment vagy két hét, alkotó légkörű „agyalással”. Stumpf István mint kollégiumigazgató a nagykönyvben megírt forgatókönyvet követte a közösségépítésben: – Tessék, lányok, fiúk, itt a kolesz, találjátok ki ti magatok, mi hogy legyen!

Napközben mindenki bóklászott a városban, strandon, focipályán, aztán este tíz körül fogtak hozzá saját életkereteik kialakításához. Természetesen minden este elegendő mennyiségű sör, bor került az asztalra, és nekiestek egymásnak. Próbálták az összes lehetséges, általuk ismert szervezeti modellt alaposan végiggondolni, kielemezni, mik az előnyei, hátrányai, veszélyei. Szinte minden szón vita tört ki. Azt például tudták, szükség van valamilyen választott vezető testületre, ám rém nehezen egyeztek meg, mi legyen a neve. Központi Bizottságnak csak nem hívhatták, végül valaki bedobta: talán még a szakszervezet a legkisebb ellenség a működő szervezetek közül, ott legalább van választmány, legyen az a név. Ezt rögtön elfogadták. Na de közvetlenül válasszák meg a választmány elnökét, vagy ez legyen magának a választmánynak a joga? És kell-e előre szabályozni a visszahívásuk összes esetét? Miként viszonyulnak az igazgatóhoz, neki mire van joga és mire nincs? Hogyan fegyelmeznek, kell-e azt egyáltalán, de ha nem, mi történjék a tényleg kibírhatatlan dolgokat művelőkkel, és így tovább, szinte vég nélkül. Ragyogó élmény volt ennek a húszfős csapatnak, hogy – szemben az ilyenkor szokásos gyakorlattal – nem szállt ki senki, nem hagyta abba egyikük sem az ötletelést, tervezgetést, mindannyian komolyan vették, hogy saját életkereteiket alakítják most ki. És összehozták az SZMSZ-t, méghozzá olyat, amit mindannyian el is fogadtak.

Sor kerülhetett a Jogász Szakkollégium alakuló ülésére. Kifejezetten emelkedett volt a hangulat, majdhogynem patetikus. Ott volt Schmidt Péter, a dékán, Györgyi Kálmán, az oktatási dékán-helyettes, Bihari, Kéri, Stumpf – és mind a hatvannégy szakkollégista. Sok szó esett szabadságról, demokráciáról, társadalmi felelősségről. Varga Tamás adta elő az ideológiai háttérrel, tudósra véve a figurát, úgyhogy a felét sem értették annak, amit elmondott, mivel teletűzdelte idegen szavakkal, a többségnek ismeretlen filozófiai fogalmakkal. Főként az a három ember vitte a szót, aki egy szobában is lakott: Orbán Viktor, Simicska Lajos és Varga Tamás. Kemények voltak, radikálisak. Érezhető volt: minden szál Orbán kezében fut össze.

Természetesen meghívták Kérit, a szakkollégium eredeti alapítóját is az alakuló közgyűlésre. Nemigen fülött hozzá a

foga, addigra elege lett a fiúk militáns stílusából, azt mondogatta: ő nem bír ezeknek a radikalizmusával, utálja az erőszakosságukat, ellentmondást nem tűrő gondolkodásukat. Ám jó barátja, Stumpf addig-addig győzködte, nem teheti meg, hogy nem jön el, míg beadta a derekát. Nos, az ülés vége felé az elnöklő Stumpf hátraszólt az utolsó sorba: – Kéri Laci még nem szolt hozzá!

– Mert nem is akarok! – húzta el a száját Kéri.

– Ugyan már, Laci, micsoda dolog ez, miért nem akarsz? – erősködött Stumpf.

– Mert ha én itt hozzászóllok, akkor életem eddigi legnépszerűlenebb beszédét fogom előadni!

– Mondjad csak! Rajta! Tessék! Halljuk! – kiabáltak be többen.

– Az a helyzet, hogy nekem ebben a szakkollégiumban, abban, hogy ebből egyáltalán lett valami, az életemből benne van jó három-négy év.

De ebből a szakkollégiumból – ha itt lalnék – én holnap kiköltöznék. Ez szörnyű, ami itt folyik, tiszta hülyék vagytok! – Dermedt csönd ülte meg a termet. Mindenki elhallgatott.

– Miért? – kérdezte Orbán.

– Hát, elnéztem itt ezt a három fiatalembert – felelt Kéri, Orbánra, Simicskára és Vargára mutatva –, és mindegyiküket kizárólag felszólító módban hallottam megszólalni. Ilyennek meg olyannak kell lenni! – szólnak –, demokratának kell lenni, műveltnak kell lenni, toleránsnak kell lenni! Nem veszitek észre, hogy ezek csak parancsolni tudnak? Agresszívok, kirekesztők és ellenségkeresők! Azért költöznek ki innen holnap, mert nekem ne írja elő senki, milyen legyenek.

Ez nemigen illett bele a már-már pátoszos hangulatba, többeknek nagyon rosszulest, s csak annyit értettek meg belőle, hogy Kéri most bántja őket. Olyan rumli lett, hogy majdnem fölbomlott az egész alakuló ülés. Többen arról suttoztak: Kéri már korábban is összeütközött az Orbán–Simicska kettőssel, s Orbán közölte vele: nem bízik meg benne, mert a hatalmat képviseli. Nos, Orbán most odapattant Kéri elé, és tizenkilenc éve minden lendületével üvöltve nekirentott: – Öreg, most boldog vagy, hogy öt perc alatt tönkre kúrtad három hónap összes munkáját, az egész megalakulást?

– Ha három hónap munkája annyit ér, hogy öt perc alatt tönkre lehet tenni, akkor az olyan is! – válaszolt a szakkollégium-alapító. – De mondd én neked valamit, Viktor. Ahogy itt elnézlek titeket, rosszabbak vagytok ti a Kun Béla-féle Lenin-fiúknál. És tudod, mit? Ha egyszer hatalomra jutsz – mert látom, az Isten sem menti meg az országot attól, hogy egyszer majd te dirigálj itt –, a Stumpfot meg engem akasztass föl elsőként, mert mi még tudjuk, ki voltál egykoron! – azzal sarkon fordult, és faképnél hagyta nemcsak az együtt álldogáló kis csoportot, Orbánt, Stumpfot, Fodort, Kövért, Schmidt Pétert, de az egész szakkollégiumot is.

Legendává vált ez. Egyeseknek azért, mert Kéri már '83-ban lekunbélázta őket, de másoknak amiatt, hogy a tizenkilenc éves sráccokról már akkor megjósolta, hogy egyszer hatalomra kerülnek. Tán nem volt e mögött politológiai elemzés, csak ráérzés, dühből jött nagyotmondás, de annak sem akármilyen. Mindenesetre Kéri már akkor komolyan gondolta. Annyira eltökéltek, kíméletlenül elszántnak látta őket, hogy meg volt győződve róla: egyszer az övék lesz az ország. De hozzátette magában: és akkor jaj lesz az országnak! Úgy vélte: a nyolcvanas évek válsága maga alá temeti az összes addigi korosztályt, tehát azok feladata és lehetősége lesz a romeltakarítás, akik a nyolcvanas években járnak egyetemre, s szűzen kerülnek be a közéletbe. Amíg foglalkozott velük, mindig azt mondogatta: – Ez nem a ti válságotok, nektek semmi közötök hozzá, ne keveredjetek bele! Ti most csak olvassatok, tanuljatok, maradjatok ki az egészből, és legfeljebb készítsétek alternatív terveket: mi lesz az oktatással, az egészségüggyel, a parlamenttel, a civil szférával. A tielőttetek lévő korosztályok ki fogják nyírni egymást, és nem lesz még egy kádári megoldás, hogy kívülről kineveznek valakit a nagyhatalmak a harcoló felek közül, ti lesztek majd a kiemelkedő erő!

Ennek alapján tulajdonított óriási jelentőséget annak, milyen értékrend alakul ki bennük, kiket és miket tisztelnek, kik lesznek a vezetőik. Orbántól és különösen Simicskától féltette ezt a friss, agilis csapatot. Tehetséges, de mérhetetlenül intoleráns, militáns, kíméletlen népségnek tartotta őket. Olyanoknak, akik csak dirigálni tudnak, akik nem viselik el az ellenvéleményt, kizárólag azt fogadják el, hogy a világ olyan legyen, amilyenné ők akarják formálni. Akik halálosan biztosak abban: ők tudják, mi a jó, mi a rossz, merre kell menetelni, és ezt mindenkinek kutya kötelessége elfogadni. Képtelenek voltak belátni, hogy éppen az a jó, ha sokféle irányzat, vélemény futhat egymás mellett, és majd a vitákban eldől, melyik győz. Nem akartak vitákat, csak azt, hogy az ő irányzatuk egyeduralkodó lehessen.

Rengeteget vitatkozott erről Stumppal, aki szelídíthetőnek tartotta a fiúkat, még a legkeményebbeket, Kövért, Orbánt, Simicskát is. Kéri viszont úgy vélte, ezek nem szelídíthetők, aki ilyen, az ilyen is marad. Úgyhogy két évig a lábát sem tette be a szakkollégiumba. Végül úgy döntött, elmegy az egyetemről is, föladja a tanári munkát, amit pedig imádott: – Befejeztem, én ezekkel már nem fogok vitatkozni, mert teljesen reménytelen. Ezek mindent romba döntenek maguk körül – búcsúzott el.

Ám távozásakor Kéri nagy jót tett a csapat egészével – anélkül, hogy ezzel ő maga teljesen tisztában lett volna. Stumpfra azt a feladatot hagyta: szakdolgozatában dolgozza föl a lengyel politikai rendszer történetét a háború végétől a válságig. Stumpf meg is írta az 1945 és '81 közötti időszakot. S aztán tőle Orbán Viktor vette át ezt a stafétabotot: az ő szakdolgozattémája lett az 1981 utáni korszak, a Szolidaritás, a rendszer bekerítése alulról, hálózati alapon. Amiből

rengeteget tanult. Stumpf ki is vitte Orbánt Lengyelországba, átadta neki a kapcsolatait, főképpen a Szolidaritás-aktivistákkal. Orbán beleszeretett a feladatba. Harmadéves korától elfogadta Michnik és Geremek tanítását: a kívülről, hálózatban épülő civil társadalom bekeríti a rendszert, és alulról összeroppantja.

Kéri a szakkollégiumba '85 őszén a lányok – Ancsa, az Orbán-feleség, Tünde, Szájer neje, Honecz Ági, Fodor felesége az egyetlen Szájer Józseffel, mint férfival – vitték vissza. Szájerék ballagására hoztak egy kézírásos okiratot, középkoriasra készített pergament: „Hálás köszönettel oktatói erőfeszítéseidért.” A papírt is csak a lányok írták alá meg Szájer, a fiúk közül senki más.

Kéri a lányok hívásának nem tudott ellenállni, elment a ballagásra. Ott aztán Stumpf elkapta, leültette Orbánékkal, mondván: – Meglásd, megváltoztak, jobbak lettek! – És Kéri nem akart hinni a szemének-fülének: tényleg másilyenek lettek két esztendő alatt. Simicska akkor éppen eltűnt mellőlük, Orbán Kövéren kívül elsősorban Fodorral barátkozott és egész jól lehetett vele beszélgetni. Sokkal konstruktívabb lett, vesztett a kérlelhetetlen keménységéből, normálisan lehetett vele együttműködni. Kövér már Kériék mellett dogozott, az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetében, kutatásszervezőként, s e találkozás után nem volt akadálya, hogy Orbán is ott kapjon munkát. Harmadéves joghallgatóhoz képest kitűnő dolgozatot írt a MOGÜRT-beli híres-hírhedté vált „spontán” jelölési akcióról, arról, miként akadályozták meg a valódi alternatívitás megjelenését a '85-ös választások előkészítése során. Jót írt arról is, fehérvári gimnáziumában hogyan zajlott a KISZ felbomlási folyamata. Majd Kövérral közösen tanulmányt készítettek a szakkollégiumi politikai szocializációs törekvésekről, és az is tetszett mindenkinek.

Úgyhogy amikor aztán Orbán is végzett, Kériék oda akarták venni a „Társtud”-ba kutatónak, az ifjúságkutató csoportba. Úgy tudták, ezt Aczél akadályozta meg, ám később kiderült: valójában Kolosi Tamás tett neki keresztbe. Nem politikai okból, egyszerű féltékenységéből, valamelyiküknek be is vallotta őszintén, miért kérdezgette addig-addig szociológia-módszertanból Orbánt, amíg végre talált olyat, amit az nem tudott: – Nem kell még egy ilyen okos gyerek a ti csoportotokba! – Hiszen ott volt már Stumpf, Kövér, Tamás Pál, Csatári Ildikó, Gyulavári Ágnes, a közelükben, de napi érintkezésben velük Schmidt Péter, Gombár Csaba, Papp Zsolt, Bihari Mihály.

Aztán tizenkét évvel később, '95 őszén összefutottak a Parlamentben, az ellenzéki pártvezér Orbán és az elismert politológus Kéri.

– Az a kunbélázás nincs ám elfelejtve, nagyon jól emlékszem rá! – dörrent rá Orbán.

*

A szakkollégiumi választmány első elnöke '83-ban az a Bíró Tamás lett, aki addig a kari KISZ-bizottság titkára volt. Ő maga ma úgy véli: ennek az volt az egyetlen oka, hogy őt ismerték. KISZ-titkár is csak azért lett, hogy Nagy Mihályt meg ne válasszák, s most ismét amolyan pótmegoldásként futott be. Pedig a valójában egyértelműen vezető szerepet játszó körrel alig találkozott, Orbánnal, aki láthatóan kerülte őt, szinte alig volt kapcsolata. Bíró észlelte, amint Orbán napról napra közelít a személyes teljhatalomhoz, de ezt nem fogadta el, egy pillanatig nem tekintette Orbánt saját lehetséges vezetőjének. Kövérral ugyan kifejezetten jóban volt, kedvelte is, ám riadtan figyelte, mint találja meg Kövér Orbánban azt a figurát, akire szerinte egész életében vágyott, akinek alárendelheti magát, akit vezéréként maga fölé emelhet. Simicskával nem szeretett volna együttműködni, elviselhetetlen alaknak tartotta, olyannak, aki bárkivel áll szemben, a másik egyvégtében azt érzi: – Gyűlöllek!; mindig ugyanazt látta sugározni belőle, hogy iszonyatos erőfeszítésbe kerül elviselni, hogy vannak körülötte emberek; ugyanakkor utálta állandó részegeskedését. A választmányban is képtelenség volt vele normálisan együttműködni, mindennek kerékkötője volt, bármiről volt szó, kötözködött, a kákán is csomót keresett, az élő fába is belekötött.

'84 végén Bíró Tamás már az államvizsgájára készült, nemigen akarta tovább vállalni a szakkollégium választmányelnökségét, ám addig győzködték, míg ráállt, induljon jelöltként. Fölmérte a terepet, kiderült: minimális előnnyel, mindössze két szavazattal ugyan, de neki van több várható voksa Orbánék ellenjelöltjével szemben.

A szakkollégiumban összesen három MSZMP-tag élt, ők a választmányi elnökválasztási hadjáratban eredetileg a párttagságukhoz képest kissé bohókás „Zöldek” néven indultak külön. Ám Orbán és köre becserkészte őket. Amikor vezetőjük megtartotta kortes-beszédét, az új helyzetet teremtett: Bíró Tamás választói kisebbségbe került. Orbánék összefogtak az MSZMP-tagokkal a volt KISZ-titkár addigi választmányi elnök ellen. Meg is buktatták. Bíró ma úgy gondolja: ha csak KISZ-titkár lett volna, azzal Orbánnak semmi baja nem lett volna. Azt azonban nem tudta megbocsátani neki, hogy a KISZ-titkárság után a szabad, független szakkollégium első választmányi elnökének is megválasztották. Semmibe vette őt.

Később egy évig Orbán is volt a szakkollégiumi választmány elnöke, de lemondott. Bóka István lett az utódja, de nem hosszú időre. A Szakkollégiumi Értesítőben így nyilatkozott: – Hiába végeztem én egyre több munkát, akkoriban a domináns személyiség Viktor volt. Oktalanság lenne ezt letagadni. Nagy szerencsénk, hogy van itt egy Orbán Viktor, aki megtestesíti mindazt, amit én szakkollégiumnak nevezek. Neki kellett volna továbbra is a választmány élén maradnia,

hiszen ilyen helyzetben én csak formálisan tölthettem be ezt a posztot. Gondot okozott még az is, hogy hiába lettem én a titkár, nem jutottam hozzá időben a szükséges információkhoz, azok Viktornál és azoknál összpontosultak, akik számottevő alakjai a kollégiumnak. Úgy is fogalmazhatnék: Viktor, Stumpf Pisti és Kövér Laci köre volt a hatalmi centrum. Ez talán durva megfogalmazás, de ők gyakorolták a legerősebb befolyást a döntésekre. Hangsúlyozni szeretném: ez önmagában nem túl nagy probléma, de ilyen helyzetben hiba, hogy én lettem a választmány első embere. Bábszerep volt az enyém az ő koncepciójuk mellett... Igazat adok Simicska Lajosnak, amikor azt mondja, a domináns csoportoknak kell betölteni a főbb pozíciókat. Szerintem Szilárd is ezért nem tudja kellőképpen ellátni a feladatát.

Szilárd – Kövér Szilárd, Kövér László testvére – lett ugyanis Bóka István utóda, ám fél év után ő is lemondott.

Amikor egyetemista kora legelején Orbán és köre cikizte, gúnyolta a KISZ-t, a hallgatói önkormányzatot, azt kezdetben ezeknek rossz működése ellen tette, s nem a rendszer ellen. Több volt ebben a minden, a bármi elleni lázadás, mint a tudatos szembeszegülés. Kritikus volt, de ez még nem lépett át generális, átfogó kritikába, s különösen kevés volt mögötte az elemzés. A KISZ sem olyan volt itt, a jogi egyetemen, mint másutt, bár Bíró Tamás kari KISZ-titkár amikor '83-ban lemondott, indoklásában egyebek mellett azt írta: „A KISZ javíthatatlan”.

Orbánék hamarosan totálisan támadták a KISZ-t. A jogi kari KISZ-szervezet egészen más alapon, más módon való újjászervezésére jelentették be az igényüket, ami persze meglehetősen nagy riadalmat váltott ki. Megelőzték ezt különböző belső mozgások, már '81-ben lezajlott a BEFŐT, ahol megkérdőjelezték a működő KISZ-t, zajlottak reformviták, de Orbánék fellépésének az volt a hangulata: – Itt vagyunk, megjöttünk, most tehát valami másnak kell kezdődni! – Ám ez sem ment tovább, mint a fennálló keretek közötti megújítás.

Stumpf szobájában – az egyetlen védett helyen – Orbán, Kövér, Simicska számára külön könyvtár működött. Amit ott összehordtak, ahhoz senki mást nem engedtek hozzányúlni, teremtett lélek nem kapott onnan könyvet kölcsön. Csak az övék volt. Ám ez messze nem csak könyvekkel volt így. Bíró Tamást, a választmány elnökét meglehetősen zavarta is, hogy rendszeresen látja kijönni Orbánt, Kövért Stumpf szobájából, s aztán konkrét lépésekben megjelenni az informális, az árnyékhatalom jeleit. Bíró újra és újra azt érezte: amit Stumpf előterjeszt a választmányi ülésen, azt ők hárman előtte már alaposan megtárgyalták, lemodellezték.

Azért különösen érdekes ez, mert tökéletes előképe annak, ami aztán 1998-tól jött. Kormányülések előtt ma is összeül a szűk csapat, és megtárgyal minden lényegi kérdést – működik az informális hatalom a formális mögött és fölött.

Orbán Viktort a Ménesi úton leggyakrabban klottgatyában lehetett látni, vagy focizni indult, vagy onnan érkezett. Persze attól, hogy ez immár elit hely volt, ugyanazok a balhék itt is lezajlottak, amik bármely más kollégiumban is mindennaposak. Amikor például néhányan megunták, hogy Orbán és Simicska állandóan iszonyú büdös húsokat sütögetnek, s ettől borzalmas szag terjeng az egész épületben, egyszerűen levették a konyha billenős ablakát, és eldugták. – Nem lehet kibírni ezt az állandó ételszagot! – védték meg álláspontjukat, és nem voltak hajlandók előadni az eltűnt ablakot. Mínusz tíz fokban sem. Az egyetemen pedig úgy terjedt a hír: – A Ménesin már ablak sincs, azt is ellopták! – Hatalmas elvi vita robbant ki aztán Fodor Gábor és az Orbán–Kövérek között, amikor elő akarták keríteni ezt a bizonyos konyhaablakot. Orbánék ugyanis végig akarták razziázni az összes szobát, függetlenül attól, otthon vannak-e lakóik. Fodor azonban ragaszkodott hozzá: nem léphetnek be annak a szobájába, aki nincs ott, nem sérthetik meg senki függetlenségét. Orbán lehülyézte.

Mindeközben a szakkollégium rengeteg fontos, izgalmas vita, előadás helyszíne volt. Megfordult ott Kenedi János, Magyar György, Miszlivetz Ferenc, Schmidt Péter, Sólyom László, Széll János, Szilágyi Sándor, s annyira őszintén beszélgetett a szakkollégistákkal, amennyire mert. Az első évben három kurzus indult: 56-ról Fellegi Tamással; joggyakorlat, jogelmélet, a büntetőjog elméleti és gyakorlati kérdései, jogfilozófia, jogszociológia Varga Csabával; a határon túli magyar irodalom Csapody Miklóssal. Később is sok fontos témakör került terítékre: a választási rendszer, a fiatal értelmiség helyzete, politikatörténet, politológia, a kelet-európai országok politikatörténete, a jogászság helyzete, jogászönismeret. Fodor Gábor szervezésében filmvetítéseket rendeztek a 45 utáni koalíciós idők híradóiból, „Beszéljenek a korról a kor filmjei” címmel végignézték az ötvenes évek magyar, lengyel, bolgár, cseh filmjeinek jó részét.

A szakkollégium hozta össze a nagy csapatot. Kis Zoltán a Szakkollégiumi Értesítő 1985. évi 6. számában így foglalta össze legfőbb csoportfolyamataikat:

„A szakkollégiumba érkezett csoportok, csoportszerűségek:

1. a szakkollégisták

A. a másodévesek szakkollégium-csírájának csoportja;

B. az előző budaörsi szakkollégium prominens képviselői, tagjai (negyed-, ötödévesek);

2. a harmadévesek kísérleti csoportjának széthullott csoportszerűsége;

3. az 1. és 2. csoportokhoz csatlakozó »törmelék« (személyi kapcsolatok átmentése a szakkollégiumba);

4. elsősök.

Az 1/A csoport magja a Székesfehérvárról érkezett hallgatókból áll. Feltételezhető, hogy a közös iskolai életszakasz döntő politikai szocializációs hatással volt rájuk. Ugyancsak feltételezhető, hogy a hadsereg politikai szocializációs jelenségei még koherensebbé edzették a magot. A mag koherens stabilitása, véleménykonzisztenciája évfolyamukon mintaadóvá vált a budaörsi kollégium individualizált, csoporthiányos létközegében. Ezt az állítást támogatja azon jellegzetességük, hogy politikai megnyilatkozásaik kezdetben nem nélkülözték a feltűnést, a heves, szimpatizáló, belső konformitást indukáló értékreprezentációt. Ezen az erőteljes társadalomkritikus alkat, a vehemensen negativista társadalomszemlélet, az establishment minden (akár vélt) megnyilvánulásának heves elutasítása, megbélyegzése. Életmódjuk kezdetben összhangban állt fanatikus-anarchista elveikkel, lakószintjük, a budaörsi 6. emelet a deviáns (néha meglehetősen drasztikus) megnyilvánulások fészke volt (amelyek kivívták a diákbizottság reguláló ellenreakcióját). A csoport az elsős kollégista jogászhallgatók kikristályosodási pontjává vált. A kikristályosodási folyamat afféle szolidaritásérzéssel erősített meg, mikor a kialakult csoport az egyetemen végigharcolta nyílt, demonstratív politikai akciókba torkolló Hallgatói Képviselői Rendszer-mozgalmát...

1983 telére a szakkollégium aktív csoportjai közötti konszenzus impotensnek bizonyult. Kísérőjelenségekként az igazgató kibontakozó bizalmi válsága, valamint a kezdetekben energiáktól feldúsult 1. csoport diffúziója, ellehetlenedése jelölhető meg. Ezzel párhuzamosan a 2. csoport széthullása tovább folytatódott, az 1/B-ben pedig átrendeződési folyamatok játszódtak le, amelyek ugyancsak diffúzióval párosultak. Az 1/A-ból csak a szűkebb mag képviselői maradtak meg a szakkollégium nyilvánosságában, ők is egyre eltérőbb nézeteket vallottak a szakkollégium taktikai feladatairól, lehetőségeiről. A radikális attitűd visszaszorult a magánbeszélgetésekbe, illetve a szakmai rendezvények konzekvencia nélküli keretei közé, a szakkollégium egyetlen fórumán, a választmányi üléseken az 1/A mohikánjai egyre negativisztikusabb és pesszimista véleményeknek adtak hangot. Még így is az 1/A-nak volt a legkiterjedtebb belső nyilvánossága, domináns véleménymonopóliuma. A szakkollégium külső képe is ennek megfelelően alakult ki...

A konfliktus az individuális ész és a közösségi erő szembeállításában jelent meg. Az 1/A az utóbbira szavazott. Ez az értékvalaszítás a legpregnansabban a szakkollégiumba történő felvételik során nyilatkozott meg. Az 1/A a felvételi rangsorban inkább az olyan jelentkezőket emelte magasabb helyekre, akik vagy közel álltak az 1/A-hoz, vagy nem rendelkeztek konzisztens és megalapozott szakmai arculattal. Érdekes módon itt az intellektus potenciális károkozó jellege úgy erősített meg, miszerint az efféle észlelők könnyen be tudnak integrálódni az establishmentbe. Ebből is látható, hogy az establishmenthez való negatív viszony az 1/A kulcsfontosságú attitűdje...

A stabilitás következménye, egyben felerősítő oka is, hogy az 1/A formálisan is uralkodóvá vált a szakkollégiumban. Ez minden szakkollégiumi fórumra vonatkozatható (választmány, utazás-külkapcsolat, szakkollégiumi folyóirat, hetilap). Az 1/A hatása csak a szakkollégiumi szakmai fórumokon nem érvényesül, ennek oka viszont abban rejlik, hogy az 1/A a szakkollégium nyilvánosságán belül sohasem fejtette ki még pozitívált társadalomfelfogását, szemléletét, sohasem argumentált, csak sommásan megítélt vagy megbélyegzett. Ennek is köszönhető, hogy szakmai vagy politikai kompetenciája megítélhetetlen, illetve kétséges.”

Fiatalosan, tudálékosan nagyképű a szöveg, de talán érthető: Orbán, Simicska (a fehérváriak, az 1/A) egyeduralomra tett szert a szakkollégiumban, s véleményét, világlátását rákényszerítette a többiekre. Ekkor és itt jött létre ugyanis a nagy csapat, amelynek a legfőbb életelménye ez volt: csak magunkra számíthatunk, nekünk tehát össze kell fognunk. Ami azóta is változatlanul él körükben. És ami – a ritka kivételektől eltekintve – azzal jár, hogy ebből a csapatból nincs kilépés. Aki figyelmesen elolvassa az életrajzokat, s látja az összefüggéseket, az bizony elálmélkodik: ezek a fiúk lassan húsz éve vannak együtt. Kilépett Fodor, Hegedűs, Molnár, Szelényi, Ungár – kész. Mások nem. Moccsatlanul együtt a szakkollégiumban összeállt csapat. Jó, persze, ‘98 óta könnyebb, most már a csoportkohézió, az egymás feltétlen vállalása mellé oda lehetett tenni a vagyont, mint nem akármilyen összeforrasztó erőt is.

1983-ban Fodor Gábor elvetődött azokba a körökbe, amelyek az illegális Beszélőt terjesztették. Beszállt ő is, s elkezdte a kollégiumban árulni ezt a szamizdatot. Meglehetősen meghökkenést váltott ki. Sem Orbán, sem más nem mondta neki, hogy ezt nem szabad, vagy hogy nem értenek egyet ezzel az enyhén szólva is szokatlan lapterjesztési módszerrel, de furcsállották. Aztán egyre inkább szokássá vált Fodornál újságot vásárolni.

Orbán akkor még egyáltalán nem ismerte ezt a világot, s lelkesen kezdte olvasni a Beszélőt. Ám távolságot tartott a szerzőitől. Pár évvel később így beszélt erről: – Engem is elérte az a propaganda, amit az államhatalom róluk kialakított, hogy ezek mind egykori bolsevik szülők leszármazottai, ortodox marxisták, akik kikerültek a hatalomból, és most vissza akarnak oda kapaszkodni. Az állam áldását adja a létezésükre, mert a Nyugat előtt jól fest, hogy van ellenzék. Olvastam a Beszélőt, és rajta volt a szerzők neve, címe. Gondoltam, ha ez nem lenne megengedett, már rég a börtönben lennének. A cikkeket olvasva ugyan teljesen nem győzött meg ez a propaganda, de azért valami gyanú volt bennem. Később elkezdtem megismerni ellenzéki emberekkel. Ebben döntő szerepe volt Miszlivetz Ferinek, aki ugyan nem volt tagja az

ellenzéknek, de ő is kívül volt a hivatalosságon... Abban az időben egy tanulmányt készítettem közösen Kovács Andrással, aki filozófus és a demokratikus ellenzékhez tartozott. Amikor a Fidesz megalakításának gondolata felvetődött, akkor gyakran kértem tőle tanácsot, és rajta keresztül kezdtem az ellenzékhez kötődni. 1988 telén indult a mozgalom a Szabad Kezdeményezések Hálózatának megszervezésére. Ide már a szakkollégista vezetők közül is többeket meghívtak, így ott volt Kövér Laci, Németh Zsolt és jómagam. Kezdetben csak Kenedi János padlásszobájában ültünk, rengetegen, mindenfajta irányzat. Reformközgazdászok, a népiektől is néhányan, szakkollégisták, a demokratikus ellenzék maga, történészek, 56-osok, mint például Vásárhelyi Miklós is. Még 1987-ben a mi kollégiumunk volt a házigazdája a Kelet-Nyugat Párbeszéd Konferenciának, amelyen nyugat-európai szervezetek és kelet-európai ellenzékiek egyaránt voltak, többféle irányzathoz is. Szárszón már az egész ellenzék jelen volt, Kis János, Haraszti, Demszky Gábor. Ekkor történt meg a kimozdulás a szakkollégiumi gondolkodásból.

A szakkollégiumok szarvasi találkozója – amely valójában a legelső ilyen volt, azért adták neki a IV. találkozó nevet, hogy könnyebben engedélyezzék a megtartását – 1985 augusztusában zajlott, öt héttel a nevezetes monori találkozó után.

Kövér tartotta a megnyitóbeszédet, amelyből mindig csak ezt a részletet idézik: – Mi, akik most itt ülünk, talán nemsokára vezető pozícióban találjuk magunkat, akár tetszik ez nekünk és az előttünk járóknak, akár nem. – Pedig nemcsak ezt mondta, hanem még ezt is: – A következő hat nap folyamán hat témakört próbálunk meg körüljárni: a modernizáció, a műszaki elmaradás, a szegénység, a környezetvédelem, a nemzeti-nemzetiségi probléma, végül a társadalmi autonómia, a közösségek és a jog összefüggéseinek kérdését. Sajnos jóval több aktuális problémáról ejthetnénk szót, mint amennyit a rendelkezésünkre álló idő lehetővé tesz... Ez a sajnálatos bőség és a gondok egymással összefüggő volta jelzi, Magyarországon szaporodnak a válságócok. Tudjuk, a fenti problémák nem egy elszigetelt társadalom jelenségei, és megoldásuk kulcsa nem csak a mi kezünkben van. Tudjuk, ami ebben a kis országban történik, bonyolult nemzetközi viszonylatok függvénye is. De ez nemcsak most van így, így volt történelmünknek szinte első óráitól fogva. Éppen ezért e tény soha nem adhat felmentést azoknak, akik az ország sorsát belülről befolyásolhatták. S a „tettek megmaradásának törvénye” változatlanul érvényben van: az elhibázott vagy elmulasztott lépésekért a történelem eddig még mindig benyújtotta a számlát, s nem csak azoknak, akik az adósságokat felhalmozták.

S a több mint száz résztvevő értelmes, jó vitákat folytatott. A szarvasi tábornak óriási hatása volt. – Szarvas nélkül nincs Fidesz – mondta sokkal később Orbán. – Rengetegen kezdték úgy érezni: miénk az ország! Kiderült, bármelyik egyetemi városban egyetlen csettintésre össze tud jönni négy-ötszáz hallgató, és értelmes, egyúttal kellemes dolgokat tud művelni.

Persze itt sem kizárólag politizálás zajlott. Simicska Lajos például Szarvason vezette be a pókerezés soha nem ismert újítását. Ha valaki nem kérte az „auf”-ot, a becsérésre kapott, képével fölfelé fordított lapot, akkor a többiek arra az egy lapra külön licitálhattak. Egyébként is nagyban játszottak, de ezzel a figurával néha megtöbbszörözték az egy-egy partiban forgó összeget. Azt is ő ötlötte ki, hogy kör-passz esetén – ha senki sem licitál, mindenki lepasszol – az újabb körben a belépő elindul két párról, és fölmeleg egészen royal flushig, majd onnan vissza. Csak azért, hogy még sokkal több pénz legyen a bankban.

Gyarapodtak a szakkollégiumi összefogási kísérletek, amolyan horizontális szerveződéseként. Táborokba gyűltek az ország szakkollégistái: Salgóbanya, Nagymaros, a velemi hétvégék, Pápa – egyre keményebb, egyre radikálisabb nézetekkel.

Orbán és néhányan körülötte 1985 körül már egészen másra törekedtek, mint az értelmiség döntő többsége. A politizáló értelmiség még bőven ott tartott: a rendszer ugyan működésképtelen, de represszióképes, erőszakkal képes megvédeni magát, következésképpen halódása nagyon sokáig el fog tartani. Orbánék viszont elementárisan lázadtak és így fölismerték: ezek vajból vannak, nem is igaz, hogy olyan kemények. Állították: a rendszer belátható időn, maximum tíz éven belül meg fog bukni. Nem hitték el, hogy csak nagyon lassan, fokozatosan omlik össze minden, s úgy tartották, ezt az összeomlást siettetni kell. A kutatók persze ettől megriadtak, mondván: nekik figyelni és elemezni kell a bekövetkező folyamatokat, nem pedig részt venni bennük. Orbán határozottan ellenezte, megalkuvónak nevezte ezt az álláspontot. Ő részt akart venni a változásokban.

'85-ben létrehozták saját lapjukat, a Századvéget. Bóka István, Fellegi Tamás, Gyurgyák János, Kövér László, Máté János, Orbán Viktor, Varga Tamás és Wéber Attila lettek az első szerkesztők. Az első szám meglehetősen változatos lett. Stumpf István összefoglalta a szakkollégium eddigi eredményeit és esélyeit, Kéri László pedig az egyetem reformlehetőségeit. Fellegi Tamás és Varga Tamás interjút készített Schmidt Péterrel, közölték Révész Sándor írását az 1945 utáni diákmozgalmakról, valamint Karácsony András novelláját. Székely Attila recenziót adott Rakowskinak a lengyel válságról szóló könyvéről, Szájer József Somló Bódogról, a kitűnő társadalomtudósról írt tanulmányt, s közöltek egy válogatást Jászi Oszkár elméleti írásaiból.

Elhatározták, évente négy számot jelentetnek meg. Ehhez képest '85-ben egy szám jelent meg, '86-ban és '87-ben kettő-

kettő. Kiadták Vajda Mihály könyvét. A filozófus ebből az alkalomból meghívta őket beszélgetni, és igen-igen meglepte a fiatalokat: – Honnan a fenéből gondoljátok ti, hogy a demokrácia olyan csodálatos nagy dolog, és megváltás mindenre? Frászt! A demokrácia semmi másra nem való, mint arra, hogy a hatalmon lévők, a fennálló kormány túlkapásairól és sötét üzelmeiről az éppen aktuális ellenzék lerántsa a leplet, állandóan fenntartsa ezt az indoklást, bizonyítási kényszert, ezzel kiegyensúlyozottabb gépezetté téve az államéletet.

- Dehogyan! – replikázott azonnal Orbán. – A demokrácia az, hogy a kezünkbe vesszük a dolgokat!
- Egy frászt! – legyintett Vajda Mihály, de nem vitázott tovább.

'88-ra Stumpf István belefáradt az állandó küzdelembe, és abbahagyta. Új igazgatója lett a Ménési úti szakkollégiumnak: Gyekiczki András. Együtt volt katonákkal, és azt hitte, ott életre szóló barátságot kötöttek. Még májusban a kolesz közgyűlése bizalmat szavazott neki, ez után az egyetem pályázata már félig formalitás volt. Olyannyira, hogy a tanév kezdetekor be is költözött a Ménési útra, holott a kinevezését csak október elején adta át az egyetem rektora. Gyekiczki Szombathelyről érkezett, ott tanított a főiskolán. Egyik alapítója volt a Fidesz szombathelyi szervezetének, régi barátja Kövérnek.

– Soha nem volt kétséges, hogy Orbán a hangadó. '88 őszén nem is Fodor Gábor viselkedett úgy, mint aki vele szemben lehetséges alternatívának gondolja magát, hanem Németh Zsolt. Rajta látni lehetett a szándékot, hogy szívesen harcba indulna az elsőségért, de hamar leépitették, és ebben Kövér Laci járt az élen – emlékszik ma. – Viktor rendkívül kombattáns, túlságosan harcos volt. Egyfelől szuggesztív, szenvedélyes, másfelől taszítóan kemény, erőteljes. Néhány haverjával, főként Simicskával együtt gyakorlatilag már akkor befolyásolhatatlan volt – ami azért húszévesen nem teljesen rendjén való –, olyan, mint aki egyáltalán nem hall meg külső hangokat, annyira biztos abban, hogy neki a saját útján kell járnia.

Gyekiczki egyik legfontosabb feladatává vált finoman kitéssékelni a szakkollégiumból a Fideszt is, a Századvéget is – nem mint gondolatot, csak mint szervezetet. Nem volt tovább tartható, hogy mindkettő lényegében a Ménési úton végzi tevékenységét, összegabalyodva a szakkollégiummal. Király Béla pénzügyminiszterét például sokáig Gyekiczki őrizte az éjjeliszekevényében, míg Orbán el nem döntötte, mire fordítsák. Politikusok, külföldi és hazai újságírók hada járult a Ménési úton Orbán lábai elé, interjúzni, beszélgetni, megismerni az „ifjú törököt”. Aki egyre jobban érezte magát ebben a szerepben. Viszont az internátus lakóinak egy része nem kívánt a politizálásban részt venni, csak aktív szakkollégista akart lenni. Úgyhogy végül a Fidesz irodája el is költözött a Kosztolányi Dezső térre egy pinceszobába, a Századvég pedig a Németvölgyi útra.

Kövér '86-ban, Orbán, Simicska, Fodor '87 nyarán végeztek a jogi egyetemen. Fodor a Bibó nevelőtanára lett, Orbán viszont nem talált munkát, fél évig nem is dolgozott, lógott. Végül a Mezőgazdasági Minisztérium Vezetőképző Intézetében lett szociológusgyakornok, nem egészen fél évig. Felesége, Anikó viszont Szolnokon megkapott egy ügyvédi állást, s az ő szülei segítségével lakáshoz is jutottak Szolnokon, a Széchenyi lakótelepen, Orbán onnan járt föl Pestre.

Az a veszély fenyegetett: azzal, hogy vége az egyetemnek, és főként a szakkollégiumnak, szétesik az a közösség, amely jószerevel egyetlen élettere, önmegvalósítási formája volt Orbánnak is, néhány társának is. A Ménési útra ugyan állandóan visszajártak, de ez így már kevés volt. S akkor Mészáros Ferenc mentette meg a csapatot a szétszéledéstől: elérte Vásárhelyi Miklósnál, a Soros Alapítvány elnökénél, hogy az alapítvány hozza létre a Kelet-Európa Kutató Csoportot, s a fiúknak adjon állandó havi ösztöndíjat. Vásárhelyi még '86-ban elvitte Sorost a Ménési útra, s a pénzmágnásnak nagyon megtetszett a radikálisan ellenzéki, az ő liberalizmusához nagyon közel álló gondolkodású társaság, szívesen finanszírozta őket és együtt maradásukat. Fodor, Kövér, Molnár Péter és Orbán így két éven át élt Soros György pénzéből. Együtt dolgoztak a Századvég folyóirat szerkesztőségében is. S hogy végérvényesen el ne szakadjanak egymástól, szét ne széledjenek – végül megalakították a Fideszt.

LESZ FIDESZ!

1988 márciusa igencsak mozgalmas időszak volt. Gorbacsov keményen harcolt a glasznosztj és a peresztrojka továbbviteléért, a szocialista országok többségében nőttön-nőtt a feszültség, egyre világosabbá vált, hogy a mélyülő válság leküzdhetetlen.

Magyarország sem lehetett a nyugalom szigete. Hiába indult el a „kúszó gazdasági rendszerváltás”, egyelőre szó sem volt arról, hogy világtűlével, a tőzsde létrejötté, a személyi jövedelemadó bevezetése a politikai rendszerre is visszahathatna. A Grósz-kormány szajkózta ugyan a reformokat, de nem sietett közölni, ezen pontosan mit is ért. Illegálisan megjelent a felhívás a Szabad Kezdeményezések Hálózata (az SZDSZ elődje) megalakítására – a Göncz Árpád és Kis János fogalmazta szövegben intézményes pluralizmus, többpártrendszerű parlamenti demokrácia, az egyenrangú tulajdonformák versenyét biztosító, szabályozott piac, a Szovjetunióval a nemzeti önrendelkezés alapján nyílt és rendezett jószomszédi viszony szerepelt. Március 15-én, a százezres tüntetésen a hatalom le is csapott: nyolc ellenzékít őrizetbe vettek.

’88. március 30-án este nyolc órára Diczházi Bertalan – a Rajk Szakkollégium és a 405-ös Kör alapítója, akkoriban párttag árhivatali dolgozó, ma a Növekedéskutató Intézet igazgatóhelyettese – és Kövér László szervezte azt az összejövetelt a Ménesi úti szakkollégiumba, amelynek előre tudottan az volt a tétje: most vagy megalakul valami új szervezet, vagy nem. Az ELTE Bibó Szakkollégiumából és Erdei Ferenc Társadalompolitikai Köréből, a közgáz Rajk és Széchenyi Szakkollégiumából, valamint a műegyetem Martos Kollégium 405-ös Köréből öt-öt képviselőt hívtak meg; különböző ellenzéki körökből, klubokból, ifjúsági szerveződésekben egyet-kettőt.

A február eleje óta folyt előkészítésben Bégány Attila, Diczházi Bertalan, Kaderják Péter, Kövér László, Németh Zsolt, Orbán Viktor és Rácz András vettek részt, a konkrét szervező és szövegező munkát Diczházi és Kövér végezték. Orbánnak eleinte nemigen volt kedve a kezdeményezéshez. Két nappal a meghirdetett gyűlés előtt ült le Kövérral, aki óriási hévvel magyarázta: milyen nagyon fontos, hogy kiadnak majd szándéknyilatkozatot az új szervezet tervezett megalakításáról, és akkor meglátják, mi történik; és ha nem lesz belőle balhé, ha nem csap le rájuk a hatalom, akkor aztán tényleg megalapítják. Ez Diczházi ötlete volt: a Deák Ferenc-féle úgynevezett felirati módszer. Kifejezik akarataikat az új szervezet létrehozására, de még nem hozzák létre. A szándéknyilatkozatból a hatalom is, a leendő tagok is értesülnek a tervről, eldönthetik, mitévők legyenek, aztán majd meglátják...

– Nem kéne itt tökörészni! – türelmetlenkedett Orbán. – Meg kell alapítani, és kész! Micsoda marhaság az, hogy szándéknyilatkozat, meg ilyenek? Bumm bele! – Orbán csak akkor szállt be igazán, amikor megérezte: talán meggyőzte Kövért és Diczházit. Bihari Mihálytól jól megtanulta a nyelvezetet, a használandó kifejezéseket, olyanokat mondott: – Áttörjük a politikai intézményrendszer monopóliumait! – Igaz, az föl sem merült benne, ebből mi lesz, egyáltalán nem foglalkozott azzal, mi történik másnap. Egy hétig marad életben vagy tovább? Lesznek, akik csatlakoznak, vagy visszhang nélkül marad az egész? Megtorolja a hatalom a kezdeményezést vagy békén hagyja őket? Mindezekkel a kérdésekkel nemigen törődött, a maga bumm bele! módján, lázadva, harcolva azt akarta, történjék már valami a szájtepésen kívül.

– Ne ringassuk magunkat illúziókba! Lehet, jól agyonvernek minket a rendőrök, de nem baj! – jelentette ki Kövér.

– Frászt! – vitázott Orbán. – Engedni fogják, hogy megalakuljunk, és aztán majd jól agyonhallgatják a dolgot, hagyják, hadd főjünk a saját levünkben, és kész! Van annyi eszük, hogy tudják: a legjobb hagyni.

Egy sokkal későbbi interjúban ő maga nyilatkozta: – Nem volt reális eshetőség a kádáristák fejében sem, hogy csak ki kell mondani a gondolatot, és az görögtűszerűen végigsöpör az ifjúságon. Nagy fenét söpört! Nem söpört ez sehogy sem. Ha nincsenek a rendőrségi beidézések, lehet, hogy még mindig csak ötvenen vagyunk. Ebben biztos vagyok. A megalakuláskor abszolúte nem törődtünk azzal, mi történik majd utána; amikor megjött a nyilvánosság, részben megijedtünk, részben azt mondtuk: most győztünk. Emlékszem, Kövér Laci hozta a Magyar Hírlap cikkét, és azt mondta: – Most már tuti, hogy győztünk! – Neki már akkor is több esze volt, mint nekem, én nem érttem, miért győztünk volna ezzel, de ő igen, és neki volt igaza.

Eleinte Fodor Gábort sem különösebben érdekelte a dolog, mert csak annyit tudott: ami aznap megalakulni készül, az a „Demokratikus Szocialista Ifjúsági Szövetség”, amely elismeri a Varsói Szerződéshez és a KGST-hez tartozást, a párt vezető szerepét. Számára világos volt: ehhez neki semmi köze, ha bármi „szocialista izé” készülődik, az nem az ő ügye. Nem is ment oda. Kora este beért ugyan a kollégiumba, de le sem ment az alagsori tanácsterembe, évfolyamtársaival beszélgetett, amikor azonban érkezett valaki a hírről: – Lent egész érdekes az egész, lehet, hogy megalakul valami, és az már nem szocialista! – azonnal lerohant. Olyan vitába csöppent bele, amely határozottan kedvére való volt. Kövérek addigra már szétszórták az alakuló nyilatkozatot. A zsúfolásig telt alagsori teremben elhangzott a felszólítás: – Először is mindenki mondja el a nevét és azt, honnan jött!

Így aztán kiderült: jelen vannak az egyetemi párt- és KISZ-vezetés, a pártközpont, a KISZ KB képviselői is. (Akik aznap délután még próbáltak néhány embert – Both Vilmost, Foltányi Árpádot, Kósa Lajost – meggyőzni: nem kéne olyasmit tenni, amire nincs engedélyük. Ennek azonban már nem volt jelentősége.) Szabadkoztak: nem akarnak beleavatkozni a vitába, pressziót gyakorolni sem, csak érdeklődnek. A kollégisták külön szavazást tartottak: ők is itt maradhatnak, hiszen itt nem történik semmi törvénytelen, sőt, ellenkezőleg, mindössze arról van szó, hogy a jelenlévők élnek alkotmányos jogaikkal, nevezetesen az egyesülési jogukkal.

Először Diczházi indokolta az új ifjúsági szövetség megalakításának szükségességét, beszámolt az előzményekről és – Deák Ferencre hivatkozva – előadta a szándéknyilatkozat melletti érveit. Ezután Kövér ismertette a megalakulással kapcsolatos jogi helyzetet. Elmondta: konzultáltak Halmai Gáborral és Kilényi Gézával, mindketten egyetértettek azzal, hogy az azonnali megalakulásnak nincs jogi akadálya. Valódi vita sem a megalakulást kimondó nyilatkozaton, sem az alapszabály-tervezeten nem tört ki, csak egyetlen dologban nem értettek egyet, abban, hogy mi legyen az új szervezet neve. A Diczházi-féle Demokratikus Szocialista Ifjúsági Szövetség név pillanatok alatt elvérzett, valaki javasolta, legyen a név: HIT, vagyis Hazafias Ifjúsági Tábor, de ez sem aratott nagy sikert. Elhangzott, akkor jobb lenne az, hogy RADISZ: Radikális Demokrata Ifjúsági Szövetség, mire Sztilkovics Szávó – akkor tanárképző főiskolás, ma a Magyar Millenniumi Kormánybiztos Hivatalának vezetője – bedobta:

– A fides latinul azt jelenti: hűség. Legyen Fidesz: Fiatalok Demokratikus Szövetsége! – Kicsit még nyelvészkedtek, s megszületett a végleges elnevezés: Fiatal Demokraták Szövetsége.

– Ez ütősebb! – állapították meg. Elsősorban Orbán nyomására vetettek el minden kompromisszumos javaslatot. Nem fogadták el, hogy két szervezet alakuljon: egy, amit bejelentenek és egy, amit nem. Kidobták a névből a szocialista jelzőt. Bevették a nyilatkozatba a kemény megfogalmazásokat: „A Fidesz az alkotmány előírásainak megfelelően kíván működni. Tevékenységében egy olyan új Magyarország felépítésének igényéből indul ki,

– amelyben olyan gazdasági modell működik, ahol a magán-, az önkormányzati és az állami tulajdon arányait a gazdasági racionalitás szabályozza;

– amelyben a demokrácia szabályainak megfelelően az egyéni és csoportérdekek szabad szerveződésen alapuló képviseletet nyernek...”

Többen még a vita közben távoztak, mert nem akarták vállalni azt, ami egyértelműen elhangzott: ennek kockázata is van, senki ne írjon alá a lelkesedés hangulatában, évekre kiható hátrányaik származhatnak abból, amit most tesznek.

– Jól gondolja meg mindenki! Emberek, jól gondoljuk meg, mert nincs garancia! Bármi megtörténhet velünk, attól kezdve, hogy kirúgnak az egyetemről, egészen addig, hogy lecsuknak. Senki nem számít gyávának, aki elmegy és nem ír alá – hangzott el többször is, s ezen aztán vagy két órát elvitatkoztak. – Tartsunk szünetet, mindenki gondolja végig magában, mit akar és mit vállal, aztán csak az jöjjön vissza, aki be akar lépni!

– Így is, úgy is eltaposhatnak! – kardoskodott Orbán, abszolút főszereplővé válva –, akkor már legalább lépjük meg!

Szavazásra tették föl a kérdést: megalakulni most, vagy sem. Kétharmad voksolt a Fidesz azonnali létrehozatalára, egyharmad a szándéknyilatkozatra. Messze nem mindenki tért vissza a szünet után, sokan távoztak. A szünet előtt körülbelül hatvanan szorongtak a teremben – igaz, a megfigyelőkkel, besúgókkal, egyebekkel együtt –, valamivel éjjel előtt végül is harmincheten írták alá a Fideszt megalakító nyilatkozatot.

Ezen az estén a Szent István park Dunapark étterem melletti házában, Békés Zoltán lakásán négyen üldögéltek együtt: a házigazda Békés, Kéri László, Stumpf István, és Varga Sabján László, egykori KISZ KB-titkár, ekkor az Állami Ifjúsági és Sporthivatal helyettes főnöke. Mindannyian tudtak róla, hogy egyetemisták aznap este esetleg meg akarnak alakítani valamit, abban a Bibó Szakkollégiumban, amelynek Stumpf az igazgatója. Hívta is Kérit, jöjjön oda, de Kéri nem akart: – Én nem megyek újabb parttalan vitára, megint a Viktorék tépik a szájukat. Te menj csak, itt megvárunk!

Stumpf éjjel körül érkezett vissza, lerogyott a fotelba és nagyot sóhajtott: – Hát, nem tudtam megakadályozni! Megalakítottak valami Fiszed, vagy Ficesz vagy Fidesz, vagy mi, nem is tudtam megjegyezni, micsodát. Valami szervezetet, aminek a nevéből a Viktor nyomására már a szocialista jelzőt is kihagyták, azt mondta: itt már nincs semmiféle szocialistáskodás.

Kéri rettentően megijedt: – Te, ezeket le fogják csukni! Túl korán van ez! Idő előtt válnak mártírokká, amikor még nincs értelme! – És nem lett igaza.

Stumpfnek sem. Ő később azért mondott le a szakkollégium igazgatói posztjáról és szállt ki az összes féllegális megmozdulásból, mert eldöntötte magában, hogy politikusi pályára lép. Szerencsétlenségére azonban Pozsgay Imre mellett, a Hazafias Népfrontban kezdett hozzá a dologhoz, s politikussá válását éppen a rendszerváltás húzta keresztbe. Megkeseredett politológus lett, aki a '98-as választások előtt ki is jelentette: semmiféle kormányzati tisztséget nem fog vállalni, el sem tudja képzelni a maga számára a közvetlen politikai munkát. Majd kancelláriaminiszter lett Orbán mellett. Pedig már a '80-as években valami vezető és közvetítő szerepre vágyott, csak éppenséggel eredetileg az MSZMP-n belül, Pozsgay mellett gondolta.

Másnap reggel a pártközpontban Vass Lászlót elkapta Knopp András, és megkérdezte tőle, hogy mi történt. Amikor kiderült, hogy munkatársa fel is szólalt, Knopp nyomban telefonált, hogy Jóskám, hát nem úgy történtek a dolgok, ahogy írtátok. Feltehetően Horváth Józsefnek, a III/III-asok vezetőjének tett szemrehányást. A Fidesz megalakulását zavar és idegesség fogadta a pártközpontban.

– Referálnom kellett Pál Lénárdnak is – folytatja Vass László. – Elmondtam, hogy Kövérék konzultáltak Kilényivel és másokkal, hogy a megalakulásuk törvénybe ütközne-e. Professzoraik elmagyarázták nekik, hogy lyuk van a rendszerben, arról nem szól a törvény, hogy miként jöhet létre egy egyesület. Pál Lénárd, aki sarkosan és logikusan látta a világot, levette a polcról a polgári törvénykönyvet, és mutatta, hogy tessék, itt van szó az egyesületekről. De csak a gazdálkodásukról, a megalakításukról nem! Pál Lénárd lapozott előre, hátra, aztán földhöz vágta a törvénykönyvet, hogy ez is mindent említ, csak azt nem, amit kellene. Számomra ekkor kezdődött a rendszerváltás.

Miközben írtam a feljegyzést, szóltak, hogy az adminisztratív osztály egy korántsem lelkes munkatársával folytassam a fogalmazást. Csiszolt szövegünk el sem készült, amikor közölték, hogy abbahagyhatjuk, mert magasabb szinten foglalkoznak az ügyvel. Bántott a dolog, és bementem Fejtihez, nehogy fellépjenek a fiatalok ellen. Fejti azt mondta, ez nem rám tartozik, ebbe már ő sem igen tud beleszólni. Két és fél óra alatt felzúghatott az ügy egészen Kádárig.

– Nem emlékszem arra, amit Vass Laci említ – mondja Fejti György, az MSZMP KB akkori titkára. – Amikor a Fidesz megalakult, nem volt egyesülési törvény, csak a viták folytak, mi legyen benne. Az egyesületek alakulását adminisztratív úton meg lehetett volna akadályozni, de értelmetlen lett volna, és hitelvesztő a számunkra. Lebegtettük az ügyet. A kissé fiatalabb, kissé vadabb Fideszről, a fideszesekről az volt az álláspont, hogy nem kell bántani őket, de meg kell fricskázni az orrukat. Aztán ment minden a maga szokásos slampos útján. Nem voltak hősök, áldozatok, e köré nincs kedvem utólag glóriát fenni.¹

Két nappal későbbre, április 1-jére – Haraszi Miklós segítségével – már sajtótájékoztatót szerveztek a Bartók Béla úti Ma Cherie presszóba. A Szabad Európa, a BBC, a Reuters, valamint Krassó György londoni Magyar Október Tájékoztatószolgálatára azonnal tudósított is: független ifjúsági szervezet alakult Pesten. Deutsch Tamás olvasta föl a közleményüket, és írásban is szétosztották a nyilatkozatukat, többek között ezzel a szöveggel: „Az új szervezet a politikailag aktív, radikális reformer ifjúsági csoportokat tömöríti, s létrehozása az első lépés annak a szakadéknak a főlészámolására, amely a fiatalok tényleges politikai tagoltsága és az ennek megfelelő szervezetek hiánya között mutatkozik.”

– Magyarországon az elmúlt több mint harminc esztendőben a Fidesz az első olyan független csoport, amely nem csupán mozgalom, hanem szervezet kíván lenni – idézte a Reuters Orbán Viktort. – Az alkotmány szerint megtehetjük ezt, ám 1956 óta senki sem kísérelt meg ilyesmit.

Magyarországon azonban egyelőre egy sor sem jelent meg arról, hogy valami újat hoztak létre, a napilapok képviselői ott sem voltak a sajtótájékoztatón.

*

A pártközpontban és a BM-ben azonban izzottak a telefondrótok; jelentések, tervezetek, pletykák és sugdolóások futkorásztak ide-oda. Senki nem mert határozni, Kádár pedig már egyre döntésképtelenebbé vált. A májusi pártértekezlet előkészítése során hol ide, hol oda kapkodott, különös tekintettel arra, hogy nem lehetett tudni: mi zajlik a Szovjetunióban, megbukik-e Gorbacsov, s vele a reformpolitika. Miközben az ellenzék egyre többet akciózott; túl voltak már azon, hogy az MDF bejelentette: mindjárt megalakul; szerveződött a TDDSZ; recsegett-ropogott, egyre érezhetőbben szétesni készült a politikai intézményrendszer – és tessék, most még a fiatalok is miket művelnek! Aczél és Berecz dühöngött, Fejti, a BM pártirányításának gyakorlója taktikázott, bár a belügyi, főként az állambiztonsági főnökök egyenes utasításokat vártak. Pál Lénárd KB-titkár a Fidesz-alakulás hírére földhöz vágta a polgári törvénykönyvet, amiért egy szót sem írt arról, miként szabad vagy tilos egyesületet alapítani, csak azt taglalja: a már létrejött egyesületnek miként kell működnie és gazdálkodnia.

Az ortodoxok már korábban támadásba lendültek, s elérték, hogy üzenet szülessen a rakoncátlankodó értelmiségnek: ne tovább! Bihari Mihályt, Bíró Zoltánt, Király Zoltánt és Lengyel Lászlót „tevékenységük és magatartásuk miatt” kizárták a pártból. S a haszontalankodó fiatal értelmiségnek is szóltak: Stumpf István szigorú megrovás, Wéber Attila pedig megrovás pártbüntetést kapott. Persze nem a Fidesz-megalakulás okán – az túl kevés ideje történt –, hanem a Századvég reformvitája vagy talán az 56-os száma miatt.

Ugyanezzel a lendülettel megindultak a Fidesz ellen is. Április 8-ára a megalapítók közül ötöt – András Miklóst, Csaba

Ivánt, Kövér Lászlót, Orbán Viktort és Rácz András – beidéztek a rendőrségre. Külön-külön közölték velük: a szervezkedés, amelyben részt vesznek, törvénytelen, ezért kötelesek azt abbahagyni.

Orbánt először jól megvártatták, majd föl vitték, és közölték vele: jegyzőkönyvet fognak fölvenni valami ifjúsági szervezet alakulásával kapcsolatos ügyekről.

– Itt valami tévedés van, ez a szervezet már megalakult, ez befejezett tény, mint ahogy az is, hogy alkotmányos alapokon áll! – felelt Orbán.

– Jó, most fölteszek néhány kérdést.

– Egyikre sem fogok válaszolni.

– Olyan nincs!

– Ne haragudjanak, de engem dr. Orbán Viktornak hívnak – hangzott a válasz –, mivel jogvégzett ember vagyok. Legalább olyan jól tudom tehát, mint önök, hogy jogom van megtagadni a választ. Úgyhogy ezt teszem.

– Értem – morgott a rendőr –, akkor azt vesszük a jegyzőkönyvbe, hogy egyetlen kérdésre sem hajlandó válaszolni – s lediktálta a jegyzőkönyvet, benne a rendőrségi figyelmeztetéssel. – Ha folytatja ezt a törvényellenes tevékenységet, bűnvádi eljárás alá fogjuk vonni! Most pedig rendőrségi figyelmeztetésben részesítjük. Itt írja alá! – bökött aztán a papír aljára.

– Ahhoz két dolgot kérek: a rendőrségi figyelmeztetést szeretném írásban hazavinni, és a jegyzőkönyvből is kérek másolatot. Tudom, hogy ez az utóbbi nem kötelező, de adhatnak, ha kérek, és én most kérek!

– Arról szó sem lehet!

– Akkor nem írom alá!

– Akkor mi hozunk két hatósági tanút, azok előtt rögzítjük a dolgot – és tényleg elmentek az utcán összeszedni két tanút. Jó időbe telt, mire visszaértek. Orbán ekkor ragaszkodott hozzá, hogy a hatósági tanúk előtt olvassák föl a rendőrségi figyelmeztetés szövegét. Megtették.

Mitől volt Orbán ilyen nagylegény? Az ellenzékiek minden ilyen helyzetre rég kiokosították; Haraszi Miklós, amikor Orbán megmutatta neki az idézést, határozottan kijelentette: – A meccs meg van nyerve!

– Miért? Hogyhogy? – kérdezett vissza Orbán.

– Ha nem visznek, hanem hívnak, akkor olyan nagy baj nem lehet.

És a hatalom megtette nekik a lehető legnagyobb szívességet: nyilvánosságra hozta a rendőrségi eljárást, s ezáltal a Fidesz megalakulását – ugyanazon a napon, mint a négyek kizárását. A Magyar Rádió és a Magyar Televízió híradója már aznap este beolvasta, az összes országos és helyi napilap pedig másnapi, április 9-i számában jelentette meg a rendőrségi közleményt: „1988. március 30-án egyetemi hallgatók és fiatal értelmiségiek egy csoportja törvényellenes szervezet létrehozását kezdeményezte, ezért az arra illetékes rendőri szervek 1988. április 8-án figyelmeztették Andrási Miklós dunajvárosi, Orbán Viktor szolnoki, valamint Csaba Iván, Kövér László és Rácz András budapesti lakosokat. A nevezetteket felhívták tevékenységük abbahagyására.” A Magyar Hírlap, a kormány lapja pedig ezen túl kéthasábos szerkesztőségi cikkben kommentálta az új szervezet létrejöttét – módfelett rosszindulatú pocskondiázás kíséretében.

A következő két Fidesz-összejövetel április 10-én és 17-én a budai Kisrabló étterem pincehelyiségében zajlott, ahol először vagy hatvanan, másodjára már több mint kétszázan zsúfolódtak össze. Megjelent Szalai Pál és Kartal Zsuzsa, a demokratikus ellenzék két jeles tagja is. Az első Kisrabló-gyűlésen Fodor Gábor vezette a purparlét, már az első pillanattól szokatlan módon. Magnófelvétel készült, s Fodor megkérte a jelenlevőket: – Mindenki először mondja el a nevét, foglalkozását, egyetemét, elvégre nekünk nincs titkolnivalónk egymás előtt! – Közben osztogatták a támogatói és a belépési nyilatkozatokat, írja alá, aki úgy gondolja.

Orbánék ekkorra módosították jogi álláspontjukat: a létrejött Fideszt nem egyesületnek, hanem országos társadalmi szervezetnek mondták, „amelynek működését az alkotmány elismeri, a polgári törvénykönyv pedig jogi személyiséggel ruházza fel”. A Kisrablóban az eldöntendő fő kérdés az volt: a rendőrségi figyelmeztetések után folytassák-e működésüket vagy sem. Egyetlen szavazat érkezett arra, hogy hagyják abba az egészet; tizenötön úgy vélték: tagok és támogatók toborzásával folytassák tovább a munkájukat, de többet ne tegyenek. Harmincketten viszont arra szavaztak: továbbmennek, májusra kongresszust hívnak össze, a napilapoktól helyreigazítást kérnek, amelynek elutasítása esetén sajtópereket indítanak, valamint ha bármelyiküket hatósági megtorlás érné, szolidaritási akciókat kezdeményeznek. A Kisrabló étterem pincérei ugyan megtapsolták a helyes srácokat, de a zárórát azért betartották. Németh Zsolt lakásán fejezték be az ülést, éjjel egy körül.

A második alkalommal – akkora volt valamennyiükben az irtózás minden hivataloskodással, formalitással szemben – abban maradtak: nem vezetőket, csupán szóvivőket választanak. Bayer Zsoltot, Deutsch Tamást, Fodor Gábort, Németh Zsoltot, Orbán Viktort és Sztilkovics Szávót kenték föl szóvivőknek: – Ha szerepelni kell, nyilatkozni rólunk, ti tegyétek! – ennyi volt a megbízásuk. Úgyhogy fontos szempont volt például, hogy elérhetőek legyenek. Németh Zsolt – amint fölmerült szóvivőnek jelölése – be is vallotta töredelmesen: neki, a Rajk Szakkollégium szeniorjaként nincs telefonja, így talán nem

is jó őt megválasztani ilyen posztra. Néhányukban kisebb viszolygást keltett ugyan Orbán Viktor azon fölvetése, hogy a szövívők közé mindenképpen válasszanak be „a bebörtönzöttek közül” is valakit. Senki nem vitatta érdemeiket, de azért enyhe túlzásnak tartották a rendőrségre behívást, a bármily kellemetlen elbeszélgetést bebörtönzésnek nevezni. Ha poénnak szánta volna, nagy sikert arat, de látták rajta, komolyan mondja. Emellett önvédelmi bizottságot is alakítottak, amely például az Amnesty Internationalnek elküldte a rendőrségre megidéztettek adatait.

A Kisrablóban tartott második szeánsz után annak két résztvevője, Balla Judit és régi barátja, Bagyuula László földobottan bandukolt hazafelé. Lelkesek voltak, örültek az új szervezetnek és annak, hogy ők is benne vannak. A beszélgetés Orbán Viktorra terelődött, s a villamosmegállóban Judit ezzel fordult Bagyuulához: – Te, ebből a srácból egyszer még miniszterelnök leszel!

Három nap múlva, 20-án heten – azok öten, akiket a rendőrségre beidézték, valamint Bégány Attila és Diczházi Bertalan – futárral kézbesített levelet kaptak a Fővárosi Főügyészségről, Kovács Attila ügyésztől: „Kérem Önt, hogy az új ifjúsági szervezet létrehozásával kapcsolatos elbeszélgetésre április 21-én, pénteken 14 órakor jelenjen meg hivatali helyiségemben, a Markó utca 27. III. emelet 20.-ban!” Kovács Attila pedig nem más volt, mint az Államellenes Ügyek Osztályának vezetője – egyébiránt viszont nemrég még Kéri László tanítványa. Az előzetes, izgatottan érdeklődő telefonokra ugyanazt felelte mindenkinek: – Nyugi, senkit nem fogunk bent tartani.

A hét fiú délben egy közeli presszóban találkozott. – Telefonáljunk az ügyésznek, jöjjön ő ide, a presszóba! – vetette föl Orbán. – Nem is szabályos az idézés, nem szerepel benne, hogy tanúként vagy gyanúsítottként hívták-e, meg az sem, hogy ez magánbeszélgetés vagy kihallgatás. Ha pedig nem szabályos az idézés, akkor nem is vagyunk kötelesek odamenni!

– Gyerekek, ez nem játék! – Csaba Iván már korábban is aggodalmaskodott. – Ha az embert ügyész hívja, arra oda kell menni! Azzal nem lehet szórakozni! Én mindenképpen bemegyek.

Vitáztak, ökörködtek, lamentáltak – végül arra jutottak, azt semmiképpen sem tehetik meg, hogy Iván egyedül menjen, akkor már inkább odamennek együtt, és Viktor lesz a szószóló. A harmadik emeleti folyosón még mindig nem értettek egyet, újra kérték Ivánt, gondolja át még egyszer, szerintük nem kéne. – Hadd szívjak el egy cigit, és azalatt eldöntöm, mit akarok! – hezitált Iván ám ekkor kinyílt a húszas szoba ajtaja, és kijött Kovács Attila, az ügyész.

– Fáradjanak be, uraim! – tessékelte be a társaságot.

– Egy pillanat, csak még egy-két dolgot megbeszélünk! – felelt Bégány Attila, és kintről visszanyomta az ajtót, az ügyésszel együtt, aki a meglepetéstől szólni sem tudott, kukán ott ragadt az ajtó túlfelén, a szobájában.

A fiúk pedig végre megegyeztek: – Gyerünk be!

Hárman fogadták őket, a nagykönyvben megírt jó rendőr–rossz rendőr szereposztást is követve. Egyikük rendőrnek nézett ki, ő végig provokálta, heccelte, cikizte őket; Kovács a hideg, szakszerű jogász szerepét játszotta acélkék öltönyben, piros nyakkendőben; a harmadik viszont látszólag jovialis, jóságos idős bácsika volt, mosolygott rájuk, s az ült ki az arcára: ilyen jóra való gyerekek, nem is értem, hogy kerülhettek ide, biztos valami félreértés történt.

– Kérem, adják ide a személyi igazolványukat! – kezdte a rendőrszerű.

– Miért, milyen minőségben vagyunk mi jelen? Gyanúsítottként, kihallgatáson vagy csak beszélgetésen?

– Beszélgetünk – próbált megnyugtató lenni Kovács.

– Akkor viszont a magunk részéről mi nem adnánk oda a személyinket, mert beszélgetni lehet anélkül is, hogy az emberek lássák egymás személyi igazolványát. Ellenben ha önök ideadják a személyijüket, szívesen megnézzük.

– Viktor, ne hülyéskedj, én inkább odaadom! – ellenkezett Csaba Iván.

– Ne add oda! – fogta le a kezét Orbán. – Csak ha ő is odaadja a magáét! A maximum, ameddig el tudunk menni, hogy cserélhetünk. És egyúttal közlöm: a társaim engem jelöltek ki szövívőnek, úgyhogy ha kérdést kívánnak fölteni, azt kérem, nekem tegyék föl, bár nem sok értelme lenne, mert sem politikai, sem jogi vitába nem kívánunk bocsátkozni. Meghallgatjuk az önök mondanivalóját, és aztán elmegyünk.

– Én szeretném megtudni, miért vagyok itt én is, miközben nem is vagyok Fidesz-tag! – kérdezett közbe Diczházi Bertalan.

– Mutassa a személyijét! – dörrent rá a rendőrkinézetű. Diczházi elővette az igazolványát, átadta; az ügyész jegyzetelt valamit, majd közölte: – Maga elmehet! – Diczházi távozott, az asztal innenső oldalán hatan maradtak.

– Be fogom önöknek bizonyítani, hogy a szervezetük törvényellenes! – kezdte Kovács, és ránehézkedett az asztalra, amelyen óriási halom jogtudomány hevert. Igaz, a fiúk rögtön észrevették: ugyanazon kiadványok másod- és harmadpéldányai, azt a látszatot keltendő, itt hatalmas felkészültség várja őket. – Először is már maga az eljárás, ahogyan létrehozták a szervezetet: jogsértő. Társadalmi szervezetet csak társadalmi szervezet hozhat létre, állampolgárnak alanyi jogon ezt nincs joga megtenni. Másodszor, még hogyha jogszerűen jöttek volna is létre, a nyilatkozatból akkor is kiolvasható, hogy a szervezet politikai céljai alkotmányellenesek. Ezt most be is fogom bizonyítani.

– Legfeljebb megpróbálja! – vetette közbe Kövér.

– Nem, nem, én ügyész vagyok, én nem próbálkozom, én ezt tényszerűen be fogom bizonyítani. Három érvet hozok föl

arra, hogy önök az alkotmány ellen törnek. Az első: az szerepel a szövegben, hogy a szervezet új Magyarország fölépítését akarja. Ebből logikai következtetéssel azt lehet levonni, hogy a régit, a főnállót le kell rombolni. Csak úgy lehet újat építeni, ha a régit, a most fennállót lerombolják. A második számú érv: az szerepel a szövegben, hogy vegyes gazdasági modellt akarnak, holott az alkotmányban az áll, hogy a társadalmi tulajdon a meghatározó.

– De hiszen a társadalmi tulajdon minimum három különböző tulajdonformát tételez fel, ami már eleve vegyes! – próbált Orbán politikai gazdaságtan órát tartani, de Kovács nem reagált, hanem folytatta.

– A harmadik pedig: szervezetük az egységes demilitarizált Európa megteremtését szeretné elérni. Ez is sérti az alkotmányt, mert ellentétben áll nemzetközi kötelezettségeinkkel, hiszen ebben az van benne, hogy 1. ki kell lépni a Varsói Szerződésből, 2. arra bujtogatnak, hogy a katonák tagadják meg a szolgálatot.

– Az ország semlegességével kapcsolatban nem ártana kézbe venni a most megjelent Gorbacsov-kötetet, amelyben egész fejezet szól a demilitarizálásról, mint amit el kell érni, és arról, hogy a cél egy semleges Európa! Mi onnan emeltük át a nyilatkozatunkba ezeket a gondolatokat; ha az alkotmányellenes, akkor szíveskedjenek betiltani a Gorbacsov-könyvet! – vágta rá Orbán.

– Nem lehet az egészből kiragadni egy fejezetet! – élt az ismert fordulattal az ügyész, majd igazán meglepte a fiúkat. – Hallgassanak ide, politikai kompromisszumot ajánlok önöknek! Hagyják abba a szervezkedést, és akkor semmi baj nem lesz!

– Némileg furcsállom egy jogalkalmazó szerv politikai ajánlatát. Kinek a nevében, kinek a felhatalmazásából tesz ilyet? Kinek az ajánlata ez? – Kövér nem állta meg, hogy ne szólaljon meg.

– Nem ez az érdekes, hanem hogy tényleg fejezzék be a szervezkedést! Szeptemberben életbe lép az új egyesülési és gyülekezési törvény, az majd kifejezetten támogatni fogja az ilyen kezdeményezéseket, akkor kezdjék újra! És akkor semmi baj nem lesz.

– Jó, és mi az a baj, ami lesz, ha mégsem hagynánk abba?

– Akkor bűnvádi eljárást fogunk indítani önök ellen.

– Ne nevetesse ki magát! Nézze, mi nem vagyunk vezetői a Fidesznek, mert ebben a szervezetben nincsenek vezetők. Abban, hogy mi lesz majd ezután, a tagság dönt. Megértettük az ügyészség álláspontját, azt kérem, ezt írásban is hozzák nyilvánosságra. Ha jól értem, hogy most vége van a beszélgetésnek, akkor mi most el is mennénk. A viszontlátásra! – a hat fiú föltápáskodott, s mivel senki nem ellenkezett, kiment. Előtte Orbán még visszatért korábbi ötlethez: – Máskor tényleg inkább egy sörözőben beszéljünk! – de aztán sietve távoztak, már így is egy órát késtek a szokásos pénteki focimeccsről.

Ugyanezen a napon kezdődött Veszprémben az Országos Felsőoktatási Ifjúsági Parlament, 66 ezer hallgató képviseletében több mint 200 küldött részvételével. És rögtön az elején egy baljós jellel. Az első napon Deutsch Tamásék szobájában a veszprémi rendőrség házkutatást tartott, és elkobozta a Fidesz megalakulásáról szóló, 250 példányban sokszorosított nyilatkozatot, valamint az MDF Fidesznek szóló üdvözlő szövege 18 példányát. A házkutatást végző három rendőrtiszt Deutsch Tamást és Sasvári Szilárdot szóbeli rendőrségi figyelmeztetésben részesítette, egyúttal felszólította arra, hogy hagyjanak föl szervezkedésükkel, valamint hogy az ifjúsági parlamenten a Fideszről egy szót se szóljanak. Amennyiben pedig ez utóbbit mégis megtennék – hangzott a figyelmeztetés –, akkor az ifjúsági parlament megzavarása miatt kénytelenek lesznek őket eltávolítani az ülésteremből, illetve Veszprém városából.

Az országos felsőoktatási ifjúsági parlament mégis viharosra sikeredett. Megvitatta a május 20-ára meghirdetett pártértekezlet dokumentumtervezetét, s határozatban mondta ki: a programot csak akkor támogatják, ha garanciákat látnak a politikai intézményrendszer átfogó, radikális reformjára. Megkérdőjeleződtek – szölt az egyetemisták küldötteinek határozata – a hatalomgyakorlás eddigi módszerei, intézményei, a szocializmus korábban stabilnak hitt elvei, értékei. A politikai elveink és gyakorlatunk megváltoztatásának igénye összekapcsolódik a széles körű vezetőváltás szükségességével.

Az ifjúsági parlament vitájában kiderült, a közigazdasági és a műegyetem küldöttei azzal a kötött mandátummal érkeztek, és ezt az ELTE-sek is támogatták, hogy követeljék: alakulhassanak kifejezetten ifjúsági politikai szervezetek a KISZ-en kívül is. A KISZ KB képviselői tárgyalni kezdtek, egyetértettek velük, de azt kérték: taktikai okból hagyják ki a politikai szót, valamint ne ejtsenek szót a Fideszről. Ebben megegyeztek, ám a szombat délutáni ülésen Nagy Imre a KISZ javaslatoként vezette elő diákszövetségek, diák-érdekvédelmi szervezetek megalakításának ötletét. Az egyetemisták úgy érezték: becsapták őket, lenyúlták a javaslatukat. Szombat este úgy döntöttek: akkor mégis ragaszkodnak a politikai jelzőhöz, valamint ahhoz, hogy létezik már ilyen szervezet a KISZ-en kívül: a Fidesz. És vasárnap délelőtt a plenáris ülésen ily módon kimondták a Fidesz nevét. A KISZ-esek mérgeződtek, az egyezés megszégésével vádolták őket, ám a szavazáskor 75 százalék a politikai szó benthagyására voksolt.

A Fidesz nyert: megszavazták a létét támogató határozatot. Az ifjúsági parlament határozatba foglalta: „Bővüljenek az ifjúság politikai szerveződési lehetőségei. Ennek értelmében a KISZ hegemon szervezetre való törekvését támogatva

javasoljuk, hogy működhessenek más, alulról szerveződő, önálló ifjúsági politikai szervezetek is.”

*

A nyilvánosság meghozta a maga gyümölcsét. Egyrészt tódultak a Fideszbe a belépni szándékozók, másrészt megerősödött az erkölcsi támogatás. Egymás után adtak ki nyilatkozatot a Fidesz támogatásáról egyetemi oktatók, a közgáz KISZ-bizottsága, ismert művészek, írók, az MDF szervezői, a Rajk és a Széchenyi Szakkollégium – legutolsónak éppen a Bibó Szakkollégium, amelynek lakói többségében nem különösebben szimpatizáltak Orbánék állandó nyüzsgésével, hiszen inkább tanulni akartak. Az első időben viszont a Fidesz összes ügye a Ménési úton zajlott. Lent a klubban folytak a megbeszélések, hol Fodor szobája, hol egy másik szolgált irodaként, találkozóhelyként. Fodor nevetve panaszkodott is: – Rendszeresen arra ébrednek, öten állnak az ágyamnál, hogy szeretnének belépni a Fideszbe.

Ez így nem volt sokáig tartható. A szakkollégium nem erre volt kitalálva, nem mindenki csatlakozott hozzájuk, és a kívülállók egyre hangosabban követelték: – Tessék tekintettel lenni a többiekre is, akik ide szakkollégistának jöttek, és abban nem volt benne ez a mozgalmárkodás! – Többnyire ugyan szimpatizáltak a Fidesszel, elfogadták, hogy ez jelentős dolog, de például az egyetemet fontosabbnak tartották. Valamint – ez persze csak jóval később derült ki – jó néhányukat beszerverték, nemcsak besúgónak, de fellazítónak is.

Április 30-ára a Jurta Színházba, az akkori ellenzéki sásfészekbe hirdettek nagygyűlést. A Jurta azonban megszegte a szavát, bezárta az épületet. Orbán Viktor lépett a gyülekezők elé: – Nem itt leszünk, de van másik helyiségünk: a Tinódi mozi! Én fogom átvezetni a társaságot, gyertek! – Fodor Gábor ügyeskedte ki ezt a lehetőséget, megvette a 316 darab jegyet a Csodaszékér című szovjet filmre, azzal a mellékes kéréssel, hogy egyáltalán ne vetítsék le a filmet. Ő is elnökölt. A szóvivők beszámoltak az elmúlt hetek eseményeiről – Orbán, Kövér, Deutsch a tőlük lassan már megszokott, pimaszul szókimondó stílusban –, de nemcsak a rendőrségi, ügyészségi zaklatásról, hanem az első sikerekről is. Megalakult több vidéki Fidesz-csoport, számos további öket támogató nyilatkozat jelent meg. Igaz, Szombathelyen az erős rendőri nyomásra többen kiléptek a szervezetből, az ELTE vezetőit utasították, hogy akadályozzák meg a Fidesz működését, és a sajtó-helyreigazítási kérelmüknek sem tettek eleget – de azért haladnak előre.

– Senki se higgye, hogy Magyarország jogállam, de úgy kell viselkedni, mintha jogállamban élnénk! – idézte vissza a régi ellenzéki tanítást Deutsch.

A bölcsészkar KISZ-szervezet képviselője bejelentette: ha KISZ-bizottságuk nem szavazza meg a Fidesz elismerését, a többség kilép, és új, alternatív KISZ-szervezetet hoz létre. A résztvevők postafiókkal rendelkező információs irodát létesítettek, elhatározták, hogy az összegyűlt híreket rendszeresen ki fogják nyomtatni, valamint hogy májusban újabb nagygyűlést tartanak, és ott eldöntik, mikor tartanak kongresszust, és megválasztják az azt előkészítő bizottságokat. Addig nem lesz még ideiglenes vezetőség sem – határoztak nyílt szavazással.

Erre az újabb összejövételre május 14-én került sor a Jurta Színházban; több mint ötszázan jöttek el. Nagy tapsot aratott az is, aki beszámolt róla, hogy megalakult a Fidesz ifjúságtagozata, az is, aki bejelentést tett: – Az ELTE Bölcsészkarán tudomásom szerint 40 KISZ-tag van, a Fidesz létszáma viszont elérte a 63-at!

Az egyes csoportok képviselői ismertették javaslataikat: mi minden kerüljön be az új szervezet programjába. Az alkotmány és a jogrendszer módosítása, az Országgyűlés szerepének növelése, március 15-e legyen piros betűs ünnep, adják ki a betiltott könyveket, támogassák az erdélyi menekülteket és a nemzeti kisebbségeket és így tovább.

Eldöntötték: mégsem májusban tartják meg első kongresszusukat, hanem őszre halasztják, s most program-előkészítő testületet választanak. Augusztusra aztán – tulajdonképpen a lengyel ellenzéki dokumentumok alapján, azoknak a magyar helyzetre átfogalmazásával – el is készült a 24 oldalas anyag, amelyet szétküldtek valamennyi Fidesz-csoportnak azzal, hogy vitassák meg, és részletes módosító, kiegészítő javaslataikat szeptember 20-ig küldjék meg ugyanennek a program-előkészítő bizottságnak, amely majd a kongresszusra terjeszti elő az elhangzottak és leírtak alapján a programtervezetet.

Májusban Nagy Mihály a KISZ KB, Vass Csaba a Hazafias Népfront és Orbán Viktor a Fidesz nevében vitatkozott a helyzetről vagy ötvenfős hallgatóság előtt. A Fekete Doboz végig felvette a beszélgetést.

– Én úgy gondolom – vélekedett Nagy Mihály –, ma Magyarországon nincs szükségünk pusztító robbanásra. Ez a pusztító robbanás akkor is be szokott következni, ha a bombát nem ismerő vagy fel nem ismerő gyerek játszik vele. A bomba természete olyan, hogy egy idő után robban.

– Szeretnék most leszámolni a bomba és a robbanás mítoszával, ha sikerül – felelt a hosszú hajú, szakállas Orbán. – A Fidesznek egy érdeme mindenképpen már van: az, hogy színvallásra készítet. Ha betiltják a Fideszt, akkor azt kell mondani: ugyan létezik ma Magyarországon egy jogrend, ami lehetővé teszi, hogy ilyen szervezetek létrejöjjenek, ezt a jogot ugyan mi kreáltuk, de hát most nem hagyjuk, hogy ezzel a joggal éljenek is. Ha másra nem, a Fidesz erre jó volt, vagy erre jó

jelen pillanatban, hogy minden szervezetet – a Népfrontot, a KISZ-t, a pártot – színvállásra késztessem: viszonyulni kell hozzá. Politikai kultúrák mutatkoznak meg a politikusok beszédeiben, Berecz, Fejti szövegeiben. A jogállamiságtól való iszonyatos nagy távolság és politikai kulturálatlanság mutatkozik meg ezekben a beszédekben. Amikor az a kérdés föl sem merül, hogy ez a szervezet jogszerűen létezhet. Mindig csak az hangzik el, és azt sulykolják a közvéleménybe, hogy mi nem támogatjuk ezt a szervezetet, nem engedjük a létezését, nem tartjuk szerencsésnek. De hiányzik az a másik dimenzió, hogy ez egy dolog, kérem, a jogállamiság szempontjából ez annyit nyom a latban, hogy Fejti György nem tartja kívánatosnak egy ilyen szervezet létezését, én meg azt mondom, hogy én kívánatosnak tartom. Ahhoz a jogi kérdéshez, hogy ezt lehet-e csinálni vagy sem, ennek semmi köze sincsen, ez a jogállamiság lényege. Az eddig a Fidesz ügyében nyilatkozó politikusok közül senkit nem zavart, hogy Veszprémben, 66 ezer főiskolai és egyetemi hallgató képviselőjében egy ifjúsági parlament úgy döntött, hogy szükség van új, független ifjúsági szervezetekre. Ez, kérem, senkit nem zavar, amikor azt állítja, hogy erre nincsen szükség.

– Merem állítani – replikázott Nagy Mihály –, ma túlkövetelés az önálló politikai ifjúsági szerveződés iránti igény. Közbenő állomásként elfogadható lett volna egy, az intézmények kereteit szabadon túllépő, horizontális szerveződésű magyar felsőoktatási diákszövetség létrehozása, amely születése percétől kezdve természetesen politikai jellegű, hiszen működése minden tartalommal politikai következményekre vezet, de nem így nevezi magát. Miért állítom, hogy igenis van civil társadalom, sőt civil technikák is üzemelnek, arra vegyük ebből a teremből a példát! Kicsit úgy érzem magam, mint egyfajta kulissza, amely azért van felállítva, hogy a Viktor elmondhassa a Fidesz programbeszédeit. Itt van a technika eszköze, a kamera, amely ezt rögzíti. Amely öneki minden percét rögzíti, a mienket szelektíven. Sőt, ez a kamera, amikor a Viktort nézi, akkor egy kicsit lejjebb megy – mert ismeri a képi befogadás törvényeit –, amikor minket, akkor innen hátulról vesz. Ezek civil technikák. És alázattal elismerem, ha én azt akartam volna, hogy a KISZ kamerája idejőjön, ezt nem tudtam volna elintézni, bár én vagyok a munkahelyi vezető. Nem tudtam elérni, hogy idehozzanak kamerát.

– Pardon! – szólt közbe a Fekete Doboz kameráját kezelő Pesty László –, engem senki nem hozott ide!

– Igen, te jöttél. Mert te civil vagy!

*

Pünkösti Árpád a Népszabadságban megjelent kitűnő sorozatában így festette föl az egész Fidesz-megalakulás politikai hátterét:

„Grósz Károly miniszterelnök az 1988. újrújví interjúban érzékeltette, hogy célja a hatalom. Ám a 76 éves Kádár János és konzervatív társai keresztbe feküdtek. Februárban fegyelmi eljárást indítottak Pozsgay Imre ellen a Magyar Nemzetben megjelent lakiteleki nyilatkozat miatt – a fegyelmi bizottság elnöke a főtítkárhelyettes Lázár György volt –, de a Hazafias Népfront főtítkárárt már nem merték kizárni. A reformer Bihari, Bíró, Király és Lengyel viszont áprilisban erre a sorsra jutott. Kizárásuk a pártból lehűtötte a májusi pártkonferenciával kapcsolatos várakozásokat. A hatalmi harc eldőltségéig nem lehetett engedékenységet várni Grósztól és szövetségeseitől (Pozsgay, Berecz, Németh Miklós) sem. Grósz felkereste Arácsón Pozsgayt, s megígérte neki, ha ő lesz a főtítkárs, akkor miniszterelnök lehet. (Grósz a történész Tökés Rudolfnak azt mondta, hogy Pozsgay kérdésére válaszolt igennel.) Ilyesféle játszmákba csöppentek bele a politikai reformok feszegetői, köztük a Fidesz – anélkül, hogy a részletekről tudtak volna.

– Az egyetemi közvéleményt irritálták a kizárások, s ezt az egyetemi pártértekezlet is megfogalmazta – idézi fel Szilágyi Péter, az ELTE hajdani pártvezetésének tagja. – A pártközpontról azt a hírt kaptuk, hogy további adminisztratív intézkedések várhatók. Az ELTE párt-végrehajtóbizottsága rendkívüli ülésen úgy foglalt állást, hogy radikális reformokra van szükség, hogy elítélünk minden adminisztratív fellépést a Fidesz ellen, de ugyanakkor a párttagság el is határolódik a Fidesztől; azaz ne lépjenek be, vagy ha igen, lépjenek ki innen. Aztán Samu Mihállyal közölte Berecz, hogy Kádár már döntött, letartóztatják a fiúkat, csak azt várják, hogy Grósz hazajőjön Angliából. A kari tanács is a határozat mellé állt. Emlékszem, Széll János professzor a taggyűlésen vitát keltett azzal, hogy ezek a fiúk újíthatnák meg a pártot, nem eltaszítani kellene őket, hanem bevonni.

– Keveredhet Bihariék kizárása és a Fidesz-ügy – véli kollégája szavairól Samu Mihály professzor. – A pártfegyelmi indításkor kértük, ne zárják ki Biharit pártszervezete meghallgatása előtt. De nem vállalták a taggyűlési vitát: Kádár döntött a kizárásról. A fideszesek esetében engem bizott meg a kari pártvezetés, hogy a régi ismeretség folytán beszéljek Horváth István belügyminiszterrel és Berecz Jánossal, nehogy elvesseék fenn a sulykot, s mindketten egyetértettek azzal, hogy nincs szükség adminisztratív intézkedésre. Utólag akadt, aki élcelődött is azon, hogy tulajdonképpen az egyetemi pártvezetés akadályozta meg Orbánék letartóztatását.

– 1988-ban az öreg már nem tudott lépést tartani az eseményekkel, ezt mutatja a négyek kizárása is – reagál Berecz János. – Szerveztük neki a gyári meg szövetkezeti látogatásokat, de már nem tudott értelmes dolgokat mondani.

– Orbánék nem voltak diákvezetők, szinte semmit nem tudtunk róluk, így az ELTE számára váratlan volt a Fidesz megalakulása – említi Brájer László fizikus, az egyetemi pb hajdani ifjúsáspolitikai felelőse. – Az MSZMP-ben a felsőoktatás a fizikus KB-titkár Pál Lénárdhoz tartozott. Felkerestem, de a Fidesz-ügyben csak odáig jutottunk, hogy mit csináljunk. Javasolta, várjuk meg, amíg Grósz hazajön. Aztán behívtak bennünket a pártközpont adminisztratív osztályára, hogy mi a teendő. Én azt vártam, hogy ők megmondják, ők azt, hogy mi ságunk.

Az MSZMP politikai bizottsága 1988. május 3-án tárgyalta a Fideszről. A Magyar Országos Levéltárban található pb-előterjesztés szerint mintegy ezer fiatal írta már alá a belépési nyilatkozatot. A Tinódi moziban tartott összejövetelen kb. 350-en jelentek meg, köztük az ellenséges ellenzék prominens képviselői is – pedig akikre gondoltak, nem voltak jelen. (Az ellenzék egyenlő ellenség megfogalmazása a pb e témával foglalkozó 1986. júliusi határozatában is fellelhető, és ezt a fogalmat – sztálini mintára – előszeretettel használták a Rákosi-korban is.) A Fideszben úgy vélik, hogy a hatalom nem mer ellenük keményebben fellépni, és ők sem kívánnak élesebb konfrontációt.

Az előterjesztés elismeri, hogy a fellépéshez hiányzik a társadalmi szervezetek megalakulására vonatkozó jogi szabályozás. Ezért a Fidesz jogellenes voltát bíróság helyett csak az Országgyűlés, az Elnöki Tanács, a Minisztertanács, illetve az Alkotmányügyi Tanács állapíthatja meg: e testületek igénybevétele azonban nem javasolták. Csúpan arra van lehetőség, hogy a szervezők ellen, az egyesülési joggal való visszaélés vétsége miatt büntetőeljárás induljon. E bűncselekmény elkövetői egy évig terjedő szabadságvesztéssel, javító-nevelő munkával vagy pénzbüntetéssel büntethetők. A nyomozás mintegy három hetet vesz igénybe, írják, s remélik, hogy a büntetőeljárás jelentős polarizációt vált ki az érintettek között, s az eljárás akár ügyészi, akár bírói szakban megrovással is befejezhető. Sőt, a bírósági szakasz megkezdéséről a további fejlemények ismeretében szülessen döntés. Finomkodva megfogalmazták: a büntetőjogi fellépés csak akkor éri el célját, ha politikai érvelés kíséri, s a szervezők egzisztenciális érdekeire ható intézkedés egészíti ki.

A határozati javaslat jelezte, a büntetőeljárás kedvezőtlen visszhangra számíthat. S azt állítja: a bűnüldöző és igazságügyi szervek vezetői egyetértéssel az eljárás megindításával (bár törvényes alap híján közülük többen ellene voltak az adminisztratív intézkedésnek, mint azt már korábban említettük).

Egyedülálló az egypártrendszer hazai történetében, hogy amikor a pártvezetés egy renitens csoport sorsáról, fenyítéséről dönt, akkor ez a csoport visszafenyvegeti a pártvezetést. Tegyük hozzá, hogy 1988-tól fogva egyre gyakoribbak lettek a páratlan események. Ebben az esetben az történt, hogy A helyzet című Fidesz-önértékelést nemcsak a Tinódi moziban megjelentek, hanem a pb-tagok is megkapták (az utóbbiak nem mozijegyet mellé, hanem az előterjesztés mellékleteként). A helyzet kimondja: nem valószínű, hogy kirúgatják őket, mert kiszámíthatatlan, milyen reakciókat váltana ez ki az egyetemeken és a Fideszt támogató értelmiségi körökben. Orrba verik a hatalmat, mondván: a legfelső vezetésben senki sem lehet már bizonyos abban, hogy egy ilyen kényes ügyben ma hozott utasításáért holnap nem vonják felelősségre. Azt is írják: a jogszerűség tekintetében sem politikusok, sem a párt véleménye nem mérvadó, csak a független bíróságé. Továbbá: nemzetközileg is hátrányos lenne, ha a minta-országnak minősített Magyarország politikai perrel rúkolna ki a »glasznosztj« általános térhódítása közepette, és megemlíti, hogy Bécsben a Fidesz működésének akadályozása bekerült az emberi jogokat ért sérelmek közé. Meglepő, hogy a pb szóltanul tűrte ezt a hangnemet.

– Csúnyákat mondtak mások is a Beszélőben és a többi szamizdatban – említi Fejtő György, aki akkor a központi bizottság adminisztratív szerveket felügyelő titkára volt. – Ettől nem esett senki kétségbe, és emiatt nem is bántottak senkit.

– Nem olvastam ezt a Fidesz-anyagot, Fejtő nem hívta fel rá a figyelmet – említi Berecz János. – Ekkortájt mi már annyira a május 20-ra összehívott pártértekezletre koncentráltunk, hogy elszállt fölöttünk az idő. A belső harc foglalt le bennünket, nem a külső csata. Grósz a szervezkedéssel volt elfoglalva, én a pártértekezlet dokumentumával, miközben a szerkesztőbizottság vezetőjeként fúrtak. Félévi munka után a hátam mögött eldöntötték, hogy helyettem jobb lenne "vári. Elmentem az öreghez, azt mondtam neki, akkor lemondok minden tisztségemről. Maga ezt nem teheti, felelte. Maga meg nem viselkedhet így, mondtam én.

A Fidesz-ügy a pb-ülés különféle témái között is csak a nyolcadik.

– A Fidesz napirendi pont nem volt nagy esemény – folytatja Fejtő György. – Bár egy független ifjúsági szervezet létrehozása néhány héttel a pártértekezlet előtt igen jól időzített lépés volt. Szerintem az akkori ellenzék vezérkara Kis Jánossal az élen a politikai hatalom túróképességét próbálta tesztelni ezzel. Akkor még szinte napi kapcsolat és szoros egyeztetés volt a demokratikus ellenzék és a kollégistacsapat között. Jól mérték fel, hogy egy pártalapítási kísérlet kockázatos, erősen konfrontatív és idő előtti lépés lenne. Egy ifjúsági szervezet a maga hamvasságával egészen más, sokkal könnyebb szimpátiát kelteni körülötte. Ebben az időszakban egyébként már előrehaladott stádiumban volt az egyesülésről és a gyülekezésről szóló törvényjavaslat előkészítése. Vagyis túl voltunk már annak a felismerésén, hogy a jogilag rendezetlen, „se nem tilos, se nem szabad” állapot – amelyet a mindenkori hatalom kénye-kedve szerint kiaknázhathatott – már lényegesen több hátránnyal, mint előnnyel jár az MSZMP számára. A Fidesz megalakításával lépéskényszerbe kerültünk. Meg kellett próbálni lelassítani a folyamatokat az egyesülési törvény megszületéséig. Nem tudomást venni a történekről már nem lehetett, hiszen a második nyilvánosság – beleértve a Szabad Európa Rádiót is – működött. Ha semmit nem lépünk, az könnyen gátszakadáshoz vezetett volna. Ezért választottuk a – nem túl elegáns,

utólag beismerem – tessék-lássék szankciókat, a rendőri és ügyészi figyelmeztetést, majd a büntetőeljárás kilátásba helyezését. Hangsúlyozom, elsősorban időt akartunk nyerni, hogy a különböző ellenzéki politikai kezdeményezések, szerveződések jogilag szabályozott keretek között jöhessenek létre. Ezt egyébként különböző csatornákon keresztül megüzentük az érintetteknek. Nem folyt tehát kardcsörtetés, komoly büntetőszankciókra itt már senki sem gondolt, hiszen látható volt, hogy az események túlereagálása ellenszenvet kelt velünk szemben és rokonszenvet a szembenállók iránt. Megismétlem, nem tudom, hogy szerencsés vagy szerencsétlen lépés volt-e a rendőri idézés és az ügyészi figyelmeztetés – a slamposodó hatalomtól erre futotta. Elindultunk, megtorpantunk, taktikáztunk – ez jellemző erre az időszakra. Nehéz visszaidézni, főleg pontosan szétválogatni, hogy mit léptünk megfontoltan, mit kényszerből. Ma talán már nem is olyan fontos ez.

– A pb-ülések magnófelvételéről persze azt is lehet mondani: annyira elbizakodott volt a hatalom, hogy nem gondolta, hogy ezeknek a bizalmas tárgyalásoknak a jegyzőkönyvei „illetéktelen” kezekbe kerülhetnek. De nincs szégyellnivalónk – mondja Fejtő –, úgy változtunk, ahogy ezekből a vitákból, különösen a központi bizottsági ülések jegyzőkönyveiből kiolvasható.

A mellékelt vitának csupán egy, az 1988-as, Kádár Jánosra jellemző momentumára hívom még fel a figyelmet. Kádár a Nagy Imre-csoport több halálos ítélettel végződő 1958-as tárgyalása előtt azt mondta a pb-ülésen: – Szabad folyást kell engedni a törvényes eljárásnak. – Harminc évvel később pedig – az előbbivel össze nem mérhető történelmi helyzetben s következményekkel – úgy fogalmazott, hogy „a Fidesz szervezőivel szemben szabad utat kell engedni a törvényes eljárásnak”.

A májusi pártértekezlet „földindulása” azonban elmosott minden ilyen tervet. Kádár Jánost a nem létező elnöki funkcióba emeléssel lényegében kivonták a forgalomból, az ortodoxokat nemhogy a Politikai Bizottságból, de még a KB-ból is kiszavazták, egyértelműen a reformista szárny került hatalomra. A Fidesz elleni nyomozást döntés nélkül szép csendesen abbahagyták, aztán amúgy félbemaradtan irattárba helyezték – az élet átlépett rajta.

*

A szervezetnek persze bázisra, infrastruktúrára volt szüksége. Csillaghegyen szereztek irodát, Both Vilmos lett az első irodista. Ide be lehetett menni, értesülni a következő összejövetelekről, hozzájutni szórólapokhoz a tüntetésekről, akciókról, eseményekről. Hamar lett telefon is, akkor már könnyebb volt informálódni: mikor mi lesz. Került számítógép is, azon kezdtek el vezetni a megalakuló helyi csoportok, illetve a tagság nyilvántartását. Persze az adminisztráció nem volt erős oldala ennek a csapatnak. Egyszer-másszor szörnyű veszekedések törtek ki, hogy rendezetlenség van és káosz, a szoftveresek nem alkalmasak erre a feladatra, soha senki nem tudta kiszábrázni, hány tag és hány Fidesz-csoport létezik. Ott álltak halomban a belépési nyilatkozatok, de nem vitték be a gépbe az adatokat, mert mindig volt valami probléma. Egyébként egy csomóan úgy kapták meg a tagsági igazolványukat, hogy előtte soha nem írtak alá belépési nyilatkozatot, csupán eljártak a rendezvényekre, vitákra, aztán valaki a kezükbe nyomta a már kiállított, Fidesz-tagságot igazoló papírt. Bár azért olykor az is előfordult, hogy fizették a tagdíjat.

Lassan-lassan oldódni kezdett a Fidesz körüli hírzárlat is. Augusztus elején a Magyar Nemzet hosszabb interjút közölt Stumpf Istvánnal mint a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa szervezésével megbízott politológussal. S ebben már szó eshetett a Fideszről is: – Kamikaze akció volt a megalakulás, de eddig senki sem bizonyította, hogy törvénytörő cselekedetet követtek volna el; valójában nem tettek egyebet, mint hogy komolyan vették az alkotmányos jogokat.

Két nappal később a rádió Első kézből című műsorában Fodor Gábor mondta el: – A Fidesz nemcsak a felsőoktatás mai formáját bírálja, hanem az egész politikai és gazdasági rendszert, a történelem hivatalos megítélését és a politizálás mai módját is kritika tárgyává teszi, amikor hangot ad

a perifériára szorult ifjúság követeléseinek. Ezután Orbánnal, Fodorral a Magyar Ifjúság, a KISZ hivatalos lapja és a Magyar Televízió is készített interjút. És így végül kiszabadultak a hallgatás köréjük emelt falai közül. Arról ugyan nem született végleges döntés, törvényesen alakultak-e meg vagy sem, de a felgyorsult politikai mozgások ezen már rég túllendültek. Nyáron már valamennyi lap úgy írt róluk, mint létező szervezetről. Annak ellenére is, hogy az MTI és a Magyar Hírlap elleni sajtóperüket első- és másodfokon egyaránt elveszítették; a bíróság nem találta perképesnek a Fideszt, nem lévén jogi személy.

Aztán elintéződött az is, hogy legyen saját újságjuk – nem mintha lett volna rá engedélyük, amire papírforma szerint még szükség lett volna, de ezzel már senki sem törődött. ‘88 nyarán kijött a Fidesz-hírek. Ősszel nagy választási harc folyt ennek főszerkesztői székéért, Hegedűs István, „a kis Hegedűs” elvesztette a csatát, Szécsényi Mihály nyerte el a posztot. ‘89 januárjában indult el a Fidesz-Press, azt már Hegedűs főszerkesztette, az első számot többeknek Kossuth Lajosként dedikálta. Belső lap volt, de utcán is terjesztették, méghozzá pénzért.

Június 16-ára nagyon készült az egész ellenzék. A rendőrség is. Nagy Jenőt, a Demokrata szerkesztőjét és Philipp Tibort, az INCONNU csoport tagját már délelőtt bevitték, délután Pákh Tibor, Rác Sándor és Csoóri Sándor következett. Az örökmécsesnél aztán a rendőrök nekirontottak a gyűrűbe zárt ünneplőknek. Orbánt Tamás Gáspár Miklós a saját testével védte, megpróbálta kimenteni a rendőrök kezei közül, de sikertelenül, elhurcolták. Később megverték Demszkyt és a feleségét, Hodosán Rózát, Haraszi Miklóst, Kószeg Ferencet, Solt Ottíliát és még sokakat. A Vörösmarty téren a legalább ezerfős tömeg már azt skandálta: – ÁVH! Fasiszták!

A Fidesz szóvivői este táviratot küldtek Grósz Károlynak és Horváth Istvánnak: „Tisztelt Miniszterelnök Úr, illetve Tisztelt Belügyminiszter Úr! Ma délután a rohamrendőrség brutálisan rátámadt békésen tüntetőkre. Nőket és kiskorúakat ütlegeltek, többeket elhurcoltak, így Orbán Viktort, a Fidesz egyik szóvivőjét. Tiltakozunk az erőszak ellen, és követeljük a letartóztatottak azonnali szabadon bocsátását!”

A nyár persze nehezebb időszak volt a szervezésben; az egyetemi, főiskolai hallgatók többsége ilyenkor elérhetetlen, de azért zajlottak tovább az események. A fideszesek ott voltak szinte az összes nyári táborban, és belépésre agitálták az embereket; megalakultak az első középiskolás csoportok, nőtt a helyi szervezetek száma. A Szárszó '88 konferencián külön programként szerepelt: Bemutatkozik a Fidesz. Sikerük volt; átütők voltak, kemények, bátrak és helyesek. És ekkor Balassa Péter – csupa-csupa jó szándékkal és teljes őszinteséggel, valamint elméletileg igazat szólva – óriási, sok-sok évre kiható hibát követett el. Valami olyasmit tett bele a 25 éves Orbán és társai fejébe, ami onnan többet ki sem került, s pillanatok alatt legfőbb alapérvüké vált. Így reagált a szereplésükre:

– Ne hagyják, kérem, hogy a fejük fölött kibontakozzék valamiféle küzdelem a lelkükért – válasszanak, szelektáljanak bátran és szuverén módon! Nekünk, idősebbeknek egyéb dolgunk sincs, mint hogy leküzdjük saját agyonkomplikált, agyonreflektált, csupán kényszerűségből és jó ízlésből toleráns, valójában nem demokratikus reflexeinket, és máris átadjuk a gyakorlati munkát, irányítást önöknek. Be kell látni, hogy mi már foglyok vagyunk. Önök nem... Fontos lenne, ha sok mindent nem hinnének el kapásból elődeiknek, nekünk, nekem, másoknak (ettől még nyugodtan vállalhatunk egymással emberi vagy akár politikai szolidaritást). A marginalitás erkölcsileg nagyon is tiszteletreméltó élgárdájának sem kell mindenáron mindent elhinni. Legyenek függetlenek tőlünk, tőlük és mindnyájunktól – legyenek önmaguk, definiálják újra a világot! Például ne higgyék el, hogy leírható volna a bátorság és gyávaság kettőssége mentén azoknak a tevékenysége, akik nem azonosulnak a hivatalossággal, de kritikátlanul a nem hivatalossággal sem. Az egyet nem értésnek, a szabad véleménynyilvánításnak igenis sokféle lehetősége van, és az önök előtt járó minták nem mindig annyira követendők, mint amekkora a legendájuk.

Szegény széplelek Balassa Péter! Ha tudta volna, mit indít el ezzel a néhány mondatos hógolyóval – micsoda lavina lett belőle!

A nyár folyamán Pozsgay Imre, immár államminiszterként, közvetítőn át üzent a Fidesznek – amint az MDF-nek, a Szabad Kezdeményezések Hálózatának, a TDDSZ-nek és környezetvédő csoportoknak is –: tárgyalni kíván velük. A válasz pökhendi volt ugyan, de logikus: csak ha nem magánemberként, presszóban vagy hasonló helyen, hanem hivatalos minőségében, a Parlamentben fogadja őket, és a megbeszélésről hivatalos közlemény jelenik meg. Pozsgay azt felelte, ezt ő is így gondolta, ám augusztus végén – a Politikai Bizottság döntésére hivatkozva – újabb üzenetet küldött. E szerint valamelyest halaszt, később tartja meg a beszélgetéseket, mégpedig az egyes szervezetekkel külön-külön, valamint nem áll módjában közleményt kibocsátani. Összeültek az öt szervezet képviselői, és közös levelet küldtek: írásban kérik a tárgyalási szándékot, a megbeszélések pedig – amennyiben mégis sor kerülne rájuk – közlemény kibocsátásával záruljanak.

A Fidesz küldöttei – Deutsch Tamás, Fodor Gábor, Kövér László, Molnár Péter és Németh Zsolt – szeptember 12-én, délben léptek be a Parlamentbe, életükben először. Pozsgay régi ismerősük, Vass László társaságában fogadta őket, s két órán át társalogtak. Az államminiszter elfogadta, hogy a fideszesek tájékoztatni fogják a találkozóról tagságukat és a közvéleményt is, és közölte, az MDF-fel és a TDDSZ-szel már tárgyalt. Előadta: mielőbb legalizálni akarják a Fideszt, lehetővé téve független, országos politikai ifjúsági szervezetek működését. A fiúk kötötték az ebet a karóhoz: legalitásról nem érdemes beszélni, a Fidesz március 30-i megalakulása jogi szempontból legális, inkább a politikai elismertségről van szó.

– Néhány politikus – Andics Jenő, Berecz János, Horváth István, Marosán György – mostanában megjelent nyilatkozatai azt sugallják, mintha az egyesülési jog terén de facto rendkívüli állapotot akarna bevezetni a kormány, a már működő független szerveződések legalitását is a jövőben elfogadandó egyesülési törvénytől téve függővé, ezzel figyelmen kívül hagyva a jelenleg hatályos jogszabályokat – jogászoktad a fiúk. – Ez azért is fontos, mert konkrét esetek hozhatók fel, hogy Fidesz-tagokat jogtalanság ért, és a velük szemben álló állami szervek a Fidesz legalitásának hiányára hivatkoztak. Kérdezzük, e kijelentések csak az említett politikusok magánvéleményét tükrözik-e? Ami különösen Marosán György esetében nehezen képzelhető el. Mert ha nem, akkor nehéz őszintének tekinteni a jogállamiság mellett hitet tevő politikai

nyilatkozatokat.

– Azt a törekvést kell látniuk e nyilatkozatok mögött, hogy a párttagság konzervatívabb részével is megpróbáljuk a törvényi szabályozásra hivatkozva elfogadtatni az új kezdeményezések létét. Az egész társadalomnak tanulnia kell a demokráciát.

– Ám ezek az egyesülési, gyülekezési, választójogi törvénytervezetek szerintünk nem alkalmasak arra, hogy segítsék a demokratikus jogállam kiépítését, sőt, e szándékkal kifejezetten ellentétes lehetőséget is látunk bennük!

– Arra kérem önöket, az erre vonatkozó javaslataikat, észrevételeiket írásban juttassák el hozzám, s mi rendkívül alaposan meg fogjuk vizsgálni valamennyit.

– A Fidesz természetes módon törekszik a párbeszédre.

– Ezt hangsúlyozottan pozitívan értékelem. Persze minden ilyen párbeszédnek akkor van igazán értelme, ha a nyilvánosság radikális reformon megy keresztül. A jelenlegi sajtótörvény erre alkalmatlan, új tájékoztatási törvény kell helyette; a kétszintű nyilvánosságot egységesíteni kell, úgy, hogy abból csak maga a törvény zárhasson ki gondolatokat, például a nép- és fajellenes uszítás tilalmát. Felfogásom szerint a törvényi korlátozás nem vonatkozik a kormányt támadó, mai értelemben vett ellenzéki megnyilvánulásokra. Úgy vélem, lapalapításra minden magán- és jogi személynek jogot kell kapnia – így a Fidesznek is.

– Mi a hatalom berkein belül látjuk a nyilvánosság és az egész társadalom reformjának fő akadályát – hangzott a Fidesz-replika. – Abban a rétegben, amelyben erős a hatalomföltő reflex, amelynek alapérdeke a stabilitás és a kontinuitás.

– Ám ha egy spontán társadalmi közakarat söpörne el ezt a réteget, az óhatatlanul a társadalom dezintegrálódásához és tragédiához vezetne. E veszéllyel szemben a hatalommal való intézményesült tárgyalásos módokat őrizhetik meg a szükséges társadalmi integrációt. Egy esetleges tragédia a visszarendeződésnek kedvezne, s ebben az esetben önök már valószínűleg nem velem tárgyalnának. Azt javaslom, a hatalommal való párbeszéd során két területen ne akarjanak kompromisszumot elérni, mert úgy vélem, ez lehetetlen. Az egyik 1956 és Nagy Imre, a másik a szövetségi kapcsolatok kérdése. Ez nem jelenti azt, hogy nézeteiket ne hangoztathatnák e tekintetben is. Hadd tegyem hozzá a Fidesz programtervezetéről: annak alapértékeivel, elveivel én magam is egyetértek. Ugyanakkor a tervezetet eklektikusnak, néhány helyen belső ellentmondásokat tartalmazónak tartom. Az alternatív katonai szolgálattal kapcsolatban el tudom mondani, hogy az Országgyűlés hamarosan remélhetőleg az önök javaslatával rokon szellemű törvényt fog elfogadni, miszerint a fegyveres szolgálatot 24 hónapi civil szolgálattal lehet megváltani, amely a Szociális és az Egészségügyi Minisztérium hatáskörébe fog tartozni.

Szó esett még a független kezdeményezések egymás közötti viszonyáról, illetve kapcsolatukról az MSZMP-vel, a KISZ-szel, a MIOT-tal és persze a Népfronttal, a bős-nagymarosi vízlépcsőről, a romániai magyarság ügyéről, különös tekintettel a település-felszámolási programra. Majd a többpártrendszer kérdése vetődött föl, s Pozsgay kifejtette azon elvi álláspontját, miszerint az egypártrendszer nem vívmány, hanem történelmi baleset. Hozzátette azonban: – Semmiképpen nem tartom a jelen körülmények között praktikus dolognak új pártok alapítását, az önök által is említett hatalomföltő reflexek miatt.

Udvariasan kölcsönösen megköszönték a lehetőséget az eszmecserére, s a fiúk távoztak. A Fidesz-hírekben így fejezték be tudósításukat: „Elmondható, hogy mind az öten határozottan pozitív benyomásokkal távoztunk a megbeszélésről. Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy hosszú az út még addig, míg az államminiszter szándékai politikai gyakorlattá válhatnak. Megerősödünk viszont abbéli meggyőződésünkben, hogy a Fideszt úgy kell »csinálni«, ahogy azt eddig tettük.”

*

Orbán sem a Pozsgay-szeánszon, sem az utána következő sok eseményen nem volt jelen, mivel '88-ban visszahívták katonának, fél évre – nyilvánvalóan politikai megfontolásból, úgyszólván hidegre akarták tenni. Ismét Zalaegerszegre kellett bevonulnia, ahol az első tíz hónapot is leszolgálta. Ráadásul éppen akkor derült ki: Anikó, a felesége terhes. Írnok lett az igazgatási főtiszt mellett, aki a szökött, verekedő, bicskázó katonák fegyelmi ügyeivel foglalkozott. Munkája nem volt sok, külön szobájában olvasgatott, vonalazta a főnöke füzeteit. Békén hagyták, de bent tartották – addig sem tesz semmit. Az egyetlen érdemi történést életében az újabb és újabb beszerzési kísérletek jelentették.

Pozsgay Imre a beszélgetés végén még egy udvarias gesztust tett: kifejezte reményét, hogy sikeres lesz a Fidesz I. kongresszusa október 1-jén és 2-án. Amelynek szervezése ugyanis mindeközben gözerővel zajlott. 1300 tagja volt már a féllegális, félhivatalos szervezetnek. Hiszen a sajtóper ítélete azt mondta ki: a Fidesz nem indíthat pert, mivel nem jogi személy. Ám nem foglalt állást a megalakulás törvényességéről vagy törvénytelenességéről. Az OTP viszont elismerte a Fideszt jogi személyként, megnyitotta a folyószámlájukat. Pozsgay önmagában azzal, hogy leült velük tárgyalni, kinyilvánította: ő nem tekinti törvénytelennek a szervezet létét.

Az első kongresszus előkészítése során a többség ugyan félvállról vette az szmsz, a szervezeti és működési szabályzat dolgát, ám voltak, akik azonnal megéreztek: ebből még sok baj származhat, oda kell hát figyelni. A jogász végzettségűek akkora jelentőséget tulajdonítottak ennek, hogy eleve eldöntötték: a kongresszust két fordulóban tartják meg. Az elsőn megvitatják és elfogadják az szmsz-t, majd a másodikon szerepel a program kidolgozása. Ki is tört hamar a vita a Jurta Színházban, főként azon, regionális alapon vagy csoportonként szerveződjék-e a Fidesz. Ez volt a kezdete a később elmérgesedő sok nézeteltérésnek arról, hogyan épüljön föl a szervezet, ami mögött valójában már akkor az a kérdés húzódott meg: mekkora önálló, a tagságtól is független hatalma legyen a vezetőségnek, vagy milyen mértékben legyen kitéve a tagok akaratainak. Az egyik álláspont az volt: területi alapon kell szerveződni, amely eléggé erős központi irányítást eredményez, a másik szerint a Fidesz-csoportokból épüljön föl a szervezet, s azok küldöttei képezzék a vezetőséget. A két véleménynek megfelelő kétféle szmsz-tervezet került a kongresszus elé, s a tagság nem tudott megegyezni. A hozzászólók mindent lecikiztek, saját haverjaik javaslatát is kritizálták, s olyannyira átvették az ösfideszes – mindenfajta formalitással, hivatalos vezetéssel szembeni – utálatot, hogy saját leendő vezetőikkel is bizalmatlanok lettek. Egyik tervezetet sem fogadták el, az első nap végére úgy összeveszett mindenki mindenkivel, hogy néhányuk számára már úgy tűnt: az is előfordulhat, a Fidesz fölszámolja önmagát. Aztán az éjszaka folyamán a két tervezetből sikerült összegyűrni egy olyan harmadikat, amely nagy nehezen átment. Ennek az volt a lényege: nincs regionalitás, nem területi alapon szerveződik a Fidesz, hanem a szabadon megalakítható Fidesz-csoportokból, e csoportoknak nagyon nagy az önállósága, és a tagok létrehozhatnak frakciókat is a kisebbségi vélemények védelmére. Az Országos Tanácsba pedig minden egyes csoport delegálhat képviselőt.

Aztán a második kongresszuson – amelyen újra fölmerült ez a kérdés, de már vére menően – Deutsch Tamás ennek elvi magyarázatát is adta: – Regionális alapra márpedig nem helyezzük a pártot, mert az MSZMP is ilyen alapon épül föl! Tök mindegy, hogy hatékonyabb vagy nem, csak emiatt én elvből ellenzem a területi szerveződést. – S Deutsch Tamásnak volt egy vitathatatlan óriási előnye másokkal szemben: szép volt, talán gyönyörű is. Ezen a második kongresszuson is ott ücsörgött vagy kétszáz tizenhat év körüli lány, semmi másért, csak azért, hogy láthassák imádott Tomijukat, csak hogy gyönyörködhessenek benne – valamint végrehajtsák mindazt, amit ő kér tőlük. Ez még olyan kongresszus volt, hogy nem küldöttek voltak jelen, hanem valamennyi Fidesz-tag alanyi jogon részt vehetett rajta. El is hangzott a teljes plénum előtt: – Igaz, szavazáskor éniattam nem fogja fölteni a kezét kétszáz kislány, de esetleg megpróbálhatnánk a vitákat érdemben lefolytatni, az érvekkel szemben érvekkel előállni, nem pedig beültetni kétszáz tizenhat éves csajt, akinek gőze nincs, miről van szó, semmit nem ért az egész vitából, de azonnal szavaz, amint Deutsch Tamás rájuk mosolyog!

A harmadik kongresszuson, amikor viszont eldőlt, hogy mégis regionális módon szerveződik a Fidesz, Deutsch is harcos képviselője lett ennek. Ezzel együtt Deutsch Tamás tagja lett az első fordulóban megválasztott Ideiglenes Választmányának. A többiek: Fodor Gábor, Langmár Ferenc, Molnár Péter, Rockenbauer Zoltán, Szécsényi Mihály. Természetesen a több ezer, a Fideszhez csatlakozó ember között fű, fa, virág előfordult. Az anarchistáktól a környezetvédőkhöz, a később kiscsajdává, MIÉP-essé váltaktól a filmklubba vágyókhöz. Sokfelét akartak, rengetegféleképpen gondolkodtak. Ám az elit egy része egyre inkább fölvetette azt a stílust: – Márpedig itt az lesz, amit mi akarunk! – Újra és újra így válaszoltak a nekik nem tetsző fölvetésekre: – Akinek valami nem tetszik, lépjen ki!

Cseh-Gergő Bendegúz meg is írta Kövéréről: „Kevésbé igényes elmék beérik annak ismételtetésével, hogy akinek nem tetszik, az lépjen ki.” Ki is léptek sokan, olyanok is, akikért kár volt, mint Pelle Andrea, Kliment András és sokan mások, akik már akkor úgy érezték: a Fidesz vezetői nem hajlandók érdemi vitákra, érzelmi alapon, személyük elleni támadásként kezelnek minden kritikát, kezdik átvenni kísértetiesen ugyanazt a mentalitást, azokat a szófordulatokat, amelyeket addig az MSZMP alkalmazott. Nem véletlenül alakult hát meg már ‘88 októberében, rögtön az első kongresszus első fordulója után a Közvetlen Részvétel Frakció, azzal a céllal, hogy a Fidesz politikája, felépítése, működése ne az elit, hanem a tagság akarata szerint alakuljon.

A frakció a Fidesz-hírekben így összegezte szándékát: „Alapkérdés a Fideszt a potenciális belépők körében vonzóvá tenni, bennük megfelelő képet kialakítani a szövetségről. Érezzék a lehetőséget a közvetlen részvételre a Fidesz végrehajtó és döntés-előkészítő szerveinek munkájában, érezzék a magukénak a szövetséget, szülessen vonzó program. A fentiek hiányában a tagság passzív válik, hiszen csak ritkán adódik alkalma elképzeléseinek, akaratainak kifejezésére. Ezt a hátrányt – a tömegmozgalmi jelleg sorvadását – a legjobban működő profi vezetés sem ellensúlyozhatja. A tanács gyakori ülésezésével részben kiküszöbölhetjük ezt. A jelenleginél aktívabb szervezeti működést képzelünk el, melyben a tagok minél nagyobb számban kapcsolódhatnak be a Fidesz egészét meghatározó tevékenységbe, például feladatkörökre szakosodott munkacsoportok révén. Ellenezzük, hogy a hatékonyságra való hivatkozással a tagság illetékessége csupán saját csoportjára korlátozódjon. Fontosnak tartjuk a csoportok közvetlen kapcsolatát, a horizontális szerveződést. Szerintünk akkor hatékony a Fidesz, ha ütközhetnek az eltérő nézetek, ha viták viszik előre a cselekvést, ha élénk szervezeti élet bizonyítja, hogy a fiatalság végre megmozdult, ha megkezdődik egy új, demokratikus kultúra valóban tömeges elsajátítása és gyakorlása. Akármennyire professzionista is a Fidesz programja, ha a szervezet belső demokráciájának csorbulása miatt azt a tagok nem érzik a magukénak, ha nincs tettekre sarkalló pozitív motiváció, a

mégoly tökéletes program is csak papír s holt betű marad.”

Bartók Gyula, szintén e Közvetlen Részvétel Frakció tagja ezt a spontán tagsági igényt részben konkretizálta, részben följebb is emelte, kivetítette az egész társadalom vágyává, ami 1988-ban valószínűleg egyáltalán nem is volt alaptalan feltételezés. Ő így írt a Fidesz-hírekben: „A társadalom legfontosabb érdeke és politikai szükséglete nem csupán a hatalom pártok közötti megosztása, hanem a hatalom szétesztása az állampolgárok között a közvetlen beleszólás útján. Másként fogalmazva a társadalomnak saját kezébe kell vennie önmaga kormányzását, amely azonban csak olyan mértékben lehetséges, amilyen mértékben a társadalom hatalomkoncentráció-mentesen megszerveződik. A Fideszt csak úgy tehetjük a közvetlen demokrácia legvirágzóbb oázisává az ország politikai sivatagában, ha megszerveződésünkben bármiféle hatalomkoncentráció leghalványabb lehetőségét is kiküszöböljük saját intézményi garanciáink által. Ennek eszköze a közvetlen beleszólás lehetősége, a közvetlen demokrácia. Utópia? Sajnos igen: hetenként ülésező kongresszus, amit egy zárláncú, folyamatosan működő számítógépes információs és telekommunikációs rendszer egészítene ki. Bármelyik tag vagy csoport gyors információkat közölhetne a többiekkel, szavazásra tehetne föl gyakorlati és elméleti program alternatívákat, így a tagság folyamatos szavazással az állandó döntés pozíciójában lenne. A döntések végrehajtása is folyamatos ellenőrzés alatt állna.

Hogyan tudnánk mégis közelíteni az ideális állapothoz? Ha nem lehetséges a gyakran ülésező kongresszus, legalább a csoportokat képviselő tanács jöjjön össze nagy gyakorisággal. (Jó példa ere a TDDSZ hasonló szerve, amely hetenként ülésezik.) A tanácsülések jóval nagyobb gyakoriságának hiányában két tanácsülés között a döntések és az információk a választmányban összpontosulnak. A választmány így a hatalomkoncentráció szerve lesz. Hogyan lehet ezt kiküszöbölni? Rotációval és azonnali visszahívhatósággal. A jelenlegi szervezeti szabályzat szerint a választmány kongresszus által delegált tagjainál ez nem érvényesül. A rotáció olyan garancia, amely biztosítaná a választmány folyamatos cserélődését, s kizárná a megmerevedést, a hatalomkoncentrációt, a politikai szerepeknek a demokráciára nézve végzetes munkamegosztását... A hatalomkoncentráció ellen szól még az is, hogy a hatalom mómora negatív személyiség-vonások kialakulásához vezet, elindítja a személyiség lassú, kezdetben észrevétlen erózióját. Ez a Fideszben senkinek nem érdeke, legkevésbé azoknak, akik azt elszenvedik.

A kongresszusok időközben közvetlen beleszólást kell biztosítani a fontosabb döntésekbe az egyéni tagoknak is általános szavazással. Egy-egy ilyen Fidesz-népszavazás folyamatos mozgó képet adna a tagság egészének aktivitásáról, politikai álláspontjáról. Ez lenne a Fidesz demokráciájának tözsdéje vagy lázgörbéje. Minden olyan esetben meg kellene rendezni, ha legalább 50 tag kéri a jelenlegi szervezetenagyság mellett. A Fidesz egy ilyen módszer meghonosításával kísérleti műhelye lehetne egy közvetlen demokrácián alapuló társadalmi rendszernek, amelyben a helyi, regionális, országos népszavazások mindennapos eseményekké, a közügyek valóban közügyekké válnának, nem pedig egy hivatásos politikai elit ügyei lennének. A Fidesz közvetlen demokráciája ügyében bárkinek a véleményét, esetleg konkrét javaslatát nagy érdeklődéssel várom.”

Györi Molnár Lajos, a Közvetlen Részvétel Frakció vezető alakja – okos, jól felkészült fiú nagy dumával és főként azzal a magatartással, hogy ő nem esett hasra sem Orbán, sem Kővér előtt – sokak szemét rettentően szúrta. Őt nem a Kisrabló-beli háromszázak küldték a választmányba, hanem a tagság, a tanácson keresztül, mondván: – Itt ez a srác, dolgozik, mint az állat, esze is van, képviseljen ő minket! – Állandóan a tagságról, a tagok akaratáról beszélt. Hamar a választmány tagja lett, ám egyre kijjebb és kijjebb szorult. Semmilyen érdemi döntésbe nem vonták be, gyakran „elfelejtették” értesíteni a következő választmányi ülés időpontjáról, nem adtak neki érdemi munkát. Amikor pedig ezt sérelmezte a választmányi ülésen, azt a választ kapta: – Jó, igazad van, kapsz fontos feladatot. Itt van ezer darab röplap a Fideszről, menj ki a Forma-1-re és, és tedd az autók szélvédőjére, az ablaktörő lapát alá mindet! – A második kongresszuson aztán ki is golyózták a választmányból.

A kongresszus két fordulójá közé esett október 23-a. Duplán is készülni kellett erre mindenkinek. Egyrészt az elmúlt hónapok csatározásaiban központi szerepet kapott 1956 értékelése, egyre világosabbá vált, hogy már pusztán Kádár János személye miatt is módfelett kényes az ellenforradalom-népfelkelés-forradalom évfordulója. Másfelől 1988-ban október 23-a pont vasárnapra esett.

Október 10-én ült össze először az MDF, a Hálózat és a Fidesz, egyeztetni, mitévők legyenek. Az MDF-nek az volt az álláspontja, nem szabad nagy tüntetést szervezni, mert engedélyt úgysem kapnak rá, ha pedig a nélkül tartják meg, balhé lesz, gumibotózás, bevadulás, aztán esetleg lövések dörrennek. A Hálózat azt tervezte, a Jurtában tart megemlékezést. A Fidesz néma tüntetést javasolt nagy tömeggel és azzal, hogy meg kell próbálni kicsikarni erre az engedélyt, de ha nem kapják meg, „akkor is csináljuk!” Ezt elfogadta a két partnerszervezet, és csatlakozott a Bajcsy-Zsilinszky Társaság és a Történelmi Igazságtétel Bizottsága is. Tárgyaltak az MSZMP illetékeseivel, akik szemernyit sem engedtek: szó sem lehet tüntetésről. Mégis megtették a hivatalos bejelentést a BRFK-n, hogy felvonulást tartanak. Október 21-én megjelent a lapokban a rendőrség közleménye: semmiféle nyilvános utcai gyülekezést, felvonulást, tüntetést nem engedélyeznek, a rendőrség meg fogja tenni a szükséges intézkedéseket az alkotmányos rendet sértő, a közrendet, a köznyugalmat zavaró

megnyilvánulások megakadályozására.

Az öt szervezet kompromisszumot javasolt – visszautasították. „Ebben a helyzetben a magunk részéről nem látunk más értelmes lehetőséget, mint az erőszak elől való kitérésünk becsületes bejelentését” – szölte az ötök nyilatkozata, de 22-én délután tettek még egy kísérletet. „Ha a politikai döntéshozók holnap reggel 10 órakor szabaddá teszik a Batthyány tér és a Bem-szobor közti útszakaszt, a kormánnyal történt megegyezés alapján fölszólítjuk a néma tüntetésre várakozókat: fogadják el közvetítő javaslatunkat. Eszerint virágaikat az öt független szervezet négy-négy képviselője helyezi el a Bem-szobor talapzatánál... Nyilatkozatunk csonkítatlan közzétételét a rádióban és a televízióban úgy tekintjük, hogy kompromisszumos javaslatunkat a politikai vezetés elfogadta. Ezért ezúton is felszólítjuk támogatóinkat, hogy a tüntetésre meghirdetett helyszíneken ne gyülekezzenek.”

A pártvezetés ezt sem fogadta el. És ekkor az MDF kiugrott az öt szervezet koalíciójából; 22-én, este 8 órakor a tévében fölszólította tagjait: másnap ne menjenek az utcára. A Fidesz, a Hálózat, a Bajcsy-Zsilinszky Társaság és a TIB – immáron megosztottan és a náluk jóval nagyobb MDF nélkül, továbbra is félve attól, hogy végül erőszakba fullad az esemény – 22-én este fél tízkor kapitulált. „Az így előállott helyzet politikai értékelése után a négy szervezet úgy döntött: szintén kéri támogatóit és híveit, vegyék tudomásul, hogy a tervezett békés megemlékezést nem tarthatjuk meg a kormányzat merev, tárgyalóképtelen és erőszakkal fenyegető fellépése miatt.”

Két-háromszázan így is mászkáltak a meghirdetett helyszíneken, sétálgattak kokárdával a mellükön, énekeltek a Himnuszt és a Szózatot. A Fidesz Munkáscsoport néhány tagja a Vörösmarty téren összeállt, és képviselőjük beszédet is tartott. Többek között ezt mondta: – Az MDF visszakozása után érthetetlen a másik négy szervezet néhány képviselőjéből álló válságstáb döntése, amellyel a Fórum példáját követték. Egy ilyen döntést semmi nem indokol, sőt, az eddig képviselt politikájuknak is ellentmond az, hogy a hatalom intő szavára feltétel nélkül visszavonulnak.

A Fidesz november 7-én akarta visszaadni a kölcsönt a hatalomnak: a hivatalosan még mindig ünnepnek számító napra közhasznú munka néven takarítást hirdettek a Vörösmarty térre. A rendőrök a söprüvel fölszerelkezett fiatalokat fölszólították: hagyják el a teret, söprögessenek otthon. A többség ezt meg is tette, azokat előállították, majd hazaengedték. Őszintén szólva röhejbe fulladt az akció.

November 19-20-án zajlott az I. kongresszus második fordulója, ismét a Jurta Színházban. Az egész első nap, valamint a második nap délutánja a szervezet politikai programjának vitája körül forgott, jó sokat vitatkoztak, majd elfogadták a programot. Döntöttek, hogy csatlakoznak a Stumpf vezette MIOT-hoz, megszavazták, hogy havi 50 forint legyen a tagdíj és megválasztották a 13 tagú választmány hét tagját – Deutsch Tamást, Fodor Gábort, Hegedűs Istvánt, Kövér Lászlót, Molnár Pétert, Orbán Viktort és Rockenbauer Zoltánt –, azzal, hogy a további hat tagot a Fidesz-csoportok küldötteiből álló tanács jelöli ki. Ez decemberben, a Kisrablóban történt meg, a tanács beválasztotta a választmányba a következőket: Bartók Gyula, Győri Molnár Lajos, Szelényi Zsuzsa, Tirts Tamás, Vajasné Horváth Ilona, Wachslér Tamás, majd '89 januárjától még Ökrös Tamás és Vig Mónika is. Erről a kongresszusról már tudósított a rádió 168 óra műsora, a tévé-híradó, a Vasárnapi Hírek, majd az összes napilap is.

A nagypolitika tovább forrongott. Bős–Nagygyaros, romániai magyar menekültek, megalakult az SZDSZ és a Nyilvánosság Klub, Németh Miklós lett a miniszterelnök, Nyers Rezső pedig államminiszter, Grósz megtartotta hírhedt „fehérterror-beszédét”. '89 elején elhangzott Pozsgay „népfelkelés” minősítése 56-ról; az Országgyűlés elfogadta az új gyülekezési és az egyesülési törvényt, benne a pártalapítás jogának elismerésével, egyelőre azonban a részletes szabályozást külön párttörvényre hagyva. Fideszesek indították el az első képviselő-visszahívási akciókat; állásfoglalást adtak ki a készülő párttörvényről. Ebben ezt írták: „Minden párt tartsa el magát a beszédett tagdíjából, támogatói adományából, valamint az általa alapított vállalatok vagy profitorientált gazdálkodószervezetek nyereségéből! A párttörvénynek tehát ki kell mondania, hogy sem a pártok, sem az általuk alapított gazdálkodószervezetek nem kaphatnak pénzt az állami költségvetésből.” (Csak egészen halkán tesszük hozzá: a Fidesz még nem volt párt; ez az álláspont egyike azon sokaknak, amelyek később enyhén szólva is megváltoztak.) A Fidesz mindenre reagált, véleményt nyilvánított, s ez már rendre meg is jelent a lapokban.

Amint többet lehetett olvasni az új szervezet első lépéseiről, rengetegen kezdték keresni az alapítókat: mi ez, mit akarnak, merre haladnak, érdemes-e csatlakozni hozzájuk. Volt, hogy komplett baráti körök szinte együtt léptek be.

Ilyen volt Ungár Klára társaságának egy része is. Kicsi, hatéves volt még Ungár gyereke, úgyhogy jobbára az ő lakásán találkozgatott az a baráti kör, amelynek tagjai élénk politikai érdeklődésű fiatal értelmiségiek voltak. Klára már harmincéves volt, túl a közgazdasági egyetemen, férjhez menésen, lakásépítésen, gyerekszülésen, váláson; a Konjunktúra-és Piackutató Intézetben dolgozott tudományos munkatársként. És velőtrázóan csinos nő volt.

– Ebből a társaságból többen, Hegedűs István meg mások is, elkezdtek járogatni a Fidesz rendezvényeire – emlékszik vissza ma. – Kértem is őket, hozzanak alapanyagokat, amelyekből meg tudom ítélni, mit akarnak ezek a helyes gyerekek, de elfeledkeztek róla, nem hoztak. A Jurta színházbeli összejövetelre mentem el először. Meghallgattam néhány embert, és nagyon szimpatikusak voltak. Aztán a Deutsch dumáján kissé meginogtam – a bázisdemokratákat szapultam, de nagyon

csúnyán – attól eléggé vívódtam; de aztán mégis kértem egy belépési nyilatkozatot, és aláírtam. Ott, a Jurtában, miközben folyt a szövegelés, suttogták, hogy nemsokára jön a Fodor és a Kövér, és majd meglátjuk, azok már az igaziak! Sőt, mondták, jön a Viktor is, és az az igazi zseni! Hát, őszintén szólva, zseniálisnak azért nem találtam őket. Kövérrel például meglátni és meg nem szeretni egymást – egyetlen pillanat műve volt, a legelső perctől nem csíptük egymást, zsisgerileg, őszönösen.

Az volt a szabály: öt tag már alapíthat Fidesz-csoportot még akkor is, ha vannak köztük „kettős tagságúak” is, akik más szervezetbe is beléptek, mint Horn Gábor és sokan mások a Hálózatba, a későbbi SZDSZ-be. ‘88 őszén alakult meg az Eper utca 56 nevű Fidesz-csoport, kutatókból és hasonszőrű értelmiségiekből, mint Áder János, Baráth Gergely, Hegedűs István, Such György, Tardos Ágnes, Urbán László, Ungár Klára, Vig Mónika, Vágvölgyi B. András. Bozóki András és Körössényi András feleségével együtt tényleg az Eper utca 56.-ban lakott, s többnyire náluk jöttek össze, de ráadásul a házszámnak isteni szimbolikus jelentése volt. Amikor aztán több lapban is megjelent, hogy az Eper utca 56 csoportnak ez meg amaz az álláspontja, a házból valaki tiltakozott: köszönik szépen, nem kérik, hogy az ő lakcímük politikai lobogóként szerepeljen. Meg kellett változtatni a csoport nevét. Gém Erzsébet és Tardos Ágnes beültek a Trabantba, elmentek a Szamáca utcába, ellenőrizték, hogy ott nincs 56-os számú ház – s a csoport „magyarosította” a nevét Szamáca utca 56-ra. Hegedűs Istvánt választották meg úgynevezett politikai képviselőnek, s a csoport jelölte is az országos vezetőségbe. Az őszi első kongresszuson nem került be, de a kongresszus második fordulójában, novemberben megválasztották.

Ezzel tulajdonképpen a Fidesz első, úgymond, felnőtt tagozata jött létre. Ennek az értelmiségi társaságnak a tagjai nem csupán idősebbek voltak, mint Orbánék, de hat-nyolc éve már dolgoztak, voltak házasságaik, gyerekeik, vagyis egészen másfajta életet éltek, mint azok a srácok, akik még egyetemre jártak vagy közvetlenül azután voltak, és megtehették, hogy minden idejüket a politizálásnak szenteljék. Nekik már felnőtt gondjaik voltak, és megismerték, mi az, hogy komoly, normális munkahely. Ez fontos, nem pusztán életkori, de kulturális különbség is volt. Amely később még jelentősebbé vált.

Általában havonta egyszer találkoztak, és végeérhetetlen politikai fecsegéseket élveztek végig.

Hegedűs István a Közép-Európa Egyetemen végzett politológia szakon, megjárta az Akadémia Filozófia és Szociológiai Intézetét, a Szövetkezeti Kutató Intézetet, életútinterjúkat készített az Oral History számára. Papája az 56-os ügyekben ekkor már sokat szereplő Hegedűs B. András, mamája a magyar nemzetes Ember Mária, nem akármilyen neveltetésben volt hát része. A nyolcvanas évek közepétől ott volt mindenütt, az akkori politikai nyüzsisiben, a repülő egyetemeken, ellenzéki megmozdulásokon; tanára, Bihari Mihály elvitte Lakitelekre, az MDF nagy eseményére. Érdekesnek, elgondolkodtatónak találta az ott hallottakat, de nem igazán érintette meg. Pártay Tivadar iránti tiszteletből elment a Kisgazdapárt újjáalakulására is, bár az a világ teljesen idegen volt tőle. Ugyanígy vetődött el a Jurta Színházba, a Fidesz első nagygyűlésére is. A színház előtt lobogó hajú, szakállas, Che Guevarára emlékeztető srác, bizonyos Orbán Viktor jelentette be nekik: – Itt megakadályozták, hogy együtt lehessünk! De mi számítottunk erre, kibéreltük a Tinódi mozit, amíg nem kezdődik az első előadásuk, miénk a terem. Gyertek, vonuljunk át oda! – ez tetszett neki. A Tinódi moziban pedig azonnal azt érezte: ez az ő világa, ezek a srácok olyanok, mint ő, azt gondolják, mint ő, még ha kicsit túl radikálisak is. Remek fellépésű, eszes, jól fogalmazó kölyköt látott Orbánban. Még inkább megkedvelte azon az imént már idézett rendezvényen, ahol Orbán a hazafias népfrontos Vass Lászlóval és a KISZ-es Nagy Mihállyal vitázott, és lemosta őket a pályáról, mondván többek között, hogy ő olyan országot képzel el, amelyben Fejti György véleménye ugyanannyit számít, mint az övé.

Úgyhogy Hegedűs ‘88 nyaratól bekapcsolódott a Fidesz munkájába, s amint azokban a fél-forradalmi időkben oly sokan, szinte éjjel-nappal fideszezett. Amikor választmányi tag lett, Orbán ismét katona volt. Személyes kapcsolat akkor alakult ki köztük, amikor Orbánt elengedték a seregből. A vezetőségben Hegedűs a legmérsékeltebben antikommunista nézeteivel gyakran került kisebbségbe. Orbán lényegesen radikálisabb volt nála, Németh Zsolt és Kövér még radikálisabb. Sok vitájuk volt ebből. Orbánék en bloc beszéltek a kommunistákról, nem voltak hajlandók különbséget tenni a Grósz-féle konzervatív szárny és a Pozsgay-reformerek között. Hegedűs ezt helytelenítette, úgy vélte: mindenkit tényleges tettei alapján kell megítélni, s ha azoknak legalább egy része elfogadható, támogatható, akkor nem kell azzal is szembeszegülni. Kövérrel csapott össze erről nagy vitában Miszlivetz Ferenc lakásán. Hegedűst támogatta Vig Móni is, Szelényi Zsuzsa is, a házigazda is, pedig vele Hegedűs kevés dologban értett egyet. Kövér viszont mindenben ellenállt. 1989 elején-közepén Hegedűsnek voltak is válságos hetei-hónapjai, tényleg jó helyen van-e, de aztán ősszel jöttek a még vadabban antikommunista szervezetek, a Pofosz és mások, és a Fidesz lassan visszamanőverezte magát középre. Németh Zsolt agyagba döngölős beszéde („Agyagba kell döngölni a kommunistákat a választásokon!”) után – amit a Fidesz vezetősége határozatlan hibának minősített – a vezérkar zöme ráérezett, hogy vissza kell venni a keménykedésből. Kövér jelen volt ezen a vezetőségi ülésen, s ő is túlzásnak tartotta Németh szövegét. Orbán viszont nem volt ott – akkor éppen Oxfordban tanult, amikor elítélték ezt az agyagba döngölősdit –, mi több, később nevetve azt mondta: – Szerintem nem volt azzal semmi baj! – De erről nem lehetett pontosan tudni, komolyan gondolja-e. Ezt az agyagba döngöléses szöveget – túl azon, hogy le szokták felejtetni az utolsó két szót: „a választásokon”, amely pedig valóban elhangzott – a pesti folklór egyébként

még mindig Orbán Viktornak tulajdonítja, pedig tényleg nem ő mondta, hanem Németh Zsolt – legalábbis nyilvánosan. Mert zárt, belső körben persze ez a bájos szöveg is Kövértől hangzott el először. Az viszont tény: Orbán is röhögve emlegette aztán az új Fideszes szlogent: „Hallgass az agyadra, döngöld az agyagba!”

A vezetőségi – pontosabban választmányi – tagok munkájának ekkor még az volt a nagyobbik része, hogy borítékolni kell, kihordani és bedobálni az értesítéseket a következő eseményről, elhívni minél többeket ide vagy oda. Ez persze módfelett alacsony hatékonysággal ment. Volt olyan Jurta színházbeli nagygyűlésnek hívott találkozás, ahol olyan kevesen jelentek meg, hogy egyikük ki is jelentette: – Ebből is látszik, a Fidesz halott!

A vezetőségi ülések zömmel nem az irodában, hanem hol a Bibó Szakkollégiumban, hol valamelyikük lakásán zajlottak, Hegedűsnél, a Mártírok útján vagy másutt. Néha sértődésekkel, jelentéktelenek tűnő, de akkor fontos konfliktusokkal. ‘88 decemberében például Hegedűs lakásán úgy folyt a soros vezetőségi ülés, hogy azon nem volt ott a régi gárdából senki, kizárólag az újak jelentek meg. Kövér több mint egyórás késéssel futott be, és Hegedűs rögtön nekirohant: – Ezt így nem lehet, mindjárt másfél órája várunk rátok! Tegnap együtt voltatok a Deutsch, a Fodor, te, most meg egyikőtök sincs itt vezetőségben! Ez így nem jó! – Kövér dühösen reagált, jól összevesztek. Már ekkor kiderült: nincsenek egy hullámhosszon. Egyelőre csak az emberi, személyiségbeli különbségek ütköztek ki, de később felszínre kerültek más különbségek is.

CIKK-CAKK: AZ ELSŐ LÉPÉSEK

1989. március 15-én – hosszas veszekedés után – az ellenzék végül nem volt hajlandó együtt ünnepelni a hivatalos szervekkel, külön megemlékezéseket tartott. A Petőfi-szobornál Rockenbauer Zoltán beszélt, a Kossuth téren pedig – fekete garbóban, világos, fölhajtott gallérú ballonkabátban, szakállasan – Orbán szónokolt. Jól, de udvariatlanul. Pontosan három mondatot szánt 1848 dolgára, harminc mondata viszont az 1989-es állapotokról szólt, az MSZMP-n belüli viszonyoktól a nomenklatura lebontásán át a Munkásörtség megszűntetéséig.

Az ünnepség után beültek a Tóth kocsmába a Néphadsereg utcában. Orbán – mint a győzelemből megtért hadvezér – elégedetten tudomásul vette a gratulációkat, az ömlengéseket: milyen fantasztikusan jól szerepelt. Kicsit el is szállt.

Március végén a Független Jogász Fórum kezdeményezésére létrejött a független szervezetek kerekasztala: az MDF, az SZDSZ, a kisgazdapárt, a Szociáldemokrata Párt, a Magyar Néppárt, a Fidesz, a Szabad Szakszervezetek Demokratikus Uniója, a Szakszervezeti Liga és a Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság képviselőinek fóruma, azzal a feladattal, hogy tárgyalásokat folytasson az MSZMP-vel. Amely két szervezetet nem akart elfogadni: a Fideszt és a Ligát, mondván, ezek tárgyaljanak a KISZ-szel, illetve a szakszervezetekkel. Végül az MDF nevében Csurka István – Orbán megfogalmazásában: oroszlánként küzdve – kiharcolta, hogy az utóbbiak is részt vehessenek az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalásain.

Kis ideig elvitakozgattak: két oldala van-e az asztalnak, három vagy négy, milyen legyen az alakja, ki hová üljön – aztán megkezdődtek az érdemi tárgyalások, amelyek végül a '90-es szavazásokhoz, a forradalom nélküli rendszerváltozáshoz vezettek. Áprilistól szeptemberig tartott csak az egész, de sarkaiból fordította ki/feje tetejére állította a magyar világot. Igaz, közben a nagyvilág is sokat változott a felgyorsult orosz folyamatokkal, a német üggyel, amely egész Európa térképét hirtelen átrajzolta, a lengyel átalakulással, amely az itthoniaknak intő jel volt: olyanfajta osztozkodás is létezik a régi és az új hatalom között, hogy „fele az övék, fele a miénk”.

Az Ellenzéki Kerekasztal munkájában a legnagyobb súllyal három fideszes vett részt: Orbán Viktor, Fodor Gábor és Kövér László. Ám az akkori Fideszben a vezetőség tagjai mindenről tudtak, együtt készültek föl egy-egy következő ülésre, majd együtt is elemezték, értékelték a történeteket. Mi több, ezeken az üléseken ott lehettek néhányan, akik nem is voltak tagjai a vezetőségnek. Késő éjszakáig tartó nagy viták zajlottak az ilyen és amolyan kérdésekben követendő álláspontról, s rendszerint csak az vetett véget a disputának, hogy el kellett érniük az utolsó metrót. Sőt, a Fidesz-Pressben követhető, hogy a teljes nyilvánosság elé tárták nemcsak azt, milyen viták zajlottak vezetőségi üléseken, de azt is: kinek mi volt az ellenvéleménye, ki miként szavazott. Eszébe nem jutott még senkinek, hogy titokban kéne tartani bármit is. Orbáné pedig gyakran kötött mandátummal kellett hogy tárgyaljanak.

Igaz, nem mindig a legfontosabb kérdéseken csaptak össze a nézetek. A választmány például hosszan és keményen vitázott azon, hogy a még hosszú hajú Kövér viselje-e a tárgyalások során a hajpántját. A többség – Orbánnal együtt – azt az álláspontot képviselte: márpedig hajpántban kell odaülni. Kövér viszont közölte: többségi döntéssel sem lehet belőle bohócot csinálni, nem hajlandó az ország nyilvánossága előtt hajpántban megjelenni.

Külön vita folyt arról: szabad-e részt venni a gazdasági kerekasztal-tárgyalásokon is, nem jár-e ez azzal, hogy átvállalnak felelősséget a hivatalban lévő kormánytól. Úgy döntöttek: lehet, nem túl szerencsés beszállni ebbe is, de végül úgyis szükség lesz gazdasági programra is a Fideszben, ez jó alkalom annak elindítására. Such György és Urbán László fogta össze a nagyon erős, jó szellemiségű szakértői csapatot. Először a Rajk szakkollégium pincéjében ülészttek, szétosztották a feladatokat, fejezeteket. A következő megbeszélés Ungár Klára lakásán zajlott – hogy ne kelljen állandóan bébiszittert hívnia. Ekkor megjelent Ungár Naphegy utcai másfél szobás lakásán Orbán Viktor. Ragyogó benyomást keltett; nyitott volt, közvetlen, mind a tíz résztvevő úgy érezte, pont neki, hozzá beszél: – Jó, hogy itt vagytok, örülök, hogy csináljátok, dolgozzatok!

Végül a köztársaságielnök-választás dolgában az ellenzéki erők nem tudtak egymás között megállapodni. Az MDF ” utcai székházában Antall József még egyszer megpróbálta meggyőzni a Fideszt és az SZDSZ-t, hogy fogadják el a többiek közös álláspontját, de nem járt sikerrel. Így aztán az aláírási ceremóniára a Fidesz és az SZDSZ is elmentek, de ott bejelentették: nem vétőzzák, nem akadályozzák meg, hogy a többiek aláírjanak, de ők nem teszik. Igazából egyedül Tölgyessy népszavazási ötlete mentette meg az egész helyzetet, különben szétesett volna az ellenzéki egység.

'89-ben, miközben már folyt Nagy Imre rehabilitációjának előkészítése, a Századvég szerkesztőségébe Szabó Miklós – a kitűnő történész, egyébként SZDSZ-es elméleti ember – hozott egy tanulmányt Nagy Imre szovjetunióbeli tevékenységéről. Szerepelt ebben egy nem teljesen bizonyított feltételezés, miszerint Nagy Imre valószínűleg NKVD-s

volt, s így élte túl a tisztogatásokat. A szerkesztőség – Orbán, Kövér, Gyurgyák, még néhányan – úgy gondolták: márpedig nincsenek tabuk, ezt is közölni kell. Ennek hírére azonban a párizsi Kende Péter és Hegedűs B. András beszélgetést kezdeményeztek velük, amelyen azt kérték, ne jelenjék meg a cikk e része, majd ehhez az állásponthoz csatlakozott maga a szerző, Szabó Miklós is. Ez hatalmas visszataszítást keltett Orbánékban: miért ne lehetne ezzel is szembenézni, még ha éppen most zajlik is az exhumálás, a rehabilitálás. Néhányan úgy tartják, ez a nyitja a sokkal későbbi ellentéteknek, amelyek például egészen az 56-os Intézet bojkottálásáig vezettek.

Az újratemetésről a Történelmi Igazságtétel Bizottsága – Hegedűs B. András, Göncz Árpád és Vásárhelyi Miklós – állapodott meg, s a Fideszt is ők kérték föl: tartson beszédet képviselőjük, mint a „pesti srácok” mai utóda. A Hősök tere mint helyszín addigra már adott, eldöntött tény volt. Annak ellenére is, hogy pár hónappal korábban Grósz Károly – amerikai útján találkozáva Soros Györggyel – arra a kérdésre, „mit csinál, ha az emberek az utcára mennek?”, még tömören így válaszolt: – Akkor középük lövetek! – Ám ezen a viharos sebességgel zajló események már rég túlmentek.

A Nagy Imre-újratemetésre készülődés hajrájában Tirts Tamás szüleinek velencei-tavi nyaralójában vagy tizenöten gyűltek össze, lényegében az egész Fidesz-vezérkar. Ettek-ittak, dumálgattak a fűben heverészve, valódi politikai piknik zajlott. A beszélgetés a temetésre terelődött, komolyan dolgozni is kezdtek. Az első kérdés az volt: ki mondja a beszédet a Fidesz nevében? Wachslér Tamás ellenezte, hogy Orbán legyen a szónok, mondván: március 15-én is ő beszélt, nem helyes, ha mindig ugyanaz szólal meg. Ott volt a kis Hegedűs, kedves, de kemény srác, pengeésszel. Ott volt Fodor Gábor, akit mindenki alkalmasnak érzett ilyen szerepre: magas, szép, jó dumájú, okos, művelt. És ott volt Orbán, a maga valamivel gyöngébb adottságaival, de vitathatatlan vezetői – egyesek szerint inkább vezéri – szerepkörével. A társaság nagyobb része nem is igazán érezte, mekkora a tét, de azt sejtették, hogy ez nagy lehetőség. Persze nem tudhatták sem azt, hogy negyedmillió ember jelenik majd meg a Hősök terén, sem azt, hogy az élő tévéadást jószerivel a fél ország végignézi. És pláne nem tudhatták előre, hogy a többiek beszédéhez képest Orbáné ennyire markáns lesz, s ezzel hirtelen berobban az országos politikuskok közé. Végül nem vetődött föl más név, mint Orbáné, Wachslér is inkább csak földobott egy elvi kérdést, de aztán nem javasolt senki mást.

– Szerintem majdnem mindegy, melyikünk beszél, az a fontos, hogy miközülünk valaki beszéljen, és nagyon kemény legyen! – előzőekenkedett Fodor Gábor, és határozottan kijelentette: – Én szívesen átengedem Viktornak a szónoklatot. – S akkor egyszer csak a többiek érezni kezdték: három-négy ember között már eldőlt, ki fog beszélni, csak éppen ezzel a tizenötlettel akarják kimondatni. És ezt majd mindenki szó nélkül tudomásul vette. Kollektíven úgy döntöttek, még formálisan meg is szavazták – Wachslér és még valaki ellenszavazatával – azt, amit elvárta tőlük az a három-négy. Eldőlt tehát: Orbán lesz a szónok június 16-án.

Kevesebb szó esett magáról a szövegről, arról, mit kell mondani a Hősök terén. Éppen csak nagy vonalakban beszéltek erről, rábízták Orbánra. Hegedűs megint óvott attól, hogy egy kalap alá vegyék az MSZMP egészét. Orbán egy megjegyzésére, miszerint ha Pozsgay eljön a Hősök terére, a tömeg ki fogja fütyülni, azt válaszolta: – Viktor, ez hülyeség, a Pozsgay ma igenis népszerű. Ez wishfull-thinking, nem lehet a dolgokat „úgy kell ennek lenni, ahogy én akarom!” módon kezelni!

Megnyugodva bandukoltak át az Orbán család nyaralójába, ahol mindenki megsimogathatta az egészen „friss készítésű” Orbán baba, Ráhel buksiját. S a jelenlévők nagy része ugyanúgy nem tudta, hogy most valami nagyon fontos, sok évre meghatározó élmény részese volt, mint Ráhel.

Magán a beszéden Orbán főként Kövérral dolgozott együtt, Kövér – a Társadalomtudományi Intézet közbenjárására kapott – csepeli garzonjában meg a Bibóhoz közeli Trió sörözőben. Elkészült a hétoldalas szöveg, azt mindketten többeknek megmutatták, ám mindhiába vetettek föl nekik néhány észrevételt, ők makacsul kötötték magukat a megírt változathoz. Számosan tették szóvá: hülyeség az, hogy a hatodik koporsóban a jövőnk fekszik, hiszen akkor mi a fenét verjük itt most magunkat, mit igyekszünk, ha közben temetjük a saját jövőnket. Aki temeti a jövőjét, az vagy kösse föl magát, vagy vándoroljon ki Amerikába. Orbánék nem engedtek, meg sem hallották mások véleményét. Ám a temetés előtti napon fölhívta őt Litván György, érdeklődött, hogy áll a beszéddel. Összefutottak a Batthyány téri halászcserdjában, s Litván, meghallván, hogy a szöveg hét oldal, felhördült: arról szó sem lehet, mindenkinek öt perce van, az két oldal, nem több. Orbán hiába vitázott, Litván hallani sem akart ilyen hosszú szónoklatról. Közben odaért a párizsi Kende Péter is, ő viszont azon kezdett vitatkozni, tényleg kell-e egy ilyen alkalommal tartandó beszédben szólni a szovjet csapatok kivonásáról. Orbán gyorsan másfelé terelte a beszélgetést, s hamar távozott. Fölhívta Kövért, aki aggódására azt válaszolta: – Nyugi, úgyse tartja be senki az ötperces időhatárt! Mindenki legalább tíz percet fog beszélni, nem kell változtatni a szövegen!

– Ebből balhé lesz, valamit csinálni kell! – erősködött Orbán.

– Hát akkor csinálj, amit akarsz, én nem korrepetállak még egyszer! – Kövérnek elege volt. Orbán viszont nem akart ellenszegülni Litvánék kérésének. Hazament Agárdra, apjáék nyaralójába, ahol akkor éppen ott volt a felesége, a lánya is. Elmondta Anikónak, mi van, kapott vacsorát, ivott egy felest, és nekiült átgúrni azt a hét oldalt. Nagy bajban volt, hiszen kiderült: hét oldalból húzásokkal nem lehet kettőt szülni, újra kell írni az egészét. Hajnali háromra lett kész, de amikor

végzett, úgy érezte: ez nem rosszabb, mint az előző változat volt. Felszedelőzködött, begyalogolt Gárdonyba, és fölvonatozott Pestre. Bement a Századvég szerkesztőségébe, ami akkor szintén a Ménesi úti szakkollégiumban volt. Megmutatta a szöveget Gyurgyák János főszerkesztőnek, aki imádott textusokkal bíbelődni. Ő átszűrtte a beszédet, és kisebb módosításokat is javasolt.

Orbán frissen vásárolt egy fekete nadrágot. Kicsit hosszú volt a szára, sokáig kőborolt a kollégiumban, mire Svecz Mária vállalta, hogy fölhajjt belőle. Fekete zakója volt, fehér inge is, a nyakkendőviselés föl sem vetődött – mehetett a Hősök terére. A beszéde egyébként 6 perc 20 másodperc volt. Viszont hatalmas sikert aratott. Zimányi Tiboré vagy Rác Sándoré ugyan szintén kemény volt és tartalmas, de nem adták elő olyan jól, mint Orbán, aki ekkor nem is hadart.

Utólag volt persze némi vita a beszéd tartalmáról is. Hegedűs István szerint hülyeség volt Pol Potot odakeverni, nem kellett volna éppen ebből az alkalomból újra támadni a reform-kommunistákat, pláne nem Khomeini ajatollahhoz hasonlítva, hogy „idejönnek megérinteni a koporsókat”, valamint szerinte is képzavar volt az, hogy „a hatodik koporsóban a mi jövőnk fekszik”, hiszen ha vége mindennek, ha temetjük a jövőt is, akkor mit keres itt ez az óriási tömeg. Az esti fogadáson, a Fő utcai Művelődéskutatóban sokan gratuláltak. Aztán találkozott Adam Michnikkel, a példaképnek tekintett lengyel ellenállóval. – Jó beszéd volt ez, de azért kapitális hibákat vétettél! – hallotta döbbsen Orbán a tolmács fordítását.

– Miket? – érdeklődött.

– Először is nagy hiba volt hazaküldeni az oroszokat.

– Azt hittem – hebegett leforrázva Orbán –, ha Közép-Európában csak egy ember is van, aki ezt helyeselni fogja, akkor az Adam Michnik! – Ezen aztán jót nevettek.

Amíg Orbán beszélt a Hősök terén, Nagy Imre koporsója mellett négy fideszes állt díszőrséget: Fodor Gábor, Szelényi Zsuzsa, Vágvölgyi B. András és Várdy Katalin. Öt éven belül mind eltávolodtak Orbántól is, a Fidesztől is.

*

Mint a közélet iránt akár csak minimálisan is érdeklődő értelmiségiek mindegyike, a fideszesek is eléggé hamar beleütköztek a népi-urbánus ellentétekbe. Mégpedig nap mint nap. Hiszen ez a mondvcsinált, de erősen ható métely olyannyira mérgezi régestelen régóta a magyar értelmiséget, hogy már föl sem vetődik: van ennek egyáltalán értelme? Érezték a kimondatlanságokat, hallották a fölsattanásokat, sejtették a kimondott szavak mögötti rejtett érzelmeket – és okos, jó döntést hoztak: ez nem az ő világuk. Azt mondták: nem akarunk foglalkozni a népi-urbánus ellentéttekkel, nekünk ez avított, idegen és anakronisztikus.

Amikor önmaguk helyét belga ideológiaként fogalmazták meg, a régi anekdotára utaltak. A belga hadseregben – ahol tudvalevőleg csak flamandok és vallonok lehetnek, hiszen e két népből áll Belgium lakossága – a feszültségek, balhék elkerülésére úgy döntenek, szétválasztják egymástól a két nemzetiséget. – Flamandok balra, vallonok jobbra! – hangzik föl a parancs, és egy kivételével mindenki kilép, erre vagy arra. Az egyetlen, aki középen marad, Kohn, a zsidó közlegény, aki ezt kérdezi parancsnokától: – És mi, belgák, hová álljunk?

Nos, erre utalt a Fidesz úgynevezett belga ideológiája: nem akarunk sem ide, sem oda tartozni, beállni, nem fogunk senkivel lepaktálni, legyen meg a saját helyünk! S ezt a szimpatikus, az egész magyar értelmiségre végre nagyon ráférő álláspontot szerényen kiegészítették az „elvált szülők gyerekei vagyunk” szlogennel. Vagyis szülőknek nevezték a náluknál idősebb kétféle értelmiségi tábor, nem elforduló gyűlölködéssel akartak viszonyulni hozzájuk, hanem azzal a szokásos hozzáállással, hogy a gyerekek sok mindent már nem fogadnak el a szülők dolgaiból. Valami mást, valami újat próbáltak behozni a közgondolkodásba. Persze ott volt e mögött az is, hogy szívesen látunk a Fideszben vagy annak szavazói között, akkor is, ha urbánus vagy, akkor is, ha népi gyökereid vannak! Valamint igazából soha nem voltak politikailag elvált szülők gyermekei, hiszen Orbán valójában egyiküket sem fogadta el se anyjának, se apjának. Akkor már inkább árva gyerekek.

Am nagyon nagy kár, hogy nem maradtak meg ennél az alapállásnál. Mert sajnos többszörösen nem maradtak meg. Miként lett ebből aztán éles szembenállás, majd gyűlölködés, előbb az MDF népi ideológiájával, később még sokkal erősebben az urbánus liberális felfogással szemben? Ennek a nyitja már a napi politika, valamint az a nézet, miszerint ideológiát éppúgy lehet változtatni, mint alsónadrágot és zoknit.

Am ez már az elfajulás, ilyesmiről kezdetben szó nem volt, ellenkezőleg. Ne essünk hát abba a hibába, hogy a 2001-es Fideszből következtetünk vissza a korábbira! A '88–90-es Fidesz igenis Magyarország legbiztosabb perspektíváját hordozta és hirdette e téren is, de politika, közvagyon és erkölcs kérdésében is.

Hiszen a korai Fideszben tiszta és szép elvek uralkodtak a köztevékenység morális megítélhetőségéről, megítélendőségéről is. – Lopni pedig nem szabad! A közvagyon valóban csak a köz javára használható! – hangzott el újra és újra Fidesz-vezetők szájából, és többségük ezt nagyon komolyan is gondolta. Nem Fodor Gábor, hanem Deutsch Tamás mondta például egy interjúban 1989-ben: „Ma is úgy vélem, most már mint Fidesz-vezető, hogy politizálni csak erkölcsi

alapon lehet. A politikának magának kell erkölcsösnek lennie, úgy, ahogy ezt Bibó István megfogalmazta. Bibót tekintem példaképemnek, az ő erkölcsi zsenijét tartom követésre méltónak.” Mindannak, amit 2000-ben Vágvölgyi B. András a Beszélőben politikai gecizmusnak nevezett – értve ez alatt a „nekünk mindent szabad!” mentalitást –, ekkor még nyoma sem volt. Az emberi jogi alapokon indult, az előző rendszer jogtalanságait jogi eszközökkel, a jogállami keretekre hivatkozva támadó Fideszben sokáig föl sem merült a lehetősége sem annak, hogy szabad jogtalanságokat elkövetni. Ez csak sokkal később, fokozatosan jött be. Hivatkozva arra, hogy egyfelől ott az MSZP a maga óriási gazdasági érdekszövetségével, átmentett vállalatvezetőivel és kijátszott vagyonával, másfelől az SZDSZ, az őt támogató Soros Györggyel, Várszegi Gáborral, Fenyő Jánossal – nos, velük szemben meg kell teremteni a Fidesz anyagi alapjait is, valamint a vezetők családjának jólétét is.

Mint ahogy téves visszavetés az is, amikor egyesek Orbánék ‘80-as évekbeli tevékenységét úgy próbálják beállítani, mint ha valamilyen biztonságos védőernyő, például Aczél elvtárs védőszárnyai alatt, az elit Bibó Szakkollégiumban ügyes taktikai trükkkel rájöttek volna arra, hogy a radikális rendszerváltó, antikommunista retorikáé a jövő, és ráálltak volna a kurrens vonalra. Nem igaz, őszintén hittek az antikommunizmusban is, a rendszerváltásban is. Belecsúsztat-e az ember gondolkodásába az is, hogy mik az érdekei, mi hoz pluszszavazatokat, mivel lehet lenyomni az ellenfeleket? Persze, bele. Ám ez is csak későbbi jelenség, a kezdeteknél ez még nem játszott szerepet.

*

Orbán 1989. szeptember végétől ’90. január elejéig – a Soros Alapítvány ösztöndíjával – Oxfordban, a Pembroke College-ban az angol liberális politikai filozófia történetét tanulmányozta. Pályázatában a pontos cím ez volt: a civil társadalom problémája a liberális politikai gondolkodásban. Zbigniew Pelczinsky tanár úr volt a tutora. Az ösztöndíj kilenc hónapra szólt, de ő előre megállapodott Vásárhelyi Miklóssal, a Soros Alapítvány elnökével, hogy ha itthon úgy alakul a helyzet, bármikor hazajöhet.

Úgy alakult. Már a második, ‘89. október 13–15-én, a műegyetemen tartott kongresszusra – amelynek legfőbb funkciója az volt, hogy megszavazza: a Fidesz indul a ‘90-es parlamenti választásokon, tehát átalakul párttá – hazajött Oxfordból, s a kerekasztal-tárgyalásokról ő tartott beszámolót. Nem volt tagja ugyan a vezetőségnek – nem lévén addig itthon –, de állandó meghívottként vagy vendégként minden ülésen jelen lehetett volna, ha akar, ezt külön határozat mondta ki. Ám gyakran nem ment el hazaérkezése után sem, inkább járta az országot. Ismert volt a neve, jött-ment, nagygyűléseket tartott, ahová tódultak is a népek. Pedig majdnem teljesen kopaszra nyírt fejével eléggé meglepő, különös jelenség volt, és az első megszólalásai is diszonzansakra sikeredtek. Ő ugyanaz a radikális diákvezér maradt, miközben itthon sokat változott a helyzet. 90 elején még mindig a korábbi, gyilkosan antikommunista stílust próbálta erőltetni, pedig Torgyán már rég beelőzött jobbról, jelentkeztek a legkülönbözőbb törpe antikommunista erők, és néhányan a fideszes vezetők közül is úgy érezték: az ország lakosságának kezd elege lenni az állandó komcsizásból. Voltak, akik újra és újra fölvetették: a nép nem okvetlenül vevő erre a vad stílusra, nem arra fog szavazni, aki beton-kemény, aki radikális, hanem talán kiegyensúlyozottabb, nyugodtabb erőre vágyik. És az MDF aztán rá is érzett erre, központi szlogenjévé éppen ezt tette: „A nyugodt erő.”

Orbán viszont a hazaérkezése után először csak verte az asztalt: – Az MSZMP számoljon el a vagyonával! Kotródjon ki a párt a munkahelyekről! – és így tovább, ami lehetett bármennyire is jogos követelés, féltő volt, hogy túl durvának bizonyul majd a választási kampányban. Aztán a többieknek sikerült kicsit szelídíteni rajta. A nagyon sikeres kampány szórólapjain, klipjein és rendezvényein végül összeállt valami jó elegy; a csókos plakáttól a rendszerváltó házibuliig nem az asztalcsapkodó vad antikommunizmusra, hanem a vidámságra, a fiatalságra került a hangsúly. Ez nyert, a Fidesz öt százalékról fölment kilencre, Orbán népszerűsége pedig ötvenről hetven fölé. Jó két évvel később Hegedűs azt mondta neki, ő mindig is ebben a mérsékeltébb, nyugodtabb hangvételben érezte otthon magát, Orbán így válaszolt: – Igen, nekem ez lassan és nehezen ment, és sokáig tartott, amíg bejöttem a centrumba. A ‘90-es választásokra felkészülés során ugyanis azzal kellett számolniuk: a kis liberális, radikális, akciózó pártnak nem lehet sem társadalmi beágyazottsága, sem preferált választói csoportja. Az arcokra, a figurákra kellett tenni a hangsúlyt. Az image-tervezők – Bozóki András, Körössényi András, Such György és Vágvölgyi B. András – ragyogó hármast tákoltak össze: Orbán Viktor, a radikális, Deutsch Tamás, az alternatív és Fodor Gábor, a liberális. Igaz, a bennfentesek pontosan tisztában voltak vele, hogy a Fidesz tényleges vezetői Orbán, Fodor és Kövér, de Kövér már akkor sem volt óriásplakátokra, szórólapokra való figura. Orbánra gyakorolt hatása ugyan nem volt kevésbé nagy erejű, mint ma, de sok mindennek volt nevezhető, csak népszerűnek nem, még a Fideszen belül sem. Deutsch viszont öt évvel fiatalabb korával, lobogó nagy hajával, fülbevalójával, magas szépfü-megjelenésével istenien mutatott minden fotón.

A választás persze a Fidesznek óriási erőfeszítést jelentett, nem is tudtak mindenhol jelöltet állítani. Erősen kapaszkodniuk kellett, hogy összejöjjen az országos pártlistaállítás lehetősége, olykor menet közben komolyan fenyegetett

az a veszély, hogy nem lesz annyi helyi jelöltjük, amennyi kellett az országos listájukhoz. Nagy nehezen a 176 választókerületből 110 helyen sikerült kiállítani valakit. Kezdők voltak, mint egy kivétellel valamennyi párt; pénz, káderek, tapasztalat híján. Ennek ellenére viszonylag tudatosan építkeztek. Négy százalék volt a küszöb a parlamentbe kerüléshez, körülbelül ezt tartották reálisnak a Fidesz számára, úgyhogy az országos listát például úgy állították össze, hogy akit mindenképpen bent akarnak látni, az pontosan kiszámított helyen álljon, hogy fix legyen a bekerülése.

Ez persze sok esetlegességgel is járt. Kitalálták: feltétlenül szükség lesz egy-két közigazdászra is a frakcióban; akkor szóltak a Szamóca (eredetileg Eper) utca 56-nak, a legtöbb közigazdászt tömörítő csoportnak: ki akar képviselő lenni? Ungár Klára jelentkezett: – Nekem tulajdonképpen van kedvem ehhez! – és akkor ő lett a nyolcadik az országos listán.

A helyi – falusi, városi, kerületi – kampányhoz a párt átlag 20-25 ezer forintot tudott adni, és még csak azt sem mondta, tegyetek, amit akartok – egyáltalán nem mondott semmit. Hol volt még akkor a ma sokat emlegetett fegyelem, központi irányítás! Mindenkinek magának kellett eldöntenie mindent. Ungár Kláráról például először olyan fotó került volna a plakátra, amelyen magához öleli nyolcéves kisfiát, s ettől volt valami gyönyörű madonnás jellege: hosszú hajú, fiatal nő gyerekekkel. Ez is ő maga találta ki, ám bizonytalan volt benne, jó-e, helyes-e ez így. Eszébe sem jutott a Fidesz elnökségét, a kampányfőnököt kérdezni, inkább elvált férjétől érdeklődött, mi a véleménye, s amikor ő azt felelte: – Úgy tudom, nem óvónőnek, hanem politikusnak jelentkezel! – akkor le is vetette a fiát a képről.

A jelöltek általában megkeresték régi barátjuk fotós pasiját, testvérük grafikus haverját, a mamájuk régi kollégáját, aki fejes volt egy nyomdában – és akkor lettek plakátok. Aztán kitaláltak különböző rendezvényeket, ahol szerepelni lehetett; saját zsebükből vettek egy-egy üveg vodkát, és a legközelebbi barátok nekiestek ki- és átragasztani a plakátokat, de a ragasztót zömmel ők maguk vették meg.

A Kosztolányi téri pincehelyiségbe, a Fidesz-irodába egy nap beállított egy őszes, idősebb úr, kezében henger alakúra összetekert papírral. Senki nem ismerte, de nem mutatkozott be.

– Hoztam maguknak valamit, ha akarják, használják! – dörmögte, s az asztalra simította a magával hozott papírtekereszt. Plakátterv volt: fölül Breznyev és Honecker csókolóznak, alul egy szép fiatal pár, középen pedig a szöveg: Válasszatok! – Csak kivágtam, és összeraktam, hátha tetszik maguknak – közölte még az öregúr, és kísértelt a pincéből. Soha többet nem látták.

– Ilyen baromságot! – alkotott rövid véleményt Szadai Károly.

– Barom Szadai! – kontrázott Fekete Gábor, későbbi sashalmi polgármester. Ki is tört a parasztyalázat, Szadai kikérte magának, hogy a titkárnő előtt őt lebarozzák. A plakátot bevitték a Molnár utcai központba, ahol a választmány elvetette:

– Ez szar! – közölték a hivatalos vezető testületi határozatot. Csakhogy addigra sokan látták, és mindenkinek borzasztóan tetszett.

– Phú, ez de baromi jó! – lelkesedtek rengetegen, és elkezdtek lemásolni, majd hogyanem szamizdatként terjeszteni, jobbra-balra használni.

– Na jó, akkor hadd menjen! – legyintett rá végül a választmány, s attól kezdve futott a csókos plakát hivatalos Fidesz-anyagként, de a vezetés tagjainak továbbra sem tetszett, nem szerették.

Ismét erősödött a konfliktus a párt-elit és a tagsági akaratot képviselők között. Az alulról, spontán létrejött Buregsz, a Budapesti Regionális Szervezet ragaszkodni akart ahhoz, hogy a budapesti listát ő állíthassa össze, vagy legalábbis legyen beleszólása, hiszen ott tömörülnek a budapesti Fidesz-csoportok, ők ismerik egymást, ők tudják tehát megmondani, kit vállalnak és kit nem. Nagy harc indult, a központi vezetőség hallani sem akart arról, hogy bárkinek is szava legyen a pártlisták összeállításánál. A Buregsz végül már megelégedett volna azzal is: csak vétőjoga legyen, legalább arra legyen módjuk, hogy azt mondhassák, X vagy Y márpedig nem kerülhet a listára. Orbánék ebbe se mentek bele, mereven elutasítottak minden javaslatot. Ragaszkodtak ahhoz: csak ők dönthetik el, kik legyenek képviselőjelöltek. Voltak resztili helyek egyéniben, azokat nagy nehezen átengedték a Buregsz-nek; de a budapesti listához, a tuti befutóhelyekhez kizárólag ők nyúlhattak hozzá. Hiszen már érezhető volt, a lista első néhány helye be fog jönni. Azokra a helyekre a Buregsz-nek nemhogy vétőjoga, de még javaslattételi joga sem lehetett.

S e harc során már megjelent az a gondolkodásmód, amely később oly jellemzővé vált: aki mást gondol, képvisel, mint a vezetőség, az ellenség, az szét akarja verni a pártot, ártani akar a Fidesznek, csak saját ambíciói vezérlik, posztot akar szerezni. Nem hitték el senkiről – hiszen saját magukból indultak ki –, hogy nem politikus akar lenni, hanem esetleg meg akar maradni saját civil foglalkozásánál, és ezért minden ellenvélemény mögött kizárólag azt a motívumot tudták fölfedezni, hogy az illető vezető szerephez szeretne jutni, s azért ellenkezik, hogy ezzel fölhívja magára a figyelmet.

Így aztán fokozatosan kialakultak belső csoportosulások. A vezetőség által bázisdemokratának hívott, a tagság közvetlenebb részvételét szorgalmazó Balla Judit, Emödi Zsolt, Györi Molnár Lajos, Kovalik Béla, Vas József hamar bűnösnek mondták ki. A második, műegyetemi kongresszusra egészen elfajult a viszony ezzel a csoporttal. Már nem is

akartak velük normálisan vitatkozni, viszont kezdtek rájuk egyre csúnyábbakat mondani. Valamennyi szekciósra beültették a saját embereiket, és azok nagyon-nagyon figyeltek: ki mikor emeli föl a kezét, mit mond, hányszor szólal meg más platformról, mint a vezetőségé.

És bekövetkezett az első szabad választás. A maga összevissza eredményeivel. Az világos és egyértelmű volt, hogy a régi rendszert leváltja az ország. Ám a stabilan egyharmad körüli baloldali szavazótábor rendkívül megosztottá vált. Ennek durván harmada megriadt az SZDSZ komcsizásától, és inkább az MDF-re adta a voksát, második harmada az MSZP-re szavazott, a harmadik harmad pedig otthon maradt, mondván: egyik sem jó neki. A szavazókorú népesség durván negyven százaléka nem ment el szavazni.

A fideszesek viszont nagy sikernek érezték a választás eredményét, úgy vélték, a helyzetből kihozták a lehetséges maximumot: a listás szavazáson 8,95 százalékot értek el. A Fidesz bejutott a parlamentbe, méghozzá a pártok között az ötödik helyen, icipicivel megelőzve a kereszténydemokratákat. Ez jobb eredmény volt még annál is, amire ők maguk számítottak. Budapesten és környékén kiemelkedően jól szerepeltek, másutt kizárólag azokon a helyeken szereztek tíz százalék körüli szavazatot, ahol a párt meghatározó vezetői indultak. Sopronban Szájer, Pápán Kövér, Karcagon Varga Mihály. Született ugyan néhány kiugróan jó arány is, Ózdon, Nyíregyháza déli részén, Bonyhádon – ezeket ők maguk sem értették igazán. A fiatalság, a frissesség, a lendület, a kemény antikommunista retorika, valamint az amerikai szakemberek segítségével kitalált jó kampány meghozta a gyümölcsét, konkrétan narancs gyümölcsét. Sokak szerint a '90-es siker, a parlamentbe bekerülés igazándiból elsősorban a Fodor-féle kiegyensúlyozottabb, nyugodtabb, toleránsabb – egyszerűen szimpatikusabb – stílusnak volt köszönhető. Orbán hihetetlen keménysége első látásra-hallásra imponált ugyan rengeteg embernek, de aztán megrettentett, megijesztett sokakat. A leggyöngébben a párt a Tiszántúlon szerepelt, Békés, Hajdú, Szabolcs megyékben, zömmel falusi környékeken, valamint Szegeden és környékén, a Kiskunság déli részén.

Amikor aztán frakcióvezetőt kellett választani, Orbán úgy viselkedett, mint a kisgyerek a homokozó-lapáttal: mindent elkövetett, hogy ő legyen a főnök. Pedig – ha nem lett volna rajta a pártlistán – nem került volna be a parlamentbe. Egyéni választókerületben ugyanis Budapesten, a IX. kerületben, a 13. számú választókerületben indult, és az első fordulóban – 69 százalékos részvétel mellett – 5720-an szavaztak rá, ami mindössze 20,33 százalék, a másodikban 7882-en, ami 39,6 százalék, ezzel második lett. Az első a piacozós MDF-es Zacsek Gyula, ő 9937 szavazatot kapott, ez 35,33 százalék. Az SZDSZ-es Szabó Miklós végzett a harmadik, az MSZP-s Róbert László a negyedik, az MSZMP-s Szécsi András az ötödik s a független Szalai Tamás és Boros László a hatodik–hetedik helyen.

A második fordulóban a részvétel lezuhant 49 százalékra, az elsőhöz képest hússzal csökkent. Zacsek még alaposabban megverte Orbánt. A piacos 12031 szavazatot, 60,4 százalékot kapott, míg Orbán a maga 7882 szavazatával 39,6 százalékot ért el. Zacsek Gyula majd 21 százalékkal többet ért el, mint Orbán Viktor. 21 százalék: az rengeteg. Pedig a két forduló között az SZDSZ-es Szabó Miklós visszalépett Orbán javára. Őrá az első körben több mint 5000 ember szavazott, mégis, Orbán a másodikban mindössze 2162-vel kapott többet, mint az elsőben. Tehát az SZDSZ-es szavazók több mint a fele vagy el sem ment, vagy inkább másfelé szavazott, de nem Orbánra.

Nem sikerült jobban feleségének szereplése sem. Lévai Anikó szülőhelyén, Szolnokon indult, a 2. számú választókerületben. Az első forduló eredménye pediglen ez lett: első: Petronyák László, MDF, 18 százalék; második: Fodor Tamás, SZDSZ, 17; harmadik: Kovács Libor MSZP, 12; és a negyedik: Lévai Anikó, Fidesz, 11 százalék. Nem is került be a második fordulóba.

A választást nem az SZDSZ nyerte, amint arra Orbánék korábban titkon számítottak, hanem az MDF. És nem is a Fidesz-szavazók döntötték el ezt az eredményt, hanem az MSZP-ek, akik a kiesett saját jelöltjük helyett rendre az MDF jelöltjére adták a voksukat, mert az SZDSZ-től féltek.

A második forduló éjszakáján a Fidesz Molnár utcai székházában ott ült az egész Fidesz-vezérkar eléggé összeomolva, magába roskadva. Úgy néztek ki, mint akiket valami óriási sorscsapás ért. Ekkor derült ki: ez az eshetőség egyáltalán nem volt benne a fejükben. Annyira meg voltak róla győződve, hogy az SZDSZ nyeri meg a második fordulót, hogy az MDF győzelme teljességgel letaglózta őket. Orbán eléggé hamar el is ment: – Nekem ebből elegendem van! – felkiáltással.

Nyolcan-tizen maradtak, s kínjukban tervezgetni kezdtek: milyen lesz az MDF Magyarországa. Matyó himzéses, vászonblúzós lányok tekerik a rokkát, a legények mentében járják körülöttük a csürdöngölőt, és hujjogatnak hozzá. Egyedül Kövér nem tudott fölengedni, látszott rajta: szenved, szorong, hogy most mi lesz. Az a Kövér, aki a legkeményebben volt SZDSZ-ellenes, miközben egyébiránt maga nemcsak a nyolcvanas években, de a kilencvenesek elején is sokáig szociáldemokratának mondta magát.

A Fidesz saját eredménye nem lepte meg különösebben őket, szemben az általuk hangoztatott szövegekkel valójában nemigen számítottak jóval többre. Az első forduló után viszont azt kezdték számolgatni: mennyit kell elérni a második

fordulóban ahhoz, hogy az MDF partnereként koalícióba kerülhessenek. Vagyis miközben választási szövetségben voltak az SZDSZ-szel, voltaképpen már akkor a hatalomba kerülés volt a legeslegfőbb szempont. Ha úgy alakult volna, beszálltak volna az MDF-fel közös kormányba. Nagy élvezettel idézték később Antallnak a kisgazdapárttal szembeni trükkjét, hogy azzal a javaslatával, miszerint legyen Torgyán a frakcióvezetőjük, megszabadult tőle, mint esetleges kormánytagtól.

Budán, a Borostyán étteremben zajlott az egyik taktikai megbeszélés. Orbán újra és újra ugyanazt a kifejezést alkalmazta: „lenyúlás”. – Melyek azok a tárcák, amelyeket lenyúlhatunk, ha jó pozícióban tudunk a kormányba bemenni? – ismételte. – Főleg az oktatás, ahol egy csomó lenyúlási lehetőség van, hatalmi pozíció is, pénz is.

Amint az MDF hozzáfogott a tárgyalásokhoz a kormányalakításról, Orbán titokban el is kezdte a „fenekét riszálni” az MDF-nek, fölkinálkozott, mint kormánytényező, mint lehetséges koalíciós partner. Nem hozták ezt nyilvánosságra, ám néhány újságíró megérzett vagy megtudott belőle valamit. Orbán nem állt szóba velük, erre megkérdezték Ungár Klárát: lesz-e MDF–Fidesz házasság. Ő viszont azt mondta: – Ez pókerjátszma, abban pedig szokás olykor blöffölni is. – Egykor kommunista papája azonnal föl is hívta lánya figyelmét a pártfegyelem fontosságára, mondván, az ember nem dumál kifelé a pártjából, pláne nem a Népszabadságban.

Ez a liezon egészen az MDF–SZDSZ-paktumig tartott, akkor aztán a Fidesz vérig sértődött, hogy „kihagyták a buliból”. Orbán úgy érezte, az SZDSZ átverte őt, a háta mögött mutyizott. Antallra nem haragudott, különösen hogy ő még a paktum aláírásának estjén elküldte hozzá a megállapodás teljes szövegét, valamint megértette vele: ugyanúgy, mint ‘89-ben az MSZMP-vel, most, ‘90-ben az SZDSZ-szel azért kötött paktumot, hogy ne kelljen koalíciót kötnie velük.

Meg is jelent a valódi álhir: „Orbán Viktor szerint elképzelhető egy olyan Fidesz–MDF–SZDSZ–MSZP–KDNP–Kisgazda nagykoalíció is, amiből a Fidesz kimarad.”

*

A ‘90. júniusi, III. kongresszuson támadásba lendült a belső ellenzék, az úgynevezett bázisdemokrata csoport, a közvetlen demokrácia hívei. Ők úgy vélték: nem elég túljutni a keleti antidemokratikus modellen, egyúttal meg kell haladni a nyugati demokráciamodell is, hiszen az sem elég hatékony. Így nem értettek egyet a képviseleti elvvel, azzal tehát, hogy a párt tagságának mindössze arra lehet joga, hogy megválassza vezetőit, s onnantól azok a vezetők lényegében azt tesznek, amit akarnak. – Mi a Napóleon konyak? – idézték a pártállami rendszer szövegét. – Az az ital, amelyet a dolgozó nép választott vezetői útján fogyaszt el. – Született – még jóval a választások előtt – ennek a közvetlen demokrácia-felfogásnak végletes megoldási ötlete is: Bartók Gyula, e csoport tagja például azt vetette föl, a Szabad Európa Rádión keresztül kellene megszavaztatni a tagságot minden fontos kérdésben.

Voltak azonban olyan érveik is, amelyek már veszélyesebben hangzottak. Kiderítették például: miközben a közönséges fideszesek a világ legtermészetesebb módján ingyen végezték el az összes plakátragasztó, szaladgáló, szervezőmunkát – néhányan már akkor 40-50 ezer forintokat vettek föl, mondjuk, plakátkihordás címén. Amikor az átlagfizetés 8-10 ezer forint volt. Fölfigyeltek arra: a vidéki alkalmazott irodavezetők a törtrészét kapják annak a jövedelemnek, amit Pesten néhány, a holdudvarba tartozó ember fölvesz. Szemet szúrt: azoknak a pénzeknek, amelyeket a kampány alatt kapott a Fidesz, nem követhető az útja. Kezdték odafigyelni ezekre, s azt tapasztalták: irdatlan káosz, összevisszaság, mondhatni, kupleráj uralkodik minden iroda-, helyiség-, alkalmazott-, adomány- és így tovább ügyben. Eleinte azt mondogatták, persze, senkinek sincs tapasztalata ilyesmiben, honnan is tudnák, miként kell lekönyvelni a dolgokat, de egyre fokozódott bennük a rossz érzés: ennél azért többről van szó.

Akkoriban alakult – tulajdonképpen a Fideszen belül – a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat, először az Erdélyben lévő csegödi gyerekkórhont segítették. A Hannoveri Magyarok Egyesületétől kaptak egy Volkswagen Transporter mikrobuszt, amelyről hónapokkal a használatbavétel után derült ki: nincs elvámolva, nem kapott rendszámot sem. Balla Judit éppen összeszedett egy egész rakomány finom ennivalót a gyerekeknek, ám megrémült az adminisztrációs helyzettől, s elvállalta, ő elintézi a vámolást. Csakhogy a vámparancsnok – bármennyire is rendes volt, segíteni akart – közölte vele: hiányzik a szükséges papírok fele, így nem tudja elvámolni a kisbuszt. Vissza Dudás Tamás irodavezetőhöz – nincs több papír, fogalma sincs, mi hol lehet. Végül úgy kellett kimenniük Csegödre, hogy szereztek egy forgalmi engedélyt, amely más autóra szólt, annak a rendszámát átszerelték erre, és remegve indultak neki a román határnak, lebuknak-e. Szerencsájukra a román határőrök miután megkapták a Bioponjukat, nem kekeckedtek. Ez már sok volt Balla Juditéknak, elhatározták, a következő kongresszus előkészítése során megpróbálják elérni, vizsgálják ki a gazdálkodás, pénzügyek, adminisztráció dolgait, hogy rendet lehessen teremteni.

Tisztában voltak vele: az egyetlen esélyük az, ha a tanács – valamennyi Fidesz-csoport egy-egy képviselőjének csúcsszerve – ülését használják föl, mivel arra a választmány tagjai szinte soha nem mentek el, nem érdekelte őket, mi történik ebben a vezető szervben, pusztá szájtpó helynek tekintették. A tanács 1990. május 26-án, a II. kerületi szervezet Margit körüti irodájában tartotta azt az ülését, amelynek feladata volt a kongresszusra fölkészülés. Ott voltak vagy kétszázan, az ország minden szegletéből, azok, akik a helyi Fidesz-csoportokat képviselték. Az első napirendi pont a választmány írásos pénzügyi beszámolójának vitája – lett volna, ha készült volna beszámoló. De nem készült. Majd kiderült, a kongresszus előkészítése minden más fronton is ugyanígy zajlik. Nem volt világos, van-e egyáltalán főszervező,

s ha igen, ki az; nem készült költségvetés, nem volt rendezőgárda; a meghívókat a vidékieknek is mindössze egy héttel korábban küldték ki; Orbán Viktor hiába vállalta el, hogy kerít helyiséget, nem tett semmit, majd Deutsch Tamás szerezte meg a nyitott Budai Parkszínpadot. Molnár Péter azzal próbálta elvenni a kuszaság, rendtelenség életét, hogy kifejtette: – A Fidesz mindig is így működött, mégis egész jól megvan. A választmány is rendszerint úgy ülésezik, hogy ha figyelembe vennék az szmsz előírásait, akkor minden ülése határozatképtelen, tehát valamennyi döntése érvénytelen lenne.

Vas József keményen bírálta a választmányt, kérte: a tanács nevezzen ki vizsgálóbizottságot a választmány munkájának megítélésére és hozzon szankciókat a megbüntetésére. Ez a felszólalás élénk tapsot aratott. Stiedl Gábor erre javasolta: a tanács függesse föl a választmányt a kongresszusig hátralévő egy hétre. Győri Molnár Lajos ezt kiegészítette: addig zárolják a folyószámlákat! Balla Judit hozzátette: – A választmány eddig sorozatosan nem hajtotta végre, nem érezte kötelezőnek magára nézve a tanács határozatait, miközben a tanács képviseli a tagságot. Ha nem függesztjük föl erre az egy hétre a választmányt, akkor hiába hozunk most olyan határozatot, hogy legyenek vizsgálóbizottságok. Mehetek én a kezemből ezzel a határozattal Dudás Tamás irodavezetőhöz, kérem a főkönyvet, ha Deutsch Tamás majd azt mondja neki:

– Ne add oda! –, akkor Dudás Tamás nem fogja kiadni a kezéből nekem a főkönyvet. Erre az egy hétre nincs szükség a választmányra, a kongresszus ugyanis új választmányt választ; semmi olyan akut politikai probléma nincs jelenleg, ami igényelné a választmány döntését. Nem lehet tehát gond abból, ha fölfüggesztjük a választmány működését.

Újabb és újabb indítványok hangzottak el vizsgálóbizottságok föllállítására, s ezzel láthatóan szinte mindenki egyetértett. Nagy vita kerekedett, Lippai Pál azzal érvelt: – Természetes, ha a tagság föllép az elit teljhatalma ellen!

Fölborult az addig is ingatag rend, mindenki egyszerre beszélt, néhányan ordibáltak. Érezhető volt: immáron bizalmi kérdéstről van szó. Wachslér Tamáson látszott: most már nagyon megijedt. Folyton kirohangált telefonálni; visszafutott, belehallgatott a vitába, megint eltűnt. Az elnöklő Fekete Gábor ügyrendi szavazást kért: a továbbiakban már ne adjanak szót senkinek, szavazzanak a teendőkről, a fölmerült javaslatokról. Ezen persze halálra sértődtek, akik még szólni akartak; két választmányi tag, Baráth Gergely és Wachslér Tamás kivonult a teremből. Fekete Gábor bejelentette: senkinek nem ad szót, „az utolsó szó jogán” egyedül Molnár Péter beszélhet még. Ő meg is próbálkozott ezzel, de hiába üvöltött torkaszakadtából, senki nem hallotta, mivel az egész terem pezsgett, ziszsegett.

Fekete megszavaztatta a tanácsot az elhangzott javaslatokról. A jelenlévők által képviselt több mint 3000 tag közül 916 fő nevében szavaztak a választmány felfüggesztésére. Az szmsz értelmében a tanács 2/3-os többséggel függesztheti föl a választmányt, tehát ezt nem szavazták meg.

Ekkor kapott szót az időközben visszatért Wachslér Tamás: – A levezető elnök impotens, mivel nem adott szót nekünk, a választmány tagjainak. Semmiféle vizsgálóbizottságot nem tartok szükségesnek, majd a kongresszus eldönti, mit akar megvizsgálni és mit nem!

– Én viszont jó ötletnek tartom tényfeltáró bizottság föllállítását! – közölte a szintén választmányi tag Baráth Gergely. – Azt gondolom, az csak hasznos lehet.

Erről is szavaztak: a tanács úgy döntött, annak érdekében, hogy a kongresszus reális és objektív képet kapjon a párt jelenlegi állapotáról, létrehoz egy bizottságot, amelynek tagjait külön-külön feladatokkal bízta meg.

A pénzügyek, a gazdasági helyzet vizsgálata Sándor András és Torma Bea, az irodák, alkalmazottak, állóeszközök helyzetének fölmérése Balla Judit és Győri Molnár Lajos, a Fideszen belüli információáramlás kérdése Vas József és Szalóky Attila, a Fidesz belső strukturáltságának elemzése Stiedl Gábor és Bencze György, a kongresszus előkészítésének figyelemmel kísérése pedig Rácz András és Hajdú Kriszta feladata lett. A tanács ezt a testületet fölhatalmazta, hogy a Fidesz apparátusának utasításokat adhasson.

Végül megszavazták azt is, a tanács a következő üzenetet küldi a választmánynak: „A Fidesz Tanácsa határozatainak nem teljesítése miatt elmarasztalja a választmányt.” Valamint hogy a megválasztott bizottság minderről bocsásson ki sajtóközleményt, amely azonban ezt az utolsó határozatot, a választmánynak szóló üzenetet ne tartalmazza.

Létrejött a bizottság, s már másnap, hétfő reggel munkához látott. A választmány fogcsikorgatva, de kénytelen volt szóba állni velük. A Lendvay utcai székház nagy tanácstermében jöttek össze, a bizottság tíz tagja, illetve Kövér és Hegedűs. Nem volt mit tenniük, megegyeztek, minden anyag a bizottság rendelkezésére áll.

Azonnal át is mentek Dudás Tamás irodavezetőhöz: – Kérjük az összes számlát, bizonylatot, pénztárkönyvet, könyvelési anyagot!

– Tudok a tanács szombati határozatáról, de én csak a választmány utasítására adok oda nektek bármit. Egyébként amiket kértek, azokat akkor se tudnám odaadni, ha akarnám. Itt nincs semmi! – felelt Dudás.

– Hogyhogy? Hát hol vannak a pénzügyi anyagok?

– Hol, hol? Hol lennének? Hát a könyvelőnél!

A Fidesz könyvelője Gansperger Gyula volt; a Török utcában, emeleti kis lakásban bérelt irodát. A bizottság tagjai azon melegeben átvillamosoztak a Lendvayból a Török utcába. Gansperger szobájában, körben a földön nejlonzacsókba begyömöszölt számla- és bizonylathalmok nyugodtak.

– Én csak ezeket tudnám odaadni, de nekem senki se szólt, hogy jöttök! Anélkül pedig semmit nem adok ki a kezemből!

Különben sincs még lekönyvelve semmi ezek közül.

- Miért nincs, Gyula?
- Hát hogy lenne lekönyvelve? Most kaptam meg az összes anyagot, tíz perce!
- Mit mondasz? Mikor jöttek át ide ezek a zacskók?
- Ma reggel, tíz körül, alig pár perccel azelőtt, hogy ti jöttetek.

Balla Juditék megértették: a Lendvayból azért küldték át ide a papírokat, hogy ott ne legyenek, ők ne találják meg; arra nem számítottak, hogy azonnal utána erednek. Dudás tehát nekik azt mondta, a könyvelőnél van minden; majd amint ők kitétek a lábukat, taxival átküldte oda. Nem volt még rádiótelefon, mit volt mit tenniük, egyikük ott maradt Gansperger irodájában – egyesek már bizalmatlanok voltak –, a többiek visszavillamosztak a Lendvay utcába: – Telefonáljatok Gyulának, hogy igenis ki kell adnia nekünk az összes pénzügyi anyagot! – és a telefon után megint át a Török utcába. Elhozták onnan az összes nejlonzacskót.

A Lendvay utca tetőterében kaptak egy icipici szobát, oda hordtak föl mindent. Torma Bea bankban dolgozott, Sándor András tb-ellenőr volt, jól értettek a pénzügyekhez, számvitelhez. Legelőbb azzal szembesültek: május 29-én az adott évi, 1990-es naplófőkönyvben még egyetlen betű bejegyzés sem szerepelt. A következő két napban az irodisták megpróbálták egy kockás füzetben elszámolást produkálni, de persze ez nem sikerült túl fényesen. A bizottság megállapításai nem lettek éppen hízelgők. A Fidesz nem tud elszámolni a kapott pénzekkel; nagy összegű adó- és tb-tartozásai vannak; a kifizetéseknél általában nem vonják le és nem fizetik be sem az adót, sem a tb- és nyugdíjjárulékot; a bankszámláról komoly készpénzfelvételek történnek, amelyek nem kerülnek be a pénztárba, például 1990. január 17-én fölvettek a bankból 2 875 000 forintot, amelynek soha többet nincs semmi nyoma, nem tudni, hova lett; a kampányszámláról ugyanígy eltűnt négy millió forint. Kiderült: Gansperger Gyulát csak most, a bizottság létrejöttének hatására bízták meg – szóban! – a könyveléssel. Korábban bizonyos Audit Gmk-val volt szerződése a Fidesznek a könyvelésre, amely cég azonban azt fölmondta, mivel többszöri kérése ellenére sem kapott meg egyetlen számlát, bizonylatot sem. Az összegzés így szólt: „Szervezetük pénzügyei és az ezzel kapcsolatos elszámolások nincsenek rendben, felelősség csak a büntető törvénykönyv alapján állapítható meg.”

Balla Juditék is érdekes dolgokat találtak. A budapesti alkalmazottak három-négyszeresét keresték a vidékieknek, no pláne azok, akik köztudottan közel álltak Orbánhoz, Kövérhez. Az irodistáknak általában nem volt szerződésük, munkaköri leírásuk; összevissza kaptak különböző pénzeket; a kampány után például kapott prémiumot olyan dolgozó, aki végig fizetés nélküli szabadságon volt.

Balla akkor találkozott először Simicska Lajos nevével jogi tanácsadói szerződésen, havi 35 ezer forintért, ami '90-ben szép pénz volt. Pláne ha azt is figyelembe vette, hogy azért a 35 ezres fizetésért nyilvánvalóan még semmit nem tett, hiszen emlékezett a Volkswagen kisbusz jogi esetére, valamint – már bírósági fogalmazó létére – sorra látta azokat a szerződéseket, amelyek biztos, hogy nem jártak jogvégzett kézben, annyi sületlenséget tartalmaztak. Valamint előkerült még jó csomó kifizetés: szakértői díj Simicska Lajosnak hol ennyi, hol annyi pénzről; bizonylat, miszerint elszámolásra átvett X forintot, de sehol nem volt belég arról, hogy elszámolt volna.

A bizottság megbízatása úgy szólt: a kongresszus minden résztvevője kapjon egy példányt a jelentésből. Balla Judit iszonyatosan vívódott: mi a helyes. Kövérék ugyan nem hitték el neki, de ő tényleg nem tört semmiféle tisztségre, nem akart lepuccsolni senkit. Réges-régóta bíró akart lenni, esze ágában nem volt politikussá válni. Csakhogy amint '88-ban egyetértett a jelszóval: Ha fiatal vagy és demokrata, lépj be a Fideszbe!, '90-re úgy érezte, két apró ponton módosítani kell a szlogent: Ha fiatal vagy és demokrata, lépj ki a Fideszből! Utálta, hogy a szervezeten belül a demokráciának már árnyéka sem látszott, a párt-elit rohamosan távolodott a tagságtól, és kiütések lepték el a Simicska-, Varga Tamás-féle figuráktól. És úgy vélte: ha egyszer itt valakik lopnak, csalnak, hazudnak, akkor azt meg kell tudnia mindenkinek, valamint akkor teremteni kell valamilyen kontrollt, hogy ez ne mehessen így tovább.

Utolsó éjszaka még nagy vita zajlott egyes megfogalmazásokon: finomítsanak-e vagy sem. A pénzügyesek összegzésétől – „felelősség csak a büntető törvénykönyv alapján állapítható meg” – természetesen többen hidegglelést kaptak.

– Biztosan az utolsó szóig tudjátok bizonyítani mindazt, amit leírtatok?– aggodalmaskodtak néhányan. – Ebből irgalmatlan botrány lesz holnap, és Viktorék úgy nekünk fognak rontani, hogy abból nem tudni, mi lesz!

– Igen, mindenre van bizonyíték, és nincs mese, ezt le is kell írunk. Erre kaptunk mandátumot, a valódi képet kell közölnünk a kongresszussal.

Balla Judit és Györi Molnár Lajos kijöttek a Margit körüti irodából, mondván, hoznak ásványvizet a nonstop közértből, és az éjszaka kellős közepén utcai telefonfülkéből föl hívták otthon Fodor Gábort, az egyetlen embert, akiről úgy gondolták, vele lehet értelmesen beszélni. A felesége, Honecz Ágnes vette föl, azt kérte, hívják újra pár perc múlva, fölébreszti, de hadd térjen magához.

– Gábor, ebből a jelentésből oltári balhé lesz holnap! – kezdte Balla Judit. – Gyere el, beszéljük meg, mert félünk, hogy Viktorék túl nagy botrányt csapnak, és kinyírnak minket!

– Ne hülyéskedjétek, éjjel van, rég alszom! Miért lenne balhé?

– De Gábor, ez komoly, itt baj lesz! A jelentésben az áll, hogy milliós hiányok vannak, totál káosz van a pénzügyekben, emberek százezreket akasztanak le munka nélkül, bűncselekmények folynak a Fidesz gazdálkodásában.

– Minden teljesen bizonyított?

– Minden, az utolsó szóig, az biztos, hogy igazat ír a jelentés, csak nem tudjuk, mit hogyan tegyünk.

– De hát, az isten szerelmére, mit tudok én most tenni? És ha odamegyek, akkor mi lesz?

– Jó, Gábor, ne gyere ide, de akkor legalább arra kérlek, holnap fogd vissza az embereidet, legalább ők ne támadjanak minket, te tudod, hogy mi csak jót akarunk! Te legalább nem hiszed el rólunk, hogy puccsisták vagyunk, ismersz engem, tudod, én nem akarok senkit megdönteni, bántani se, de ha ez az igazság, akkor ezt kell leírnunk.

– Jó, megteszem, amit tudok! – ígérte Fodor, így Ballák kissé megnyugodva tértek vissza. Lefénymásolták a jelentésüket 550 példányban a Kosztolányi téri raktár nagy teljesítményű gépén; mire végeztek, hajnalodott. Hazaszaladtak pár órát aludni, délben összeszedték a raktárban a jókora paksamétát, és átsétáltak vele a tér túloldalára, a Feneketlen-tó melletti Budai Parkszínpadhoz, a délután kezdődő kongresszus helyszínére.

Ekkor még nem küldötteket választott a tagság a kongresszusra, hanem minden Fidesz-tag alanyi jogon részt vehetett azon. Aki a bejárathoz ért, annak Balla Juditék a kezébe nyomtak egy példányt a jelentésből. Valamint az összes szervezőnek, rendezőgardistának is adtak egy-egy halommal, ők is osztogassák.

Természetesen hamar eljutott a jelentés a választmány tagjaihoz is. Fél óra volt hátra a kongresszus megnyitására. Örült futkosás kezdődött. Nagyon nagy meglepetés ugyan nem érthette őket, Bencze György menet közben végig vitte nekik a híreket, de a végleges szöveg mellbe vágta jó néhányukat. Orbánék kifejezetten hisztériásak lettek. Fölültek külön a nézőtér legtetejére, ott izgatottan lapozgatták a jelentést, sugdolóztak. Többen elhülve figyelték őket, a rettenetes dühük mögött nyilvánvalóan érezhető volt: begyulladtak. Kövér és Orbán fröcsögtek a gyűlölettől: – Ezeket el kell pusztítani! Ki kell nyírni mindet! Vége a Fidesznek, ha ezeket most nem csináljuk ki! – Ám arra egyáltalán nem született magyarázat, mi az a nagy baj, netán az-e, hogy az utolsó szóig igaz, ami a jelentésükben áll.

Fodor ellenszegült: – Ez elképesztő, nem vagytok magatoknál! Le kell ülni velük megbeszélni a dolgokat, ezek jó szándékú emberek, sok normális alak van köztük; nem szétverni akarják a Fideszt, hanem javítani, még ha rossz úton is, helytelen módszerekkel is!

A Fidesz vezetősége ekkor még viszonylag egységes volt, a Fodor Gáborral szembeni ellentétek sem éleződtek ki, ám a bázisdemokraták megítélésében is megjelent a más-más felfogás. Bár egyik csoport sem értett egyet velük, tartalmilag a vezetésben senki nem fogadta el az álláspontjukat – a szerintük végletekig vitt demokrácia igényét, a tagság állandó jelenlétét minden döntés előkészítésében –, mégis az azonos kiinduló véleményből különböző konzekvenciára jutottak. Fodorék azt mondták: fiatal emberek, érthető, hogy ezt gondolják, ettől még a Fidesz nem lesz rosszabb, akkor sem, ha működik a párton belül ilyen felfogású csoport is, vitatkozni kell velük, meg kell próbálni meggyőzni őket. Orbán és Kövér viszont azonnal ellenségesen és nagyon agresszíven viszonyult a bázisdemokratákhoz; ledorongolni, megfegyvelmezni, megfenyegetni, kizárni akarták mindet. Csakhogy itt most nem elvi vitáról volt szó, az 550 példányban kiosztott jelentés sokkal mélyebb érdekeket sértett, valamint kifejezetten veszélyes volt.

Szájer József működött levezető elnökként. A megnyitóbeszédet Orbán tartotta. Ballonkabátban. Fölolvasta előre megírt szövegét, majd pici hatásszünetet tartott. Fölmutatta Balla Juditék jelentésének egy példányát.

– Ami pedig ezt a most osztogatott anyagot illeti: felforgató, bujtogató elemekből álló csoport aljas akciója ez! Mindenféle puccsisták felhatalmazás nélkül terjesztenek itt egy hazugságoktól hemzsegő, rágalmozó anyagot! – kezdte a kirohanását, ezzel elárulva: még csak utána se nézett a dolognak, nem volt tisztában vele, hogy a bizottság legitim testület, szabályos tanács-mandátummal. – Ez egy szemét, hazug rágalomözön! Egyetlen szó nem igaz belőle! Mert ha ebben a röpiratban bármi is igaz, akkor én is gazember vagyok, a vezetőség összes tagja gazember, akiket ki kell zárni a Fideszből, el kell tiltani a tevékenységétől! Ha pedig nem igaz, akkor azok gazemberek, akik leírták. Mert ilyeneket csak azok írhatnak le, akik szét akarják rombolni a Fideszt, akik rosszindulatúak, akiknek semmi nem drága azért, hogy magukat előtérbe tolják. Így elkezdenénk mi is kigazdászni! Az lesz a kép rólunk, olyanok vagyunk mi is, mint a kigazdák! Felháborító, hogy merészelnek leírni ennyi becsületsértő kitalációt! Ez a puccsista, összeesküvő bagázs le akarja járni a vezetést, és ezért kiötöl különböző meséket. Kikérem magamnak, visszautasítom az egész választmány nevében az elsőtől az utolsó soráig, mivel egyik sem igaz. És hogy lássátok, komolyan beszélek, bejelentem: ha ez az iromány hivatalosan ismertetésre kerül a kongresszuson, még hétfő reggel első dolgom lesz, hogy bűnvádi feljelentést teszek az anyag írói ellen. A törvény előtt kell felelniük mocskos tettükért!

A kongresszusról tudósító lapok, a Magyar Rádió mind közölték: Orbán nagy nyilvánosság előtt elkövetett becsületsértésért büntetőeljárást indít a bizottság teljesen alaptalanul rágalmozó tagjai ellen.

Akkor rögtön erről több szó nem eshetett, a kész forgatókönyv alapján kellett haladni. Másnap, szombatn azonban vissza kellett térni az ügyre, s a kérdés az volt: a kongresszus megtárgyalja-e a bizottság jelentését. Orbán természetesen azt javasolta: ne. Ennek ellenére a plénum úgy döntött: a választmány beszámolója után a bizottság két tagja ismertesse azt.

A bizottság nevében Stiedl Gábor és Balla Judit kapott szót.

– Először is le kell szögezni: ezt a bizottságot a tanács hozta létre, hivatalos határozatban, név szerint kijelölve a tagjait, akiken kívül senki más nem is vett részt a munkában. Nem puccsisták önszerveződése tehát, az a kétszáz ember most is itt van, aki tanácsülésem megszavazta ennek a bizottságnak a föllállítását. Másodszor hadd tudassuk: nem akarunk semmiféle puccsot, senkit nem akarunk leváltani, mindössze teljesítettük a feladatunkat, megvizsgáltuk ebben a néhány kérdésben a Fidesz jelenlegi helyzetét. Sajnos ezt találtuk, amit leírtunk. Talán erről kéne beszélni, ami a jelentés tartalma. Mert mindenre, ami a jelentésben áll, tételes bizonyítékaink vannak, a pénzügyi hiányokra, az irdatlan rendetlenségre gazdasági vonalon, a kuszaságokra a helyiség-, állóeszköz-, bér- stb. vonalon, a fölvetett pénzekre, mindenre. Annak ellenére is, hogy az apparátus megpróbált eldugni előlünk mindent. Akkor már tudjatok erről is! Amikor kértük a számlákat, pénzügyi anyagokat, a hivatalvezető azt mondta nekünk, minden a könyvelőnél van, amikor pedig átmentünk a könyvelőhöz, kiderült: pár perce érkezett hozzá az összes papír, mivel amíg mi villamossal odamentünk, a hátunk mögött a hivatalvezető taxival odaküldte. Ne azt feleljétek, hogy ez mind rágalom és hazugság, hanem mutassátok meg, akkor hol a nyoma azoknak a pénzeknek, amiket mi nem találtunk meg, tehát hiányként írtunk le, mutassátok meg, Simicska Lajos jogtanácsos milyen szerződéseknél működött közre, mire vett föl ennyi pénzt, és így tovább. Nekem nem kell visszaordibálnom, hogy de igenis igazam van, amit én mondok, az mind dokumentálva van!

A tagság egyik fele tátott szájjal, döbbenet hallgatta őket. A másik fele egyszerűen Viktorék elleni támadásnak vette az egészet, és pufjolt, közbekiabált, próbálta kitapsolni őket. Balla Juditnak többször meg kellett állnia beszéd közben, kivárva, míg lecsitul annyira a tömeg, hogy hallhatóvá válik, amit mond.

– Rohadt mocskok kurva! – folyt a szitok a kakasülön, ahová a vezetőség és köre telepedett. – Megdugatta magát mindenkivel, és most árulóvá válik. A bizottság minden tagjával lefeküdt, és ez jött ki belőle. Be akar kerülni a választmányba, hogy ott is végigkefélje az összes pasit. Rohadt antiszemita! Szemét kurva! – őrzöngött majd mindegyik pártvezető, beleértve Lévai Anikót is. Talán csak Fodor Gábor, Rockenbauer Zoltán és Szelényi Zsuzsa maradt ki a bevadult szitkozódásból.

Az szmsz vitája során aztán, arról civődva, működjék-e a Fideszben számvizsgáló és etikai bizottság, Kövér László harsogva érvelt: – És ha lesz etikai bizottság, Balla Juditéknak az előtt kell felelniük azért a bűnért, amit pártunk ellen elkövettek! És akkor az az etikai bizottság holtbiztos, hogy ki fogja zárni őket a Fideszből! – Ám a bizottság tagjai aztán később hiába kérték maguk ellen valóban elindítani az etikai eljárást, azt éppen Orbán javaslatára elvetették, mondván: fölösleges, a bűnösöknek bíróság előtt kell lakolniuk.

Amikor pedig a vezető testületek megválasztása került napirendre, a választmány jelöltjei között harmadik helyen – nyilvánvalóan provokatív szándékkal, hogy majd bizonyítást nyerjen, milyen kevés híve van – Balla Judit nevét olvasták föl. Aki rögtön kipenderült, és közölte: – Nem vállalom, nem akarok sem választmányi tag, sem semmiféle más testület tagja lenni, pláne nem addig, amíg a beígért etikai vizsgálat ellenem le nem zárul, s el nem dől, valóban én követtem el bűnöket, vagy azok, akiket megneveztem a bizottsági jelentésben. És ha már itt vagyok, és szót kaptam, hadd tegyek hozzá valamit. Várom az etikai bizottság eljárást, kérem, még a holnap nap során indítsák meg! És nyilvánosan fölszólítottam Orbán Viktort, hogy amint azt itt, ezen a pulpituson is és a rádióban is megígérte, még holnap tegye meg ellenünk a bűnvádi feljelentést! De előre közlöm: én kérem fogom abban a büntetőeljárásban a valóság bizonyítását, és majd meglátjuk, a bíróság az egzakt bizonyítékok alapján kinek ad igazat. Ha viszont ezt a följelentést Orbán Viktor huszonnégy órán belül nem teszi meg, én fogok ellene polgári pert indítani, jó hírnévhez való jogom megsértése miatt!

Hatalmas pufjolás fogadta a bejelentést, fűzetek, tollak röppöltek Balla Judit felé, néhányan föl is ugrottak a színpadra, és le akarták lökdösní, a rendezőgárdistáknak szabályosan meg kellett védeniük őt a testi erőszaktól.

Vasárnap esett az eső, a kongresszus áthurcolkodott a Kertészeti Egyetem zárt termeibe. Balla Judit ott nyújtotta át Orbánnak levelüket:

„Kedves Viktor!

Pénteki felszólalásod és az azt követő sajtóviesszhang (pl. a rádióban többször elhangzott, hogy bűnvádi eljárást indítasz ellenünk) után úgy érezzük, számunkra csak egyetlen fórum maradt, hogy tisztán állhassunk a magunk, a tagság és a nyilvánosság szeme előtt, s ez a törvény fóruma. Ezért felkérünk, hogy az általad bejelentett feljelentést még a holnap nap folyamán tedd meg, s erről minket holnap estig értesíts. Amennyiben ezt nem tennéd meg, kénytelenek leszünk erkölcsi tisztaságunk megvédése érdekében mi indítani ellened polgári peres eljárást jó hírnévhez való jogunk megsértése miatt. (Félreértések elkerülése végett: ne polgári, hanem büntetőeljárást indíts ellenünk becsületsértés miatt, ahogyan azt pénteken nagy nyilvánosság előtt kijelentetted!) Elérhetőek vagyunk a Lendvay utcában, ott hagyj üzenetet nekünk!

1990. június 3.

Balla Judit
Győri Molnár Lajos
Sándor András”

A másodpéldányt Balla Judit aláírta Orbánnal, igazolva, hogy átvette a levelet. Ekkor Orbán már nem ejtett szót büntetőeljárásról, nyilván rájött, valóban nem jó üzlet, ha abban a valóság bizonyítására kerül sor: – Jó, csak csináljátok, viszontkeresetet fogok benyújtani!

– Nem, Viktor, tartsd be a szavad, és büntetőfeljelentést tegyél! – kötötte az ebet a karóhoz a lány.

Hiába. Orbán nem tette meg a följelentést. A bizottság tagjai közül viszont négyen – Balla Judit, Győri Molnár Lajos, Sándor András és Torma Bea – betartották a szavukat, június 5-én beadták a keresetüket a Pesti Központi Kerületi Bíróságra Orbán Viktor alperes ellen, jó hírnévhez való jog megsértésének bírósági megállapítása és elégtételre kötelezés iránt. A történetek összefoglalása után azt kérték: „A Tisztelt Bíróság állapítsa meg: Orbán Viktor alperes súlyosan megsértette jó hírnevünket, ezért kötelezze őt, hogy számunkra a következő módon adjon elégtételt. A Fidesz Tanácsának ülésén ismerje el, hogy vádaskodása alaptalan, durva és inkorrekt volt. Amennyiben a bírósági ítélet még a Fidesz következő kongresszusa előtt megszületik, ezt a kongresszus plenáris ülésén is tegye meg. Ugyanakkor kérjen elnézést a bizottság tagjaitól, személy szerint megnevezve őket. Nyilatkozatát tegye közzé a Fidesz lapjaiban (Magyar Narancs, Fidesz Press), valamint sajtóközlemény formájában juttassa el azt az MTI-hez és az Országos Sajtószolgálathoz.”

Kitűzték az első tárgyalást, azonban Orbán kérte annak elhalasztását, „tekintettel arra, hogy a helyhatósági választásokkal kapcsolatos, valamint egyéb országgyűlési képviselői teendőim miatt két hétre előre minden napom betáblázott, a kitűzött tárgyalási határnapon is halaszthatatlan elfoglaltságom van. A tárgyaláson személyesen kívánok részt venni.”

A bíróság eleget tett a kérésnek, ennek ellenére Orbán nem jelent meg a tárgyaláson október 17-én. Ügyvéd feleségét, Lévai Anikót küldte el maga helyett, aki – azt követően, hogy a folyosón nem köszönt vissza Balla Juditnak – a tárgyaláson bejelentette: ügyvédje, dr. Székely Attila fogja képviselni alperest. Székely pedig előadta: alperes Orbán Viktor sem azt nem mondta a kongresszuson, hogy felforgató, bujtogató elemek aljas akciója, sem azt, hogy rágalalmazások halmaza, sem azt, hogy büntetőfeljelentést akar tenni ellenük. A felperesek erre közölték: hivatalos jegyzőkönyv ugyan nem készült a kongresszuson, de ők tudnak róla, hogy létezik viszont amatőr hangfelvétel, valamint akárhány tanút elő tudnak állítani annak igazolására, hogy ez bizony mind elhangzott.

A bíróság elnapolta a tárgyalást november 9-ére. Amikor Orbán ismét csak ügyvédjével képviseltette magát, személyesen nem jelent meg. Am becsatolt egy úgynevezett előkészítő iratot, amelyben kerek perec letagadott mindent. Írásba adta, hogy ő pedig ezt sem mondta, azt sem mondta, kifejezetten visszafogottan nyilatkozott a bizottság jelentéséről, amelyből viszont kétségtől semmi nem igaz. Felperesek előállítottak három tanút, akik mindenben igazolták őket, alperesi képviselő pedig kettőt, Wachslér Tamást és Balla Györgyöt, akik mindent cáfoltak, igaz, főként oly módon, hogy erre sem, arra sem voltak hajlandók emlékezni.

A harmadik tárgyalás 1991. január 23-án zajlott, ismét Orbán részvétele nélkül. Székely ügyvéd úr azt mondta, lát esélyt arra, hogy meggyőzze megbízóját, egyezzenek meg békésen, ne kelljen pereskedni. Ballák belementek, a bíróság elrendelte a per szünetelését.

A folyosón aztán az ügyvéd odament Balla Judithoz, és azt kérdezte: – Elfogadná, ha én most Viktor nevében elnézést kérnék magától?

– Hagyjuk a fenébe az egészet! – legyintett a Fidesztől már egyre távolodó lány, bár tisztában volt vele, ez nyilván az ügyvéd partizánakciója, Viktor biztos nem is tud róla. De már nem érdekelte.

Balla Judit aztán csak a decemberi, szegedi kongresszuson döntött úgy, hogy kiszáll. Azt mondta a pódiumról: – Fiúk, én most elmegyek! Csak azt kérem, Ramon Mercadert ne küldjétek utánam a jégcsákánnyal! – és nagyon szomorú volt. Néhány elvbarátjával máig jó barátságban maradt, összejárnak, és sajnálják, hogy az a szellemi kapacitás, de főként az a mentalitás nem kellett a Fidesznek, amit ők képviseltek. Úgy gondolják, a Fodor Gáborral történt szakításban is benne volt az ő kiszorításuk, Fodor mögül eltűnt egy nagy támogatói kör. Balla Judit később évekig élt Izlandon, majd bíró lett, két gyönyörű gyereket nevel. Soha nem akart politikus lenni, nem is lett.

KÉT LIBERÁLIS PÁRT: AZ SZDSZ ÉS A FIDESZ

A Fidesz hihetetlen átalakulásának fő fordulópontja, egyszersmind a magyarországi politikai erőter megváltozásának egyik legfurcsább története az volt, amint az SZDSZ-szel a szövetséget fölváltotta a gyűlölet.

Mikor, hol kezdődött? Ez a kérdés nem a politikai pletyka szintjén érdekes, hanem ha úgy tesszük föl: Vajon az SZDSZ-től való távolodás, majd szakítás egyszersmind a liberalizmustól történő távolodás és szakítás is? S a válasz természetesen: igen. Az SZDSZ mindig is liberális párt volt, s – már amennyire szabad illet a politikában kijelenteni – mindig is az lesz. Lehetnek ilyen és olyan korszakai, kerülhetnek előtérbe emilyen vagy amolyan hangsúlyok – amint ezt egykor Tölgyessynél, másszor Demszkynél látjuk, éppenséggel kissé futóbolond tempók is –, ám liberális mivoltát az SZDSZ soha nem veszítheti el. Mert akkor lényegét adná föl és még azt a maroknyi támogatóját is elveszítené, aki dacból ma is kitart mellette. Dornbach Alajos, Eörsi István, Kis János, Konrád György bármennyi ideig nincs is jelen nemhogy a vezetésben, de sehol sem az SZDSZ környékén – a szellemük, szellemiségük kiűzhetetlen, kitörölhetetlen ebből a pártból. Hamarabb fog elenyészni maga a liberális párt, mint hogy igazán messzire eltávolodhassék alapértékeitől, az emberi szabadság, az egyenlőség eszméjétől. Hiszen az SZDSZ – nem úgy, mint a Fidesz – nem néhány ember szövetsége a hatalomért, hanem egy értelmiségi világlátás letéteményese. Amely nélkülözhet pártot, de jelen van. A Fidesz–SZDSZ viszony története tehát a Fidesz, Orbánék hihetetlen átalakulásának históriája.

A Fidesz fokozatos távolodása a liberális gondolkodástól és eszméktől 1990–91-ben kezdődött és zömében zajlott is le – bár akkor még a nyilvánosság háta mögött, alig néhányak felismerésétől kisérvé. Akkor történt meg ugyanis az SZDSZ mint ellenségkép bebetonozása. Belső fideszes fórumokon Kövér László már akkor előállt jelszavával: „Halál az SZDSZ-re!”

Sokan úgy vélik, az egész SZDSZ–Fidesz viszony Orbánban, Kövérben részben komplexuskérdés. Ez valószínűleg igaz is. Az ugyan kétségtelen tény, hogy a kezdetekkor az SZDSZ vezérkarában jó ideig volt valami furcsa gög a Fidesszel szemben: – Jó, jó, a srácok csak hadd fussanak előre, aztán majd ha komolyra fordul a dolog, megtudják, hol lakik az Úristen!

– Csakhogy ebben szemernyi lenézés, lesajnálás, rosszindulat sem volt. Az idősebbek persze mindig kicsit másképp néznek a fiatalabbak dolgaira, Orbánék pedig módfelett fiatalok voltak ekkoriban. E tekintetben talán túl ifjak is, akik az „ide nekünk a világot!” hozzáállásukkal sértőnek, bántónak érezték a szadeszesek valamennyi, mérsékletre intó megszólalását. És engedték magukban kibomlani a rossz komplexusokat.

Kövért a '83. október 23-i műegyetemi tüntetésre, Kis János beszédének meghallgatására Gyekiczki András próbálta elvinni, de ő nem állt kötélnek: – Hogy jön a Kis János ahhoz, hogy itt lázítson? – kérdezte Kövér, talán valamicske rejtett antiszemitizmussal, talán csak a pesti kávéházi értelmiségi ellenzék iránti averzióval. (Révész szerint nem volt ilyen tüntetés, Kis nem mondott semmilyen beszédet!!!???) És nem is ment el. Később – ő, az ekkoriban még gyakorló, meggyőződéses szociáldemokrata – egyébként is gyakran helytelenítette a demokratikus ellenzék akcióit. Úgy vélte, ezekkel a túlságosan kemény fellépésekkel veszélyeztetik a békés szociáldemokráciába történő átmenetet.

Orbán – aki ha nem vált volna profi politikussá, akkor az elméleti kutatói pályára vágyott volna – a kezdet kezdetén, a Hálózat idejében ismerte meg Kis Jánost, a fantasztikus felkészültségű és emberi tartású inkább ideológust, mint politikust. Lenyűgözte őt, szinte ájultan itta a szavait. Zavarta ugyan az örületes szellemi fölény, de kezdetben egyszerűen semmit nem volt képes tenni ez ellen, annyira tisztelte Kist. Sokat jártak össze, hosszú sétákat tettek kettesben, alaposan kielemezve a politikai helyzetet és annak szereplőit, s Orbán valamennyi ilyen sétáról fölvillanyozva tért haza. A zavar és a tisztelet alaposan összekeveredett – ambivalens viszony, mondja a pszichológia. A négy-igenes népszavazás, a Dunagatebotrány idején még a tisztelet volt az erősebb érzés benne; aztán jöttek a választások, a kisebb-nagyobb ütközések az SZDSZ-szel, egyre inkább felülkerekedett a zavar, majd az ellenérzés, az ellenszenv, végül az utálat. Gyűlölet talán máig sincs benne – ahogy Kövérben igen –, de ellenszenv bőven. Ráadásul mellékerült az az értelmiségi tanácsadói kör – főként Bence György, de talán Kovács András is –, amelynek élete nagy kompenzációs célja volt revánsot venni Kis Jánoson, bizonyítani neki, hogy nélküle is lehet elméletet gyártani, politikát alátámasztani.

Aztán egy jóval később valami politikai vita kapcsán elhangzott Kis János-nyilatkozatot követően Orbán megvonta a vállát, és halkán azt mondta: – Azt hittem, okosabb a János! – és inkább megnyugvás volt a hangjában, mint csalódottság vagy kajánság. Már meggyőzte magát: van ő is olyan jó. Az is lehet persze, inkább Kis Jánosban volt némi megbántottság, ő egyszer társaságban Orbánékra utalva jegyezte meg:

– Lassan szögbe akaszthatjuk a tornacsukát, jönnek a fiatalok! – Orbánról az SZDSZ-esek nagyon sokáig úgy tartották: ha sikerülne őt leválasztani Kövérről – akinek paranoiája a SZADESZ-szel szemben nyilvánult meg a legerősebben –, akkor Orbán egyedül sokkal lojálisabb és együttműködőbb lenne velük. Solt Otília a köztársaságielnök-keresgélés időszakában jegyezte meg:

– Milyen kár, hogy ez az Orbán gyerek nem több 35 évesnél, keresve sem találunk jobb köztársasági elnököt nála! – Ám úgy látták, Kövér túlságosan erősen hat rá, és Orbán átveszi az SZDSZ-szel szembeni erős ellenszenvét. Kövér a Beszélőben Töltsünk tiszta vizet a vízipisztolyba! című írásában kódoltan bár, de meg is fogalmazta ellenérzéseit. Sértődött volt, kikérte magának, hogy az SZDSZ határozza meg, milyen életér jut nekik, az új generációnak, a vidékről jött friss értelmiségnek.

Hajlamosak vagyunk az életben megtörtént eseményekről azt hinni: csak úgy történhettek, amint megestek. Pedig ez nem így van. Az SZDSZ– Fidesz viszony sem csak így történhetett volna, eshetett volna másképpen is. Mi több, ha nem így történik, ha a Fidesz nem úgy viselkedik, amint tette, a '94-es választásokat feltehetően megnyerhette volna az SZDSZ–Fidesz koalíció, s az MSZP nem tért volna vissza a hatalomba hamarabb a kellenél. Éppen ez a szörnyű e történetben, hogy '94-ben meglett volna a lehetőség arra, hogy a liberális alternatíva hatalomra kerülhessen. Ha mind az SZDSZ, mind a Fidesz betartotta volna azt, amit egyébként a választási szerződésben alá is írtak – nagy valószínűséggel megnyerték volna a választást. Ám egyikük sem tartotta be. Az állítólag választási szövetségben lévő két párt a kampányban jobbra azzal foglalkozott, miként tud nagyobbat rúgni a másikba. Nap mint nap azért ült össze mindkét oldalon a csapat, hogy megvitassák: ma mivel tudjuk átverni őket.

Pedig még az utolsó pillanatban is ráébredhettek volna a nagy sanszra. Az első forduló után az SZDSZ-nek, a Fidesznek és a Vállalkozók Pártjának együtt ugyanúgy 32 százaléka volt, mint az MSZP-nek. Ha akkor valóban összefognak, és nem egymás ellen harcolnak – egészen másképp alakul minden. Történelmi bűn és hiba ez mindkettejüktől. A Fidesz–SZDSZ viszony megromlásáról általában úgy tartják: egyértelműen a székházüggyel kezdődött, és aztán durvult el a kapcsolat. Ez nem így van. Sokkal korábban kezdődött, csak éppen kívülről nem láthatóan, a közvélemény számára nem érzékelhetően.

Orbán, Kövér a Hálózatban, az SZDSZ elődjében is jelen volt, szerepelt. A demokratikus ellenzék tagjai föl is fedezték, tehetségesnek tartották őket, olyannyira, hogy kínálgattak nekik ilyen-olyan szerepeket. Többekkel közel kerültek egymáshoz, már-már a barátságig. Orbán úgy találta: ebben a körben található az az emberek, akik a politikáról a legtöbbet tudják, meg tudnak határozni feladatokat, helyes lépéseket, akik a politikai szerepvállalást a legmagasabb fokon művelik. Volt, hogy kimondta: – Őket tartom a legzseniálisabbnak.

Az Ellenzéki Kerekasztalnál a Fidesz és az SZDSZ azok voltak, aminek tartották és mondták magukat: természetes szövetségesek. Lényegében semmiféle nézeteltérés nem fordult elő köztük, majd mindenben egyetértettek, közös álláspontra helyezkedtek. Olyannyira, hogy a tárgyalások lezárulása előtt Kis János részt is vett a Fidesz választmányi ülésén, és tájékoztatta őket, hogy az SZDSZ milyen álláspontot kíván elfoglalni, és megkérdezte: a Fidesz csatlakozna-e ehhez. S meg is egyeztek abban: nem akadályozzák meg az aláírást, de sem a Fidesz, sem az SZDSZ nem írja alá a megállapodást. Maga Kövér László fogalmazott így abban a tévévitában, amelyben összeszólalkozott Pozsgay Imrével: – A Fidesz csatlakozik az SZDSZ álláspontjához, és szintén nem írja alá a megállapodást, de nem is vétőzza meg.

Vagyis ekkor még Kövérnek sem volt fontos a Fidesz önállóságát hangsúlyozni, nem érzett semmi bajt ebben a megfogalmazásban. Még nem volt benne sem semmifajta görcs, kisebbségi érzés, tiltakozás.

Az első egy-két apró jel azonban már '89 őszén fölbukkant. Az SZDSZ ötlete volt, hogy tartassanak népszavazást arról: el kell-e számolni az MSZMP-nek a vagyonával, legyenek-e pártszervezetek a munkahelyeken, legyen-e munkásörtség, valamint és főképpen, hogy a parlamenti választások után maga a parlament válassza meg a köztársasági elnököt (ez eredményezte Göncz Árpád megválasztását), vagy először legyen elnökválasztás (ami valószínűleg Pozsgay elnökké válását hozta volna). A Fidesz azonnal lelkesen csatlakozott Tölgyessy Péter vagy Haraszi Miklós ötletéhez – hogy melyiküké volt, azon egyelőre maguk az érintett veteránok is vitatkoznak. Fideszesek ugyanúgy gyűjtötték az aláírásokat, nyüzsögtek, szerveztek, mint SZADESZ-esek, vagy éppen a kiscigányok és a szocdemek. Igaz, az akkor lendületben, fölfutásban lévő SZDSZ-hez képest valamivel halványabban.

Nos, a négy-igenes szavazás előkészítésekor és kampányolásokor Orbán Oxfordban tanult. Onnan telefonált haza egyszer, és az irodában Hegedűs István vette föl a kagylót.

– Mi újság, hogy mennek a dolgok? – érdeklődött Viktor a távolból.

– Jól megy minden – felelt Hegedűs.

– A népszavazással?

– Azzal is, klassz a kampány, úgy néz ki, rengetegen el fognak jönni, bőven meglesz a szükséges arány, hogy érvényes legyen, és óriási a támogatásunk a négyből három kérdésben, a köztársaságielnök-választás, az kétesélyes.

- Te, nem köröztek le minket nagyon a szadisok? Nem maradtunk le hozzájuk képest?
- Hogy érted, Viktor? – értetlenkedett Hegedűs.
- Mintha kezdenék kisajátítani az egészszet, és erősebben kampányolnának, mint mi.
- Ugyan már, Viktor, hát mi jelentősége van ennek? Az a lényeg, hogy sikeres legyen a szavazás, nem? Egyébként is irodát kell keresnünk, megint költözni kell, rohadt sok más dolgunk is van.
- Jó, jó, csak figyeljete oda erre! Ne hagyjátok, hogy lefussanak minket!

Hegedűs hosszan eltűnődött, vajon mi baja van Oxfordban Orbánnak az SZDSZ-szel, egyáltalán nem értette a dolgot. Amíg Orbán külföldön volt, a vezetőségi üléseket informálisan Fodor vezette, és látszott, Kövérnek sok minden nem tetszik, de nem szólt egy szót sem.

Amikor pedig Orbán hazajött, egyre gyakrabban vonult el Kövérrel kettesben, ami addig nemigen volt szokás. Egyre többeknek tűnt fel kettejük külön barátsága, hogy mások nélkül beszélnek meg dolgokat. Kövér pedig elkezdett fűjni Fodor Gáborra és az SZDSZ-re, hogy megelőzik őket, nem vonják be eléggé a Fideszt, és Fodor ezt hagyja. Nem mondta ki ezt sem Orbán, sem Kövér, legalábbis plénum előtt nem, de egyre érezhetőbb volt ez a hangulatuk, vagy talán inkább sugallatuk.

Kövér sok évvel később az Orbán által eredetileg zseniálisnak nevezett négy-igenes népszavazást már az SZDSZ populista akciójának minősítette, arra azonban nem tért ki, hogy akkor a Fidesz is populista volt-e.

Szó nincs persze arról, hogy az SZDSZ ne követett volna el hibákat. Az 1990-es március 15-e előkészítésekor – amikor arról volt szó, hogy az ellenzék közösen vonuljon föl – az SZDSZ által kiadott szövegben szerepelt egy kétségkívül szerencsétlen megfogalmazás: „a demokratikus ellenzék hagyományos útvonálán haladva”. Ez az MDF-nek sem, de a Fidesznek sem tetszett, többen háborogtak: mások is szoktak itt március 15-én ramazúrit csapni, egyénileg vagy csoportosan botrányba keveredni, nemcsak a demokratikus ellenzék. Több akkori SZDSZ-vezető esküszik rá: csupán figyelmetlenek voltak, nem eléggé érzékenyek, eszük ágában nem volt senkit megbántani ezzel a kitételrel. A Fideszben mégis nagy anyázás zajlott emiatt.

Ráadásul március 15-e körül amúgy is nagy kavalkád volt, a Nemeskürty-féle MTV-vezetés betiltotta a főlvonulás élő egyenesben közvetítését, a tévékuratóriumban az MDF és az MSZP küldöttei ültek, tehát a Fidesz és az SZDSZ együtt bírálta őket, csak hogy a Fidesz egyúttal kikérte magának ezt a rossz szöveget, tehát frontot nyitott az SZDSZ-szel szemben is. Ez volt az első nyilvános nézeteltérés a két párt között.

A '90-es választási kampányban – amikor a Fidesz és az SZDSZ választási szövetséget kötött egymás támogatására, közös jelöltek indítására, kölcsönös visszaléptetésekre – aztán bekövetkeztek az első komolyabb ütközések. Ezek jó része ugyan teljesen természetes, kikerülhetetlen apróság volt a választások előkészítése során – X faluban vagy városban a fideszeseknek nem tetszett eléggé az SZDSZ jelöltje vagy fordítva, a különböző korúak nem mindig egy nyelven beszéltek, valamelyik jelölt nem akart visszalépni a másik javára –, de mégis, az egészre valahogy már rátelepedett az a hangulat a Fideszben, hogy van valami probléma az egész SZADESZ-szel.

'90 februárjában Lévai Anikó vacsorát főzött a fiúknak Mester utcai lakásukban. Aznap kapták meg a listát: az SZDSZ hol kit állít képviselőjelöltnek. Óriási dühvel fogadták a névsort: az ő legerősebb, legütősebb jelöltjeikkel szemben mindenütt erős, ütős induló állt. Orbán volt a leghiggadtabb: – Miért, mit vártatok tőlük? – A hatalmas fölháborodás közepette az egyiküknek sem jutott eszébe, hogy ez így van rendjén.

Ráadásul a Fidesz – Orbán és Kövér terminátori magatartásából adódóan – az SZDSZ-szel szemben is úgy viselkedett, ahogy mindenki mással is szokott: zsaroló pozícióból próbált tárgyalni, kikényszerített olyasmiket is, amik nem is jártak volna. Vagy két tucat választókerületben fordult elő, hogy a második forduló előtt a harmadik helyen álló fideszes jelölt javára lépett vissza a második helyen álló SZDSZ-es, csak azért, hogy versenyben maradjon, biztosan bekerüljön a parlamentbe a Fidesz, mint párt. Kis János volt az, aki számtalanszor kiállt emellett az eljárás mellett, védte, segítette a Fideszt, hogy az megőrizhesse a komoly, befolyásos párt arculatát. Kis János egyáltalán nem gondolta, hogy ezzel a hóna alá nyúljanak az aranyos gyerekeknek, ő abszolút partnernek tekintette Orbánt és Fodort, s úgy vélte: nagyon jól lesz, ha két liberális párt kerül be a parlamentbe, s együtt erős liberális befolyást tudnak majd érvényesíteni.

Hálás volt ezért Orbán? Nem, szemernyi sem. Nem hallotta meg Kis János nyugodt, őt valódi társnak elfogadó szavait, csak Haraszi Miklós néha tényleg lekezelő szövegeit. S azok alapján ítélte meg és el az egész SZDSZ-t, vezette elő újra és újra a sanda célzásokat, a rosszízű megjegyzéseket, amelyekből egyre többen érezhették a Fideszen belül Orbánban és Kövérben, majd egyre szélesebb körben szétsugárzóan az SZDSZ-szel szembeni idegenkedést. Amikor Wachslér Miskolcon nem akart visszalépni az SZDSZ javára, és Országos Tanács-ülésein dühkitörésben megtámadta általában és egészében az SZDSZ-t, ez ugyan még nagyon szokatlan volt, de valahogy furcsa módon kicsit össze is csengett Orbán és Kövér ellenérzéseivel.

Addig-addig, amíg Kövér száján egyszer, a választások pártrivalizálásairól szólva ki nem csúszott: – Vannak itt, akiknek

két párttagkönyv van a zsebükben! – És anélkül, hogy kimondta volna, mindenki tudhatta: Fodor Gáborra gondol. Talán ekkor indult el valamiféle gyanakvás azokkal szemben, akik nem vették át ezt az új gondolkodásmódot, hogy ugyanis valami baj van az SZDSZ-szel.

Aztán egy egészen eldurvult konfliktus következett Bauer Tamással. Orbán sokat emlegetett, Róbert Lászlóval szembeni vitáján, amelyen Orbán kitűnően szerepelve lemosta a pályáról az idősödő újságíró, aki kínjában ilyesmikkel védekezett: – Persze, mert itt vannak a fideszes kommandósok! – Nos, ezen a vitán Bauer kérdezett valamit Orbántól, s ő imigyen kezdte válaszát:

– Amint azt szemforgató módon Bauer Tamás kérdezi... – Többen teljesen ledöbbenek: ez micsoda? Kettejük viszonya aztán odáig fajult, hogy '90 őszén, a Fidesz–SZDSZ fővárosi vitában Orbán ezzel a címmel írt pamfletet: Tomi Horror Picture Show. A Beszélőben (a szerkesztőségi és nyomdai átfutás miatt) '91 januárjában jelent meg Orbán cikke, jelentős feltűnést keltve gyilkos humorizálásával. Így kezdődött: „A kalandos történeteket kedvelő olvasók feltehetően különös becsben tartják a Beszélő azon számait, amelyekben Bauer Tamás közli – kisebb-nagyobb megszakításokkal – a Fideszről szóló politikai horror-krimisorozatát. Az izgalmas ponyva minden darabja bővelkedik a klasszikus detektívregények legjobbjaira emlékeztető váratlan fordulatokban. Van itt minden: ősi ellenségek (MDF–SZDSZ), jó és rossz (SZDSZ–MDF), kacérkodó szütleány (Fidesz), más szereposztásban: szerető és – ami a legfontosabb – ölelő kedves (SZDSZ), hűtlen és szívtelen házasságszédelő (Fidesz), markába röhögő vén méregkeverő (MDF), és végül a kiábrándult, becsapott, összeomló-félben lévő olvasó (Választó). A Bauer-írások varázsát a ponyvairodalomnak csak legkiemelkedőbb darabjaiban felbukkanó sajátos álomszerűség, a valóság és az álom határán tett szellemi kiábrándulás, a realitás, a vágyak, a bódult látomásos szokatlan és megkapó egyvelege adta eddig. Fájdalom, de a Bauer-ciklus legutolsó darabja (Fidesz–Antifidesz, Beszélő, 1990/49. szám) úgy tűnik, végleg a mesék birodalmába repített minket, ami kétségtelenül javított a mű olvashatóságán, de egyúttal enyészetre ítélte sajátos sármját. Első olvasásra mindössze tizenöt valótlan tényállítás található a kétoldalas írásban. (Az ezekből levont következtetések számbavételétől most tekintsünk el.) Miután köztudott, hogy az SZDSZ értékrendje áll közelebb hozzánk, maradjunk a valótlan tényállítás kitévelnél, és kerüljük kínosan a hazugság népnemzeti kifejezést.”

Többek között Hegedűs István szavá is tette, durvának, egyszersmind a szövetséges SZDSZ-szel szemben megengedhetetlennek vélte a cikket, ami csak ront a helyzeten.

– Jó ez így, szükség volt erre, jó cikk volt! – dicsérte meg magát Orbán, és odébb lépett, berekesztve a vitát. Aztán Kis Jánossal is megromlott a személyes viszonya. Amikor Tölgyessyt leváltották a frakcióvezetői posztról, Orbán kijelentette: – A Szadeszben nem demokratikus módon zajlanak a dolgok! Nálunk ez nem fordulhatna elő! – Majd '93-ban a Fidesz-frakció tagjai az újságból tudták meg, hogy talán meg fogják választani vezetőjüknek Kövért. Pedig az is lehet, '90-ben Orbán még komolyan gondolta, amit mondott.

A választás első és második fordulójá között Fodor és az Orbán–Kövé duett között föllángolt a vita. Fodor azt javasolta: szólítsák föl szavazóikat, ahol az első fordulóban kiesett a fideszes jelölt, ott a másodikban szavazzanak az SZDSZ jelöltjére. Orbánék pedig a leghatározottabban kijelentették: – Nem! Nem mondjuk meg, kire szavazzanak, sőt, azt mondjuk, mindenki szavazzon arra, akire akar! – Ezzel az állásponttal egyébként többen olyanok is egyetértettek, akik máskülönben általában Fodor véleményéhez álltak közelebb.

*

A '90 tavaszán megalakult parlamentben a nagy párt SZDSZ és a sokkal kisebb Fidesz együtt alkották az úgynevezett liberális blokkot. Tölgyessy Péter ugyan nagy ívű politológiai levezetésében megkérdőjelezte, egyáltalán van-e helye a magyar politikai életben korosztályi alapon szerveződő pártnak, de ez puszta elméletieskedésnek is lehetett volna tekinthető. Orbán és Kövér nem annak, hanem támadásnak vette, pedig maga Tölgyessy nem annak szánta.

Am az MDF–SZDSZ paktum megint újabb töltetet adott az ellenérzéseknek: minket kihagytak a buliból. És ebben megint volt némi igazság. Az SZDSZ hivatalosan nem tájékoztatta a Fideszt a paktum előkészítéséről. Informálisan persze sok mindent lehetett tudni, Orbán is sokat tudott arról, mi készül. Beszéltek is róla, és az elején senki nem hörgött, sőt, megértőek voltak: valaminek tényleg történnie kell a kétharmados törvények kapcsán, pár más ügyben is meg kell állapodni. Csak később kezdődött a morgolódás, és Orbánék politikai tőkét akartak kovácsolni a sértettségéből. Maga a paktum kétségkívül könnyű céltábla volt, mivel nem sikerült elég jól: bekerült néhány törvény a kétharmadosok közé, aminek ott semmi keresnivalója nem volt, viszont kimaradt több olyan, amit nagyon fontos lett volna oda sorolni. Volt hát mit támadni rajta, márpedig sokkal könnyebb és hálásabb volt azon az érzelmi alapon nekirohanni, hogy ez nem a mi megállapodásunk, minket kirekesztettek, tehát átvettek. Úgyhogy ettől kezdve a Fidesz megállás nélkül szapult mind a két pártot a paktum miatt. Haraszi Miklós nemsokára meg is kérdezte, minden fideszesben van-e belül egy kakukkos óra, ami óránként kipattan, és nagyot rikkant: – Paktum, paktum!

Pedig ekkor még a Fidesz is a nagykoalíció híve volt, minden lehetséges alkalommal elmondta: az lesz a legjobb, ha az SZDSZ közösen kormányoz az MDF-fel. Sokkal később az Orbán–Kónya tévévitában adta elő Orbán: főként az szövegezt a nagykoalíció ellen, hogy az azzal járt volna, '94-ben aztán az MSZP fog győzni a választásokon. Jól hangzó szöveg ez, csak éppen vajmi kevés köze van az igazsághoz. '89–90-ben természetesen a kutya nem foglalkozott azzal, mi lesz majd '94-ben. Ráadásul még egyáltalán nem lehetett tudni: Magyarországon egymás után három választás is arról szól majd, hogy megbüntetik azt, aki az előző négy évben hatalmon volt. Kár utólag ezt-azt belemagyarázni a korábbi véleményekbe. Ráadásul '90-ben nem lett nagykoalíció, és '94-ben mégis győzött az MSZP.

A Fidesz egyre inkább igyekezett, hogy egyenlő távolságot tartson az SZDSZ-szel és az MDF-fel. A sosem hiányzó önbizalom közös jelszót is hozott e két pártra, ami belső használatban így hangzott: „Közibük és fölübük!” Mi, a belgák, az elvált szülők gyerekei nem megyünk bele ebbe a hülye népi-urbánus vitába – ezzel fölübük emelkedünk. De hogyha rosszul viselkednek, és bántják egymást, akkor közibük csördítünk: – Mi folyik itt? – Hol fölübük emelkedni, hol közübük csördíteni.

'91 nyarán Orbán hosszú, sokórás beszélgetést folytatott az Amerikából nemrég hazatért Ungár Klárával. Együtt megebedeltek, kisértáltak a zöldbe, játszóterén üldögéltek, tovább bandukoltak, s barátián, közösen töprengve vitatkoztak mindenféléről, végül rájuk esteledett. Egyik nagy témájuk az SZDSZ-hez fűződő viszony volt.

– Föl kell venni velük a versenyt, le kell győzni őket! És erre van esélyünk, mert jobbak vagyunk, mint az SZDSZ! – jelentette ki Orbán.

– Ez nem így van, Viktor! Mondok példát a saját területemről: a Tardos jobb közigazgász, mint én! – vetette közbe Ungár.

– Ez hülyeség! Semmivel nem jobb, mint te, például ami programot ti kidolgoztatok, még a választásra, az jobb volt, mint a Szadié!

– Az a helyzet, Viktor, ez olyan szakma, hogy itt számítanak az évek – az olvasottság, az élettapasztalat, a bölcsesség. A világon nagyon sokféle minta, modell létezik, de mind csak bizonyos feltételek együttléte esetén működik, azok a fránya feltételek meg folyton változnak. Nem egzakt tudomány ez, mint a fizika vagy a matematika. De ez csak egy dolog. Nekem egyáltalán nincs kedvem velük versenyezni, ezek nekem tanáraink voltak!

– Na látod, a diáknak az a dolga, hogy túltegyen a tanárain! – vágta rá a pártelnök, a maga hatalmas egójával. Ungár számára furcsa volt a disputa, mert neki sem volt éppen alulfejlett énje; tulajdonképpen ő is úgy érezte: jobbak a Szadesznél, tényleg jobb programot dolgoztak ki, Orbán jobb, mint Tölgyessy – de a vitában belesodródott az ellenkező álláspontba. Ugyanakkor ficánkolt benne valami kínos érzés: miért kéne versenyezni? Nem legyőzni kéne őket, hanem összefogni velük, még akkor is, ha abban egyetértett Orbánnal: egybemosódni nem szabad, fontos hangsúlyozni a Fidesz önállóságát. Csakhogy az ő számára ez pusztán elvi kérdés volt. Érezte viszont, hogy Orbánnak nem az a fontosabb, hogy tényleg jobbak-e, hanem önmagában a legyőzés, a hatalmi felülkerekedés.

Ezzel együtt Pető Ivánnal és még jó néhány szadeszessel Orbánnak sokáig jó személyes kapcsolata maradt. Amikor zajlott a belső hatalmi harc az SZDSZ-ben, a Fidesz-frakció ezt megvitatta, és arra az álláspontra jutott – persze fennen hirdetve: esze ágában sincs másik párt belügyeibe beavatkozni –, hogy inkább a Dornbach Alajos-féle csoport győzelmét szeretné látni, semmint Tölgyessy Péterét, akit Orbán kiszámíthatatlannak tartott. Szájernek jutott a feladat, hogy egy interjúban finoman, nagyjából elrejtve utaljon erre, ezt ő meg is tette. Ám Tölgyessy győzött, az SZDSZ-ben megalakultak a platformok. S akkor Orbán – egyébként felhatalmazás nélkül – találkozott Pető Ivánnal, s följánlotta neki: a Pető-féle platform üljön át a Fideszbe, megőrizve önálló platform jellegét. Pető azonban ezt elhárította.

Jóval később, '92-ben, amikor Pető lett a pártelnök Tölgyessy helyett, Orbán ezt megnyugodva fogadta: – Neki nyugodtan hátat merek fordítani, nem kell attól félnem, hogy hátra szúr.

A Fidesz az SZDSZ-szel számos alkalommal nem úgy viselkedett, mint egy igazi stabil szövetséges, ám a szabad demokrata vezetők mindig azt mondták: persze, önállóságot keresnek a fiatalok, aranyosak, kedvesek, tehetségesek, mi számítunk rájuk. A liberális szövetség fontos, jó dolog, és komoly esélye lesz előbb-utóbb. Nem tudták, mi folyik már a Fideszen belül, ahogy a közönség sem érzékelt ebből még semmit. Hatalmas átverés folyt: mindenki mást gondolt a Fideszről, mint ami az valójában már volt ekkoriban.

Az SZDSZ vezetőinek nagy része – látva a közvélemény-kutatási adatokat – úgy vélte: '94-ben a Fidesz fog győzni, és ezzel nincs is semmi baj, lesz valamilyen Fidesz–SZDSZ koalíció Orbán Viktor miniszterelnökségével, liberális kormányzást folytatnak együtt, és ez így jó lesz. Őket nem zsenírozta volna különösebben, hogy nem ők, hanem a náluk jóval fiatalabbak lesznek domináns helyzetben. Végül is – mondogatták – az a lényeg, hogy mi nyerjünk, az ezen belüli megosztások nem olyan fontosak.

Csakhogy a Fidesz hangadói ezt már egészen másképpen gondolták. '92-re odáig fajult a belső helyzet, hogy Fidesz-frakcióüléseken már egyetlen rossz szót nem lehetett hallani az MDF-ről, viszont az SZDSZ-t ilyen jelzőkkel illették

Kövérek: aljas, mocskos állatok, szemét gazemberek.

A Fidesz az egész székházügyet is tévesen dekódolta magának: konspiráció áldozata vagyunk, az SZDSZ kiadott, földobott minket, és az MSZP végrehajtotta az ítéletet. Abban ugyan mutatkozott némi kis különbség, ki kit tart ebben bűnösnek, Orbán az MSZP-nek, Kövér az SZDSZ-nek tulajdonította a merényletet – de ez majdnem mindegy volt. És ekkortól eluralkodott a Fidesz vezérkarán a paranoia: senkiben nem bízhatunk, mindenki ellenünk van, mindenki összeesküvő. Kezdett a Fidesz átláthatatlan, fene tudja, miféle politikai képződménnyé válni.

'93 júniusában először rendezett találkozót Szárszón Farkasházy Tivadar. Ott volt fű, fa, virág. György Péter szabályosan számon kérte Orbánékon a székházügyet. Orbán iszonyú dühös lett, voltaképpen elküldte a francba György Pétert is, az SZDSZ-t is. Mondván: nagyon furcsa az SZDSZ-től, hogy a fennálló kormány elleni fellépésnél fontosabbnak tekinti a Fidesz kinyírását. Fodor Gábor aztán próbálta enyhíteni a helyzetet, mindenki előtt intette Orbánt: nem kéne ezt dramatizálni, el kéne ismerni, ami hibát elkövettek. Szóval békíteni próbált a Fidesz és az SZDSZ között.

Orbán a jelen lévő értelmiségi publikum előtt jelentős erkölcsi veszteséget szenvedett, különösen azzal, hogy a Fidesz elleni összeesküvésről szónokolt. Mi több, néhányan úgy fogalmaztak: ott, Szárszón, a Fidesz a székház-sztorival nemcsak az ártatlanságát veszítette el, de az értelmiség jó részét is. Amit Orbán úgy élt meg, úgy értelmezett, hogy az értelmiség – amely a Fodor-ügyig és a székházbotrányig összeviessza ajnározta – most hátba támadta és leírta őt és őket. És nemsokára egyre érezhetőbb volt Orbánon, is, a többiekén is a fobia mind az SZDSZ-szel, mind a pesti értelmiséggel szemben. Ami évekkel később oda vezetett, hogy nyíltan vállalják: le van tojva az egész értelmiség, ők hajlandók nélküle és vele szemben is kormányozni. Ebből a muszáj-Herkuleskedésből lett aztán a vidéki Magyarország felértékelése, aminek addig a Fideszben nyoma sem volt.

'93 nyarán Orbán már nemcsak stratégiát váltott, de ezt kezdte kimondani is: – Ott a luk a jobboldalon, az elfogyó MDF helyén! Oda kell bemenni! Ott van az a legalább húsz százalék szavazó, párt nélkül. Úgysem él meg két liberális párt!

Aztán egy frakcióülésen elszólta magát: – Antall nemrég, amikor szóba került az SZDSZ-szel kötött választási szövetség, gratulált nekem. Azt mondta: ügyes trükk volt.

Orbán úgy vélte, simán le lehet cserélni egy párt szavazóbázisát. Tudta ugyan, hogy ha a medencében az ember ellöki magát az egyik parttól, akkor egyre közelebb kerül a másikhoz, de ez kevésbé foglalkoztatta.

Selmeczi Tibor így kommentálta a történeteket: „Orbán Viktor a korábbi SZDSZ-szel kötött választási szövetséghez hasonló taktikai lépésnek minősítette, hogy beállt dolgozni Király B. Izabella kézimunkaüzletébe.”

*

'93 őszén Pesten zajlott a Liberális Internacionálé egyik rendezvénye, s a zárófogadást a Szépművészeti Múzeumban tartották. A házigazda – együtt – Orbán Viktor és Pető Iván volt. Ott vették észre először néhányan, hogy értelmetlen presztízsharc folyik kettejük között, és nemigen akarózik nekik beszélni egymással. Kéri László végül nagy nehezen félrecibálta őket együtt egy kis oldalkápolnaszerűségbe, ahol más nem hallhatta, mit beszélnek.

– Eseteknél vagytok ti? – rontott nekik Kéri. – Egymás ellen fogtok most itt harcolni? Indul a kampány! Nem értitek meg, hogy egymásra vagytok utalva, hogy csak együtt tudtok győzni? – ám ők mindketten csak húzták a szájukat, elmismásolták a választ, kitértek.

'94 elején már volt olyan Fidesz-frakcióülés, amelyen Orbán valami konkrét kérdéstről beszélgetve így fogalmazott: – Beszéltem a Petővel, és nagyon keményen megmondtam neki...

A két, szövetségesnek mondott párt között már kezdett egészen eldurvulni a viszony. A Fidesz el sem ment az SZDSZ küldöttgyűlésnek hívott kongresszusára, mi több, a nyilvánosság elé is kerültek a polémiák. A közönség álmélikodott: hogy fognak ezek együtt kormányozni, ha már most állandóan veszekszenek? Többet püfölik egymást, mint az ellenfeleiket!

A '94-es választások után pedig – hogy az SZDSZ bement az MSZP-koalícióba – a Fidesz nem győzött kárörvendeni: – Ugye, mi megmondtuk, összenő, ami összetartozik! Csak összefeküdtek! – És már szóba állni sem voltak hajlandók SZDSZ-esekkel.

Kuncze Gábor picit késve érkezett meg a '94. szeptemberi médiahajó választások után szokásos Startfotó nevű fórumára, pártelnökök kedélyes diskurálására az újságírókkal. Egymás fölött, két lépcsőzetes sorban helyezték el őket. Kuncze – látva rajta kívül már mindenki a helyén ül –, sorban összes kollégájával kezét fogott, így érkezett el a felső sor szélén Orbán Viktorhoz is. Kezet nyújtott neki – ám Orbán nem fogadta el, két tenyerét tüntetően fölemelte a feje mellé, és lenevetett az újdonsült belügyminiszterre. Kuncze továbbra is kézfogásra nyújtva elé tartotta a tenyerét. Orbán az előtte álló vázából kiemelt egy vörös szegfűt, és – kézfogás nélkül – Kuncze markába nyomta, majd hátradől, és az ölébe ejtette

a kezét.

A LIBERÁLIS SZÓKE HERCEG ESETE A VAGABUNDDAL

Fodor Gáborral folytatott beszélgetésemet meglehetősen sutának tűnő kérdéssel kezdem: – Van nékem egy hipotézisem, amelyről tudom, hogy nem igaz, de szeretném hallani, hogyan cáfolja meg. Így hangzik: a korai Orbán Viktornak ugyan Kövér László a tudatalattija, de Fodor Gábor a fölöttes énje. Azért kérdezem ezt, mert abban reménykedem, talán nincs igazam, amikor inkább azt mondom: Orbánnak Kövér a tudatalattija és Simicska a fölöttes énje, kész, passz, minden rendben van. Ez így hátha túl egyszerű képlet lenne.

– Az, hogy Kövér a tudatalattija, azt hiszem, teljesen stimmel. Kövér nagyon nagy mértékben ott van Viktor gondolkodásmódjában, hihetetlen erővel hat rá, borzasztóan befolyásolja. Kövér Laci személyisége része Viktor személyiségének is. Ez telitalálat. Hogy én milyen szerepet töltöttem vagy töltök be Viktor személyiségében, azt talán nem nekem kell megítélnem. De nem akarok kibújni a válasz alól. Nem biztos, hogy ez a jó megfogalmazás, de az tény, hogy nem tapogatózik rossz irányba. Amikor ugyanis együtt laktunk, akkor valóban erős és nagy hatással voltam rá. Természetesen ő is nagy hatással volt rám. Én nagyon örültem a mi másfél-két éves együttlaksunknak – hol kettesben, hol Klinger Andrással hármashoz –, a barátságunknak. Kifejezetten szerettem őt. Okos, értelmes, talpraesett, vagány figurának tartottam. Persze voltak köztünk különbségek, és úgy vélem, Viktornak is sokat jelentett a hozzám fűződő kapcsolat. Én olyasféle miliót, gondolkodásmódot, kultúrát, olvasmányokat hoztam az életébe, amivel addig nemigen találkozott. Igaz, soha eszünkbe nem jutott volna együtt menni moziba, annyira más volt az ízlésünk, nem találtunk volna olyan filmet, amit mind a ketten meg akartunk volna nézni...

– Ó milyen filmeket nézett?

– Amikor megismerkedtünk, a katonaságnál, akkor őt egyetlen dolog érdekelte, a foci. Aztán a szakkollégium, Kéri László, Stumpf István, Fellegi Tamás hatására érdeklődni kezdett történelmi filmek iránt is, de igazából csak a kalandfilmeket szerette. Én viszont Fellinit, Antonionit és hasonlókat néztem.

*

1982-ben együtt kezdték el a jogi egyetemet. Rögtön az első évben kitört valami diák-önkormányzati kezdeményezés, amelynek során Orbán is főszóval. Jól. Érezhető volt: tud hatni a körülötte lévőkre. Mindketten hamarosan szakkollégisták lettek, és közelebből is megismerkedtek. Fodorban jó kép alakult ki Orbánról: olyan srác, aki nagyon alkalmas arra, hogy közösségben meghatározó szerepet játsszék.

– Az más kérdés – fogalmaz ma Fodor –, hogy már akkor is megvoltak azok a tulajdonságai, amelyek mára dominánssá váltak, és akkori jó tulajdonságai, amelyeket én is szerettem, mára visszaszorultak.

– Úgy mint?

– Hajlamos volt kizárólagosan gondolkodni, agresszív volt. Rendkívül vehemensen képviselte saját álláspontját, viszont nem volt benne érzékenység másik lehetséges álláspont iránt. Kétségkívül benne volt már akkor az, amit ma diktatórikus hajlamnak neveznek. De hozzá kell tennem: különösen amíg együtt laktunk, közben azért volt benne egy természetes nyitottság a dolgok iránt, és ha nem is rögtön, de egy idő után elkezdte közelebb engedni magához azokat a dolgokat, amik nem illettek az addigi világképébe. És én úgy éreztem, akkor ez a nyitottság fokozatosan növekedett benne.

– Igaz, hogy amikor Orbán érezte a meglehetősen hátrányát, például magához képest, olvasmányokban, általában az otthonról hozott kultúrában, akkor fölzárkózási programot írt elő saját magának – hogy mindazt neki is be kell szippantania, amit maga, mások otthonról már hoztak magukkal –, amit aztán keményen be is tartott?

– Igen, ez így volt. Tudatosan akart elérni sok mindent, és ehhez jött aztán Kövér ideológiája a fideszesekről mint hátrányos helyzetű első generációs vidékiekről. Csak zárójelben teszem hozzá: amikor egy napilapban Kövérről erről interjú jelent meg, akkor fősorolta a Fidesz akkori vezetőit, akik mind vidékiek voltak, és engem kihagyott. Mert én ugyan Gyöngyösi nőttem föl, de bennem ebből nem komplexus nőtt ki, nem hátránynak, hanem előnynek éreztem, hogy ismerem a vidéki kisvárosi gondolkodásmódot is; valamint velük ellentétben én nemcsak a szakkollégiumban éltem bezárkózva, hanem rengeteg barátom, barátnőm volt Pesten, sok időt töltöttem a koleszon kívül is.

Fodor a leszerelése után még hónapokig küzdött a katonaság élményeivel, alig bírt emberek közé menni. S amikor megpillantotta a kollégiumot, az ötvenméteres folyosót a végén tátogó ablakkal, a jobbra-balra nyíló ajtókkal, az volt az első reakciója: – Ezt én nem kérem, nem bírom ki! – és nem volt hajlandó beköltözni a Budaörsi úti koleszba. Ahol Orbán Viktor akkoriban Simicska Lajossal lakott egy szobában, olykor enyhén szólva is kalandosan. Szalma volt behányva a szobájukba, és azon aludtak, mint a dűvadak. Simicska szinte állandóan ivott, és olyankor randalírozott, üvegeket dobált ki

az ablakon. Nagyobb botrány abból lett, amikor egy hajnalig tartó bulizás vége felé Orbán és Simicska kettesben átment egy üvegajtón, anélkül, hogy az nyitva lett volna, vagy hogy az üveget előzőleg eltávolították volna. Mind a ketten többet ittak a kellenél, és úgy sétáltak át az ajtón, hogy útközben rípiyára törték az üveget.

Szóval Fodor Gábor inkább kivett egy albéretet akkori barátnőjével az Orczy tér mellett, és ott lakott jó ideig. Csak a Ménesi úti szakkollégiumba költözött be, az már túlságosan is érdekelte. Az egyetem nagy csalódás volt számára, nem kapta meg azt a szellemi pezsgést, intellektuális miliót, amit várt; viszont a Ménesi úton valami olyasmi kezdődött, amire vágyott.

Olyan icipici szobát kapott, hogy nem is került be mellé más, mondván: abban nem férnek el ketten. Ennek megvolt a maga előnye, a barátnője bármikor ott maradhatott vele éjszakára. Másodévesek lettek, s jött a szobák újraelosztása. A bevett rend szerint először a felsőbb évfolyamosok választhattak maguknak, az elsősök, másodikosok a maradékon osztozkodhattak. Akkor kereste meg őt Orbán Viktor: – Úgy néz ki, itt lesz egy üres szoba, én abba mennék, ha nem foglalják le, nem lagnál-e velem?

– De, nagyon szívesen – felelt Fodor, és úgy is lett, a szoba megmaradt nekik, és együtt költöztek bele. Eleinte kettesben éltek, aztán hármásban, tán fél év múlva került be melléjük Klinger András, ma ügyvéd.

Orbánra a következő két évben nagy hatással volt Fodor. Elfogadta Fodor olvasmányait, orientációit, meg akart felelni az övétől meglehetősen különböző értékrendnek is. Ekkor – persze egyáltalán nem csupán Fodor hatására – lett fegyelmezettebb, céltudatosabb. Munkatervet készített magának, és azokat rendkívül következetesen végre is hajtotta, elvégre jól párosultak saját óriási tudásvágyával. Keményen beosztotta az idejét, készült a jövőre, hihetetlenül fegyelmezetten igyekezett megformálni magát. Ezelősen erős főzárkózási programot készített, és azt be is tartotta.

Sokat beszélgettek, bár egészen másképpen éltek. Fodor rengeteg időt töltött a kollégiumon kívül, filmklubokban, pesti társaságokban; Orbánnak viszont egész élete a koleszban zajlott. Akkor és ott jött össze Anikóval, akivel Fodor is nagyon jóban volt, szerette.

Pezsgő élet folyt a kollégiumban. Sorba meghívták szinte az összes ellenzéki gondolkodót, Szilágyi Sándortól Haraszi Miklóson és Kőszeg Ferencen át Kis Jánosig, be-bejárogatott beszélgetni Demszky Gábor. Kis János volt a legnagyobb hatású: az elképesztő intellektuális felkészültség hihetetlen morális erővel párosult. Orbán és Kövér párhuzamosan arra a kurzusra is járt, amely Marx Tökéjét elemezte. Kövér inkább Csoóri Sándort hívta meg előadást tartani, Kövérben többen éreztek valami averziót a demokratikus ellenzékkel szemben. Inkább amolyan jóra való népi szocialistának tűnt '83-84-85-ben, aki mindent az adott rendszer keretei között képzel el, annak ellenére, hogy egyre inkább látja ő maga is: a rendszer nem úgy működik, amint tiszta elveiben működni kellene.

Csak szegény Stumpf próbált újra és újra ellenállni az ellenzéki erők térnyerésének a kollégiumban, párttag igazgató ütközőzónaként a koleszosok és a hatalom között. Idegőrlő közvetítő szerepét igyekezett a lehető legjobban ellátni, kapott is rendesen innen is, onnan is. Végül is olyan szabadságot préselt ki a bibósok számára, ami akkoriban egyedülálló volt.

Fodor és Orbán között nem okozott súrlódást sem másfajta világlátásuk, sem eltérő érdeklődésük. Fodor akkor még dohányzott, de a szobájukban soha nem gyújtott rá, mindig kiment a folyosóra bagózni. Nem csinált ügyet abból, hogy mindig neki kell kitakarítani; nem azért, mert Viktor lusta lett volna, csak nem volt benne a gondolkodásmódjában, hogy olykor szokás takarítani, néha rácsodálkozott: – Jé, itt rend van! –, de nem zavarta. Abból sem volt konfliktusuk, hogy Orbán esténként hatalmas szál igen bűdös kolbászokat falatozott, mint ahogy abból sem, hogy tudatosan leült, és keményen tanult, míg Fodor csak azzal foglalkozott, ami érdekelte.

Közel két évig laktak így együtt. Elvi viták már kezdtek kialakulni közöttük, az elsőt azóta úgy emlegeti a fideszes folklór: szakmaiság kontra politizálás kérdés. Legyen-e a szakkollégium sokszínű, nyitott intézmény, vagy korlátozódjék a szakmai ügyekre? Fodor azt mondta: tudomásul kell venni, olyan társadalmi közegben élünk, amely rengeteg dologra nem ad lehetőséget, a kollégium szabadság-sziget, meg kell hát becsülni nemcsak a szakmai munkát, de a másféle tevékenységet, érdeklődést is, örülni kell, ha itt foglalkozhatnak sok egyébvel is. Kövér – és a nyomában Orbán – ezzel szemben azt fogalmazták meg: első a szakma, a társadalomtudományok, minden más ahhoz képest csak másodlagos lehet.

A második nézeteltérés az úgynevezett szigorú követelményrendszer bevezetésén tört ki. Fodor Gábor farizeus dolognak tartotta, hogy az a szabály, miszerint csak az lehet szakkollégista, aki ilyen és olyan követelményeket teljesít, őrájuk már nem vonatkozik, viszont az utánuk következőkre igen. Azt mondta: készítsék el a bejövő évfolyamok a maguk játékszabályait, úgy, ahogy ők akarják, ne írják elő nekik a már lassan kimenők, hogy miként kell viselkedniük. – Ne örökítsünk az utánunk jövőkre olyan kollégiumot, amelyben rájuk erőltetünk olyasmit, amit magunkra nézve nem alkalmaztunk! – szövegezte Fodor álláspontját.

– Nem így van! – érvelt Orbán és Kövér –, ha nem írjuk elő a szigorúbb követelményrendszert, akkor itt káosz lesz és anarchia, szétesik a szakkollégium, és nem lesz mit örökölni hagynunk! – Érezhető volt a hozzáállásbeli különbség. Orbánék – akik pedig az elején, '83-ban még azt képviselték: egyáltalán ne legyen felvételi a szakkollégiumba – önfeledt mosollyal akarták előírni a következő generáció számára a saját értékrendjüket, mentalitásukat, a saját szájuk íze szerint szabályozták volna a fiatalabbak életét; csak a saját gondolkodásmódjukat tartották helyesnek és egyedül üdvöztetőnek. Fodor viszont azt

vélte helyesnek, ha az utánuk jövők is megharcolnak a maguk szabályaiért, felfogásukért, ha van levegőjük, játékterük, nem nyomja agyon őket a „nagy generáció”. Fodor végül már azzal is próbált érvelni: ők maguk nem teljesítették azt a követelményrendszert, amit most elő akarnak írni az újaknak, Kövér például egyszer megbukott, egyszer halasztott, így két évfolyamot is duplán kellett járnia. Orbánnak és Fodornak is volt persze jó néhány utóvizsgája, mint a jogon szinte mindenkinek, de nekik legalább nem kellett évet ismételniük.

Mindkét kérdésben eléggé éles volt a véleménykülönbség, és Fodornak fokozódó rossz érzése volt: zsarnoki gondolkodásmódot, akarnok, kizárólagosságra törő hozzáállást érzett Orbánban, hogy csak azt hallja meg, amit akar, nem figyel a mások álláspontjára. Csak azt tartja jónak, amit ő gondol, nem nyitott az ellenérvekre, tehát meg sem hallja azokat.

Ám a vitákat is, az elvi szembenállásokat is elmosta a Fidesz megalakulása. Egy időre visszaállt a korábbi barátság Fodor és Orbán között.

Annak előtte azonban mindkettőjüket újra behívták katonának, előbb Fodort, fél évvel később Orbánt is. Nemigen volt ez akkor már szokás, rendszerint békén hagyták az egyetemet elvégzetteket. Őket nem. Mi több, a tisztok aztán tudatosították is bennük: nem véletlenül történt ez így, annak „köszönhetik” behívásukat, hogy részt vesznek mindenféle ellenzéki mozgolódásokban. Még azt is megsúgták nekik: jelentéseket kellett irkálni róluk, hogy „a rossz társaságba keveredett, megtévedt egyetemisták ráléptek-e a javulás útjára”. Hát éppenséggel nem léptek rá.

Fodor ekkoriban házasodott össze Honecz Ágnessel, aki eggyel fölöttük járt, szintén a szakkollégiumba. Első lakhelyük később jelentős szerepet játszott. Ennek azonban előtörténete van.

Fodor, vidéki gyerek lévén, kertés házban nőtt föl, és nemcsak szerette, de ismerte is a kutyákat, tudott velük bánni. Kis Jánosnak, akivel a kollégiumi években jó barátságba került, volt egy rémesen harcias kutyája, Ruzstem: labradorra hasonlító keverék. Borzasztóan acsarkodó alak volt, mindent megtámadott, ami mozgott. Fodor viszont tudta: erre a látványos fenekedésre is igaz az „amelyik kutya ugat...” mondás, és nem félt tőle, jól kezelte; ő volt az egyetlen, akire Ruzstem hallgatott. Kis János '88 őszén elnyert egy amerikai ösztöndíjat, s úgy döntöttek: az egész család kimegy vele. Ám óriási gondként jelentkezett: mi legyen a kutyával, akihez erősen ragaszkodtak? Nos, Fodor személyében végre találtak valakit, aki nem félt Ruzstemtől – és akinek amúgy is éppen gondot okozott, hogy friss házasként nem szeretett volna a kollégiumban élni –, Kis János fölvetette: volna-e kedvük vigyázni a kutyára, odaköltözni arra az egy évre, amíg ők Amerikában lesznek. Fodorék kapva kaptak az alkalmon, beköltöztek Kis Jánosék társasházi lakásába, a Kelenhegyi útra, három percre a Ménesi úti kolesztól. Ellátták Ruzstemet, vigyáztak a lakásra. Aztán Kis Jánosék hazatértek, ők pedig elkezdtek albérletet keresni, ám vagy három hónapba telt, míg találtak olyat, amely megfelelt nekik, és főként ki is tudták fizetni. Kis Jánossal természetesen e rövid együttlakás elején megegyeztek: ez speciális helyzet, nem fognak megharagudni egymásra, hogy bizonyos határokon túl nem beszélnek meg egymással dolgokat, elsősorban a két párt belügyeit nem. Ezt mindketten tiszteletben tartották.

Orbán már korábban vette el Lévai Anikót; a szülőktől Szolnokon kaptak lakást, ők oda költöztek. Ám Orbánt rögtön behívták katonának. Úgyhogy a sereg és Szolnok között, ha megállt Pesten, mindig Fodoréknál, Kis János lakásában aludt ő is. Éjszakákat beszélgettek át ott, megvitatta a Fidesz aktuális ügyeit. Fodornak akkor már volt autója, egy nyolcévés 1200-as Lada, gyakran ő vitte le Szolnokra a barátját.

Orbán Ruzstemmel is megismerkedett, ha nem is túl nagy élvezettel. Egyik alkalommal, amikor ott aludt Fodoréknál Kis János lakásában, Fodornak reggel korábban kellett elindulnia, mint Orbánnak. Ruzstemet bezárta a kisebbik szobába – Viktornak szólt: be ne nyisson oda, ő idegen a rettenetesen vad kutya számára –, és fölkerelkedett. Csakhogy Orbán véletlenül kicsit meglökte a bezárt szoba kilincset, éppen annyira, hogy a kutya ki tudja nyitni az ajtót. Orbán kiballagott a konyhába, s nekiült szokásos kolbászt falatozni. Az eb viszont rájött, hogy ki tud szabadulni a szobából, ráadásul megérezte a kolbász szagát – és a konyhában termelt. Fogvicsorgatva, morogva figyelte az idegent, kezében a jókora, ínycsiklandozó kolbással. Mind a ketten megdöbbenek. Ruzstem, hogy idegen merészel ide belépni, Orbán, hogy mégis megjelent a rettegett fenevad. Volt benne annyi lélekjelenlét, hogy odadobta Ruzstem elé a kolbászt. A kutya meglepődött, nézett ide-oda, a kolbászra, Orbánra, a kolbászra, Orbánra. Végül a kolbászt választotta. Orbán kihasználta a pillanatnyi alkalmat, kirohant az ajtón, és kulcsra zárta maga mögött. Föltépte a legközelebbi ablakot, és torkaszakadtából üvöltött Fodor után: – Gábor! Gyere vissza, ez a dög kiszabadult! – Fodor szerencsére még csak a kertkapunál tartott, így meghallotta. Visszament, és kiszabadította a barátját.

A Fidesz választmányi ülésén fölvetődött: ez így nem mehet tovább, hogy Fodor, a Fidesz egyik vezetője az SZDSZ elnökének lakásában él. Nem lett volna ezzel semmi baj – talán tényleg nem túl szerencsés, ha két önálló szervezet egy-egy vezetője, úgymond, együtt él –, csakhogy a sutyorgások nem pusztán arról szóltak, hogy ezzel támadási felületet adnak maguk ellen, hanem már arról is, hogy így aztán Fodor mindenfelét kiszivárogtat, elfecseg Kis Jánosnak, talán még ennél több is zajlik kettejük között.

Később, '90-ben például a Fidesz-vezetőség elhatározta: következő nap délután sajtótájékoztatót ismertetik álláspontjukat, hogy támogatják a nagykoalíció létrehozását. Ám másnap délelőtt az SZDSZ sajtótájékoztatót tartott, s

kifejtette véleményét a nagykoalícióról. Kövér ekkor már határozottan és egyértelműen megfogalmazta: Fodor Gábor kijátszotta a hírt a Szadesznek, ők pedig szándékosan megelőzték a Fideszt.

*

Ez már meglehetősen más Orbán Viktor volt, mint a korábbi. Fodor érezte benne a történelmi léptéket, a lehetőséget, de egyre több rossz vonását is látta kibontakozni. Gyakran merültek föl ugyan köztük véleménykülönbségek, s az is felvetődött olykor, hogy ezek mögött mentalitásbeli, gondolkodásmódbeli másság húzódik meg, de Fodor ezeket még nem érezte különösebben fontosnak.

Az első nagyon aggasztó figyelmeztető jel Fodor számára nem is Orbántól, hanem Kövértől érkezett. Kövér és Fodor között mindig is volt feszültség, Fodor később úgy magyarázta: Kövérben a kezdetektől bujkált valamicske kisebbségi érzés vele szemben. Nem pusztán irigyelte Fodor nagyobb népszerűségét, de úgy is érezte, veszélyezteti Orbánt, akire pedig ő, Kövér nagyon hamar föltette az életét, s szürke eminenciásként tűzön-vízen át vitte előre, segítette, nyomta – és befolyásolta. Márpedig az ilyenfajta komplexusok tudnak a legkönnyebben átcsapni gyűlöletbe, ráadásul némi magánéleti rossz érzés is ráakódott az egészre.

Akkor már az V. kerületi Molnár utcában működött a Fidesz-iroda, ott robbant ki egy vita Kövér László, illetve Fodor Gábor és Molnár Péter között a Fideszhez való lojalitásról.

– Ha kell, én ölni is tudnék a Fideszért! – harsogta nekik Kövér.

– Ez tényleg alapvető és súlyos különbség köztünk. Én illet biztos, hogy soha nem tudnék megtenni – válaszolt Fodor. – Én azt gondolom: a Fideszt azért hoztuk létre, mert bizonyos elveket, gondolkodásmódot akarunk képviselni a magyar közéletben. Ha ezt egy idő után esetleg a Fidesz már nem tudja, vagy nem akarja képviselni, akkor nem a feltétlen és vak lojalítás kell hogy vezessen minket egymás iránt!

– Igenis tudjátok meg, én ölni is tudnék a Fideszért! – kötötte az ebet a karóhoz Kövér, és büszkén ki is húzta magát, még a bajuszát sem morzsolgatta mellé.

A Fidesz-közvélemény ekkoriban még csak stíluskülönbségnek hitte az ellentéteket. Sokan reménykedtek abban: nem létezik a vezetőségben lévők között értékrendi másság, csupán az egyiknek ilyen, a másiknak amolyan a stílusa. Fodor mérsékelt, szakértő jellegű, liberális, míg Orbán vagabund, rámenős, radikális, Kövér pedig dühös. Azt világosan látták, hogy ezek nemcsak nyelvezetbeli, de személyiségbeli eltérések is, valamint hogy folyik valamicske személyi rivalizálás is, s ezek összevissza keverednek. Pedig valójában értékrendi és mentalitásbeli különbségek is voltak köztük, ám azok egyelőre viszonylag ritkán jelentek meg markánsan, és még elfedte a lendület, a lelkesedés, a készülődés a választásokra.

Úgyhogy a '90-es választási kampány idejére egyértelműnek tűnt, hogy Orbán és Fodor a két főalak, s a közben prágai letartóztatásával elhíresült Deutsch Tamás lett a harmadik jól szerepeltethető figura. Triumvirátusként jelentek meg a március 15-i ünnepségen is, majd a kampányplakátokon is. Ragyogóan ki is játszották ezt a hármast a kampányban. Deutsch az alternatív, fiatal, még egyetemista, lobogó, lelkes; Fodor a szakszerű, liberális, elemző, mérsékelt; Orbán pedig a dinamikus, radikális rendszerváltó.

Ám a Fideszen belül lassan, fokozatosan és sokáig önmaguk számára sem felismerhetően kezdett kettészakadni két tábor, az orbánisták és a fodoristák, akikben egyre több kifogás merült föl Orbán diktátorstílusa, leegyszerűsítő politikai gondolkodásmódja, Kövér durvasága, a közéletet barát-ellenség ellentéppárra redukáló hozzáállása ellen – és akik Fodorban találták meg az alternatívát. Abban a Fodorban, akire Kövér a választási hajrában azt találta mondani: – Vannak itt, akiknek két párttagkönyv van a zsebükben!

Amint bekerültek a parlamentbe, s elkezdtek, úgymond, profi politikusként dolgozni, fölerősödtek a hozzáállásbeli különbségek. Orbán napi huszonnégy órában volt politikus, azonkívül a foci volt az egyetlen, ami továbbra is érdekelte, de azután már semmi az égardta világon. Míg Fodor számára rengeteg más dolog is fontos maradt: a magánélet, a filmek és más művészetek, a barátok, a könyvek. Aminek eredményeként különbözőképpen kezelték a politikai életben betöltött helyüket is. Fodornak nem volt olyan lényeges egy-egy poszt megszerzése, az előrejutásnak nevezett lépegetés. Amikor frakcióvezetőt választottak, számosan kérték: induljon ő is a jelölésért. Nem tette, egyszerűen mert nem izgatta a dolog. Orbán viszont nagyon-nagyon akart frakcióvezető – majd később pártelnök – lenni. És ebben folyton úgy érezte: Fodor az esetleges akadály, az ellenpólus, a rivális. Sőt, a szíve mélyén tán irigykedett is Fodorra, aki sokkal kisebb erőfeszítéssel, könnyedebben ért el ugyanakkora népszerűséget, mint ő, aki görcsösen hajtott. A Fideszen belül többször is előfordult, hogy a választmányi tagok megválasztásakor Fodor több szavazatot kapott, mint Orbán, az országos politikában pedig népszerűbb, kedveltebb figura volt.

Ám ellentétük nem éleződött ki, nem csapott át sem gyűlöletbe, sem az akár normálisnak is tekinthető vitáknál erősebb

veszekedésekbe. A '90. júniusi kongresszuson – ahol a bázisdemokratáknak nevezett belső ellenzék erősen támadta a vezetőséget, és talán káosz is fenyegetett – Orbán kérte meg Fodort: ő mondjon a kongresszus végén olyan beszédet, amely lehiggasztja a kedélyeket. Vagyis még Orbánék is úgy érezték: szükségük van Fodorra, és tudnak vele együttműködni. Maga Orbán ekkor még nagyon erősen kötődött Fodorhoz, szerette őt, adott a véleményére. Igaz, amikor szervezetszociológiai tanulmányai alapján egy időben azon töprengett: akkor lesz még jobb kettejük együttes munkája, ha a pártvezetésbe behoznak Kövér és ő mellé valakit harmadiknak, Fodor eszébe sem jutott, csak azon töprengett, Ungár Klára vagy Áder János lenne-e a jobb. Végül Áder mellett döntött.

Az első, immár politikai jellegű konfliktus Orbán és Fodor között '90 őszén, az önkormányzati választások előtt tört ki. Tudták, az SZDSZ Demszkyt indítja főpolgármester-jelöltnek, s Kövér földobta: legyen Fodor a Fidesz jelöltje. Többen rögtön akkor úgy vélték: Kövér így akarta semlegesíteni Fodort, kiszorítani az országos politikából, Orbán mellől, úgymond, parkoló-pályára állítani. Fodorban ez föl sem vetődött, neki egészen más megfontolása volt: nem volt kedve ehhez. Életében nem látott közlelől közizagzatást, kicsit meg is ijedt a hatalmas apparátustól – nem vállalta el a jelöltséget. Az teljesen mellékes körülmény volt, hogy Demszky is úgy félt ettől a posztól, mint ördög a tömjénfűsttől.

Fodor fél évvel később tudta meg: ez úgy került a „búnlaistromára”, hogy nem akarta Demszky pozícióit gyöngíteni, tudatosan azzal akarta segíteni az SZDSZ-t, hogy nem hajlandó elindulni. Az SZDSZ-nek pedig a hallgatólagos támogatása sem helyes. Matematikailag sem, mert Fodor hiányában nem adódnak össze a Fidesz és az SZDSZ lehetséges szavazatai, erősebb a két párt külön-külön, mint együtt.

Ungár Klára följánlotta Orbánnak: beszél Fodorral, megpróbálja rávenni, mégis vállalja el a jelöltséget – ám hiába, Fodor megmakacsolta magát, nem lehetett rábírn az indulásra. Orbán ezen nagyon begurult: – Ez SZDSZ-es, és nem fideszes viselkedés! – És nekiállt gyözködni Ungár Klárát, akkor vállalja el ő a főpolgármester-jelöltséget, így lett aztán Ungár Klára Demszky riválisa.

Az önkormányzati választások kampányában tovább romlott a Fidesz és az SZDSZ viszonya, többször alaposan belegyalogoltak egymásba. Amikor aztán a Magyar Hírlapban párhuzamos interjú jelent meg Fodor Gáborral és Kis Jánossal, amelyben ugyan néhány kérdésben vitatkoztak is egymással, de zömében az derült ki, hogy azonos elveket vallanak, azonos értékeket képviselnek, akkor megint fölhördült a Kövér irányította Fidesz-közvélemény. Külön bűnnek minősítették, hogy Fodor engedett olyan fotót leközölni a napilapban, amelyen egymás mellett ülnek Kissel.

Demszky megválasztása után pedig Fodor véleményével szemben – miszerint koalícióba kell menni a fővárosban az SZDSZ-szel – Orbánék tüzzel-vassal megakadályozták a koalíciót. Azt mondták: Demszky úgylis alkalmatlan erre a posztra, hamar meg fog bukni, legyen csak kisebbségben, ráadásul akkor a Fidesznek sokkal nagyobb lesz a politikai mozgástere. Ungár Klára – aki a fővárosi Fidesz-frakció vezetője lett – egyet is értett ezzel, s kívülről hol támogatták Demszkyt, hol nem.

*

'91 elején Sopronban tartották azt a Fidesz-frakcióülést, amelynek feladata volt frakcióvezetőt választani. Kövér nem rejtette véka a véleményét: – Vannak itt többen, akik veszedelmet jelentenek a Fideszre, nem úgy viselkednek, ahogy rendes fideszesnek kellene. Gyakorlatilag árulók. Első helyen Fodor Gábor, mellette Szelényi Zsuzsa, Hegedűs István, Molnár Péter és Kósa Lajos. Úgy viselkednek, mintha az SZDSZ ügynökei, beépített emberei lennének, az SZDSZ szekereit tolják.

Fodor Gábor levegőt is alig kapott a megdöbbenéstől. Kikérte magának: – Felháborítónak, elképesztőnek tartom, hogy Kövér Laci ilyeneket mondjon. Hajmeresztő, hogy ilyen támadásnak köztünk helye legyen. Az elhangzott vádakat mint teljességgel alaptalanokat visszautasítom, és ragaszkodom hozzá, hogy Laci ismertesse a tényeket, amelyekre a vádjait alapozza!

– Hát itt volt például a főpolgármester-választás – felelt Kövér –, ahol tudatosan nem vállaltad a jelölést, csak azért, hogy erősítsd a Demszkyt. Aztán emlékezzetek csak vissza a '90. februári választmányi ülésre, amikor mi délelőtt eldöntöttük, hogy másnap délután sajtótájékoztatót tartunk, hogy reagáljunk egy parlamenti eseményre, és lám, az SZDSZ másnap délelőtt sajtótájékoztatót tartott ugyanarról. Ami ugye nem történhetett másképp, csak úgy, hogy Fodor Gábor átadta a hírt a Szadesznek, hogy ők meg tudjanak előzni minket.

– Természetesen ezekből egyetlen szó nem igaz, ezek aljas vádak, minden tényalap nélkül! – reagált Fodor. – És önmagában az is elképesztő, hogy ezek szerint legalább fél éve, egy éve, Laci, a te fejedben benne vannak ezek a vádak, és egyszer nem jöttél oda hozzám megbeszélni velem, nem szóltál nekem ezekről egyetlenegyszer sem. Nem jöttél oda hozzám, azt mondani: – Ne haragudj, Gábor, de én olyan elmebeteg, paranoid hülye vagyok, hogy azt gondolom, nem történhet véletlenül, hogy mi kitalálunk valamit, és az SZDSZ fél nappal megelőz minket. Mondd meg, kérlek, nem te

mondta el nekik, akár véletlenül, akár szándékosan, mert bennem bizony ez fölmerült? – Akkor is azt válaszoltam volna, hogy ez elképesztő ötlet, de legalább korrektnek éreztem volna az eljárást. De hogy egy év múlva állni elő ezzel, az már vérlázító.

Fodor hihetetlenül fölhaborodott, de igyekezett higgadt maradni. Félrevonta Kövér: – Nézd, Laci! Vérfagyasztó volt, amit előadtál, de nem ez a fő baj. Hanem az, hogy így nem lehet egy közösségben együtt dolgozni, ha így viszonyulunk egymáshoz. Én megpróbálom félretolni a felháborodásomat és indulatomat az aljassággal szemben, és javaslom, beszéljük meg ezt az egészet. Nem a frakció előtt, hanem külön, négy szemközt, vagy Viktorral hármásban. Hogy mik benned ezek a sérelmek, tüskék, ráadásul hátha van még néhány további is. Talán el tudom oszlatni a kételyeidet, a rossz érzéseidet. Próbáljunk meg kulturált emberek módjára viselkedni!

– Nincs ennek semmi értelme! – felelt Kövér. – A probléma ugyanis ott kezdődik, hogy bármit mondasz, én eleve nem hiszek neked.

– Akkor igazad van, ebben az esetben tök fölösleges leülnünk. Valóban nem tudunk kommunikálni egymással, ha neked az a kiindulópontod, hogy semmit nem hiszel el abból, amit mondok. Akkor itt fejezzük be a történetet!

Ennek ellenére aztán Fodor még ott, Sopronban kierőszakolta, hogy Kövér melléüljön egy pohár borral, és próbálják meg tisztázni a félreértéseket. Pontosan ugyanarra jutottak, mint előzőleg. Semmire. Nem értettek egyet sem abban, hogy két ember között fontos megbeszélni a fölmerült konfliktushelyzeteket, sem abban, hogy lehet-e bizalommal közelíteni a másikhoz. Fodor végül kéréssel fejezte be az értelmetlennek bizonyult purparlét: – Laci, újra arra kérlek, próbálj meg nem abból kiindulni, hogy eleve nem hiszel el semmit abból, amit én mondok! Lehet, én hibás vagyok abban, hogy nem figyeltem eléggé erre, de eddig nem gondoltam, hogy ilyen mérhetetlen ellenszenv vagy inkább gyűlölet van benned irántam. De talán a Fidesz érdekében meg tudsz birkózni ezzel. Tegyel egy kísérletet: mondd azt, hátha esetleg igaz az, ami elhagyja a számat, hiszen az égadta világon semmi érdekem nem fűződik ahhoz, hogy hazudjak. Kérlek, változtasd meg a hozzáállásodat, mondd azt: dehogynem, elhiszem, amit Fodor Gábor mond, hiszen miért ne mondana igazat, ha pedig valami nem stimmel, akkor megbeszélem vele, meghallgatom a másik felet, és utána döntöm el, hogy mit gondolok, kinek van igaza. Légy szíves, gondolkodj ezen, és ha hajlandó vagy változtatni a velem szembeni megközelítéseden, akkor szólj nekem, és beszéljünk róla! És akkor folytassuk, ha ilyen módon van értelme!

Kövér nem kereste, nem szót. Soha többet nem beszéltek erről.

Ekkoriban szó nem volt még arról, hogy Kövér lenne vagy lehetne a Fidesz második embere, mi több, nem övezte különösebb szimpátia a Fideszen belül sem, s ettől különösen ingerült volt. Működött ugyan az a tényleges hatalmi centrum a párton belül, amely az Orbán–Kövér–Simicska trió volt. Hiszen például a székházügy már '91-ben elindult, s arról Fodorék semmit nem tudtak. Látszólag még mindig Fodor volt a Fidesz második embere, de pontosan tisztában volt azzal, hogy Orbánra már csak Kövér, Simicska, Bence György és Kovács András hatnak igazán, más senki. Legfeljebb még Anikó, de ő csak valahol egészen a háttérben, otthon.

Fodor persze megpróbált beszélni erről Orbánnal is, aki azonban mindössze ennyit volt hajlandó felelni: – Meg kell érteni a Lacit is! – Vagyis nem válaszolta sem azt, hogy persze, ő is elképesztő baromságnak tartja ezeket a vádakokat, sem azt, hogy ő természetesen egy szót sem hisz el azokból.

Majd Orbánék nekifogtak a kiszorítósdinak. Intő jel volt számukra, ami '91 őszén zajlott le az SZDSZ-ben. Ott felléptek a radikálisok, a Radiszadi; az amúgy is konfliktusokba keveredett Tölgyessy Péter élére állt ennek az új szárnynak, és pont ezeknek a radikális erőeknek a segítségével sikerült pártelnökké avanzálnia. Orbánék tehát nagyon vigyáztak: nehogy valami hasonló bekövetkezzék a Fideszben is, s taktikázásuk során azt is figyelték, valamelyik vezetőtársuk nehogy élére álljon bármilyen mozgolódásnak, és esetleg elsöpörje őket. Úgy döntöttek, inkább félretolják mindazokat, akik alternatívát jelentenek.

Hegedűs István, Fodor konzekvens támogatója volt sokáig az első számú külügyes a Fideszben, az ő területe volt az Európai Parlament. Mígnem – 92 nyarán, amikor éppen külföldön járt, tehát nem volt jelen – frakcióülésein meghagyták ugyan külügyesnek, de elvették tőle az Európai Parlamentet. Aztán létrehozták a kabinetrendszer, a leendő kormány elnökét, amelynek vezetői tehát azok, akik majd a '94-es Orbán-kormány miniszterei lesznek. A külügyi kabinetbe delegálták Szájer Józsefet, akit Hegedűs is, Szelényi Zsuzsa is örömmel fogadott, kaphattak volna sokkal rosszabbat is. Orbán és Áder készítette el a választmány számára a kabinetekről szóló előterjesztést, azzal az apró trükkel, hogy rögtön előírták: arról csak egyben lehet szavazni, tehát nincs vita külön-külön személyekről, hanem együtt döntenek a rendszerről és az Orbánék által jelölt nevekről. És a külügyi bizottság élére nem e poszt egyértelmű várományosát, Hegedűs Istvánt, hanem Szájert javasolták.

Szelényi Zsuzsát – Fodor másik hívét – pakolták ide-oda, egyik parlamenti bizottságból a másikba, kinyomták a külügyes területről, és betették a szociális bizottságba, ami őt köztudottan egyáltalán nem érdekelte. Molnár Pétert többször megpróbálták leváltani a kiélezett médiaügyek miatt fölértékelődött parlamenti kulturális bizottságból, ez sokáig nem sikerült, de '93 nyarán igen, együtt Hegedűssel.

Ehhez kitalálták a Challenge-rendszert, a küzdelemre kihívás szisztémáját: bárki jelentkezhet bármilyen posztra, előadhat bármilyen indoklást – és puff, azonnal szavazás! S mivel ekkor már blokkban zajlottak a szavazások – egy tömb az orbánisták, egy a fodoristák; Orbánéknak pedig megbízható többségük volt a frakcióban –, Hegedúst fölváltották Rockenbauer Zoltánnal, Molnárt pedig „fölbuktatták” az alkotmányügyi bizottságba, ezzel elvéve tőle a látványos médiaügyeket.

Orbán és Kövér külön-külön sokakkal leült, és alkukat kötött: – Te ne ezt csináld, hanem amazt! – és így alakították át fokozatosan a belső erőviszonyokat, történetesen mindig a Fodor-szárny gyengítésére. Folyamatosan támadták a Fodor Gábor és Molnár Péter vezette Narancs-alapítványt is: – Miért ide adtak pénzt, miért nem oda? Miért támogatjátok a Tilos Rádiót, ami törvénytelen? – miközben csak attól tartottak, hogy a Narancs-klubok hálózatából alternatív szervezet nőhet ki. Benyomták Tirts Tamást amolyan politikai ellenőrnek, de nem sikerült átvenniük a hatalmat.

Kezdetben a frakciónak volt tanácsadó testülete, bár úgy hívták ezt, a frakcióvezetés tanácsadó testülete, ami azért kicsit furcsa megfogalmazás volt, hiszen hivatalosan nem létezett olyan, hogy frakcióvezetés. Orbánnak mint frakcióvezetőnek voltak helyettesei, mert kellett hogy legyenek, de ennek nem alakították ki semmilyen hivatalos szervezeti keretét. Igaz, Fodor Gábor nem lett frakcióvezető-helyettes, de csak úgy elmismásolva, nem kimondva, hogy az nem jó, ha Fodor helyettes, éppen csak így alakult.

E testület kötődését jól érzékelteti Bence György sokkal későbbi, 2000-es elszólása, aki így fogalmazott egy interjúban: ő már '90-től Orbán Viktor pártelnök tanácsadója volt. Miközben a Fidesznek egészen '93-ig nem volt elnöke. Nos, Bence, Kovács András, Such György, majd Amerikából hazatérve Fellegi Tamás olyaténképpen volt a frakcióvezetés tanácsadója, hogy informálisan egyértelműen Orbán volt a főnökük. Ez a testület aztán átkerült a frakcióból a pártba, és ott már akadálytalanul válhatott valóban kizárólag Orbán szakértői teamjévé, agytrösztjévé. A frakcióban egyre kevésbé folyt érdemi vita, mind kevesebb szakértői anyag érkezett oda, aztán már nem is voltak írásos előterjesztések, majd nem jöttek szakértők, hanem Orbán tett meg mindent javaslatot. Fokozatosan leértékelték, egyre súlytalanabbá tették a frakciót, és egyre kevesebbet is foglalkoztak vele. Előbb degradálták, aztán meg nem érdekelték őket, mivel már nem volt komoly jelentősége.

'92 elején, a pécsi kongresszusra ugyanis Orbánék kitalálták: nem jó ez így, hogy a parlamenti frakció hozza meg a legfontosabb döntéseket, és a pártvezetőség elsúlytalanodott. – Vissza kell tenni a hatalmi, döntési centrumot a pártválasztmányhoz! – szólt a szöveg, miközben a fő cél az volt, hogy lejjebb szorítsák a frakciót, amelyben túl sok volt a számukra a fodorista, még ha kisebbségben voltak is, és fölé emelni a választmányt, ahol sok az Orbánnak és Kövérnek kiszolgáltató, tehát híven szolgáló nem képviselő fiatal.

Fodorék ezt elvi megközelítésben is ellenezték, helytelenek tartották, hogy a frakciótagok árásszák el a pártvezetőséget, ott hadd nőjön föl a második vonal, a frakcióban pedig összesen huszonketten vannak, annyian még normálisan meg tudnak beszélni mindent. – Csak megint kitért rajtatok az állandó átszervezési mániátok! – próbálkozott Fodor és Hegedűs, akiket nagy vita után leszavaztak. Majd Orbánék mind jelöltették magukat a választmányba, míg Fodorék – mondván: ha ők ezt a súlypontáthelyezést elvileg helytelennek tartják, akkor az az etikus, ha nem is vesznek részt benne – nem. Ez döntő hiba volt. Elképesztő politikai naivitással nem azt választották, ami praktikus az egyetlen helyes lépés lett volna: ha már átvonul a frakció magja a pártvezetésbe, akkor vonulunk mi is. Ehelyett továbbra is elvszerűek maradtak: amit ellenezünk, abba nem szállunk be. És nem jelöltették magukat a párt választmányába.

A döntési centrum átkerült a pártvezetéshez, ahol aztán – szervezeti, anyagi, üzleti, Simicska-keverési ügyekben – Fodor Gábor ottmaradt egy szál magában, támogatók nélkül. Ő pedig már annyira undorodott az egésztől, hogy gyakran el sem ment az ülésekre, konfliktuskerülő természetével sok olyasmit nem tett szóvá, amit helytelenített, vagy legalábbis nem harcolt körömszakadtáig. Hiába, ismét előkerült, és a korábbiaknál súlyosabbá vált, hogy Orbánék reggeltől éjszakáig csak a politikával foglalkoztak, míg Fodor sok mással is, neki fontosak voltak a nagy dumapartik, a színház, a koncertek, a társasági és magánélet is. Ráadásul ebben az egyre rémesebb belső légkörben – állandó ellenszélben, kiutálásban, főellenség szerepkörben – természetes módon romlott a motivációja is arra, hogy nagyon aktív legyen. Az Orbánék által ellene megteremtett hangulat abban tette érdekeltté, hogy minél több dologból kivonja magát, hogy hátrahúzódjék, s így kevesebb ütközésbe szaladjon bele. Kövér persze ezt kitűnően ki is használta, kezdte terjeszteni: Fodor nem dolgozik rendesen, lusta, nem vesz részt az ügyekben. Hogy a fideszes képviselők közül egy csomóan éveket töltöttek számítógépes játékokkal és lötyögéssel, az nem számított; de a veszélyesen népszerű Fodornál megbocsáthatatlan, ha nem ugyanolyan munkabuzi, mint a megszállottak. Miközben egyébként nagyon sikeresen szerepelt mint a parlament kisebbségi és emberi jogi bizottságának elnöke, rendszeresen összeült szakértőivel, állandó kapcsolatot tartott a terület összes szervezetével.

Mindazonáltal Fodort néha saját hívei is noszogatták aktívabb fellépésre, s ő erre nem mindig hajlott. Azon a pécsi Fidesz-kongresszuson, ahol a többiek mind kimaradtak a vezetésből, Vágvolgyi, Molnár, Hegedűs, Vig Móni együtt nógatta: oké, ne bírálja a Fidesz fő vonalát, ne legyen újabb balhé, de mondjon olyan beszédet, amely világossá teszi, hogy ez a csapat sok mindenben mást képvisel, másképpen gondolkozik. – Jelenítsük meg magunkat! Mutassuk meg, hogy létezik alternatíva! – kérelték, de Fodor az egész kongresszuson egyáltalán nem szólalt föl. Ez pedig csökkentette

támogatói körét, hiszen nem került sor arra, hogy Fodornak is legyen látványos sikere.

'92-ben egyre romlott a Fidesz viszonya az SZDSZ-szel; Fodor ezen állandóan próbált javítani, de teljesen sikertelenül. A Fidesz közvélemény-kutatásokon elért negyvenszázalékos rokonszenv-indexe elvakulttá tette a fiúkat. Fodor és a körülötte lévők újra és újra azt mondták: – Vigyázzunk, ez csak rokonszenv, egyáltalán nem biztos, hogy ez ugyanilyen választási eredménnyel is járna! Valószínűleg sokaknak nagyon helyesek vagyunk, szeretik a fiatalságunkat, de nem feltétlenül akarják harmincévesekre bízni az országot.

Kövér és csapata ebben az érvelésben annak fedezte föl újabb bizonyítékát, hogy Fodorék nem jó fideszesek, nem bíznak eléggé a saját pártjukban, ha nem hiszik el a jó választási szereplés lehetőségét.

Közben '91 nyarán Fodor és Ungár Klára elnyerték a German Marshall Fund ösztöndíját amerikai politikai tanulmányútra. Orbán azonnal szóvá tette Ungárnak: miért Fodorral megy, miért nem majd kicsit később vele. Keveredett ebben a férfiféltékenység és a belső hatalmi megfontolás, ám Ungár rögtön visszaverte: ő nemsokára kicsúszik a felső korhatárból, most tudott gondoskodni arról, hogy a fia addig az apjával legyen, meg egyáltalán, micsoda hülyeség ez!

Amikor aztán hazajöttek, Orbán többször is próbált – igaz, nem tolakodóan – érdeklődni: nem kerültek-e túlságosan közel egymáshoz. És a kérdései mögött nem lehetett pontosan tudni: pusztán arra gondol-e, végérvényesen egy székértáborba kerültek-e, netán szövetséget kötöttek-e egymással, vagy arra is: lefeküdtek-e egymással. Viszont sokat kérdezősködött Ungártól arról: Fodor mi mindent művelt odakint, kikkel találkozott, milyen külön programokat kért magának. Ungár viszont ezek elől is kitért: külön szervezték a programjaikat, alig voltak együtt. Ő akkor még csak azt érezte: erős rivalizálás folyik a két fiú között. Többször megerősítette Orbán számára, hogy őt kedveli jobban, ő a fontosabb számára – mindaddig, amíg ki nem derült: ez nem pusztán versengés, hanem sokkal több annál.

*

És nemsokára kezdődött a '93-as debreceni Fidesz-kongresszus előkészítése. Több ütközés zajlott ennek során is. Az első a szervezeti és működési szabályzat azon pontján, amely a parlamenti választásokra készülődés jegyében rendezte a képviselőjelölt-állítás rendjét. Abban furcsa módon nem volt különösebb vita, hogy esetleg előfordulhat: valamelyik zabolátlan helyi Fidesz-csoport olyan jelöltet akar állítani, aki, mondjuk, örült, vagy mindegy, micsoda, de káros lehet, ha valóban jelöltté válik. – Ezt mindenképpen meg kell tudnunk akadályozni, lennie kell felső kontrollnak! – kardoskodott Kövér. – Szétverheti a pártot néhány rossz jelölés, nem szabad a helyi csoportoknak teljesen önálló jogot adni az országos vezetőség beleszólása nélkül! Jó szándékból és sima hülyeségből is lehet hatalmas károkat okozni!

– Rendben – engedtek a fodoristák, leküzdve az antidemokratikus eljárás miatti rossz érzésüket. Ám Kövér olyan tervezetet dolgozott ki erre, amitől elhűltek:

– Egyeztető bizottságokat hozunk létre, ha konfliktus van a helyi Fidesz-csoport és az országos vezetőség között. A bizottságnak legyen tagja a pártelnök, a kampányfőnök, a frakcióvezető, és delegáljon még két tagot a frakció és kettőt a választmány. A helyi csoport képviselője pedig megjelenhet és főlzólalhat e bizottság előtt, és tisztázzuk a dolgokat.

– Ne hülyéskedj, Laci, ez teljes képtelenség, nem bánhatunk így egy helyi Fidesz-csoporttal, ez megalázó!

– Na jó, akkor valószínűleg nem jó a bizottság elnevezése! – közölte Kövér, és úgy vélte: a név megváltoztatásával meg is lehetne oldani a dilemmát.

Előre eldöntött tény volt: ezen a kongresszuson – szemben az eddigi gyakorlattal, miszerint kizárólag kollektív vezető testületek lehetnek – pártelnököt választanak. Még '92 decemberében került ez szóba, egy egész hétvégén át tartó frakcióülésen. Az indoklás úgy szólt, valóban pártként kell most már viselkedni, az összes többi pártnak is van elnöke, és működnek helyi elnökök is, nem lehet ebből a sorból kilógni.

– És akkor beszéljünk arról is, ki legyen a pártelnök! – hangzott az álnaiv felvetés. Áder javasolta Orbánt.

– Én vállalom, ha úgy alakul! – Viktor nem lepte meg a jelenlévőket.

– És más javaslat van-e? – érdeklődött Kövér. Csönd lett, nem szólt senki. – Gábor, te vállalnád, ha arról lenne szó? – szegezte a kérdést Kövér Fodornak.

– Nem, én nem vállalom! – jelentette ki Fodor Gábor, majd közölt még valamit, amit pedig nem is kellett volna. – Nem érzem magam alkalmasnak erre. – És nem tette hozzá, hogy most és amiatt, hogy a frakcióban is, a pártban is úgy viszonyulnak hozzá, ahogy, amikor kiszorítósi folyik ellene és barátai ellen. Kövér természetesen később alaposan kihasználta ezt az elhallgatást, szerencsétlen megfogalmazást. Utóbb – ő, aki Fodorékat állandóan azzal vádolta, hogy kiszivároztatnak – egy interjúban szépen elmesélte: – Fodor Gábor maga jelentette ki, hogy nem tartja magát alkalmasnak a pártelnöki posztra.

Fodor ugyanis jó előre eldöntötte magában: nem akar a Fidesz elnöke lenni, Orbánt fogja támogatni e poszt elnyeréséért. Ebben legnagyobb mértékben a baráti érzés vezérelte: – Ha Viktor ennyire ambicionálja, hogy ő lehessen az elnök, hát legyen, nekem ez sokkal kevésbé fontos! Neki ez élet-halál kérdése, nekem egyáltalán nem az. – Rádadásul úgy érezte, adott pillanatban Orbán erősebb is nála, nem sokkal ugyan, de több a támogatója. Úgyhogy a jelölőbizottságnak időben bejelentette: nem indul, nem akar pártelnök lenni. Választmányi ülésen is szerepelt a kérdés, s Fodor ott is közölte: támogatja Orbán Viktor pártelnökké választását. Hegedűs István ugyan szóvá tette: pont a Fideszben mégiscsak disszonáns, hogy egyetlen jelölt legyen, eladdig oly nagyon adtak a demokratikus játékszabályokra – de már olyan nagy volt a hisztéria, hogy ezt pillanatok alatt lesöpörték az asztalról. Borzalmas hangulat volt már „berkeken belül”, tényleg a bolsevik pártokban uralkodott utoljára ilyen légkör.

És Fodor elmulasztotta e döntését megbeszélni elvbarátaival. Akik pedig valószínűleg fölvetették volna azt, ami neki magától eszébe sem jutott: jó, de kérni kell valamit cserébe. Ha megkérték volna a támogatás árát –például, hogy akkor viszont legyen Fodor a választmány elnöke, vagy akkor ne Kővér legyen a frakcióvezető, hanem Szájer, vagy Hegedűs maradjon meg a külügyi bizottság alelnöke –, azt Orbánék valószínűleg eben a helyzetben megadták volna. Ám Fodor mindenfajta ellenszolgáltatás igénylése nélkül belement Orbán elnökségébe. Aki így a tőle megszokott módon előrenyomult, harc nélkül területet nyert. Gond nélkül megtehetette, hogy aztán Kővért jelölje frakcióvezetőnek.

A Fidesz V. kongresszusát '93. április 13–18. között, Debrecenben tartották. A párt olyan csúcson volt, amiről ők maguk sem álmodtak, a közvélemény-kutatásokon 40 százalék mondta: ha most lennének választások, a Fideszre szavazna. A kongresszus alaphangulata is az volt: nyerni fogunk, kormányzásra készülünk.

Mindazonáltal a kongresszust beárnyékolta a vezérkar Orbán–Kővér szárnyának félelme: elindul-e mégis Fodor Orbánnal szemben elnökjelöltként? Volt ugyan, aki valamelyik szekcióülésen odasodródott Orbán mellé, és súgva megkérdezte: – Te, Viktor, tényleg elfogadtatok határozatot, hogy csak te lehetsz az elnök? Miért jó ez? Miért nem lehet többes jelölés, ami mégiscsak demokratikusabb?

– Mert borzasztó szoros a meccs – súgta vissza Orbán –, 50-50 százalékra állunk.

– És az miért baj? – kötötte az ebet a karóhoz a kíváncsi küldött. – Ha csak egyetlen szavazattal nyersz, akkor is legitim versenyben győzöl.

– De a Gábor nem kiszámítható, nem megbízható! Cinkelt lapokkal játszik, nem tudhatjuk, mire kényszeríthet minket.

– Te, ide figyelj, ez olyan komcsi dolog, hogy egy jelöltből egyet lehet választani, olyan, mint a KISZ-kongresszusok voltak!

– Áh, hülyeség, így kell ezt csinálni, bízd ránk, tudjuk mi jól!

A választás előtti egész éjszaka lázas számolgotatás folyt: melyik megye miként szavazna, ha Fodor mégis elindulna, biztos-e a legalább 55:45 százalék Orbán javára, kiket kell még „kézbe venni”, ha Fodor nem tartja be az egyezséget, hogy nem jelölteti magát. Orbán kétféle beszéddel készült az elnökválasztásra. Az egyik arra szólt, ha mégis verseny van, a másik arra, ha ő az egyetlen jelölt.

És Fodort – ott, a kongresszus alatt is – rengetegen kérték: induljon mégis harcba az elnöki posztért. – Nem lehet hagyni, hogy Viktor legyen a párt elnöke! Rendben van, legyen ő a miniszterelnök-jelölt, de ha a pártnak is ő lesz az elnöke, ha minden átcúsúszik az Orbán–Kővér duó kezébe, akkor vége a pártdemokráciának! – jelezték nagyon sokan, hogy ők is látják: ezek autoriter, antidemokratikus gondolkodású fiúk.

– Nem! – felelt Fodor a csapatokban érkező, öt indulásra noszogatóknak –, én is Viktort támogatom, most ebben a helyzetben őt kell megválasztanunk, és aztán mindent meg kell tennünk, hogy így is megőrizzük a pártdemokráciát.

Utolsó nap volt a választás. Deutsch Tamás fölült a sportcsarnok karzatára, a vendégek – Fellegi Tamás, Kéri László, Sárközy Tamás, Stumpf István, még néhány más – közé, és végig Fodort szidta: – Ez a szemét képes az utolsó pillanatban is megszegni az alkut, ez a mocsok el fog indulni!

Kósa Lajos elnökölt. Elhangzott a jelölőbizottság ajánlása: legyen Orbán Viktor a párt elnöke. Nagy ováció, ünneplés, ahogy kell. És elhangzott a nagy kérdés: – Van-e más jelölt?

Nagy csönd. Majd valaki bekiabált: – De hát Fodor Gábor is jelölt! – Zavar támadt. Keresztbe-kasul beszélt mindenki, néhány ordibálás elnyomta a mikrofonba beszélők hangját is:

– De hát nem lehet más jelölt! – lehurrogás, bekiabálások, hirtelen senki nem tudta, most mi lesz. Kósa Lajos próbált megoldást találni:

– Meg kell kérdezni Fodor Gábort, vállalja-e a jelölést! Gyere ki, Gábor, mondd meg, vállalod-e! – Csakhogy nem jött ki senki. Ott ült az egész kongresszus, csomóan teljes pánikban: most omlik össze az összes terv. És egyre nagyobb csönd, mert az emelvényen nem tűnt föl senki. Teltek a másodpercek, egyre nagyobb lett az ijedelem és a kínos hallgatás, Kósa már vagy negyedszer mondta: – Fodor Gábor akkor jöjjön ki, és nyilatkozzon! – De nem jött. Fodor ugyanis nem volt bent a teremben. Valami cérnavékony hang szólalt meg végre:

– A Gábor kint a ruhatárnál beszélget valakikkel.

– Hát akkor szaladjon ki valaki, és szóljon neki! – fogta praktikusra az elnöklő Kósa Lajos. Legalább négyen indultak el, és futottak ki a teremből. Ám tovább teltek-múltak a fél és egész percek, a sportsarnok levegőjében már rég megállt a kés, szikrázott a feszültség.

Végre belépett a szőke herceg. A Fodor-pártiak kicsit előredőltek, készültek a bejelentést követő vastapsra, az Orbán-hívek pedig lélegzetvisszafojtva várahoztak.

– Gábor! – szólította meg a langaléta politikust Kósa –, akkor nyilatkoznod kell, hogy vállalod-e a jelöltséget!

– Az elnökségre? – kérdezett vissza Fodor, természetesen nem az elnöki tisztségre, hanem a kollektív testületre, az elnökségre gondolva. Hiszen addig nem volt bent a teremben, nem követte az unalmas formális eljárást, nem tudhatta hát, hogy még nem az elnökség, hanem csupán az elnök megválasztásánál tartanak.

– Igen, az elnökségre! – felelt a szintén az elnökségben ülő Trombitás Zoltán.

– Természetesen! Vállalom – jelentette be mosolyogva a szép szőke herceg. Előbb döbbsent, szikrázó csönd, majd – mint fölrazott pezsgősüvegből a dugó – fölrobbant, kilőtt a kongresszusi küldöttek jó részéből a lelkesedés. Fölpattantak sokan – körülbelül a küldöttek fele –, sikítottak, vastapsban törtek ki, ujjongtak, éljeneztek. Deutsch fönről sebesen számolni kezdett: melyik megye ünnepel, melyik nem, 60-40, 55-45, na, mi lesz ebből? Ám nem tartott sokáig a hejehuja. Fodor megpillantotta Orbánt: halottsápadtra váltan, mindkét kezével olyan erővel markolva az asztalt, hogy egészen kifehéredtek az ujjai, vérben forgó szemekkel, gyilkos nézéssel. Majd észrevette: Kövér is szemmel láthatóan pillanatokon belül szédurran, lehajolt, és a táskájában kotorászott. Fodor ebben a pillanatban rádöbbsent: itt valami félreértés történt. Bevillant az agyába: Kövér revolvért húz elő a táskájából, és lövöldözni kezd. Visszanézett az elnöklő Kósa Lajosra, aki magába roskadt, az arcára ez ült ki: – Istenem, vége a karrieremnek!

Fodor visszakérdezett Trombitásra: – Bocsánat, lehet, hogy félreértettem valamit, miről van szó? Zolikám, nem az elnökségről van szó?

– De, az elnökségről! Hát hogy az elnökjelöltséget vállalod-e? – hebegett Trombitás.

– Az elnökjelöltséget, vagy a jelöltséget az elnökségbe?

– A jelölést az elnöki posztra!

– Ja, az más! Köszönöm szépen az ünneplést, nagyon jólesett, nagyon kedvesek vagytok, de sajnos le kell hűtenem a kedélyeket. Én azt hittem, az elnökségi tagságról beszélünk, mert az elnökségbe való jelölést, azt vállalom; de hát az elnökjelöltséget, azt nem! Azt hittem, az elnökségbe való jelölésről van szó.

És amint a kilőtt dugó után az először fölhabzó pezsgő pár pillanat múltán – lelohadt minden és mindenki, ami és aki az imént még pezsgett. Megszégyenülten leültek az ünneplők, csönd telepedett a tapsorkán helyébe, az Orbán-hívek sem tudtak ujjongani ide-oda csapódó érzelmeik súlya alatt. Orbán elengedte az asztalt, és bár megkönnyebbülten hátradőlt, a szemében megmaradt a mindent elborító gyűlölet. Kövér visszacsukta a táskáját a földre.

Fodor még egy pillanatig álldogált az emelvényen, és az jutott eszébe: – Egészen biztos, hogy Kövér számára ez újabb bizonyíték lesz az aljasságomra. Soha nem fogja elhinni, hogy ez véletlen félreértés volt, azt fogja mondani, direkt csináltam.

– A jó kurva anyját, a szemét ripacs, még itt is az utolsó pillanatig játszik velünk! – örvöngött Deutsch fönt, a karzaton.

– Ugyan már, Tomi, ne hülyéskedj! – csitították a mellette ülők –, ezt nem lehet eljátszani! Ilyen tempóérzéke senkinek nincs, úgy el lehetne szűrni, hogy rögtön kiderül; ez biztos, hogy nem szándékos volt!

– Azt te csak hiszed! Meg akarta mutatni a szemét, hogy ha akarja, a párt fele mögötte van – tajtékzott tovább Deutsch.

Amikor aztán a választás végeztével szedelőzködött a kongresszus, mindenki pakolta össze a cuccát, Kövér ottmaradt egyedül a nagy sportsarnok küzdőterén. Harapdálta a bajuszát, sütött belőle a feszültség: – Ez a tróger, megalázott minket, ezzel nem lehet együttműködni, a rohadék, szórakozik velünk! – mérgelődött még mindig.

Néhány embernek mindez intő jel volt: hiába hitték azt a Fideszről, hogy ők másmilyenek, ők végre tényleg tiszták – a fenét! Ekkor derült ki: a legjobb úton haladnak, hogy pontosan ugyanolyan hatalomtechnikai gépezetet működtessenek, mint az összes többi. Ekkor jöttek rá többen: iszonyatosan kevés idő kell már csak ahhoz, hogy a Fidesz ugyanolyanná váljék, mint az MSZP, az SZDSZ vagy bármelyik másik párt. Akik abban reménykedtek, ezek a fiúk, majd amikor hatalomra kerülnek, valami egészen más Magyarországot teremtenek – most kezdték el sejteni: csalatkozni fognak. Sokan azt mondták: az az irány, amerre a fiúk elindultak, katasztrófa, nem vezet sehová. Felelhetik ők erre: nem ők tehetnek róla, mások terelték, kényszerítették a Fideszt ebbe az irányba. Ez nem igaz. Egyrészt annak, akit hülye irányba mozgatnak, nem kötelező hülyének lennie, azzá válnia; másrészt nem is igaz, hogy terelték őket, ők maguk választottak útirányt.

Fodor már a kongresszus alatt eldöntötte magában: ő igazán maximálisan megértően viselkedett Orbánék összes komplexusával szemben, a normális határon messze túlmenően is segítőkész volt, támogatta Orbán elnökké választását – most cserébe ő is kér valamit, ha nem előre, legalább utólag. Kövér és Orbán már annyira eltávolodott eredeti közös eszméiktől, hogy azt gondolta: ezt nem hagyhatja, meg kell próbálnia kiellensúlyozni.

Egy héttel a kongresszus után, vasárnap délután elhívta Orbánt az Angelika presszóba. – Viktor! Megtörtént a

kongresszus, te vagy az elnök, gratulálok, örülök neki. Támogattalak, nem indultam el ellened. Ezért elvárom tőled, hogy cserébe te is támogass engem, hogy én legyek a Fidesz választmányi elnöke. Ha nem teszed, akkor nem viselkedsz becsületesen, és tönkre fogod tenni a Fideszt! Azt gondolom ugyanis, hogy a Fidesznek mind a kettőnkre szüksége van. Nélküled is kevesebb lenne, de énnélkülem is kevesebbet érne. Legyen számodra világos alternatíva: ezt várom tőled!

Orbán ezt nem kalkulálta be, majd leesett a székről, úgy megdöbbsent. Először jó ideig nem is tudott reagálni. Majd nagy nehezen magához tért: – Azzal egyetértek, hogy mindkettőnkre szüksége van a Fidesznek, ha most valamelyikünk kiszállna, az pont a választások előtt 10-20 százalék népszerűsége hozna. De a válaszom: nem! Nem foglak támogatni! Igen, te tényleg támogattál engem az elnökválasztásnál, de ez most nem érdekes, ezen már túl vagyunk. Viszont ha te lennél a választmány elnöke, kétféle lenne a párt, két irányba menne.

– Nem, Viktor, nem menne két irányba. Csak akkor menne kétfelé, ha folytatnánk ezt, ami most van. Éppen az lenne a jó, ha nekünk, kettőnknek kellene megegyezésre jutni. Én azt gondolom: eddig abszolút toleránsan és baráti viszonyultam hozzád is, mert tényleg nagyon sok mindent értekelek, elismerek benned, de most olyan helyzet van, hogy nekünk kettőnknek politikai kiegyezésre kell jutnunk. Én erre kész vagyok. Ennek az az alapja, hogy én legyek a választmány elnöke. Egy irányba megyünk, egy irányba húzunk: mi vagyunk a párt vezetői. Te az egyes számú, én a kettős számú. Erre hajlandó vagyok. De arra nem, hogy teljesen kiszoruljon a Fideszből az a gondolkodásmód, amit én képviselek, egyáltalán nem egyedül. Arra nem vagyok hajlandó. És azt gondolom: rosszul gondolkodsz, ha azt hiszed, ez a Fidesznek hasznára válnék.

– Nem! Nem akarom, hogy te legyél a választmányi elnök! – cövekelt le magát Orbán feldúltan, idegesen.

– Jó, Viktor, nem kell ezt most eldönteni. Arra kérek, gondolkodjál ezen, én rá fogok kérdezni néhány nap múlva, mire jutsz, mert szerintem nagy ostobaságot követsz el, ha nem változtatod meg a véleményedet.

– Jó – felelt a pártelnök, és nagyon zavartan távozott. Mindenre számított, csak erre nem. Néhány nap múlva Fodor valóban rákérdezett, s Orbán ugyanazt felelte: – Nem! Nem vagyok hajlandó támogatni téged!

– Akkor viszont magadra vess, Viktor! – mondta Fodor, és elindult a választmányelnöki posztért. Orbánék hisztérikusan, iszonyú agresszívan reagáltak erre. Kövér vezette a hajcihőt:

– Micsoda aljasság ez Gábertól! Szét akarja szakítani a pártot! – és megindult a szokásos Kövér-attak. Sorban megfenyegették a pártszervezeteket és az akkor már parlamenti képviselőségre vágyakozó fiatalokat. Ha már nem is negyven, de még mindig harminc százalék fölött állt a Fidesz, tehát a legpesszimistább jóslatok is száz fő körüli frakcióra számítottak, s erre a száz helyre sokan aspiráltak. – Ha el akarsz érní valamit, például bent akarsz lenni a következő parlamentben, akkor nem szabad Fodort támogatnod! – hangzott a Kövér-ukáz szép sorjában mindenütt. Több megyei Fidesz-elnökkel közölték: – Ha Szájert támogatód Fodorral szemben, akkor te szerepelsz a megyei listán az első helyen. Ha viszont Fodort, akkor rajta sem leszel a listán, és nemcsak arra számíthatsz, hogy semmiféle karriert nem futsz be a Fideszben, de még a családodat is megnézik, nekik is kellemetlenségeik lesznek ebből! – Utóbbiról senki sem tudhatta: csupán APEH-vizsgálatot jelent-e, vagy mást, többet is, amibe aztán bármi beleférhet.

Megtámadták Hegedűst, hogy azért akart bent maradni a külügyi bizottságban, mert az sok pénzzel jár. A Trombitás keresi a legtöbb pénzt a frakcióban – az más, annak megvan a maga oka, neki több fronton kell teljesítenie. Aztán azzal is vádolták, hogy rendszerint hazudik. Molnár Péterről azt terjesztették: soha nem zár le semmilyen ügyet, minden szétfolyik körülötte, ugyanakkor nem önálló személyiség, csak Fodor Gábor bábja. Fodor pedig nem dolgozik rendesen, viszont kiszivároztat mindent az SZDSZ-nek is, a Magyar Narancsnak is, tudatosan tartja fenn magát a médiában a „jó fideszes” képet, azért, hogy mindenki fölvetődjék: akkor nyilván Orbán a rossz fideszes.

Pedig Fodorral szemben hosszú ideig nem is volt ellenjelölt. Fölvetődött Áder János neve, de rögtön kitalálódott: ő foglaljon el inkább valami zavaros ügyvezető alelnöki posztot. Végül Szájert találták ki, aki pedig ódzkodott, nem akarta, tisztában volt vele, hogy általában Orbánék tehetetlen bábjának tekintik.

Egészen '93 nyaráig Orbánék mindig azt mondták: Fodor Gábor nem létező alternatívát képvisel. Majd hihetetlen sebességgel változtattak ezen, és új szöveg jött: ha Fodor fontos pozícióba kerülne, kétféjűvé válna a párt. Ha pedig túl nagy hatalmat kapna, annak az lenne a vége, hogy a Fidesz, mire fölébredne, bent találná magát a koalícióban az MSZP-vel.

Ungár Klára megpróbált közvetíteni, konfliktuskezelőként működni. Nem Fodor kérte meg erre, ő maga tartotta fontosnak, s abban bízott: talán ő meg tudja győzni Viktort. A Parlament folyosóján Orbánnal együtt mentek az ülésterem felé, s fölvetette: – Az rendben van, hogy te vagy az elnök, de most te kínáld föl Fodornak, hogy legyen ő a második ember, a választmányi elnök! Ez lenne az elegáns is meg a hasznos is.

– Szó nincs róla! – szegült szembe Orbán azonnal. – Ezt már Gábor is fölvetette, ráadásul majdhogynem zsarolva, de neki is megmondtam: ne is álmodjon róla, hogy választmányi elnök lehet.

– De Viktor, hát ez olyan dolog, hogy különböző embereknek, különböző arcoknak kell lenni! Nem is neki kellett volna ezt fölvetni, hanem neked.

– Szó nincs róla! – kötötte meg magát Orbán. – Egyébként is, Kövér Laci azt mondta: ha ő vállalja, hogy a második ember legyen, akkor a Fodornak is vállalnia kell! Ha meg nem tetszik neki, ki is szállhat! Nem lesz kétfejű a párt, mint az SZDSZ! Itt egységes irányítás lesz, és pont.

Ungár nem adta föl olyan könnyen, ezután próbálta Áder Jánossal is megértetni a dolgot: – Ne hülyéskedjete már! Attól vagyunk ilyen népszerűek, hogy sokféle figurát tudunk fölmutatni. Szükségünk van Fodorra is!

– Van a francot! – felelte Áder. – Nyugodtan elmehet!

– Hát ez remek. Tizenöt százalékos párt leszünk, ha itt is pártszakadás történik!

– Az még pont jó, az még belefér! Az oké – felelte Áder a lány óriási megdöbbenésére. Azonnal megérezte: most a Fodor-ügy is eldőlt, de nemcsak az. Az is, hogy ezt a cinizmust ő nem kéri. Sőt, talán az is: a fiúk nem is akarnak nyerni a választáson. Fontosabb nekik megtisztítani a pártot, mint jól szerepelni.

Fodor még mindig nem adta föl véglegesen, hogy egykori barátjával, Viktorral szót érthet. Kövérrel reménytelennek ítélte, de abban bízott: Viktor mégiscsak más, igaz, komplexusokkal teli kis diktátor, de mégsem annyira menthetetlenül beteg, mint Kövér, őrá talán még lehet hatni. Érezte: bár Kövér sikeresen építette föl őt ellenségképként, de Orbánban van egy nagy adag bizonytalanság a hozzá fűződő viszonyban, mintha hagyná magát befolyásolni Kövértől, de a szíve mélyén nem egészen hinné el az egészet róla. Szeretett volna hát dülőre jutni vele. A debreceni kongresszus után megkérte: rendszeresen, minimum havonta egyszer ebédeljenek együtt, beszéljék át közös ügyeiket, tisztázzák az esetleges félreértéseket. Ez összesen három alkalommal történt meg. A harmadikon Fodor valamit megsejtett a mélylélektani rugókból is. A Fehér Házból együtt sétáltak ki a Szent István körüti étterembe. Orbán szörnyű mintás mellényt hordott – még nem voltak jelen Wermerék, akik később sikeresen átöltöztették, és nem hagyták, hogy ízléstelen cuccokban járjon. Amint ballagtak egymás mellett, és sok járókelő rájuk csodálkozott

– Jé, ez a Fodor Gábor meg az Orbán Viktor! –, Orbán egyre távolodott. Fodor Gábor kétségkívül igen-igen magasra nőtt, Orbán pedig úgyszólván kicsikére. Átlagos magasságú ember mellett Orbán csupán kissé alacsonynak látszik, de Fodor mellett kifejezetten bohókásan nézett ki, nagyon kicsi volt, majdhogynem törpének tűnt. Orbán egyre idegesebb lett, folyamatosan távolodott Fodortól, már szinte teljesen átsodródott a járda túloldalára, hogy ne legyen közel a langaléta Fodorhoz, ne ordítson annyira a különbség. Fodor kezdte is úgy érezni: ebből nem biztos, hogy lesz még ebéd, barátját elborítják az érzelmei. Ez az egy ebéd még lezajlott valahogy, de több aztán valóban nem lett.

Fodor ekkor már úgy látta: Orbán nagyon sokat romlott a politikában töltött néhány év alatt. A nyolcvanas években sem eléggé nyitott fiatalembernek még sokkal zártabb, kizárólagosságra törekvő lett a gondolkodása, fölerősödtek autoriter, uralkodni vágyó, más véleményekre nem figyelő, másokat lesöpörő tulajdonságai. És a környezete már nem olyan volt, hogy figyelmeztette volna erre, inkább ezeket erősítette benne. És Fodor, aki korábban Orbán számára megjelenítette a toleránsabb, nyitottabb gondolkodásmódot, egyre távolabb került tőle.

A sajtó döbbenet követte az eseményeket, és bár viszonylag keveset értett az egészből, egyértelműen Fodorral rokonszenvezett, s ez tovább bőszítette, még agresszívabb fellépésre hergelte Orbánékat. Megpróbálták például titokban, a szintén elnökségi tag Fodor kikerülésével összehívni a budapesti küldötteket az Ajtósi Dürer sori Vakok Intézetébe, hogy megdolgozzák őket Fodor ellen. Hegedűs Istvánék megtudták, és odamentek, mondván: ez rájuk nézve természetesen csak nyilvános ülés lehet, hiszen ők is fővárosi Fidesz-tagok. Orbán örjögve próbálta kizavarni őket: – Menjetek ki innen! – üvöltötte a pártelnök. Fodor sértődötten kivonult.

Ungár Klára és Hegedűs viszont összenéztek, és egyszerre rázták meg a fejüket. – Ez nem pártrendezvény, Viktor? – érdeklődött Ungár –, merthogy mi párttagok volnánk, tehát gondolom, jogunk van részt venni minden pártrendezvényen.

– Nem megyek ki! – válaszolt Hegedűs is.

– Addig nem szólok egy szót sem, amíg Hegedűsék nem távoznak a teremből! – durrogott Orbán a pulpituson, és majd fölrobbant.

Hegedűsék közben szóltak valakinek, aki értesítette a sajtót, jött laptól is újságíró, az épület előtt megjelentek tévések egy kamerával, hogy fölvegyék a kijövőket. Ungáréknak volt annyi önuralmuk, hogy ők nem nyilatkoztak senkinek semmit, s be is jött a számításuk: Orbán azonnal sajtótájékoztatót hívott össze, hogy megelőzze őket. És előadta azt a képtelenséget, hogy Fodor, Ungár, Hegedűs olyan rendezvényre jöttek el, ahová pedig nem is hívták őket. Úgyhogy nekik elég volt másnap jelentkezni, hogy talán reagálnának az elhangzottakra: – Nagyon örülünk, ha Fidesz-tagok a magánlakásukon, saját pénzükhöz vásárolt kólát iszogatva beszélgetnek. Ám ez, úgy tudjuk, Fidesz-rendezvény volt, a Fidesz bérelte a helyiséget, és vette meg a pogácsát és a ropit; akkor viszont nem értjük, miért ne lehetnének jelen mi is, akik Fidesz-tagok vagyunk. És sajnáljuk, hogy vannak kívánatos és nem kívánatos elemek a Fideszben.

Nap mint nap balhék, botrányok követték egymást, úgy belelovalták magukat, hogy képtelenek voltak a józan ész határán megállni. Kövér és Orbán környéki emberek például körberohangálták fél Pestet, és suttozták, terjesztették, valamint fekete

spray-vel jó sok házfalra föl is festették: Fodor homoszexuális.

Az Attila úton, az Alagúttól egy ugrásra négy ott lakót kérdeztem meg, emlékeznek-e, mióta díszleg a falon – ma is – a fekete graffiti, „Fodor Gábor buzi”. Az első azt felelte, legalább hat-hét éve, a második szerint körülbelül ‘92–93 óta, a harmadik csak annyit válaszolt, sok éve, a negyedik pontosan emlékezett: – Azóta, hogy Fodor összeveszett Orbánnal. – S az az apróság árnyalja csupán a képet, hogy Fodor Gábor egyébiránt nem homoszexuális. Az ötlet valószínűleg ismét a félelemből táplálkozott: Orbánék attól tartottak, Fodor és csapata meg fogja támadni a választmányi poszt általuk állított ellenjelöltjét, Szájert, mégpedig azzal, hogy meleg. Ezért ők támadtak elsőnek ezzel a váddal, és a legkevésbé sem érdekelte őket, hogy igaz-e a dolog.

Fodor – már rég becsületbeli ügynek tekintette az egészet – próbálta szervezni a saját táborát. Nem volt ez egységes csapat, más-más volt a fő motívumuk is. Fodor és Molnár Péter elsősorban az antidemokratikus működést, Orbán autokráciáját nem bírta elviselni, s tartotta politikailag is károsnak, veszélyesnek. Ungár Klára viszont majdhogynem véletlenül került újra és újra azonos platformra velük, de sokáig semmiképpen nem volt tagja e tábornak. Fokról fokra jutott el ide. Fodorral jó ideig nem is különösebben kedvelték egymást, ám egyre többször ugyanaz zavarta mindkettőjüket, miközben ugyanolyan rossznak tartották azt az irányt, amerre eltolódní látták a pártot. Igaz, Ungár ‘92 közepétől egyre rosszabbul érezte magát a saját pártjában. A főváros dolgaiban való állandó konfliktusai Orbánékkal még jó ideig úgy tűntek, mint természetes ütközések, átléphető nézeteltérések. A székházügy napvilágra kerülése azonban egészen új helyzetet teremtett számára; ekkortól főként az „Uramisten, itt lopnak!” felismerés vezette, amit a ‘93. júniusi frakcióülés meg is erősített. Valamint ekkor értette meg: a székházügy nem csupán mocskos üzleti tranzakció volt, de a gazdasági mögött politikai paktum is az MDF-fel. S így már érthető lett az is: az SZDSZ-szel való együttműködés valójában inkább volt trükk, mint valóság, az ütközések, az SZDSZ-szel szembeni gyűlölködés volt a valódi. S visszamenőleg világossá vált: Orbán végig folyamatos párbeszédet folytatott Antall Józseffel, és Antall dicsérő szavai fontosabbak voltak neki, mint kiskamasznak az osztályfőnök úr méltatása. Így sodródott Ungár végül egyértelműen Fodor Gábor csapatába, s lett támogatója Fodornak abban, hogy demonstrálni kell: a Fideszben nem csak az történhet, amit Orbán akar. Vagy ha nem sikerül ezt megmutatni, akkor jobb abbahagyni...

Ungár heteken át ült otthon, egyedül, és képtelen volt mással foglalkozni, mint azzal, mi folyik a pártjában. Rettenetesen rosszkedvű volt, csalódott, becsapott. Nyár közepén a rengeteg tépelődés közepette aztán érte még egy élmény. Barátnőjére várt a Jagelló út sarkán, nézegette a kongresszusi központot, és megállt mellette egy taxi. A taxisofer letekerte az ablakát, és ráüvöltött: – Na mi van, már ezt a házat is eladjátok?

Ezen annyira elkeseredett és fölháborodott, hogy nekiesett a számítógépének, cikkben megírta összes vívódását. Elhatárolódott Orbánéktól, és elítélte őket. Megírta, hogy a nagyon kevés beavatottn kívül senki nem tudott a székházügyről. – Nekem senki ne mondja, hogy „eladjátok ezt is”, így, többes szám második személyben! Nekem ehhez semmi közöm! – Azt azonban nem döntötte el, mit kezd az írásával. Baán Lászlónak viszont elmesélte, hogy megírta, és még tépelődik: odaadja-e valamelyik lapnak közlésre.

Néhány nap múlva mint fővárosi frakcióvezetőt kereste föl Feuer András, s eleinte valóban a készülődő budapesti tévéről beszélgettek. Ám Feuer – érezhetően küldve, mandátummal – másról is érdeklődött: – Neked igazából mi bajod van?

– Hogyhogy mi bajom? – pattogott Ungár. – Mocskok, tolvaj banda, ráadásul titokban politikai paktumot is kötöttek. Az én nevemmel, jó híremmel is játszanak, azt pedig nem kedvelem, ha nélkülem mocskolják be.

– És akkor most mi a terved? Mit fogsz tenni?

– Nagyon gondolkodom, hogy kiszállok.

– Aha – brummogta a mackós tévés. – Jó, jó, de halkan szálj ki!

Ungár ránézett, és elgondolkodott: – Jé! Tényleg! Lehet hangosan is!

– Ez addig eszébe sem jutott. Egész életre szóló lecke volt ez neki: sok dolog csak azért történik meg, mert az ellenfél félelme és fellépése az ellen, amitől fél, eszébe juttatja az embernek azt az eshetőséget is, amelyre addig nem is gondolt. Csak ekkor ugrott be neki: tényleg, hány ilyen eset fordult már elő. A másik oldal hányszor éppen a félelmével provokálja ki azt, amit nem szeretne. Amikor az ember azt gondolja: – Ja, ettől tetszik tartani? De jó ötlet! Tényleg ezt kell tenni!

Úgyhogy nézegette Feuer nagy szakállát, és morfondírozott: – Megfontolandó.

– Mert, tudod, most, hogy ki akarsz szállni, amúgy is kéne a Fidesznek egy kutatóintézet, te meg mégiscsak kutató voltál korábban! Az vetődött föl, hogy talán te vezethetnéd ezt az intézetet, mondjuk, egy olyan százmillió körüli alaptőkével. Te szeretted ezt csinálni, hátha van hozzá kedved most is!

– és már kevésbé leplezte, hogy bizony valóban mandátummal érkezett.

– Nem, András, én ezt nem szerettem csinálni, azért hagytam abba! – hátrította el Ungár a nyilvánvalóan a hallgatására, halk kiszállására vonatkozó üzleti ajánlatot, amely immáron egyértelműen személyének megvásárlására irányult.

– Pedig olyan jó lenne egy Fidesz-háttérintézet! Gondold ezt még meg!

– Meggondoltam, András, kösz, nem! – És ekkor már világosan értette az összefüggéseket: Baán László visszamondta Orbánéknak, hogy ő megírt valami cikket, ezért küldték Feuert, hogy próbálja megvenni.

Ungár a sokadik nekifutásra a nyáron végre összeszövetkezett Fodorral: –Nézd, Gábor, mi eddig nem respektáltuk egymást különösebben, de most új helyzet van. Ugyanaz a problémánk, itt már nem tudjuk jól érezni magunkat. Valószínűleg a gyökere is azonos, tényleg együtt kell hát megpróbálnunk kiegyensúlyozni ezt a jelenlegi vezetést. Nem szabad hagynunk kizárólag Viktorék kezében a vezetést, mert tarthatatlan, amit művelnek! Meg kell mutatni Viktornak, hogy nem csak az történhet a pártban, amit ő akar.

– Egyetértek – felelt Fodor –, egy hajóban evezünk, utazunk hát tényleg együtt! Én abba a sorba tovább nem állok be, amelyet csak Viktor és Laci vezethet.

– Így gondolom én is. Az a javaslatom: én támogatlak téged a választmányelnöki poszt megszerzésében, te támogass engem a budapesti elnöki tisztség elnyerésében. S ha ez a két hely a miénk, akkor kellő ellensúlyt tudunk képezni Viktorral és Kövérrrel szemben.

– Igen, ezt kell tennünk. De el kell mondanom: ha engem nem választanak meg, akkor én ki fogok szállni. Azt gondolom, neked is így kell tenned, de nem akarok belekényszeríteni abba, hogy ezt most eldöntsd. De legyél tisztában velem: akkor úgysem maradhatsz!

– Ezt én is pontosan tudom. Pont eleget töprengtem már ezen, és biztosan tudom: ha megmarad ez a vezetés, én nem akarok itt maradni. Legfeljebb azon filózom még: hangosan vagy halkán szálljak majd ki, ha úgy alakul. Ám engedd meg, hogy erre most még ne válaszoljak fixen.

– Jó, de arra kérlek, ezt egyelőre ne mondd el senkinek.

– Rendben – felelt Ungár, és ekkortól valóban közösen vívták reménytelen harcukat. Naponta együtt volt a csapat – kettejükön kívül Hegedűs István, Molnár Péter és Szelényi Zsuzsa –, taktikát egyeztettek, készültek. Ám nemsokára – már a választmányi ülés előkészítése során – Szelényi Zsuzsa – szégyenkezve, ötször bocsánatot kérve elmondta:

– Kövér iszonyatosan megfélemtetett, világossá tette számomra, ez mit fog jelenteni a jövőmre nézve. Mindenben egyetértek veletek, de rettenetesen félek, nem merek semmit se tenni, mert Kövér bosszút áll. És vizsgáznom is kell...

– Jó, Zsuzsi, akkor most kikísérlek – állt föl tőle szokatlan határozottsággal Fodor Gábor, és ellentmondást nem tűrő mozdulattal a lakás kijárata felé terelte a lányt.

Egyértelmű háborús helyzet alakult ki, előásták a csatabárdot. A két tábor között megszakadt a kommunikáció. Egymásnak feszültek, és mindkét oldalon vállalták, hogy ez igenis csata. Már a nyilvánosságot is fölhasználták egymás ellen.

Fodor látta, az Orbán–Kövér kettős csak az erőből ért, szeretett volna hát ő is erőt fölmutatni azzal, hogy sokakat állít maga mögé. Megírta a beszédét az elnökválasztó választmányi ülésre, megmutatta Hegedűséknek, aztán Ungár Klára lakásán meg is beszélték az észrevételeiket. S az utolsó ilyen együttléten ennek a szűk csapatnak bejelentette: – Sokat töprengtem, s arra jutottam, ha ezt a választást nem nyerem meg – amire a jelen helyzetben nagy sansz van –, akkor részemről az egyetlen becsületes magatartás az, ha fölállok. Akkor kilépek a Fideszből és lemondok a képviselői mandátumomról. Mert ha ez bekövetkezik, ez a Fidesz pontot tesz arra az átalakulásra, amivel én szemben álltam, amit kezdettől bíráltam, amivel kapcsolatban egykori barátaimra tekintettel igyekeztem megértést és toleranciát mutatni, de amit most már nem tudok tovább tolerálni. Ennek a Fidesznek már semmi köze nem lesz ahhoz, amelybe én beléptem, és amelyet mi akartunk. Hónapok óta tudunk a székházügyről is, amit korábban eltitkoltak előlünk, és mi is csak a lapokból értesültünk róla. Persze, a Simicskáékról mindig is láttuk, hogy kétes figurák, de azért bíztunk benne, hogy nagy mocokságokat talán nem követnek el. Most már tudjuk, ez sem így van, igenis hatalmas disznóságokat csinálnak, és ki tudja, még mi minden lehet a háttérben, amiről nem tudunk. Ezek mind-mind abban erősítenek meg engem, hogy ezt így nem akarom tovább vinni. Ha én leszek a választmány elnöke, akkor ki kell velem egyezni, ez nyilvánvaló. És akkor van esélyünk, hogy megtartsuk a Fideszt annak, aminek mi gondoljuk. Ha Szájer Józsi lesz a választmány elnöke, akkor velem nem fognak kiegyezni, mert nem lesz rá szükségük. Akkor pedig nekem nincs maradásom abban a Fideszben. Mert annak nem lesz köze ahhoz a Fideszhez, amit közösen elkezdtünk.

Nagy megdöbbenést keltett. Többen mélyen megrendültek. Fodor még hozzátette: – Ezt azért tartottam fontosnak elmondani, mert ez az én döntésem. Senkitől nem várom el, hogy kövessen. Senkitől. Hiszen ez nagyon nehéz dolog. Fogalmam sincs, mi lesz velem. Ha veszítek, valószínűleg abbahagyom a politikai pályát. Majd találok valami mást. De ez most becsületbeli ügy, és én soha nem mennék bele számomra megalázó helyzetbe, ez pedig olyan lenne. Mindnyájatoknak el kell majd döntenetek, mit akartok tenni, hasonlóan jártok-e el, mint én vagy sem. És előre szeretném azt is megmondani: ha valaki nem követ engem, én azt is megértem, és részemről nincs harag.

Pár nap múlva ez újra szóba került köztük, s Fodor akkor azt is földobta: – Ha veszítünk, én úgy gondolom, utána együtt tudnánk működni az SZDSZ-szel. Kérdezem: jöttök-e velem?

– Én egyelőre a konkrét helyzettel akarok foglalkozni – felelt Ungár Klára. – A fővárosból nem vagyok hajlandó

kiszállni.

– Ki fognak rúgni, Klári, és az viszont megalázó lesz.

– Nem baj, csak mocskolják be magukat még inkább! A Fideszből kiszállok veled együtt, de a fővárosból nem. Onnan hajtsanak ki! Én korábban szavamat adtam, hogy ott minden körülmények között megmaradok, én önként nem mondok le, bármi is történik. A szavamat pedig állnom kell.

– Én nem megyek át most az SZDSZ-be – közölte Hegedűs.

– Én megyek veled, Gábor – mondta Molnár Péter.

A szívük mélyén mindannyian tudták, hogy nincs esélyük a győzelemre, hogy eleve vesztes csatába indulnak, ám az erkölcsi érzékük azt diktálta: akkor is végig kell vívniuk. Egyetlen kicsi reménysugár élt bennük, az sem a győzelemre, hanem csupán arra, hogy Orbánék meghátrálnak. Mert félreértették Orbánékat. Azt hitték: ők is nézik a közvélemény-kutatási adatokat, és rájönnek, ha választást akarnak nyerni, ezt nem engedhetik meg maguknak. Nem jöttek rá, hogy Orbánék ekkor talán elsősorban nem a '94-es választást akarták megnyerni, hanem már jobboldali nagy gyűjtőpárttá akartak válni. Látták a kiürült MDF helyén a lukat, és oda akartak benyomulni. Orbán '93 nyarán elmondta, hogy a jobboldalon ott van a pálya üresen, oda érdemes bemenni. Az SZDSZ-szel már falból kötötte meg a választási szövetséget.

Orbán Such Györgyön át megkérte Ungár Klára sógornőjét – Ungár bátyjának feleségét, Schmidt Máriát –, beszéljen Klári fejével: hagyja abba, ne álljon Fodor mellé, húzza meg magát. Az üzenet némi fenyegetést is tartalmazott, ugyanolyan, amelyet Szelényi Zsuzsának is kézbesítettek: – Ha nem hagyod abba a Fodor-pártiságot, nem leszel képviselő '94-ben. És mit akarsz, miből fogsz akkor megélni? Visszamez kutatónak?

– Ezt talán majd én eldöntöm! – felelte Ungár, aki addig is utálta ezt a „Ha nem viselkedsz rendesen, nem lehetsz képviselő!” zsarolást, úgy vélte: ez csak azokra hathat, akik istenigazából nem tudnának mit kezdeni magukkal, nem állnának meg a lábukon, tehát tényleg kiszolgáltatottak.

A választás előtti este Várhegyi Attila és néhány társa még egyszer megpróbálkozott: hátha legalább Ungár Klárát leválaszthatják Fodorról, s ezzel „megmenthetik az eltévedt bárány lelkét, visszahozva őt a közös akolba”. Az ehhez vezető leghatékonyabb útnak azt vélték, ha jól leitatják Ungárt. – Mit iszol? – kérdezték a fiúk.

– Kóser szilvát! – vágott föl a lány, s ragaszkodott hozzá: a fiúk se ihassanak gyengébbet. Egyértelmű verseny folyt, azzal a tervvel: ha Ungár jól berúg, akkor nyilván sikerül megenyhíteni a keménységét. Valahol a hetedik feles táján nem várt fordulat következett be: Ungár ugyan keményen tartotta magát, viszont a fiúk eszméletlenül berúgtak, és kidőltek.

– Ne csináld, Klári, miért kell ez? Konzolidáljuk a helyzetet, legyen béke végre! – motyogtak még néhányat, egyre inkább az asztalra dőlve, aztán földadták, összezuhantak.

Fodor véglegesítette a választmányielnök-választásra írt szövegét, s annyi példányban lefénymásolta, hogy az összes küldött kézhez kaphassa. Másnap elmondta a beszédét, s következett az szmsz szerint titkos szavazás. Csakhogy Orbánék alaposan előkészítették a dolgot. Az asztalok négyszög alakban voltak, rájuk kihelyezve névtáblák, s mindenkinek oda kellett ülnie, ahová a névtáblája szólt. Majd amikor Szájer, Fodor, néhányan mások végeztek a mondókájukkal, az asszisztens kislány körbement, kézbe adta a szavazólapot, az arra irkálás után pedig szépen sorban beszédte azokat. Nem volt szavazóurna.

Ebből pillanatok alatt megérthette mindenki – ha pedig valaki mégsem értette, annak azonnal készségesen megmagyarázták ott helyben, sugdolózva–: a titkos szavazás valójában egyáltalán nem lesz titkos. Mindenkinek a szavazata azonosítható. Hiszen így elegendő azt tudni, kié a legfőbb szavazólap, onnan már az ülésrend alapján pontosan tudható, ki miként szavazott. Nem az a fontos, hogy titkosan vagy nyíltan, nem az a fontos, hogy majd utólag Orbán és Kövér tudni fogja, ki mire adta a voksát – csak az a fontos: mindenki rendesen szavazzon, úgy, amiként az előttem neki írva. Az igazi trükk ugyanis nem az volt, hogy azonosíthatóvá tették a szavazólapokat, hanem az, hogy ezt menet közben el is terjesztették. Nem kell kockáztatni, jobb a tuti!

Természetesen úgy is történt, amint Orbánék tervezték. A választmány kétharmada szavazott Szájerre, egyharmada Fodor Gáborra. Nem sikerült. Nem sikerült demonstrálni: történhet a Fideszben más, mint amit Orbán Viktor akar.

Orbánék Szájer megválasztását hihetetlen önelégültséggel fogadták: – Íme, az lett, amit mi akartunk! Nem engedjük Fodort olyan pozícióba kerülni, hogy árthasson a pártnak!

Ez a választmányi ülés Miskolcon zajlott. Amint véget ért, mindenki fölcihelődött, és indult haza. Ungár Klára Fodorral állapodott meg, hogy együtt mennek, Fodor kocsijával. Amiből azonban ülésezés közben kilopták a rádiós magnót, Fodornak indulás előtt el kellett intéznie a rendőrségi följelentést, hogy majd fizessen a biztosító a lopáskárra. Ungár Klára összepakolta motyóját, lement a szálloda elé, és várta a barátját.

Sétált föl-alá a parkolóban, s ezalatt Orbán kijött a hotelből, beült a saját autójába, és lassan elindult. Pont Ungárral szemben. Aki nem tért ki, lépkedett a közeledő autó felé. A szélvédőn át egymás szemébe néztek; közeledtek, közeledtek. Kitértően farkasszemet néztek; Ungár ballagott tovább előre, Orbán haladt az autóval a lány felé.

– Ez a párbaj nincs lefutva, fiam! Most csak ennek a csatának lett vége, fogunk mi még összezsugorítani az életben! – üzenté Ungár Klára szeme, Orbáné viszont azt sugározta:

– De most szétválnak az útjaink!

Az utolsó pillanatban Ungár picit oldalra lépett, ugyanabban a tizedmásodpercben Orbán a másik irányba kicsivel félrehúzta a kormányt – oldalról még egyszer összezúrozta a pillantásuk, és elhaladtak egymás mellett.

A választmányi ülés vasárnap ért véget. Hétfőn késő délután Ungár Klára lakásán ült együtt a fodorista csapat, s megszólalt a telefon. – Na, a Frajna lesz vagy a Baán? – találgattak, mivel a beszélgetésük éppen ott tartott, hogy most nyilván összehívják a frakcióülést: mindenki tegye le a hűségesküt Szájer József választmányi elnök mellett és tagadja meg Fodor Gábort. Frajna Imre volt:

– Ma este nyolckor frakcióülés, mindenkinek kötelező a megjelenés! – adta át az utasítást.

– Imike, én nem így élek, hogy este hétkor szóltok, nyolckor mi dolgom van, itthon van a gyerekem is, nem hagyhatom egyedül.

– De nem lehet, mert a választmány meg a frakció...

– Imike, hagyjál engem békén! Mondom, hogy nem megyek vissza.

– De nagyon szeretném, ha jönnél, és a Kövér is azt üzeni, hogy gyere!

– Imike, nem kell minden üzenetet átadni! Hagyjuk már abba ezt a hülye beszélgetést! – A frakcióülés azért Ungár távollétében is rendben lezajlott, fölszentelték Szájer József választmányi elnököt a frakció színe előtt is.

Újságírók hada kérdezgette Fodort. – Most mi lesz? Az is előfordulhat, hogy kilép? – de ő nyitva hagyta a kérdést, nem mondott se bűt, se bāt. Orbán és Kövér egyetlen pillanatig sem hitt abban, hogy Fodor kiszáll. Úgy gondolták: most végre a helyére kerül, jól visszaszorul, és majd meghúzza magát.

Am Fodor Gábor valóban fölállt. Három nappal a választmányi ülés után jelentette be a sajtónak: kilép a Fideszből és – módfelett nagy megrökönyödést kiváltva – lemond parlamentí képviselői mandátumáról. Ez volt az első és azóta is az utolsó alkalom a magyar országgyűlésben, hogy valaki, aki kilép egy pártból, az nem átül ide-oda, hanem visszaadja a pártlistán szerzett mandátumát. Éppen akkor volt pár hetes amerikai ösztöndíja, úgyhogy a bejelentés után néhány nappal elutazott.

Molnár Péter, majd Ungár Klára szinte azonnal követte Fodort, ők is kiléptek a pártból, és ők is átadták a parlament elnökének és a sajtónak azon nyilatkozatukat, miszerint lemondanak mandátumukról, hiszen azt pártlistán kapták.

És Ungár Klára elindult újra a fővárosi frakcióvezetésért – tudván tudva, hogy el fogja veszíteni, mivel Orbánék néhány nappal Fodor legyőzése után összehívták a volt Bajkálba a fővárosi frakciót, és kiadták az ukázt: le kell őt váltani. Ungár fölhívta és megkérte a frakció összes tagját: egyenként beszélni szeretne velük. Mindegyiküknek ugyanazt mondta: – Természetesen azt teszel, amit akarsz, úgy szavazol, ahogy helyesnek tartod. Felnőtt ember vagy, tudod, minek mi a kockázata, ha rám szavazol, téged is ki fognak rúgni. Egyetlenegyét kérek: most mondd meg, hogyan fogsz szavazni! Azt tudnod kell: szeretném, ha nem tudnátok leváltani, ha nem asszisztálnátok ehhez a disznósághoz, de fél órával a választás után én lemondok. Nem arról szól a mese, hogy a helyemen akarok maradni, csupán arról, hogy tegyünk közösen egy fontos gesztust: nem mindig Kövér győz. Azt az eleganciát szeretném csak megszerezni, hogy nem ti váltotok le, hanem én állok föl.

Huszonkét fős volt a fővárosi frakció, s mire sorra került az egyik fiú, Ungár már nagyjából tudhatta: az ő szavazatán áll vagy bukik, sikerül-e a terv. A fiú rettenetes zavarban volt: – Ne haragudj, nem merem, nem tehetem meg, hogy rád szavazok. Kérlek, érts meg, nagyon szépen kérlek, ments föl engem, nem tehetek mást! – meaculpázott.

– Szó nincs arról, hogy én most fölmentelek! – felelt Ungár. – Szavazz úgy, ahogy kérem!

– De nem tehetem meg, nem lehet, nem szabad.

Ungár úgy érkezett a frakcióülésre, hogy veszíteni fog, ezzel az egy szavazattal, 12:10 arányban, de akkor is végigcsinálja. Arra ugyan nem számított, hogy Hankiss Ágnes fog nekirontani dérrrel-dúrral, olyan vádakkal, mint hogy nem lépett koalícióra '90-ben az SZDSZ-szel, nem támogatta Demsszkyt, nem követte a fiúk utasítását, erős kézzel vezeti a frakciót, és így tovább.

– Te tényleg nem hallod a saját szavaidban az ellentmondást? – kérdezett vissza Ungár. – Az a bajod velem, hogy most nem követem a fiúkat az MDF-es barátságban és közös lopásban, vagy az, hogy nem kötöttem koalíciót az SZDSZ-szel?

És valóban 12:10-re veszített.

Végigkérdezte ezután azokat, akik őrá szavaztak, akarnak-e maradni, s hatan felelték azt: szívesen átülnének a Fideszből egy független frakcióba. Novemberben létrehozták hát a független frakciót, s oda átmentek, majd következő év májusában beültek az SZDSZ-frakcióba. Ott nem adták vissza a mandátumukat, mert Ungár azt mondta: akkor az ő helyükre bejönnek hithű és fegyelmezett fideszesek, és az SZDSZ nem tudja tovább működtetni a várost.

Aztán a '94-es választások előtt – végül visszautasítva több ajánlatot, hogy menjen el bankárnak, sokkal több pénzért – beállt az SZDSZ-be, újra parlamenti képviselő lett, egészen '98-ig.

Fodor Gáborék kilépése után, '93 őszén Hegedűs István és Szelényi Zsuzsa megalapították a Párbeszéd Platformot. A platformnak hamarosan közel harminc tagja lett, az országos választmány hetven tagjából is hatan-heten hozzájuk tartoztak. Igaz, egyre kevesebben, mert folyamatosan léptek ki fodoristák a Fideszből, s ezáltal a platformból is. Valamint természetesen olyan légkör alakult ki körülöttük, hogy akik maradtak a Fideszben, azok nemigen mertek belépni a platformba. Kövér azonnal próbálta is megosztani őket: – Van, aki jó szándékú, van, aki rossz szándékú az ilyen kezdeményezésben – ez nyilvánvalóan úgy volt értendő: Szelényi Zsuzsa a jó, Hegedűs a rossz. Ez nem jött be, akkor Kövérék úgy döntöttek: negligálják e platformot, úgy tesznek, mintha nem is létezne, rálegyintettek, ez csak egy klub. Ez viszont ügyes taktika volt, Hegedűsék amúgy sem akartak paláveret, éppen az volt a céljuk, hogy a Fideszen belül életben tartsák a Fodor-féle gondolkodásmódot. A sajtó persze főként Fodorék kilépésére ugrott rá, az volt az igazi csemege, a platform háttérbe is szorult.

Rengeteg levelet írtak Orbánéknak, időnként nyilatkozatokat juttattak el a sajtónak, miről mi a véleményük; ám viszonylag keveset nyilatkoztak, hiszen közeledett a kampányidőszak, s világos volt: választási időszakban nem lehet belülről, a Fidesz ellen kampányolni. '94 tavaszán éppen emiatt föl is függesztették a platform működését.

Persze megkapták a magukét. Hegedűst olyan hátra – az összes parlamenti képviselő közül az utolsó helyre – tették az országos pártlistán, hogy nem is került be a '94-es Országgyűlésbe, miközben Kövér azt terjesztette róla: a párt alelnöke szeretne lenni. Szelényi Zsuzsa korábbi alku nyomán ugyan Veszprém megyei elnökként biztos befutó lett volna mint helyi listavezető, de ott sem tartották be a szavukat: Kövér lett a Veszprém megyei listavezető. Sikerült, Szelényi sem került be a parlamentbe.

A választási vereség után Hegedűs és Szelényi úgy határoztak: megvárják a következő kongresszust, s az ott születő döntésektől teszik függővé kilépésüket vagy maradásukat. Több feltételt szabtak, amelyek teljesülése esetén elképzelhetőnek tartották további politizálásukat a Fideszben. A vezetőség megújulása, hogy bekerülhessenek olyan emberek, például Pokorni, akik nem felelősek a '92–94-ben történtekért; olyan döntési szisztémák bevezetése, hogy Orbán pártelnök ne dönthesse maga mindenben; önkritikus nyilatkozat elfogadása, amely tartalmazza azt is, hogy megállítják a Fidesz jobbra tolódását; a fodoristák rehabilitálása. Azt várták: a bukás kijózanítja Orbánt és Kövért, s visszatérnek a centrista, liberális, mérsékelt irányvonalhoz, és nem csúsznak tovább jobbra. Semmi sem lett az egészből.

Úgyhogy végül Hegedűs és Szelényi is kilépett a Fideszből, a Fodor-csoport végérvényesen fölmozsolódott, darabokra szakadt és megszűnt. Utolsó írmagja Wachslér Tamás lett, aki ugyan soha nem tartozott a Fodor-szárnyhoz, orbánistából lett lázadó, ám aztán elfogyott az energiája, Kövér teljesen elszigetelte mint párton belüli árulót. Csak '97-ben engedték vissza félig, olyan alkut kötve vele, hogy abbahagyja a párton belüli ellenzékieskedést, és ezért szakmai vonalon, maximum államtitkárként bekerülhetett a kormányba, de képviselő nem lehetett.

Orbánék azt hitték, tökéletes profizmussal oldották meg a Fodor-ügyet, pedig legfeljebb az adott mezőnyhöz képest voltak profik. Először egyáltalán nem számítottak arra, hogy Fodor föllázad, majd arra, hogy kilép. Végig úgy gondolták, nem meri megtenni egyiket sem. Rosszul becsülték föl őt is, társait is, főként azért, mert képtelenek voltak a magukétól eltérő értékrendben, gondolkodásmódban mozogni. Rosszul ítélték meg az ellenfélnek kinevezett Fodor valós motivációit, mentalitását. Egyrészt heroizálták, indokolatlanul fölnagyították mint ellenséget, másrészt lebecsülték, lenézték mint taktikai versenytársat. Föl sem vetődött bennük, hogy valakit valóban erkölcsi ítéletei befolyásolnak, és nem az érdekei; eszükbe nem jutott, hogy képes lehet valaki kockázatni karrierjét, egzisztenciáját pusztán azért, mert az értékrendje ezt diktálja. Hiszen ők ilyenkor az értékrendjüket szokták megváltoztatni.

Igaz, úgy tervezték, a teljes eltávolítást majd a '94-es választások utánra időzítik, de meg voltak győződve: Fodor passzívan fogja végigszenvedni fokozatos kiszorítását. Hiszen immár évek óta folyt a fodorista szárny felörölése, felmorzsolása, és Fodor körének erre nemigen voltak jó válaszai – Orbán és Kövér tehát arra számított: ugyanez folyik majd tovább. Orbánékat néhány komoly tévedés, abszolút hibás politikai számítás mozgatta, valamint az érzelmeik, a komplexusaik, a bosszúvágyuk, a szemük és agyuk elé ereszkedő kód, amitől rosszul láttak. Mint azóta is, mint ma is.

S beindult a verki, ami aztán Orbánék sorozatos bukását hozta. Fodor Gáboron kívül sokan mások is ugyanis úgy vélik: ez volt a fordulópont, ezzel indult el a Fidesz azon az úton, amely a '94-es csúfos választási vereségbe torkollott. Az Angelika-beli beszélgetéstől egyenes út vezetett a Fidesz bukásához, majd erkölcsi tönkremeneteléhez. A székházügy előtt a Fidesz negyven százalék fölött állt, azon mindössze négy százalékot veszített a népszerűségéből, de Fodor kilépését követően több mint tízet. 1993 januárjában Fodor Gábor és Orbán Viktor népszerűségi indexe fillérré egyforma volt: 66-66 százalék. Fodoré a kilépése után, az év végére fölment 72-re, Orbáné leesett 58-ra.

A Szonda Ipsos így foglalta össze a történeteket: „Az év őszére a Fidesz vezérkarának hatalmi harca a párton belül Orbán Viktor győzelmével ért véget, a közvélemény azonban Fodor Gábor mellé állt. Mind a Fidesz, mind pedig Orbán

népszerűségének ártott ez a fordulat. A párt szavazóbázisa az októberi 32%-ról 26%-ra csökkent (az e pártot választók körében), a pártelnök népszerűségi indexe 7 pontot esett. Ezáltal Orbán a népszerűségi lista középmezőnyébe csúszott, míg Fodor megszilárdította nem sokkal azelőtt elfoglalt második helyezését (!) a köztársasági elnök mögött. Orbán népszerűsége a falusiak kivételével valamennyi nagyobb társadalmi csoportban 6–9 ponttal esett vissza. Fodor Gábor szeptemberben 2, októberben 4, novemberben pedig 13 ponttal előzte meg Orbánt a népszerűségi listán. Kettejük megítélése novemberben sokkal jobban különbözött Budapesten (21 pont a különbség Fodor javára), mint a vidéki városokban vagy kiváltképpen a falvakban (13, illetve 7 pontos eltérés). A közép- és felsőfokú végzettségűek inkább preferálták Fodort (13, illetve 14 pontos előnnyel), mint az alacsonyabb iskolázottságúak (7 pont). Decemberben 14 pontos eltérést regisztráltunk Fodor javára a választadók összességét tekintve, s 29 pontosat a diplomások körében. A Fidesz potenciális szavazótáborában gyakorlatilag azonos volt a két rivális népszerűsége, ezzel szemben az összes többi párt támogatói, továbbá azok, akiknek nem volt határozott pártorientációjuk vagy nem kívántak részt venni a választáson, Fodort találták rokonszenvesebbnek.”

Végül '94-ben a Fidesznek kevesebb képviselőt sikerült bejuttatnia a parlamentbe, mint '90-ben, ami a legpesszimistább jóslatokat is alulmúlta. Hogy ebben hány százalékot jelentett Fodor Gábor kiűzetése a Fideszből, azt senki meg nem mondhatja, ám egy biztos: nem keveset.

Vannak, akik a mai napig úgy tartják: a Fodor-ügy is kész forgatókönyv alapján zajlott. Ez így, ebben a formában nem igaz. Egyesek szerint Orbán ezt eléggé nehezen nyelte le. Később sokan azt mondogatták: nem volt ez nagy ügy, egyszerű dolog volt. Persze, egyszerű volt Kövérnek, de egyáltalán nem volt habkönnyű Orbánnak. Sokan úgy tartják: Kövérnek négy-öt hónapos kemény munkájába került rávenni Orbánt, hogy megszabaduljanak Fodor Gábortól. Kövér az SZDSZ beépített ügynökének tartotta Fodort, mások viszont Kövér öngyilkos ötletének vélték az egész Fodor-ügyet. A Fideszben minden belső konfliktus fantasztikusan zárt, lefojtott – szinte egyáltalán nem látszik kifelé és kívülről. Ám aki jól ismerte a fiúkat, az pontosan látta rajtuk ebben az időben, hogy módfelett foglalkoztatja őket a Fodor-probléma.

Nem azért volt ez hatalmas veszteség a Fidesz számára, mert kilépett a gyöngyösi, a III. kerületi, még jó néhány Fidesz-csoport, maga után húzva sokakat, nem is azért, mert csúfosan elveszítették a '94-es választásokat – hanem azért, mert eltűnt a Fideszből az egyik olyan alapvető elem, ami azt Fidesszé tette, s ez a hiány szabad utat engedett egy egészen másfajta Fidesznek. Mindaz, amit valaha Fodor Gábor képviselt, jelenített meg a Fideszben – végérvényesen elsüllyedt, megszűnt. Orbánék pedig helyreállították a rendet, megteremtették az egységet. Az erőre zárt, Orbán és Kövér irányította Fidesz az orbánista csoportot sikeresen megtartotta – bármilyen eszközökkel, módszerekkel és légkörben is.

S hogy nem 1994-ben, de '98-ban mégis győzött a Fidesz? Igen, ez igaz, csak hogy ez már egy egészen másfajta Fidesz volt, nem a sokszínű, liberális, hanem a katonás, jobboldali, egyszemélyes párt. Orbán Viktor erre az okfejtésre persze megvonja a vállát, és gúnyosan visszakérdez: – Na és? Nem az a lényeg, hogy győztünk, hatalomra kerültünk? – Nos, nem! Legalábbis mindazoknak nem, akik számára a hatalom nem öncél, akiket értékrend mozgat, akiknek elveik vannak.

A választás utáni kongresszus nem is foglalkozott azzal, politikailag merre tart a Fidesz. Orbán azt, amit szűk körben már kifejtett: – Rá kell menni az MDF-re, azt a területet kell elfoglalni! – nyilvánosan még nem mondta el. A fő kérdés még az volt, amit Kövér így fogalmazott meg: – Miért ilyen nagy a zakó? Mi történt velünk?

Orbán és Kövér nagyon-nagyon visszafogott önkritikát gyakorolt. Ám a kongresszust előkészítő választmányi és egyéb üléseken sorra álltak föl emberek, és mondtak el olyanokat, amiket sem azelőtt nem mertek, sem azóta. Pont azt olvasták Orbánék fejére hibaként, amit Fodorék mindig is mondtak: az MDF-hez túl közel kerülést, a túlzott antikommunizmust, az SZDSZ és az értelmiség elvadítását, a sajtóellenességet és így tovább. Orbán és Kövér minden komolyabb észrevételt vállalva utasított vissza: – Az SZDSZ árulást követett el, fölpiskálta ellenünk a sajtót és az értelmiséget, a Demokratikus Chartával az MSZP-koalíciót készítette elő. Mi félfordulatot hajtottunk végre, hogy megakadályozzuk az MSZP visszatérését, megpróbáltunk keresztbe feküdni a varsói gyorsnak, mivel nem tehattünk mást, ez következett eddigi politikai nézeteinkből. De nem sikerült, mert a néptömegek radikális változást óhajtottak. Jó, jó, abban hibáztunk, hogy nem a nyilvánosság előtt kellett volna vitatkozni a liberális értelmiséggel, és csak félszívvvel vállaltuk az SZDSZ-szel az együttműködést. Nem tehattunk mást. Igaz, túlbecsültük magunkat, a negyven- meg harmincszázalékos népszerűség nem jelentett semmit.

Majd jött a nagy önsajnálát. Persze, a mi belga ideológiánk nem kellett senkinek, mert megint kiéleződött a népi-urbanus ellentét, tehát ezzel légüres térbe kerültünk. Ki kellett volna nevelni új értelmiséget. Csak nekünk nem volt sajtónk. Lehet, a Fidesz, mint olyan, képtelen lesz meggyökerezni a magyar politikai életben, mert hiszen ez egy olyan közeg, amilyen. De mi nem adhattuk föl önmagunkat! Nem hátrálhattunk tovább! Kövér már azt is mondta: – Talán hiba volt a Fideszt megalapítani!

Viszont csupa-csupa „nem” volt a válasz arra a kritikára, amely „a régi nótát fújta”: kiismerhetetlen politika, amely nem a kormánypártokkal, hanem a többi ellenzéki párttal viaskodik, sajtóellenesség, az SZDSZ-szel viszálykodásban a párton belüli árulókeresés, a székházügy, a botrányok, az arrogancia, Orbán felfuvalkodottsága, Kövér örületei, Simicska zavaros

üzletei. Ezek mind hülyeségnek, újabb összeesküvésnek, árulásnak minősítették.

*

Fodor Gábor pedig ma sem érez lelkiismeret-furdalást. – Én igyekeztem mindent elkövetni azért, hogy a Fidesz normális irányba menjen és normális párt legyen, ám nem így történt. Bennem minden jó szándék megvolt, hogy próbáljunk egymással kompromisszumra jutni, a reális határokon messze túl is toleráns és megértő voltam Viktorékkal. Tehát úgy gondolom, nekem senki nem tehet szemrehányást. Nem én akartam így, én csak keményen végigcsináltam egy történetet, amelyben, ha úgy tetszik, már a becsületedem volt a tét. És szerintem a mi kilépésünk szembesítette a magyar közvéleményt azzal, hogy mi a fene is van a Fideszben. Mert addig csak illúziók éltek, hiszen az emberek sokszor nem látnak tisztán a napi politikában. És ekkor vették észre sokan: úristen, mi folyik itt belül, micsoda bolsevik mentalitás uralkodik a Fideszben, valójában pénzért eladják a politikai eszméiket, hiszen onnantól kezdve már erről szól a történet. És meglátták a Fidesz igazi arcát.

Hadd tegyek hozzá két apróságot – folytatta Fodor. – Akkoriban, '93-ban ismert értelmiségi házaspár – Kövér jó ismerősei, azóta jelentős fideszes karriert befutó emberek – körbejártak egy csomó jelentős értelmiségit Pesten azzal a feladattal, hogy beszélgetés közben szóba hozzanak engem, és mindenféle ocsmányságokat terjesszenek rólam, elmondjanak ilyen-olyan mocsok állatnak. Máig is gyümölcsöző a kapcsolatuk a Fidesszel. A másik még szomorúbb. Szintén ismert értelmiségi – Viktor legközelebbi baráti tanácsadói környezetéből – keresett meg közvetlenül az Angelika-beli beszélgetés után:

– Hihetetlen, hogy ilyen hülye vagy! – mondta. – Hidd el, én a te javadat akarom! Szerintem Viktor nem gondolja egészen jól, tenélküled a Fidesz nem lenne egészen olyan, mint amilyen. Én maximálisan támogatom a Viktort, de úgy gondolom, rád is szükség van. Ezt el is mondtam a Viktoréknak. De pontosan tudom, és ezért kerestelek meg, hogy minden eszközt be fognak vetni, hogy lejárássanak téged mindenhol. Például tudsz róla, hogy már most megfigyelnek, és lehallgatják a telefonodat? Vannak magáncégek, amelyek ezt már kiválóan végzik. És a magánéletedet se fogják kímélni!

– Eléggé valószínűtlenül hangzik, de nem lennék meglepve, ha kiderülne, hogy igaz, amit mondasz. De tudod, mit? Nem érdekel. Egyáltalán nem érdekel. Ezzel nem fognak megijeszteni, nem az a típus vagyok, aki könnyen berezel. És nincs titkolnivalóm. Mint ahogy szégyellnivalóm se.

Fodor Gábor a Fideszből történt kilépése után már három-négy nappal úgy érezte: újjászületett. Hatalmas teher, nyomás alól szabadult föl. Egyszer csak ismét szabad, normális embernek érezte magát. – Úristen – futott át benne –, miben éltem én éveken át! Leírhatatlanul abnormális, beteges helyzetek, hangulatok, szövegek váltak ott normává. És mi, akik olykor föl mertünk lépni a paranoiás gondolkodásmód ellen, stigmatizált ámulók lettünk, és ezzel szemben senki, de senki nem mert megszólalni. Hogy maradhattam meg ennyi ideig közöttük, ezek között az elferdült jellemű, beteg személyiségű acsarkodók között? Az utóbbi hónapokban fideszes képviselőtársaim a parlamentben sem merészeltek szóba állni velem, mert Kövér esetleg meglátja, és előveszi őket. Minden héten elhívott ebédre egy-kettőt, és megfenyegette: – Ha Fodorral kommunikálsz, abból sok bajod lesz! Persze ha nem akarsz képviselő lenni, akkor lehet Fodor Gáborral beszélgetni a folyosón! – mondta többeknek.

Fodor Gábor aztán a '98-as parlamenti képviselő-választáson szülőházájában, Gyöngyösön olyan fideszes jelölttel szemben maradt alul, aki korábban aktív MSZMP-tag volt, s a Marxizmus–Leninizmus Esti Egyetemen egy padban ült a szintén rivális MSZP-s jelölttel. Amivel persze semmi baj nem lenne, ha nem próbálta volna mindezt egyvégtében letagadni, s végül nem kényszerült volna szégyenteljesen mégis bevállani.

ELLENZÉKBEN

A '90-es választások során a Fidesz – ha már semelyik párttal nem kerülhetett hatalomra – a nagykoalíció szószólója lett: márpedig fogjon össze az MDF és az SZDSZ, kormányozzanak közösen. Antall ugyan nem hivatalosan többször kifejtette: – MDF–SZDSZ koalíció esetén nem tudnám szavatolni a miniszterek testi épségét! – s ebből annyi komoly is volt, hogy érzelmileg, mentalitásban, gondolkodásmódban oly messze állt egymástól a két társaság, hogy reménytelennek ígérkezett az együtt kormányzás. Végül, hogy ne kelljen koalícióra lépniük, megkötötték a paktumot, megegyeztek: mi lesz kétharmados és mi feles törvény, miként módosítják az alkotmányt, valamint hogy Göncz Árpád lesz a köztársasági elnök.

A Fidesznek az őszi önkormányzati választás – a tavaszi nagy sikerrel a háta mögött – már majdhogynem csalódásnak számított. A parlamentbe került hat párt közül az utolsó helyen végzett, listán 7,27 százalékot kapott, másféllel kevesebbet, mint a parlamenti választáson. Viszont ez azzal járt: a Fidesz megerősödött alulról is, lettek polgármesterei, többségi önkormányzatai, kezdett kialakulni a hálózat.

A '90. októberi taxisblokád dolgában a Fidesz sokak szerint felelősebben viselkedett, mint az SZDSZ. Nem állt az ország életét megbénító – többek szerint elsősorban elbocsátott titkosszolgálati tisztek és ügynökök által szervezett – akció mellé, nem ugrott rá a lehetőségre, mondván, itt az alkalom megbuktatni a kormányt, és nem hitte azt, hogy újra 56 van. A parlamentben ugyan Orbán előadta híres, „A kormány hazudott, ezt mindeneelőtt le kell szögezni!” kezdetű beszédét, de nem követelte Antallék lemondását.

A blokád alatt Orbánnak Mosonmagyaróvárra kellett mennie, valami gyűlésre. A Mester utcai lakásból telefonálgatott, majd az éppen náluk lebzselőknek kifejezetten kérkedett: Annus József megígérte, hogy helikopterrel leviteti. És a többiek csettintettek is, elismerően bámulták vezetőjüket, akinek, lám, lám, egyetlen intésére helikopter áll a rendelkezésére. Rendőrmotoros vitte ki a budaörsi reptérre, beszállt a helikopterbe, amely aztán a mosonmagyaróvári futballpályán tette ki, ott pedig már várta egy helyi zöldséges, és a göngyölegszállító autójával bevitte a városházára, megtartani a szónoklatát. Majd a helikopter haza is hozta.

1990 októberében már szörnyűségek zajlottak a Századvég körül – a '95-ben aztán már Centum Kft. névre átkeresztelve Kaya Ibrahimnál kikötött cégnél –, amelynek, ekkor, '90-ben még tulajdonosa volt Orbán, Kövér, Stumpf, Gyekiczki, Máté, Wéber is. A Századvég már nemcsak lap volt és kiadó, hanem nyomdai vállalkozás is. Egy Soroksáron túli kis faluban működött a nyomda, amelynek dolgozóit máig sem fizették ki. Odáig fajult a helyzet, hogy Varga Tamásék erőszakkal foglalták el az üzemet, leszerelték és elszállították a nyomdagépeket. A Mai Nap megírta a történetet, kitört a botrány. Másnap a kft. tulajdonosai megbeszélést tartottak, s Varga Tamás bevallotta, legalább 60 milliós hiány van – miközben ő hatalmas bérelt cégautón járt, egyre jobban élt. Gyekiczki András, Máté János és Wéber Attila számára ez már sok volt, bejelentették, ők kiszállnak a cégből, kérték: a többiek vegyék meg üzletrészeiket, és egyszer s mindenkorra felejtsek ki őket ebből a történetből. Ráadásul ezen a beszélgetésen szóba került az egy-két napja hivatalba lépett Demszky Gábor, és Orbán, Kövér, Simicska egymásra licitálva hülyézték a friss főpolgármestert, hogy első munkanapján nem a gazdag vállalkozókat fogadta, hanem a hajléktalanokat.

– Politikai analfabéta! – sommázta véleményét Orbán, s ez Gyekiczki Andrásban, szakkollégiumuk volt igazgatójában végképp „kicsapta a biztosítékot”. Eldöntötte, ehhez a garnitúrához többé semmi köze nem lesz. Akiknek ilyen a morális, emberi hozzáállásuk, azokkal nem szeretne semmilyen közösséget vállalni – gondolta, és viharos tempóban eltávolodott tőlük. Hamarosan meg is kapta a szükséges szerződéseket, Varga Tamás pontosan ezer forintért megvette a Századvég-üzletrészét. Teljesen megszakadt velük a kapcsolata. Nem sajnálta, ez a cég is olyanféle pályát futott be, mint oly sok „Fidesz közeli” társa, s hiába hagyott maga után bírsággal és pótlékokkal együtt 88,5 millió járuléktartozást, valamint 11 millió társasági adó-, 5 millió személyi jövedelemadó-, valamint 4,5 millió áfa-tartozást, a mindezt gondosan összegyűjtő Schlecht Csaba ellen a rendőrség 2001 szeptemberében megszüntette a nyomozást.

Gyekiczki csak évekkel később – mint Kuncze Gábor belügyminiszter kabinetfőnöke – találkozott újra Orbánnal, Brüsszelben, valami nemzetközi tanácskozáson. Ugyanabban a szállodában laktak, s reggelire együtt érkeztek le, kényszerűen egy asztalhoz ültek. A svédasztalon ott díszelgett egyetlen fűrt gyönyörű szőlő, Gyekiczki úgy tervezte: a reggeli végén néhány szemet csipeget belőle. Ám mielőtt ezt megtehette volna, Orbán leemelte a tálról az egész hatalmas fűrtöt, saját tányérjába helyezte, és – amiként az az iciri-piciri – mind megette. – Jól van, Viktor! – jegyezte meg Gyekiczki –, látom, nem változol!

'91-92-ben gőzerővel robogtak az üzleti ügyek is. A fiúkon úrrá lett a cégalapítási láz, ám ezek a vállalatok enyhén szólva is kalandos pályát futottak be.

Még 1990-ben alapította a Foliograph Bt-t hat magánszemély: Schlecht Csaba beltág, valamint Gyurgyák János, Kövér

László, Kövér Szilárd, Orbán Viktor, Simicska Lajos és Varga Tamás kültag. Csak Schlecht Csaba maradt meg a bt-ben, amely '95-ben Kaya Ibrahim tulajdonába és üzemeltetése alá került.

A Menüett Kft-t 1991 áprilisában hozta létre Schlecht Csaba, Kövér Szilárd, Simicska Lajos és Varga Tamás. A cég '95-ben ahhoz a Quality Profit Kft-hez került, amelynek addigra Kaya Ibrahim volt az ügyvezetője és tulajdonosa.

A Draft Kft. is '91 májusában alakult, eleinte Kövér Szilárd, Simicska Lajos és Varga Tamás, majd Schlecht Csaba, végül a Menüett Kft. és Kaya Ibrahim tulajdonlásával.

1991 májusában hozta létre a Best Lízing Kft.-t Varga Sándor (Varga Tamás édesapja) és Pusztai Zsuzsanna, Simicska Lajos felesége. Ebből lett az Auto Classic Kft. Tulajdonosa később a Foliograph Bt., valamint a Farkas és Társa Kft. (Tóth Béla apósának cége, ügyvezetője később Josip Tot); ügyvezetője Gansperger Gyula, aztán Schlecht Csaba volt, majd Kaya Ibrahim.

1992 áprilisában alapította a bányaugyben később elhíresült Quality Invest Rt.-t Kövér Szilárd, Simicska Lajos és Varga Tamás, a felügyelő bizottság tagja lett Kollár K. Attila, az MDF gazdasági vezetője. Később Kövér és Simicska mellett tulajdonossá vált e részvénytársaságban a Quality Profit Kft., az Auto Classic Kft., valamint a Farkas és Társa Kft. '95-re két részvényes maradt: a Kaya Ibrahimnál lévő Quality Profit és Schlecht Csaba vezérigazgató, aki azonban e posztját átadta Kaya Ibrahimnak.

Bejött a rendelet: lehet autót behozni vámentesen. A Fico Kft. azonnal beindult. Az ötlet rém egyszerű volt: importálnak egy csomó legeslegdrágább autót, Rolls-Royce-okat, Lamborghiniket, és azokat itthon jókora felárral eladják. Így lett autója Palotás Jánosnak, sokaknak.

Ekkortájt állt föl Herter Róbert a pártigazgatói és a Fico ügyvezetői székéből: sok volt neki. Nem fért össze az izlésvilágával, hogy legalább két-háromhavonta kénytelen volt ellentmondani. Hol valamelyik elé tett papírt nem bírta aláírni, hol nem tudta megtenni, hogy ezt az embert idetegyje, azt meg onnan kiakolbólítsa. A John Bull sörözőben mosolyogva jegyezte meg Simicskának: – Eljön még az idő, amikor te fogsz kinyírni engem.

– Egyetlen közös dolog van bennünk: egyikünk sincs rákényszerülve, hogy a Fideszben csináljon karriert – válaszolt Simicska, de ehhez aztán inkább nem tartotta magát. A Fico ügyvezetését Bence György vállalta el, de pár hónap után ő is inkább fölállt, neki is sok volt, ami ott zajlott.

Ám megváltozott a politikai erőter. 1991. március végén a Fidesz még villoghatott azzal, hogy előállt a „magyar Moncloa-paktum” tervével: tartsanak hatpárti egyeztetéseket az ország legfontosabb dolgairól. Senki nem vette komolyan az ötletet, ám az ilyen „szeressük egymást, gyerekek!” felvetésekre nem lehet nyilvánosan elutasító választ adni. Így aztán látszólag mindenki belement, ám az év végére úgy haltak el a tárgyalások, mintha el sem kezdődtek volna, s ráadásul nem is hiányoztak senkinek. Ám amint telt-múlt az idő, az egyre kevesebb siker mellett megjelentek a negatívumok is, amelyeknek már csak egy részét lehetett elrejtteni a nyilvánosság elől.

'92-ben a Fidesz még toronymagasan vezette a közvélemény-kutatások rokonszenv-listáját 40%-kal. És hiába mondogatták néhányan, más a félidős rokonszenv-index és egészen más a tényleges szavazás, a fiúk jó része elhitte az adatokat. Áder és Kövér – Titanic-csoportnak híva magukat – jobbnak látták volna süllyedni valamicskét, hogy majd legyen honnan fölemelkedni. – Nem lesz ez így jó, túl népszerűek vagyunk, túl nagyok velünk szemben az elvárások, rosszkor és túl gyorsan mentünk fölfelé, rossz az ütemezése ennek a népszerűségnek, túl messze vannak még a választások – mondogatták.

Orbán nem értett velük egyet: – Olyanok vagytok, mint a rossz sportújságírók! 3:0 az eredmény, bevágtunk három gyönyörű gólt, a közönség tombol a lelátón, ti meg fanyalogtok! – Halálos komolyan nekigyürkőzött összeállítani a kormányát, egészen biztos volt benne: '94-ben ő lesz a miniszterelnök. Tucatnyi havának '92-ben már be volt ígérve a miniszteri, államtitkári állás a '94-es Orbán-kormányban. Jött ugyan a békéscsabai időközi választás, ahol a fideszes jelölt a kevésbé előkelő negyedik helyen végzett, az SZDSZ nyertese Kádár Bélát verte meg, de az MSZP is a Fidesz előtt végzett. – Rossz volt a jelölt! – mondták Orbánék, és tovább tervezték kormányzásukat.

A sajtó egyszerűen imádta őket. '91 legvégén a Magyar Hírlapban például Nicholas Denton, a Profil újságírója így bókolt Orbánnak a miniszterelnöki poszt várományosa című cikkében: „Egyesek azt mondják, a leginkább államférfiszzerű politikus. Valóban mindig elég magabiztosnak tűnik. Minden kérdésre ügyesen és közvetlenül válaszol, valósággal pörgeti a szavakat, mintha agya gyorsabban járna, mint a nyelve. A szavazóknak kevés meggyőzésre lesz szükségük intellektuális érettségét és a hivatalra való felkészültségét illetően. Inkább Orbán úr megjelenése az, amivel ki kell békülniük. Mert haja rendezetlensége, természetének mokányosága és kicsavart tartása inkább egy rátermett futballistára vall. Orbán, aki magát politikai menedzsernek nevezi, és akit a többiek egyszerűen csak diktátornak titulálnak, azzal dicsekszik, hogy a fiatal demokraták a legjobban szervezett párt.”

Ígaz, néha már megjelent a későbbi paranoia a sajtóval szemben. Könczöl Csaba, a Népszabadság újságírója például elment a II. kerületi Fidesz-csoport nyilvános ülésére, s hiába kérte meg – Orbán unszolására – a csoport egyik vezetője,

hogy távozzék, ő nem volt hajlandó erre, mondván: vagy nyilvános az ülés, vagy nem, ha pedig nyilvános, akkor ő azért újságíró, hogy arról tudósítson. Mire Orbán nagy hangon kijelentette: – Ha Könczöl Csaba nem hagyja el a termet, akkor 1. minden szót, ami az általam elmondottakból meg fog jelenni, szemenszedett hazugságként le fogok tagadni; 2. többször sajnos valóban azt mondtam a nyilvánosság előtt, amit gondoltam, de a továbbiakban igyekszem ezt a hibát nem elkövetni.

Ám – a közvélemény előtt még teljességgel láthatatlanul – megjelentek az első komoly repedések a csapaton belül.

Ungár Klára például '92 nyarán vágatta le gyönyörű nagy haját, ami az ő számára szimbolikus jelentőségű lépés volt. Ekkor jutott el oda, hogy úgy érezte: minden megváltozott körülötte, s ami van, az nem jó. Kezdte rosszul érezni magát a Fideszben, egyre több dolog nem tetszett neki. Kövér szeme az elnökségi üléseken, Simicska partizánakciói üzleti ügyekben, Áder időnkénti fejhangú üvöltözése, hogy itt úgyis az lesz, amit mi akarunk, Orbán mismásolása, újabb és újabb hangsúlyváltásai, az MDF-fel kokettálásai, egyszersmind az SZDSZ-szel szembeni gyűlölködései. Ráadásul magánéleti problémái is voltak, éppen rosszul működött a partnerkapcsolata, furdalta a lelkiismeret, hogy nem foglalkozik eleget tízéves kisfiával. És nagy elhatározásokra jutott: – Elég volt a '90-es kampányban bemutatott diva-szerepből, a samponreklám-megjelenésből! Most változtatok magamon belülről, de ennek látszania kell külsődleges jegyekben, a megjelenésemben is! – mondta magának, és lefelől is levágatta a haját. Nadrágban kezdett járni, sőt farmerban, ahogy addig csak szeretett volna, és politikai, közéleti magatartásában is egy csapásra hatalmasat váltott: – Kemény vagyok, határozott, igazságos és mérsékelt, ezentúl a saját ösztöneimre, politikai megérzéseimre hagyatkozom, és semmi másra! És egyetlen szempontot fogok érvényesíteni: mi fontos valójában és mi nem, mi hasznos a nagy közösségeknek és mi nem. A többi nem érdekel! Az sem, hogy pártpolitikailag mi praktikus és mi nem!

Érezte, valami nagyon fontos változások zajlanak, de nem tudta, mik azok. Jóval később, egy év múlva jött csak rá, mit érzett ekkoriban. Amikor a HVG-ben, egy évvel tényleges megtörténte után, megjelent a székház-ügy, akkor csapott a fejére: – Megvan, ez az! Ezt éreztem állandóan! – mármint azt, hogy amikor az MDF és a Fidesz gazdasági alkatot kötöttek, közösen mentek bele egy mind erkölcsileg, mind jogilag erősen megkérdőjelezhető ügyletbe, elkezdődött közöttük a közeledés más frontokon, politikai vonalon is – csak éppen teljes titokban. Eszébe jutott rögtön az is, amikor a párttörvényt módosították, hogy az ingatlanok után ne kelljen befizetni az áfát, Orbán milyen milyen sűrűn sürgette őt is, segítsen már összeszedni a fideszes képviselőket, hogy jöjjenek be az ülésterembe ezt megszavazni, s ő készségesen rohángászott is: a frakcióvezető kér, mindenki szakítsa félbe a folyosón kvaterkázást, Viktornak valamiért fontos, hogy bent legyenek. Most értette meg, az már ennek a konkrét ügynek volt a mozzanata, a már aláírt szerződés után fizetendő áfát akarták megspórolni.

Ám idáig lassan, lépésről lépésre jutott a helyzet. Igazából '92-ben kezdtek nagyon elromlani a dolgok.

'91-ben indította, s '92 tavaszán bontotta ki Demszky a főváros nagy fejlesztési tervének előkészítését. Ungár Klára, a budapesti Fidesz-frakció vezetője azonnal melléállt, fontosnak tartotta, hogy nagy beruházásokkal szépüljön, fejlődjön kezdjen a város. Orbán és köre azonban csak azt emelte ki az ügyből: – Mi ezt nem támogathatjuk, mert ez Demszkynek jó! Ha tényleg elindulnak látványos fejlesztések, az az SZDSZ malmára hajtja a vizet!

Ungár viszont a leghatározottabban kijelentette: – Engem ez egyáltalán nem érdekel! Ha épül, szépül a város, akkor én azt támogatom, és támogatni fogja az általam vezetett frakció! – Ráadásul Ungár azzal is egyetértett, s a budapesti Fidesz-frakció is megszavazta a támogatását, hogy a fejlesztésekhez hitelt vegyen föl a főváros. Ám az erről szóló sajtótájékoztatón a Fidesz-frakció egyik tagja fanyalgott a hitel-fölvételre, s a Magyar Hírlap egyik újságírójának fel is tűnt a nézeteltérés: – Ti mást mondtok! – kérte számon Ungáron.

– Igen, de a párttársam által előadott álláspont legitimitása nulla, a frakció elfogadta az én álláspontomat.

– Megírhatom?

– Persze, miért ne?

Meg is jelent a tudósítás a jelentéktelen belső konfliktusról, amire Áder János a parlamenti frakció ülésén nekirohant Ungárnak: – Miért támadtad meg az újságban egy frakciótársadat?

– Azért – felelt Ungár –, mert nem illik úgy viselkedni, hogy megszületik egy döntés, és utána valaki másként beszél.

– De én ezt nem fogom annyiban hagyni! – üvöltözött Áder.

– Én meg szeretném azt megnézni, te azt hogy csinálod, hogy én ne azt nyilatkozzam, amit helyesnek tartok!

– Majd meglátod! Majd én megmutatom neked, hogy itt az lesz, amit mi mondunk! – próbált fenyegetőzéssel operálni Áder, de sikertelenül. Ungár rendíthetetlenül segítette Atkárít, Demszkyt, Székelyt, az SZDSZ-es városvezetőket, pusztán amiatt, hogy jót akartak Budapestnek. A Fidesz-frakció megszavazta a fővárosi költségvetést, benne a fejlesztési koncepcióval és a hitel-fölvétellel. Ez nemcsak megrökönyödést, de fölháborodást is keltett, ez a szempont – mi jó a városnak? – ugyanis Orbánékat teljes mértékben hidegen hagyta.

Aztán ugyanilyen alapon ütköztek össze látszólag a főváros vagyongazdálkodásának dolgában is. Először arról volt szó, az SZDSZ, mint a városvezetés élcsapata, maga állít ki vagyongazdálkodókat. Részvénytársasági formában tervezték létrehozni a vagyongazdálkodó szervezetet, azzal az apró kiegészítéssel, hogy a cég vezérigazgatója Vásárhelyi István legyen, aki

történetesen az SZDSZ pénztárosa. Ungárék természetesen hevesen tiltakoztak, mondván, ekkora lóláb szinte már nincs is, valamint nem szokás kulturált helyeken kecskére a káposztát...

Ungár végiggondolta: ha a Fidesz komolyan bele akar szólni a város vagyoni dolgaiba, erre két módon van lehetősége. Az első az, ha koalícióra lép az SZDSZ-szel, amit ugyan '90-ben, az önkormányzat megalakulásakor visszautasított, pedig az SZDSZ följánlotta. Koalícióban a Fidesz átveheti a gazdasági főpolgármester-helyettesi posztot, és benne lehet a reálfolyamatok sűrűjében, igaz, ez felelősséggel is jár, valamint igazi koalíció kell hozzá. A másik lehetőség az, ha olyan rendszert találnak ki a lopásmentes vagyonkezelésre, amelyben mindenki lát mindent és mindenki fogja a másik kezét.

Az első változattal nyitott. Szóban egyeztetett Orbánnal, s az ő jóváhagyásával megírta az előterjesztést a Fidesz elnökségi ülésére: a fővárosban a Fidesz kezdjen tárgyalásokat az SZDSZ-szel a koalícióra lépésről. Kidolgozta a pontos menetrendet és koreográfiát, a posztok, bizottságok, feladat- és hatáskörök precíz megosztását. Az elnökség elé tehát konkrét javaslat került.

Az ülésen Kövér azonnal nekirontott, indulatosan kiabált: – Még csak tárgyalni sem szabad a Szadesszal, nemhogy koalícióra lépni velük! Mocskok, úgylis át fognak vágni minket!

Ungár – annak ellenére, hogy Kövér szemében olyan gyűlöletet látott, amely már öellene mint áruló osztályidegen ellen is irányult – védte, magyarázta álláspontját, az elnökség tagjai sokáig vártak, hallgattak, nem tudták, hová kell igazodniuk, mivel Orbán jó ideig hallgatott, kivárt. Aztán nagy nehezen megszólalt, de eléggé furcsa hangon: – De, ez jó lesz!

Mire az elnökség önfeledt mosollyal jóváhagyta, hogy Ungár Klára kezdje meg a koalíciós tárgyalásokat. Csakhogy ő nem tudta, Orbán vajon miért ment bele ebbe. Azért-e, mert tényleg hasznosnak tartaná a fővárosban a koalíciót a Fidesz és az SZDSZ között, vagy másért. Hiszen lehet olyan logikája is – töprengett Ungár –, hogy ebből nem lehet rosszul kijönni. Ha visszautasítja az SZDSZ, az is jó a Fidesznek, ha belemegy, az se olyan nagy baj, hiszen nem az országos politikáról van szó, csak a fővárosról.

Kövérrrel szemben Ungár úgy érezte magát, mint a cowboy lova, aki ismét megbotlott. Kövér cowboy látnivalóan azt mondta: – Kettő! –, és előrántotta stukkertét. Még nem lőtt, de már kezébe fogta a fegyvert. Mindazonáltal természetesen előterjesztette a koalíciós ajánlatot Demszkyéknek – és az SZDSZ azonnal elhajtotta: – Szó sem lehet róla, tetszettek volna 90-ben koalícióra lépni velünk, amikor mi kezdeményeztük ezt! – Ungár egyáltalán nem értette a dolgot.

Majd egyszer csak kiderült, mi húzódik meg az SZDSZ merev elutasító álláspontja mögött. A koalíciós ajánlat átadása után ugyanis olyan orvtámadás következett, amelyre még Ungár sem számított. Simicska Lajos és Varga Tamás berontott Székely Gáborhoz, a vagyoni ügyekért is felelős (SZDSZ-es) főpolgármester-helyetteshez, és közölték: – Kár erőlködni, a Fidesz fogja lenyúlani a fővárosban a nagy értékeket! Ne is kapálózzatok, a miénk lesz a vagyonkezelés!

Ungár tajtékozott, azonnal segítséget kért Orbántól, mondván: ez egyrészt disznóság, másrészt ezek a vadbarmok megakadályozzák, hogy normális rendszert lehessen fölállítani éppen a lopások ellen. És Orbán nem tett semmit. Ungár Klárában pedig eluralkodott a rossz érzés: lehet, Viktor előre is tudott az akcióról, jóvá is hagyta, éppen csak neki, a fővárosi frakcióvezetőnek nem szólt róla.

Ezek után nem volt más választás, neki kellett indulni a második megoldásnak, a B forgatókönyvnek. Ungár Klára kinyújtotta kezét Barsyné Pataki Etelkával, az MDF fővárosi frakcióvezetőjével, neki előadta tervét egy olyan vagyonkezelő szervezet fölállítására, amelynek szervezeti modellje bombabiztosan kizárná a korrupciót akár pártok, akár személyek részéről. Az volt a lényeg, hogy az önkormányzat létrehoz egy tulajdonosi bizottságot, amelybe mandátumarányosan valamennyi párt küld képviselőt, ennek a tulajdonosi bizottságnak a Fidesz küldi az elnökét, az MDF megkapja a vagyonkezelő cég felügyelő bizottságát, akkor lehet az rt. az SZDSZ vezetése alatt – s így tartják sakkban egymást, akadályozzák meg, hogy bármelyikük belekanalazzon a város vagyonába.

Ungár Klára csak fokozatosan jött rá, hogy Simicskáék partizánakciója kivételesen valószínűleg nem is a pénzről szólt. Kövér László, Kövér Szilárd, Simicska Lajos és Varga Tamás valószínűleg főleg az SZDSZ-szel való koalíciókötést akarta megakadályozni. És ezt meg is valósították. Még hozzá a tőlük megszokott politikai taktikával: először sokkal többet kérni, mint amennyi a reális, majd abból fokozatosan engedni, egészen addig, amíg végül azt mondhatják: – Na jó, egye fene, nekünk elég, ha a vagyonkezelés a miénk! – valójában puccsal hiúsították meg a koalíciókötést az SZDSZ-szel.

Ungár számára azért volt ez különösen döbbenetes, mert ekkor érezte meg először: Orbán környezetében a dolgok nem ott és nem úgy dőlnek el, ahol és amint a formális viszonyok azt diktálnák. Ha Simicska és Varga megakadályozhatják az elnökség által jóváhagyott fővárosi koalíciókötést, arra Orbántól kell hogy legyen fölhatalmazásuk. Ha pedig van engedélyük erre Orbántól, akkor nála sem számít sem az elnökség, sem a frakcióvezetés, semmi és senki. Csak amit el akar érni. Bármilyen áron.

*

'92-ben a German Marshall Fund kivitte Orbánt Amerikába, tanulmányútra. A második világháború utáni Marshall-terv, a

nyugat-európai országok megsegítésére szánt pénz maradékából hozták létre ezt az amerikai alapítványt; eredetileg főként fiatal nyugatnémet újságírók és közéleti emberek képzésére. Kelet-Európa főszaadulásakor, a nyolcvanas évek végén kibővítették profilját az újonnan demokratizálódó országokkal. Vitt az alapítvány Észt- és Lettországból, Litvániából, Csehszlovákiából, Lengyelországból és Magyarországról is 35 év alatti újságírókat, szakszervezeteket, valamint politikusokat – minden pártból.

Ugyanilyen ösztöndíjjal jártak ott korábban Ungár Klára és Fodor Gábor, ám Orbán más elbírálásban részesült. Úgy kezelték, mint két év múlva lehetséges miniszterelnököt, így lesték óhajait, s minden olyan külön programot lehetővé tettek számára, amit igényelt. Végigvitték például az összes katonai, elhárítási, kémelhárítási, biztonsági és hasonló vonalon, a legbelső, legtitkosabb ügyekbe is beavatták. Valamint támogatási ígéretet kapott: az ottaniaknak nincs ellenére, hogy valóban ő legyen Magyarország következő miniszterelnöke.

Az első hét Washingtonban telt, együtt az egész hatfős csoport számára. Folyamatosan vonultak föl az előadók, illetve inkább beszélgetőpartnerek, és a politikai élet valamennyi területét végigvitték velük. Ezután négy héten át csupa olyan programon vehettek részt, amelyet ők kértek maguknak. Aki az önkormányzati munkára volt kíváncsi, azt elvitték egy csomó polgármesterhez, helyi képviselőhöz, aki a szenátusi, illetve kongresszusi tevékenységet akarta tanulmányozni, az oda járhatott, és így tovább. Orbánnak mint valamelyest kiemelten kezelt személyiségnek valamennyi óhaját teljesítették, az összes olyan helyre eljutott, mindenkivel beszélgethetett, akivel kérte. Állítólag valamelyik dél-amerikai szabaddóműves páhollyal is bensőséges kapcsolatba került. Az utolsó egy hét pedig New Yorkban zajlott, ismét együtt a csoportnak.

Ám Orbán a tanfolyam végeztével nem jött haza, időközben kiment hozzá Lévai Anikó, és – ha már itt vagyunk Amerikában, jussunk el minél több helyre! – együtt kint maradtak még hetekig. Az amerikai út Orbán számára – túl a rengeteg ismereten, kapcsolaton – valószínűleg hozott egy nagy tanulságot. Megérthette, megérezhette: Magyarország hihetetlenül messze van, bohókásan kicsi és nagyon-nagyon nem számít. Kicsi, kopott zománczott lavór, amelyben a víz felszínén olykor különböző fodrozódások zajlanak – amelyeket mi itthon úgy élünk meg, mintha éppen hatalmas, világraszóló vihar tombolna. Pedig ezeknek a viharocskáknak onnan, Amerikából az égardta világon semmi jelentőségük nincs. Egészen a kelet-európai változásoknak van valamicske – nem olyan óriási, éppen csak valamicske – súlyuk, egy balkáni válság érdekelt ott pár ezer embert. De az, hogy Pesten csonka vagy teljes médiakuratóriumok működnek, hogy kormány-közeli emberek és cégek szoktak-e lopni, hogy közbeszerzési eljárással vagy anélkül építenek autópályát – ez mind-mind valami olyan elképesztő nulla, olyan nevétségesen provinciális és érdektelen, hogy az is kinevetteti magát, aki három-négy hét amerikai tartózkodás után egyáltalán szóba hozza.

Alig-alig fölfoghatóan fontos tanulság ez. Ha ugyanis megérti valaki, hogy onnan, valóban a világ közepéről, a világpolitika egyértelmű centrumából a hangyányi Magyarország aktuális balhéi, veszekedései mennyire mikroszkopikus méretűek – az arra is azonnal rájöhet: tehát ezek lényegében szabadon kezelhetők. Mít számít, kit érdekel, hogy hány hetente ülésezik a magyar parlament, hogy előfordul-e kivétel a közbeszerzési törvény szabályai alól, vagy éppen csonka vagy teljes kuratóriumok felügyelik-e a közszolgálati médiát?

Amikor Orbán hazajött Amerikából, a – Debreczeni József által náci alapvetésnek nevezett – Csurka-dolgozattól zengett az ország. Világosan megjelent a fasizmusba hajló populizmus. A magát liberálisnak mondó Fidesznek ezzel mindenképpen szembe kellett fordulnia, ám Orbán számára megint a pártpolitizálás vált fő szemponttá. – Formálódik egy antifasiszta front, és annak mentén fognak elrendeződni a politikai élet szereplői – jelentette ki. – Nyomás alá kerül mindenki, és a pólusokhoz fog igazodni: vagy ide, vagy oda kell állni. Ez nem jó! Egyrészt azzal jár, hogy az MDF-et összeszorítja, a külső nyomással rákényszeríti, hogy szorosabbra zárja sorait, ahelyett, hogy tudna belül taktikázni. Másrészt ha összefog az ellenzék, akkor kihozzuk az MSZP-t a karanténból. Ne együtt keménykedjünk Csurka ellen, hanem külön-külön! Az ellenzéki egység fából vaskarika!

A hivatalos történetírás szerint a Fidesz nem is vett részt a Demokratikus Chartában. A valós helyzet ennél jóval árnyaltabb volt. Először is, a Charta kitalálásakor, szervezésének kezdetén Orbánék – nagyon bizonytalanok, tamaskodva és gyanakodva, de – nem álltak ellent, hajlandók voltak belépni az ellenzék közös táborába. Amikor Antall József nem volt hajlandó meghosszabbítani Surányi György nemzeti banki elnökségét, a Fidesz frakciója demonstratívan aláírta a tiltakozást ez ellen, s ezt maga Orbán Viktor jelentette be a parlamentben. Később erősödtek föl a féltretek: háttérbe szorulhat a Fidesz vezető szerepe az ellenzéken belül, a Charta mint értelmiségi akciózás alapvetően SZDSZ-es buli lesz, ráadásul reaktiválódik benne az MSZP, létrejöhet belőle valami ellenzéki egység, amiben aztán föloldódik, tehát szavazókat veszít a Fidesz.

Kis Jánosék álláspontját – ki kell hozni az MSZP-t a gettóból, mert a jobboldallal szemben szükség van mindenkire! – marhaságnak tartották, tagadták. Újra előszedték régi „belga ideológiájukat”, s már nem gyűlölték annyira a jobboldalt. – Nem leszünk társak ahhoz, hogy az SZDSZ összefeküdjön az MSZP-vel! – jelentették ki, és hirtelen átvették a radikális jobboldali nézeteket. – Az SZDSZ csak felmelegíti azokat a kapcsolatokat, amelyek valójában az állandó ellenzéki értelmiségi

csoportokat mindig is összekötötték az MSZMP kommunistáival, és az egykor egységes baloldal újra egységesül; összeső, ami összetartozik.

És így végül a Fidesz nem lépett be a Demokratikus Chartába, nem fogadta el azt a logikát, hogy a Charta olyan, mint az esernyő: csak akkor kell kinyitni, ha esik. Az a döntés született, aki vezeti a népszerűségi listákat, az folytasson önálló politikát: – Nem közösködünk azokkal a korábban minket imádókkal, akik most a Fideszen belüli ellenzéki, kisebbségi Fodor-csoportot fölhasználva belülről akarják ránk kényszeríteni az irányvonalukat, illetve támadva az Orbán-vonalat, értelmiségi és sajtókapcsolataik útján ránk uszítják a sajtót és az értelmiséget, akik a székházügyet kiaknázva botrányt kavarnak körülöttünk, elterjesztik, hogy Orbán Viktor arrogáns! Össztűz zúdul ránk! Mindenki minket támad, és akkor mi álljunk össze azokkal, akik mindezt vezénylik? Na, nem!

Mindeközben ugyanis lezajlott két óriási jelentőségű ügy: az egyre élesedő harc, majd szakítás Fodor Gáborral (amelyről az előző fejezetben szöveltünk), valamint a székházhistória.

A Fidesznek korábban egyetlen ingatlana volt: a Lendvay utcai. Perzsaszőnyeg-kereskedő építtette magának a századfordulón, aztán az Állami Egyháziügyi Hivatal intézte benne meglehetősen sötét ügyeit – gyönyörű volt, de kicsi. Orbánnak például sokáig nem is volt külön szobája, hol ehhez, hol ahhoz ment be telefonálgatni.

A Miniszterelnöki Hivatalban folytak a tárgyalások a székházjuttatásról, senki nem vitatta, hogy a Fidesznek is, az MDF-nek is jár még terület. Csak utólag vált érthetővé, hogy az e pártok nevében eljáró embereket egyáltalán nem érdekelte, miként használható valamely épület, hanem kizárólag az: mekkora a piaci értéke. Az első pillanattól tudta minden „brancsbeli”, nem arra kell a székház, hogy jól belakja mindenféle párthivatalnok, előre eldöntött tény volt, hogy elpasszolják. Azon ment csupán a vita: bérbe adják, hitelt vegyenek föl rá vagy azonnal eldurranásuk.

Erkölcsei aggályokat magával a juttatással szemben senki nem mert fölvetni – a szociálnak még mindig olyan hatalmas volt az ingatlanelőnyük, a régi párttól maradt ilyen-olyan székházakkal, pártházakkal, körzethelyiségekkel, hogy ez szóba sem kerülhetett. Amikor azonban lezajlott az eladás, és fű, fa, virág nekirentott a Fidesznek – a törvénytelenéget ők így hívták: joghézag. Régi, jól bevált magyar módi ez. Az Állami Számvevőszék viszont sok évvel később így minősítette: „Az MDF 2237, a Fidesz 2672 nettó négyzetméter, választási eredményével arányban nem álló ingatlanjuttatásban részesült.” Amelyet nem törvény, hanem háromezres, tehát titkos kormányhatározat boronált el 1992. február 27-én, nem szabályozva a két párt közötti tulajdoni arányt sem. Azt ők egymás között rendezték, teljesen törvénytelenül, hiszen a párttörvény szerint pártok nem gyakorolhatnak közhatalmat, márpedig itt kincstári vagyon felosztásáról döntöttek ők maguk. Mivel pedig a Váci utcai tisztai kaszinót azonnal el is adták, arra ők maguk szolgáltattak ékes bizonyítékot, hogy pártingatlanra valóban nem volt szükségük, csak pénzre. Arra viszont oly sürgősen, hogy a még csak előszerződésben szereplő vevő, a Magyar Külkereskedelmi Bank a 1,5 milliárdos vételárból rögtön át is utalt 1,4 milliárdot a két pártnak, amelyből 640 millió jutott a Fidesznek. Az pedig 149 millióval azonnal fölemelte a Fico Kft. 1 milliós törzstőkéjét. (A Fidesz aztán kormányra kerülve visszaadta a kölcsönt: áthajtott egy olyan törvényt, hogy a korábbi székházukat „felélt” pártok számára ismét ingatlant juttasson ingyen az állam, így segítve ki a Bem téri házát a Postabankkal eljárású MDF-et.)

Amikor kiderült: az MDF és a Fidesz együtt „lenyúlta” a Váci utcai tisztai kaszinót, kiszedte belőle a pénzt, és azt szétterítette ide-oda – a közvélemény szemében a helyes, romlatlan fiatal srácok egy csapásra züllött seftelökké váltak. A Hócipó valódi álhíre például így szólt: „A Fidesz hivatalosan bejelentette, hogy amennyiben a legközelebbi kormányban ők adhatnák a pénzügyminisztert, az ingatlan adót ingatlan eladóra módosítanák.”

Ám a Fidesz az egész székházügyet is tévesen dekódolta magának: konspiráció áldozata vagyunk, az SZDSZ kiadott, földobott minket, és az MSZP végrehajtotta az ítéletet. És ekkortól még nagyobb mértékben eluralkodott a Fidesz vezérkarán a paranoia: senkiben nem bízhatunk, mindenki ellenünk van, mindenki összeesküvő. Kezdett a Fidesz átláthatatlan, fene tudja, miféle politikai képződménnyé válni.

Pedig voltak a Fideszen belül is, akik nem a konspirációt, nem az ellenség keresését, hanem magát az ügyet tekintették fontosnak. A fővárosi önkormányzati képviselők közül sokan emlékeznek arra a csütörtökre, amikor a HVG-ben megjelent a székházügyről az első híradás. Ebédszünetben a Váci utcai Újvárosi háza nagy éttermében Ungár Klára úgy kanalazta a levest, hogy közben a HVG-t olvasta. S a cikk végére érve fölállt, és a húsleveses tál fölött, bár csak félhangosan, de legalább huszonöt pár fül számára hallhatóan kiszakadt belőle: – Most van vége a Fidesznek!

A jelenlévők közül feltehetően Hankiss Ágnes lehetett az, aki azonnal elrohant Orbánhoz, és följelentette nála Ungárt. Rögtön a következő parlamenti napon Orbán közölte is: – Beszédem van veled!

– Az jó! – próbált könnyed lenni Ungár, pedig érezte, pártelnökénél ez most nem a viccelődés pillanata. Átsétáltak a hatalmas aulába, ott Ungár letelepedett a bársonykanapéra, Orbán azonban megállt előtte, és nekifogott a fegyelmzésnek:

– Így nem lehet viselkedni! Amikor baj van, akkor van összetartás; ilyenkor össze kell kapaszkodni, és nem széthúzni, szolidaritásra van szükség, nem egyéni vélemények hangoztatására!

Azt érezte Ungár, hogy most jó le van szűrve, de azt nem értette, miért ő, és nem az, aki hibát követett el. – Álljunk már

meg egy pillanatra! Szeretném tudni, igaz-e, amit a HVG ír! Szeretném tudni, igaz-e, amit Áder Janó mond, hogy az egész jogszerű volt. Szeretném tudni, ha az egész jogszerű, akkor miért nem húzod elő a hónod alól, és tárod a sajtó elé azt a mappát, amelyben benne vannak azok a papírok, amelyek bizonyítják, hogy itt minden rendben van, és rágalmozás történt!

– Az összes papír a Kollár K. Attilánál van.

– Ki az a Kollár K. Attila?

– Az MDF pénztárnoka.

– És hol van ez a derék ember?

– Mélybúvár, és a görög tengerben búvárokodik.

– Az jó! – nevette el magát Ungár Klára, mert ez azért kicsit erős volt.

– És ha hazajön a tenger mélyéről Kollár K. Attila, akkor meglesznek azok a papírok, és a sajtó elé lehet tártani?

Orbán egyik lábáról a másikra állt. Megfordult a helyzet, és nem amiatt, hogy a nála idősebb asszonyt nemigen tudta lehordani, pedig ez volt a szándéka. Az vált kérdésessé: ki kérhet számon bármit is a másikon, ki kérdezhet, és kinek kéne felelnie.

– Viktor! – fordult egész testével az előtte imbolygó férfihez Ungár –, te nem számítottál arra, hogy ebből bármi is kiderül?

– Nem.

– Miért?

– Mert minden pártnak az volt az érdeke, hogy mi ezt megcsináljuk, a hasznos négyzetméterek...

– Neked elment az eszed! Tényleg azt gondoltad?

– Tényleg! A szemét szocik dobtak föl minket! A Máté. Tudom.

– És miből gondolod, hogy a szocik voltak, és nem az Antall?

– Ugyan, ez nekik se jó! Hülyeséget mondasz! Miért dobná föl az MDF ezt az ügyet, ami neki is rossz?

– Ez igaz, ez nekik se hozhat sokat a konyhára, ez jó érv. És most mit akarsz tenni? Hogy akard ezt megoldani?

– Tudod, ilyesmit még nem éltem meg. Úgy érzem magam, mint a bokszoló a ringben, amikor iszonyúan pofán vágják, és szédül, támoogy! – Orbán borzasztóan esendő volt, amint továbbra is egyik lábáról a másikra állt, és végre egyszer emberi hangon panaszkodott, és sajnálta magát. Igaz, nagyon elkésvé. Ám tényleg úgy is nézett ki, mintha őt vágják volna iszonyatosan képen, és ő maga szédülne, támoogy.

– Inog-binog szegény fiú – mondta magában Ungár Klára, mert látta rajta, most valóban rémült, ijedt, s óriási szüksége lenne rá, hogy valaki megtámogassa az egóját. Bármekkora akkumulátor is lett beleépítve, akármekkora hajtóerő is mozog benne, közben tele van félelmekkel.

Ungár Klárában ekkor kezdett tudatosodni – amit pedig a lelke mélyén már jó ideje érzett –, hogy kettejük útja szét fog válni. Ő ebben a játékszabályrendszerben nem tud mozogni, és nem is fog soha beleférni. – Ha Viktornak ezt az erőgyereket kell játszania, aki nekem rohan leszúrni, pedig nem is szeretné megtenni, ha nem tud csapatban játszani, akkor csak idő kérdése, meddig maradunk egy csapatban – villant fel benne, egyelőre kimondatlanul. Nagyon kedvelte pedig ezt a fiút, rém tehetségesnek tartotta, látta benne a lehetőséget arra, hogy nagy formátumú politikussá nője ki magát. Ám az értékrendjét, pontosabban az értékrend-hiányát nem volt képes elfogadni.

Sok évvel később, 2001 júniusában döbbenetes erővel elevenedett föl benne ez a kép Orbánról. Szombat este nagy társaságban beszélgetve bekapcsolták a tévét, hogy megnézzék Kokó meccsét. Még az öltözőből tudósítottak, amint a magyar nép mesehőse melegít, s mutattak közeli képeket is róla. És Ungár a bokszoló szemét figyelve megjegyezte: – Ez a fiú fél! – Majd Kokó bevonult a ringbe, s nekiállt nagyképüsködni, játszani a fölényest, a biztosan győzöt – túlkompenzálva félelmét –, s egyszer csak megkapta azt a borzalmas fülest, ami után tántorogva, „se kép, se hang” állapotban próbált föltápáskodni. És ekkor Ungár lelki szemei előtt föltámadt Orbán nyolc évvel korábbi parlamenti egyik lábáról a másikra álldigálása – és a két kép, Kokóé és Orbáné egymásba olvadt, egymásra mosódott.

‘93 nyarán szokatlanul sokáig tartott a parlamenti ülészak. A fideszesek viszonylag keveset foglalkoztak országgyűlési teendőikkel, mindenkit a székházügy izgatott. Egymás után két frakcióüléssel jószerivel csak erről volt szó: mi történt, hol a pénz, mi volt szabálytalan. De nem kaptak Orbánéktól semmi információt, minden kérdést azzal hártottak el, hogy mindjárt kézben lesznek az anyagok, és akkor majd ismertetik az egészet. A parlamentben kezdeményezték vizsgálóbizottság föllállítását, erről frakción belül is vita tört ki. Fodor Gábor és Ungár Klára – akik még korántsem tartoztak egy táborba – képviselték az egyik álláspontot: – Ha nincs titkolnivalónk, amint állítjátok, akkor nincs miért félnünk a vizsgálóbizottságtól, tehát támogatnunk kell a föllállítását, sőt, nekünk kell a legharcosabban képviselni, hogy igenis legyen vizsgálóbizottság, kerüljön minden nyilvánosságra. Ha igaztalanul vádolnak minket, azt meg kell cáfolni.

Kövér és Orbán másképp vélekedett: – Ne legyen vizsgálóbizottság, abból mindig csak baj van!

– Miért félték tőle? Mondjátok meg, ha van mitől félni! – Ám Orbáné csak mismásoltak, mellébeszéltek, egyre

zavaróbban.

Elek István, az MDF-ből átült három képviselő egyike rákérdezett: – Ha ősszel föláll a vizsgálóbizottság, és végignézi a papírokat, akkor találhatnak-e bármit, ami nem stimmel?

Kövér felelt neki: – Hát, egy ilyen dologban annyi ilyen ÁVÜ, Kincstár, KVI, mindenféle más hatóság szerepel, hogy éppenséggel ezek elkövéthettek formai hibát, de hát ez nem olyan fontos... – és hebegés közben kimondta egy-két olyan állami szerv nevét is, amely nem szerepelt a HVG-cikkben. Végül Orbánék nagy nehezen kivédtek a vizsgálóbizottság fölállítását, a parlament öszre napolta el a döntést.

Az utolsó Fidesz-frakcióülést Somogyaszalón, Kaposvártól tíz kilométerre tartották. Eleve rosszul kezdődött az egész. Sok kocsival mentek konvojban, és útközben Szelényi Zsuzsa autója elé beszaladt az országútra egy kismacska. Szelényi tövig nyomta a fékpedált, és megállt öt centire a cicától. Mögötte Áder vezetett, akkorát fékezett, hogy kifarolt az autója, ömögötte pedig Ungár Klára a Ladájával a hirtelen fékezéstől kipördült, és lesodródott az útról. Szerencsére senki nem sérült meg, de többen őrjöngve érkeztek le Somogyaszalóra, üvöltöztek Szelényivel, hogy egy koszos macska többet ér neki, mint az egész frakció.

Az első nap délutánján Ungár Klára harmadszor kérdezte meg a székháziúgyről: – Hol van a pénz? Bankszámlán őrzik? Értékpapírban van? Mennyi a kamata? – annak ellenére, hogy a vizsgálóbizottság dühödt ellenzését majdhogynem beismerő vallomásnak érezte, még mindig nem rossz szándékkal érdeklődött, csupán azt kérdezte, ami bárki közgazdászt érdekel.

Orbán fölállt, és kihúzta magát: – Most elmegyünk vacsorázni, utána folytatjuk, és válaszolni fogok minden kérdésedre.

Kövér odasúgta neki, könyörgő hangon, de nem elég halkán, így mindenki füle hallatára: – Ne, ne válaszolj!

– De igen! – vágta rá keményen, ellentmondást nem tűrő határozottsággal Orbán. És a vacsora végeztével, amint befejeződött az előírt napirend, s az egyebekhez értek – addigra már elmúlt éjfél –, valóban visszatért a székháziúgyre. Elkezdett beszélni, ám észrevette, hogy Frajna Imre előhúz egy papírt, és jegyzetelni kezd.

– Azonnal tedd el! – förmedt rá Frajnára vérfagyasztó keménységgel. Ilyen helyzetben vagy jó a memóriája valakinek, vagy nem, de jegyzetelni, feljegyzéseket készíteni – azt nem lehet. Orbán sorolta a számokat, cégneveket: ide ennyi millió ment, oda ennyi, amoda emennyi. A Ficónak 440 millió, a Quality Investnek 102 millió, meg még a Quality Party Service-nek, a Millennium Rt.-nek.

Ungár Klára – lévén közgazdász, s mint ilyen, jó barátságban a számokkal – hallgatva a fölsorolást, közben fejben automatikusan összeadta az elhangzó számokat. Úgyhogy amikor Orbán levitte a hangsúlyt, jelezve, végére ért az ismertetésnek, Ungárnak azonnal kicsúszott a száján: – És a még hiányzó 150 millió?

Orbán rettenetesen zavarba jött: – Hát, az egészen pontos számokat én nem tudom, azokat a gazdaságisok tudják. Nem is tudom pontosan, de hát legyen most már elég. Elmondtam, amit hallani akartatok.

Kövér ugyan még egyszer halkán megjegyezte: – Nem kellett volna elmondanod! –, de senki nem kérdezett tovább, senki nem reagált, mindenki mély hallgatásba süppedt. Próbálták magukban földolgozni a hallottakat, megérteni, valójában mi is történt. A frakcióülés befejeződött, Ungár bement a szobájába, elővette a kockás jegyzetfüzetét, és beleírta azokat a cégneveket és számokat, amelyeket az imént hallott. A cégek közül – a Fico, a hivatalos pártvállalat kivételével – egyetlenegről sem hallott addig. A pénzek sorsáról pláne. Akkor még ő sem értette meg teljesen, mi miért és miként történt. Később, amikor már kilépett a Fideszből, és olvasta a HVG, a Népszabadság cikkeit és táblázatait, újra és újra ugyanez a hiányérzet fogta el: nem stimmel, ez kevés, kellett menni pénznek máshová is. Az ugyanis egyetlen pillanatig sem fordult meg a fejében, hogy esetleg magánzsebekbe is került a székházi pénzből. Akkor még csupán az volt a baja az egészsel, hogy Orbán, a két Kövér, Simicska és Varga olyan cégekbe visznek ki pénzeket, amelyek fölött a párt egyetlen vezető testületének sincs semmiféle kontrollja. Vagyis valójában a párt pénzét kiviszik a pártból. Azt azonban ekkor értette meg, hogy a fiúk a pártot vállalkozásként és a sajátjukként használják. Hogy tehát a Fidesz egyszerre politikai és üzleti vállalkozás. Amelyben az üzleti ügyek bebiztosítják a hatalmat.

Amikor aztán '99-ben megkereste őt "szabó Attila és Vajda Éva, az ÉS tehetséges fiatal újságírókettőse, és idősebb Orbán Győző bányavállalatáról érdeklődve azt kérdezte: – Mond önnek valamit az a név, hogy Quality Invest? –, akkor Ungár nagyot sóhajtott:

– Hat éve várom, hogy valaki föltegye ezt a kérdést! – merthogy akkor, sokkal később, tőlük tudta meg: ez a cég utalt Orbán papának, s ebből a pénzből zajlott a bányaprivatizáció második lépése. – Most azonnal hazamegyek, föltúrom az összes régi papíromat, holnap megmutatom a régi kockás jegyzetfüzetemet, abban ott szerepel ez a név.

És másnap valóban odaadta az ÉS újságíróinak, akik megírták nagy vihart kiváltott cikküket. Amelyből perek lettek, s amely perek egyikében Ungárt hiába hívta el az ÉS ügyvédje tanúnak, a bíróság nem volt hajlandó meghallgatni.

A fiúk még realisan számolhattak azzal, hogy '94 tavaszán megnyerik a választásokat. Orbán – akiről '93 nyarán ezt írta Bodor Pál: „ahogy így elnézem, a következő évtizedek magyar politikai élete nehezen képzelhető el nélküle” – egészen másképpen látta az erőviszonyokat, mint akár a közvélemény-kutatások, akár körülötte bárki más. Ő állította: a választás a Fidesz és az MSZP között dől majd el. Miközben az MSZP akkor még sehol sem volt, 15-16 százalékon állt.

A Fidesz ötödik születésnapjában, március 30-án, a Bibóban össze is vitatkozott Kéri Lászlóval: – Egy év múlva a Fidesz és az MSZP között lesz a döntő meccs – jelentette ki.

– Te tiszta hülye vagy! – felelte a politológus. – A következő választás tétje az MDF leváltása lesz, tehát az MDF és az ellenzék között lesz a harc.

– Nem, nem, ez nem így lesz! Az MSZP és a liberális ellenzék fog megküzdeni egymással – ragaszkodott Orbán az álláspontjához. Kéri óriási marhaságnak tartotta ezt, és némi megnyugvással látta, hogy Szájer József is, Deutsch Tamás is teljes döbbenettel fogadta Orbán kinyilatkoztatását. Ám Orbánnak lett igaza. Mi ez? Politikai érzék? Talán az.

A '93-as debreceni kongresszus még arra az álláspontra jutott: a Fidesz egyaránt nyitott balra és jobbra. Magyarul ez azt jelentette, ha megnyerjük a választásokat, de az SZDSZ-szel nincs elég szavazatunk a kormányalakításhoz, akkor bevesszük az MSZP-t is. Ez ellen egyedül Trombitás Zoltán tiltakozott: – Falat kell húzni az MSZP előtt!

Valójában – kongresszus ide, határozat oda – Orbán ekkor már rég másképpen tervezte. Kuncze Gábornak őszintén beismerte: – Nekem itt nem terem babér. Az SZDSZ-szel nem tudok, az MSZP-vel nem akarok versengeni. Lerendeztem a Fodor-történetet, most megerősítetek, ezután leszámolok a belső ellenzékkel, kiszorítom őket a pártból, és aztán átmegyek a jobbkozépre. Ott most luk van. – És ezt meg is tette. A pártot átvitte magával, de a párt szavazóit nem. Azok inkább az SZDSZ-re szavaztak, a régi jobboldaltól pedig '94-ben még nem tudott elhódítani szavazatokat.

Megerősítette ebben Antall József is, aki ekkoriban árulta el neki: ha a betegsége nem jön közbe, összehozott volna egy nagy polgári középpártot. Az MDF javából, a Fideszből, az SZDSZ Tölgyessy-féle szárnyából, valamint a kereszténydemokraták és a kisgazdák közül azokból, akiket használhatónak ítélt; Csurkákékat meg a többieket, akik szerinte nem értették a modern parlamentáris politikát, egyszerűen elhagyta volna. '92–93 táján Antall szerint ennek lett volna realitása, egy nagy kormányalakítással egybekötve. De hát beteg lett, és úgy már nem mert belevágni. Nem kezdhetett ilyen két-három éves stratégiai vállalkozásba, mert már nem tudta, meddig él, egy évet sem garantáltak neki. Nem akarta szétverni a meglévő koalíciót, úgy, hogy esetleg már nem lesz ideje összerakni az újat, hát letett ezekről a tervekről. '93. október elején – mielőtt Kölnbe, a transzplantációs műtétre utazott – Antall ezt elmesélte Orbánnak, aki azzal kérdezett vissza: mennyi esélyt ad magának? A miniszterelnök azt felelte: ötven százalékot.

Fodor Gábor kilépése után akadálytalanul fölgyorsulhatott az ideológia-váltás. – A média kicsinál minket, s e mögött az SZDSZ ellenünk irányuló összeesküvése húzódik; a liberális értelmiség ellenünk fordult; az MSZP-vel szembenemenni! – ezek lettek az új jelszavak. Orbán kijelentette: – Racionálisan nem tudom megmagyarázni, de a zsigereimben érzem: az MSZP a fő ellenfél.

A '94-es választásokra már egészen más párt készülhetett, mint a '90-esre. A Fidesz ekkor már önálló politikai erő lett. A választási félidőben a legerősebb párt volt, s abból a népszerűségből ugyan rengeteget veszített a Fodor- és főleg a székházügy miatt, de esélyeit alig lehetett túlbecsülni. Az MDF–SZDSZ paktum összes csalódása és hátránya, az MDF-kormány valamennyi hibája, az MSZP karanténba zárása az ő számukra vált előnnyé, bezsebelhették – volna – ezek óriási hozadékát. Nem véletlenül hivatkoztak megállás nélkül arra: ők „az elvált szülők gyermekei”, nekik éppúgy fáj az MDF, mint az SZDSZ.

Az országban egyértelmű leváltós hangulat uralkodott. Az előző választáshoz képest hét-nyolc százalékkal többen mentek el szavazni, s a többség meg akart szabadulni az MDF-kormánytól.

Ám közben igazából a politikai szétesés, a káosz időszaka köszöntött a Fideszre. Eluralkodott a politikai vakság: ellenzéki pártként nem a hatalmon lévőköt bíralták elsősorban, hanem mind a két szintén ellenzéki pártot, az SZDSZ-t és az MSZP-t gyepálták, ahol érték. És állandó harcba bocsátkoztak a sajtóval. Mindez átszüremlett a választási kampányra, amelyben a Fidesz több nagy hibát követett el. Nem ismerte föl, hogy ez már nem a kemény antikommunista szövegek ideje, azok fölött eljárt az idő. Ugyanakkor a kormánypártoknál sokkal többet bírálta a teljesen hitelét veszített MDF-fel szemben álló akkori ellenzéki pártokat – mind a szövetségésének számító SZDSZ-t, mind a vele ugyan nem társ, de az MDF-fel mégiscsak rivális MSZP-t –, és egyszerűen elsodorta magától a választókat. Ezt a hibát a Fidesz soha többet nem fogja elkövetni, egy életre megtanulta, hogy így nem szabad.

Kéri László '93 tavaszán kezdte Orbánnal a beszélgetéseket a tervezett interjúkötethez.

Eleinte Kéri újlipótvárosi lakásán találkoztak, Petschnig Mária Zita, Kéri felesége volt a háziasszony. Aztán a helyszín áttevődött Orbánék Haris közti lakásába, ám az akkori háziasszonynak, a harmadik gyerekkel terhes Lévai Anikónak – Ancsának, ahogy Kéri is hívta – már nem éppen békés szerep jutott. Az egykori oktató és a valahai hallgató

között ekkorra oly mély gondolkodásbeli szakadékok nyíltak meg, hogy azok békében már nem voltak áthidalhatók. Nem tudtak normálisan beszélgetni egymással, csevegés helyett gyakran ordítózásba fulladt az interjúkészítés. Anikó többször berohant a nagyszobába, azt hitte, verekszik a két fiú, annyira üvöltöztek egymással. A harmadik beszaladása után meg is jegyezte: – Kintről a konyhából csak azt hallani, két örült mindjárt kinyírja egymást! Egyikötök sem tud emberi módon viselkedni?

Már semmiben nem értettek egyet, mindenről másképp gondolkodtak, olyannyira eltávolodtak egymástól, hogy Kérinek semmi kedve nem volt az egészhez, már letett a könyvről, rálegyintett: nem lesz ebből semmi. Ám ekkor Orbán erőltette a dolgot. '94 elején meggondolták magukat a fiúk, úgy döntöttek, nem sokkal a választások előtt mégis szükség van erre a kötetre. Összekapták magukat, a stábot, próbálták gatyába rázni a kéziratot, és Kérit is kérték, folytassa. Ő belement. Ám rögtön a következő alkalommal amint elindult Orbánékhoz, a Jászai Mari téren megvette a Magyar Fórumot, s útközben, a 2-es villamoson elolvasta Csurka pamfletjét, benne a Kis János elleni durva antiszemita kirohanásokkal. Úgy fölhúzta magát, hogy a Vigadótól a Haris közig is alig bírta ki, már Orbánék előszobájában kiabálva köszönt: – Már megint micsoda baromságokat ír a Csurka!

– Nem úgy van az, a Pistának lényegében igaza van, csak ő mondhatja, mi meg nem mondhatjuk! – felelte Orbán, és Kéri levegőt sem kapott a megdöbbenéstől, hüledezve ordított tovább:

– Micsoda? Hogy mondhatsz ilyet? Mindig azt állítottátok, ez nem a ti kérdésetek, ez a múlt, amin ti túl vagytok, átléptek! Elő fogjátok venni a zsidókérdést ti is?

– Na, na, nem eszik azt a kását se olyan forrón! – replikázott Orbán, és aztán nem akart erről többet beszélni.

Összefüggött ez az SZDSZ-szel történt szakítással? Igen, valamilyen módon biztos, hogy összefüggött.

Elkészült valahol Orbán stábjában a véglegesnek szánt kézirat, s Kéri, amikor megkapta, döbbenet fedezett föl benne számos olyan mondatot, amely soha nem hangzott el. Győztes, a választásokra kacsintó szövegeket, szép, árnyalt kifejtéseket néhány korábbi, kedvesen fésületlen helyett. Fölvetődött benne, át kéne néznie a saját korábbi kéziratát, megkeresni, miket húztak ki, de rálegyintett. – Ha cenzúráznak, úgyis mindegy! – mondta magának, és hagyta a fenébe az egészet. Úgy is jelent meg a kötet, cenzúrázva.

Úgyhogy aztán a könyv bemutatóján, '94 áprilisának elején jól össze is vesztek. Egyszerre két politikus-portrékötet jött ki, Orbáné és Békesi Lászlóé. Eredetileg ugyan arról volt szó, Kéri hármat készít el, a három nagy párt miniszterelnök-jelöltjéről (akkor még azt hitték, Békesi lesz az MSZP miniszterelnök-jelöltje), s a harmadik Kuncze Gáboré lett volna. Azt azonban Gyurgyák János, a Századvég Kiadó vezetője addig-addig húzta, halasztotta, míg nem lett belőle semmi. Kéri is csak később értette meg: nem véletlenül.

Nos, először Orbán Viktor beszélt. Alaposan fölkészült, megdicsérte a könyvet is, Békesit is, nem mondott semmi oda nem illőt. Ezután Békesi mutatta be az Orbán-kötetet, szintén korrekten és kedvesen, ám a végén személyes megjegyzést tett: – Nagyon tehetséges politikusnak tartom Orbán Viktort, egyszer talán lehet belőle Magyarország miniszterelnöke, de nem most. Lehet, később igen, de '94-ben biztosan nem. Most nem ilyen miniszterelnökre van szüksége az országnak, mivel Orbán Viktor megosztja a társadalmat.

Ettől Orbán fölrobbant. Hiába lepték el őket a riporterek, senkivel nem állt szóba, kiviharzott a teremből. Pár perc múlva visszaballagott, és Stumpfnek, Gyurgyáknak, Kérinek együtt tett indulatos szemrehányást: – Törbe csaltatok, átvágtatok! Micsoda égés ez! Mondtam, hogy a szocikkal semmiben nem lehet együttműködni, még ilyenkor is csak égetnek! Ez összeesküvés volt, hogy engem lépre csaljatok!

– Viktor! – legyintett rá búsan Kéri –, annyit nem érsz meg, legalábbis nekem, hogy én a kedvedért összeesküdjem! – és faképnél hagyta a duzzogó pártvezért. Úgyhogy aztán sem ő nem írta alá Kéri László példányát, sem Kéri az övét, mivel aznap többet szóba sem álltak egymással. Ám Kéri anyósa, Petschnig Mária Zita mamája odament a mérgező Orbánhoz, és megdicsérte:

– Drága gyerekem, jöjjön szépen, dedikálja nekem a könyvet! Maga nagyon szépen, elegánsan viselkedett, így van jól!

– De meg is bántam! – fújta tovább a magát már miniszterelnöknek látni akaró Orbán.

– Édes fiam, ha az ember valami jót tesz, azt sohasem kell megbánnia! – de hiába mondta.

*

Úgy döntöttek: Orbán Székesfehérvár I. számú választókerületében indul egyéni jelöltként. Nem volt ugyan igazi tétje ennek, hiszen ő vezette az országos listát, a parlamentbe bekerülése tehát abszolút biztos volt, ám presztízsből egyáltalán nem mindegy, a pártelnök-miniszterelnök-jelölt nyer vagy veszít.

Az MSZP Vancsik Zoltánt indította ellene. Ő volt a városi képviselő-testület egyetlen MSZP-s tagja. Első személyes találkozásukra '94 farsangján, a fehérvári vállalkozásfejlesztési alapítvány szervezte bálon került sor. Nagy István, a későbbi polgármester szólította meg Vancsikot: – Biztos tudod, itt van Orbán is, szeretne veled megismerkedni. Tíz perc, nem több!

– Hogyne, szívesen – felelt Vancsik, meglepődve, de kíváncsian. A bálterem szélén a fideszesek fölszabadítottak egy asztalt, Vancsik, mint idősebb, akkor ment oda, amikor Orbánék már letelepedtek.

- Szervusz, Orbán Viktor vagyok.
- Szervusz, Vancsik Zoltán – és leültek.
- Te mivel foglalkozol? – vágott rögtön a közepébe Orbán.
- Utoljára egy fehérvári üzemet vezettem, valamint annak országos cégét is vezérgazgattam.
- Melyik cég ez?
- A Pamuttextil Művek.
- És most?
- Most egy ideje arra készülök, hogy elinduljak a választáson.
- Családod van?
- Hogyne.
- És melyik pártbizottságon dolgoztál?

– Semelyiken. 68 óta ugyan párttag voltam, de soha semmilyen párttiszséget nem töltöttem be! – Két perc után Vancsikot fura rossz érzés töltötte el: akár rendőrségi kihallgatáson is ülhetne, úgy pattognak a kérdések, mindenről: kicsoda, micsoda, miről mit gondol. Tisztességgel válaszolt valamennyi kérdésre, belement abba a szereposztásba, hogy nincsenek egy súlycsoportban a politikai életben, az országosan ismert pártelnök és az e téren abszolút kezdő. Csakhogy közben egyvégtében azt érezte: Orbán valahogy zavart, úgy viselkedik, mint aki egészen másra számított. Nemsokára kiderült, miért. A tízpercesre tervezett beszélgetés háromnegyed óráig tartott, majd udvariasan elköszöntek egymástól. Vagy húsz perc múlva visszajött hozzá Nagy István, azzal, hogy hihetetlenül le lettek szúrva. – Miért?

– Mert Viktornak most derült ki, hogy te nem is vagy ejtőernyős. Sőt, mondta, ő teljesen meg lett tévesztve, te egy fiatalos faszi vagy.

Aztán összeállt a kép. Kövérék egyáltalán nem is akarták, hogy Orbán elinduljon egyéni választókerületben, hiszen '90-ben jól kikapott attól a Zacsék Gyulától, aki hozzá képest szintén egy nímánd volt, csak éppen MDF-piacot szervezett. Viszont Balsay István, Fehérvár fideszes polgármestere összejött az Orbán családdal, és meggyőzte pártelnökét, induljon el Fehérváron, ahol középiskolába járt, ahol a MÁV Előrében futballozott.

– Én elintézem neked, hogy itt simán győzzél! – ígérte Balsay, s nyugtatgatta, az MSZP-s ellenjelölt rossz bolsevik, 43-as születésű. Most viszont, az első találkozáskor szembesült Orbán azzal, hogy Vancsik nem bolsevik, nem ejtőernyős, ráadásul fiatalos, gyors észjárású.

Egyet persze nem tudhatott: hogy Vancsik istenigazából egy pillanatig nem hisz abban, hogy nyerhet ellene. Az esélytelen nyugalmával készült, belátta, hogy a lehetséges legnehezebb ellenfelet kapta ki magának, de ha már elvállalta, hogy indul, belelendült, és teljes energiával dolgozott. Mások se nagyon hittek benne. Lejött a központból valaki, végigjárta mind

a hét fehérvári választókerületet, utolsónak hagyva az egyest, Vancsikét. Neki csak annyit mondott: – Zoli, hát neked sajnos nemigen van esélyed, úgyhogy amikor a pénzeket osztjuk, vagy azt döntjük el, melyik országos górének mikor hova megy, ne nagyon számíts ránk!

Amint megkezdődött a kampány, és sor került az első nyilvános vitájukra, azt Orbán simán megnyerte. Vancsik megkérte néhány újságíró ismerősét, a fellépés után mondjanak véleményt.

– Nagyon látszott, hogy ő országos, te pedig helyi politikus vagy. Ezt a vitát elveszítetted.

– Jó. Mi a teendő?

– Egy esélyed van: minden ügyet „lehúzni” helyi ügygé. Ugyanúgy, mint a normál egyetemi vizsgán, nem arra kell felelni, amit kérdeznek, hanem azt kell mondani, amit tudsz! Ha Árpádot húztad, de te csak Mátyást tudod, akkor Mátyásról kell beszélni, csak meg kell találni a megfelelő átkötő szöveget!

– Rendben, így lesz! – és a következő vitát, amelyet már a helyi tévé is közvetített, Vancsik ezzel a technikával megnyerte. Orbán kente-vágta a nagypolitikát, Vancsik viszont valamennyi fölvetődött kérdésnek azonnal a helyi, fehérvári vonatkozásáról beszélt, amiben ellenfele sokkal kevésbé volt otthon.

Viszont Orbán mögött profi stáb dolgozott. Ahányszor megérkezett, két ember nekiesett, lecibálták róla a gyűrött inget, zakót, és frisset adtak rá, kezébe nyomták a fésűt, hozza rendbe a haját, a harmadik pedig cetlikkel a kezében álldogált mellette, és mondta, mondta az adatokat, neveket.

Tán két héttel a választás első fordulója előtt a Fidesz végeztetett közvélemény-kutatást Fehérváron, s annak eredménye így-úgy Vancsikhoz is elkerült. S – láss csodát! – abban a jelöltek ismertségéről szóló adat így festett: Orbánt mindösszesen négygyel több választó ismerte, mint Vancsikot. – Komám, te ezt megnyerheted! – vetette föl elsőként öreg könyvtáros barátja Vancsiknak. – Ha ebben a városban csak négygyel ismerik többen Orbán Viktort, mint téged, akkor itt te fogsz nyerni!

– Zoli bácsi! Nem kell a púder! – felelt a magát még mindig esélytelennek tartó Vancsik, bár a lelke mélyén már kezdett reménykedni.

És a választás estéjén az exit pool-adatok, a választókerületből kijövők megkérdezésén alapuló kutatások mind sorra az ő

főlényes győzelmét hozták. Levegőt alig kapott, nem merte elhinni, a barátját arra kérte, egyelőre hallgassanak a megkapott eredményekről.

A városházán működött a város választási irodája, az ottani számítógépekbe futottak be az adatok, onnan kapta a telefonokat: az ötös körzeten te vezetsz több százzal! A kettes már biztosan a tiéd! Az egyesben nagyon szoros a verseny, de te állsz jobban!

Hajnagra megszületett az eredmény. Orbán 7259 darab, vagyis 21,3 százaléknyi szavazatot szerzett, s ezzel harmadik lett. Az nem elég, hogy valamennyi választókerületben Vancsik győzött, de kivétel nélkül mindegyik urnánál is ő lett a nyertes. Az egész fehérvári I. választókerületben nem akadt egyetlen olyan urna sem, amelybe több, Orbán Viktor nevével beikszelt szavazólapot dobtak volna be, mint ahány Vancsik Zoltánra szavazót. Két olyan választókerület volt, ahol Vancsik és az SZDSZ-es jelölt darabra pontosan ugyanannyi szavazatot kapott – mindketten legyőzve Orbánt. Vancsik az első fordulóban 10422 szavazattal 30,58 százalékot, Szeliér 8094-gyel 23,75 százalékot ért el. A szavazói részvétel 75 százalékos volt.

A helyi tévések előre fölkérték: este tizenegy körül legyen a Városház téren, nyilatkozni. Úgy tervezték, először a győztes Orbán Viktor beszél, majd szót adnak a vesztesnek, Vancsiknak is. Mivelhogy pedig Orbán Viktor mégiscsak országos jelentőségű politikus, pontosan be volt löve, hogy erre odakapcsol a Magyar Televízió is. Vancsik pontban tizenegykor meg is jelent – de Orbán nem volt ott. Már ő is tudta, hogy veszített, s nem volt kedve nyilatkozni, korábbi ígérete ellenére hamarabb elment Pestre.

Dr. Szeliér András orvos, az SZDSZ jelöltje nem lépett vissza az első forduló után. S Orbán a két forduló közötti kampányban sokkal kevesebbet foglalkozott azzal, hogy Vancsik ellen harcoljon, sokkal inkább arra összpontosított, hogy Szeliert, az SZDSZ-t gyepálja. Ezzel a taktikával sem ment semmire. Ugyanúgy elveszítette a második fordulót is. Orbán ekkor 7 371 szavazatot kapott, az összes leadott voks 27,07 százalékat, míg Vancsik 10 859-et, ami 39,88, Szeliér pedig 9 001-et, 33,05 százalékot. Orbán ismét a harmadik helyen végzett. Ha nincs a pártlista, ismét nem került volna be a parlamentbe. Az első forduló 75 százalékos részvételéhez képest ekkor már a választásra jogosultaknak csak 60 százaléka járult az urnákhoz. Vagyis a jobboldali szavazók zöme a másodikra nem ment el.

Óriási bukás volt, sokkal nagyobb, mint hogy Pécsi Ildikó megverte Pető Ivánt. Hiszen Pécsi Ildikó legalább színésznő, valaha a fél ország szexbálványa volt, és a férje mégiscsak válogatott focista, ami Magyarországon fontos szempont. Itt, Fehérváron viszont a focista lett a vesztes, a nem színész, nem ismert senkivel szemben.

Orbán a '93-as kongresszuson azt mondta: – Minimális cél megháromszorozni a képviselőink számát, a 22 helyett 66-ra! – Aztán még '94 januárban is mondott olyat, hogy száz képviselője lesz a Fidesznek, de ez már csak önbecsapási kísérlet, egyúttal a közvélemény kétségbeesett befolyásolási, vagy inkább átverési próbálkozása volt. Azt akkor már lehetett tudni, hogy 15 százalékot nem fog elérni a párt. Május 8-án, az első forduló éjjelén a Fidesz-székházban, a jéghoki VB-döntőt nézve a tévében, a finneknek drukkolva, még mindig állította: – Megtettünk mindent, ami emberileg lehetséges volt; a szocialisták nagy győzelmét biztos, hogy meg tudtuk akadályozni.

A riporter visszakérdezett: – Nemrég azt mondtad, az már nagy csalódás lenne, ha nem kettőznének meg a mandátumaitok számát. Tartod ezt még most is?

– Hát, az nagyon meglepne, ha nem kettőznénk meg! Azon nagyon meglepődnék, ha nem szereznenk negyvennégy mandátumot!

De hogy mindössze hetet sikerül, hogy a második ciklusban kevesebb képviselőjük lesz, mint az elsőben volt – arra még ők sem számítottak. Pedig ez történt. A listás szavazáson a Fidesz mindössze 7,02 százalékot kapott, kevesebbet, mint négy évvel korábban. Kizárólag azokon a helyeken tudta megőrizni a pozícióját, ahol legismertebb vezetői indultak egyéniben. Budapesten is rengeteget veszített, az MDF szavazói még nem pártoltak át hozzájuk, a liberális választók viszont az SZDSZ-hez húztak. Ez óriási bukás volt.

Pedig az elemzők egyetértenek: ha a Fidesz kitartott volna az eredetileg megkötött választási szövetségnél, a Liberális Blokk, az SZDSZ–Fidesz koalíció – kiegészülve a Vállalkozók Pártjával, az Agrárszövetséggel – holtbiztosan megnyerte volna a '94-es választásokat. És könnyen lehet, akkor nem az SZDSZ hozta volna a legtöbb szavazatot, hanem éppen a Fidesz, tehát Orbán Viktor nem '98-ban, hanem '94-ben lett volna miniszterelnök. Az már aztán más lapra tartozik, hogy ez kinek lett volna jó és kinek rossz, és különösen hogy mivel járt volna az országra nézve. Erről már kár találgatni.

*

Orbán olyannyira arra számított, '94-ben miniszterelnök lesz, hogy a választási vereség után először teljesen összeomlott, padlóra került. Ő is, Kövér is közvetlenül az eredmény nyilvánosságra kerülése után szűk körben azon morfondíroztak: abbahagyják, földadják a politikusi pályát. Orbán először még azt is mondta: neki itt fű nem terem, átmege az üzleti életbe. Visszavonult, teljesen eltűnt, elzárkózott a nyilvánosság elől. Ám erőt gyűjtött, és újrakezdte.

Wachsler Tamás elindult Orbánnal szemben a pártelnökségért, mondván: Orbánék tönkretették a Fideszt. A soron

következő Országos Tanács-ülésein szét is osztott egy anyagot: milyen pénzügyi visszaélések zajlottak a Fideszben, hogyan síboltak ki a Fidesz-kasszából pénzeket Simicskával, többek között az Orbán családnak. A Fico Kft-ről, Simicska-vállalkozásokról, különböző kétes ügyekről. Wachslert agyba-főbe fenyegették, valamint közölték vele: ha életben akar maradni, többet nem lehet parlamenti képviselő, húzza meg magát. Ő az életet választotta, s megkötötték vele az egyezséget. Az anyagot megsemmisítették, s Wachslert is megeskették: nála sem maradt egyetlen példány sem. Így került ki a parlamentből Wachslert, aki aztán éveken át keményen dolgozott azért, hogy kievickéljen az ellenség szereköréből, s megkapaszkodhasson legalább a harmadik vonalban. Államtitkárként hajt az életéért.

*

Ágh Attilának Orbán a mai napig adósa. A '98-as választások előtt két üveg francia pezsgőbe fogadtak, ki nyer a pártlistán. Ágh a Fideszt tippelte. Nem sokkal a választások után találkoztak, s a politológus számon kérte a miniszterelnökön a jussát.

– Igazad van, megnyerted a fogadást – ismerte el Orbán –, de tudod, mit? Nem két üveg francia pezsgőt adok neked, hanem egy üveg fehér és egy üveg piros bort, a saját pincészetemből!

– Rendben, elfogadom! – ment bele Ágh Attila, s a következő években többször üzent a miniszterelnöknek: várja jogos járandóságát. Mind a mai napig nem kapta meg.

A '98-as parlamenti választásokra a jogosultak 44 százaléka – tízessel több, mint '94-ben – nem ment el, a három választás közül ekkor volt a legalacsonyabb a részvételi arány. A választók majdnem fele nem látott alternatívát. Harmincegy választókerületben az első forduló nem is hozott érvényes eredményt. Vagyis egyáltalán nem mondható ki egyértelműen, hogy a társadalom leváltós hangulatban lett volna. Ami viszont – utólag – egyértelmű, hogy az MSZP és az SZDSZ hatalmasat hibázott, amikor kampánya középpontjába azt az üzenetet állította: azt folytatjuk, amit eddig tettünk. Amire a bizonytalan baloldali szavazók – Bokros-csomaggal amúgy is megvert – serege azt felelte: – Gyula, ezt ne folytassátok! – és mivel a jobboldalra nem akartak szavazni, akkor már inkább otthon maradtak. Így aztán újra érvényesült a politikai libikóka, amint a rendszerváltás mindhárom választásán: az ellenzék leváltja az addig hatalmon lévőket, a korábbi vesztesékből győztesek lesznek, mert sok a büntető, valamint a vándorszavazat. A Fidesznek pedig megvolt az a roppant nagy előnye, hogy igazából még sosem méretetett meg, tehát eddig nem kompromittálódott a hatalomban. Ez még előtte állt.

A publikum egy része úgy ítélte meg: ismét túl sok volt a rumli, jöjjenek mások. De nem a nagyobbik, hanem éppenséggel a kisebbik része! '98-ban ugyanis nem az került hatalomra, aki a legtöbb szavazatot kapta! A magyar választási rendszer roppant furcsa dolgokat tud produkálni. Az MSZP megnyerte az első fordulót. Ezután ugyan megdőlt az eddigi három választáson megszokott „a győztes mindent visz” szabály, mivel a második fordulóban nem tudta megőrizni korábbi pozícióját. Ám még így is az országosan összesített listás szavazatok alapján megnyerte a választásokat, hiszen több mint 156 ezer szavazattal megelőzte a Fideszt. Ennek ellenére nem maradhatott kormányon, mivel az egyéni választókerületek eredményei megmásították a listán elért pozícióját. A fideszesek a 176 egyéni választókerületből 55 helyen önállóan, 50 helyen pedig az MDF-fel közösen nyertek, míg az MSZP-ek csak 54 első helyet tudtak megőrizni. Így a parlamentben a Fidesz 148, az MSZP 134, az FKGP 48, az SZDSZ 24, az MDF 17, a MIÉP 14 mandátum fölött rendelkezhetett '98-ban. Vagyis a listán legtöbb szavazatot szerzett párt kiesett a hatalomból, s az a Fidesz alakíthatott kormányt, amely a listán csak másodikként futott be.

A Fidesznek sikerült egybegyűjtenie a jobboldali liberálisoktól a nemzeti konzervatív érzelmeikig mindazon szavazókat, akik viszont le akarták váltani az MSZP–SZDSZ kormányt. Az igazából már 1990–91-ben kezdődött helykeresés – bal és jobb, liberális és konzervatív – befejeződött: a Fidesz ott cövekelt le, ahol az a legcélszerűbbnek ígérkezett. Befejeződött a tízéves Nagy Menetelés a hatalomért. A '90-es és '94-es választások karakteres mellékszereplője főszerepet kapott. A sikerorientált és sikerkényszeres fiúk elképesztő türelemmel várták ki, hogy a jobboldali pártok jól összevevessenek egymással. S amint ez bekövetkezett, a Fidesz fölléphetett mint integráló erő. Nem mentek bele semmilyen előzetes szövetségbe, nem kötelezték el magukat senki és semmi mellett, taktikázás nélkül, döngő léptekkel haladtak a hatalom felé.

És a választáson ez meghozta a gyümölcsét. Északnyugat-Magyarországon a Fidesz átvette a hagyományosan erős nemzeti konzervativizmus és a politikai katolicizmus szavazóbázisát, a Dunántúl északnyugati részét pedig az SZDSZ-től hódította el. A Fidesz nagyon megerősödött az Esztergom–Balassagyarmat katolikus híd mentén, Hódmezővásárhelyen, a kereszténydemokratáktól megszerzett Rapcsákkal. Másutt sokkal inkább szerepelt városi, mint vidéki pártként, a városkörnyéki településeknél sokkal jobb eredményt ért el a nagyvárosokban, Szegeden, Debrecenben, Miskolcon. A fővárosban sokkal erősebbek lettek Budán, mint Pesten, és gyöngék maradtak az ipari zónákban.

Igaz, sok helyütt – főként a Dunántúl északi, nyugati részén és a nagyvárosokban – már '98-ban is kétpártrendszer volt: a Fidesz, illetve az MSZP elvitte a szavazatok hatvan-hetven százalékát. Ez a mezőgazdasági területeken – a Tiszántúlon, a Kiskunságban – zajlott le a legkevésbé, ott megmaradt a kisgazdapárt erős befolyása. Ezért vált 2002 előtt olyan fontossá a kisgazdák szétverése, hogy be lehessen kebeleznii ezeket a területeket is.

Ez a kétpártrendszer tette ugyanis '98-ban a Fideszt kormánypárttá. '94-ben az egyéni választókerületek többségében az első forduló után három jelölt „maradt állva”, a parlamentbe kerüléshez tehát elég volt 33 százalék plusz egy szavazat. '98-ban viszont sok helyütt már eleve csak a fideszes és az MSZP-s jelölt maradt harcban a második fordulóra, illetve Torgyán 74 helyen visszaléptette a kisgazda jelöltet – ahol viszont 50 százalék plusz egy szavazat kellett a győzelemhez.

Az is igaz ugyan, hogy a harmadik szabad választásokat kevésbé a Fidesz nyerte meg, sokkal inkább az MSZP vesztette el. A döbbenetes elbizakodottságával, azzal az üzenetével, hogy „Rajtunk kívül nincs alternatíva!”, ami mindössze nyolc évvel az egypártrendszer után nem is ildomos, nem is célszerű, ráadásul még csak nem is igaz. Meg néhány fafejűséggel, mint a nyilvános veszekedés az SZDSZ-szel, a kényszeres állandó politizálás, hogy akkor is folyton tenni kell valamit, amikor már nagyon közelednek a választások, s már abba kéne hagyni mindent, csak úgy intézkedni, ahogyan a sünök szeretkeznek: nagyon vigyázva, arra figyelve, csak bajt ne okozzunk. Minek kellett Hornnak kiállnia vitázni Orbánnal, és látványosan vereséget szenvednie? Miért nem volt hajlandó szlogenné tenni az egyre nyilvánvalóbb tényt: aki Orbán Viktorra szavaz, Torgyán Józsefre és Csurka Istvánra adja a voksát? Ami pedig be is következett, a Fidesz minden korábbi ígérete ellenére.

HATALOMBAN

Lengyel László idéz Orbántól egy számtalanszor előadott történetet. „Ezek úgy képzelik a játékot, hogy csak ők mehetnek ki a pályára, csak ők játszhatnak. Engem, minket bezártak az öltözőbe, és nem akarnak kiengedni. Még nézni se hagyják, nemhogy játszani engednének. Nem csinállok mást egész életemben, mint hogy verem az ajtót: »Engedjete ki!« Követeltem, hogy legalább a nézőtérig engedjenek, legalább a pályát láthassam. De csak szórakoztak rajtam, ahogy dühöngök a büdös szertárban, az ócska tornacipők között. Nem hitték, hogy egyszer kijutok. Megtettem. Most aztán megtanulják, hogy milyen ott benn – ordíthatnak torkuk szakadtából, nem érdekel.”

A szövegben a büdös szertár eredetileg ugyan a Kádár-rendszerre vonatkozott, de – a hatalomgyakorlás szempontjából – érvényes a teljes 1988–98 közötti időszakra is. Tíz éven át üvöltözött Orbán Viktor a büdös szertárból, a koszos tornacipők közül, hogy játszani akar végre. ‘98-ban megkapta a lehetőséget. S egyszeriben kinevezte magát középcsatárnak, kapusnak, bírónak és partjelzőnek – egy személyben. És azonnal ugyanúgy döntött az SZDSZ-ről és az MSZP-ről, mint a kádáristákról: most ők lesznek jól bezárva a büdös szertárba, hadd ordítsanak torkuk szakadtából, amíg bírják a hangszálaik. Jaj a legyőzötteknek! Ezt az orbáni elvet legelőbb a közigazgatási apparátus tapasztalhatta meg: elképesztő tisztogatás követte a Fidesz uralomra kerülését. Számolatlanul rugdalták ki nemcsak a felső, de a középvezetőket is, ráadásul arra törekedve, hogy alkalmatlanság címén, fegyelmi határozattal vagy a szóbeli megegyezéseket aztán írásban fölírva megfosszák őket a végkielégítés, a felmondási időre járó bér minél nagyobb részétől. Nem azért, mert nem telik a kincstárból, hanem hol csak a hecc kedvéért, hol bosszúból, mert kiszolgálták az eddigi kormányokat.

Miniszterelnöki ténykedésének első néhány hónapjában világosan érzékelhető volt Orbán Viktoron: nagyobb a kabát a kelténél. Állandó izgalomban élt: most fogadja őt a pápa, ez vagy az az elnök, most sokkal több ügyet kell eldöntenie, mint amennyit lehet, és így tovább. Kicsúsztak a száján olyan mondatok, amelyek arról tanúskodtak, próbálja háritani, távolítani magától a dolgot: – Elgondolkodtam, mit tenne az én helyemben Magyarország miniszterelnöke – mondta Magyarország miniszterelnöke. Vagy már csodálattal tekintett saját magára?

A parlamentben miniszterelnöki szűzbeszédének megtartásakor is látszott rajta a zavar, a hatalmas frusztráltság. Falfehér volt, úgy nézett ki, mint aki napok óta hány, hasmenése van, viszont nem bír enni. Ilyen halottápadtan csak a rutinja segítette át a helyzetet.

Maga a beszéd – persze hatalmas csomagolásban – lényegében egyetlen érdemi tételt tartalmazott. Eszerint a világnak legalább a fele akarattól áll, de lehet, a másik fele is. Vagyis minden attól függ, mit akarunk, és mindent megtehetünk, amit eléggé akarunk. Üres lap áll előttünk, csak tőlünk függ, mivel írjuk tele.

Hogy ez politikai voluntarizmus? Hát, igen. Nem más, mint Stumpf István mondta róla, 1997-ben: „Orbán valószínűleg túlbecsüli a politika lehetőségeit a társadalmi folyamatok befolyásolásában. Időnként mintha nem számolna a hagyományos társadalomszerkezetek megtartó erejével... Orbán politika-felfogása ugyan túlságosan is racionális, de sok esetben az érzelmei és az ösztönei alapján dönt. Bizonyos teendőket ma is szisztematikusan készít elő, de jó néhány lépés, amely hosszú időre meghatározza pártja helyzetét, belülről jön. Futballhasonlattal élve: ha a középpályán felpattan a labda, és éppen kapásra jön, Orbán Viktor rárúgja, még ha a lövés a kertekben köt is ki. De nagy gól ugyanúgy születhet belőle.”

Kormányfőként így is cselekedett. Ígéretei ellenére nem hajtotta ugyan végre a nagy reformokat (az államháztartás, az egészségügy, az oktatás, az infrastruktúra terén), viszont belenyúlkaft rengeteg olyasmibe, amibe nem kellett volna. Meghirdette: az ő kormánya képes lesz rá, hogy csökkentse az inflációt, növelje a foglalkoztatást, gyors növekedést indítson el, és közben fenntartsa a pénzügyi egyensúlyt, mérsékelje a költségvetés hiányát és szélesítse a családok támogatását. Hozzátette: „Ez az új gazdasági modell lényege, hogy mindez lehetséges. Egyszerre ennyi, látszólag ellentmondó célt teljesíteni a világban csak nagyon kevés országnak sikerült eddig. A korábbi magyar kormányok közül egyiknek sem.” Nos, neki sem, de ezt még nem volt érkezése bevallani. A tekintélyes Financial Times írta: „Orbán Viktor túlságosan is beleüti az orrát az üzletbe... az igazi veszély, hogy a piacgazdaságot aláassa a túlzó politikai beavatkozás.” Elvégre a kabinet számos olyan döntést hozott, amelyet piacgazdaságban nem illendő, a gáz-, villany- és gyógyszeráraktól a vállalkozói szférára is kötelező minimálbér-emelésen át a cégek életébe történő beleavatkozásokig.

Az a politikai kommandó, amely korábban mindig hatalomellenes, államellenes volt, a civil társadalom erejére próbált támaszkodni – hiszen csak ezek simultak a keze alá, lévén tíz évig hatalom nélküli csapat –, most egyszeriben rájött: jól használható eszköz ám az állam. Amíg ellenzéki politikusok voltak, nagyon szerették az Alkotmánybíróságot, az Állami Számvevőszéket, az ombudsmanokat, a bíróságokat, az önkormányzatokat. Amint a kezükbe került a végrehajtó hatalom – a modern társadalmakban a megosztott államhatalom egyik szelete –, azonnal nekiestek mindezeknek, módszeresen sorvasztani próbálva mindet, s ezzel fölértékelni a végrehajtó hatalom szerepét, a lehető legnagyobb mértékben

egyeduralakodóvá téve azt. S majd ha 2002-ben megbuknak a választásokon, újra szeretni fogják mindazon intézményeket, ahová visszavonulhatnak, amelyek segítségével ellenzéki politizálást folytathatnak. Bár persze ez nem ennyire egyszerű. Hiszen Orbán Viktor és csapata olyannyira el sem tudja képzelni a 2002-es választások elvesztését, hogy ma már alig-alig tudják elgondolni magukat ismétellenzéki szerepben. Így aztán előfordulhat, hogy e téren akkor sem lesznek képesek változtatni négy év alatt beidegződött felfogásukon.

Hatalomra kerülve Orbán Viktor fejében nemigen volt több, mint három kérdés, amit biztosan tudott, előre eldöntött, amiből makacsul nem engedett. Mádl Ferenc lesz a köztársasági elnök, nem építenek négyes metrórt és máshol lesz a Nemzeti Színház.

Orbán az elmúlt három-négy évben egyfajta kancellári, netán kormányzói szisztéma felé tolja a magyar politikai rendszert – inkább a tényleges gyakorlatban és viselkedésben, mint jogilag, mert az egyelőre nem megy. Jól érzékelhető azonban a jelenlegi jogi keretek tágitásának kísérlete, hogy a kancellári rendszer irányába tolódjék egyre több jelentéktelen folyamat, abban bízva, ezek majd egyszer összeadódnak, s a jogi kereteket is szétfeszítik. Jól tükrözi ezt például a Corvin-lánc dolga: Orbán egy személyben döntötte el, ki legyen az első tizenkét kitüntetett. Aki utánanéz, megtudhatja: Horthy Miklós is egy személyben határozott a Corvin-lánccról – csakhogy ő nem miniszterelnök volt, hanem kormányzó. A mai Magyarországon viszont – egyelőre – van köztársasági elnök, s az alkotmány szerint ő lenne az ilyen kitüntetési hatáskör birtokosa. Amint a Kossuth- és Széchenyi-díjak odaítélése is másként zajlik '98 óta. Németh Miklós annak idején mindössze annyit kért a vagy ötféle bizottságtól: szeretné, ha Udvaros Dorottya és Cserhalmi György kaphatna Kossuth-díjat. Antall József is kért megfontolni két-három nevet. Boross Péter nem szólt bele, Horn Gyula kettőt kért. Orbán Viktor beült a főbizottság ülésére, és a szakmai grémiumok által javasolt nevek '90 százalékát kihúzta, nem engedte, hogy a bizottság szavazást tartson, ő döntött. Amint a Millenniumi Emlékérmeket is egyedül ő adományozhatta.

Orbán próbálja eljátszani a társadalom fölött lebegő államvezetőt, elvágja a hozzá vezető szálakat, megközelíthetlenné válik. Nem azért mondott le a pártelnöki posztról – mint állították –, mert sok lett volna egyszerre a két tisztség, dehogya, azért, hogy a pártok fölé emelje önmagát, s így kebelezzék be az egész jobboldalt. Nem tárgyal a többi párttal, a szakszervezetekkel, más érdekvédelmi szervezetekkel – legfeljebb azzal, amelyik éppen hajlandó „befeküdni” neki –, senkivel, elvégre ő fölöttük áll. Ez rendben van elnöki rendszerben, kancelláriában is Németországban, de egyáltalán nem szokásos nem kancellár típusú miniszterelnökök esetében. Jó példa erre a Vigadó-beszédek sorozata. Jogilag nem mondható ki, hogy a miniszterelnök nem tart a parlamentben országértékelő beszédet, de ténylegesen megteheti, hogy bárhol másutt – történetesen a Vigadóban – pontosan olyan beszédet mond el, amely jellegében kísértetiesen emlékeztet az USA elnöki üzeneteire. Amint az önmaga mindenek fölé helyezését tükrözi az is, hogy Orbán sokakkal visszavonta a tegeződést. Olyanokkal kezdett magázódni, akikkel öt-tíz éven át tegeződött.

Kéri László hozzá is teszi: – Amikor hallottam erről a magázódós új módiról, kíváncsi voltam, vajon velem szemben is meg meri-e tenni Viktor, hogy lemagáz. Isépy Tamás könyvbemutatóján, a ruhatár előtti szűk folyosón futottunk össze, nem volt módja kitérni. Belenézett a szemembe, és nagyon gyorsan szólalt meg:

– Szevasz! Kéne valamikor beszélni, de most nincs rá idő! – és azonnal elviharzott.

Rettenetesen sajnáltam a kihagyott alkalmat, magamban már fölkészültem arra, ha velem szemben is bejön a magázódós miniszterelnöki stílus, így fogok felelni: – Szia, Viktor, de rég látalak, mesélj, mit csinálsz mostanában, úgy eltűntél a szemem elől az utóbbi években! Bár, tudod, mit, egyébként ne is mesélj semmit, menj inkább a francba! – Hát ez sajnos kimaradt.

Orbán Viktor belépett a legelső kormányülésre – természetesen késve, ahogy kell –, és megállt az ajtóban. Várt. A miniszterek üldögéltek a nagy tárgyalóasztal körül, néztek rá, és nem értették. Dermedt csönd támadt; a miniszterek nem tudták: most mi a fene van, Viktor miért nem ül le. Ő pedig tovább állt az ajtóban. Pintér Sándor belügyminiszter – a leginkább rendre szoktatott? – jött rá elsőként, mi lehet a teendő, és fölállt. Szépen egyenként mindannyian föltápáskodtak. És Orbán Viktor valóban erre gondolt: – A Magyar Köztársaság miniszterelnöke megérdemli, hogy ha belép a terembe, önök fölálljanak! – az asztalfőre vonult, és leült arra a székre, amelynek támlája húsz centivel magasabb az összes többinél. Ekkor a miniszterek is visszaereszkedhetek székükre.

Azóta állandó a koreográfia. A miniszterek jó néhány perccel korábban kötelesek odaérni az ülésterembe, és leülni szokásos helyükre. Természetesen nem pontban tíz órakor, hanem néhány perc késéssel az oldalajtón belép a 38 éves miniszterelnök, mire mindenki föláll, és mormog valami köszönéshírt. Megvárják, amíg a miniszterelnök úr az asztalfőhöz ér, és elsőként leül, s akkor ereszti vissza a fenekét mindenki a saját székére. Majd megkezdődik az ülés – magázódva, s Orbánt miniszterelnök úrnak szólítva. Kissé bohókás lehet ugyan, amint Deutsch Tamás, Kövér László vagy Stumpf István éppen így szól: – Miniszterelnök úr, kérem, én teljes mértékben támogatom az ön javaslatát!

Persze ez sem önmagáért való suta pózolás. Fő funkciója az, hogy a társadalom fölé emelkedő Orbán Viktor – a nemzet ifjú atyja – maga után húzza közvetlen csapatának egy részét, az éppen a kormányban vele együtt dolgozókat is. Akikről

persze mindenki pontosan tudja, hogy amikor este találkoznak, tegeződnek, söröznek és hülyéskednek, de így együtt kerülnek mindenki fölé. Vagyis a többiek leértékelődnek. Hiszen azok a kiscgazda miniszterek, akik szintén magázódnak a kormányülésen, azok nem jutnak be Orbánhoz este borozgatni.

A kormány mindaddig tekintélyes, hatalmas ülésteremben jött össze, kényelmes karosszékekkel, valamennyi miniszter számára legalább egyméternyi asztalfelülettel, ahová kipakolhatta iratait. Orbán az első év után közölte: hát itt nem fog többé kormányülést tartani. Kisebb teremben, fotelek helyett egyszerű székekkel, sima tárgyalóasztal körül ülnek most, icipici helyekre összehúzóval egymás mellé.

Amint a miniszterelnöki dolgozószoba sem a régi. A korábbi miniszterelnökök szobája 160 négyzetméteres, tekintélyes teremben volt, előtte hatalmas titkárság – körülbelül olyan, amilyenek egy miniszterelnöki szobának lennie kell. Közepén nyolcfoteles ovális tárgyalóasztal; a sarokban az íróasztal, mögötte a zászló, előtte kisasztal, a vendégnek; Lázár György óta változatlan bútorokkal. Orbán Viktor ugyan beköltözött ebbe az irodába, de az első perctől kezdve utálta. Egyetlen hónapig volt hajlandó ebben a dolgozószobában találkozni vendégeivel, aztán az összes megbeszélést áttetette hol a Gobelin-terembe, hol a 64-es, miniszterelnöki tárgyalóba, a saját szobájában szinte soha senkit nem fogadott. Az sem változtatott a helyzeten, amikor vetetett olasz ülőgarnitúrát, bordó bőrből, kanapé, két fotel összeállításban, mert azt nem engedte ide, a dolgozóba tenni, mindig abba a helyiségbe kellett átcipelni, ahol éppen tárgyalt – igazi betyárbútorként üzemelt, gazdáját követve ide-oda.

A gondnokság emberei azt pletykálták: a dolgozószobának rendszeresen félrehajtották a hatalmas, az egész termet beborító szőnyegét, és ott, a dolgozóban fociztak. Igaz, nem igaz – nem tudni, de a szőnyeget többen látták félrehajtatva.

Végül ezt a szobát vissza is adta a parlamentnek, használják bizottsági ülésekre. Ő pedig beköltözött egy 32 négyzetméteres szobácskába, előtte picike titkársággal. A bulvárlapok azt írják: nyilvánvaló, ez a kicsi ember nem bírta elviselni maga körül a nagy tereket.

Akkor kitalálta: az Országház lomtárából kerítsenek elő eredeti, a századforduló idejéből való igazi parlamenti bútorokat, és azokat újítsák föl neki. Gondnokságiak ugyan rebesgették, hogy iszonyatos pénzbe kerül azokat a roncsokat restaurálni, de ez rossz érv volt, a parancsot végre kellett hajtani. Így került szekrény is, ülőgarnitúra is, igaz, szörnyen kényelmetlen, mivel derékszőgűek a támlái. Valamint csak azt hiszik, hogy korhűre rekonstruálták azzal, hogy zöld plüssel húzták át: az eredeti szín a penész-zöld lett volna, ez pedig mély olajzöld, az a fajta, amelyen ott marad a világos folt, ha ráül valaki, és randa kopognak néz ki.

Az ő személyes döntése volt a Sándor-palota, hogy a kormány majd a Várba költözzék. Úgysem akar ilyen nagy létszámú kormányt működtetni, sok neki a 16 miniszter; ha tovább marad hatalomban, átalakítja a szisztémát oly módon, hogy ne legyen körülötte több, mint hat-nyolc „főminiszter”, például a kormánykabinetek vezetői, ő azokkal lerendez mindent, aztán az apparátus tegye a dolgát, ő meg meheszen focizni.

Egyébiránt kormányülésen ma sincsenek többen rendszerint hét-nyolcnál, hiszen ott úgysem történik semmi érdemi. Így aztán ma már nem is kéne különösebben kényelmes hely a kormányülésekhez, azokon ugyanis valójában nem az folyik, mint amit gondolna az egyszerű állampolgár.

Az Antall-kormány délelőtt tíztől este nyolcig-tízig, néha következő hajnalig ülésezett. Az előterjesztéseket végigvették, Antall is, a miniszterek is részletesen kifejtették mind politikai, mind az adott kérdéskörre nézve szakmai álláspontjukat, beszélgettek, vitatkoztak. Akivel – kevesekkel – Antall egyébként tegeződött, azokkal így beszélt kormányülésen is, fárasztó, de normális hangvétel uralkodott. Horn Gyula kormányában is végigmentek az előterjesztéseken, délelőtt tíztől háromig-négyig. Több volt a szakmai vita, viszonylag keveset politizáltak és mindenki tegeződött.

Orbán Viktor kormányülései viszont szinte soha nem tartanak tovább két óránál. Nem véletlen, hogy rá se hederítettek Majtényi László adatvédelmi biztos fölvetésére, miszerint mégiscsak illenék készíteni jegyzőkönyvet az ülésekről. Ezeken ugyanis szinte szó nem esik a napirenden szereplő ügyekről, politikai beszélgetés zajlik. Amolyan „Mi újság van, kérem szépen?” jellegű kvaterkázás folyik. Így aztán elég az átlagosan két óra, a kormányrendeletek, határozatok dolgával nincs miért foglalkozni, azok már úgyis eldőlték a miniszterelnök úr szobájában.

Az első időben a csütörtöki kormányülésekre szerda esténként zajlottak a szűk körű informális döntéshozó megbeszélések, zömmel Wermer András Ervin utcai lakásán. Aztán – a „Mindent meg kell változtatni!” elv jegyében – a kormányüléseket áthelyezték csütörtökről keddre. Azóta a hatos fogat hétfői reggelijein ülésezik az ország informális tényleges döntéshozó csoportja – amint régebben a Politikai Bizottság keddenként. Itt születnek az érdemi döntések, tegeződve, amelyeket aztán prezentálnak a kormánynak, magázódva.

És megindult az Orbán Viktorról szóló mítoszok megfontolt gyártása. A mítoszoknak a társadalmakban furcsa paradox szerepük van: ha kellően populárisak, látszólag a közemberekhez közel hozzák a vezetőt, ám éppen ezáltal távolítják el tőle. Orbánról többféle mítoszt kezdtek el építeni. A legkisebbik fiú meséjét, aki elindult a kis, nevesincs falucskába, és meghódította a világot. A kemény focista magyar mondáját, aki nyáron is ott van minden edzőmeccsen, de elmegy Kokó

mérkőzésére is – igaz, ott aztán úgy kifütyülték, csoda, hogy nem süllyedt el. A négygyermekes családapája legendáját, aki karjában hozza ki a kórházból a csecsemőt, s nem Mercedesbe, hanem Corsába ülve viszi haza a kisdedit. Orbán Viktor árvízkor a gáton, bordzsekiben, aggódó pillantásokkal, a laktanyában, terepszínű cucuban. Alakítja a saját szerepeit – amíg az ember már kételkedni kezd: a szerepek mögött van-e még Orbán Viktor, vagy már nincs is? Létezik-e még valami is az eredeti Orbán Viktorból, vagy már csak a szerepek vannak, ráragadt-e a maszk? Mert már komolyan veszi saját magát, és nem érzékeli ezeket a szerepeket, hanem azonosul velük?

Foglalkozni kellett azzal is, mikor hová költözik be az Orbán család, immáron mint az ország miniszterelnökének famíliája. Először természetesen arról volt szó, ugyanaz a Művész utcai villa legyen a miniszterelnöki rezidencia, amely eddig két kormány alatt is erre a célra szolgált.

Még a rendszerváltás előtt vetődött föl, hogy legyen külön, állandó miniszterelnöki rezidencia, át is építettek egyet a Vérhalom téren, eredetileg Németh Miklós számára. Ám ő már nem költözött be. Amikor pedig Antall Józsefnek kerestek megfelelő helyet, és szemrevételezték a Vérhalom téri villát, kiderült: a fő lakosztállyal szemben, nem több mint hat méterre van szegény Árkus József lakása – biztonsági szempontból nem szabad így elhelyezni miniszterelnököt. Ekkor került elő a Művész utcai villa.

Eredetileg valami gyáros építtette magának; gyönyörű környezet, hatalmas ház. Karády Katalin lakott benne valaha, amikor a tábornok úr barátnőjeként üzemelt; később BM vendégház volt, megszállt benne még KB titkárként Mihail Gorbacsov is, Raiszával együtt. A rendszerváltás után Horváth Balázs belügyminiszter lakásaként szolgált, majd ott élt miniszterelnökként Antall József is, Horn Gyula is.

Az alsó szint elegendő a kiszolgáló munkákhoz, ott van konyha, raktár; a földszinten húszfős ebédlő, nyolc-tíz személyes szalon, télikert, előtte hatalmas terasz. Ezen a szinten van még egy lakosztály: nappali, háló, fürdő, tornaszoba külön fürdővel, valamint a kormányőrök tartózkodója WC-vel, és a technikai központ, a parlamenti telekommunikációs rendszer mása. Az emeleten pedig gardrób, mosókonyha, egyik oldalon három szoba, fürdőszobákkal, a másikon szalon, étkezős konyha, kamra, még három szoba fürdővel és a fönti terasz.

Viszont az úttesten mindösszesen egyetlen sáv van, miközben pont ezzel az épülettel szemben működik a Gazdasági Minisztérium óvodája, százötven gyerekkel, úgyhogy reggel és délután legalább száz autó próbál erre szaladni. A kert hátsó része a Svábhegyi Szanatórium szeméttárolójára és garázsára néz, maga az épület semerre sincs elegendő távolságra a kerítéstől ahhoz, hogy biztonsági szempontból kielégítő legyen – Frei Tamás kedvenc interjúalánya könnyű helyszínek találná.

A Művész utcai háznéző nem éppen édes kettesben zajlott, júliusban, szép nyári időben. Először megérkezett Pintér Sándor belügyminiszter, az ő kabinetfőnöke és a kormányórság helyettes parancsnoka; majd Orbán hivatali autójával maga a miniszterelnök és személyi biztosító embere, valamint sofőrje. Lévai Anikó külön, egyedül jött az Opel Corsával.

Az Orbán családnak nem a biztonsági szempontokkal volt gondja, belül nem voltak elégedettek az elhelyezési lehetőségekkel. Megbízta egy építész, találja ki az átalakítás módját, ő pedig akkora ötletparádét rendezett, hogy az illetékesek csak hüledeztek. A hatalmas villában mindenáron pluszhelyeket akart szerezni a család számára, kiszorítva a konyhát, a raktárt, a mindenféle kiszolgáló részeket: – Legyen bejárat a másik oldalról, építsünk teremgarázst a kocsiknak! Tegyük alkalmassá a házat százfős fogadásokra, diplomáciai testületek vendégül látására, legyen nagy ruhatár meg húszszemélyes borospince! – Próbálták megértetni vele: ennél olcsóbb lenne hirtelen megvenni egy olyan villát, amely már eleve kielégíti ezeket az igényeket. A Művész utcai házzal szemben soha senki nem támasztott ilyen követelményeket, nem alkalmas, de nem is tehető alkalmassá milderre, ha másért nem, az utca forgalmi helyzete miatt. Hogy jöhetne ide száz ember? Másfél óra alatt szállnának ki a kocsikból az egy sávon, aztán egyetlen autónak sem jutna parkolóhely. És hová teszik a száz biztonságist, a száz sofőrt?

– Nem gond! – hangzott a válasz –, majd nem állnak meg a kocsik, csak amíg kiszáll a vendég, és a fogadás alatt köröznek az autók.

– Hol? A környék összes utcája ugyanígy egysávos, mellesleg laknak is ott emberek. És aztán hogy mennek el azok az autók? Nyilván mindig azé lesz a legtávolabb, aki éppen távozni szeretne. Lehet ebben az épületben húszszemélyes ültetett ebédet vagy vacsorát tartani, hatvanfős állófogadást is, de annál többet csak akkor, ha teljesen szétverik a házat, és lényegében újjáépítik.

A háztűznézőből távozáskor üresen maradt a miniszterelnöki Mercedes, a kis Opelbe ült be a felséges házaspár, valamint Pintér. Orbán nem engedte vezetni Anikót, ő maga ült a volánhoz, mellé, előre a felesége, a belügyminiszter pedig – aki még fölugrott hozzájuk – nagyokat nyögve beszuszakolta magát a Corsa hátsó ülésére. Jó ideje nem volt szokva ilyen szűk üléshez.

Az építész pár hétig alkudozott a belügy szakembereivel, aztán hamar letettek arról, hogy a miniszterelnöki familia a Művész utcába költözzék. Közben sürgött az idő, abba a budai kölesönlakásba, ahol ekkoriban éltek, jött haza a tulajdonosa külföldről, s szeretett volna lakni. Pintér Sándor vette rá őket: nézzék meg a Béla király úti, a BM kezelésében

álló rezidenciát, ott az I. épület tökéletesen alkalmas lesz számukra.

A Béla király úton régóta működött a világtól hermetikusan elzárt csodálatos épületegyüttes. 1949 és 51 között épültek a villák, élt itt Gerő Ernő, Farkas Mihály, Révay József; Rákosi csak azért nem, mert nem volt kedve otthagyni a gyönyörű Lóránt utcai házat. 56 után az épületeknek nem voltak állandó lakói, vendégházakként üzemeltek a külföldről érkező állam- és kormányfőknek, más főmuftiknak. Aztán '85-ben lett kész a nagy szállóépület, az összes nagy nemzetközi tárgyalás színhelye.

A bejáratától jobbra áll az államelnöki rezidencia, tíz évig Göncz Árpád, most Mádl Ferenc lakhelye; fönt a parlament elnökének háza és a személyzeti szálló, balra fönt a központi új szálló- és fogadóépület; balra lent pedig az I. épület, az a sárga villa, amely addig vendégházaként működött. A földszintjén konyha, ebédlő és egy lakosztály (nappali, háló, fürdő), nagy étterem és tartózkodó a kormányöröknek. Az emeleten szalon és az előtérből külön is megközelíthető, de körbe is járható öt szoba, mindegyikhez fürdő. Ezt elfogadták.

A Béla király úton dolgozó személyzet számára a ház asszonya eléggé szokatlan rendet vezetett be. Az ő engedélye nélkül senki nem léphet be az épületbe. A kormányország parancsnoka ahányszor beszélni akar ügyeletes beosztottjával, kintől, a kertből, az ablakon át teheti meg ezt, mínusz húszfokos hidegben is, mert a házba számára is tilos lett a belépés. Az egyetlen házvezetőnőn kívül a család által lakott részekbe senki emberfia nem teheti be a lábát. Korábban az volt a rend, a házvezetőnő hetente kétszer-háromszor kért takarítónőket, ez most kissé megváltozott. Takarítók nem jöhettek.

– Ide nem fog bemászni senki! – hangzott az utasítás, s onnantól kezdve a házvezetőnőnek egyedül kellett rendben és tisztán tartani az ötszáz négyzetméternyi területet. A korábbi házvezetőnőt áthelyeztették, Pintér hozott másikat.

Az első ottani kormány-kabinetülés előtt az igazgató megkapta a szokásos telefont: szombaton ez lesz, kérnek reggelit, ebédet, uzsonnát. Össze is pakoltak mindent, s elindult a csapat, az alsó szinten elkészíteni a reggelit és megfőzni a későbbi étkezésekre, megteríteni, főlszolgálni a reggelit. Tíz perc múlva néhányan zokogva tértek vissza: velük ilyen még nem fordult elő, a ház asszonya a kormányörökkel zavartatta el őket, mondván: – Eddig amikor jöttek a fiúk, mindig elláttam őket, most sem kell más!

– Ne haragudjék, Anikó, most nem a fiúk jöttek, hanem a Magyar Köztársaság kormánya, valamint tölem megrendelték ezeket a szolgáltatásokat, az emberek a dolgukat szerették volna végezni! – felelte a létesítmény igazgatója. Majd addig telefonált, míg elérte, hogy a háziasszony beengedje a személyzetet.

*

A Bánk bán-film bilije teljesen véletlenül borult ki. Endrődy Balázs, az Ezüsthajó Kft., egyszersmind e film gyártásvezetője kiszólt a titkárnőjének: – Küldd át, drágám, a Postabankba a Bánk bán költségvetését! – hiszen korábban letárgyalták, hogy a Postabank nyújt áthidaló kölcsönt a produkcióhoz, arra a rövid időre, amíg nem kapják meg az összes állami pénzt. A titkárnő lehívta a számítógépén a költségvetést, kinyomtatta a tizenhárom oldalt, majd levette a polcra a Bánk bán-dossziét. Láttá, hogy két oldalon valami kézirásos jegyzetek is készültek a számolgatás mellé, azokat is lefénymásolta, és a tizenhárom oldal mellé tette. Egybe rakta, borítékba helyezte, és átküldte a bankba. Ott valaki azonnal rájött, fontos patron került a kezébe, és közvetítőkön keresztül átjuttatta az MSZP-seknek.

A történetnek tehát három főszereplője van. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, amely finanszírozza a film összes – 766 millió – költségét. Az Ezüsthajó Kft. – Wermer Andrásal és Káel Csabával –, amely gyártja a filmet, valamint megkapja „ajándékba” annak forgalmazói jogát, amilyen ötletet a világ eddigi producerei ugyan még nem hallottak, ha egyszer nem a saját pénzüket kockáztatják a produkcióval, de bármelyikük szívesen fogadná. Valamint a Mokép – azzal a feladattal, hogy ellenőrizze a gyártó számláit –, élén azzal a Bereczky Csabával, aki állítólag régi kedves „puszipajtása” Káel Csabának. Endrődy Balázs kézirásos feljegyzése nem is másnak, éppen a Moképes fiúknak készült, pontosan megjelölve nemcsak azt, melyik az a 150 millió, amit „ki kell venni”, hanem precíz könyvelő módjára azt is, hogy a kivétel költsége tíz százalék, tehát 15 millió forint.

A két költségvetés közötti nettó különbség 84 millió forint. Miközben maga a producer – Wermer András – kap 10 millió forintot. Nem csupán a haszonból részesedik, hanem attól függetlenül is, ha török, ha szakad, megkap 10 millió forintot, ami nyilván elsősorban annak a nehéz üzleti tárgyalásnak a honoráriuma, amelyet Várhegyi Attila kulturális államtitkárral, a Fidesz választmányának elnökével kellett lefolytatnia, hogy az Ezüsthajó Kft. versenytárgyalás nélkül hozzájusson e feladathoz. És amilyen elérte azt is, hogy a majd elkészülő film forgalmazói joga ne azé legyen, aki fizeti a cechet, hanem magáé a gyártó cégé. Amely tehát – miután busásan kifizették összes költségét, hasznát, valamint a „kivett” pénz fedezetét –, még pár száz millióhoz hozzájuthat a jegyár-bevételből, esetleg abból, ha minden iskolával vetetnek kópiát és így tovább.

Azt máig nem tudni pontosan, melyek a film fedezetének állami költségvetési tételei. A finanszírozás ugyanis eléggé kacifántosan alakult. Három éve hagyta jóvá a fideszes parlament a millenniumi filmprodukciók támogatása nevű költségvetést, három év alatt 2,5 milliárd forinttal. Csakhogy a Hídember és a többi már jócskán lepassztotta ezt a keretet, a Bánk bánra az indításkor már csak 37 millió maradt volna. A további több mint 700 milliót – szólt a hivatalos

megfogalmazás – egyéb forrásból, mégpedig a Nemzeti Örökség Programból kell biztosítani. Eredetileg ezért úgy állapodtak meg az Ezüsthajó embereivel, hogy 2001-ben megkapják ezt a meglévő 37 milliót, 2002. március 30-ig egy tételben 400 milliót, a hátralévő összeget pedig 2002. december 31-ig, „ha a költségvetési előirányzatok ezt lehetővé teszik”. Itt jött be a képbe a Postabank, amelytől erre a pár hónapra áthidaló hitelt terveztek fölvenni. Csakhogy ez az elképzelés két hónappal később valamitől megváltozott. Mindössze annyiban, hogy a 2002-es kifizetések helyett 2001. június 25-ig vállaltak kifizetni a 37 millió felül még további 520 milliót, a fennmaradó részt pedig 2002 helyett 2001. december 31-ig. Ily módon kikerült az üzletből a bizonytalanság, a „ha a költségvetési előirányzatok ezt lehetővé teszik” formula igazán rossz ízű sejtelve, a teljes összeget márpedig kipengetik még az idén, ne kelljen arra oly sokat várakozni. Hogy miért, miből? Nem tudni. Mint ahogy nem tudni azt sem, kik hagyták jóvá ezt a forгатatókönyvet, hány filmes szakembertől kértek véleményt a költségvetésről.

Az mindenesetre tény: amióta a parlamentben, majd a sajtóban az ügy napvilágot látott – senki semmit nem cáfolt. Természetesen a jól megszokott technikával úgy tesznek, mintha semmi nem történt volna. Megpróbálják agyonhallgatni a dolgot. Először ugyan üzentek a Magyar Hírlapnak, hogy nyilatkoznának az ügyről, ám aztán meggondolták magukat. A következő jelzés az volt, hogy perelni fognak, de ez sem történt meg. Bizony nem is lenne könnyű megmagyarázni ezeket a kifejezéseket: „erre rátettem X-et”, „a kivétel ennyibe kerül” és így tovább.

Pontosabban egy konkrétumról hajlandó volt nyilatkozni Várhegyi Attila kulturális államtitkár. Arra a kérdésére válaszolt Tóth Andrásnak, az MSZP képviselőjének, hogy kik fogadták el az Ezüsthajó Kft. pályázatát. Mégpedig azt felelte, hogy nem mondja meg, mert az sértené a bírálatban részt vevők személyiségi jogait. Majtényi László adatvédelmi biztos ugyan azonnal közölte, ez természetesen nem igaz, erre nem terjed ki az ő személyiségi jogaik védelme, mivel közfeladatot láttak el, de ez senkit nem zavart különösebben.

Tóth András 2001 nyarán mindehhez hozzáteszi: – Feltettem Várhegyi Attilának azt a parlamenti kérdést is: korábban ezt a milleniumi filmprodukciók támogatására szolgáló keretet kik és milyen rendszerben osztották szét, milyen zsűri volt? Várhegyi a válaszbán a zsűri névsorát ugyan ismét nem volt hajlandó megadni, ugyanarra a személyiségi jogi trükkre hivatkozva, de azt leszögezte, hogy az másfajta eljárás volt, mint a 2001-es, 2002-es. De hogy milyen, azt nem közölte. Viszont a Magyar Nemzetben '99 elején azt nyilatkozta, hogy addig Hámori József miniszter és Orbán Viktor miniszterelnök kettesben döntöttek. Nos, azt eddig is tudtam, hogy Orbán Viktor ragyogóan focizik. Az is közismert, hogy jogot végzett, nyilván ért is a joghoz, volt integrációs bizottsági elnök, biztosan konyit ahhoz is. Kormányzati tapasztalatokat is szerzett. De hogy a filmgyártáshoz is ért – az meglepett. És kíváncsian várom azokat a produkciókat, amelyekről ezek az urak kettesben döntöttek, egyszersmind súlyos százmilliók sorsát is megszabva.

Nem mintha az 1,8 milliárdos Hídember kevésbé kalandos körülmények között készülne. Hogy a főszereplő Eperjes Károly – régóta Orbán híve és barátja – kedvéért leváltják a Mafilm vezetőjét, aki pedig az ő ejtőernyősük lett volna, az még rendben van. Hogy a sajtó szédült ijedséggel sorolja a gázsi-összegeket – Eperjes: 60 vagy 80 millió, Bereményi: 70 millió –, az csak a sajtó baja és hibája, miért nem szokott hozzá a komoly összegekhez, minek maradt ilyen pitiáner. De hogy a katolikus Eperjes kedvéért – ne kelljen eljátszania az egyházi tanok szerint elítélendő öngyilkosságot – átírják, meghamisítják Széchenyi életét, és elkenik, elmoszák, miként is halt meg a legnagyobb magyar – az már azért túlzás.

*

Orbán azzal a Torgyán Józseffel kötött koalíciót, akiről a példaképnek mondott Antall József is azt mondta, miután az újpesti ügyvéd a kiscgazdapárt elnöke lett: – Ezután sem úgy kell tekinteni Torgyánra, mint valami komoly politikai tényezőre, hanem csak úgy, mint egy molett úrra a parlamentben, aki sűrűn felszólal, és rendszerint hülyeségeket beszél. Tessék megnyugodni, amíg én leszek itt a kormányfő, addig a nevezett úrból nem lesz miniszter, mivel politikai, erkölcsi és pszichológiai értelemben egyaránt alkalmatlannak tartom erre.

Torgyán vagyonvizsgálatát hiába kezdeményezte az SZDSZ – persze becsomagolva, általában a képviselőkről beszélve –, a Fidesz másfél hónapig húzta-halasztotta a dolgot. Majd egy héttel a költségvetési szavazás előtt hirtelen beleegyeztek: – Na jó, legyen ilyen összeférhetlenségi eljárás! – S amint megszületett a kétéves költségvetés, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal éppen készen lett a kormánytagok utazásainak vizsgálatával, s Orbán azonnal úgy döntött: nyilvánosságra hozható a jelentés, amelyben szerepel Szabadi Béla utazásainak kétségkívül elképesztő végösszege. Torgyán Attila hírhedt kazettájáról azért tudják olyan egyértelműen kijelenteni, hogy az valódi, mert létezik egy másik kazetta is, mivelhogy lehallgatták az irodáját, s a két fölvetel megegyezik. Vagyis már megfigyelés alatt tartották, lehallgatták. Amint kiült a kiscgazda frakcióból öt képviselő, Szájer azonnal aláírta velük az együttműködési nyilatkozatot, majd nyilatkozott: – Bárki kiül a kiscgazdáktól, mi azokkal is aláírunk!

Orbán pedig éppen vidéken járva kijelentette: – Hát, ha én vidéki gazdálkodó ember lennék, bizony nem örülnék, ha engem ez a kiscgazdapárt képviselne! – Aztán Torgyán sáfafikált vagy tíz percet a parlament folyosóján, Orbánra várva, véletlenül kamerák kereszttüzében. A megjelent cáfolatok alapján pedig a miniszterelnök nyilván nem mondta azt szó

szerint Torgyánnak: – Jóska bátyám, a Tállya utcai építkezéssel minden rendben van! – és azt sem ígérte meg, hogy fia dolgában lezárják az eljárást.

A 2002-es választásokra sok minden előre kiokumálható az eddigi választások elemzéséből. Mindenekelőtt az, hogy a Fidesz, ha nyerni akar – márpedig nagyon akar –, akkor leelőbb még erősebben, még intenzívebben integrálnia kell a jobboldali erőket. Éppenséggel nem haladnak rosszul ezen az úton: szétverték a KDNP-t, az MDF-et, majd a Békejobbot, gyakorlatilag nullára amortizálták a kisgazdapártot.

Az a kérdés, hogy ki fog kormányt alakítani, a mandátumoknak egyébként kisebbségét adó egyéni választókerületekben fog eldőlni. A magyar választójogi rendszer ugyanis ilyen. A listás mandátumok arányosak, azokat nemigen lehet sokat macerálni. Az MSZP azoknak így is, úgy is elviszi minimum egyharmadát, a mandátumoknak is egyharmada tehát mindenképpen a szociké. A többség azonban mindig az egyéni választókerületekben dől el. Hiszen Torgyán visszaléptetése nélkül a Fidesz tényleg nem győzhetett volna '98-ban.

Valószínű – látva a politikából kiábrándulás egyre nagyobb mértékét –, hogy sosem látott magasságokba emelkedik a szavazástól távol maradók aránya. Nemcsak az a durván húsz százalék fog otthon maradni, amelyik soha semmilyen körülmények között nem vesz részt semmiféle politikai eseményben, hiszen megtapasztalta, hogy fölösleges a társadalomban, de mindazok is, akiknek mindenképp elégük van, ami hatalom, kormány, politika.

Ripp Zoltán történész, a Kerekasztal-tárgyalások krónikása tömör elemzést adott a Fidesz hároméves kormányzásáról: „Összefoglalóan megállapítható, hogy a Fidesz megteremtí az a vezetési struktúrát és személyi feltételrendszert, amely megfelel a jobboldali egység »nagyfideszes« koncepciójának, a paternalista hatalomgyakorlásnak és a választási politika üzenetsomagjának. Egyúttal alkalmasnak látszik arra is, hogy elfedje a Fidesz kormányzati tevékenységének gyengeségeit, amelyek bukásához vezethetnek: az imidzsépítő kóros hazudozást; a társadalompolitika kirívó igazságtalanságát; a demokratikus jogállamiság sérelmére elkövetett vétkek hosszú sorát; az elodázhatatlan reformok elodázását, sőt, a megkezdett reformok visszafordítását; a válságáztatok válságának elmélyítését; a társadalmi párbeszéd intézményeinek felszámolását és a munkavállalók rovására átalakított viszonyokat a munka világában; a Fidesz közeli maffiavilág és a kisgazda vircsaft elegyenek rászabadítását az országra; a sokat emlegetett tudás alapú társadalom megalapozásának elmaradását; a fenntartható fejlődés gazdasági alapjainak gyengítését és az európai felzárkózás esélyének rontását; a tőzsde megrogyasztását és a külföldi befektetések elriasztását; az antiinflációs politika kudarcát; a telefonkönyv-átírás jegyében végrehajtott tatárdúlást, a szakmailag és emberileg is alkalmatlan Fidesz közeli figurák tömegének benyomását vezető funkciókba; a jobboldali kurzusideológia agresszív terjesztését, behatolását a közoktatásba; az alig rejtett rasszizmust; a kulturális életben is általánossá vált diszkriminációt; a regionalizmus fejlesztésének elmaradását és az önkormányzatiság sérelmére elkövetett centralizálást. Nem sorolom tovább.”

Lengyel László pedig így foglalta össze az első három és fél év tapasztalatait: „A politikus egyre kevésbé államférfi. Nem súllyal bíró valaki, inkább annak kíván látszani. Tett helyett tettetés. Erő helyett erőszak. Meglepi az ellenfél terveit, de nem csapatait. »A bölcs lelki nagyság a tettekre alapozza a dicsőséget, nem az ingatag hírnévre: inkább akar fejedelem lenni, mint annak látszani« – mondja Apáczai Csere János Magyar Enciklopédiájában. S minél inkább kíván a politikus hitelesnek, komoly miniszterelnöknek, miniszternek, felelős államférfinak látszani, annál kevésbé hiteles, komoly és felelős. A korszak esélyt adott arra, hogy magyar államférfi, magyar politikai erő tartósan és társadalma érzelmi, értelmi támogatását bírva vezessen. A feladat nagyra bizonyult, Orbán Viktor politikus maradt, s nem vált államférfivá, csapatai foglalkók és nem építők lettek. A lehetőség elveszett.”

KI FIGYELT MEG KIT ÉS MIT?

A friss miniszterelnök a Fidesz országos választmányának ülésén robbantotta a bombát:

– Az elmúlt néhány napban az állami intézmények élére kinevezett vezetőket személyüket sértő és megalapozatlan támadások érték. Az első napokban nem volt világos számomra, hogy ezek a támadások milyen célt szolgálnak és az információk honnan származnak. A kormány birtokába azonban olyan dokumentumok kerültek, amelyek egyértelműen bizonyítják, hogy egy jól felépített rágalomhadjárattal van dolga a kabinetnek. E rágalomhadjárat alapját még az előző kormány idején, 1997-ben elvégzett titkos, törvénysértő adatgyűjtés alapján igyekeztek felépíteni. A megfigyelések célja az volt, hogy a Fidesz politikusai és családtagjaik ellen – az információgyűjtésre utasítást adók reményei szerint – felhasználható és terhelő adatok birtokába jussanak. Ezeknek az adatgyűjtéseknek a költségeit elsősorban a polgárok viselték. A rendelkezésre álló dokumentumok szerint nyilvánvaló, hogy ezt a Fidesz vezető politikusai és családtagjaik ellen még a parlamenti választások kampányában akarták felhasználni. Úgy tűnik azonban, hogy ezeket a titkos és törvénysértő módon gyűjtött információkat most próbálják egy sajátos rendben a nyilvánosság előtt bemutatni, amelynek célja a kormány lejáratása és rágalmozása. A törvénysértő adatgyűjtések eredménytelenül zárultak, a jogtalanul megfigyelt személyekre terhelő adatok eddig nem kerültek elő.

Orbán felsorolta a törvénysértő megfigyelés alá vont személyek szerinte nem is teljes listáját: Áder János, az Országgyűlés elnöke, édesanyja, Szabó Terézia, felesége, Herceg Anita; Deutsch Tamás, a Fidesz alelnöke, édesanyja, Takács Julianna, édesapja, Deutsch György, felesége, Percel Krisztina; Kövér László titkosszolgálati miniszter, édesanyja, Ábrahám Erzsébet, felesége, Bekk Mária, öccse, Kövér Szilárd; Orbán Viktor, édesapja, Orbán Győző, édesanyja, Sipos Erzsébet, testvére, Orbán Győző, felesége, Lévai Anikó; Pokorni Zoltán oktatási miniszter, édesapja, Pokorni János, édesanyja, testvére, Pokorni Péter és felesége; Szájer József parlamenti frakcióvezető, testvére, Szájer István, felesége, Handó Tünde; Salamon László parlamenti képviselő és vele kapcsolatban Somogyi Zsuzsanna és Salamon Dorottya.

Szegény Vancsik Zoltán – ‘94-ben Orbán legyőzője, immár a második ciklusban képviselő, a parlament nemzetbiztonsági bizottságának tagja – döbbenet és szomorúan olvasta a lapokban megjelent hírt, elsöre föl sem vetődött benne, hogy nem igaz: – Az anyja úristenit, ilyet tettünk mi? Hát ez tényleg disznóság! – Azonnal átballagott Nikolits Istvánhoz, az MSZP–SZDSZ kormány alatti titkosszolgálati miniszterhez, aki azonban egyértelműen és határozottan kijelentette:

– Ez kizárt! Ilyen nem fordult elő.

Leültették a nemzetbiztonsági bizottság szocialista tagjait: – Terített betli! Kitenni az összes lapot az asztalra!

– Nem igaz, nem volt ilyen, nem is lehetett! Egy szó nem igaz az egészről! Én tudtam volna róla, ha lett volna ilyen, márpedig soha nem hallottam egy szót sem az egészről! – hangzott sorban mindenkitől.

Orbán Viktor a nemzetbiztonsági bizottság ülésére nem volt hajlandó elmenni. Ezért az a döntés született: alakuljon ezt az ügyet kivizsgáló külön bizottság, amelyre ki is jelentette a miniszterelnök, hogy az előtt hajlandó megjelenni, és átadni a megfigyelésre vonatkozó dokumentumokat. Közben azonban a háttérben elhangzott egy fontos megjegyzés. Kövér László – immáron titkosszolgálatokat felügyelő miniszter – parlamenti folyosói fecsegésben elszólta magát: – Ha nem lettem volna éppen külföldön, ha itthon lettem volna, ez nem történik meg! – és a szövegösszefüggésből világos volt, arra utal: akkor nem hangzik el Orbántól ez a bejelentés. Ennek csak később lett jelentősége.

A bizottság megkapott egy anyagot, s azt hitték: ez az a dokumentum, amelyről Orbán beszélt. Ez került ki a sajtóba, ebből idézett Deutsch Tamás: – Az elkészült információk alapját képezhetik egy másik típusú megközelítésnek!

Am erről az összeállításról kiderült: nyilvánosan hozzáférhető cégbírósági adattárból letölthető adathalmaz. E felől tehát Vancsikék nyugodtak voltak, Nikolits István is megerősítette: – Ebből semmi nem jön ki, ez így nem megfigyelési ügy!

Összeült az MSZP frakcióelnöksége, és kijelölte, kik kerüljenek a különbizottságba, ki melyik területen dolgozzék, mivel foglalkozzék. Vancsik Zoltán az előző ciklusban alelnöke volt az olajgate-bizottságnak, és elismerték ottani tevékenységét. Keleti Györgyöt mint a nemzetbiztonsági bizottság előző elnökét, Nikolits Istvánt mint volt titokügyi minisztert delegálta az MSZP.

Megalakult hát a különbizottság, a fideszes és pitonos Kosztolányi Dénes lett az elnöke. És a miniszterelnök valóban meg is jelent a bizottság ülésén, hóna alatt fekete dossziéval, amelyből kivett néhány papírlapot, s mind átadta Kosztolányi Dénesnek. Kosztolányi letette maga elé az asztalra a papírokat, és felszólította bizottság tagjait: – Tessék, kérdezzenek a miniszterelnök úrtól!

– Mit? Miről? Hogyan? – kérdeztek vissza többen értetlenül. Mivel a dokumentumokat nem látták, mi a szösz kérdezhetnének?

– Talán ha elolvashatnánk a miniszterelnök úr által hozott anyagokat, tudnánk kérdezni is – próbálkozott a naivabbja, de

a papírok ott maradtak Kosztolányi előtt. Vancsik hát másfelé tapogatózott:

– Azt szeretném megtudni, az az anyag, amelyből Deutsch Tamás idézett, szerepel-e a most idehozott, de általunk nem megismerhető dokumentumok között?

– Dehogy szerepel – felelt Orbán –, az egy nyilvánosan elérhető adattár, az nem szerepel e dokumentumok között! – majd kiment, és nyilatkozott: átadta a bizottságnak azon dokumentumokat, amelyek bizonyítják, hogy a Horn-kormány idején közpénzen, jogellenesen megfigyeltek fideszes politikusokat.

Ezután következett a bohózat: Kosztolányi otfelejtette az asztalon a szigorúan titkos, 15 évre államtitokká minősített anyagot, Atyánszky vitte utána. Az anyagot beiktatták, majd a szokásos szabályok szerint tették lehetővé a bizottság tagjainak, hogy elolvassák. Úgy történik ez, hogy beviszik a papírokat egy szobába, oda bemegy egy bizottsági tag, persze valaki kíséri, és végig ott is marad, amíg tart az olvasás. Jegyzetelni nem szabad, fénymásolatot készíteni pláne nem.

Vancsik Zoltán kevéssel – ki tudja, mennyire tisztázott – halála előtt így emlékezett vissza az ez utáni eseményekre: – Majd hanyatt estem, amikor először belenéztem ebbe a dokumentumhalmazba. A lényegét tekintve nem túlzok, ha azt mondom: Orbán Viktor húsz üres lapot hozott a bizottságnak. Ezek a lapok ugyan nem voltak üresek, telegépelték mindegyiket, csak éppen az száz százalék, hogy nem esett bennük szó arról, amiről Orbán beszélt, hogy törvénytelen megfigyelés zajlott volna közpénzen. Mai napig államtitkoknak minősül az a húsz oldal, tehát nem mondhatom el, mi állt benne, de egy biztos: nem a megfigyelési ügy. Annyira fölháborodtam, hogy az járt a fejemben: hónom alá csapom az egész paksamétát, kihozom abból a szobából – testileg nem lett volna ellenfél a felvigyázó –, és odaadom az újságíróknak. Szerencsére jogász barátaim időben szóltak: ez államtitokértés bűncselekménye, és a parlament ugyan nem adna ki, nem vonná meg a mentelmi jogomat – hiszen ahhoz kétharmados szavazattöbbség kell, az pedig a szocik nélkül nem jön össze –, de ez a bűncselekmény nem évül el egyhamar. Ha már nem leszek képviselő, simán lecsuknak emiatt. Másodikként olvastam el az anyagot. Mivel rögtön láttam, ez nem arról szól, amiről szólania kellene, az jutott eszembe: ha a fiúk esetleg időközben találnak bármi használhatót, kicserélik a lapokat, és betesznek ezek közé újakat. Iktatva ugyanis csak az első oldal volt, a többi nem. Ezért én kivétel nélkül minden lapra ráfirkantottam egy-egy Vancsik szignót. Így már egyetlenegy sem lehet kicserélni, hiszen mindet leszignáltam – ha később előkerül olyan oldal, amelyen nem szerepel a nevem, az biztosan hamis. Úgyhogy amikor Juszt László a Kriminálisban közölte e lapok közül kettőt, azon is ott díszelgett az aláírásom. Elképesztő pofátlanság ez: Magyarország miniszterelnöke odajön egy parlamenti vizsgálóbizottság elé, letesz húsz oldalt, majd azt mondja, az arról szól, amiről egyáltalán nem szól. Hát hol a határ? Tényleg nincs határ? Úgy látszik, nincs.

És ezek után úgy zajlott a bizottság tevékenysége, hogy az MSZP-sek tudták: a dokumentumok nem arról szólnak, mint amit bejelentettek; miközben persze az ellenoldal is nemcsak hogy tudta ugyanezt, de tisztában kellett lennie azzal is, hogy ők is tudják. A fideszeseknek tehát állandóan azt kellett védeniük, amiről pontosan tudták, hogy nincs. Nem voltak hát éppen könnyű helyzetben a tévévitákban, nyilatkozatháborúkban.

Ráadásul ott volt tehertételnek saját elnökük, Kosztolányi Dénes doktor. Míg képviselő nem lett, odáig terjedtek a képességei, hogy beosztott jogtanácsosként dolgozzék, viszont a pitonos jelző azért ragadt rá, mert óriáskígyót, más hullóket tartott a lakásában. Első ijedségében azt is bevallotta: tényleg ráírja fekete filctollal a nekik ebédre adott fehér egerekre, hogy Horn Gyula; ezt csak később tagadta le.

Orbán Viktor tényleg betolta az elefántot, amiről később kiderült, hogy bolha. Voltaképpen nevetségessé vált az egész ügy, amint haladt előre. Czégé Zsuzsa magánszemély megbízta a szerencsétlen Faragó nevű magánnyomozót – hogy derítse ki, Pokorni Zoltán miért támadja őt, illetve a Xénia-lázát –, az meg pillanatok múlva visszaadta még ezt a megbízatást is. Megtudta Pokorni címét, kétszer leutazott, hogy megtervezze a megfigyelést, ehhez tárgyalt is alvállalkozókkal, akiket dolgoztatni akart. Ám megérezte, hogy meleg a helyzet, ezért visszamondta a dolgot, és a kapott előleget visszautalta Czégé Zsuzsának. Tehát egyébiránt az egyetlen Pokorni Zoltánt sem figyelte meg senki, Faragó hamarabb abbahagyta, mintsem hogy egyetlen pillanatig is megfigyelés alatt tartotta volna őt. A Defend Kft. aztán – Kövér László megbízásából – megvásárolta tőle a kazettát, amely semmit nem bizonyított. Bedobták Csintalan Sándor és Szekeres Imre nevét, kiderült: semmi közük a szóban forgó dolgokhoz. Végül kisütötték: de az az ember magáncélra használta a szolgálati mobiltelefonját – hát ez tényleg nagy bűn, világraszóló disznóság, olyan még soha nem volt, hogy valaki magánügyben beszélgetett volna céges telefonon. Szemrebbenés nélkül hülyének néztek egy országot. Belemondták a kamerába a nyilvánvaló hazugságokat, úgy, hogy közben a szemük nem rebbent, egy felhő nem suhant át a homlokukon.

Korábban mindig azt hallottam: a politikusok hazudnak. Ez igaz. De azt gondolom, rendszerint kilóg a lóláb. Egyetlen politikus sem hazudhat úgy, hogy előbb-utóbb ki ne derüljön. Ebben a konkrét ügyben a szívük mélyén ők is tudják: Viktor itt mellényült. Csak éppen ezt soha nem vallanák be. Az egész ország tudja: itt a miniszterelnök lódított, vagy megtévesztett, vagy hazudott – de hogy nem mondott igazat, az holtbiztos.

Volt azonban az egész megfigyelési ügynek egy mellékszála. Orbán Viktor ugyan nem beszélt róla, de szerepelt az anyagokban bizonyos Pinpoint Kft. Mi volt ez? Részben a titkosszolgálat alapította a céget, három vezetőjét a titkosszolgálat vezényelte e posztra. Olyan feladatot kaptak, amelyet a magyar titkosszolgálat maga nem vállalhatott föl,

mert ha kiderül, abból nemzetközi bonyodalmak lehetnek. A feladatot vitték hát ki külső cégbe. És hogy e három emberen kívül senki ne tudja, valójában miről van szó, a Pinpoint létrehozott jó néhány alkft-t, valamint elvállaltak jó sok külső megbízást is, pénzzállítást, őrzést-védelmet, személyi kíséretet, feleségét megcsaló férj lebuktatását. A gyakorlati végrehajtó munkát pedig titkosszolgálati alkalmazottakkal végeztették, másodállásban, egyúttal mellékjövedelemhez juttatva e kollégáikat. Ezek a végrehajtók azonban természetesen nem tudtak semmit arról, miért, milyen feladat teljesítése érdekében dolgoznak. Konkrét megbízásokat kaptak – figyeljék meg, X mikor hova megy, tudják meg, Y szokott-e találkozni Z-vel és így tovább –, de hogy ezek milyen logikai láncba illeszkednek, minek a szolgálatában állnak, arról fogalmuk sem volt.

Az viszont tény, hogy mindezen feladatok teljesítése során nem „dolgoztak” egyetlen magyar politikusra sem, egész tevékenységük semmilyen módon nem érintett semmi olyasmit, amit megfigyelési ügynek neveztek. Nikolits István minisztersége alatt aztán a Pinpointot és szatellit-szervezeteit meg is szüntették, mivel végrehajtották a feladatot, amelyre létrehozták. Az a nagyhatalom, amelynek mindezzel szívességet tettek, szépen meg is köszönte.

Az Orbán által átadott anyagokban pedig éppen erről volt szó. Volt egy tiszt, aki kitűnő titkosszolgának tartotta magát, és irtó mérges volt, hogy csak másokat vesznek be a Pinpoint külön pénzt eredményező munkájába, őt nem. Kosztolányiék viszont annyira nem tudták, nem értették, mi ez a Pinpoint-szál, hogy azonnal ráugrottak. Kellően zavaros volt a história ahhoz, hogy azt higgyék: itt most megfogták Hornékat, itt történtek a disznóságok. Azt tekintették bizonyítéknak, hogy a számítógépekből minden erre vonatkozó adatot töröltek. Vagyis szerintük az volt a bizonyíték, hogy nincs bizonyíték. Az nem vetődött föl bennük: egy nemzetközi összefüggésű titkos akciónak persze hogy kitörlik összes nyomát a gépekből, de az még nem jelenti azt, hogy a memória azon üres helyein pont megfigyelési dokumentumok szerepeltek volna.

Fel is turbózták a dolgot alaposan, telekürtölték a sajtót a Pinpointtal. Majd hirtelen elhallgattak. Mivel az érintett nagyhatalom nehezményezte, hogy itt erről összevissza cikkeznek, a végén még kiderül, valójában miről volt szó.

*

Majd következett Jusst László elképesztő története. Jusst László addig nem is tudott róla, hogy a fideszes fiúk őt régésrégóta utálják. 1988 tavaszán ismerte meg Orbán Vikort, amikor nem sokkal a Fidesz megalakulása után Aczél Endre, a tv-híradó főszerkesztője őt küldte a Kosztolányi Dezső téri pincehelyiségbe riportot készíteni az új szervezet valamelyik eseményéről. Rajtaragadt a Fidesz, jó ideig ő készítette szinte az összes Fidesz-tudósítást a híradóba. Soha nem volt konfliktus közöttük, sőt, Jusst ma is úgy gondolja, sokat segített nekik.

‘94-ben, még az MDF-kormány alatt, sok-sok rádiós újságíró – köztük a Rádiókabaré teljes stábja – kirúgása után Farkasházyékkel létrehozták a Tavaszi Hadjárat nevű kabarét, amellyel végigjárták az összes megyeszékhelyet. Tavasz volt, dúlt a választási kampány, így aztán az összes politikus boldogan ment vendégfellépőnek, hiszen plusz egy szereplési lehetőséghez jutott ezzel – Székesfehérváron Orbán Viktor, elvégre ott indult egyéni jelöltként.

Orbán rettenetesen félt a fellépéstől. Farkasházy, Jusst és Selmeczi ment el hozzá a Lendvay utcai Fidesz-székházba, megbeszélni: ki mit kérdez, ő mit feleljen. Végigmentek az összes tervezett kérdésen, segítettek neki szellemes, helyes válaszokat fabrikálni. Ám Fehérváron, az élő előadáson közbejött valami gikszer, szereposztás-változtatásra volt szükség, és Selmeczi helyett Koltai Róbert ment be a színpadra. Koltai viszont semmit nem tudott a korábbi megállapodásról, és nekiállt osztani Orbánt. Szép alaposan elagyabugyálta. Nos, Orbán akkortól utálta Jusztot is, a többi kabarést is.

Orbán bejelentése után két nappal Juszt – mégiscsak tizenöt éve dolgozott bűnügyesek, rendőrök, ügyészek, titkosszolgálatiak között – pontosan tudta: az egészből egyetlen szó nem igaz. Ám rálegyintett: ah, nem fontos, majd abbahagyják. Nem hagyták abba. Jusztnak egy idő után elege lett abból, hogy őt is, az egész országot is hülyének nézik.

– Megszereztem ezeket a dokumentumokat, és leközltem. Mert halálosan untam, hogy folyamatosan hülyének néznek – meséli ma. – Két hétig üldögéltem a megkapott anyagon, konzultáltam ezzel-azzal. Végül akkor döntöttem a közlés mellett, amikor kaptam egy fülest, hogy az Új Magyarországnak is megvan. Akkor nem vártam tovább, nem akartam, hogy megelőzzenek. Pontosam tudtam, ebből nem lehet balhé, ha normál jogállamban élünk. Hiszen amit aztán ellenem elkövettek, az a jog sárba tiprása volt. Nekik az első perctől – még a velem szembeni eljárás megindítása előtt – a kezükben volt a belügy legfőbb titokvédelmi szakértőjének, egy ezredesasszonynak a szakvéleménye, amely feketén-fehéren leírja: az általam közölt dokumentumokban sem szolgálati, sem államtitok nincs. Az egész eljárást annak ellenére indították meg ellenem, hogy ez a saját emberük tollából származó szakvélemény ott volt náluk.

– Amikor végül fölmentettek az államtitoksértés vádja alól, akkor nem az volt a fölmentés alapja, hogy hibás volt a titokká minősítés eljárás módja?

– Ez csak részletkérdés.

– Na, várjunk, ezt tisztázzuk! Rosszul tudom-e, hogy azokban az anyagokban, amelyeket Orbán bevitt a megfigyelési bizottság ülésére, ugyan egyáltalán nem volt szó arról, amit megfigyelési ügynek neveztek, viszont szó volt a Pinpoint dolgairól, amelyek azonban valóban államtitkok voltak, hiszen nemzetközi titkosszolgálati együttműködéssel zajlottak?

– A Pinpoint dolgát Orbánék hozták elő, tehát én ott már nem sérthettem államtitkot, azon már túl voltunk. Hogy a

Pinpoint miket művelt, azt azóta sem tudták dokumentálni. A Pinpointnak a léte lett volna államtitok. De az sem lehetett államtitok, azért, mert szabálytalanul történt a titokká minősítése. Ez tudvalevő volt, az ezredes asszony is tudta, amikor kiadta a szakértői véleményét. Az már csak Orbánék pluszdisznósága volt, amikor Szeva bácsit és hasonlókat is belekevertek az ügybe, akiknek a megfigyelési balhéhoz semmi, de semmi közük nem volt. Azért, hogy összemosás a maffiavádakat is a megfigyelési kamuval. Azt persze én nem tudom: az Orbán-féle dossziében az általam közölt két oldalon túl még mik voltak. Csak annyi derült ki ezekből, hogy senki nem figyelt meg senkit. Azt viszont, hogy a Pinpoint mikkel foglalkozott, azt nem tudom, és nem is tudhatom. Az más történet.

– Végül a te meghurcoltatásod, a számítógépek elvitelével a Kriminális című lapod ellehetetlenítése azért következett be, mert ezt a néhány dokumentumot leköszölted. Tudsz-e arról, foglalkozott-e valaki azzal, hogy miként kerülhetett hozzá az anyag? Hiszen ha akarták, éppenséggel pontosan tudhatták: ki volt az a tíz-tizenöt ember, aki – akár a Fehér Házban, abban a titokszobában, akár a bizottságban, akár másutt – hozzáférhetett a dokumentumokhoz. Vizsgálták-e, ki lehetett, aki átjászotta neked az anyagot?

– Nem tudom. De volt ott egy furcsa történet. Azon a napon, amikor nekem fölmondtak a tévében, az Új Magyarország leköszölte azt, hogy nálunk mi fog megjelenni másnap. Nem kellett hozzá sok ész, hogy ebből arra következtessünk: Kövér, Orbán minimum egy nappal korábban tisztában volt vele, hogy nálunk mi fog megjelenni, ám nem állították le. Vagyis hallgatólagosan ők is elkövelték az államtitoksértést – már persze ha mi elköveltük azt. Mi következik ebből? Egyrészt, hogy nem csak nálunk voltak meg ezek az anyagok, hanem például az Új Magyarországnál is. Másrészt, hogy nem kizárható: éppen ők küldték el nekünk. Lezárt borítékban dobta be valaki a szerkesztőség postaládájába a lemezt, rajta a beszkenelt dokumentumokkal. Úgyhogy a mai napig nem vagyok benne biztos, hogy nem magától a titkosszolgálattól érkezett-e hozzánk az anyag. Orbánéknak nagyon jól jött, hogy rögtön a hatalomra kerülésük után látványosan jól szájba vágjanak egy nagyemő újságíró, megfenyegetve ezzel az egész újságírószakmát, közölve mindenkiel: – Pofa be! – Látjuk azóta is, ez az állandó taktika: ha valamit szépen sumákban el akarnak intézni, előtte bedobnak valami gumicsontot, hogy mindenki azon rágódjon. Annak ez remekül megfelelt.

– Laci! Kérlek, most mondd el azt is, amiről eddig nyilvánosan nem számoltál be soha!

– Rendben, azt hiszem, egyszer tényleg el kell mesélnem ezt is. Novemberben tüdőgyulladásom volt. Nem akartam zavarni a családot, lementem a tornaszobába aludni. Éjjel fél kettőkor arra ébredtem: elemlámpa, mocorgás, valakik bent vannak a házban. Fegyverem nem volt, akkora azt már begyűjtötték. Fölkeltem szép csendben, fölmentem, magamhoz vettem egy tört, és fölkeltem a feleségem, hogy hívja a rendőröket. Indultam vissza, kezemben a törrel, amikor fölébredt a fiam, és fölkapcsolta a lámpát. Elöl két, hátul egy ember volt. A fölgyulladás fénytől megijedtek, menekülni kezdtek. Mire én elől kiértem, az egyik már a kerítés tetején volt, a másik még belül, de ő is éppen kapaszkodott fölfelé. Odavágtam a tört, szerencsére nem találtam el. Átjutottak a kerítésen, elfutottak. Én kocsiba ültem, úgy üldöztem őket. Szemben éppen jött a rendőrautó, az egyiket megfogtuk. A rendőrök azonnal megbilincseltek, és bevágták az autójukba. Telefonon azonnal ellenőrizték, kiderült, hatalmas priusza van. Éppen indultak volna be velem, amikor megszólalt a telefonjuk.

– Igen, értettem, persze – felelt a járőr, és elengedte a betörőt. Levette róla a bilincset, és kilökte a rendőrautóból – hagyta szabadon eltűnni!

Majd a két rendőr bejött hozzám, megírtuk a följelentést ismeretlen tettes ellen. És három nap múlva megérkezett a rendőrségi megszüntető határozat: az ismeretlen tettest nem sikerült kézre keríteni, ezért megszüntetik az eljárást. Megpanaszoltam az ügyészségen, ott helyt adtak a panasznak, utasították a rendőrséget az eljárás folytatására. Három hónap múlva megjött az újabb megszüntető határozat: a tettes ismeretlen.

Más. Miközben mindez zajlott, pár hét múlva leesett az első hó. A terepjáró autóm nyáron, amikor nincs rá szükség, egy haverom garázsában tartom. Elvitte a srác, aki javítani szokta, hogy rendbe hozza, üzembe helyezze. Majd fölhívt: – A jobb első kerekedet egyetlen csavar tartja!

– Na, hát javítsátok meg! – kértem. Nem szóltam senkinek, nem csináltam ügyet belőle. Majd a fiam megszerezte a jogosítványt, kapott ő is egy terepjárót, és azt is odaadtuk rendbe hozatni. És ismét telefonált a szerelő: – Ennek is csak egy csavar tartotta a jobb első kerekét!

Akkor megelegeltem a dolgot. Fölhívtam Szabó Lászlót, a Kék fény egykori szerkesztő-műsorvezetőjét, akinek a fia – Szabó Gábor – Kövér titkosszolgálati miniszter helyetteseként dolgozott államtitkári rangban. Megkértem, jöjjön el a Mikroszkóp Színházba, amikor ott konferálok. Előadás után leültünk a presszóban, és Szabó Lacinak elmeséltem a három történetet. Majd megkértem: – Mondd meg, légy szíves, a fiadnak, Gábornak, üzenem a főnökének: velem lehet szórakozni, amint látja, még élvezem is. De ha a gyerekek a haja szála is meggörbül, akkor csak azt választhatja meg, hogy Nyugatról vagy Keletről kéri-e. Akkor neki huszonnégy órája van. Abban a helyzetben nekem úgyis mindegy, nem fogok nyomozni, hogy ki volt a megbízó, milyen áttételeken át és miként. Nálam akkor az egyes számú célpont: Kövér László.

Másnap Szabó Laci fölhívt: – Beszéltem a Gáborral. Azt üzeni: kikéri magának a feltételezést, mert amióta ők a szolgálatnál vannak, ilyet a szolgálat nem tett, és nem is fog tenni. Inkább azon gondolkodj el, hogy kit sértettél meg a tíz

év alatt a műsorban annyira, hogy most így próbál meg bosszút állni.

– Örülök annak, hogy most már az ideológia is kész van – feleltem –, amit mondtam, fenntartom! Tehát: bármi történik, nálam az egyes számú célpont Kövér László. Azóta nem történt semmi.

– Juszt Laci! Számodra mi a tanulsága az egész történetnek?

– Az, hogy egy szemét hatalommal szemben nem szabad úriember módjára viselkedni. Én végig úriember maradtam. Nagyt hibáztam. Rögtön az elején oda kellett volna vágni. 52-ben születtem, 74-ben kezdtem a szakmát, én ebben a mesterségben már mindent és mindennek az ellenkezőjét megéltem. Az erőszakos sajtóirányítást, a kemény cenzúrát azt nem, hiszen akárki akármit mond, a hetvenes években már nem létezett erőszak a sajtóval szemben. Most viszont megismerhettem ezt is. Ezért én hálás lehetek a fiúknak. Fridinek volt egy nagy mondata Szárszón, amikor dörgött ez a történet: – Elmész te a francba, Laci! – nevetett –, nekem egy ilyen kampány legalább 100 millióba került volna!

De nem kívánom senkinek, hogy átélje azt, amit én. Az volt a legrosszabb, hogy a családom nagyon nehezen viselte. Nem nyilatkoztam, pedig lett volna mit. Igaz, ennek ellene szólt, hogy kiderült: tényleg sikerült az egész szakmát mocskos módon megfélemlíteniük. Orbánék pedig szartak rá, hogy milyen tiltakozásokat váltottak ki. A Nemzetközi Újságíró Szövetségtől a Londoni 19 Bizottságon át uniós szervezetekig sokan fejezték ki rosszállásukat, egyet nem értésüket – egy pillanatig nem zavarta őket. A gátlástalan hatalom gátlástalan eszközöket alkalmazott, s utána nyugodtan üldögélt a babérjain.

– Most, hogy a Püski Kiadónál megjelent az elképesztő jelzetű („Kiadja a Püski Könyvesház Magyar Rádió Dinasztia Könyvesház a Magyar Királyság 1001. esztendejében”) Orbán-interjúkötet, és abban megismételték az ellened szóló vádat, beperled Orbánt és a könyv kiadóját?

– Természetesen. Ha semmi mást nem érek el, csak azt, hogy születik egy bírósági ítélet, amely úgy szól: A bíróság kötelezi Orbán Viktort a jogsértés abbahagyására – már megérte.

A FIÚK A BÁNYÁBAN DOLGOZNAK

Következő üzenet. A rögzítés időpontja: 2001. június 28-a, 18 óra 33 perc: – Jani! Szabó Dzsoni vagyok. Én nem akarok senkinek az agyára menni, de most hallgasd meg az üzenetet! Sem '99-ben, sem most nem akartam és nem akarok neked rosszat. Nem tudom, hogy miért haragudtál meg ennyire, és miért dugod a fejedet a homokba. Úgy érzem, hogy így nem lehet előbbre jutni. A '99-est tudod, hogy ki kezdeményezte, a 2001-ről meg gondolj, amit akarsz, csak egyet ne: hogy én kezdeményeztem vagy én akartam. Az egyetlen mód és lehetőség a mész-kő-megállapodás lehet, és ha ketten csináljuk, akkor meg tudjuk csinálni. Ha engem lefejeznek, az nem biztos, hogy neked közvetve vagy közvetlenül nem ugyanazt fogja jelenteni. Hiába volt a 12. számú módosítás, meg fogják találni a módját, hogy abból te ne kötbérezzél, ne számlázzál. De ha csinálod, akkor meg még rosszabb lesz! Én úgy érzékelem – lehet, hogy rosszul, de az az érzésem –, hogy most ez a taposás sehová nem vezet. Ha voltál a Dunai Vasműben, láthattad, hallhattad a passzivitást. Várják a megoldás lehetőségét. A megoldás nálunk van. Meg tudjuk oldani, de csak akkor, ha beszélünk. Ha nem beszélünk, nem lehet megoldani. Én így érzékelem. Az lenne a tiszteletteljes javaslatom, hogy próbáld végiggondolni, amit most mondtam. Nem azért mondom, mert bármit féltenek vagy bárkitől félnék, hanem azért, mert a józan ész ezt diktálja. Ezek után most már tényleg az lenne a kérésem, hogy próbálg gondolkodni, Tóth Ferivel konzultálni, és hogyha neki sem hiszel, meg nekem sem, akkor maradjon ez az állapot. Szia!

Visszahívás: 8-as gomb; üzenet megtartása: 4-es gomb; üzenet törlése: 5-ös gomb. Következő üzenet. A rögzítés időpontja: június 29-e, 17 óra:

– Rokszi voltam, szevasz, János! A Horváth Feri mondta, hogy nem állsz szóba velem, nem tudom, hogy miért. Őszintén megvallva nem értem a dolgot. Lehet, hogy van valami oka, erről én nem tudok, alkalmam sem volt okot adni rá. Viszont évek óta gyakorlatilag csak passzírozzátok egymást. János, megmondom őszintén, nem tudom, hogy mi zajlik itt, mi történt. Ha megbántottalak valamivel, akkor elnézést kérek. Én még mindig úgy emlékszem rád, a régi időkből, mint sikerre éhes hapsira, mint Iszkaszentgyörgy legyőzőjére. Bennem úgy maradtál meg, János, hogy ha valami probléma van, akkor szólsz. Egy szavadba kerülne. Ennyi, János. Sok sikert kívánok!

– Őt nem bocsátják el – kezdi Zarándok János, a Mész-kő és Dolomit Kft. tulajdonos-ügyvezetője 2001 júliusában. – Mert ha elküldenék, akkor az én oldalamra kényszerítenék. Ha nem bocsátják el, az ő oldalukon marad. Teljesen mindegy, hogy vannak érvényes, aláírt szerződések, majd letagadják. Ha pedig én leteszem az asztalra a szerintük nem létező papírokat, akkor majd azt mondják: mindet én hamisítottam.

De kezdjük az elején! Volt valaha egy Délkőnek hívott, Dél-dunántúli Kőbányászati Vállalat, abból lett később a Pannolit. A Dunai Vasműnek – a „Putyilov gyárnak”, az ország legnagyobb, de Európa egyik legkisebb kohászati üzemének – a dolomit kivételével majd minden alapanyagot a Pannolit szállított. A dolomitot – amelyből pedig kiváló minőséget állított elő a Pannolit – azért nem, mert Gántról nem létezett vasútvonal Dunaújvárosba; és annak idején ahová nem vezetett vasút, oda nem lehetett elvinni semmit, mert közúton még nem szállítottak. A mész-követ viszont a kezdetektől, 1950-től a polgári bányától vette a vasmű kohászati üzemé – egyre kevesebbet. Az ötvenes években az orosz vasérchez 700 ezer tonna mész-kő kellett évente, a rendszerváltás körül olyan modern alapanyagokat és technológiát vezettek be, hogy már évi 150-200 ezer tonna is elegendő volt.

A nyolcvanas évek vége felé, amint kezdtek új szelek fújdogni, a Pannoliton belül is nőttön-nőtt a feszültség. Központosított bér- és költséggazdálkodás folyt a komlói központban, miközben az egyes bányaüzemek már önállóan termeltek, kereskedtek. Hetente plusz havonta a bányavezetők Komlón értekeztek a vállalati igazgatókkal, szakszervezeti és pártvezetőkkel együtt. Később papíron a vállalati tanács irányított, közeledtek a valódi változások, így az állami vállalatok kiválása, önállósítása, majd privatizációja is. Szállidostak a hírek: valami Vulkán nevű amerikai, talán ausztrál cég vetett szemét rájuk, aztán a német Bau Holding.

A polgári és a gánti üzem volt a két fő reinitens. Előbbinek 1981-től Zarándok János, utóbbinak idősebb Orbán Győző volt az üzemvezetője. Gánton hosszú évekig a csákvári Németh Sándor volt a vezető, ám 1988-ban egy szintén csákvári raktárosnő fölmászott a dexion salgó polcra, az összerogyott alatta és rádőlt, összeroppantotta a tetejét. A nő meghalt. Némethet gondatlannak mondták ki, és eltávolították vezetői posztjáról. Az ő székébe ült be Orbán Győző művezető, az egy szem párttag, akinek megvolt a megfelelő végzettsége.

Orbán és Zarándok tisztelték, kedvelték egymást. Együtt próbálták lazítani a vállalaton belüli központi kötöttségeket, szabadabbá tenni saját dolgaikat. Orbánnak kicsivel könnyebben ment ez, párttagként volt mi mögé bújni, ha valamivel túlszaladt az éppen adott korlátokon. Együtt döntötték el azt is: ha már született kormányrendelet az övékéhez hasonló vállalati egységek önállósításáról, ők bizony megpróbálnának élni ezzel a lehetőséggel. Össze is szövetkeztek, a megbeszélésre elhívták a két másik bánya vezetőjét is. A gánti, a polgári, valamint a nagyharsányi és komlói vezetők

titokban összeültek, és megállapodtak: kiválnak a Pannolitból, önállósítják magukat.

Gyufát húztak, ki közli a vállalati vezetéssel a döntésüket, és a legrövidebb Orbán Győző kezében maradt. ”rás késéssel érkeztek meg Pécs-Árpádtetőre, a központ kellemes bázisára, ahol a többiek nélkülük nem kezdték el a vállalati tanácsulást, a szalonnasütőnél üldögéltek. Szűcs János, a Pannolit igazgatója jól tudta, mi történik körülötte: – Na, mit döntöttetek felőlünk? – Tisztában volt vele: ha a négy bánya önállósul, akkor a központ kiürül, mivel nincs már bányája, amit igazgasson; neki és az egész központnak megszűnik tehát a munkahelye.

– Abban maradtunk – veselkedett neki Orbán Győző a kínos mondókának –, hogy mi kiválunk, élünk a törvény adta lehetőségünkkel, önállóak akarunk lenni. – Szerettük a központ vezetőit, különösen az igazgatót, rendes ember volt, igen kellemetlen volt hát közölni a halálos ítéletét.

Az igazgató megértette őket, el is fogadta az álláspontjukat, azonnal le is mondott, kérte nyugdíjba helyezését, de a helyetteseiben, a második-harmadik vonalban óriási ellenkezést szült a döntés. Hivatalosan megállapodtak: két hét múlva vállalati tanácsulást tartanak, amely erről szavaz. Komló és Nagyharsány ebben a két hétben visszalépett, az ottani vállalati tanácsok nem merték vállalni az önállóságot. Maradt Gánt és Polgárdi, Orbán és Zarándok. Tudták: a nagyharsányiak szeretik őket, az ő támogató szavazataikra számíthatnak. Valamint bíztak a vállalati tanácsba a minisztériumtól tagnak delegált emberben is, elvégre kormányprogram volt az üzemek önállósodása. Összeszámolták a vállalati tanács ülésén várható igen és nem voksokat, s az jött ki: egy szavazattal nyerhetnek – ha minden úgy alakul, amint gondolják, kiválhatnak.

Először Polgárdiról, Zarándokékról szavaztak. Urnával, titkosan. És amint várták: egy szavazattal nyertek – Polgárdi szabad! ”riási öröm, ünneplés, jobban örültek, mintha Trianon után visszacsatolták volna az elvesztett területeket. Következett a szavazás Gántról, Orbánékról. Ők azonban egy szavazattal veszítettek. Orbán azonnal szünetet kért: – Ez tisztességtelenség, ezt úgysem hagyom annyiban! – dühösködött. – Nem fogom végrehajtani ezt a döntést! Követelem a szavazás megismétlését!

Összeült a bölcsök tanácsa: most mitévők legyenek. Zarándok nem vett részt ezen, munkatársaival ünnepelt. Ám behívták, és közölték vele: – Úgy döntöttünk, megismételjük a szavazást Gántról. Orbán úr szerint azért lett ez a végeredmény, mert a minisztériumi küldött közben kiment pisilni, nem vett részt a szavazásban. Most gondoskodni fogunk róla, hogy mindenki bent legyen, senki ne pisiljen közben.

– Tessék, persze!

– De csak ha megismisítjük a Polgárdiról szóló szavazás eredményét is.

– Micsoda?

– Csak akkor ismételtethetjük meg a Gántról szóló szavazást, ha ugyanezt tesszük a polgárdival is. Mind a kettőt meg kell ismételni – persze, csak ha te is beleegyezel.

”riási volt a kockázat. Zarándoknak már ott volt a kezében az önállóság, érvényes szavazás döntött a kilépéséről. Ki tudhatja, kit győztek meg menet közben, hogy kotrókénő alsóból kotrókénő felsővé nevezik ki, ha másodsorra másképpen szavaz, és megakadályozza Polgárdi önállósodását? Ám Zarándok vagányan úgy gondolta: tartozik annyival Orbánnak, illetve az ő embereinek, hogy belemegy, megadja a sanszot nekik is – még akkor is, ha ezzel kockára teszi a sajátját.

Újabb szavazás. Megint Polgárdival kezdték, s Zarándokék egy szavazattal ismét megkapták az önállóságot. Jött Gánt. És nyert Gánt, Orbán is, szintén egy szavazattal. Senki nem ment ki pisilni; mindkét bánya kiválhatott.

Vagyis Orbán Győző soha nem juthatott volna semmire a gánti bányával, ha Zarándok János nem segít neki: ha nem engedi saját munkahelyére nézve is a megismételt szavazást, magára véve ezzel a saját, már elért, jegyzőkönyvben rögzített eredményének kockáztatását. Rég a Bau Holdingnak, a Baumitnak vagy valamelyik hasonló multinak a része lenne a gánti bánya, és nem családi vállalkozás. Hiszen a privatizációhoz vezető első lépés az önállósodás volt.

Megalakult a két új állami vállalat. A polgárdi Mészkö Bányászati Vállalat, élén Zarándok János igazgatóval; és a gánti Dolomit Kőbányászati Vállalat, Orbán Győző igazgatóval, mindkettő Fehérvártól ugyanakkora távolságra, körülbelül azonos, évi kétszázezer tonna körüli termeléssel, 50-50 milliós árbevétellel, 40-40 fős személyzettel. Ám Polgárdiban főként mészkövet termeltek, a 200-ból 130 ezer tonna ment a Dunai Vasműbe, későbbi nevén Dunaferrbe. Gánton viszont Orbánék dolomitot, üvegyári alapanyagokat, takarmányadalékokat termeltek, sok kicsiből jött össze az ugyanannyi. Nagy volt a különbség köztük a technológia színvonalában is. Gánt akkoriban Közép-Európa legmodernebb bányája volt, vadonatúj gépekkel, a polgárdi üzemet viszont Zarándok rendszerint így emlegette: a polgárdi kőbányászati múzeum; a nyolcvanas évek végén is 1971-es technológiával dolgoztak.

Nem voltak konkurensei egymásnak, vállvetve dolgoztak, sok dologban egyeztetve, segítve egymást. A két vállalatnak jó ideig közös főkönyvelője is volt: dr. Gergely József.

Zarándokék vállalati tanácsa úgy döntött: túlságosan függnek a Vasműtől, csökkenteni kell annak túlsúlyát a piacuk szerkezetében, de nem úgy, hogy oda kevesebbet szállítanak, hanem terjeszkedéssel, a termelés bővítésével. Látták előre: hamarosan indulnak a nagy útépítések, talán a lakásépítés is meglődül, mindenféle változások lesznek – ilyenkor lehet megindulni fölfelé. Kutatni kezdtek új bányák után, béreltek bányát, bányászati jogot.

Gánt viszont egyre nehezebb helyzetbe került a szocialista gazdaság mélyülő válsága közepette, ők más stratégiával, más felfogással működtek: bezárkóztak önmagukba, nem terjeszkedtek. Vágyódva irigyelték az Országos Érc- és Ásványbányák Péter Attila vezetete iszkaszentgyörgyi bányájának dolomitbeszállítási lehetőségét a Dunai Vasműbe.

1990-et írtunk, zajlott a rendszerváltozás, megindult a privatizáció is. Bod Péter Ákos ipari miniszter fórumra hívta az állami vállalatok vezetőit, és elmondta: beindítjuk a spontán privatizációt, mindenki megveheti az általa vezetett vállalatot, egyedül, a dolgozóival együtt, ahogy tudja, csak vigyék már. Hozzátette: akinek pedig kérdése, gondja van, nyugodtan forduljon hozzá. Zarándok azonnal eldöntötte Gergely Józseffel együtt, hogy ő bizony elindul ezen az úton: – Minket úgymint fölakasztanak, ha visszarendeződés lesz; akkor legalább gyérünk előre! – Elmentek együtt Orbánhoz, és meggyőzték őt is. Ám néhány dolgot nem értettek. Fölkerekedtek hát, és minden előzetes bejelentkezés, időpontkérés nélkül beállították az Ipari Minisztériumba: – A miniszter úr azt mondta, jöjjünk csak hozzá, ha problémánk van, hát itt volnánk! – A titkárnők ugyan próbálkoztak, hogy a miniszter úr mintha eléggé elfoglalt lenne, ők azonban – Miféle elfoglaltság lehet neki fontosabb, mint velünk megbeszélni a gondjainkat? – felkiáltással benyomultak Bod Péter Ákoshoz. Tartott még a rendszerváltás első mámor, a demokrácia fölfedezésének bájos zavara, amikor a rendőr is bocsánatot kért attól, aki átment a piroson.

Az Állami Vagyonügynökség által kijelölt privatizációs tanácsadók közül a Dunaholdingot kérték föl. Az 1992. április 1-jén létrehozta a két kft.-t 25 millió forintos alaptőkével, egyelőre százszázalékos állami tulajdonnal; majd ezeket hirdette meg eladásra. Azzal a kikötéssel, hogy – az akkori törvénynek megfelelően – a dolgozókat és az általuk alapított gazdasági társaságokat elővásárlási jog illeti meg: ha hajlandók annyit fizetni, mint a nyertes pályázó, akkor azzal szemben előnyt élveztek. Polgárdira nem pályázott senki más, Zarándokék simán megkaphatták. Orbánéknál valamivel kacifántosabban alakult a történet. Tudták: egy osztrák építőipari cég is indul a privatizációs pályázaton, persze strómannal, papíron bizonyos dunaújvárosi Forma Bt. Ezért hát – honnan, honnan nem – akadt még egy jelentkező: a Centum Kft.

Az a Centum Kft., amely nem más, mint a korábban Századvég Kft. néven működött cég, csupán a nevét változtatták meg időközben. Alapító tulajdonosa volt többek között a bányavezető fia, Orbán Viktor, Stumpf István, Kövér László; ügyvezetője Orbán Viktor, majd Kövér Szilárd, Simicska Lajos. S amely cég pár évvel később – oly sok mással együtt – végül Josip Tot fantom-tulajdonoshoz került, adó-, tb- és más tartozások özönét hagyva maga után. Ez a Centum Kft. indult második külsőként a privatizációs pályázaton.

Csakhogy a Centum rosszul mérte föl a helyzetet, alacsonyabb vételárral pályázott, mint a Forma Bt.; a névérték 150 százaléka tett ajánlatával az osztrákok strómanja szerezhette volna meg a bányát. Ha Orbán Győzők nem jelentik be: élnek elővételi jogokkal. De ők persze bejelentették, és megvették a céget. Orbán Győző, négy vezetőtársa, valamint a dolgozókból alakult Karbonát Kft., illetve Szikla Bt. Sikertült azt is elérniük, hogy a létező összes kedvezményt igénybe vehessék. Az akkor 41 millió forint piaci értékű vállalatot 21 millióért vehették meg. Maga a kft. is vásárolhatott üzletrészt – azt viszont egy éven belül a törvény szerint köteles volt tovább értékesíteni –, amihez igénybe vehetett E-hitel is és fizethetett kárpótlási jegyben is. A legnagyobb tulajdonos 1,6 millió forintos törzsbetéttel idősebb Orbán Győző lett, őt is választották meg ügyvezetőnek. Ám ez csupán a kezdet volt, ezután lehetett kezdeni ide-oda dobálni az üzletrészeket. Orbán papának ehhez már akadtak tanácsadói is fia baráti köréből: Simicska Lajos, Varga Tamás, az alakulástól kezdve felügyelő bizottsági tag Schlecht Csaba, valamint a cég könyvvizsgálója: Varga Sándor, Varga Tamás édesapja.

Zarándoknál 28 millió volt a privatizációs ár, Orbánnál 21. A két bányavállalatból létrejött a két kft., közel azonos, 30, illetve 25 milliós alaptőkével, de eltérő tulajdoni szerkezettel. A Zarándok család régóta mindenféle kisiparosi munkát is végzett a főállása mellett, relaxáltak, fuvaroztak, s amint kijött a gazdasági társaságokról szóló törvény, azonnal megalapította a saját családi kft.-jét. Ez a kft. pedig – mindenét pénzzé téve, közel hárommillió forintért – a bányavállalat átalakulásakor rögtön megvett abban 9 százaléknyi tőkerészt, vagyis résztulajdonossá vált – a törvény erejénél fogva elővételi joggal a többi üzletrészre. Amint ezután lehetett pályázni – immáron nem csupán átalakulásként, hanem valódi privatizációként – a cég tulajdonlására, Zarándok kifizette munkatársai helyett az ő nevükre szóló tulajdoni hányad vételárát, annak fejében, hogy övé lehet a többség.

Az Orbán családnak viszont nem volt elég pénze további tulajdonrészt venni a cégben. Jelentkezett azonban az osztrák Baumit tulajdonosa: ő beszállna Gántba. Azt találták ki, a Baumit megveszi a gánti technológia végét, a mikroörlemény előállítását. Veszélyes lépés ez ugyan: egyrészt, mert beengedi a multit, másrészt és főként mert nem törvényes, hiszen az eladó, a kft. nem teljes mértékben tulajdonolja azt, amit elad. Orbán azonban meglepte. Meg is kapta aktatáskában a nyolcmillió forintot, csakhogy azt már nem merte megtenni, hogy azt ne cégpénzként szerepeltesse. A pénz tehát megvolt a privatizáció második lépéséhez is, csak bent a cégben, nem kint, szabadon, magánszemélyként fölhasználhatóan.

Ki kéne venni a pénzt! Azt csak egyféleképpen lehet, ha segít benne valaki. Zarándok hajlandó volt rá. A Zarándok-féle Mészkö és Dolomit Kft. leszámolt az Orbán-féle Dolomit Kft.-nek nyolcmillió forint plusz áfát bányászati szolgáltatás címen, majd Orbán Győző kis magán bt.-jei leszámoltak a Mészkö és Dolomit Kft.-nek nyolcmillió plusz áfát. A még

állami tulajdonban lévő Dolomit Kft.-ből Orbán átutalta a pénzt Zarándok cégének, ő tovább utalta Orbán bt.-jeinek – hisz, kint volt a pénz magántulajdonban, lehetett belőle céget vásárolni. Hogy állami pénzből lett magánpénz? Hát, az igaz, ez az egy kicsi szépséghibája megvolt az ügynek, de ez már rég elévült. Viszont Orbán Győző megvehette a Dolomit Kft. többségi tulajdonát.

‘92 októberére így alakult a 25 milliós alaptőkéjű Dolomit Kft. tulajdonosi összetétele: maga a Dolomit Kft.: 7,5 millió; Mézner és társa: 0,3;

Fehér Sándor: 4,66; Pluhár László: 1,7; Schüller József: 1,7; Orbán Győző: 9,07 millió. Vagyis Orbán Győzőnek látszólag mindössze 36 százaléka volt, mivel azonban a társasági törvény szerint a cég saját tulajdonában álló üzletrész nem szavazhat taggyűlésen, ez ténylegesen 51 százalékot jelentett.

„A fiúk” azonban tovább segítettek. Nemsokára föltűnt a színen az a Quality Invest Rt. – igazgatósági tagjai: Simicska Lajos, Varga Tamás, Kövér Szilárd, felügyelőbizottsági tagja Such György mellett Kollár K. Attila, az MDF gazdasági igazgatója –, amely a Váci utcai tisztai kaszinó Fidesz– MDF megszerzése, majd eladása után 102 millió forintot kapott a Fico Kft.-től, a Fidesz pártvállalatától, és amely végül szintén Kaya Ibrahimnál tűnt el a süllyesztőben. Az ÉS újságírói erről a következőket írták (s a későbbi, ellenük folyt perekben minderről soha senki nem állította, hogy nem igaz): „Alig egy évvel a privatizáció után a vállalat tulajdoni szerkezete is átalakult, és ismét felbukkant egy Fideszhez közeli vállalkozás, jelesül a székházipénzből feltőkésített Quality Invest Rt. Ez a cég a tagok törzsbetéteiből vásárolt meg összességében 4,75 millió forint névértékű tulajdoni hányadot, előttünk ismeretlen vételáron. Egy biztos: az alig fél év múlva, 1993. szeptember 22-én tartott taggyűlésen a Quality Invest Rt. képviselője bejelentette, hogy a korábban megszerzett üzletrészt jóval névérték alatt, 1,2 millió forintért eladja a Dolomit Kft.-nek. Egyben lemondott arról az elővételi jogáról, ami a Dolomit Kft. korábban megszerzett és értékesítésre váró harmincszázaléknyi tulajdoni hányadára vonatkozott, és hozzájárult ahhoz, hogy ezt az üzletrészt a tagok törzsbetéteik arányában, névértéken, 15 éves halasztott fizetéssel megvásárolhassák. Ez az első pillantásra bonyolultnak tűnő tranzakció-sorozat az általunk megkérdezett szakértők szerint tipikus készpénztranszfernek tekinthető, amelynek lényege, hogy a magas árfolyamon (általában névérték felett) vásárolt üzletrészt később a vételár töredékéért értékesítik. Az ügylet a Fidesz gazdasági tevékenységét ismerő forrásaink szerint magán viseli Simicska Lajos keze nyomát, akinek az volt az álláspontja: mindenkinek alkotmányos joga, hogy hülye legyen. A Quality Invest ezzel a »nagyelőkü« lépésével biztosította id. Orbán Győző és társai számára, hogy a bányáuzem véglegesen a tulajdonukba kerüljön.”

Magyarán: Orbán papa a privatizáció második lépcsőjéhez az állami vállalatból „szedte ki” a pénzt, a harmadik lépcső pedig úgy zajlott, hogy a pénz az állami költségvetésből, az adófizetők pénzéből bement a Fideszbe, onnan annak pártvállalatába, a Ficóba, amely áttette többek között a Quality Investhez, az pedig „betolt” belőle valamicskét az Orbán-bányába.

*

Két évvel később Zarándok megtudta: lejár a Vasművel az – időközben IDOKÓ néven osztrák tulajdonba került – iszkaszentgyörgyi bánya szerződése, és versenytárgyalás lesz a dolomit beszállítására. – Te, Győző! Nem érdekel ez téged? Megmérkőznél Iszkaszentgyörggyel? – ment el régi kollégájához, segítő szándékkal.

– Hát tulajdonképpen érdekelne, de hát nem értek én ezekhez az újforma módikhoz, hogy versenytárgyalás meg hasonlók.

– Mit kell ahhoz érteni? Tudod, meddig mehetsz el, addig tartod, ha lejjebb mennek, abbahagyod, ennyi.

– Áh, nem nekem való ez! Valahogy úgy kéne, hogy ezt a részét csinálja meg valaki más!

– Nézd, ha akarod, elmegyek én a versenytárgyalásra, meg is nyerem neked, de miként tudunk ezen a dolgon megegyezni?

– Hát mit kérsz érte?

– Ilyen világ van öregem, minden pénzbe kerül. Mit szólsz ahhoz: ha nem a te céged indul a versenytárgyaláson, hanem az enyém, én kötök a Vasművel szerződést, de persze a te dolomitodra, és folyamatosan rajtam keresztül bonyolódik az egész üzlet, akkor, ha sikerül az egész, 20 forintot kérnék tonnánként?

– Rendben van, ez jó ajánlat! Csináljuk! – Zarándok el is küldött a Dunafernek ezer tonna mintaszállítmányt a gánti dolomitból, hamar visszaszólta: rendben, jó az anyag, részt vehet a versenytárgyaláson.

Péter Attila, az iszkaszentgyörgyi bánya vezetője a licit minden egyes fordulójánál kénytelen volt kiszaladni a folyosóra, föl hívni az osztrák tulajdonosát: mehet-e tovább? Végül föladta, ő nem mehet lejjebb az árral. A polgárdi kft., Zarándok megnyerte a versenytárgyalást. Évi 130 ezer tonnára, miközben Gánt teljes éves termelése az összes anyagból együtt nem volt több 170 ezer tonnánál. És jóval magasabb áron, mint amit kikalkuláltak kettesben, hogy még megéri Orbánnak, tehát óriási hasznot ígérően.

Első útja Gántra vezetett: – Nyertünk, Győző, miénk a Dunafer-szerződés! Meg lehet kezdeni a szállítást a Vasműbe!

– Jaj, de jó, János! – lelkesedett Orbán is, sokéves vágyálma látszott megvalósulni.

– No, akkor kössük meg mi is a szerződést egymással!
– Milyen szerződést? – csodálkozott Orbán.
– Hát a dolomitot. Meg a tonnánkénti 20 forintot is le kell papíroznunk, Győző! Meg mindent, hogy miként intézzük egymással a dolgokat.

– Milyen dolomitról beszélsz te? – kérdezte Orbán, aki jól tudta, Zarándoknak nincs dolomitja, a versenytárgyalás előtt az ő dolomitját adta be mintának, referenciának. Nem mintha a dolomit olyan nagy ügy lenne, arról nemigen állapítja meg senki, Magyaralmásról, száz más helyről vagy éppen Gántról való-e. – Milyen dolomitról beszélsz itt? Neked nincs dolomitod! Milyen 20 forintot akarsz?

– Hogyhogy milyen 20 forintot? Amiben megegyeztünk, ami jár nekem!

– Áh, nem fizetek én neked semmit, Jani! – jelentette ki Orbán, immáron nyeregben érezve magát.

– Nem is fogsz, öregem, akkor dolomitot szállítani a Dunai Vasműbe!

Zarándok dérrrel-dúrral fölállt, és elfüstölt Gántról. Fura helyzetbe került. Régi kapcsolatait is kihasználva ott állt zsebében az elnyert dolomit-beszállítási lehetőséget adó szerződéssel – ám dolomit nélkül. Az még csak nem lett volna olyan nagy baj, hiszen dolomitot sok helyről lehet venni, de gépe sem volt a dolomit 0,3-as méretűre összetörésére, márpedig a Vasműben elfogadott (gánti), a jövőben is elvárt anyag ekkorára volt aprítva.

Másnap Ausztriába volt hivatalos, a BAG bazaltcég új gépjavító üzemének átadási ünnepségére. Fúvószenekar, miniszteri köszöntő, hatalmas trakta – de neki nem volt kedve mulatozni, nyomasztotta a helyzet. Kiment az udvarra sétálni, s meglátott egy Locomo 2011-es kőaprító gépet: – Istenem, micsoda masina ez, fölül beöntöm a követ, alul kifolyik a 0,3-as apríték, és még mobil is, bárhová két nap alatt fölállítható! – Egyszer csak megjelent mellette egy ismeretlen, ragyogó eleganciájú, idős hölgy, ezüstoffogantússal a kezében, és beszélni kezdett hozzá, de németül. Annyit azért elnyökögött Zarándok, hogy ő sajnos nem beszéli a nyelvet, de hívja a tolmácsot. Annak segítségével bemutatkoztak egymásnak, s rögtön kiderült: ez az egész üzem a hölgyé, aki mellesleg grófnő.

– Az öné? – döbrent meg Zarándok.

– Igen, a papámtól örököltém – mosolygott a nyolcvan év körüli tulajdonosnő. – Tudja, én Bécsben élek, de a bánya meg itt ez az egész hóbelevanc az enyém. Van itt persze mindenféle igazgató, szakember, menedzser, én minden évben kapok innen egy kis pénzecskét. Hát maga magyar?

– Igen, magyar vagyok.

– ”h, én nagyon szeretem a magyarokat, kislány koromban gyakran vendégeskedtem az Esterházy-kastélyban, ott mindig nagyon jól éreztem magam. Szép emlékeim vannak Magyarországról. És mit keres itt?

– Kőbányász lennék, azért hívtak meg.

– Privát?

– Privát.

– És miért nézegeti ilyen nagyon ezt a hatalmas vasdarabot? – mutatott a Locomo 2011-es gépre.

– Mert nekem pont ilyenre lenne szükségem. Ez mobil gép, egyik bányából tudnám vinni a másikba, éppen most kellene szállítanom dolomitot, de nincs mivel fölaprítanom. – Az öregasszony a tolmáccsal odahívatta az igazgatóját, aki pillanatokon belül megérkezett futva, hajbókolva, kezét csókolva.

– Hagyja már abba! – szólt rá a grófnő –, ma éppen harmadszor csókol kezét nekem. Hoztam kuncsaftot! Itt van ez a magyar. Ez meg akarja venni ezt a sárga gépet, maguk meg ott csak isszák a sört meg nótáznak, és nem foglalkoznak a vevővel, ezzel a magyarral! Szóval, mondja, maga magyar, maga megvenné ezt a sárga gépet? Milyen piacokra dolgozik?

– A Dunaferrnek szállítanék dolomitot, amit ezen törnék össze.

– Dunaferr? Mi az?

– A volt Dunai Vasmű, az olyan, mint a Vöst Alpin, csak kisebb.

– Ja, a Dunai Vasmű, azt ismerjük mi is. És az állami cég?

– Igen, állami.

– Az jó! – jelentette ki határozottan a grófnő, aki valamit azért mégiscsak értett az üzlethez. – És mennyi pénze van? – kérdezte a grófnő.

– Hát, pénzem, az éppenséggel semennyi sincs – vallotta be Zarándok, arra is gondolva, kár lenne összetörni az osztrákok képét a magyar üzleti világról. És készült is indulni elfelé, nem szeretett komolytalan partnereként szerepelni. – Ezt a masinát szívesen megvenném, de pénzem, az nincs.

– Csak nem menjen el, maga magyar! – kiáltott rá az öreg grófnő. – Láttam, hogy itt van a sörsátorban Grazból az Ava Bank igazgatója, hívják csak ide! – Pillanatok alatt ott termett a bankár is. – Na, figyeljen ide! Itt van ez a magyar, állami cégtől van nagy megrendelése, ahhoz kéne neki ez a sárga gép, de nincs pénze. Mi a teendő ilyenkor?

– Egy fillére sincs rá? – érdeklődött a bankár.

– De, egy schillingem van – felelt Zarándok –, miért, mennyi az ára ennek?

– 2 millió 700 ezer schilling. – Tíz perc alatt megegyeztek a részletfizetés módjáról.

– Elszállíttatni el tudja? – kérdezte a grófnő, majd az igazgatója hozzátette:
– Mert 600 ezer schillingért mi át is visszük, és ott összeszereljük magának.
– ’h, nem, azt majd én elintézem annak a töredékéért.
– Na jó, akkor holnap reggel tízkor aláírhatjuk a szerződést a Szőlőskertben. Melyik szállodában szállt meg, nincs az távol magának?

– Nem is tudom, elfelejtettem a szálloda nevét. De az nem érdekes, ott leszek tízkor! – hebegett Zarándok, aki persze semmilyen szállodában nem szállt meg, sajnálta volna rá a pénzt, hazament Fehérvárra, és onnan autózott ki másnap újra. Még nem mert hinni a fülének, úgy érezte, valami mesébe csöppent. A tolmács aztán elmesélte, az öregasszony azt mondta a bankárnak és az igazgatónak: ennek a magyarnak nincs ugyan pénze, de van szerződése, a bank lízingelje le a gépet, adják oda neki, ha ebből kár keletkezik, az az ő sara, levonhatják az osztalékából.

Hazafelé a kocsiból Zarándok fölhívta egyik tulajdonosát: – Te vagy még mindig a magyaralmási téesz robbantásvezetője?

– Igen, én vagyok.
– Ki bérlí a téesz dolomitbányáját?
– Akik eddig bérelték, azok nem fizettek, úgyhogy most éppen senki.
– Jó. Akkor ülj be az autódba, menj el a téeszelnökhöz, rángasd ki az ágyából, és mondd meg neki: mi bérbe vesszük! De azonnal hívj vissza, amint rendben van!

– Itt vagyok a téeszelnök lakásán – jelentkezett fél óra múlva a társ. – Megegyezne, de azt kérdezi, mennyit fizetünk.
– Tonnánként 20 forintot. Mi robbantunk, fúrunk, gépesítünk, ő csak a területet adja.
– Várj! Azt mondja: rendben, holnaptól miénk a bánya bérleti joga.

Zarándok riasztotta a fuvarozókat is: három nap múlva indul a szállítás a Dunaferrebe. Másnap visszarobogott Ausztriába, abba a bizonyos Szőlőskertbe, ahol az Ava Bank igazgatója eléttett egy önindígos egylapos szerződést: lízing, öt évre, 11 százalékos kamatra. Magyarországon ekkoriban

40 százalék körüliek voltak a hitelkamatok. Azonnal aláírta. A tréler már kora reggel elindította Fehérvárról, mire ők végeztek a papírmunkával, az éppen meg is érkezett. A szétszerelésnél még ott maradt, éjszaka már Magyaralmáson fogadták a gépet. Hajnalban nekiestek összeszerelni. Az osztrákok mondták, két nap múlva jönnek az embereik megmutatni, miként működik a sárga masina. – Áh, nem úgy van az! – legyintett Zarándok, és elkezdett termelni. Másnap reggel megindultak a teherautók Dunaújvárosba, vitték a dolomitot. Évente 130 ezer tonnát. Plusz ő szállított évi 120 ezer tonna mészkövet is a Vasműnek. Így az a haszon, amit Orbánnal kettesben kalkuláltak ki, s amit a dunaferres versenytárgyaláson bőven elért, már nem Péter Attiláé vagy Orbán Győzőé lett, hanem az övé.

A két vesztes – bármennyire is csak magának, saját kapzsiságának köszönhetette vereségét – rettentő dühös lett Zarándokra. Orbán Győző azonnal följelentette a versenyhivatalnál, hogy a gánti dolomittal nyerte meg a versenytárgyalást, de magyaralmási anyagot szállít, a versenyhivatal meg is büntette 100 ezer forintra. Per lett belőle, annak során pedig a bíró Orbánt bírságolta meg, mert először azt vallotta eskü alatt, hogy nem ismeri személyesen Zarándok Jánost, majd a bíró orra előtt kedélyesen diskurált vele a kávézóban.

Időközben eladták a nagyharsányi bányát is, amely a konverter-követ szállította a Dunaferrebe. Amúgy is lejárt a szerződésük, Zarándok megszerezte ezt az üzletet is. Bérbe vette a bajnai bányát, és onnan, valamint Polgárdiból bányászta ki a konverterkövet, évente abból is 240 ezer tonnát adhatott el a Vasműnek. Végül is ‘97–98-ra jószerivel az összes Putyilov gyári segédanyagot ő szállította be. Közben az autópálya-építésekhez is kezdett követ szállítani, új és új bányákat vásárolt vagy bérelt, a termelése már egymillió tonna fölött járt, az ország legnagyobb magánkőbányásza lett.

Az iszkaszentgyörgyi bányából nyugdíjba ment a már említett Péter Attila, őt Orbán szerezte meg magának, vállalkozóként, számlára dolgozó kereskedelmi igazgatónak. Az ő neve köszön majd vissza az autópályaügyben. És ez volt az a történet, amelyért Orbán Győző visszavágott ‘99-ben Zarándoknak, hiszen apa és fia hasonlóak: nem felejtenek.

*

Zarándok János csillaga emelkedőben volt. A privatizáció időszakához képest meghétszerezte a termelését, évente 1 millió 300 ezer tonna ilyen-olyan követ bányászott ki, cégének árbevétele a harmincszorosára, eredményessége, nyeresége pedig kétszázszorosára nőtt, a dolgozók létszáma megötszöröződött. A tulajdonosok a kezdetkor tíz évre, majd annak leteltekor újabb tíz esztendőre úgy döntöttek: nem vesznek ki osztalékot a cégből, minden nyereséget visszaforgatnak fejlesztésre, kutatásra, új bányák nyitására, friss technológiákra. Az egyetlen polgárdi bánya mellett nekik dolgozott már ötven, hatvan, aztán hetvenegy bánya. Ma már – a multikat is beleértve – övük Magyarországon a legnagyobb mészkő- és dolomitvagyon, ennek megfelelően a legnagyobb kitermelt mennyiség. Fontosnak tartották mindeközben, hogy a dunaferres beszállításaik arányát össztermelésüknek mindig a fele alatt tartásák, nem akartak kiszolgáltatottak lenni a nagyüzemnek. A korábbi 170 ezer tonnáról az is fölment ugyan 550 ezer tonnára, de az egyéb eladásaik még nagyobb

ütemben nőttek.

Orbán Győző cége sokáig nem fejlődött ilyen örületesen gyors tempóban De azért 1998-ra a kezdeti 150 ezer tonnáról 300 ezerre sikerült föltornáznia a termelését. El is ment megnézni Orbán a magyaralmási bányában folyó munkát, amint hírt vette, hogy ott Zarándok addig elképzeltetlen mennyiséget, napi ötezer tonnát termel. – Jani, te még fiatal ember vagy! Bátor ember vagy! Én ezt már nem merném megenni.

Jelentős változás csupán a fia miniszterelnökké válása után következett be. Akkor hirtelen megindult fölfelé, s 2001-ben már egymillió tonna körül termel. Ez fuvarral együtt körülbelül évi 2,5 milliárd forint árbevételt, a szakmai standardok szerint mintegy 200 millió adózás utáni nyereséget jelent.

Orbán Győző már jóval a választások előtt jobbra-balra így mutatkozott be: – A leendő miniszterelnök édesapja vagyok! – Miután pedig Viktort megválasztották, csak a leendő szót hagyta el, a bemutatkozás egyébként változatlan maradt. Röviddel a választás után a veszprémi bányakapitány által rendezett bányászszakestélyen – seggnyaló versenyen, ahogy a bányavállalkozók emlegetik ezeket az összejöveteleket – valamelyik toladó bányahatósági ember el is érte, hogy idősebb Orbán úr fölláljon az asztalra, s körbemutassa magát, mint az ország miniszterelnökének papáját. Két hét múlva nyugdíjazták ezt a bányahatósági vezetőt.

Korszerűsítették a várpalotai vasúti pályatestet, hidat építettek, állami nagyberuházásban, a Betonútépítő kivitelezésében, sok-sok kő fölhasználásával. Zarándok János időben lépett, a litéri és a vilonyai bányáik engedélyezett termelési mennyiségét jó előre fölemeltette, hogy versenybe tudjon lépni a beszállításért. Tudta ugyan, hogy a beruházás közvetlen közelében ott van a várpalotai téesz kikeri bányája, de annak vezetői nem ébredtek föl időben, nem indították el azokat az engedélyeztetési eljárásokat, amelyek rendszerint nem is csak sok-sok hónapig, de évekig eltartanak. Amikor kiírták a pályázatot, a kikerieknek semmiféle engedélyük nem volt. Zarándok elindult a pályázaton, a 300 ezer tonnás, durván 300 millió forintos mennyiségre tekintettel jelentős árkedvezményben állapotodott meg a Betonútépítő embereivel; egymás kezébe csaptak azzal, hogy másnap délben nagy ebéd keretében aláírják a szerződést. Az ebéd azonban elmaradt, a Bölénytanyán hiába főztek finomakat, a betonútépítősök reggel telefonáltak: –Meggondoltuk magunkat, nem tőled vesszük az anyagot!

– No, az dicséretes, de azt javaslom, akivel szerződtek, annak jól kössétek ki a kötbérét, mert a környéken nincs másnak engedélye ilyen mennyiségre! És ha az nem zavar benneteket, hogy tegnap kezét fogtunk – amire engem úgy tanított az öregapám, azt jelenti, hogy megkötöttük a szerződést –, akkor tudjátok azt is: mostantól persze nálam nem az az ár, amiben megállapodtunk, hanem ami az árjegyzékünkön szerepel szokásos vevőknek.

Újra ellenőrizte, és ugyanaz a hír érkezett: a kikeri bányának tényleg nincs engedélye, anélkül meg nem szállíthat. Ám azt is megtudta: a Betonútépítő mégis a kikeriekkel kötött szerződést. Nem értette. Molnár Lajos, régi kipróbált munkatársa viszont azt mondta: ő öt perc alatt kideríti, mi a helyzet. Bepötyögte a telefonjába a várpalotai téesz számát, és az elnököt kérte: – Dr. Kovács Csongor vagyok a Magyar Geológiai Társaságtól (ilyen nevű szervezet nem létezik). Itt van előttem egy papír, följelentette magukat az az átkozott Mészkö és Dolomit Kft., hogy engedély nélkül akarnak bányászni. Azt írja, szerződést kötöttek a Betonútépítővel, én meg nézem az ásványvagyonmérlegüket, abban egy deka anyaguk nincs. Mi van ezzel?

– Jaj, istenem, hát tényleg nincs jóváhagyott anyagunk, jaj, mi lesz velünk most?

– Ne jajgasson itt, uram, azt mondja meg, mikorra lesz engedélyük a kitermelésre!

– Ja, de hát az évekbe telik, jaj, mi lesz velünk? – jajveszékelt az elnök.

– Márpedig, uram, így bányászni nem lehet! De ha bármi kérdése vagy gondja van, mondom a számomat, ezen hívjon föl nyugodtan! – és bediktálta a mobiltelefonja számát.

– Jaj, segítsen nekünk, tegyen már valamit az érdekünkben, kérem szépen!

– Én, uram, semmit nem tehetek, de annyit mondhatok: egy deka anyagot ki ne adjanak, mert abból nagy botrány lesz! Ha meg nekem ki kell mennem oda – hová is? Várpalotára, a világ végére – innen Pestről, akkor aztán megnézhetik magukat!

Nem telt el több tíz percnél, megcsörrent a telefon, és jól ismert hang szólalt meg, immár kihangsúlyozva: – Orbán Győző vagyok.

– Dr. Kovács Csongor – felelt Molnár Lajos.

– Hát, Kovács úr, kérem, Orbán Győző vagyok.

– Isten éltesse, én meg Kovács Csongor vagyok.

– Még egyszer mondom, Orbán Győző vagyok.

– Még egyszer mondom, Isten éltesse. Min kéne csodálkoznom, azon, hogy Orbán, vagy azon, hogy Győző?

– Azon, hogy én a miniszterelnök édesapja vagyok!

– No, akkor aztán pláne az Isten éltesse! Miért, ki is most a miniszterelnök?

– Hát Orbán Viktor, az én fiam!

– Ja, tényleg! És mit akar ezzel mondani?
 – Hát hogy ezzel a várpalotai bányával miféle dolog van itten?
 – Miért, maga a tulajdonosa vagy a bérlője?
 – Nem, de érdekelt vagyok benne.
 – Érdekeltekkel nem szoktam tárgyalni, csak a tulajdonosokkal, bérlőkkel.
 – De én a miniszterelnök édesapja vagyok!
 – Na és, az kit érdekelt? Mi akar?
 – Hát hogy annak a bányának a dolgát rendbe kell tenni!
 – Ha maga érdekelt, akkor tudnia kéne, hogy engedély nélkül nem lehet bányászni! Hogy gondolja, akinek nincs engedélye, azt majd én engedem kitermelni? Eszem ágában sincs!
 – Hát akkor én majd megteszem a megfelelő lépéseket!
 – Tudod, mit, Győző? Menj te a bánatos francba! – lett elege Molárnak a mókából.
 – Micsoda? Ki vagy te? – hebegett az érdekelt.
 – Molnár Lajos vagyok, és azt mondom neked, menj a bús fenébe a fiaddal együtt!
 – Ezt még megkeserülöd, megkapod a magadét! – dühöngött Orbán, de Molnár letette a telefont, azt hitte: elég volt ez figyelmeztetésnek, hogy Orbán ne szálljon be más ügyébe, se pénzért, se szívességből. Ám őt nem olyan fából faragták. Zarándokék hiába figyelmeztették a bányakapitányságot: legyenek résen, ha a kikeri bányából anyag megy ki, az engedély nélkül történik. Az anyag csak zúdult Kikeriből az építkezésre. Gánti szállítólevelekkel. Kitermelték a dolomitot Kikerin, a teherautó-sofőröknek pedig a kezébe nyomták a gánti bánya szállítólevelét, mintha onnan hoznák az anyagot, hiszen Gántnak volt érvényes engedélye. És közben három hónap alatt megszerezték azokat a papírokat, amikért más évekig kilincsel.

Ez lett a minta arra, miként tud Orbán Győző – a szállongó hírek szerint– uralma alá hajtani másokat. Elég a családjára hivatkozni ahhoz, hogy bárki elhiggye: azt is el tudja intézni, hogy szállíthasson anyagot X bánya például útépítéshez, meg azt is, hogy ne. S utána csupán oda kell helyezni valami ősvi gépet, amelynek havonta leszámllazza a bérleti díját, s az illető bánya így fizeti ki a közbenjárás jutalékát. Magyarul a zsarolási, más néven védelmi pénzt. Pletykák szerint számos kis bánya folyamatosan fizet neki így.

Ekkor és így született meg az a kapcsolatrendszer, amely elvezetett az M7-es autópálya felújításának, az M3-as építésének dolgaihoz. Amelynek előzményeiről Orbán Győző nagy hangon jelentette ki: – Azok a mocskos kommunisták negyven százalékkal drágábban építettek autópályát, mint az ára, ezért most kénytelenek vagyunk húsz százalékkal olcsóbban csinálni! – Arra a kérdésre már nem válaszolt: mi lett azzal a másik hússzal.

Az autópálya-építésről Zarándok Jánoshoz jóval a beruházás kezdete előtt eljutott a figyelmeztetés: márpedig Zarándok-cég ide nem fog szállítani! Nem vette komolyan, az M3-as tervezett nyomvonalra négy bányáján haladt keresztül – annál aztán nem létezik közelebről szállítás! –, biztos volt benne, ott labdába se rúghat rajta kívül senki. Rúgott. Nem ő szállít anyagot az autópályához. Elindult a versenytárgyaláson, megszerezte a szükséges bankgaranciát is, amelyre tán még mindig fizeti a nem kis összeget a banknak, mivel soha nem értesítették hivatalosan: veszített vagy nyert. Igaz, Farkas László, a Vegyészerművek főmérnöke bevallotta neki: – Baj van, kedves János, marha erős a Győző, és nem engedi, hogy tőled anyagot vásároljunk, pedig tényleg a tiéd a legjobb!

– És a Győző nem engedi?

– Ő, ő. Hiába, nem vehetek tőled anyagot.

– Jól van, Laci, megértem, elfogadni ugyan nem tudom, de hát majd építünk mi még autópályát!

Két nap múlva azonban újra jelentkezett a főmérnök, megerősítve Tóth Ferenc fideszes parlamenti képviselővel, melleleg Zarándok alkalmazottjával: – Kitaláltunk mi valamit, ami mindenkinek jó lenne.

– Mi lenne az?

– Megvesszük a bányádat.

– Melyiket?

– A vilonyait.

– Te, hát abban Magyarország legnagyobb ásványvagyonosa van, iszonyatos nagy annak az értéke, többmilliárdos! Most ki fogtok fizetni milliárdokat?

– Hú, az tényleg nem megy, az nagyon sok. Mit lehet akkor tenni?

– Figyelj ide, nekem tök mindegy, hogy a bányában adom el az anyagot, vagy kitermelve, földolgozva. Szétbontom én azt a bányát két bányatelekre, kialakítok benne nektek egy kis négyhektárosat, adok hozzá kétmillió vagy négymillió tonnát, amennyi kell, bányászati joggal, föltöréssel együtt.

– Nagyon jó, már holnap délre legyen itt két példányban a kész adásvételi szerződés, az összes melléklettel együtt! Így kitűnő lesz! – Ám rövid idő múlva visszakozott: – Te, Jani! Rájött a Győző, mit akarunk csinálni, nem megy sajnos! Nem

vehetünk tőled semmit, megtiltotta az öreg Orbán. Nagyon nyomul a Győző Kikerivel. A kikeri bányát kell megvennünk, és majd fölgépesítjük. – Ez 2001 márciusában történt – már akkor eldőlt az, amiből csak júniusban robbant ki a botrány.

Sok más vonalon is egyre erősödtek a Zarándokkal szembeni támadások. A bajnai bányából a közúti igazgatóság egyik napról a másikra letiltotta a megszokott szállítási útvonalat, és ezzel kerülőútra kényszerítette Zarándok teherautóit. Hiába adott húszmillió forint értékű anyagot nekik, nem oldották föl a tilalmat. Aztán az önkormányzat követelte: építsen kerülő utat. A műemléki hivatal kifogásolta: a katolikus templom mellett haladnak a szállító járművek, az atya nem tud gyóntatni a zajtól. A hivatalok nem továbbították a papírjait, mindenki belekötött. Végül megtalálták az Erdészeti Szolgálatot, amely nem engedélyezte a bajnai bánya bővítését. Valamint lecserélték a területet tulajdonló Pilisi Parkerdőgazdaság vezetőjét, az új igazgató pedig a mai napig halogítja a tárgyalást Zarándokkal. Sikertelenül lehetetleníteni ottani bányászását.

Csakhogy Zarándokat sem puhafából faragták. A kikeri bányát is, az inotait is szoros harapófogóba fogta; az Orbán-féle bányatelteken kívül az egész környéket lezárta saját megszerzett kutatási kérelmeivel, terjeszkedni csak az ő területén át lehetne. Mérgező lett, amikor sorban érkeztek hozzá az autópálya-építésben részt vevő vállalkozók, s arra hivatkozva alkudoztak vele: milyen sokat kell a vállalási árból befizetniük a Fidesz-kasszába. Vagy hazudtak, vagy igazat mondtak, de sokan voltak. És amelyek voltak olyan udvarias, hogy visszaszóljon neki, mégsem lesz üzlet, mind ugyanazt az indokot említette: – A papa megtiltotta.

Zarándok az M7-es följújtásához is „csúzlival be tudná löni a követ”, de inkább Várpalotáról érkezik az anyag. Onnan, ahol Orbán Győző – eleget téve fia kérésének, hogy ő ne vegyen részt az állami autópálya-programban – átadta a bányászati jogot saját kereskedelmi igazgatójának, Péter Attilának, az iszkaszentgyörgyi bánya egykori vezetőjének. Aki aztán, amint újságírók érdeklődnek nála, rögvést menekülőre fogja, s csekély diplomáciai érzékről téve tanúbizonyságot, azt feleli: – Kérdezzék Orbán Győzőt!

*

Rákosi elvtárs annak idején kiadta a jelszót: „A vas és acél országa leszünk!” Elvégre az imperializmus ellen előbb-utóbb óhatatlanul bekövetkező háborúban szükség volt az ágyúkat is termelni kész vaskohászatra. A háború helyett beköszöntő kapitalizmus aztán igencsak megtépázta a magyar kohászatot. A Csepel Műveket magára hagyta az állam, összecsukszott, megszűnt, hétezer ember vált munkanélkülivé. A Diósgyőri Acélművek ellen kétszer indult felszámolási eljárás, a Kelet-szlovákiai Vasmű privatizálta, hol javul, hol romlik a súlyos piaci és pénzügyi helyzete, az állam eddig 40 milliárdot dobott ki rá az ablakon. ”zdot háromszor privatizálták, és háromszor engedték el adósságait, kétszer visszazállt az államra, súlyos pénzeket kapott a központi költségvetésből, mire a németek megvették, most már fejlődik. A Salgótarjáni Acélárugár állami tulajdonban, súlyos gondokkal élte túl az elmúlt éveket, készítik elő eladásra. Igazából hát a Dunaferr, az egykori Dunai Vasmű az egyetlen sikeres vállalat, túlélte több acélipari világdekonjunkturát, visszafizette adósságait, az egyetlen ’99 kivételével a kilencvenes években állami támogatás nélkül, nyereségesen működött. Vaskohászati árbevétele 1999-ben 144 milliárd forint volt, ennek 40 százaléka exportból, többnyire az EU piacairól.

Elvileg lehetett volna a Dunaferrt is privatizálni akár tőzsdén keresztül, akár eladva nagy szakmai befektetőnek, egyben vagy földarabolva – gyakorlatilag azonban nem. Jelenlegi technológiája ugyanis 2009-ig, legjobb esetben 2010-ig képes működni, utána az acélgyártáshoz új kohóra, új technológiára lesz szükség. Ami elképesztő pénzbe, 6-800 millió dollárba, vagyis legalább kétszázmilliárd forintba kerül. Ha a Horn-kormány eladja a céget, még a korszerűsítés előtt megtérülhet a befektető investíciója meg a haszna, utána kidobhatná az ablakon az egészet, esze ágában nem lenne újabb beruházásra költeni. Tudták tehát: csak akkor szabad a Dunaferr privatizációjával foglalkozni, amikor már olyan közel van a technológiaváltás, hogy aki megveszi a gyárat, az kénytelen vállalni a korszerűsítést is. Ezért kötöttek végül vagyonkezelési szerződést a menedzsmenttel, mondván: az alkalmazotti munkájukon túl viselkedjenek, gondolkozzanak úgy is, mintha ők lennének a tulajdonosok.

Nos, Orbán Viktor ekkoriban lépett föl a dunaferr menedzsment-szerződés ellen, mondván, a múlt mocskát el kell takarítani a minden választáson a szocialistákra szavazó Dunaújvárosból is. Az ÁPV Rt. által szabályosan megkötött vagyonkezelési szerződést egyszerűen fölbontatta.

Másnap a Dunaferr női kézilabdacsapatának meccse volt. A VIP-páholyba a második féldőre megérkezett Deutsch Tamás. A hangosbeszélő szpikere rögtön észrevette, s kérte a közönséget, köszöntsék nagy tapsal a sportminisztert. A publikum azonban legalább ötperces füttykoncertet rendezett. A Dunaferr vezetői is úgy viselkedtek, mintha a miniszter ott se lenne. Szabó József, az Olimpiai Bizottság tagja, a Dunaferr sportklub elnöke oda sem ment hozzá köszönni. Valaki kérdezte is tőle, miért ilyen morc, s ő komplett magyarázatot adott: – Öregem, abban az országban, ahol a miniszterelnök egy törpe Néró, a második ember, a Torgyán meg egy bohóc, ott Dunaújvárosban semmitől se kell félni, ott egy Deutsch Tamás menjen a francba, engem ugyan nem érdekel! Mi azt csinálunk, amit akarunk!

Nem lett igaza, egyre több sutyorgást lehetett hallani: – Ha nem meneszti ezeket a főlopókat a Dunaferr éléről, akkor nagy balhé lesz, még az ÁPV Rt. főnöke is belebukhat! – És be is vágott a ménkő. Leváltották a vezérigazgatót és a helyettesét, Kocsát is. Gansperger Gyula, az ÁPV Rt. vezérigazgatója is menni kényszerült, de arról csak megbízhatatlan

pletykák szóltak, hogy ez milyen összefüggésben állt a Dunaferri-botrányok sorozatával.

Zarándok Jánossal 1996. január 11-én kötött szerződést – a már említett versenytárgyalás alapján – a Dunaferri Acélművek Kft., az ország legnagyobb kft.-je, kohókő és dolomit beszállítására. Ennek a szerződésnek öt év alatt 14 módosítása született, mennyiségekről, árakról, szállítási útvonalakról és feltételekről, kötbérekéről, a minőségi kifogások intézéséről és így tovább.

A szerződés részleteit Zarándok mindig személyesen Dzsónival, dr. Szabó Józseffel, az Acélművek Kft. igazgatójával tárgyalta meg, egyikük sem engedett ebbe mást belefolyani. Természetesen e megbeszélések nem valamelyikük irodájában zajlottak, hanem fehér asztalnál, vadászat, horgászat, kártyázás közepette. Elvégre egyrészt mindkét cégnek nagyon fontos ügyekről volt szó, másrészt ők ketten – két szigorú, majdhogynem diktatori vezető a maga helyén – kifejezetten jó személyes viszonyban voltak, a sokéves sikeres, kölcsönösen előnyös együttműködés alapján is. Dzsóni, aki pedig nem állt valami tapintatos ember hírében, soha meg nem sértette Zarándokot. Maguk a szerződések általában csak két példányban készültek, nem akarták, hogy bárki másnak is a kezébe kerüljenek. Nem voltak azok titkosak, bárki belenézhetett minde, de a kezükből nem adták ki.

Vigyáztak arra, hogy minden, a szerződésekben szereplő tétel a valós gazdasági viszonyoknak megfelelő legyen; Zarándok számára végig az átlagnál sokkal alacsonyabb profitot hoztak, igaz, „sűrű fillér...” alapon. Ilyen viszony hosszú távon csak úgy tartható fenn, ha nehezebb időkben kölcsönösen segítik egymást. Az acélválság idején, 1999-ben például Zarándok az addigi 2200 forintos tonnánkénti árról visszament 1900 forintra, elfogadva: ha ehhez a szekérhez kötötte magát, akkor is vele kell mennie, ha az éppen kátyúba kerül.

Ugyanebben az évben Péter Attila – immáron mint Orbán Győző kereskedelmi igazgatója – megindult a Putyilov gyári dolomitszállításért. Horváth István, a Vasmű központi cégének, a Dunaferri Rt.-nek a vezérigazgatója borzasztóan szeretett volna találkozni Orbán Viktor miniszterelnökkel, hátha neki sikerül megvédenie a menedzsereket tömörítő és az ÁPV Rt.-vel kölcsönösen előnyös szerződést kötött Acél XXI. Kft. pozícióit. Elküldte hát 1998 végén Szabó Józsefet, találkozzon Orbán Győzővel. Aki ugyan nem ígért semmit a fia nevében, viszont bejelentette igényét a dolomitszállításra.

Szabó József ekkor hazudott először Zarándok Jánosnak. Közölte vele: – Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen, nekünk meg igen kemény ellenfelünk van, ha vissza akarjuk venni az öreg Orbánt. Fizetned kell nekem és Kocsának. Valamint mi is szeretnénk részesedni a Mésző és Dolomit hasznából! – Ezt a „védelmi pénzt” Zarándok ki is fizette. Nem a cég pénzből, hanem a magánvagyonából. Kézpénzben, papír nélkül.

Aztán jöttek, hogy újabb gond van. Valamennyi, a Dunaferribe beszállító vállalkozó adott már valamilyen biztosítékot, „jóteltjesítési garanciát”, s Zarándoknak is adnia kell. Saját részvénytársasága részvényeiből tíz-tíz százalékot a Dunaferri Rt.-nek, illetve az Acélművek Kft.-nek. Vagyis hogy adja oda cége részvényeinek húsz százalékát annak garanciájaként, hogy ő is teljesíteni fogja a szerződést, valamint hogy tulajdonosi jogon beleláthassanak mindenbe, nehogy bármi olyan helyzet alakulhasson ki nála, amely aztán nem kezelhető. Zarándok – érezve az egyre nagyobb nyomást, annak ellenére, hogy a leírt szerződésekben ilyesmiről szó nem volt, s ez a megállapodás csak szóban kötöttet – leszámolta eléjük az asztalra rt.-je részvényeinek tíz-tíz százalékát, kétszer három, összesen hatmillió forintnyit. Tudta: osztalékot úgysem kaphatnak, hiszen változatlanul érvényben volt a tulajdonosok határozata, miszerint nem vesznek ki osztalékot a cégből. Igaz, ezzel elvileg beleszólást engedett saját cége dolgaiba, de hát csak húsz százalék erejéig, az meg semmire sem elég.

– Két hét múlva közgyűlés lesz, azon már úgyis részt vesztek, majd ott aláírtátok az átvételt! – maradt naiv Zarándok. A vasmű emberei egyszer sem jelentek meg közgyűlésen.

– Ám jöttek újra: – Te, Jani! A vezérigazgató egyszerűen nem tud más megoldást találni, hogy megmentsük a vasművet: 50 ezer tonnával be kell engednünk az öreg Orbánt.

– Szó se lehet róla, nekem akkor kampec! Én ilyenbe nem megyek bele soha, remélem, ti sem!

– Jó, Jani, rendben, majd kitalálunk valamit! – engedett meglepően hamar Szabó Dzsóni, aki most hazudott másodszer Zarándoknak. Megkötötték a szerződést Orbán Győzővel, de letagadták. Amikor Zarándok már rég pontosan tudta, hogy Gántról megindultak a dolomittal rakott teherautók, Szabó még mindig – 1999 június elején is – állította neki: Orbán nem szállít a vasműbe.

Más vonalon is romlott a helyzet. Szabó Dzsóni újabb követeléssel állt elő: – Jani, nem szállíthatja tovább a te anyagodat a saját fuvarozócéged, át kell adnod az üzletet a Dunaferri Logisztikai Kft.-jének. Ha nem mi végezzük a fuvarozást, nem tudunk tőled anyagot venni, ez a vezérigazgató igénye! – Miközben a fuvarozáson nagyobb a haszon, mint magán a kőbányászaton. Aztán kiderült: a Dunaferri Logisztikai kft. alvállalkozója, aki valójában végzi a fuvarozást, nem más, mint az EN Transz Kft., a Szabó Dzsóni vejének többségi tulajdonában lévő cég. Zarándok ezt a hasznot is elveszítette. Majd tovább gyűltek a viharfelhők. Szabó József és Kocsa László – szenvedélyes szerencsejátékosok – egyre követelőzőbbek lettek a beszállítókkal szemben.

Boki – Bojana Radulovics, Szabó József világhírű kézilabdás élettársa – márciusban telefonált Zarándoknak: – Gyere, főztem finom húsvest, amit te nagyon szeretsz, itt lesz a Kocsa Laci is! Beszélni akarnak veled a fiúk. – Elment persze,

ha nem is a húsleves miatt. Beszélgettek a leves mellett, s Szabó előállt a farbával:

– Te, Jani! Úgy döntöttünk, tőletek 100 millió forint kellene!

– Te jó isten, mire az a rengeteg pénz? Le akartok valakit lövetni, vagy mi a fenét akartok kezdeni ekkora summával? Mire kellene az a 100 millió forint, gyerekek?

– Nem valakinek kell, hanem ennyi pénzt vegyél ki a cégből! Ez minket megillet a Mészkö és Dolomitból! Jár nekünk!

– Figyeljete ide! Ha egyetlenegyszer is eljöttetek volna a közgyűlésünkre, akkor tudhatnátok, hogy nincs ennyi pénz a cégben. De még a töredéke sem. Ha meg lenne, eszem ágában sem lenne kiszedni, csakis fejlesztésre fordítanám.

– Márpedig mi úgy döntöttünk – erősködött Szabó –, Kocsa Lacinak kell 25 millió, nekem is 25, a sportkörnek, a futballnak is kell 25, és akkor a tiéd lehet 25 millió. Nyomul az Orbán nagyon, s ha mi megvédünk, ez a legkevesebb, ami jár nekünk! Hát ezért 100.

– Teljesen hülyék vagytok? Saját magamtól miért lopnék magamnak? De felejtsetek el az egészet, számomra ez sértő! Mert hogy ti kértek magatoknak 75 milliót, azt, ha el is fogadnám – mint ahogy nem fogadom el –, legalább érteném. De engem is beleszámolni, az már röhejes, hogy lopjam el a kollégáimtól és magamtól! De egyébként 75 sincs! Gyerekek, nem tudom megoldani, nincs adózott pénzünk a ti követeléseitekre!

Még aznap éjjel összehívta tulajdonostársait, elmesélte, milyen „ajánlatot” kapott. Társai is egyöntetűen fölháborodva visszautasították, hozzátéve: hiába többségi tulajdonos, őt is úgy rúgják ki, hogy a lába nem éri a földet, ha csak töprengeni is mer Szabóék zsarolásán. Nem is válaszolt nekik. Elballagott viszont Tóth Ferenc parlamenti képviselőhöz, igazgatótanácsai taghoz és kereskedelmi vezérigazgató-helyetteshez, és töviről hegyire beszámolt neki a történetekről. – Fecó, most már állítsátok meg ezt, ez már nem megy! Részben te is nagyon jól tudod, nálunk nincs ennyi pénz, részben meg azért mégiscsak túlzás ez az egész!

– Mégér ez 100 millió forintot?

– Miért, te ki akarod fizetni? Te vagy a cég kereskedelmi vezérigazgató-helyettese! Ez a cég létét jelenti!

– Nincs mese, öreg, fizess! – felelt a parlamenti képviselő, mellesleg Zarándoknak harminc éve barátja. Akinek erre a történetre mindössze két adekvát válasza lehetett volna. Vagy az, hogy azonnal együtt odamennek Szabóhoz, és ő mondja meg neki: – Dzsoni, ilyet nem akarunk többet hallani! – Vagy még azon éjjel fölzörgeti a rendőrkapitányt, fölmutatja a képviselői igazolványát, és feljelentést tesz, hogy megindulhasson a büntetőeljárás.

– Jó, Fecó, ha így gondolod, akkor jól van, hagyjuk az egészet! – és szomorúan hazament. Ám Szabó Dzsoni pár nap múlva hívta, igaz, más ügyben:

– Te, Jani! A szerződések nincsenek meg nekünk mind eredetiben. Add már oda a tiédet!

– Dzsoni, tudod, hogy csak két példányban készültek! Ha odaadom neked a maradék egyetlen példányt, mi marad nekem?

– Te hülye vagy! Hát nem mindegy, énnálam van vagy tenálad?

– Jó, rendben – dörmögött Zarándok, de már nem bízott meg Szabóban. Nem telt el fél óra, újra csörgött a telefon:

– Összekészítetted már, mert küldenék érte?

– A frászt készítettem, tudod, hogy a széfben van mind – és ez a sietség már nagyon gyanús volt neki. Előszedte a szerződéseket, titkárnője kezébe nyomta: szaladjon el a közjegyzőhöz, készüljön hitelesített másolat mindről, amiből tényleg csak egy példánya volt. Amint azok elkészültek – rajtuk a közjegyzői pecsét, és a dátum: 2001. április 4. –, tértivevényes levélben föladta az eredetieket Szabónak: „Kérésedre megküldöm az alapszerződést, valamint 1–14-ig annak módosításait. Egyúttal mellékelem aláírásra a 15. számú módosítást, amit mi már aláírtunk.”

– Jani! – hívta föl néhány nap múlva ismét Szabó –, nem tűr halasztást az ügy, tessék teljesíteni! Kell az a pénz! Mert különben baj lesz! Nyomul

a Péter Attila, az Orbán embere! Gyere el estére!

– Péccett vagyok – felelt Zarándok –, hazafelé be tudok ugrani hozzád, de velem van egyik kollégám, Molnár Lajos is.

– Ismerem a Lajost, nem probléma, gyertek együtt!

A garázson át engedte be őket Szabó, és nem a szerződés érdekelte: – Hoztátok a pénzt?

– Ne hülyéskedj, dehogy hoztuk a pénzt, megmondtam a múltkor is, nem megy.

– Akkor vége mindennek! Az Orbánéké a szerződés!

– Dzsoni, ne örülj meg, hát 2009-ig van szerződésünk! Jól tudod, mi áll benne!

– Igen, de most már énnálam van mind a két példány! – és előhúzta a szerződést, az összes módosítással együtt. – Itt van, ni!

– Ez így van, Dzsoni, és mit akarsz tenni?

– Van pénz vagy nincs?

– Nincs.

– Akkor ezt, ni! – Zarándok és Molnár szeme láttára miszlikbe tépte a szerződést, behajította a kukába. Diadalmas arccal nézett rájuk, mint aki óriási győzelmet aratott.

– Ég áldjon, Jóska, isten veled! – Zarándok fölállt, kifelé indult.

Ezután indultak meg a sajtóban a Dunaferri nyilatkozatai: Zarándok nem indult el a dolomitbeszállításra hirdetett pályázaton, meg sem jelent a versenytárgyaláson, felhívásra sem adott ajánlatot és így tovább. Ezért a Dunaferri kénytelen volt Orbán Győzőtől vásárolni a termelése fenntartásához szükséges dolomitot.

Mindebből egy szó nem volt igaz. Soha nem hirdettek versenytárgyalást. Igaz, ha hirdetnek, Zarándok azon valóban nem indult volna, mert minek? Érvényes szerződése volt 2009 végéig – a 2001-es árákról is, 2001. december 31-ig hatályosan, a 2000. október 25-én megkötött és aláírt módosításban –, miért kellett volna hát licitálnia? 2001 januárjában a kohó gyáregységtől meg is kapta az összes, pontosan részletezett mész- és dolomitigényt, havi bontásban, valamint az acélműtől negyedéves bontásban a konverteres anyaglistát.

Szabó József azt hitte: Zarándoknak nem maradt a szerződésből, nem tudja bizonyítani, hogy 2009-ig érvényes megbízása van a dolomit szállítására, hatmilliárdos kötbérral.

Zarándokot nyugtatták a munkatársai, jogászaik: nem kell az újságokhoz szaladozni, várjon csak. Egyedül Molnár Lajos nyilatkozott: ők akkor jogi lépéseket fontolgatnak. Ez még inkább fölbőszítette Szabóékot, még erősebben támadták a sajtóban is, a futó szállítások dolgaiban is. Fölfüggesztették az expedíciós költségek kifizetését, minőségi kifogásokat emeltek, azokra hivatkozva visszatartottak átutalásokat. Majd május végén június elejére fölmondták a Zarándok-cég dolomitszállításainak egészét. Ám közben hátul, halkán Szabó tovább ostromolta őt: – Látod, a dolomit odavan, abban már kiheréltelek titeket. De a mész még hátravan. Még fizethetsz, akkor azt békén hagyom!

Majd hivatalos levélben személyes találkozót javasolt. Zarándok Molnár Lajossal és az ügyvédjével érkezett. A június 1-jei emlékeztetőben a következő áll: „1. A jelenlévők megállapítják, hogy a két cég közötti szerződés és annak 14 módosítása érvényben van, mind dolomit, mind mész tekintetében. 2. Dolomittal kapcsolatos tárgyalásokat a felek a későbbiekben fognak folytatni.” Valamint Szabó – túl különböző minőségi kifogás-ügymintézési ötleteken – javaslatot tett: a szerződést a mész szállításáról módosítsák 10 évről 5-re, mert a korábbi megállapodás elavult, új kell helyette. Zarándoknak ez esze ágában sem volt, mondván: a korábbi, 1–ig terjedő módosításokkal együtt érvényes szerződés neki úgy jó, ahogy van. Nincs benne lejárat határidő, tehát egyik fél sem mondhatja föl, ha viszont valamelyikük mégis megteszi, arra rendkívül kemény kötbér-kötelezettség hárul. Sőt, az is szerepel benne, ha 15 százaléknál nagyobb mértékben csökken az aktuálisan rendelt mennyiség, akkor a vasműnek szintén jó sok kötbért kell fizetnie. És az emlékeztető

9. pontja kimondja: a Dunaferri Acélművek Kft. a 2001. évre harmadik személlyel nem kötött dolomitszállítási szerződést. És Szabó ezt önfeledt mosollyal aláírta, miközben Orbán Győző már két esztendeje szállított neki dolomitot. Amiről azért léteznek bizonylatok, szállítólevelek, szerződések, miegyebek. Máskülönben is sajátosan kezelte a tényeket. Zarándok érdeklődött, miért nyilatkozza azt, hogy ők nem indultak azon a versenytárgyaláson, amelyet egyébiránt soha senki nem hirdetett meg. – Miért, hát hányszor hívtalak telefonon, és te soha nem hívtál vissza! – hördült föl Szabó, arra a kérdésre azonban az már nem válaszolt, ezek a telefonok jelentették-e magát a versenytárgyalást.

Június 18-án a Dunaferri sajtóközleményben tudatta: Zarándokkal lejárt a szerződése, szabadon megállapodhat Orbán Győzővel, és a 400 ezer tonna mészre versenytárgyalást fog meghirdetni.

– No, ennek már a fele sem tréfa! – vette komolyan a helyzetet Zarándok, s irány az új Dunaferri-vezérigazgató, Tóth László.

– Mi a frászt kerestek rajtam? – kezdte a barátságos, szókimondó új nagyfőnök.

– Hát mindenféle elintézetlen dolgaink vannak egymással, ti meg kukorékoltok össze vissza a sajtóban, ahelyett hogy megbeszelnénk.

– Apukám, lejárt a szerződésed, és nem jöttél el a versenytárgyalásra, hát magadra vess! Világos, hogy a fateré a lehetőség.

– Laci, te biztos vagy abban, hogy ez így történt?

– Persze hogy biztos, a Szabó Dzsoni így tájékoztattott.

– No, akkor olvasd el, légy szíves, ezt a 12. számú módosítást! – tolt elé egy papírost Zarándok. A vezér kézbe vette, átböngészte, lila lett a feje.

– Ki kell mennem hugyozni! – időre volt szüksége, hogy magához térjen a döbrentől. Visszajött, s azt mondta: – Be kell hívnom a tulajdonost, a Fideszt!

Hamar megérkezett „a Fidesz”: Pomázi Csaba, az ÁPV Rt. kiküldöttje, vezérigazgató-helyettes, aki élet-halál ura lett a vasműben, akinek tudta és jóváhagyása nélkül egy ceruzát nem lehet vásárolni a Dunaferriben. – Te láttad ezt? – tolta elé Tóth László azt a bizonyos 12. számú módosítást.

– Ismerem jól ezt a Mész- és Dolomit-ügyet.

– No, akkor bizonyonnyal az is ismert – szól bele Zarándok –, hogy nekünk érvényes szerződésünk van.

– Hát, lehet ez így is, úgy is. De honnan veszi?

– Ha máshonnan nem, ebből a 12. szerződésből!

– Ja, a 12. szerződés! Múlt héten hívtam a Szabó Józsefet, hogy sok szó esik erről, adja már ide ezt a 12. szerződést. Ő azt mondta: nem találják, de nem is érdekes, abban csak jelentéktelen dolgok vannak.

– Hát éppen itt van az asztalon, tessék, olvassa el! – Pomázi átnézte, neki is ellilult mindene.

– Ki írta ezt alá?

– A Szabó Jóska két helyettese meg a mi ügyvezetőnk.

– No, nekünk ezt meg kell emésztelnünk, tartsunk a közeljövőben új tárgyalást!

Nemsokára a Magyar Hírlap újságírójának megvallották: tényleg van ilyen szerződés. Majd hétfőn éjjel, éjfél körül megjelent Zarándok balatonakali lakásánál Szabó József, két helyettese, Rokszin Zoltán és Horváth Ferenc, valamint Horváth felesége, a Dunaferr Informatikai Rt. előző nap kirúgott vezérigazgatója. Zarándok Vérteskozmán volt, csak a felesége, Kriszti, valamint a gyerekek és az anyósa voltak otthon. A család már aludt, rettenetes zörgés, dörömbölés, kiabálás riasztotta föl őket. Kriszti fölkel, kiment, s döbbenet láttá: Dzsoni és társai randalíroznak odakint. Jól ismerte mindegyiküket, de persze nem engedte be őket, a kerítés két oldalán álldogálva beszéltek.

– Engedj be, Kriszti, beszélünk kell az uraddal! – szólt parancsoló hangon Szabó.

– Nincs itthon.

– Nem hiszem el, biztos hazudsz, bent kuksol!

– Mondom, hogy nincs itthon. Nem olyan embernek ismerhetted meg, aki nem jön ki, ha itt van. Nem engedné a családját fölzavarni éjnek évadján.

– Akkor is engedj be, megvárjuk!

– Én ugyan nem engedlek, nincs neked nálunk semmi keresnivalód! Keresd a Jancsit holnap az irodájában, ne éjszaka a lakásán!

– De nekem most van beszédem vele! Holnap reggel Olaszországba megyek nyaralni, és mire hazajövök, mindennek rendben kell lennie.

– Az a te dolgod, engem hagyjál békén!

– Nem hagylak, akkor neked mondom el. Vedd rá a férjedet, tépje össze a szerződést, mert különben nagy baj lesz! – jelentette ki Szabó. – Nem is tudod te, milyen pasi a férjed, téged is hogy átvág! De az a lényeg, értesd meg vele: elégedjen meg a Jani a mészkövel, hagyja ezt a dolomitmát, az így is, úgy is eldöntött tény, hogy azt az Orbán papa fogja beszállítani!

– Nézd, Dzsoni, én huszonegy éve vagyok a Jancsi felesége, eddig is kitartottam mellette, ezután is száz százalékgig ki fogok tartani. Nem tudok mást mondani: én ebbe a dologba semmilyen szinten bele nem avatkozom, eddig is mindig ő döntött, ezután is ő fog, és én maximálisan támogatom a döntéseit.

– Mondom, Kriszti, óvd a férjedet! Az Orbán fater ellen ő sem tud erős lenni! Ha belenyugszik ebbe, akkor a mészkövet hozhatja továbbra is ő, arról én gondoskodom, azt én garantálom. De ha nem, megnézheti magát! Akkor vége! Akkor se dolomit, se mészkö! Lehet, hogy én is rámegeyek, de ő pláne! Nem ússza meg ő se! Ha nem tekinti semmisnek azt a rohadt szerződést, ne csodálkozz, hogyha lelövik a Janit!

*

Kriszti azonnal, még az éjjel fölívta Tóth Ferenc parlamenti képviselőt – vele volt egyezségük, ha Zarándok nincs otthon, és valami komoly baj van, őt kell értesíteni. Tóth megígérte, másnap reggel fölívja Szabó Józsefet: –kíváncsi vagyok, anélkül hogy rákérdeznék, elmeséli-e Dzsoni ezt az egészet, mert ha nem, akkor nekem is hazudik! – Aztán nem tért vissza a kérdésre. Amiatt viszont többször hívta Zarándokot, hogy meg kell menteni a Dzsonit!

– Nagy marha vagy te, Feri! – válaszolt Zarándok. – Ha őt megmentjük, akkor nekünk kétszáz ember talpa alá kell útilaput kötnünk, mert mi tönkremegyünk. Itt egy megoldás van: az igazság útja. Ha ebben segítesz, jó; ha nem, hát nem. – Hát nem lett belőle.

Szabó József naponta hívta Zarándokot is, Molnár Lajost is, érezte a veszét. Megpróbálta bebiztosítani magát minden eshetőségre: elballagott Vancsik Zoltánhoz, megvallotta neki, hogy a szíve mélyén ő mindig is szocialista érzelmű volt, de hát, hiába, adott helyzetben kénytelen volt lefeküdni a Fidesznek, ám ha 2002-ben győznek a szocik, ő hajlandó elvállalni a vezérigazgatóságot és támogatni az MSZP-t. Vancsik persze elhajtotta. Szabó szeretett volna valahogy megegyezni Zarándokkal is, Vancsiktól másodikként jószolgálati küldöttséget kért: hozza őt össze Zarándokkal, hátha kibékülhetnek. A tragikus sorsú képviselő ezt el is vállalta, ám Zarándok addigra bevadult: úgy döntött, ragaszkodik a jogához, nem enged, olyan emberrel pedig nem áll szóba, aki megfenyegette őt és a családját. Ekkor érkezett a telefonja rögzítőjére az e fejezet elején már idézett üzenet is: – ... A '99-est tudod, hogy ki kezdeményezte, a 2001-ről meg gondolj, amit akarsz, csak egyet ne, hogy én kezdeményeztem vagy én akartam... Ha engem lefejeznek, az nem biztos, hogy neked közvetve vagy közvetlenül nem ugyanazt fogja jelenteni. Hiába volt 12. számú módosítás, meg fogják találni a módját, hogy abból te ne kötbérezzél, ne számlázzál. De ha csinálod, akkor meg még rosszabb lesz!... – Újra és újra ugyanazt hajtogatta: ő és a helyettesei minden módon Zarándok szerződése ellen fognak dolgozni, mindent letagadnak, mindent megcáfolnak. Hogy

van közjegyző által hitelesített másolat? Zarándok pereljen, ha mer, és bizonygassa az igazát a bíróságon! Hogy Bauer Tamás SZDSZ-es és Vancsik Zoltán MSZP-s képviselőnél minden anyag megvan, s Bauer a parlamentben interpellálva kijelentette: lemond képviselői mandátumáról, ha bebizonyosodik, hogy nincs igaza? Ez csak handabandázás, a kutyát se érdekli!

Igaz, közben fölkereste Szabó Orbán Győzöt is, és próbálta rávenni: álljon el a szerződéstől, mégse szállítson dolomitot – ám ő erre nem volt hajlandó. Így hát Szabót végül mégis félreállították. Nem rúgták ki, hanem kreáltak számára egy addig nem létező munkahelyet: az rt. termelési főmérnöke lett. Két helyettesét a helyén hagyták.

Helyettük már Pomázi Csaba közölte véglegesnek szánt álláspontjukat: Orbán Gyözővel érvényes szerződésük van, azt mindkét fél elfogadja, tehát ahhoz nem nyúlhatnak. Ha pedig Zarándok nem fogadja el, hogy csak a mészkövet szállítja a Dunafernek – akkor vége, nem vihet semmit sem. Az ő szerződését nem létezőnek tekintik. Orbán Gyöző dolomitszállítási szerződése viszont 1999. április 1-jétől 2003. március 31-ig szól.

Zarándok János ellen viszont – miután képes és hajlandó volt a sajtó előtt kipakolni – vagy nyolc rendőrségi eljárás indult, a legkülönbözőbb, légből kapott vádakkal. Olykor maguk a rendőrök vallották be: – Sajnáljuk, Zarándok úr, meg kell gyanúsítanunk magát, erre kaptunk parancsot. – Nyomozati cselekményeket hajtanak végre, amikor már kitűzték a bírósági tárgyalást; ottfelejtik az iratok között azt a bűnügyi igazgatói levelet, amely így válaszol a vizsgálótiszt nyomozást megszüntető javaslatára: „Addig kell folytatni a nyomozást, amíg nem találunk valamit!”; az előírt házkutatás helyett megkéri Zarándokot, küldjön be hozzájuk két tanút, akik aláírják a jegyzőkönyvet, mintha végrehajtották volna a házkutatást, és így tovább. Törvénytelenégeket követnek el, de közben halkán odasúgják: – Ne haragudjon, Zarándok úr, mi magának drukkolunk, de parancsot kaptunk! –Az egyik nyugdíjba készül, a másik előléptetésre vár, a harmadik éppen építkezik; igazán nem várhatja tőlük senki, hogy szembeszálljanak a felsőbb akarral.

VIKTORKA

Orbán egyes visszaemlékezők szerint egészen fiatal korában hihetetlenül esetlen és gyámoltalan volt a nőkkel. Mások erre másképpen emlékeznek. Pletykák szerint már Fehérváron, gimnazistaként egy nála idősebb lánnyal élt együtt, '90 körül is olyan barátnője volt, aki jó pár évvel korábban született nála – vonzódott az idősebb nőkhöz. A kollégiumban is volt egykét – nagyon kevés – futó kapcsolata, ám egyik sem tartott tovább néhány napnál. Lévai Anikó előtt – állítja mindenki – a körülötte lévőket nem tudtak egyetlen számba vehető kapcsolatáról sem, csak olykor emlegették azt a bizonyos jóval idősebb nőt. A többiek úgy látták: hosszú ideig csak a futball és a politika érdekelte, majd megjött Anikó, s onnantól vele volt együtt. Őszintén szerették egymást, helyesek, szépek voltak együtt. Újra és újra fölröppennek persze pletykák, most éppen ki a miniszterelnök szeretője, de ezek mind ellenőrizetlen híresztelések.

Ungár Klára ellentmondásos emlékeket őriz Orbán Viktorról, a férfiről. Az első pillanattól kölcsönösen respektálták, elfogadták, becsülték egymást, közeli, olyan jó kapcsolatban voltak, ami már szinte barátság volt, bár igazi barátokká sosem váltak. Ugyanakkor a kapcsolatukat mindig átszínezte, aláfestette a férfi-nő viszonyoknak valami halvány, pasztelles árnyalata, olyasmiság, hogy éppenséggel elvileg ez is benne van a pakliban, csak nem húzzuk elő. Ungár voltaképpen csak két embert tekintett férfinak a fideszes brancsból, Ádert és Orbánt, de hát a fiúk viszonylag friss házások voltak, nem számítottak szabad prédának; és semmi, de semmi kedve nem volt összekeverni a munkát, a politizálást a magánéleti bonyodalmakkal. És volt benne még egy visszatartó erő: állandóan úgy érezte, Orbán Viktorban nem elsősorban vonzalom van, hanem valami, a hatalomigénnyel, hatalomszeretettel együtt járó érzés, hogy ez is benne van, az uralkodásnak ez is része, „nekem ez is jár”. Ungár lett a tárgya a „ki a frakció bikája?” párharcnak is, amely huszoneves srácnál óhatatlanul része minden más párviadalnak. Ehhez viszont nem volt kedve, annál szuverénebb egyéniség volt, mintsem hogy engedje magát bárminek is tárgyává válni. S mivel köztudottá vált, hogy a barátja SZDSZ-es, Orbán vele szembeni különös férfias viselkedésébe még azt is beleérezte: talán az is mozog a fiúban, hogy az SZDSZ-től vissza akarja hódítani a „frakció legjobb nőjét”, mert mégiscsak micsoda dolog az, ha bármi fideszes „dolgát” az a Szadi birtokol, amelyet minden téren le kell győzni. Ma így emlékszik kettejük kapcsolatára:

– Fontos volt, hogy én hat évvel idősebb voltam Viktornál, sok mindent ettől egészen másképpen kezeltünk. Nem kerültem anyai szerepbe, de számomra azért ők nem voltak férfiak. Nálam jóval fiatalabb, ráadásul frissen nősült srácok voltak, és még a politikában is hiányzott belőlük néha a felnőtt gondolkodásmód. Azon a kongresszuson például, amelyen kérdésként szerepelt, hogy elinduljunk-e pártként a '90-es választásokon, Viktor kifejezetten izgult, megszavazza-e ezt a kongresszus. Hegedűssel értetlenkedve figyeltük, fel sem fogtuk, mitől tart.

– Miért lenne ez olyan evidens? – kérdezte tőlünk Viktor.

– Hát, tudod, a pártok, amikor választás van, akkor elindulnak. Azok már csak olyanok – feleltem. Bennem soha semmiféle görcs nem volt, mindig megmondtam neki, miről mit gondolok. És amikor megpróbált pártelnöki vagy frakcióvezetői minőségében – mint apánk és anyánk, vélelmezett szülői minőségében – leszúrni valamiért, azt mindig élből visszautasítottam. Ahányszor a tekintélyével manipulálva akart helyretenni – ami sokakkal jól sikerült neki –, annyiszor fázott rá; velem nem működött a sarokba szorítás, a számonkérés taktikája. Viktor őszintén értékelte, hogy akad valaki, aki belenéz a szemébe, és azt mondja: – Most hülyeséget beszélsz! Ez nem így van!

Persze a Fideszen belül is, másutt is villámgyorsan terjedt a pletyka: Orbánnak Ungár a szeretője. Nem volt igaz, de ez a legkevésbé szokott bárkit is zavarni az ilyen típusú „hírek” csereberéjében. Viszont mindketten értettünk ahhoz, hogy kihasználjuk női, illetve férfi vonzerőnket is. Kifejezetten jellemző példa volt, hogy '90 őszén az önkormányzati választások kampányára csak azzal a feltétellel vállaltam el a fővárosi pártlista első helyét, ha Viktor megígéri nekem: se főpolgármester-jelöltnek nem kell lennem, se főpolgármesternek, se frakcióvezetőnek, se semminek, amit én nem akarok, akkor se, ha megnyerjük a választást. Aztán nemsokára belesodort, hogy nem elég, ha listavezető vagyok, a főpolgármester-jelöltséget azért mégis el kéne vállalnom, bár továbbra is ígérte: ha nyerünk, lehet más a főpolgármester. Nem nyertünk, viszont a frakcióvezetést mégis rám tukmálta. Pedig akkor is tiltakoztam, erősködtem, hogy a parlamentben akarok dolgozni, a gazdasági jogalkotás érdekel, és nem Budapest, de akkor is ő nyert. Minden kérésem teljesületlen maradt, kivéve hogy főpolgármester ne legyek, de az meg nem rajtunk múlt, hanem a szavazókon. Nos, akkor volt egy beszélgetésünk, én szemrehányást tettem Viktornak: – Nem ezt ígérted!

– Áh, hát az ember beszél összevissza! – legyintett ő, de olyan fiús bájjal, hogy lélegzetet is alig kaptam: mit lehet erre felelni? Annyira helyes volt, hogy teljesen lefegyverzett. Nem is tudtam válaszolni.

Úgyhogy Viktor '93, a szakításunk után is kínosan ügyelt rá, hogy amikor a fodoristák dolgában árulókról beszélt, akkor nyilvánosan az én nevemet soha ne ejtse ki a száján. Pontosan tudta, melyek köztünk az értékrendi különbségek, nekem

mik voltak az indokaim, miért hagytam ott a Fideszt, s talán bizonyos mértékig meg is értett. Mégis komoly zavar maradt benne velem szemben. Ez igazándiból '94 és '98 között jelent meg markánsan, amikor néhány találkozásunkkor Orbán így köszönt nekem: – Jó napot kívánok! – És onnantól ahányszor megláttam, harsány Szép jó napot! kiáltással üdvözöltem, ami közzöhejnek számított a parlamentben. Úgyhogy egyszer a Fehér Ház liftjébe beszállva Orbán ijedten látta meg: én már bent állok a felvonóban. Köszönés helyett ennyit tudott hirtelen kinyögni: – Jó étvágyat! – Pedig nem is ettem.

*

Orbánék első és második gyerekét, Ráhelt és Gáspárt Iványi Gábor methodista lelkész keresztelte meg – a methodista egyházba. A harmadikat, Sárát Balog Zoltán – ma Orbán egyházi tanácsadója – a református vallás szabályai szerint. Majd a negyedik gyermeket, Rózsát – immáron miniszterelnök papája előtt – a római katolikus egyház szenteltvíze alá tartották. Az ötödik,

*

Iványi Gábort még '89-ben kérték meg Szolnokon – ahová Iványi gyakran járt híveihez, véletlenül pont abba a panelházba, ahol az Orbán-Lévai házaspár is élt –, ha megszületik a gyerekük, keresztelje majd meg. Iványi szívesen vállalkozott erre, hangsúlyozva, ő nem egy egyház számára ipi-apacsol le híveket. Meg is történt a dolog, bár elég nagy késéssel. Az elsőszülött Ráhel keresztelőjére négyéves korában, 1993 februárjában került sor, Békásmegyeren, kis pincekápolnában. Keresztstülei Kövér László és felesége, Bekk Mária voltak. Gáspárt majd háromévesen Kispesten, '94 decemberében érte ugyanez a tisztesség, az ő keresztstülei Hermann Róbert és Hollósi Helga lettek.

– Megfogadjátok-e, hogy a gyermek érdekében ellenálltok a gonosznak és minden bűvének, hogy ne az befolyásoljon titeket? – tette föl a hagyományos kérdést mindkétyszer Iványi Gábor. – Megtanítjátok-e neki a felséges Isten rendeléseit, amint az az Írásban van? Akarjátok-e, hogy megkereszteljem őt? – Majd megáldotta a gyermeket és imádkozott fölötte.

Iványi Gábor a lemondott Demszky Gábor helyére visszakért a parlamentbe az SZDSZ színeiben. A folyosón futott össze Orbánnal, aki melegen érdeklődött: – Mikor jövünk össze?

– Igen, egy keresztelőpaprak szükséges időnként megvizsgálnia: fogadalmuknak megfelelő módon nevelik-e a gyermeket. Szívesen megtenném én is.

– Jó, beszéljék meg az asszonyok az időpontot! – javasolta Orbán, de az asszonyoknak ez azóta sem sikerült. Pedig Lévai Anikó valószínűleg szívesen vette volna. Ez abból derült ki, hogy nem sokkal később vele is összefutott Iványi a parlamentben. Pokorni Zoltán miniszterrel beszélgetett a miniszterelnöki folyosón főiskolája zürjeiről, amikor nyílt a miniszterelnöki iroda ajtaja, és Lévai Anikó lépett ki. Pokorni óriási döbbenettel nézte, amint főnöke felesége az SZDSZ-es képviselő nyakába ugrik, összeviszza puszilja hatalmas marxi körszakállát, és rögtön a gyerekekről kezdenek csevegni. Lévai Anikó máig küld az Iványi családnak üdvözlőkártyát minden jeles ünnepre, és mindig az egész család nevében ír alá. Egyedül.

Egy miniszterelnöki fogadáson odacsapódott valaki a first lady, Lévai Anikó mellé, s a régi ismeretség alapján beszélgetésbe elegyedtek. – És te mit csinálsz mostanában? – érdeklődött a nagyasszony.

– Önállóan dolgozom a saját cégemben.

– De jó neked! – sóhajtott hatalmasat Anikó, és érezhető volt, halálosan komolyan gondolja. – Bárcsak mi is megtehetnénk!

Ma Lévai Anikó – mondják, akik régről ismerik őt – megtört, meggyötört, kifacsart nő benyomását kelti. Pedig fiatalabban saját magáról, mint független, modern, önálló nőről gondolkodott. A stülei kökeményen megtanították dolgozni. Ha volna ksigazda alaptankönyv, azt mondhatnánk, Lévai Anikó stülei onnan léptek ki az életbe. Papája munkától ráncos, töpörödött kis ember – pásztor volt. Mamája joviális, kövérkés háziasszony, maga a kedvesség, a szeretet, a sok gyerek istápolója. Szegények voltak, istentelenül szívósan dolgoztak meg az életben maradásért, a mindennapi kenyérért. Nagyon kemény, tradicionális család ez, amelyben magas értékrend munkált, első helyen mindig a teljesítmény állt és a becsületesség.

S a felnőtt Orbán Viktor számára a család hovatovább nem is a saját familiája lett, hanem felesége, Lévai Anikó stüleié. Apukának és anyukának kezdte szólítani őket. Ez a család vált számára a „vonatkoztatási csoporttá”, a zsinórmértékké. Anikó ksigazda mentalitású stülei lettek a „referencia-csoport”, a lelke mélyén nekik akar ma is megfelelni.

Anikó gyerekkorától kitartóan sportolt, röplabdázott; kollégiumban élt, és állhatatosan tanult, hogy kiemelkedjék. Bekerült az egyetemre, méghozzá a jogra, ami a falusi emberek szemében a fölemelkedés netovábbja, az igazi úrrá válás. Pesten is kollégista lett, beilleszkedett. Továbbra is állandóan sportolt, futott, úszott, röplabdázott, szaunába járt; leggyakrabban Adidas melegítőben látták, amint éppen vagy megy sportolni, vagy onnan érkezik. Az egyetemen is, a

kollégiumban is mindenki kedvelte, nagyon rendes, helyes, őszinte lánynak tartotta, olyannak, akit könnyű nagyon szeretni. Mindig vidám volt, és nagyon gyakorlatias. Aktívan részt vett az egyetemi és a kollégiumi közéletben is, de az összes bulizásban, balhéban is, belevaló, jó fej volt, talpraesett, határozott, mokány, igazi kun lány.

Egy ideig Konkoly Thege Lászlóval – a Csillebércen utcanévvé vált csillagász Konkoly Thege családból való furcsa, torzonborz fiúval – járt. Mindenki úgy hívta: Kohn; elképesztő mennyiségű esze volt – mivel hamarabbra kapta meg a repülőjegyet Amerikába, négy nap alatt tette le az államvizsgáját summa cum laude.

Aztán megjelent Orbán, s egyre többet sürgölődött Anikó körül, mígnem előállt az a hosszú ideig nyilván tarthatatlan helyzet, hogy a lány hol evvel, hol avval a fiúval lófrált. Konkoly Thege meglehetősen indulatosan fogadta, hogy Orbán Anikó körül sertepertél, a fiúk többször közel álltak az összeverekedéshez. Mígnem egy nap elterjedt a kollégiumban a hír: ma eldől, ki lesz a „befutó”. Félig-meddig kiürítették a sarokszobát, oda érkezett meg Konkoly Thege estefelé, bement egyedül. Nemsokára megjött Orbán is – egyenest a sarokszobába. Az egész kollégium elcsöndesedett, mindenki arra várt, mi fog történni. Hamar pufogás, dübörgés hallatszott, majd csönd lett. Aztán újra hangos zajok szűrődtek ki, durranás, dömöckölés, dörrenések, csattanások. Majd nyílt a sarokszoba ajtaja, és kiröpült egy szék. Megint dörgések, dübögések, újabb ajtónyílás, és egy asztal zuttyant a folyosóra. Hajnalig tartott a robaj. Reggel pedig végigfutott a hír a kollégiumon: Viktor lett a győztes. Senki nem tudta pontosan, mi zajlott a sarokszobában, de sokáig úgy emlegette a kolezos folklór: lezajlott a szarvasbögés, az agancsok egymásnak feszültek, a hímek az ösztönök ősi parancsa szerint megharcoltak a dominanciáért. Az viszont tény: Anikó másnap reggeltől Viktorral volt együtt, amint egy ideje már ő is akarta.

Mindenki úgy emlékszik rájuk abból az időből, hogy nagyon jól megvoltak együtt, igazán illettek egymáshoz. Tán Anikó az egyetlen – állítják sokan –, akiben akkoriban még megvolt a képesség arra, hogy az Orbán Viktor nevű fiatal fiút kezelni tudja. Csupán azon akadtak fenn néhányan, hogy a barátját következetesen csak Viktorkának szólította – amiként ma is. Mindenki szerint a kezdetektől fogva rendkívül nagy hatással, befolyással bírt Orbánra. Kettejük közül ő volt – nem csak az idősebb, de főként – a felnőttebb, érettebb. Korábban, nőtlen fiatalelként ugyan Orbán gyakran lenézően beszélt a házasság intézményéről: – Mit számít az a papírfecni? – mondogatta, kifejtve: nincs különösebb jelentősége annak, valakik összeházasodnak, vagy csak úgy együtt élnek. Ám néhány évvel esküvőjük után, Ráhel lányuk keresztelőjén Iványi Gábor lelkész tulajdonképpen összeadta őket a metodista előírások szerint is. A gyerek megkeresztelése előtt megkérdezte előbb Orbán Viktort, majd Lévai Anikót: szeretik-e egymást, megígérik-e, hogy hűségesen fogják egymást támogatni egész életükben. Mivel pedig mindketten igennel feleltek, megáldotta őket: – Kimondom, amit az Isten egybeszerkesztett, azt ember el ne válassza! – s elmondta fölöttük az ároni áldást.

És együtt is maradtak. Csakhogy Lévai Anikónak egyáltalán nem az volt az életcélja, hogy first lady legyen, nem úgy tervezte, hogy valaki mellett második emberként, utánfutóként működjék. Saját erejéből, tehetségéből szeretett volna elérni sok mindent az életben, amire aztán ő maga büszke lehet. Elment Salgótarjánba albrétbe, mert csak ott kapott ügyvédjelölti állást, robotolt, küzdött keményen. Kényes volt arra, hogy amit elér, azt a maga erejéből szerezze meg, nem akart mások kegyelméből jutni valahová. Nem az a feleségtípus, mint amilyet férje megismerhetett gyerekkorában a saját mamájában, aki a pater familias hű segítőjeként vezette a háztartást. Bár otthonról a nagycsalád kódja működött Anikóban – még azt is beleértve, hogy a gyerekek bármikor alhatnak a szülők ágýában –, nem arra volt hitelesítve, hogy otthon nevelje a gyerekeket, és várja, mikor teheti ura elé a meleg ételt, áhítattal csüngve annak okos szavain. Eleinte még csak-csak el tudta érni a házasságon belüli egyenjogúságot, azt, hogy neki is joga van az önálló munkára, önmaga megcsinálására. Zajlottak a Mester utcai lakásukban is esti fideszes megbeszélések, amikor Viktor vigyázott a gyerekekre, mert Anikó későig dolgozott.

Ám a helyzet bedarálta. Újabb és újabb kompromisszumokra kényszerítette az a pusztán tény, hogy Orbán felesége, gyerekeinek anyja. Amint tehetett, a first lady szerepkör mellett állást vállalt, ha már nem ügyvédkedhet, legalább jogot tanít a gödöllői egyetemen. Kínnal-keservvel, de ellátja összes szerepét, jótékonykodik is, pogácsát is süttet, amikor arra van szükség; és természetesen nem hallani tőle egyetlen rossz szót sem, hiszen nem akar ártani a férjének. Pedig megvan a saját különbejáratú véleménye a dolgokról, és az egyáltalán nem mindig egyezik meg a „hivatalos állásponttal”.

Már a kilencvenes évek elején többször zokogva panaszkodott egy-két barátnőjének: – Nem bírom tovább, elköltözöm! Elviselhetetlen, hogy Viktorka mennyire nem vesz emberszámba! – Olyannyira, hogy bizony előfordult az is, éjszaka sírva hívott föl valakit: – Hadd jöjjen át hozzád! – és elment otthonról, a barátnőjénél aludt.

És ezt lehet, maga Orbán Viktor is valahogy így tartja természetesnek. Egy alkalommal valamiről vitatkozva megkérdezte tőle valaki: – És ezt megbeszélted Anikóval?

– Miért beszélnek én meg bármit is velem? – kérdezett vissza Orbán. – Miért vonnám be a dolgaimba? Az asszony nem arra van.

Ám ez csak szöveg, inkább elleplezése, mint beismerése a valós helyzetnek. Hiszen Orbán Viktor miniszterelnök naponta hatszor-nyolcszor hívja telefonon Anikót, s az asszonynak mind a mai napig rendkívül fontos szerepe van a csapat összetartásában. Betölti a klasszikus first lady szerepet: a fiúk hozzá jönnek, ha magánéleti zúrjeik vannak, ha személyi ügyekben kérnek segítséget. Ő az, aki mindenkiről mindent tud, aki szervezi a magán-összejöveteleket. S valamicske

befolyása azért lehet is egyes dolgok menetére – a kozmetikusa és a cipésze például állami kitüntetést kapott.

Orbán nagyon keveset volt és van otthon, korán megy el, későn tér meg. A Mester utcai lakásban lakott még az Orbán család, amikor Ráhel – tán kétévesen – éjjel fölriadt valamire. Álmosan odabotorkált anyja ágyához, s fölrázta alvó mamáját. Megpillantva az anyja mellett fekvő férfit, azt kérdezte tőle: – Mama! Ki ez a bácsi? – és az apjára, Orbán Viktorra mutatott.

*

Nagy kérdés ez: a lányok. Érdekes fölfigyelni valamire: a Fideszben és széles környékén ma már szinte egyáltalán nincsenek nők. És most messze nem csak a párról van szó, hanem a környező cégekről, a közszolgálati médiáról, a lehető legtágabb környezetről. Miért? Mert mind kinyiródott, eltűnt, átült, elmenekült, elüldözött. Látszólag csak a szokásos történet: a nagy rendrakásban, klientúra-cserében, kádermozgatásban valahogy sorra kiestek.

A fiúk jobbára olyan lányt vettek el feleségül, aki maga is hasonzorú – szakkollégista, fideszes és így tovább – volt, Kövér Bekk Mária bölcsészhallgatót, Orbán Lévai Anikó joghallgatót; összesen hét házasság jött létre a szakkollégiumon belül. Igaz, Stumpf az egykori KISZ KB első titkár, MSZMP KB-titkár, majd belügyminiszter lányát; Stumpf János – István öccse – külön engedélyt kellett hogy szerezzen, mert feleségét így hívták: Stumpfné Stumpf Mária, együtt működtették a kollégium büféjét mint korábbi utasellátósok. Kövér Szilárd Fodor Gábor egykori barátját vette feleségül, s Kövér László ezt sem tudta soha megbocsátani Fodornak.

Először harcostársak, elvtársak voltak, aztán haverok, barátok, majd szerelmesek lettek, és végül összeházasodtak, a lányok gyerekeket szültek – minimum hármat – négy keréken járó politikus férjeiknek, és boldogan élnek, amíg meg nem halnak, három vagy némmel több szobában. Milyen kapcsolat ez a házastársak között? Egy biztos: egészen másfajta, mint a szokásos, hétköznapi viszony. Először is itt nem lehet eljátszani a nagy fehér főnököt, aki ért a politikához, szemben a háziasszonnyal, aki tud feketeterdőt tortát sütni. Ezek a lányok pont ugyanúgy értik a politika minden csizóját, trükkjét és szemétségét, mint maguk a fiúk, akik gyakorolják. Másodszor a lányok mindent tudnak. Ismerik a fiúk igazi múltját, nem csak azt az átstilizáltat, amelyet eladnak; emlékeznek botlátsáikra, hibáikra és bűneikre. És tisztában vannak a fiúk mai stílusával, sakkhúzásaival, összeesküvéseivel, árulásaival, lenyúlásaival, disznóságaival.

Fölbonthatatlan szövetség hát ez – legalábbis a fiúk nemigen léphetnek ki belőle. Nincs is válás, nincs máshoz költözés, csak akkor, ha az asszony is így akarja. Ezek a lányok férjüket 18-20-22 évesen ismerték meg, akkor, amikor az egyébként is fölfokozott politikai érzelmi viszonyok közepette mindegyikük felnőtté válásának legvirharosabb időszakát élte. Mégpedig mind érzelmileg, mind szexuálisan. A kollégiumok soha nem puritán erkölcsöikről voltak közismertek. Az állandó, éjjel-nappali fiú-lány együttlét, a hajnalig tartó bulizások, a zuhanyozók szabad koedukált használata a világ legtermészetesebb dolgává tette, hogy, úgymond, a promiszkuítás legyen a természetes életforma sokak számára. A Bibóban pont ugyanúgy zajlott ez, mint bármely másik egyetemi kollégiumban. Ember nem tudta követni, ki mikor kivel volt, van, lesz együtt, naponta-hetente forogtak a párok; aki kedden azért költözött át másik szobába, hogy szobatársa Jucival alhasson, csütörtökön meglepődés nélkül köszöntötte Marcsit, aki a kispárnáját és a maciját is hozta magával.

Általában. De nem mindenki volt ilyen. Voltak másfajta is a kollégiumban. Mint például Orbán és Kövér. Akikben e téren két fő lelki folyamat zajlott. Az első: nehezen tudtak kezelni minden civilizált kapcsolatot. Zavaros, konfliktusos lett a viszonyuk az értelmiséggel is, a társasági élettel is – és a lányokkal is. Gondot okozott nekik a civilizált normák elfogadása, megszokása, pláne hétköznapi gyakorlása – s ebből származott a rengeteg elfojtás, belső zavarodottság, ambivalens viszony. Egykori kollégiumi, évfolyam- és Fidesz-társaik közül senki nem emlékszik például arra, hogy a szexről viccelődtek volna; hétköznapi tréfálkozásaikban, hülyüléseikben a csajozás, a szex soha nem került szóba. Furcsa prüd hangulat uralkodott körülöttük. Miközben részt vettek ők is minden bulizásban, piálásban, e téren mégis prüd maradt mindkettő.

Kövérenek a felesége, Bekk Mária bölcsészhallgató volt élete egyetlen komoly kapcsolata. Ő legalább a hagyományos feleségtípus, visszahúzó, egészen introvertált. Ott élt Kövérral a kollégiumban, és éveken át egyetlen szót nem hallott tőle senki. Viták, beszélgetések özönét üldögte végig Kövér oldalán anélkül, hogy egyetlenegyszer megszólalt volna.

Amikor a fiúk megházasodtak – pusztán a politikai helyzet nyomására, amiatt, hogy föl kellett venniük a konszolidált polgár küllemét –, ez sokkal korábban történt, mint az normális és kellemes lett volna. Még nem tombolhatták ki magukat, nem csitultak le, megmaradt az állandó és csak pillanatokra kielégíthető vágyuk részint a nő után, részint a mindig új, mindig más nő után. Persze megpróbálták viselkedni, kulturáltan diszkrétnek lenni – de eléggé csekély eredménnyel, amint ezt az újra és újra fölroppenő pletykák is tanúsítják. A feleségek mindezt pontosan tudják, csak épp úgy tesznek, mintha nem tudnák. Vagy ha mégis olykor nyilvánosságot kap az ügy – mint Deutsch Tamás legújabb gyerekének története –, akkor is megbocsátják a kujtorgást, továbbra is fenntartják a házasságot.

Látszólag. Valójában kinyírnak minden nőt a férjeik környezetében. Ha valakinek, hát nekik óriási befolyásuk van. A férjeik bármerre járnak, előbb-utóbb hazatérnek. Ha pedig nem, akkor az asszonyok beindítják a nagyfűröt – nincs az a testület, nincs az a vezérkar, amelyik képes lenne ellenállni. Tessék megnézni: hová lettek a Fideszből és környékéről a

nők? Nem kellően tudományos magyarázat ez, tán elegánsabb lenne hosszan szólni a nőikkel szembeni kontraszelekcióról a közéletben. De hát mit lehet tenni, ha majdnem ilyen egyszerű a magyarázat? Legfeljebb az a kiegészítés kívánkozik még mellé, hogy a feleségek ilyen irányú tevékenysége azért lehetett ennyire hatékony, mert jó volt rá a fogadókészség is: a fideszes fiúk ugyanis igazi himsoviniszták.

A FELETTES ÉN ÉS A TUDATALATTI

Kövér pápai szocdem családból származik. Apai nagyapja 1922-től volt szervezett munkás, a szocdem párt vezetőségi tagja. Anyai nagyapja taxis volt, de először az oroszok vitték el az autóját, aztán a magyarok államosították. Szülei is kifejezetten baloldali érzelműek, apja lakatos volt, mamája adminisztrátor, személyzetis, apai nagybátyja ma is az MSZP pápai szervezetének egyik vezetője. Papájával élete utolsó három évében Kövér nem állt szóba, egyszer sem beszélt vele. A nagypapa öregkorára meghibbant, s egyesek szerint azok a jelek, amelyek annak idején a nagypapán látszottak, már ma előjöttek Kövér Lászlón is.

Sokáig ő maga is baloldali érzelmű volt. Többen emlékeznek például arra az 1981-es szakkollégiumi vitaestre a Budaörsi úton, amelyen Kövér így szólt az akkori rendszerről, hatalomról: – Hiszen ugyanafelé a cél felé megyünk, csak más úton.

Evidencia volt számára, hogy abban a rendszerben élünk, amelyben, és ahhoz is kötődünk. A kollégiumi idők kezdetén egyértelműen rendszer-konform volt, különböző vitákban rendszeresen ő volt az, aki védte a kádárizmust. Gyakran kikérte magának a kemény kritikát a szocializmussal szemben. Elsőéves korukban a repülő egyetemi vitákra nem sikerült elcibálni Kövért, mert illegális rendezvényre nem volt hajlandó betenni a lábát. A Jávor István lakásán tartott Vajda Mihály-féle háromrészes demokráciavítára sem ment el, mondván: micsoda dolog ilyen fölforgató tevékenységet folytatni, mit keresne ő ott. Ámbátor Bihari Mihály előadásától is távol tartotta magát, ezzel az indoklással: – Fölháborító, hogy valaki párttagként így, ekkora kritikával elemezze a rendszert.

A Fidesz első, '88-as kongresszusán demokratikus szocialistának vallotta magát – nem a szó mai, MSZP-s, hanem akkori, '88-as értelmében. A bős-nagymarosi vízlépcsőről szóló parlamenti szavazás után írta a Fidesz-hírekben, hogy ő most kiábrándult Pozsgay Imrétől – korábban tehát még nem látott okot csalódnai benne.

Aztán rohamos tempóban váltott. Nemcsak úgy, hogy liberális lett, sokkal nagyobb mértékben is. Hosszú-hosszú ideig valószínűleg ő volt az egyetlen, aki Orbánnal közösen már lamentált jobboldali fordulaton is.

A '91. március 15-e utáni legelső Magyar Narancs a címlapján Múzeum-kerti anarchisták ünnepi tüntetéséről közölt fotót, középen az ő transzparensükkel: „Fasiszta gecik a kormány!” Vágvölgyi B. András, a lap politikai rovatának vezetője és Bojtár B. Endre szerkesztő pár nappal később a parlamentben futott össze Kövérral, aki dühödten ordibált velük, de nem a trágárság miatt: – Rohadt görények vagytok! Megetettétek velünk, hogy a narancs legyen a kampányszimbólumunk, most aztán mindenki egy kalap alá veszi a pártot a Magyar Narancssal, és ti meg ilyet közöltök!

– Jó, ez elég durva volt, de hát nem vagyunk kormánypárti lap! – védekeztek az újságírók.

– Na de pont az a baj, hogy ez lezárja a mi kapcsolatépítési lehetőségeinket a jobboldallal! – üvöltött tovább Kövér.

– Nem értem, miről beszélsz! – hüledezett Vágvölgyi, akkor még a Fidesz-vezérkar szakértőjeként is. – Mi a lószar közünk van nekünk a jobboldalhoz? Mit kell velük kapcsolatokat építeni?

Kövér 79 augusztusában szerelt le, s egyetemistaként rögtön kollégista lett. Máig tartja magát a legenda, miszerint Friderikusz Sándorral lakott egy szobában évekig. Nem így volt, Friderikusz valóban évfolyamtársa volt Kövérnak, de a koliban három szobával odébb élt. Kövér Gyekiczki Andrással és kezdetben egy ma nem ismert figurával, majd Stumpf Istvánnal került egy szobába.

Nehezen ment neki az egyetem. Évet ismételt, halasztott. Harmadéves korában részben azért is kezdett el átjárni a bölcsészkarra történelmet hallgatni, mert komolyan veszélyeztetettnek látta jogi tanulmányait, reálisnak tűnt, hogy nem fog sikerülni befejeznie az egyetemet a jogon. Nagy nehezen – a mások öt éve helyett hét esztendő alatt – mégiscsak a végére ért, s úgy volt, kinevezik nevelőtanárnak a kollégiumba. A jogi kari pártbizottság azonban – élén Gönczöl Katalinnal és Földesi Tamással – ezt először keményen megakadályozta. Földesi azzal érvelt, csak nem hagyhatják jóvá olyan valaki nevelőtanári állását, akinek dossziéja van.

– Honnan tudja Földesi elvtárs, hogy nekem dossziém van? – kérdezett vissza Kövér. – És ha van, akkor az miért nem nyilvános? Hogyan védekezzek olyasmik ellen, amikről nem tudhatok?

Stumpf viszont lemondással fenyegetőzött, s el is érte a közbenső megoldást: Kövér szeniorként a kollégiumban maradhatott, valamicske fizetést is kapott, mégsem nevezték ki nevelőtanárnak.

Kövér rettentő nehezen találta meg önmagát. Sokáig inkább csak bolyongott, kapaszkodókat keresett – amíg Orbán személyében rá nem lelt.

Kövér már negyedéves volt, amikor berobbantak Orbánék.

Kövér lett a kérérlhetetlen jakobinus. Akinek elvei vannak, amelyeket félelmet keltő szigorral, az élő lelkiismeret szerepét

játszva juttat érvényre. Igaz, először szociáldemokrata elvek voltak, aztán baloldali liberálisak, majd nemzeti konzervatívak – de hát, istenkém, az ember változékony lény. Az a fontos, hogy az elveket érvényesíteni kell, s a párton belül gondoskodni kell arról, hogy mindenki híven és fegyelmezetten szolgáljon. Márpedig rendet, azt aztán tud tartani. A kilencvenes évek elején Kővér füzetben vezette a frakció összes tagjának viselt dolgait, piros és fekete pontokat osztogatott, és havonta kiértékelte a tagok egyenlegét.

Ő dolgozta ki hallatlanul aprólékosan a Fidesz egyik alapvető elméleti alaptételét a meglévő elit használhatatlanságáról. Szerinte ma Magyarországon kétféle elit létezik, és ők egyikben sem bízhatnak meg. Az első a balliberális, a Kádár-korszakhoz ezer szállal kötődő, annak ellenzékét is megtestesítő, de valójában annak mentalitásából kilépni képtelen társaság. A másik az az ótvaros (ez Kővér szóhasználata), múlt századi nacionalista, jobb esetben patrióta, korszerűtlen tömb. S ilyenképpen mindkettő alkalmatlan válaszolni a mai kihívásokra, vagyis a jövőre. A Fidesz dolga tehát a harmadik elit kinevelése, megjelenítése és hatalomra segítése.

Nos, az elmélettel több hatalmas baj van. Egyrészt a magyar elitnek nem ez a két, hanem sokkal több rétege van. Másrészt egyik sem egységes, nem tömb, nem platform, sokkal összetettebb, sokfélébb. Harmadrészt és főképpen hol van, honnan a csudából bújna elő ez a harmadik elit: pusztán korosztályi alapon? Abból semmi nem sült ki. – Majd mi kineveljük az új elitet! – állította Kővér. – És addig mi van? Lehet megtagadni mindkét jelenlegit, lehet nem együttműködni egyikkel sem, addig, amíg majd egyszer kinevelitek a saját eliteteket? – Lehet bizony! – nyilatkozta ki Kővér, és ennek jegyében, errefelé tolt mindenkit, Orbánt is. Hogy addig lehet harcolni az értelmiség ellen, lehet taposni, gyilkolni. Volt ugyan – talán éppen az elmélet tarthatatlanságának belátása miatt – valami halvány kísérletük a csurkátlanított MDF-értelmiséggel való összefogásra, de az nem jött be. Pedig valójában fantasztikusan fontos és hasznos lett volna, ha valakik végre túljutnak az egyik százéves magyar átkon, a népies-urbánus megosztottságon. 1988-tól '93-ig a Fidesz e felé haladt, nem voltak hajlandók beszállni sem népiesnek, sem urbánusnak. '93-ban meginogtak, és úgy döntöttek, elvállalják az urbánussal szemben a népies tradíciók folytatását. Csak éppen erre a Kővér-féle fából vaskarika elméletre alapozva, tehát újra megakasztva a magyar modernitást. Fönntartják ezt a sehová nem vezető vitát, előállítják megint azt az örületet, amelynek nem lett megoldása sem a 10-es, sem a 30-as években, sem a Kádár-korban.

Ilyen ember Kővér? Ellenfelei szerint valószínűleg már kisgyerekkorától súlyosan patológikus elmebeteg lehet. Ez nem igaz. Egyetemi hallgatóként, szakkollégistaként csak az volt kicsit furcsa, hogy mindig mindenben borúlátóbb volt a többiekénél. Rágódó, sokat töprengő, mindenfélét magában hosszú-hosszú ideig érlelő típusú fiatalember volt. Friss diplomás kutatószervezőként – az MSZMP Társadalomtudományi Intézetében! – megbízható, jó munkaező volt, kellemesen ki lehetett vele jönni. – Hát igen – mosolyogták meg rendszerint kollégái –, a Laci mindent sötétben lát, kizárólag pesszimista interpretációkra képes, állandó tragédiaképek gyötrik. – De közben jóban voltunk vele, kedveltük – emlékszik egyikük. – Ez a borúlátás csak '92–94 között alakult át politikai főbiákká, aztán '95-ben paranoiává erősödött.

Személyiségének – és Orbánra hihetetlen erővel ható politikálási felfogásának – alapelve: mindig szükség van ellenségképre. Csak akkor és úgy lehet „összerántani” a saját csoportot, ha van ügyeletes ellenség – tanulta meg az összes tankönyvben szereplő szociálpszichológiai alaptétel.

S a pillanatnyi ellenséggel éppenséggel nem gondolja, hogy feltétlenül kesztyűs kézzel kell bánni. A '90 őszi taxisblokádról például frakció-ülésein nemes egyszerűséggel így vélekedett: – Simán a Dunába kell lövetni őket!

*

Persze messze nem előzmények nélkül.

1993-ban előre eldöntött tény volt, hogy a debreceni kongresszuson a Fidesz elnökévé választják Orbán Viktort, s emiatt lemond a frakcióvezetői posztról. A választmánnyal való előzetes egyeztetés nélkül Kővér először egy napilapban nyilatkozta, majd a frakcióülésen is bejelentette: ő elvállalná a megüresedő posztot. Orbán ezt hevesen támogatta, próbálta átnyomni a frakción. Az ellentábor is fölkészült, keményen összecsaptak. Örült veszekedés tört ki, túl sokan rémülten elleneztek az ötletet. S ekkor Kővér visszatámadva Fodor Gábort és csapatát, ezt találta kiabálni: – Én is tudok késsel-villával enni!

Döbbenet meredtek rá, nem kellett pszichológusnak lenni ahhoz, hogy megértsék a mélyről feltörő kisebbségi érzéseket, a mindent elborító komplexusokat.

Rengetegszer megismételte kritikának szánt védekezését az úgynevezett fodoristákkal, az SZDSZ-szel, általában az értelmiséggel szemben: – Jöttök itt a cizellált dumáitokkal, miközben én keményen és egyszerűen megmondom az igazat, és ezért úgy kezeltek engem, mint valami bunkót. – Ám hogy egészen jól érthető legyen, egyúttal saját stílusát így különböztette meg Fodor Gáborétól: – Ismerjük ám a mosolygó gyilkos szerepkörét is!

Egyesek Kövért antiszemitanak tartják, főleg az elnöki megnyilatkozását is a zsidókérdés kitárgyalatlanságáról. Akik közelről ismerik, általában azt mondják, ez nem igaz, Kövér nem antiszemita, bár kétségkívül van benne averzió, valami zavaros ellenérzés a zsidókkal, a zsidósággal szemben.

Már a szakkollégiumi időkben voltak szerencsétlen összehasonlításai e téren. – El kell fogadnod – magyarázta valakinek –, fájhat valakinek, például Fekete Gyulának ugyanúgy az elabortált, tehát megölt százezernyi magzat, mint másoknak az Auschwitzban gázkamrába küldött millióké.

Amint a hadseregbeli nyomasztó élményeinek is ezzel a sületlenséggel adott hangot: – Az az érzés alakult ki bennem, hogy Kalocsa: egy mini-Auschwitz. Csak mennyiségi különbség van köztük, a logikai elv ugyanaz: péppé gyúrní mindenkit, aztán egyforma kis agyagfigurákat csinálni belőlük.

Antiszemitanak lenni ezekben a körökben snassz lett volna. A pesti értelmiségellenesség, a kávéházban hochmecoló politizálás utálása viszont belefért, azzal a könnyebbséggel, hogy erről soha nem lehetett tudni, valójában zsidóellenes érzelmek húzódnak-e meg mögötte vagy sem. A Századvég szerkesztőségében Kövér volt az állandó főszereplője azoknak a csapkodós, ajtóbevágós vitáknak, amelyek mögött valamiként ez a kérdés is ott lappangott: véletlenül kétszer egymás után került a címlapra Szabó Dezső fotója, közöljék-e Kenedi János Csúrkával polemizáló esszéjét és így tovább.

Szájer József ellenzéki korokban Fidesz-frakcióülésen előállt a javaslattal: módosítani kéne a Btk.-t. Helytelen – érvelt –, hogy homoszexuális kapcsolatban magasabb az az alsó korhatár, amely bűncselekménnyé minősíti az önként vállalt együttléteket is, valamint hogy lehet büntetni a meleget pusztán amiatt, hogy egymással élnek nemi életet.

– Mit képzelsz? Azt akarod, hogy a gyerekeinket elcsábítsák a buzik? – üvöltött vele Kövér, és vagy öt percen át vörös fejjel akkora ordítást rendezett, hogy a frakció tagjai tátott szájjal nézték, és többen rögtön megállapították: ilyen örületes hisztériás rohamot kizárólag elfojtás okozhat. A folyosón aztán már sokkal szókimondóbban fogalmaztak: – Szerintem látens homoszexuális! – mondta egyikük, s másnap pszichológia-tankönyvet mutogatott titokban a többieknek, amelyben a paranoia ilyen előzményeit taglalták.

Egyesek azt is árulkodó jelnek tekintették, hogy amikor Fodor Gábor kicsinálása volt napirenden, a suttogó rágalmhadjáratot Kövér azzal az érvvel nyitotta: – A Fodor buzi! – és szétküldte embereit, híresztelni, Fodor Gábor homokos.

– Nos – vonták le a következtetést, akik ezt emlegették –, ha valaki látta Kövért Orbánra pillantani, az, ha volt hozzá érzéke, arra gondolt, ez nem a szeretet, ez a szerelem nézése. Imádja Orbánt. És féltékeny mindenkire, aki közel kerül Viktorához. Ezért gyűlölte és fúrta az első pillanattól Fodort, mert féltette tőle Orbánt.

A pesti folklór pedig odabiggyesztette Kövér neve elé az eposzi jelzőt: paranoiás. Pedig ha figyelmesen nézi őt az ember fotókon, tévében, inkább a klasszikus megszállottság jegyeit véli fölfedezni rajta. Úgy néz ki, mint a szó eredeti, misztikus értelmében vett megszállott. Megingathatatlan monomániája van, és ennek megfelelően viselkedik. A XVI. század óta minden megszállott úgy gondolja, a sátán cicázik vele, s erről lebeszélhetetlen, az ellenkezőjéről meggyőzhetetlen, minden, de minden élménye ezt támasztja alá. A sátán bárki lehet, lehet a bolsevikok, az SZDSZ, akikkel szemben neki küldetése van. Kövér a szíve mélyén talán úgy érzi, a sötétség és a világosság harcában ő a fehér Grál lovag, a világosság hadvezére, márpedig a gonosz elleni küzdelemben minden megengedett. A sötétséggel szembeni gigászi csatározásban nincsenek erkölcsi, lovagi szabályok, a sátán ellen minden fegyver bevethető. És ebből képez magának morális alapot: ha ő a világosság lovagja, akkor bármit tesz, azt jó cél érdekében műveli, tehát az jó.

Képtelen kontrollálni az érzelmeit. Indulatai, haragjai, utálkozásai, gyűlöletei irányítják minden szavát és tettét. Valójában folyamatosan kontroll-vesztett állapotban van, reakciói gyakran már patológikusak Elhíresült mondatát más szájából talán nem venné az ember komolyan, az övéből igen: – Én a Fideszért ölni is tudnék!

*

Nekem – ha tehet a szerző személyes kitérőt – erről eszembe jut egyik hátborzongató közvetett emlék. Nem sokkal Bank Bianco című, A Postabank és Princz Gábor alcímű kötetem megjelenése után, '99 legvégén, késő este idegen hang hívott föl a lakásomon telefonon: – Kende úr, az isten áldja meg, moderálja már magát kicsit a telefonálgatásai során!

– Mi tetszik, kérem? – csuklottam hirtelen tizenhetet.

– Igen, igen, éjjel-nappal lehallgatják az összes telefonját! Válogassa meg, kivel mit beszél!

– Ugyan, ne vicceljen már velem, ahhoz mindenféle engedélyek kellene, tudtommal mégiscsak jogállamban élünk!

– Jaj, uram, ne legyen már ilyen naiv! Beszélgeszen inkább személyesen, ne telefonon! És vigyázzon jobban magára!

– Na, azt ugyan miért és miként?

– Nézze, tegnap a Kövér miniszter úr, nem is bent a szobájában, hanem kint a folyosón, teli tüdőből üvöltözte magáról, hogy „Holnap reggelre lőjétek le!” – mert a kezébe adták a maga könyvét. Marhára bedurrant magára. A srácok persze nem fognak tenni semmit, ők már tudják, hogy kormányok jönnek-mennek, de azért nem árt, ha vigyáz magára!

– Ugye maga viccel velem?

– Nem, uram, én egyáltalán nem viccelek, nem szokásom az énnékem. Csak éppen olvastam az előző könyvét is az orvosi műhibákról, az egyik eset a mi családukban történt, és azóta szeretem, becsülöm magát. Meg még annak idején olvastam a Röpirat a zsidókérdésről meg az Erdélyből jöttek könyvét is, látom, mi felé törekszik maga, és az szimpatikus nekem. Emiatt gondoltam, hogy felhívom, és informálok, nem baj, ha tud minderről. Utcai fülkéből beszélek, biztos hallja, hogy elváltoztatott hangon, senki nem ismerhet fel, nem jöhet rá, én vagyok az, hiába veszik fel most ezt is. És nem is én magam dolgozom ott, hanem valakim.

– Akkor komoly, amit mond?

– Halálosan komoly, uram! Ezek a fiúk nem viccelnek! Szóval vigyázzon magára, minden jót!

Számos hasonló pletyka kering például arról a Fidesz-apparátcsikról, akit úgy engedett el posztjáról, hogy közölte vele: – Ha eljár a szád, meghalsz! – Az viszont nem pletyka, hanem többek által megerősített biztos információ, hogy mit mondott a Fidesz központi hivatalát vezető Herter Róbertnek, amikor hirtelen kirúgták, mivel nem járult hozzá szabálytalan kifizetésekhez a pártkasszából: – Ha kinyitod a szádat, jön a csuklósbusz!

A Horn-kormány alatt történt. Ülészett a parlament házbizottsága. Szegény Vancsik Zoltán harcosan kardoskodott valami mellett, s Kövér nagyot akart szúrni belé: – Úgy beszélsz, mintha a Központi Bizottság ülésén szólnál föl! Ez már nem a pártállam, ez a szabadon választott parlament! Nem kéne ezt elfelejteni!

– Ide hallgass, Kövér Laci! – replikázott Vancsik. – Ilyen szülői háttérrel, mint a tiéd, nem ildomos ilyet mondani nekem, aki soha nem viseltem semmilyen párttiszséget! – Az ülés végén Vancsik már indult kifelé, de Torgyán József az ajtóban megállította valamit megbeszélni vele. Kövér odaért hozzájuk, meg sem várta, amíg Torgyán befejezi a mondatot, hanem Vancsikhoz fordult:

– Ha még egyszer a szüleidet a szádra veszed, megveretlek! – és távozott.

*

Persze sokan sokféleképpen látják Kövért. Ungár Klárában például mindig az a belső kép élt róla, hogy láncra vert kutya, akinek a porázát Orbán hol hosszabbra engedi, hol rövidebbre fogja. Sokszor fölfigyelt Orbán egy-egy Kövérnek szóló kézmozdulatára. Az egyik fajta, az asztalról lesöprő, azt közölte: most elég. A másik, a szinte hívogató viszont azt mondta: na, most lehet, rajta! Neki mindig az volt az érzése, Orbán egyértelműen előírja Kövérnek, mikor léphet föl a színpadra és mikor húzódjék a háttérbe. Eldönthette: abból, amit Kövér mond, mi számít és mi nem, mire kell odafigyelni, mire nem.

Such György a '94-es választási vereség elemzése során például ezeket írta Kövérről: „Kövér László személye régóta megosztotta a frakciót, a pártot és a politikai közvélemény egy részét is. Frakcióvezetői posztra történő jelölése nyílt hadüzenet volt a frakció kb. egyharmada számára. Ez attól függetlenül tény, hogy kinek mi a véleménye az ellenzökről, és hogy a Kövérrel szemben fölhozott érvek mennyire voltak megalapozottak. Nem volt kérdés, hogy a többség meg fogja szavazni, de az sem lehetett kétséges, hogy a kisebbség nem fogja őt elfogadni... Ez idő tájt azonban a frakciónak ez a bizonyos kisebbsége az »áruló« kategóriájával kezdett azonos lenni (részben nem is teljesen alaptalanul), éppen ezért nem a békeség volt a cél, hanem a feszültség gerjesztése, a sorok szorosabbra zárása, illetve a másik oldalról a nyúl kiugrasztása a bokorból. Kövér megválasztása az eröpolitika tipikus megnyilvánulása volt, amelynek nyomán a frakcióban néhányan felmondták a korábbi értelemben vett lojalitást, és az ellenzéki sajtóban, valamint a liberális értelmiségi körökben romlott a levegő a Fidesz körül.”

Kövér '95 végén, '96 elején valamelyik körúti pizzériában ebédelt egyik régi ismerősével, s már a levesnél sikerült úgy meglepnie, hogy az illető a meglepetéstől félrenyelt és majd megfulladt: – Én félek! – vallotta be a parlament nemzetbiztonsági bizottságának elnöke.

– Mi van? Mit mondasz? És ez mióta van? – kérdezett vissza ebédpartnere.

– Nézd, az Antall-kormány alatt sem éreztem túl jól magam, de akkor sosem féltem. Most igen. Állandóan félek.

Valamikor '99-ben az informális Fidesz-vezetés – a hatos fogat – megállapodott: Kövér mondjon el egy félkemény beszédet a parlamentben az MSZP ellen, az SZDSZ-ről viszont ne szóljon. Kövér föl is állt a parlamentben, s megtartotta a félkeménynek szánt beszédet. Ez volt az, amikor hazaárulókról, gyilkosokról, cinkosokról szónokolt. Várhegyi Attila harsogó röhgés közepette emlegette utána: mi lett volna, ha abban állapodnak meg, hogy ne félkemény, hanem kemény beszédet tartson, pláne ha az SZDSZ ellen? Akkor miket mondott volna?

Amint Medgyessy Péter miniszterelnök-jelöltté válása után nem sokkal is a tőle megszokott finomsággal és visszafogottsággal nyilatkozott az ellenfélről: „Az internacionalista, bolsevik kutyából nem lesz nemzeti, demokratikus szalonna!”

Ám most, 2001-ben valami törés történt. Amikor Kövért – saját kérésére, egészségi állapotára tekintettel, érdemei elismerése mellett, más fontos beosztásba kerülése miatt – fölmentették pártelnöki tisztségéből, a mögött valami fontos történet zajlott. Lehet, csupán az Orbán–Simicska–Wermer trió döntötte el: most nem is kell Kövér, akinek kétségkívül enyhén szólva is rossz a PR-ja, választás előtt jobb őt hátrébb vonni. Ám az is lehet, inkább a Boross Péter–Dávid Ibolya vonal állt a háttérben.

*

Simicska apja lakatos volt; elmondása szerint olykor lopniuk kellett a szentet, hogy legyen mivel fűteni. Azt mesélte az apjáról, hogy 56-ban a munkástanács elnöke volt, és emiatt a megtorlás idején idegosztályra csukták. Fejér megyei levéltárosok azonban semmilyen nyomát nem találták a papa 56-os tevékenységének.

Orbánnal és Varga Tamással járt egy gimnáziumba, onnan a barátság. Simicska már a középiskolában is deviáns figura volt; hosszabb időbe is telt elvégeznie, mint más, normális embernek, mivel közben osztályisméltésre utasították, lebukott az eggyel alatta járó évfolyamba. Már a gimnáziumban is úgy tartották számon, hogy erőszakos, összeférhetetlen, kezelhetetlen és iszákos; a mezőfalvi kukorica-címerező táborban például folyamatosan végig ivott. Tanárai frászt kaptak tőle. Negyedikig nem volt KISZ-tag, akkor rájött, ez rossz pont lehet a felvételin, gyorsan belépett, aztán ahogy elment az egyetemre a jelentkezési lapja, rögtön újra ki. És erre büszke volt. Az egyetemre végül azért járt együtt a két évvel fiatalabb Orbánékkal, mert ki kellett várnia, hogy a felvételi pontszámába már ne számítson bele a középiskola.

A seregben is együtt szolgáltak. Simicska ott ugyanolyan nagypofájú volt, mint annak előtte, csak éppen még sokkal értelmetlenebbül. Politikai oktatáson Besszarábia, egyes lengyel területek orosz bekebelezéséről tartotta fontosnak értekezni, majd fölháborodottan dühösködött, hogy a politikai tiszt magához rendelte kihallgatásra, és megfigyelés alá helyezték. Orbánnak – aki viszont szép csöndben elüldögélt a politikai oktatáson – többször említette: – Most erről ne beszéljünk, mert kifigyelnek!

A kollégiumban Simicskát a legtöbben rettenetesen destruktívnak tartották. Szarik ez mindenre és mindenkire! – rendszerint ennyi volt a vélemény róla. Választmányi ülések rendszeresen az ő obstrukciója miatt tartottak órákig, olykor másfél napig. Mindent a maga képére akart formálni, nem tűrt el más álláspontot, mint a sajátját.

Varga Tamás – Simicska barátja és hosszú ideig üzlettársa – mikszáthi „fenn az ernyő, nincsen kas”-féle figura. Kövér László esküvőjén, Lentiben dübörgő csárdást ropva részegen üvöltötte: – Polgár akarok lenni! – Simicskával közösen állandóan hangoztatták alapelvüket:

– Miért kéne nekünk tisztának lennünk? Itt, ezek között? Akik szétlopták az országot, és tönkretettek itt mindent! Miért kéne magunkra nézve kötelezőnek tartanunk az ő szabályait? Na nehogy már! – Néhány embernek aztán a hóna alá nyúltak. Kövér Szilárdból, a gyámoltalan, a szél is elfújja kisfiúcskából ők csináltak jól kinéző vállalkozót, legjobb magyar tanítványukká tették.

Soha nem riadtak vissza vakmerő akcióktól. Ám ügyeltek rá, hogy dolgaikról a lehető legkevesebben tudjanak. Amint a Fidesznek már két székháza lett – a Váci utcai, eladottnon kívül –, a Lendvay utcai működött mint normál pártház, ám az Andrássy út 105. alatt szinte kizárólag Simicskaék székelték, jól elkülönítetten. Simicska, Tóth Béla, Varga Tamás és első számú jogászuk, Győri Tibor ügyleteiről csak meglehetősen szűk kör tudott, még a vezető rétegből is. Többeket ért gyakran hatalmas meglepetés: mi folyik abban a pártban, amelyben ők felelős vezetőknek hiszik magukat.

Ungár Klárát, a fővárosi tulajdonosi bizottság elnökét többször próbálták megkörnyékezni, hiszen óriási mennyiségű lenyúlható dolog fölött rendelkezett. Az első ilyen alkalom Sasinál, a Kikeletben zajlott, a második Simicska irodájában, a harmadik pedig abban az étteremben, amely korábban mint Bajkál Pest egyik legjobb helyének számított. Ungárnak föltűnt, a pincérek milyen alázatosak: – Úgy viselkednek, mintha a főnökeiket szolgálnák ki!

– Bizony! – bölintott Simicska, megdöbbenve Ungárt, akinek addig nem fordult meg a fejében, hogy olyan pártban dolgozik, amelynek vállalkozásai között például étterem is van. Aztán Simicska és Varga nemsokára kihívta Ungárt a BNV-re, az Autó Classic cég bemutatójára. Ungár érezte: ezeknek a vidékről, szegénységből jött fiúknak óriási a

föltörekvési vágyuk, úgy dicsekszenek a szuper luxuskocsikkal, mint valami életművel. Pár héttel később a két fiú bemutatta neki Tóth Bélát, az 1,60 magas, 1,60 széles Avenir óriásplakát-vállalkozót, aki pedig közölte: ő az MDF pénztárnoka, és mostantól a Fidesz pénzügyeit is menedzselni fogja; ám először is arról érdeklődött, miként lehetne megszerezni Budapest létező és leendő összes plakáthelyét az egészségtelen versenyhelyzet megszüntetésére.

Majd Fidesz-berkekben azt híresztelték, Varga Tamásnak súlyos szívbetege lett, Simicska azonban kacsintva jegyezte meg Ungárnak: – A vér nem válik vízzé!

– Ez most zsidózik, cigányozik vagy egyszerűen tolvajozik? – futott át Ungár Klára agyán. Kiderült, nem rasszista megjegyzés volt ez – a kétségkívül sötét bőrű Vargára –, hanem valóban csupán letolvajozta őt Simicska, ugyanis utalt rá, hogy Varga meglopta a Fideszt, ezért fog most erősen betegeskedni.

Ez a Simicska Lajos '92 augusztusában azt javasolta a pártelitnek, hogy a médiaháborúban fogadják el Antall József javaslatát, csatlakozzanak az MDF álláspontjához.

– És Viktort miért nem tudod erről meggyőzni? – kérdezte tőle Ungár.

– Mert fél! Nem meri megtenni – okozott döbbenetet Simicska.

– Mitől?

– A politikai kockázattól. Politikailag nem meri vállalni az együttműködést az MDF-fel.

Az imént már idézett Such György '94-es elemzésében a Simicska-jelenséget is ismertette. „A gazdasági ügyek, a gazdasági emberek – ez a Fidesz életének legkényesebb területe, nem véletlen, hogy erről a témáról tudomásom szerint senki nem mert még a legszűkebb pártnyilvánosság előtt sem érdemi diskurzust kezdeményezni. E nélkül viszont nehezen képzelhető el valóságos megújulás. A talaj ráadásul nagyon ingoványos, mert itt szinte tökéletes az információhiány. A titkosításnak persze nemcsak előnye van, hanem hátránya is. Egyfelől az az egy-két ember, aki mindent tud, annak (azoknak) kell elvinniük a balhét. Másfelől attól még, hogy a párt formális vezető testülete tagjainak túlnyomó többsége nem tud semmiről, nem bújhat ki a felelősség alól. Ebből a szempontból édes mindegy, hogy miért nem tettek semmit annak érdekében, hogy befolyásolják az ügyeket; mert túlságosan bíztak a szűkebb pártvezetésben, vagy mert nem érdekelte őket, vagy mert nem akartak semmiről se tudni, vagy esetleg azért, mert beérték néhány semmitmondó tájékoztatással, és még kérdezni sem mertek, nehogy rájuk vetődjön a gyanú árnyéka.

Az első és legfontosabb probléma Tóth Béla személye. Miközben az üzleti körökben és a reklámszakmában feltűnésével párhuzamosan egyre több helyen egy sötét gengszternek tartják (akit itt-ott még az épületbe sem engednek be), addig ez a korábban senki által nem ismert figura a Fideszben olyan üstököszerű karriert futott be, hogy a kampány kezdetére hovatovább a párt egyik legbefolyásosabb emberévé nőtte ki magát. Befolyásának növekedésével arányosan nőtt a kártékonyága: amerre járt, kő kövön nem maradt. Ahelyett, hogy a Fidesz minél előbb megszabadult volna tőle, egyre szövevényesebb ügyletekbe bonyolódott vele, aminek következtében Tóth Béla még mindig Tóth Béla lesz, amikor az elnökség sok tagjának már a nevére se fog senki emlékezni.

A második probléma Simicska Lajos gazdasági igazgató, aki annak a mágikus képességnek a birtokában van, hogy csalhatatlanul meg tudja mondani, mi a Fidesz érdeke és mi nem, valamint hogy ki a Fidesz ellensége és ki nem. Ez még akkor is nagyon zavarna, ha minden rendelkezésemre álló tény azt mutatná, hogy Simicska áldásos tevékenységéből csak profitált a párt, de éppenséggel nem ez a helyzet. Az ellenzéki pártok közül csak a Fidesz gazdasági ügyei kaptak nyilvánosságot, ami például mindenképpen az ő gondos munkáját dicséri. Ez azonban a kisebbik baj, van ennél nagyobb is. Mégpedig az, hogy Simicska nem egyszerűen egy gazdasági igazgató, aki azzal törődik, hogy a párt erőforrásait az adott feltételek között a leghatékonyabban használja fel (ezzel foglalkozik szerintem a legkevesebbet), hanem önálló politikai tényező, aki a háttérben folytatott kavarásaival befolyásolja a párt politikáját. Teóriái vannak, politikai koncepciói, amelyeket nem vitat meg a Fidesz egyetlen testületével sem, de amelyek mentén cselekszik. Feladatának érzi, hogy a pártot »a helyes irányba« orientálja. Az égvilágon mindenhez ért, mindenről van véleménye, és úgy képzei, hogy az ő tiszte a dolgokat rendbe tenni. Ehhez, mint mindenkinek, aki pénzek fölött rendelkezik, meg is van a megfelelő hatalma. Nagy úr, tud jutalmazni és büntetni, és ezt szereti is megtenni, mert hiú, kicsinyes és bosszúálló. Ennek megfelelő a híre is a nagyvilágban: ahogyan emberekkel tárgyal, amilyen stílusban az ügyeket intézi, az még a párton belül is irritáló, kivülálló számára meg egyenesen vérforraló. Mindenkit hülyének néz, és mindenkivel meggyűlik a baja, aki önálló gondolkodásra képes. Tevékenységével sok kárt okozott a Fidesznek.”

Mіндеzt pedig nem a 168 óra, de még csak nem is a Népszabadság publicistája írta, hanem a Fidesz pártigazgatója, fizetett alkalmazottja.

Wachsler Tamás Fidesz-alelnök pedig – igaz, a '94-es választások utáni Orbán-ellenes próbálkozásának részeként – a Fidesz-kongresszuson ezt mondta: – A Fideszen belül a szervezet pénzügyeit – különösen ami a vagyongazdálkodást illeti – sűrű homály fedi. Pedig az elmúlt hónapok bebizonyították, hogy a titkolózás nem vezet eredményre, mert ellenfeleink és az irányunkban nem kifejezetten barátságos sajtó mindenre fényt derítettek. Ennek következtében lassan egy év óta minden

reggel félve nyitom ki a Népszabadságot, nem tudva, mikor jelenik meg egy újabb dehonesztáló írás a Fidesz vagy a Fideszhez kötődő személyek vélt vagy valós sötét pénzügyeiről. Ennek a helyzetnek számos oka van. Többek között az is, hogy a párton belül mindmáig szabályozatlan a gazdálkodás rendje, nincsen gazdálkodási szabályzat, nincsenek munkaköri leírások, nincsen belső pénzügyi ellenőr, az Andrassy út a Fidesz formális döntéshozó testületei előtt elzárva folytatja kisdéd manővereit.

Majd pedig – a kibontakozó párviadalban – a következőket írta. „Hogy is néz ki tehát az összefonódás? Dr. Simicska Lajos, a párt gazdasági igazgatója, aki minden ellenjegyzés nélkül tevékenykedhet a párt pénzügyeiben. Dr. Simicska Lajos a Fidesz egyszemélyes kft-jében, a Ficóban gyakorolja az alapítói jogokat szoros együttműködésben dr. Simicska Lajossal, a kft. ügyvezető igazgatójával. Ők hárman szerződéseket kötnek különféle vállalkozásokkal, például a többek között dr. Simicska Lajos tulajdonában álló Centum nyomdával. Az ilyen módon esetleg keletkező nyereség felhasználásáról azután dr. Simicska Lajos mint az alapítói jogok gyakorlója dönt. Beszámolnia sem kell az Elnökségnek, mert 1994-ben erre utaló elnökségi határozatot nem találtam. Dr. Simicska Lajos gazdasági igazgató helyettese Gansperger Gyula. A Fico könyvelését a Taxorg Kft, Gansperger Gyula és neje cége végzi, havi fix összegért. (Talán senkit nem lep meg, hogy nem is olyan régen ennek a cégnek még három tulajdonosa volt, a harmadikat dr. Simicska Lajosnak hívták.) Ugyancsak ez a cég végzi a Fidesz könyvelését is.”

Nemhiába írta róla a valódi álhírek szerzője: „Kisebb megütközést keltett a hívek között, hogy a szombati, Bazilikában megtartott ökumenikus misére, amelyen a Fidesz-frakció is részt vett, Simicska Lajos hozott magával perselyt.”

1998 augusztusában – a Fidesz választási győzelmét követően – a fiúk úgy döntöttek: legyen a Lajos az APEH elnöke. Pénteken kora reggel be is vonult a Széchenyi utcai székházba Vida Ildikóval, a helyettesével és Pósnéval, a titkárnőjével, későbbi titkársági főosztályvezetőjével. Ott azonban furcsa helyzet fogadta: még nem érkezett meg a kinevezése, következésképpen nem foglalhatta el a szobáját sem. Örült telefonálgatás eredményeként Nagy Józsefnek, a titkárság vezetőjének készülékére faxon érkezett meg Járai Zsigmond pénzügyminiszter kinevezési okirata.

Simicska legelső döntése az volt, hogy Monostori Lajosné ellenőrzési és Bokor Pál adóügyi elnökhelyetteseket kirúgta, de nem akárhogyan. Azonnali hatállyal felfüggesztette, és rögvest kitiltotta őket az APEH épületéből, vagyis amikor valamivel később megérkeztek volna dolgozni, már nem is engedték volna be őket a házba. Ám voltak olyan rendesek, hogy erről telefonon értesítették az érintetteket: ne fáradjanak be. Közölték ugyan Simicskával: ez így nem teljesen jó, az elnökhelyettesek kinevezése és fölmentése nem az ő hatásköre, hanem szintén a pénzügyminiszteré. Akkor újabb fax érkezett Járaitól, immáron a két fölmentésről.

Ez pénteken történt. Másnap és harmadnap, tehát szombaton és vasárnap pedig az ország összes APEH-igazgatóságán és kirendeltségén mindazok, akik túlórázni mentek be – fegyveres őrkkel védett zárt kapukat találtak. Addig csak portások működtek ezeken a helyeken, a fegyveres őrző-védő izomagyúak ekkor jelentek meg először. Senkit nem engedtek be egyetlen épületbe sem, egész hétvégén. Az APEH összes számítógépe ugyanis hálózatba kötve működik, a központból mind elérhető.

A Széchenyi utcai házban szombat-vasárnap eléggé kevesen tartózkodhattak. Simicska, Kalmár István informatikai szakértő (ma ilyen főtanácsadó Orbán mellett, valamint a Magyar Posta Rt. elnöke), Török Péter, az APEH informatikai elnökhelyettese, Varga Árpád, a fővárosi igazgató és Hetényi úr, az APEH Sztadi vezetője. A Lajos utcai Sztadi az APEH Számítástechnikai és Adatátviteli Intézete, amely intézi az összes hardverügyet, valamint nyilvántartja, változtatja, ellenőrzi a rendszerbe a belépési kódokat, melynek tehát módja van nem szakmai ellenőrzés, hanem karbantartás jogcímen a rendszer bármely elemébe, adatbázisába belépni. Hiszen a rendszerbe történő összes belépést a gép regisztrálja, s a belépések jegyzékét az elnök rendszeresen megkapja, valamint ezeket archiválni is kötelező. Karbantartás jogcímen viszont be lehet lépni, illetve a különböző adatbázisokban bármilyen műveletet el lehet végezni anélkül, hogy az a jegyzékbe kerülne. Erre hozták korábban azt az óvintézkedést, hogy a karbantartásokat mindig előre be kellett jelenteni. Ez a hétvégi „karbantartás” azonban nem volt előre bejelentve.

Ekkor bármely cégekre vonatkozó adatállományokat szabadon lehetett módosítani, törölni. Lehetett tételes adatokat módosítani, bár ez már nehezebb lett volna, ehhez az illetékes megyei igazgató, valamint a konkrét adminisztrátor is kellett volna. De át lehetett tenni cégeket úgynevezett leírt állományba, amelynek eredményeként azt a céget soha többet nem fogják ellenőrizni, mivel eltűnt az ellenőrök szeme elől. Ami egyszer tételszámmal, kódszámmal, adószámmal együtt a nem keresendő állományba kerül, azt csupán a számítógép lomtára őrzi, de az is csak addig, amíg valaki rá nem kattint a „lomtár ürítése” funkcióra – onnantól az arra vonatkozó összes információ elenyészett. APEH-os berkekben ma is úgy emlegetik ezt az akciót: „A hosszú bájtok éjszakája.”

Mindehhez persze nem kellett volna két teljes nap. Ha azonban össze akarták szedni ezeknek az eltüntetéseknek az összes papírháttérét is az adattárakból, az már strapásabb, időigényesebb feladat volt – de nyilván megérte. Schlecht Csaba ellen például gond nélkül meg lehetett szüntetni a nyomozást. S amikor aztán az irtatlan nyomásra Simicska lemondott APEH-elnöki posztjáról, így köszönt el a közvéleménytől: – Az elmúlt három hónapban megölték az apámat, az

apósomat, az Úristen irgalmazzon nektek! – És átült a Magyar Fejlesztési Bankba, a például az autópálya-építéseket finanszírozó állami pénzkverdébe, majd kikötött az OTP Banknál, állítólag hozományként szállítva a CD Hungary céget, 140 ezer forintos átlagáron adott szuperingatlanjaival.

Abban a kegyben részesültem, hogy Simicskáról is van személyes élményem, amelyet, úgy gondolom, most meg kell osztanom olvasóimmal. Ugyancsak nem sokkal Bank bianco című könyvem megjelenése után hívtak föl, s mivel ennek előtte nem találkoztunk, konvencionálisan kezdte: – Üdvözlöm, kedves Péter, Simicska Lajos vagyok.

– Üdvözlöm, kedves Lajos, parancsoljon.

– Kedves Péter, most került a kezembe a Postabank-könyve, és gratulálni szeretnék – tette magát azonnal gyanússá, mivel tudtam, speciel neki nincs sok oka örvendezni: túl sok szó esett abban a kötetben a Mahirról, a Postabankba öntött hatalmas pénzek kérdőjeleiről és hasonlóról.

– Csak nem? – kérdeztem hát vissza.

– De, komolyan gratulálok. Maga kitűnően ír, óriási mennyiségű anyagot szedett össze, sok olyan dolgot kerített elő, amit eddig senki; szóval igazán elismerésre méltó munkát végzett. Kedves Péter, maga ragyogó oknyomozó újságíró!

– Köszönöm szépen, kedves Lajos! – nyögtem ki, az alapfokú NLP (neurolingvisztikai programozás) tanfolyamon elsajátított tükrözéses technikával.

– De kedves Péter, azért ugye azt tudja, hogy a mi számunkra ebben a könyvben így nem minden stimmel?

– Hogyne, kedves Lajos, nem ringatom magam abba az illúzióba, hogy osztatlan lelkesedést váltottam ki a maguk köreiben.

– No de nincs még semmi baj, mindent jóvá lehet tenni! – ütött meg ő továbbra is békülékeny hangot. – Hallgasson ide, kedves Péter! Szeretnék, ha megírna egy másik könyvet. Egy könyvet, amelynek a honoráriumát teljesen szabadon maga állapíthatná meg.

Vadul kergetőzni kezdtek fejemben az ötletek. Jó lenne megtudni, miről akarnának írni velem. Ezt a társalgást nyilván rögzítik. Ha csak azért, hogy megtudjam, mit szeretnének, látszólag belemegyek, és elkezdek például alkudozni, hogy kiderítsem, mi lenne a téma – azt istenien föl tudják majd használni ellenem, mondván: csak az összeget keveselltem. Tizedmásodpercek alatt kell ilyenkor döntenem, elfojtottam a kíváncsiságomat:

– Nézze, kedves Lajos, én eddig még nem dolgoztam megrendelésre. Azt hiszem, ahhoz már nem vagyok eléggé fiatal, hogy ezen változtassak.

– Nocsak, nocsak! Ugye nem akarja azt mondani, hogy a Princz Gábor nem fizette meg magának az ezzel a könyvvel kapcsolatos fáradozásait? Nehogy már komolyan el akarja ezt hitetni velem!

– Kedves Lajos! Attól tartok, nem sikerült figyelmesen elolvasnia a könyvet, ha azt feltételezi, Princz pénzt adott volna azért, hogy ez így megjelenjék! Ezt azért ő sem teszi ki a kirakatba, igaz, maguk se.

– Na jó, mindegy, nem is ez a fontos. Azt hiszem, nem értette jól az előző ajánlatomat: ennek a másik könyvnek a gázsiját teljesen szabadon maga állapíthatja meg! Tudja, mit jelent ez?

– Vannak sejtéseim, de ezt már az előbb is pontosan értettem, és úgy adtam rá választ: köszönöm, nem kérem szépen. Nem írok sem politikai, sem más megrendelésre.

– Nem? Na, akkor figyelj ide, te kis geci szemétláda! – változott meg hirtelen az úri stílus. – Hát mit képzelsz te magadról? Miből gondolod te, baszd meg, hogy akármit összefirkálgathatsz? Ki vagy te, mi? Egy rohadék szaros kis senki, egy gennygóc, aki szemétkedni mer velünk. Mit képzelsz te, baszd meg?

– Azt képelem, baszd meg – ha már belefogtam a tükrözéses technikába, azt folytattam tovább –, hogy nekem ez a mesterségem, és amióta sajtószabadság van, azóta azt írok, amit helyesnek tartok.

– Igen? Tényleg azt hiszed, hogy sajtószabadság van? Azt hiszed, baszd meg, még azt is megteheted, hogy engem meg a feleségem a mocskos szájadra vegyél? És azt is hiszed, mi ezt el fogjuk tűrni? Hát nagyon tévedsz, te rohadt genyó! Annak a szemét, moslék könyvednek már a bevezetőjéből kiderül, hogy milyen gondolkodású moslék vagy, hogy azt írod: most dől el, kiből lesz burzsoá és kiből proletár. Hát figyelj ide jól, baszd meg, te rohadék! Majd mi megmutatjuk, hogy belőled proletár lesz, baszd meg, és egy életre proletár is maradsz, baszd meg! Mert azt ne hidd, baszd meg, hogy 2002-ben nem fogjuk megnyerni a választásokat, és akkor végképp kinyírjuk az összes ilyen senkiházi rohadt mocskot, mint te is! Érted, te szemét?

– Értem én, de ezt inkább nem hallgatom tovább, otthon beszélj így, meg a kocsmában!

– Le ne tedd, baszd meg, te geci! Megkapod még a magadét!

Ez Simicska Lajos. És annyiban – de csak annyiban! – igaza is volt, hogy ő nem hagyta annyiban. Már két éve nem ő volt az APEH elnöke, de tíz nap múlva megjelentek nálam az adórevizorok, átfogó ellenőrzésre.

A VIKTOR

A Ki kicsoda? köteteit kétévente úgy készítik szerkesztői, hogy minden, a könyvben szereplő színésznek, írónak, politikusnak – kőfaragónak és balett-táncosnak – kiküldenek kérdőívet, s azt kitöltve ő maga írja le mindazt, amit önmagáról látni szeretne a lexikonban. Így mindenki maga döntheti el azt is, miről nem akar nyilatkozni. Ha valaki a kérdőíven nem közli a házastársa, szülei, gyerekei nevét, a tanulmányait vagy éppen a lakcímét, akkor az nem fog megjelenni. Tévedni nemigen lehet, mert aztán kiküldenek még levonatot is, amelyben az ember ellenőrizheti magát és a szerkesztőket.

Nos, a Ki kicsoda? 1990-es, '92-es, '94-es, '96-os kötetében az Orbán Viktor szócikkben minden adat szerepel – egy kivétellel: a szülők neve. Először 1998-ban jelent meg, hogy szülők: Orbán Győző, Sipos Erzsébet. Korábban, négy alkalommal – miniszterelnökké készülődése előtt – Orbán Viktor soha nem adta meg a nevüket a lexikon számára. Amint különböző interjúiban, nyilatkozataiban is keveset beszélt a szüleiéről, előbb-utóbb mindig áttért más témára. Ha mégis, elsősorban a nagypapjáról, aztán pedig szinte kizárólag az acélos papájáról szólt, a kökemény férfiről, aki fiaiból is betonszilárdságú férfiakat akart nevelni komoly testi, fizikai erővel, s azzal a már említett útravalóval, hogy a négy férfiből kettőt Győzőnek hívnak, egyet pedig Viktornak. Már „a pelenkájába bele lett téve a nagy teljesítményű akkumulátor”: – Győzni kell! Neked mindig győzni kell, nem véletlenül kaptad a sziklakemény neved! Erősnek kell lenni, sportolni kell, tanulni kell, tudni kell angolul, ki kell tűnni, föl kell emelkedni!

A mama legfeljebb úgy van jelen Orbán interjúiban, hogy éppen megszüli a soros gyereket vagy az ő konyhaasztala mellé telepszik le a család elosztani a pénzt. Pedig ő is kemény, erős akaratú asszony, aki mindent megtesz a gyerekeiért.

Orbán érzelmileg korán le is szakadt a saját családjáról. Papája, az idősebb Győző kemény családfő volt, aki föltámasztotta a kamasz fiúban a szembeszegülés, a lázadás szellemét. – Nem bírtam a felnőtteket, s a felnőttek se nagyon bírtak engem. Mindig főlém-rendeltnek éreztem őket – mondta egy interjúban gyerekkoráról, majd így folytatta: – Eltűrtém bizonyos korlátokat, de mindig rugdalóztam ellenük.

A lázadás személyiségének egyre nagyobb részét fogta át, s ilyenképpen az élet egyre több területére terjedt ki: az iskolára, majd a katonaságra, az egyetemre, a tanárookra, az egy ideig példaképként szereplő, például ellenzéki elődökre, a társadalomra, a hatalomra, a rendszerre. A nagyon fiatal Orbán Viktor személyiségének legfőbb, legalapvetőbb vonása a lázadás lett. Ebből lett a Fidesz. Ám a lázadás – paradox módon – együtt járt a tekintély utáni vággyal is.

A választópolgárok több mint fele nő. Egy részük számára Orbán valószínűleg vonzó pasi, lehet, sokan találják kedvesnek a kicsit túlrájozt vonásait, mokány, erős, rendesen, de nem túlzottan kibodszott testét. Meglátszik rajta az állandó sportolás, biztos lehet benne az ember lánya: ha elkapja, nem plötytyedt testet fog meg. Igaz, kicsi, alacsony, de nem vésszesen. Talán az jut eszébe sok normális csajnak: kicsi a bors, de erős. Most már istenien öltözik, úgy hírlík, a Boss a tanácsadója, és kifejezetten jól áll rajta a mellényes öltöny is, meg a bőrdzseki árvízkor, a farmer kolbásztöltéskor, a póló kötetlen találkozókon. Jó, az igaz, hogy olykor még mindig nem tökéletes a megjelenése, olyannyira, hogy kisebb-nagyobb félreértésekre is alkalmat ad Ilyen volt szegény, azóta meghalt Efraim Kishon esete is. Itthon kitüntetését kapott a magyar származású izraeli humorista, és fogadást adtak a tiszteletére. Belépett a terembe, középen állt a még köztársasági elnök Göncz Árpád, mellette egyik oldalon Orbán Viktor, a másikon Áder János. Kishon odasietett Gönczhöz, kezét rázott vele, majd megfordult, és továbbment. Utánaszaladtak: jöjjön vissza, köszönjön a miniszterelnöknek és a parlament elnökének is. – Jaj, bocsánatot kérek! – szabadkozott a humorista, de komolyan –, azt hittem, azok az elnök úr testőrei!

A média szemszögéből nézve a mai Orbán majdnem abszolút profi. Abbahagyatták vele a hadarást, kerek, érthető mondatokban beszél. Sokkal kevesebb idegen szót használ, mint a politikusok zöme, ritka a képzavar, néha ügyesek a dakota mondások és hasonló trükkök. Interjúhelyzetekben tökéletesen ő az úr, csak arra válaszol, amire akar, mégis őszintének látszik, sőt, általában abszolút meggyőző. Ügyes az a trükk interjúk során, hogy mielőtt arra terelné a szót, amerre ő akarja, udvariasan – Ha megengedi, szerkesztő úr..., ha nincs kifogása ellene, Baló úr, kérem... – szöveggel eltereli a figyelmet. Ma már azt a gondterhelt, az ország népéért aggódó államférfi felhői redőjét is oda tudja csalni a homlokára, istenien játszik az elgondolkodó hatásszünetekkel, a magabiztos hangsúlyokkal. Igaz, az egészen általában érezhető a manír, a fölvetett szerep eljátszása. Sőt, azt is gyakran érezni, hogy a szerepből állandóan kikívánczik az igazi személyiség, néha-néha elő is tör, ilyenkor jönnek az egetverő blödlík, az „elég volt az osztrák viresaftból!” őszinteségek.

A személyiségről, az emberről alapvetően kétféle kép él. Az első így szól: hihetetlenül tehetséges politikus, aki mindent végig tud csinálni, remekül taktikázik, partnereit és ellenfeleit kítő stratégiai érzékkel felőrli, lenyomja, margóra szorítja, méghozzá szisztematikusan és hideg fejfel; tehetségét bizonyítja is a '98-as választási győzelmük. A másik felfogás szerint

mindenre elszánt figura, aki tíz évvel ezelőtt meggondolatlan forrófejű volt, ma pedig gyakran politikailag értelmezhetetlenül vagdalkozik, teljesen megosztja a társadalmat, párhuzamosan politizál a szélsőjobbna és a mérsékelt jobbna, de nem a centrumna, ami viszont életveszélyes és a bukásához vezethet, mert a magyar társadalom nagy része nem ezt kívánja. De nem tud ezen változtatni, mert elragadják azok az indulatai, rémképei, gyűlöletei, amelyek miatt ennyire elment jobbra.

Az első felfogással az a baj, hogy túlidealizál, Orbán karakterének csak egy részét veszi észre. Mert az igaz, hogy gyürközös, birközös kabinet-politikus, átverös figura, talán az is, hogy hosszú távon is elemez és stratégiákat gyárt. De ebben egyáltalán nem látni, hogy valami különleges zsenialitás, nagyvonalúság vagy intellektuális mélység lenne. Mert igaz a második képből az, hogy sokkal inkább ösztönös politikus, gyakran azok az érzelmei, mondjuk úgy, negatív identitásai viszik előre, hogy mi az, amit utál: mindenekelőtt a liberális értelmiséget, a sajtó kilenczedét, ahogy Kóvér László nemrég fogalmazott, azt az egész nyugatos, liberális gondolatvilágot, amit döntően az SZDSZ képvisel. E mögött főleg a '90 és '94 közötti nagy zuhanás van, amikor a fantasztikus népszerűségről lecsúsztak hét százalékra, a győzelmi esélyek helyett picit pártként jutottak be a parlamentbe, és amit ők a mai napig úgy élnek meg, mint óriási sérelmet, tudniillik a liberális erők aknamunkájának következményét. Ez okozza az eszelös gyűlöletet, ami aztán például '98 után a Demszky-féle fővárossal szemben megnyilvánult. Emellett erős antikommunizmus van benne, ami viszont sokkal pragmatikusabban jelentkezik.

Bármennyire is próbálják tagadni és megtagadni: a Fidesz vezérkarának igazi szocializációja – személyiségük kifejlődése, öntudatra ébredésük, politikai gondolkodásuk megalapozódása – a Kádár-korban zajlott. Orbán 1963. május 31-én született; '81-ben érettségizett, letöltötte sorkatonai szolgálata első részét; '82–87 között végezte el a jogi egyetemet, ekkor lett huszonnégy éves; újra behívták, majd nem egészen fél éves semmilyen kutatói munka után elkezdett a politikával foglalkozni, s azóta mást sem tesz. '88-ban, a Fidesz megalakulásakor huszonöt éves volt. A kádári politizálási stílus, mentalitás és felfogás olyan mértékben és módon ivódott belé, mint az anyatej. Úgy szívta magába a bolsevik szokásokat és vonásokat, mint a levegőt. Tán ő maga sincs vele tisztában: a polgári demokrácia viszonyai közé viszi be a bolsevik diktatúra rendszerének elemeit, méghozzá úgy, hogy ezt nem is tartja magyarázatra szorulóna. Lehet háromhetente üléseztetni a parlamentet; lehet egyetlen ellenzéki kezdeményezésű parlamenti vizsgálóbizottságot sem engedni fölállítani; lehet a koalíciós szerződést értéktelen papírfecniként kezelni; lehet az inflációt alultervezve ellenőrzés nélkül százmilliárdokhoz jutni; lehet két- vagy három éves költségvetéssel megmászítani a szavazások eredményeit; lehet a rendőrséget, ügyészséget pillanatnyi politikai célok szolgálatába állítani; lehet látogatást tenni a főbíróna, és nyíltan megzsarolni őt, s rajta keresztül a bírói kart; lehet kiscgazda államtitkárt vasra verve láncon elvitetni; lehet milliárdos EU-pénzeket is elveszítve közbeszerzési pályázat nélkül autópályát építeni; lehet a közszolgálati médiát csonka kuratóriumokkal lenyelni és talpnyalóvá tenni; lehet mindenhová a saját embereket ültetni, s azokna hihetetlen pénzeket odaadni, és így tovább. Mindezt talán nem is tekinti antidemokratikus kormányzásna, pusztán úgy véli: élnek az erejükkel. Megkapták a szavazóktól a fölhatalmazást, hogy kormányozzanak, most hát kormányoznak. Majd mindent megenged magánna. Amint a Kádár-féle diktatúra is majd mindent megengedett magánna. Aczél György annak idején elment egy kiállításra, és leakasztott két képet, amelyeket szerinte helytelen volt kitenni. Orbán Viktor Hídembert és Bánk bánt forgattat, vagy húsz játékfilm költségvetéséből.

Rákosi azt hirdette: „Aki nincs velünk, az ellenünk van”; majd jött Kádár, s mérsékelt sikerrel bár, de megpróbálta bevezetni az ellenkezőjét: „Aki nincs ellenünk, az velünk van.” Antall visszahozta Rákosi jelszavát, majd Horn Kádárét. Orbán Viktor pedig – a történelem ciklikusságának fintoraként – voltaképpen ismét Rákosihoz nyúlt vissza, hiszen '98 óta egyre többen érzik úgy, megint az „aki nincs velünk, az ellenünk van” elve érvényesül: vagy mi, vagy ők. Illetve inkább ennek továbbfejlesztett változata valósul meg: „Aki nincs velünk, az nincs is!” – Mindenki dobja el a régi telefonkönyvét, újra lesz szükség! – nyilatkoztatta ki rögtön miniszterelnökké válásakor, jelezve: csak a mi hú szövetségeseink és csatlósaink játszhatnak ezen a pályán, mindenki másna coki! Egyszeriben visszaérkezett a közigazgatásba is az, amiről azt hittük, csak a Rákosi- és Kádár-kor terméke volt: a politikai megbízhatóság követelménye. Csak az szolgálhat nekünk, aki megbízható. Nincs békés egymás mellett élés, állandóan háború van, a tét az életben maradás, s „az élet célja e küzdelem maga”.

Ez a – megtehetek bármit, elvégre enyém a hatalom! – mentalitás pedig az igazi bolsevik gondolkodásmód, az, amelybe Orbán Viktor belenevelődött. Ahhoz viszont – pláne az elején, a Fidesz megalakulásakor, politizálása kezdetén – még túl fiatal volt, hogy mindezeket tudatosan, megértve utasítsa el, csupán zsigerből lázadt a rendszer ellen, hiszen lázadt minden ellen, ami hatalmat, öföle rendeltséget jelentett: az apja, a tanára, az őrmestere ellen, s icipici áttétellel az igazgatók, a tanácselnökök, a miniszterek, a fennálló rend ellen is. Ám önmagában a lázadás egyáltalán nem jelenti azt, hogy ne szűrődött volna át öbelé is a bolsevik szemlélet. Közismert jele ennek a Fidesz kemény, a demokratikus centralizmuson alapuló pártfegyelme. Eltanulta kádári elődeitől azt is, hogy nyugodtan hülyének lehet nézni egy teljes országot, mondjuk, olyan szövegekkel, mint hogy 2015-re utolérjük a Nyugatot – ilyet utoljára Nyikita Szergejevics Hruscsov mondott. A

bolszevizmustól vette át az „amit mi teszünk, azt az hitelesíti, hogy mi tesszük” felfogást, a „mi vagyunk a polgári értékrend letéteményesei” gőgöt, amelyből egyenesen következnek: tehát mi azt teszünk, amit akarunk.

Orbán gyerekkorától kezdve folyton és mindenütt rivalizációba, konfrontációba kényszerült. Ebből a helyzetből alapvetően kétféle lehet továbblépni. Az egyik az ellenazonosulás, amely éppen a kevésbé rivalizáló, kevésbé támadó, kevésbé agresszív személyiség kialakulásához, konfliktus-kerüléshez, a diplomatikus megoldások kereséséhez vezet. A másik út – amelyet Orbán Viktor saját személyiségéből fakadóan követett, hogy integritását meg tudja őrizni – a szüntelen rivalizálás, az állandó konfliktus-keresés átvétele, saját harcmodorként alkalmazása. Az egész pályás letámadás, a minden bekebelezése, elfoglalása – ez az a stílus, amelyben ő biztonságban érzi magát.

Az egyetemi évek elején – ne feledjük, tizenkilenc-húsz éves srácokról van szó! – Orbánban is, társaiban is együtt élt még a romantikus népi hős, a partizán, a minden ellen lázadó fiatal, az utcai harcos, a hippi. A Batthyány-örökmécsesenél tartott Nagy Imre-tüntetés előtt Orbán a kezét dörzsölgette: – Micsoda isteni street-fighting (utcai csetepaté) lesz itt!

Orbán egyetlen dologban emelkedett a többiek fölé: hihetetlen eltökéltségében. Akkora önérvényesítő szándék mozgott benne, hogy mindenki érezte: ez a fiú mindenben és mindenkin átgázol, csak hogy „megcsinálja magát”. Világéletében hitt benne: az akarat mindenható. Mint minden istenigazából akaratvezérelt ember, már-már mesehősnek képzelet magát, Münchhausen bárónak, aki saját hajánál fogva húzza ki magát a szakadékából: amit nagyon akar, azt pusztán ennek erejénél fogva meg is teremti. Miközben elképesztően szenvedélyes volt, egyesek számára túlenegetizált, túl impulzív is. S mindezek a tulajdonságok együttesen rendkívül szuggesztívvá tették. Mi több, lenyűgözte azokat a fiúkat, lányokat, akiket maga köré gyűjtött.

„Húsz esztendőm hatalom,

Húsz esztendőm eladom” – a József Attila-sorok benne is visszhangra találtak. Elementárisan tudott lázadni, ledöntve, elpusztítva maga körül a korlátokat, az akadályokat. – Engem fékezni? – kérdezte hetykén kiáltva a világtól. – Azt hiszik, meg tudnak félemlíteni? Miért kéne nekünk félni? Miért vagyunk mi beszarva? Mitől? Mi hozzuk rá a frászt az elvtárs-urakra! Az első kemény lépésünkre összecsinálják magukat.

És így is viselkedett. Ahol a legkisebb ellenállást érezte, ott nem taktikázni próbált, hanem nekirontott: – Kőkemény vagyok, nekimehetek a falnak!– A körülötte lévő döntő többsége sokkal kevésbé volt képes figyelmen kívül hagyni a környezetet, az adott történelmi és politikai helyzetet, mint ő, aki – zsigerből, ösztönből – minden akadály, korlát láttán nem meghátrál, nem utat keres, hanem szembefordul, és nekiront. Ahol a legkisebb ellenállást érzi, arra – zsutty! – ráveti magát, és harcolni kezd. Ma is.

A történelmi helyzet, a szerep és a személyiség megtalálták egymást. Legalábbis annak idején. Az már aztán egészen más kérdés, miként működik ugyanez a mentalitás nem társadalmi-politikai átalakulás, rendszerváltozás, nem ellenzéki politizálás, hanem kormányzás során. Látjuk.

Mindig hihetetlen erős volt benne a dominanciavágy: – Én, én, én! Én vagyok az erős, az ügyes, nekem kell hogy dominanciám legyen! – Elemi hatalomvágy mozgatja. Elsősorban nem valamiért, valami elérése érdekében akarja a hatalmat, hanem önmagáért, a hataloméért. Ami fölötte áll, azzal automatikusan szembefordul, s addig nem nyugszik, amíg le nem gyűri. Nem tököl finom megfontolásokkal, pláne nem ideológiai elkötelezettségekkel – ezeket egyszerűen hülyeségnek tartja. Mint ahogy ökörségnek vél minden olyasmit, mint kímélet, humánus – ezek nem a politika színtere, az elemi érdekek mezőjébe való kategóriák. A nyers erővel, az „ami belefér!”, a „minden a miénk, amit megszerzünk, kitaposunk!” mentalitással nyomul mindig.

– Most újra lesznek leosztva a lapok! Mi okunk lenne kimaradni a jóból?– mondogatta gyakran Simicska és Varga Tamás. Addig-addig hangoztatták a „ma már nem érvényes semmilyen szabály!” elvet, amíg Orbán is hinni kezdett nekik. Tagadja, hogy a lehetőségek, törvények, illetve a morál, tisztesség között létezhetne bármilyen összefüggés.

Jó ideig Bence György és Kovács András volt a Fidesz két fő ideológiai tanácsadója. Ők álltak elő a rém egyszerű elmélettel, miszerint „A politikus nem ember!”. Számtalanszor hangoztatták ezt, szuggerálták, beleverték a Fidesz-vezetők fejébe. A politikus pedig elsősorban a tekintetben nem ember, hogy nem kötik a hétköznapi emberre vonatkozó erkölcsi normák, neki más módon kell viselkednie, más módon kell közlekednie a világban. Olyasmik, mint az adott szó szentsége, az aláírt szerződés és hasonlók – ebben a szakmában nem számítanak, itt csak a nyers érdekek dominálnak, azok között kell ügyesen lavírozni. S erre rakódtak rá Simicska örök és megdönthetetlen alapelvei: „Nekünk mindent szabad, miránk nem vonatkoznak azok a szabályok, amelyeket azok hoztak, akik szétlopták, tönkretették az országot!”, „Nincs hatalom vagyon nélkül!”, „A szar is le van szarva!”

Hihetetlen, sok-sok évtizedre szóló, az egész nemzettel szembeni bünt követtek el, amikor minderről meggyőzték azt a fiatalembert is, aki az ország miniszterelnöke lett. Aki ugyanis jó tanítványként mindent elkövet a politika erkölcsi tartalmának megszüntetéséért, kiürítéséért – közben folyamatosan állítva persze az ellenkezőjét. Az általa vezényelt politika – s egyre inkább az ország is – hovatovább nem is immorális, hanem még rosszabb: amorális; nem pusztán

erkölcstelen, de erkölcs nélküli. Ahogy például a kisgazdákat ledarálták, az jellemző minden ténykedésükre. A két párt aláírt koalíciós szerződése így szól: „A miniszterelnök felmenti a minisztert, illetve államtitkárt, ha a tisztségviselőt korábban jelölő koalíciós fél erre javaslatot tesz.” Ennél már nemigen lehet egyértelműbben fogalmazni. Tett Torgyán javaslatot Boros Imre Phare-miniszter felmentésére? Tett. És felmentette Orbán Borost? Nem. Az más lapra tartozik, hogy aztán Torgyán előállt a zseniális mellébeszéléssel – miszerint ő csak elsőfokú ítéletet hozott, a jogerős, másodfokú természetesen a miniszterelnök úr hatásköre –, ő mindössze kifarolt a helyzetből. És amint elfogadták a kétéves költségvetést, tehát már nem volt szükségük a kisgazdákra, tíz nap múlva csöbe húzták Székelyt a húszmilliójával, majd szép sorjában jöttek elő az összes kisgazda balhéval, egészen addig, hogy Szabadit vasra verve vitették el, bent is tartották hónapokig, s akkor helyezték át házi őrizetbe, amikor pártja már csupán a kocsmai vicek tárgya lett.

Botrányról botrányra bukdácsol a közvélemény, egyik még véget sem ér, már jön is a másik – már mindenki érintett ilyen-olyan kabátlopási ügyben –, s mindnek ugyanaz a vége: semmi. Így hát egyre többen azt tapasztalják meg: a dolgoknak pedig nincs következményük. Ha pedig így van, az persze azt jelenti: bármi és minden megtehető büntetlenül, egyetlen szempont létezik: abba a körbe kell tartozni, amely ezeket a lehetőségeket kivívta magának, tehát teljes büntetlenséget élvez, bármit is művel. És éppen ez volt a cél!

A rendszerváltozásra – néhány tucat értelmiségi önmegvalósításán, valamint társadalmilag egyébiránt rendkívül hasznos intellektuális onániáján túl – az a majdhogynem össznépi felismerés adta az alapot: a Kádár-rendszer elvtárs-urai rászolgált arra, hogy elzavarják őket. Még ha kényszerből is, de tényszerűen idegen hatalmakkal paktáltak, halálös bűnököt követtek el, képmutatóak voltak és nem a nép érdekeit képviselték a hatalomban. Az új helyzetben, az új rendszerben valós kérdéssé vált: lehet-e tisztességes dolog-e a politika? Lehet-e igaz emberként politizálni? Lehet-e azt vallani, hogy ha a politika nem megy megalkuvások, csalások, hazugságok, árlások, tömegek becsapása nélkül, akkor ki kell szállni, le kell mondani, és félre kell állni? Avagy valóban az az erkölcstelen politikus, akinek vannak skrupulusai, fenntartásai, aki úgy gondolja, bizonyos dolgokat, amelyek már túlmennek a tisztesség határain, a politikában sem lehet használni? Az emberség, a becsület, a tisztesség nem szab határt semminek?

Orbán Viktor környezete abban hitt és abban hisz: az a tisztességtelen politikus, aki nem használ ki minden lehetséges eszközt, aki nem kap azonnal, gondolkodás nélkül minden olyan alkalmon, amellyel pártját, híveit sikerre vezetheti. Hogy ez a hatékony? Persze, az. Így megy gyorsabban, könnyebben? Igen, így. Csakhogy ami aljasság – az a politikában is az. Ami embertelenség – az attól nem válik sem humánussá, sem elfogadhatóvá, hogy éppen politikai mezőben alkalmazzák. Ami elfogadandó általában az emberek között – az adott szó becsülete, a megállapodások, ígéretek, szerződések betartása, a gyöngék, a rászorulóknak segítése –, az a politikában is követendő kell(lene) hogy legyen. Onnan lenne valóban művészet is a politika, ha az örök emberi értékeket is szem előtt tartaná, magára nézve kötelezőnek érezné. Hazudni, csalni, másokat becsapni mindenki tud, az nem nagy kunszt. Persze, sokkal fáradtságosabb valamiről meggyőzni az embereket, mint simán átverni őket. Aki úgy érzi, másoknál alkalmasabb egyes feladatok elvégzésére, éppenséggel a többiek vezetésére, annak azonban ezt – ezt is – vállalnia kellene. Ha viszont valaki – akár kampányidőszakban is – nyugodt lélekkel hazudik, felelőtlenül ígérget, becsapja a népet, az arról tesz tanúbizonyságot, hogy határtalanul lenézi, lebecsüli, nem veszi komolyan. Persze – gondolja –, majd ha hatalmon leszünk, adunk nekik ezt-azt, jót teszünk nekik és velük, de hát nincs mese, ahhoz előbb hatalomra kell jutnunk! Valójában primitív bunkók tömegének gondolja a népet, akit tehát szabadon átverhet.

Miként is történt Jézus harmadik megkísértése? „Vivé őt az ördög egy magas hegyre, és megmutatá neki a világ minden országát, és azok dicsőségét. És mondá neki: – Mindezeket néked adom, ha leborulva imádsz engem!

Ekkor mondá neki Jézus: – Eredj el, Sátán, mert meg van írva, az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!”

Ez a politikus mindenkori alapdilemmája. Kap-e a sátáni megkísértések után – „Párizs megér egy misét!” alapon, bármi áron megszerezve, majd minden eszközzel gyakorolva a hatalmat –, akkor is, ha „az egész világot megnyeri, de a lelkében kárt vall”. Aki a világ megváltásáról szónokol, ám valójában csak saját sorsát teszi jobbá, az sátáni művet alkot.

*

Valójában kegyetlen terminátor, ám képes úgy előadni magát, hogy abban szinte senki ne találhasson kivétnevelőt. Ma már a legkisebb ügyekben sem tűri a leghalványabb ellentmondást sem, pedig régen nem ilyen volt: a '80-as években néha még maga volt a megértés, a segítőkészség. Természetesen – hiába próbálja szinte görcsösen elhithetni magával az ellenkezőjét – semmivel nem kevésbé befolyásolható, mint mi, emberek általában. Nem is ezzel van a baj. Hanem azzal: kik befolyásolják. Ha végérvényesen úgy marad, amint van az utóbbi sok-sok évben – hogy a legnagyobb erővel Kövér László és Simicska Lajos hat rá –, akkor csekély az esély arra, hogy ez a tehetséges ember legalább olyan fontosnak tartsa az ország érdekében kibontakoztatni képességeit, mint egyéb célok szolgálatába állítani.

Egyetlen szabályt ismer: mindig az van, amit én akarok. Nem a győztes pártnak van kormánya, hanem Orbán Viktornak

van pártja, amely pártból a kormányzás amúgy is kiszippantotta az erőt, amelynek csak feje van, teste nincs. Amiként nem a kormánynak van elnöke, hanem a miniszterelnöknek van kormánya. És ennek legfőbb – nagyon ügyes és hatékony – megvalósítási taktikájaként azt az igazi terminátori magatartást tartja üdvöztetőnek, hogy erőből mindig zsaroló pozíciót szerezzen, és abból tárgyaljon, intézkedjék, politizáljon. Minden maga elé tűzött feladat elvégzésének első lépése számára az, hogy elfoglalja ezt a bizonyos pozíciót, amelyből kényszeríteni tudja az ellenfelet. A második lépés pedig: a maximumot, többet követelni, mint amennyi ésszerűen kihozható a helyzetből. Hiszen ha lényegesen nagyobb igényekkel indul, akkor is ő nyer, ha annál ugyan kevesebbet ér el, de még mindig sokkal többet, mint amennyit azok szereztek volna meg, akik nem a maximumból, hanem a reálisan elérhetőből indulnak ki.

A végtelenségig kihasznál minden adódó helyzetet. Kihasználta Soros Györgyöt – akinek hosszú ideig első számú kedvence volt –, Demján Sándort, bárkit, akitől hasznot remélt. Mert mindent a szerint – de csak a szerint! – ítél meg: használható valamire vagy sem? Ha igen, megszerzi; ha nem, nem törődik vele, meg se látja. Vérbeli politikusként pedig úgy érzi: ami egy-egy helyzetben benne van, azt mind ki kell hozni belőle. És főként: nincs irgalom! Nincs olyan, hogy na, jó, kicsit engedek neki, hadd nyerjen ő is valamicskét. Nem, erről szó sem lehet. Minden az enyém, amit meg tudok szerezni!

S miként működik az igazi terminátor? Legelőbb erősnek mutatja magát, s a nyers erővel igyekszik megfélemlíteni ellenfeleit.

– Kell-e félni az önök ellenzékének? – teszi föl a kérdést Popper Péter, és így felel rá: – Panaszolják, hogy az orbánizmus félelmet gerjeszt. Válgék egészségére! A politikában ez nem nagy tudomány. Nálunk ezt a módszert a tatárok, a törökök, az osztrákok, a németek, az oroszok, a fasiszták és a bolsevikok is szakszerűen alkalmazták. Orbán is megtanulta: akitől félnek, az erős, aki erős, azt tisztelik az emberek, és a biztonságuk érdekében csatlakoznak hozzá. A lélektanban ezt a mindennapos jelenséget azonosulás az agresszorral néven ismerik. (Legelőször a koncentrációs táborok kápóinak viselkedése hívta fel rá a szaktudomány figyelmét.) Többek között ez az oka, hogy az agresszív viselkedés nemcsak elutasító, hanem elfogadó, sőt, utánozó magatartást is kiválthat. Az erőszak lehetőségének felvillantása tehát nem vehető rossz néven semmiféle hatalomtól, Orbánéktól sem.

A gyakorló politikus átlátja, hogy a demokrácia és a diktatúra fogalmával a lelkekben kiskorú politikai dilettánsok játszanak, igaz, sokszor halálos végű drámát önmaguknak és naív közönségüknek. A profi tudja, hogy csak kétféle hatalom létezik: az intelligens és az unintelligens. Az intelligens hatalom békében hagyja a polgárokat, életükbe és sorsukba csak abban a minimális mértékben avatkozik bele, amennyi saját stabilitása érdekében elengedhetetlen. Az unintelligens hatalom állandóan attól reszket, hogy kiderül inkompetenciája, ezért bemegy a lakásokba, belenéz a lábasokba és az ágyakba, ha már a lelkekbe nem tud belezni. Feltételezi, hogy a sokszorosan ismételt propagandaszöveg, a goebbelsi papagájeffektus végül is hitelességben felér az Úr szavával.

A választási kampányok időszakában volt (van, lesz) Orbán igazán elemében. Ilyenkor az jött ki belőle, ami talán legnagyobb erőssége: a klasszikus hadvezéri képesség. Úgy tudta beelkeszíteni „csapatait”, hogy rengetegen szó szerint éjt nappallá téve dolgoztak a Fidesznek ingyen. Ő maga ebben – ha nem is ingyen – kétségkívül jó példával járt elől. Megállás nélkül rohant keresztül-kasul az országon, bejárta Tolnát-Baranyát; az utolsó faluba is hajlandó volt elmenni, ha a tanácsadók azt mondták, érdemes. A kocsiban, mikrobuszban – mikor mire tellett – aludt pár órát, de mielőtt lefeküdt, ugyanazt kérte mindig: – Ha odaérünk, nyugodtan keltsetek föl, mondjátok meg, hol vagyok, kik vannak jelen és mit kell mondanom!

Amit – mint minden hadvezér – tökéletesen tud: az „Oszd meg és uralkodj!” politikálási alapelvének következetes alkalmazása. Ha végiggondoljuk a Kereszténydemokrata Néppárt, a Békejobb nevű sikertelen összeszerveződési kezdeményezés, a Demokrata Fórum, végül a kisgazdapárt ledarálását, éppen ennek az elvnek a következetes alkalmazását – és sikerét, hatékonyságát – látjuk. Nem engedni összefogni senkit senkivel, megakadályozni minden horizontális együttműködést, majd – amikor az aktuális – jól fejbe vágni az elszigetelt, tehát sokkal erőtlenebb ellenfeleket. Mindet.

Am szó nincs róla, hogy ezt a taktikát kizárólag pártokkal, szakszervezetekkel, más politikai erővel szemben gyakorolná. Jól jön ez a Fideszen belül, kicsiben, emberek kezelésében is. A kis pártnak – márpedig a Fidesz a mai napig mint párt: kis párt! – megvan az az előnye, hogy mindenki ismer mindenkit, mindenki mindent tud mindenkiről. Ráadásul Kövér föllállította a maga figyelő, belső titkosszolgálati rendszerét, amiről esetleg nem értesülnének normál úton, arról is hamar tudomást szereznek. Bevezették a katonai típusú belső rendet: szigorú alá-, fölérendeltség, az előljárók teljhatalma, kemény fegyelem, minden függelemsértés azonnali kíméletlen megtorlása.

Orbán amúgy is nagyon fogékony a katonai nyelvezetre és gondolkodásmódra – nemcsak kifejezésként szereti az „összetartás”, „kötelékben repülni” szövegeket, de a tényleges gyakorlatban is. – Eljött a D-nap! – jelentette ki például Kövéréknek 2001 februárjában, Torgyán József végleges kinyírásának megkezdésekor. Miközben rémes élményeket szerzett a katonaságnál, mégiscsak az volt az egyetlen működő szervezet, amelyet a politikán, a parlamenten kívül közelről látott, megtapasztalt életében. Ha vannak gyakorlati szervezetszociológiai ismeretei, azok a seregből származnak.

Természetesnek tartja, hogy az előljáró mindenben parancsol. Márpedig ő az előljáró, mindenütt, és – mint Illetékes Elvtárs – mindenben. Hogy ettől a katonáskodástól aztán a társadalom úgy is érzi: mintha folyton háború lenne? Hát aztán! Úgyhogy a Fideszben – a kétségkívül legkatonásabb pártban – nincs is „kipofázás”. Mindenki számára világos, hogy a döntések mikor, hol és hogyan születnek – és pontum.

Amikor például ‘90 vége felé éppen rendet akartak rakni a frakción belül, úgymond erősíteni kívánták a fegyelmet – mert Kövér úgy érezte, néhányan kezdenek kicsit elkanászodni, összevissza jártatni a szájukat, arról, ami éppen eszükbe jut –, beszédes tanújelét adták, mennyire komolyan veszik a Machiavelli óta örök játékszabályt. Orbán frakcióvezető egyenként ültette le magával szemben – a Fehér Házban, a frakcióterem hátsó szobájában – az összes fideszes képviselőt. A titkársága elboronálta, hogy a kevésbé fontosak félóránként, néhányan óránként járulhattak az erre az alkalomra zord külsőt, számonkérő hangsúlyt fölvevő frakcióvezető elé, számot adni viselt dolgaikról, megérezni a kemény kezet maguk fölött. Ráadásul Orbán addigra megtanulta azt a fogást is: a leghatékonyabb az, ha tanár bácsi a nebulót magát szembesíti azzal, hogy rossz fát tett a tűzre, mi több, esetleg a büntetést is saját magával a rosszesont kisdíákkal szabotja ki magára. Ungár Klárát például ezzel a kérdéssel fogadta: – Ugye el akarsz mondani nekem valamit?

A „frakció legjobb csaja” ismerte annyira magát is, Viktort is, hogy abban a minutában pontosan tudta, mire gondol a fiú, de mivel nem tetszett neki a hangnem, kissé kajánul játékra vette a figurát.

– Valóban van itt egy dolog, amit nem mondtam el neked, Viktor – kezdett bele –, mert úgy gondoltam, ezt én saját hatáskörben is el tudom intézni. De ha ilyen nagyon kíváncsi vagy rá, mi az, ami kapcsolatos politikával, és mégsem egyeztettem veled, most szívesen elmesélem. Amikor a budapesti főpolgármester-választáskor – egyébként alaptalanul – görcsölt az SZDSZ, hogy mi esetleg összeállunk az MDF-fel, odajött hozzám a Szabó Iván. Tudod, hogy a lányát száz évvel korábbról jól ismerem, úgyhogy mi Ivánnal is eléggé jóban vagyunk, tegeződünk, mindig irtó kedves hozzám. Nos, mutatott nekem egy levelet, amit ő kapott, és nem tudta, mit kezdjen vele. A levél arról szólt, hogy apám mikor mi minden volt, párttag, munkásőr és így tovább, és egy ilyen kommunistának a lánya nem lehet főpolgármester. Elolvastam, és azt mondtam: – Iván, ennek a levélnek az elsőtől az utolsóig minden sora igaz. De na és? Ha történetesen fordítva nemzettük volna egymást, akkor se lenne semmi jelentősége, engem például egyáltalán nem érdekel ez az egész dolog. Írd meg, hogy megkérdeztléd engem, és én megerősítettem. De mi jelentősége van annak, hogy ki volt az apám? – Iván szabadkozott, ő csak jó szándékból mutatta meg, hogy legyek vele tisztában, ilyen támadások indulhatnak ellenem.

Emlékszel, Viktor, a parlamenti választás éjszakájára? Akkor a Molnár utcában néhányan nagyon nekem jöttek, hogy a tévében a kampányomról szóló filmben – túl azon, hogy elváltam, mekkora a fiam, mivel foglalkozom – azt is elmondtam: a szüleim a kommunista párt tagjai voltak. Csomóan őrjöngtek, miért kell nekem ilyeneket beledumálni a kamerába. Szerintem akkor sem volt igazuk, eleget szajkózzuk, hogy senki nem felelős a szülei dolgaiért, de lehet, ezt meg kellett volna beszélnem veled.

Ungár nemcsak azzal volt tisztában, Orbán nem erre volt kíváncsi, de azzal is: Viktor pontosan tudja, hogy ő most mellébeszél, tehát szórakozik vele, valamint hogy a színjátékkal ki nem mondva azt akarja kifejezni: a világon semmi közöd a magánéletemhez, annak dilemmáit nem veled fogom megosztani!

– Ezen kívül nincs valami más, amit el akarnál mondani? – próbálkozott még egyet Orbán, aki pontosan értette, most itt kicsit hülyét csináltak belőle, hiszen nem erről akart hallani.

– Mire gondolsz, Viktor?

– Nem, semmire, csak úgy kérdelem.

– Ja, nem, akkor nincs semmi más – mosolygott kedvesen Ungár Klára, pedig nem ízlett neki ez a purparlé. Nem találta finomnak a fenyegető fellépést, azt az ízt, hogy „mindent tudok és mindent tudni is akarok rólatok!”, úgy gondolta, ebbe a játékba ő nem megy bele.

*

Orbán vérbeli politikus, méghozzá a szónak nemcsak a jó, de a legrosszabb értelmében is, hogy ugyanis a politikában alapvetően és elsődlegesen – mi több, szinte kizárólag – a politikai szempontot tartja fontosnak, semmi mást. Ha a pártok között vita merül föl bármiről, ő soha nem azzal foglalkozik, amiről a vita szól, hanem csak azzal: nekünk melyik párt támogatása és melyik támadása miként szolgálja az érdekeinket. Minden konkrét ügyet aszerint ítél meg tehát: mik abban a direkt politikai, vagyis elsősorban pártérdekek. Nem az érdekli, az ügyben magában mi a helyes, mi az érték. Nem alkot, nem épít, hanem párt-politizál. Amint ez személyisége egészére is jellemző – az elmúlt három és fél év bőven szolgált bizonyítékkal erre –, hogy sokkal, de sokkal jobban tud rombolni, mint építeni. Világéletében ilyen volt, s ilyen ma is: sokkal profibb bárminek a lerombolásában, megakadályozásában, mint a megteremtésében.

S ami már-már szörnyű: ugyanígy viszonyul a hatalom szerkezetéhez is. Amint kormányra került, nekiindult rombolni, gyöngíteni, korlátozni mindazon intézményeket, amelyek a végrehajtó hatalom alkotmányos ellensúlyát, kontrollját

képezhetik. Háromhetente ülésezte a parlamentet, és még így is majdhogynem bohócot csinál belőle: nem enged létrehozni egyetlen ellenzéki kezdeményezésű vizsgálóbizottságot sem, saját képviselőivel interpelláltat, persze főként a tévéközvetítések idején. Támadta a Nemzeti Bank függetlenségét, nem engedte a helyén maradni Surányi Györgyöt, s le is cserélte a számára megnyugtatóbb Járai Zsigmondra; lemondásra készítette a legfőbb ügyészt; politikai és költségvetési nyomás alá helyezte a bíróságokat (a metróperben ki is jelentve: nem fogadja el a jogerős ítéletet); a kormány számára lehetségesnek tartja, hogy ne tartson be jogszabályokat, például a versenyeztetés, pályázatás terén.

A politikát nem kompromisszumok sorozatából épülő történetnek, nem újabb és újabb vitákban kialakuló megegyezések eredményének tekinti. A kompromisszumra hajlást ugyanis a gyöngeség jelének tartja: aki egyezkedik, alkudozik, az kiadja magát, beismeri, hogy nincs elegendő ereje, fölkészültsége vagy büszkesége dönteni. Számára a politika nem folytonos társalgás, nem az ellenfél meggyőzése, vagy legalább olyan helyzetek megteremtése, amelyekben a másik az érvek hatására beadja a derekát, és megegyezik velünk. Ezeket maradi technikáknak véli, amelyeket csak a nem kellő erélyű, határozottságú politikusok alkalmaznak. Hogy örökösen egyezkedni kéne a különböző érdekcsoportokkal? Nem, Orbán számára a politika: bokszmeccs. Két sarok van, és ki kell ütni az ellenfelet! Eltáncol ütések elől, szurkál; pofákat vág és nyelvet ölt, hogy kiborítsa a másikat; üti, pofozza, sorozza, abból sem csinál ügyet, ha őv alatt is eltalálja. S ha a másik megrogyan, akkor kell bevinni a nagy ütést – nincs kegyelem!

És ehhez hozzá kell tenni: ezt Orbán – és Kövér – mindig is így érezte, így vélte helyesnek, a kezdetektől így gondolkodott. Szó nincs róla, hogy erre menet közben jött volna rá, eltanulta volna másoktól. Nem, ő mindig ilyen volt. Tehát ilyen is marad.

A fideszes, az Orbán-féle politizálásnak „örök és megbonthatatlan” eleme, legfőbb alapelve ez: NINCS IRGALOM! A szörnyű csak az, hogy ez az elv egyre inkább szétszórja a magyar társadalom egészében az élet mind több területére. A humánus, a segítőkészség, a szolidaritás hovatovább egyenesen negatív érték. Képtelenség nem fölfigyelni arra, miként változott az elmúlt tizenkét éven belül, különösen az utóbbi háromban például az autóközlekedés tónusa, hangulata. Jönnek ezek a harminc-egynéhány éves srácok a dög nagy Merciken, BMW-ken, Audikon; és a világ legtermészetesebb módján mennek át a pirosan (hiszen nekik sürgős); az alárendelt útvonalról nem bekéredzkednek, nem megvárják, amíg valaki beengedi őket, hanem puff, bejönnek (mivel erre van dolguk); úgy sorolnak át a másik sávba, még csak az indexet sem használva, hogy aki ott halad, örül, ha csikorgó fékekkel képes ütközés nélkül megúszni (elvégre nekik ott jobb). – Én jövök, itt vagyok, enyém a világ! Mindenki le van szarva! Aki nem kotródik odébb, dögöljön meg! Gyerünk! Nincs irgalom!

Ez a mentalitás pedig – ami uralkodóvá válik a közlekedésen kívül az államélet egészében, a civil szférában, az üzleti világban, s egyre inkább sokak magánéletében is – erkölcsileg száz évre „hazavágja” Magyarországot. Igen, nem tíz, nem harminc, de száz évre. Hiszen akik ezt elsajátítják – és persze sikeresnek találván, megerősítetnek az elv, úgy mond, helyességében –, azok környezetüknek, így gyerekeiknek is továbbadják: csak így szabad, mert csak így lehet. Ez az érvényesülés útja. Sőt, a lélektan szabályainak megfelelően előbb-utóbb meg is szeretik, értékke emelik a megengedhetlent. Amit Vágvölgyi B. András – egykor a Fidesz tanácsadója – kevéssé cizellált módon úgy emlegetett: a politikai gecizmus – hogy ugyanis pozitív kicsengést kapnak olyan szándékok, tettek, gondolkodásmódok, amelyek rettenetesek: a lopás, az erőszakkal szerzés, a másik kíméletlen lenyomása, a szemétség, a gerinctelenség, a mocsok. Értékké emelődik a linkség, az adott szó, a szerződés be nem tartása, tiszteletre méltó cselekedet lesz a másik átverése, becsapása, lehúzása. – Az egy nagy geci! – mondják csettintve, nem is titkolt elismeréssel X-ről és Y-ről, aki valójában csupán egy moral insanity, egy utolsó gazember. És a gyerekek mindezt viharsebességgel el is tanulják, felnőve érvényesítik, majd saját gyerekeiknek ismét átörökítik. A gátlástalanság, a kíméletlenség, a NINCS IRGALOM! válik követendő mintává.

Mindezt pedig épp az a generáció teszi, amely száz évre visszamenőleg is a legszerencsésebb helyzetből indulhatott. Nem nyomta, nem károsította személyiségét sem világháború, sem Rákosi-kor, sem a Kádár-éra keményebbik szakasza. Ez a korosztály majdhogynem szabadon választhatott: mit tesz, milyen értékrendet választ, milyen politizálási stílust vezet be. Nem voltak és nincsenek már rajtuk külső kényszerek, azt és úgy tehetnek, amit és ahogy akarnak. Nem az idősebbektől, hanem egymástól tanultak mindent. Saját akaratukból lettek ilyenek. Így válik társadalomromboló bűnik megbocsáthatatlanná is. Mert nem értékrendet választottak maguknak, hanem éppen hogy értékrend-nélküliséget, nem programot követnek, hanem programnélküliséget. Nyerni, győzni akarnak, mert nyerni, győzni jó. Hatalmat akarnak, mert hatalmon lenni jó. Vagyont akarnak, mert gazdagnak lenni sokkal jobb, mint szegénynek. Csak egyet nem kérdeznek meg maguktól mindeközben: mi végre? Nem azért tipornak el mindent és mindenkit, nyomulnak be mindenhová, mert tudják, hová érkeznek és mit érnek el vele, hanem csupán sportból, zsigerből, önmagáért.

Honnan ered mindez? Ugyanonnan, mint a gyűlölködés. A családi indítatásból is, de főleg a komplexusokból. Talán vulgár-pszichológizálás, de lehet igaz is: mindig azok az emberek ilyen rettenetesen agresszívek, akik belül valójában

félnek. Azok válnak kegyetlen terminátorokká, akik igazából bizonytalanok, s ezt kell ellensúlyozniuk. Akik nem kellően stabilak, nem eléggé nyugodtak maguk felől: nekem mindenféleképpen megvan a helyem a társadalomban, az életben, megvan a biztonságom önmagamban, a tudásomban, kulturáltságomban, a nyugodt hitemben saját magam iránt. Orbánban, Kővérben állandó frusztráltság van, kisebbségi érzést takar a hihetetlen önbizalom. Azt a félelmet, hogy mások nem tekintik partnernek, lenézik, hogy nem képes bekerülni azokba a körökbe, ahová pedig szeretne – később lesz szó a kulturális különbségekről, az értelmiséggel szembeni zsigeri irtózásról –, amelynek mélyén kisebbségi érzés munkál. Alfred Adler és Karel Bornier óta tudjuk: a kisebbségi érzés föloldó, elhárító mechanizmusa háromféle lehet. Az első: kontaktust teremteni, létrehozni azt a helyzetet, hogy „együtt vagyunk”. A második: az agresszió, megmutatni, hogy erős vagyok. A harmadik pedig: a vállalt magány. Az egészséges személyiség mindhármát tudja: tud csoport-összetartozást teremteni is, támadni is, egyedül maradni is – mikor melyik a helyzetnek megfelelő. Orbánék csak kettőt tudnak e háromból. Hatalmas a csoportkohéziójuk és együtt erősek igazán az egyenként is terminátorok. Mindenki másképpen viselkedik csoporthelyzetben, mint magányosan – ám ők ezt a végtelenségig viszik, a gengszterbandákhoz, galériához, maffiacsoportokhoz hasonlóan: együtt bármit meg mernek tenni, amit egyéni szinten nyilván nem lehetne. Óriási mértékben meg is gyöngülnek mindannyian, ha ez a csoportbiztonság nem lenne mögöttük, hiszen elsősorban nem egyéni én-erők munkálnak bennük, hanem a csoport kollektív ereje. Addig ilyen erősek, félelmetesek és hatalmasok, amíg együtt vannak. S folyamatosan gyakorolják a második megoldási lehetőséget is: folyton támadnak. E mögött is a félelem van. Amit azzal akarnak leküzdeni, hogy majd ők megmutatják nekünk. Bármilyen áron.

Ez vitte gőzerővel oda a Fideszt, ahol most tart: a bármilyen áron. Tényleg bármilyen áron. Nincs korlát, nincs határ. Semmilyen emberi érték nem válhat akadályává annak, hogy bizonyítsanak. Az ördöggel is cimborálva bosszút állnak azokon, akik közé nem tudtak bejutni. Megmutatják nekik: mi csak azért is meg tudjuk csinálni! Mit is üzent Orbán Frei Tamásnak a végül nevéssé vált bérgyilkos-interjúra? – Megbocsátunk, de nem felejtünk!

Ráadásul ez még csak nem is igaz: nemcsak nem felejtenek el, de nem is bocsátanak meg. Soha semmiért. Nem felejtenek el egyetlen sérelmet sem. Számon tartják, melengetik, mert vissza akarnak vágni; megbosszulnak minden bántást, ami valaha is érte őket.

Maga Orbán is bosszúálló természet. Surányi György például – kirúgott Nemzeti Bank-elnökként, a CIB Bank vezérigazgatójaként – személyes gazdaságpolitikai szakértője volt a '94-es kampány idején. Orbán akkor a Haris közben lakott, majd minden reggel beugrott Surányihoz a Váci utcai CIB irodába, mindent megbeszélte vele. '98-ban viszont Horn kiszivárogtatta, hogy Surányi írta meg nekik a Fidesz gazdasági programjának kritikáját – és ezt Orbán soha nem tudta megbocsátani, kirúgta Surányit.

S az állandó támadásnak, folytonos harcnak nincsenek nemhogy morális, de jogi, demokráciabeli akadályai sem számukra. Gátálatlanul használnak bármely, tehát minden eszközt akarataik végrehajtására. A közvélemény pedig riadtan szűkülve reagál, valószínűleg éppen úgy, ahogy ők szeretnék. Hű tükre az általuk elért jelenlegi helyzetnek saját elmúlt közel egy évem. Mióta ezen a kötetben dolgozom, számtalanszor szegezték nekem a kérdést: – Meg vagy örülve? Ezek nem viccelnek! Le fognak lőni! – Hogy a felvetés jogos-e, csak sok hónappal e kötet megjelenése után válaszolható meg. Azt a további kérdést azonban mindenképpen fölveti: hát hová jutottunk tizenegy évvel a rendszerváltás után, hogy ez egyáltalán fölmerülhessen emberekben?

*

A Fidesz voltaképpen együttesen politikai és gazdasági vállalkozás. Orbánék a pártot valójában vállalkozásként használják. Az övék. Ilyeténképpen is kezelik: ők a tulajdonosok, övék a bolt, azt tesznek vele, amit akarnak. Valamint – legfőképpen – ez a bolt addig, és csak addig létezik, amíg ők vezetik és tulajdonolják. Annyira az övék, hogy ha történetesen bármilyen okból kikerülne a kezükből, akkor nemcsak azonnal össze is omlana, két nap alatt meg is szűnne. Nem, ennél sokkal többről van szó. Kiderülne: nélkülük ez egyáltalán nem is létezik. Vagy velük, általuk és nekik, vagy sehogy. Hiszen minden ők, és minden az övék. És persze megszűnne az összes kedvezményezett minden előjoga, üzleti lehetősége, kapcsolata és információja.

Mire volt jó igazándiból a székházipénz szétterítése a Fidesz közelinek mondott cégek között – mármint túl a magánérdekeken? Ezzel biztosították be, hogy a Fidesz nevű pártnak ne legyen semmije, sem pénze, sem vagyona. Pénze, vagyona csak azoknak a cégeknek van, amelyeknek Orbánék és hű megbízottai a tulajdonosaik, a menedzsmentjük, a megbízóik. A székházra kijött az állami zsebből a pénz, először bement a pártkasszába, majd onnan belecsusszant a pártvállalatot át magáncégekbe, s végül egy része kikötött magánzsebekben. A testvérek, feleségek, papák, kipróbált barátok vállalkozásai pedig – részben éppen a székházipénzből, majd '98 után az állami megrendelésekből – hatalmas birodalmakká nőttek, s a háttérben finoman koordinált óriásvállalkozásként működnek, roppant vagyonokat akumulálva. Megteremtve annak lehetőségét, hogy ha egyszer például Orbán Viktor abbahagyja a politikát, s nem kapja jelenleg durván havi 700 ezer forintos fizetését – hiszen néha már ma is látszik: kissé unja ezeket a szerinte pitiáner huzavonákat, kisszerű

ármánykodásokat –, akkor legyen hová, mibe visszavonulni. A vagyonba.

Ebbe a vállalkozásba pedig természetesen az és csak az tartozhat, aki közjük való, és az ő szabályai – vagy inkább szabálynélküliségük – szerint játszik. Mindenki csak azt a szerepet játszhatja, amelyet ők megengednek, előírnak. Hatan vannak, nem is engednek be senki más maguk közé. Ők hatan – Áder, Kövér, Orbán, Pokorni, Stumpf, Szájer – döntenek el mindent, ami fontos. Orbán és Stumpf: a kormány; Áder és Szájer: a parlament; Kövér és Pokorni: a párt. Ők együtt a hatos fogat. Minden hétfőn együtt reggeliznek, s a tényleges döntések ekkor és itt születnek. Se Várhegyi, se Deutsch nincs ott a komoly döntések meghozatalánál, más meg a környékre sem teheti be a lábát. Orbán közben rengeteg dologról a háttérben egyeztet Wermerrel, az üzleti ügyekről Simicskával, de másokkal nem.

Fodor Gáborék próbálkozása '93-ban, Wachslér kísérlete '94-ben azért is volt naiv és eleve halálra ítélt, mert ők hiába vették volna át esetleg a párt vezetését, pénz híján képtelenek lettek volna működtetni.

Ez teremti meg annak lehetőségét, hogy a Fidesz vezetőségén belül ilyen elképesztően szolidárisak legyenek egymással. Együtt nőttek föl, együtt kezdtek politizálni, vagyonosodni, mindent tudnak egymásról, kipróbálták egymást minden létező helyzetben. Száz szállal kötötték egymáshoz sorsukat, nem adják, mert nem adhatják ki egymást. „Egy hajóban evezünk, együtt röpködünk egyre följebb, vagy süllyedünk el!” – ez az érzés és tudat munkál mindannyiukban, s a hajó kapitánya, Orbán Viktor oszt el mindent, ami van.

1998, a hatalomra kerülés óta pedig immáron nem csupán a Fideszt lehet saját politikai és gazdasági vállalkozásként kezelni, de magát az országot is. És ennek során ezt a százszorosán összebéklyózott csapatot, a Fidesz-elitet nem kötik morális szabályok, illik–nem illik, szabad–nem szabad megfontolások.

Csak egy apró példa: a parlamentben éppen az egyik alelnök vezette az ülést. Nem adott szót valamelyik fideszes képviselőnek, mert az a házszabállyal ellentétes módon kapcsolódott volna a vitába. Áder János ülés közben fölrohant az elnöki pulpitusra, és nekiállt ordítani helyettesével, rendreutasította, kioktatta. Az illető megvárta az ülés végét, majd félrehúzta Ádert: – Te, figyelj ide! Ilyet nem lehet csinálni, hogy én vagyok a levezető elnök, és te az emelvényen kiabálsz velem. Tök mindegy, hogy melyikünknek volt igaza, de ilyet nem lehet tenni!

Áder ránézett, és olyat kérdezett, amitől az alelnök csak elsomfordálni tudott, válaszolni nem: – Miért? Miért ne lehetne?

Mindenki, aki közlelről ismeri Orbánt, Kövért, Simicskát, ha ezt a – cseppben a tenger – történetet hallja, azonnal rávágja: – Stimmel, ők ilyenek.

Ha Viktornak utána ezt elmesélték, hát jót nevetett rajta, és azt mondta: – Brávó!

Soha egy pillanatig nincs problémájuk önmagukkal, és ez óriási baj. Nemcsak Orbán Viktorból hiányoznak a morális fékek, gátak, de a csapat egészéből is. A nagy vallás- és erkölcsirend-alapítók mindig három dologtól féltették híveiket: a hatalomtól, a pénztől és a kritikátlan szextől. Nos, ezt az elitet a hatalom és a pénz irtózatossággal és tempóban letarolta. Van ma jó nevű politológus, aki egyszerűen így fogalmaz: ezek bűnözők, sokukról ki fog derülni, hogy sima köztörvényes bűnelkövetők. Úgy is kell hozzájuk közelíteni, megérteni a reakcióikat, hogy ez egy okos maffia, amely nem gyilkol, amíg nem muszáj, addig csak lop, csal, hazudik – de ha muszáj, akkor lő is.

Álszentek. Híven mutatja ezt viszonyuk az egyházhoz. Annak idején, a nyolcvanas években nemhogy nem voltak vallásosak, tulajdonképpen nem is materialisták voltak, inkább pogányok. A papokat mindig csak „csuhások” néven emlegették, az összes egyházzól és vallásról kizárólag pejoratív jelzők vagy inkább szörnyen durva szavak kíséretében tudtak beszélni. Majd kormányra kerülve nem pusztán jó viszonyt kezdtek ápolni az egyházi vezetőkkel, ami teljesen rendjén való, de úgy jelennek meg valamennyi egyházi rendezvényen, mint mélyen hívő, vallásos emberek, akikből csak úgy süt az áhítat. Ez pedig már álszentség. Igaz, az álszent embert egy vonatkozásban tisztelni kell: megpróbál úgy tenni, mintha ő is tisztességes lenne, s ez egyfajta meghajlás a morális értékek előtt.

Ez a jellemző rájuk: próbálnak olyan benyomást kelteni, mintha ők is tisztességes emberek lennének. Ám abban a pillanatban, hogy ez befuccsol, azonnal átváltanak a szintiszta erőszakra. A dolgok végső elintézési módja számukra mégiscsak az erőszak. A gazdasági, a politikai, az emberi, a rendőri, a fizikai erőszak – teljesen mindegy. Tesznek először egy kísérletet a látszólag tisztességes eljárásra, s ha az nem jön be, azonnal következik az erőszak. A fenyegetés, a megvétel, a megveretés, a bilincsbe verve elvitetés.

És ezt az emberek egyre inkább érzik is. Sulyok Mária mondogatta gyakran: – A színész züllöttsége átjön a rivaldán! Bármilyen nagy színész valaki, a közönség előbb-utóbb megérzi, hogy ezzel a palival valami nincs rendben. – Nos, a választópolgárok egyre nagyobb hányada érzi, hogy ezekkel a fiúkkal valami nincs rendben, a züllöttségük átjön a rivaldán.

Az eredetileg Brezsnyevvel, Kádárral elhangzott viccet ma Orbánnal behelyettesítve mesélik országszerte. Fiatal, csinos nő kéri nőgyógyászát: – Doktor úr, én olyan gyereket szeretnék, mint Orbán Viktor.

– Rendben – feleli az orvos, és kezdi kigombolni a nadrágját.

– De doktor úr, félreért! – tiltakozik az ifjú hölgy. – Én pont olyan gyereket akarok, mint amilyen Orbán Viktor!

– Legyen egészen nyugodt, pont olyan lesz! Ugyanis tele van a tököm Orbán Viktorral!

A miniszterelnök újabban szereti Robin Hoodot játszani. Azt a látszatot próbálja kelteni – nyilván a sokat hangoztatott középosztály, a polgárok alsóbb rétegeinek megnyerésére –, hogy ő elvesz a gazdagoktól, és azt odaadja másoknak. No, persze nem a szegényeknek, hiszen nekik nem érdemes (ők mennek el a legkevésbé szavazni), hanem a polgárok kevésbé tehetős rétegeinek. Csakhogy valójában nem ez történik. Az igaz, hogy elvesz egyesektől, de azt nem adja oda senkinek. Ügyes. Ilyen például a tőzsde leszólása, lebecsülése. Több nyilvános fórumon előadta: nem tartja különösebben fontos dolognak a tőzsdét. Amire – és néhány egyéb, szintén az ő kormánya által tett lépésre – természetesen mi történt? Zuhanni kezdtek a tőzsdén az árak, a részvényindex harminc százalékkal csökkent, míg a forgalom a korábnak egyhatodára esett vissza. A befektetők jó sokat veszítettek, csak éppen ezt a pénzt nem nyerte meg senki. Vagy valaki mégis?

Vajon csak a balliberális sajtó állandó vádja „a fiúkkal” szemben, hogy gátlástalanul lenyúlnak mindent, amit érnek? A Mahir-sztori, a Postabank-história, a Joszip Tot- és Kaya Ibrahim-történet, a Defend-ügy, a Happy End és az Ezüsthajó kíméletlenül mohó aratása, az autópálya-történetek és jó néhány hasonló nem erről tanúskodnak.

Különösen aggályos erkölcsöcsészők ilyenkor először azt kérdik: – No de saját zsebre történnek ezek az ügyeskedések vagy pártcélnak? – Ám ha valaki azt mondja, nemcsak a környezetének, de saját magának is: – A párt én vagyok! – akkor ez hovatovább teljesen mindegy. Mint ahogy tényleg számos példát láthattunk arra – és nem kizárólag a Fidesznél –, hogy a pártzseb és a saját zseb összemósódhat, vagy inkább összemaszatolódhat. Ismerjük a szocialista párti modellt. Jön X elvtárs: – Gyerekek, ha ti segítetek nekem a privatizációban, a haszonból aztán én természetesen támogatom a pártot, a kampányt! – Erre ők segítenek, majd amikor közeleg a kampány, és szólnak, no, most kéne a pénz, akkor X elvtárs értetlenül vonja föl a szemöldökét: – Milyen pénz? Hiszen azt én privatizáltam, a saját tőkéből! Már ne is haragudjatok, én nem tudom megoldani a ti gondjaitokat! – És nem ad egyetlen petákot sem. Hát ilyen fegyvermeztelenedésekre a Fidesz környékén nincs példa. Itt mindenki pontosan tudja a dolgát, feladat nem marad elvégzetlenül.

Honnan jön ez, mi válthatta ki ezt a fajta gátlástalanságot? Ott voltak ezek az 1987 környékén frissen végzett jogászok, egy részük – mint Orbán, Kövér – első generációs értelmiségiként, majdhogynem szegény családból, szülői vagyonháttér híján, nincstelenül, lakás, egzisztencia, pénz nélkül, de hatalmas elszántsággal, hogy ham, bekapják az egész világot. Addigra nemcsak Prágát látták, de Bécsset, Amszterdamot, Bonnt, esetleg New Yorkot is: a jólétet, a minden földi jót kínáló magas életszínvonalat, a gond nélküli életet. Azt akarták ők is. Ám sorsuk, az adott kor úgy hozta, a jóléthez, a gazdasági, vagyoni karrierhez vezető út akkor a politikán át vezetett. Annyit könnyedén megértettek a nyugati politikai életből, hogy ott a politika elsősorban a gazdagok, a vagyonos családok születtek játéka. Ám itthon – szerencsésükre – ez nem lehetett így, hiszen ekkor még a pár ezer butikoson és ösvállalkozón kívül nem léteztek igazán gazdagok. Kivételes történelmi pillanat adódott hát: egyszerre szerezni meg a vagyont és a hatalmat. Mert – ismerték föl a rendszerváltozás egyik leglényegesebb összefüggését – itt egyik sincs a másik nélkül. Akiben ekkoriban igazán erős volt az érvényesülési vágy, az két út között választhatott. Az első: a tisztán gazdasági karrier, csak a pénz után hajtani. Elmenni brókernek, ügyvédnek, itt induló multik marketingfőnökének, bankárnak, és összeszedni a világ összes pénzét. A másik út: elszegődni politikusnak, és a hatalmi pozíciót használni föl arra, hogy melleleg meg is gazdagodjék. Amiben – mondogatták akkoriban sokan – semmi, de semmi kivétel nincsen, hiszen a hatalomhoz elengedhetetlenül szükséges a gazdasági erő. Mert vagy legyen az ember olyan, mint Václav Havel, esetleg Göncz Árpád, vagy legyen mögötte megfelelő vagyon.

*

Nagy kérdés ez is: miként vált egy meggyőződéses emberi jogi, baloldali liberális felfogású fiatalemberből új jobboldali, nemzeti, ideológiai értelemben gyakran radikális politikai meggyőződésű, ám ezt depolitizált stílussal elfedő, nemzetiség-szövegű, atyáskodó PR-szósszal operáló politikussá? Mi van e mögött? Tartásnélküliség? Hogy lehet tetszőlegesen csereberélni meggyőződéseket?

A szakkollégista Orbán Viktor – miközben elementárisan lázadt a rendszer ellen – elkötelezett, radikális emberi jogi harcosként, street-fighterként képes volt öltre menni azért, hogy embereket ne bántsanak, hogy senkivel ne bánjanak méltánytalanul, ne legyen szegénység, megalázottság, politikai lekezelés. Aki nem is köthetett ki másutt, mint a liberalizmusnál. Egész egyetemi, szakkollégiumi léte arról szólt, hogy liberális demokráciát akarnak teremteni, Michnik, Geremek voltak a nagy eszményei.

Vajon ez a fantasztikus jobbra váltás – sima és egyszerű pragmatizmus? Csupán annak fölismerése, hogy a meggyöngyölt MDF helyén kínálkozott egy lyuk, amit be lehetett tölteni? Nyilvánvalóan a gyakorlatias megfontolás a legeslegfontosabb, de nem az egyetlen tényező. Lehet igaz az is, hogy Orbán ezt az új helyet nagyon is megfelelőnek érezte. Keveredik ebben az identitásváltás, az önfejlődés, a gyakorlatias, haszonelvű gondolkodásmód, és a sokáig titokban tartott valódi irányultság, igazi politikai érzelmek? Amikor ugyanis Orbán '98-ban összeállt az MDF-fel és a kisgazdapárttal –

tulajdonképpen hazatalált? Kisgazda önmagához, akibe valahol mélyen – elsősorban nem a saját családja, hanem felesége szüleinek hatására – korán beleivódott egyfajta kisgazda-mentalitás is?

Sokkal korábban, '90-ben történt. Az MDF–kisgazda koalícióról rögtön tudható volt, hogy villámgyorsan elfogadják a kárpótlási törvényeket, hihetetlen károkat okozva a gazdaságnak, az országnak. A Fidesz egész napos, szakértőkkel kibővített frakcióülést tartott erről a Fehér Házban. Sorra kivétel nélkül mindenki szapult, cseplő a kárpótlást, egyetértve, hogy még csak tartózkodni sem szabad a parlamenti döntésnél, ellene kell szavazni. Jogászok sorolták a jogi érveket, közgazdászok emlegették a gazdasági racionalitást – teljesen egy irányba mutatott minden: úgy baromság az egész kárpótlás, ahogy van. És Orbán a nap végén, az elhangzottak ellenére azt kérdezte: – Nem lehetne, hogy mégis megszavazzuk?

Szajertől Áderig vagy húszan kiabáltak azonnal: – Nem!

És ez az orbáni kérdés nem azért hangzott el, mert Antall József ezt kérte volna tőle, hanem mert a lelkéből ez kíváncsított ki. Amiket Antall mondogatott neki folyamatosan, az igazából jó kisgazda termőföldbe hullott.

Lengyel László így vélekedik erről: „A hazafiatlan radikálisból alighanem őszintén lesz konzervatív hazafi. A narancsos, szabadon röhögő, hol nagy hajú, hol kopasz, hol szakállas, hol borotvált polgárpukkasztó, tabudöntögető Orbán Viktorért őszintén vezekel a polgári tisztességet, a családot, a zakót és a nyakkendőt magára öltő Orbán Viktor. Megtagadta korábbi testét. Hasonlítsák össze a világra vágó, szabadon villogó, huszonöt éves sólyomtekintetű a mai hamuszürke, mérlegelő, senkit be nem engedő tekintettel!”

Biztosan igaz ugyan az is, hogy valóban megváltozott, módosultak a nézetei. Az aggasztó ebben csupán az, hogy a többéves liberális kitérő után – a gyötrelmes, küzdelmes önfejlődési út bejárása helyett – döbbenetesen könnyedén jutott el oda, hogy végül új, nemzeti jobboldali énje dominálhasson politikájában. Ha a korábbi nem volt igazán komoly, miből gondolhatnánk, hogy az új az? Ilyen könnyen csak az juthat el egyik végtől a másikig, akiben egyik sem igazán mély, aki számára a hatalomnál nincs fontosabb, minden az alá rendelt. Az SZDSZ-szel, a sajtóval való konfliktusok során és eredményeként tolódtott egyre jobbra és jobbra? Sérélmei nyomán kiabrándult a liberális értelmiségből, tehát a liberális értékrendből, majd egyre inkább szembe is fordult vele? Kezdtett úgy viselkedni, mint aki komolyan fölfedezte magában a konzervatív vonásokat, az első generációs jellegű, az elitellenességet. Föltámadt benne – ha nem is a népi keresztény gondolat, mert az inkább pragmatista fogás, de – az a fajta tradicionalizmus, amely inkább a főlnagyításokban jelenik meg. Ha korábban is szerette a pacalt, akkor ez újabban az identitását is kezdte jelenteni: lám, ő részt vesz a kolbásztöltő versenyen. A felületes szemlélő számára már a korai Orbánban is megfigyelhető volt, hogy a nemzeti eszmére egyre nagyobb súlyt helyezett, erre aztán lehetett építeni csupasz taktikából. Döntő szerepe volt ennek az SZDSZ-től elhatárolódásban, s így kapcsolódhatott könnyen az úgynevezett nemzeti oldalhoz. Akikkel – amint egyre több dolgot mondtak hasonlóan, nyilván – kezdtek egyre inkább hasonló módon gondolkodni is. Hiszen Orbán Viktor személyiségének fontos eleme, hogy minél többet mond valamit, annál inkább el is hiszi.

Fejlődésében fontos volt az Antall Józsefhez fűződő viszonya. Az Ellenzéki Kerekasztal idejében lettek jóban, személyes kapcsolatuk akkor alakult ki. Antall kedvelte Orbánt, de nem tartotta különösebben sokra, szerinte nem volt eléggé fölkészült; az öreg inkább a sokkal képzetesebb Tölgyessyt tekintette partnernek.

Antall elsősorban mártírszerepet tulajdonított önmagának és (nem létező) csapatának, úgy tartotta: akik részt vesznek a rendszerváltás nehéz folyamatában, szükségképpen bedarálódnak, elhasználódnak, és utána kiesnek a hatalomból. Ettől féltette a fiatal demokratákat, úgy vélte: önsorsrontó hiba lenne a Fidesznek belépni a koalícióba, azzal járna, hogy a következő választáson be sem kerülnének a parlamentbe. Orbán eleinte nem fogadta el ezt az elméletet, úgy gondolta: majd ő bebizonyítja politikai professzorának, ez távolról sem szükségszerű. Ám Antall végül meggyőzte. Úgyhogy amikor az MDF – inkább csak udvariasságból – a Fidesszel is kezdeményezett amolyan puhatolózó tárgyalást, arra nem is Orbán ment el, hanem Fodor Gábor, érzékeltetve, hogy már a Fidesz sem gondolja komolyan a koalíciót.

Antallnak abban mindenestre biztosan igaza volt: ha '90-ben megkötö a nagykoalíciót, beemeli a kormányba az MDF mellé az SZDSZ-t és a Fideszt, akkor ez utóbbi párt sorsa is egészen másképp alakul. Ha másban nem is, abban feltétlenül, hogy két-három emberük is pozícióba, reflektorfénybe került volna. Így, ellenzékben csak Orbán hatalma nőtt, mert elég volt egy frontember, nem volt szükség többek szerepeltetésére.

Nehéz megítélni, az elején, '90-ben mi volt erősebb Orbánban: a személyes tisztelet-e, vagy inkább a hatalom iránti vágy. Rögtön Antall miniszterelnökké kinevezésétől kezdve rendszeresen összejártak, sokat és hosszan beszélgettek. Furcsa módon Antallban nem zavarta különösebben a dagályosság, amit pedig mindenki másban gúnyolt, a körülményesség, a tanár uras kioktatás. Olyannyira, előfordult, hogy frakcióülésen idézgetni kezdte Antallt például a Mussolini olasz fasizmusa és Hitler német náciizmusa közti különbségekről, s lelkesen mesélte, amit Antalltól tanult. Ungár Klára és Hegedűs István halkan össze is súgtak: – Ez negyedik gimnáziumi tananyag, meg lehetett volna tanulni akkor is. Nekünk nem lett volna szükségünk rá, hogy Antall tanár úr ismertessen meg ezzel. Nagy baj van, ha Vikornak ezt most és

tőle kellett megtudnia!

Egészen más volt a hivatalosan megnyilvánuló beton-kemény ellenzéki vezető-kormányfő viszony, mint a személyes kapcsolat. A parlamentben Orbán kitűnően alakította a kérlelhetetlen ellenzéki vezér szerepét, puffogott, vagdalkozott – „a kormány hazudik!”, a „fogalmazványnak” nevezett kormányprogram vitáján „alkalmatlan tárgyon elkövetett megvitatási kísérlet” kirohanásokkal élt –, miközben négyszemközt itta Antall szavait. Aki pedig nem vette túl komolyan az ő keménykedéseit, rendszerint rálegyintett: fiatal is, ellenzéki is, nem számít. Ő viszont Antall egyes utalásait, félmondait is rendre szerette volna kielemezni. Egyszer például, nem sokkal az új parlament megalakulása után a költségvetési bizottság üléséről hívatta ki Ungár Klárát, hogy megkérdezze: – Mondd meg nekem, miért nem bízunk benned az Antall?

- Egyrészt nem érdekel, másrészt biztos azért, mert zsidó vagyok. Miért kérdezel ilyen hülyeséget?
- De ne, mégis mire gondolsz?
- Csak ez lehet az oka, hogy zsidó vagyok. De hagyjál már békén, a bizottsági ülésen dolgom van!
- Ne hülyülj már, azt nem hiszem! Mondd meg tényleg, mi lehet a mögött, hogy nem bízunk benned?
- Honnét tudjam? De hogy őszinte legyek, abszolúte nem is érdekel.

Az MDF és a Fidesz akkor kötötte meg – a Fidesz kezdeményezésére – azt a gazdasági-politikai paktumot, amely a közvélemény előtt egy évvel később csupán mint székházügy jelent meg, amikor Orbán Viktor Amerikában volt. Nem volt itthon, de napi telefonkapcsolatban állt az itthoniakkal, mindenről tudott, és mindent jóváhagyott. Miért ment vajon bele? Mert ezt tartotta helyesnek. S a paktum messze nemcsak azt tartalmazta, hogy megszerzik, majd jól eladják a székházat, hanem politikai tartalma is volt, miszerint a következő választáson összefognak. Az MDF hozza majd a szellemi muníciót, a Fidesz pedig a voksokat, a két párt együtt erős lesz. Ha így volt, ez indíthatta el – e feltételezés szerint – az SZDSZ-szel szembeni összes lépést. Egyszersmind a Fodor Gáborral és mindazokkal szembeni egyre keményebb föllépést, akik közel álltak az SZDSZ-hez, szimpatizáltak azzal, SZDSZ-es barátokat, szeretőt tartottak.

Amikor aztán a nagybeteg Antall József kórházba került, Orbán volt azon kevesek egyike, akit mindig kapcsoltak neki telefonon. A Lendvay utcában, ahol Orbánnak akkor még nem volt külön szobája, sokan hallottak foszlányokat hosszú telefonbeszélgetéseikből. Orbán – szemben a sok legendával – soha nem járt bent Antallnál a kórházban. Halála közeledtével aztán Antall természetesen érzelmesebbé vált, s tett amolyan kinyilatkoztatásokat is. Alig néhány nappal halála előtt telefonon még a lelkére kötötte: – Viktor, nagyon vigyázz a pártodra!

Az Antall-féle politizálásnak fontos eleme volt a külpolitika óvatos, átgondolt, kiemelt szerepe. Ehhez képest pár évvel később, hatalomra kerülve éppen a magát Antall-tanítványnak mondó Orbán Viktor volt az, aki rég nem látott mélypontra süllyesztette a – Magyarország számára sokak szerint létfontosságú – német–magyar viszonyt, máig nem tudni, szándékosan-e vagy sem. Az mindenestre biztos: nem kellett volna a német választások előtt három nappal telekürtölni a világsajtót, ő speciel kit látna szívesen német nagyfőnökként, mondván, Kohlt ismerjük, tiszteljük, szeretjük, Schröderről viszont nem tudjuk, kicsoda. Majd amikor Schrödert megválasztották, Orbán első nem hivatalos németországi látogatásán elsőnek a bukott Kohl kancellárt kereste föl, s csak ezt követően került sor bemutatkozására Schröder kancellárnál. Ami a német protokoll szerint kifejezetten sértő. Orbán később sem sietett jóvátenni a hibát, Pesten aztán az osztrák és a német kancellárt a közös sajtótájékoztatón fél órát sikerült várakoztatnia. Nem volt hát nagy csoda, hogy a 2000. novemberi MSZP-kongresszus díszvendégeként Magyarországra érkező Schröder arra a javaslatra, miszerint Orbán szeretne találkozni vele, azt a választ adta: kilenckor reggelizik a szállodában, ha Orbán beszélni akar vele, szívesen étkezik vele együtt, mielőtt elindul a szocialistákhoz. '98 nyarától 2000 végéig nem került sor hivatalos német–magyar kormányfői találkozóra, amiben némi szerepe annak is lehetett, hogy Orbán számtalanszor hangsúlyozta: Magyarország számára a természetes szövetségi partner az immár Haider pártját is magában foglaló osztrák kormány, illetve a CSU vezette bajor keresztényszocialista tartományi kormányzat. Inkább a Baden-Württemberg tartományi miniszterelnökkel kötött megállapodásokat, nem a német központi, szövetségi kormánnyal.

Igaz, volt ennek a nemzetközi politikai sutaságnak, hogy ne mondjam, taplóságnak előzménye már az egészen korai időkben is. 1989-ben, amikor nagyban zajlottak az Ellenzéki Kerekasztal-tárgyalások, Szukalín szovjet nagykövet találkozózt rendezett az ellenzék vezető személyiségeivel. A Fideszt Orbán Viktor és Vig Mónika képviselte, és Orbán erőteljes kirohanást intézett a házigazdához a szovjet megszállás, a katonák Magyarországon tartózkodása ellen. Az összes ellenzéki döbönt megütközéssel hallgatta – ez nem az a hely, nem az az alkalom, hogy a nagykövet fejére kell olvasni mások döntését –, s kivétel nélkül mindenkinek ugyanaz volt a véleménye: ez nem radikalizmus, még csak nem is vagányság, ez otrombaság, volt, aki egyszerűbben fogalmazott: bunkóság.

Ellenzéki korában, az európai integrációs bizottság elnökeként is többször úgy viselkedett, mint az elefánt a porcelánboltban. Azon a megbeszélésen, amelyen először jelent meg Hans van den Broek, az Európai Unió külügyekért, a bővítésért felelős vezetője, Orbán meglehetősen kioktató hangon kérte rajta számon: az EU miért nem követeli meg Szlovákiától a kisebbségi jogok betartását. Hans van den Broek indignáltan azt válaszolta: az unió és a tagjelölt országok

kapcsolata nem a tanító és a neveletlen gyerek viszonya, hogy a pedagógus körmöst adjon a rosszul felelő diáknak, az EU ismerteti saját kritériumait, majd figyelemmel kíséri, ezeket ki miként érvényesíti. A választ Orbán Viktor nem fogadta el, kifejtette: szerinte az uniónak igenis határozottabban föl kellene lépnie Szlovákiával szemben. Úgyhogy Hans van den Broek a tárgyalás végeztével a magyar küldöttség másik tagjától megkérdezte: – Ki ez a felfuvalkodott hólyag, aki veszi magának a bátorságot, hogy mindenkit kioktasson?

Aminthogy megvolt ennek a méltó folytatása hatalomra kerülve is, az az elképesztő baklövésorozat, melynek során többször vindikálta Magyarországnak a térség vezető állama pozíciót, mondván, majd mi képviseljük az összes ország érdekeit az európai csatlakozási folyamatban – ami nemcsak vérlázító a nemzetközi protokollban, de teljes lehetetlenség is, hiszen szuverén államok nem szokták másra bízni érdekeik képviseletét. Azzal, amint építgeti azt az általa elképzelt kis-Európát – Ausztria, Olaszország, Szlovénia, Horvátország, Magyarország –, amely elképzelésnek egyetlen hibája, hogy soha nem lesz belőle semmi. Azzal, amint a státustörvénnyel zajló hercehurcákban úgy verték át, mint egy gyöngé kezdőt. Magára haragította összes szomszédunkat, később korrigálva az egyetlen Ausztriára nézve, így vagy engedve kilógni a lólábat, hogy áttelepülők szavazataira játszik, vagy kimondva, hogy az ausztriai magyarok nem magyarok. S amely folyamat eredményeként az Európai Bizottság képviselője – ráadásul a Financial Timesban – azt nyilatkozhatta: „A bizottság sürgeti a magyar kormányt, hogy üljön tárgyalóasztalhoz a szomszéd országok hatóságaival. Azt állította, hogy ez megtörtént. Tudjuk, hogy ez nem igaz.”

Vagy amint a pápánál audiencián járva – a kellő szülői felkészítés hiányában – hatéves fia simán kezet nyújtott a szentatyának, ami az ottani protokollban fölér egy kisebbfajta botrányra. Nem kellett volna kezet csókolnia, hiszen nem katolikusnak keresztelték, ám az elemi udvariasság sem engedi az idős férfinek, államfőnek, egyházi vezetőnek előre kezet nyújtani, bármennyire is gyerekről van szó.

Külföldi szerepléseinek amúgy rendszeresen az a központi kérdése: az adott helyen milyen focimeccset nézhet meg. Angliai nem hivatalos látogatása során nem ment el a protokollbédre, mert az Arsenal akkor játszott, a végül elmaradt svédországi útjának programjából azért kellett törölni a találkozót a Grippen repülőket ajánló Wallenberg-csoport képviselőivel, mert abban az időpontban futballmérkőzés lett volna.

Ugyanakkor átalakulásában – amelyre tehát igaz ez is, az is – sok területen jellemző a tiszta pragmatizmus is. Ugyanolyan pragmatizmus, mint a kereszténykedés, a gazdaságpolitika, az, hogy választások előtt nem indít el valódi államháztartási, szociális vagy oktatási reformot.

Bár az etatista mentalitás – ami az erős és hatékony rendőrség igényével, a honvédelem kiemelt szerepének hangsúlyozásával kezdődött, és tartott egészen az állami feladatvállalásokig a gazdaságban, a Danone-ügyig vagy a gázarákig – tolt a populizmus felé is, ahol már egy kalap alá vehető nemcsak Horn Gyulával, de Kádár Jánossal is. – Arról szó sem lehet, hogy 100 forint fölé menjen a kenyér ára! – mondta Horn Gyula. – Nem engedjük az égbe szökni az energiaárakat! – jelenti ki Orbán Viktor. Mint ahogy ellene fordult – akár Hornnal is alkut kötve – annak a TV 3-nak, amelyet Mark Palmer neve fémjelez. Azé a Mark Palmeré, aki 1989-ben a Fidesz feltétlen rajongójaként a Fidesz-irodában így bókolt neki: – Rólad mindenki úgy beszél, mint leendő miniszterelnökről.

Borzasztó nehéz Orbán esetében szétválasztani az egyszerű pragmatizmust és a valódi változást. Mivel ő az a típus, aki amit mond, azt el is hiszi, és amit hisz, azt próbálja mondani. Ettől még persze hazudik is, ám amikor ezt teszi, egy ponton túl már kezdi azt hinni, hogy igazat mond. Nem okoz neki problémát, hogy most, adott helyzetben e helyett azt kell mondania, mert az a teendője, hogy azt mondja. Majd jön Kövér, aki ideológiailag fölépíti, alátámasztja, sorba rendezi az elhangzottakat. Probléma egy szál se, hiszen Orbán adott esetben rugalmasan vált is, és ebben nem akadályozzák ideológiák, elvek, hitek. Igaz, vannak ügyek, amelyekben szó nem lehet rugalmas váltásról, mint az SZDSZ-hez fűződő viszony – legalábbis egyelőre.

Lehet, tíz-húsz év múlva kiteljesedik Orbán önképe, miszerint ő a nemzet atyja, aki megvívott rengeteg csatát, és már megengedheti magának, hogy kevesebb háborúba szálljon be. Ezen az úton már elindult; amit ma a sajtó úgy nevez, államférfiúi magatartás, az ennek első lépcsője. Persze semmi sem biztos, az is bolond, aki tippelni mer: milyen lesz Orbán Viktor tíz év múlva. Hiszen tíz évvel ezelőtt teremtett lélek nem találta volna el, hogy ma milyen Orbán Viktort ismerhetünk. Ki merészelt volna 1991-ben azt állítani Orbán Viktorról: egykor majd engedni fogja, hogy egy tőpörödött, ősz öregasszony kezet csókoljon neki?

Ez a változékonyság pedig éppen a legfontosabb összetevőre világít rá: Orbán Viktor személyiségében nincsenek morális és ideológiai korlátok. Neki aztán nincsenek gondjai önmagával. Pedig éppen neki lehetnének. Hiszen az ennyire könnyed váltás valójában azt tükrözi: sem az nem volt igaz, amitől eltávolodott, sem az, amihez közeledett.

Talán nem fér bele a gondolkodásmódjába olyan politikai megnyilvánulás, mint a nyílt antiszemitizmus, a tevőleges rasszizmus. Retorikájába becsúszhat mindenféle szerencsétlenkedés, sületlenség és jobboldali sztereotípiája nála is, Schmidt

Máriától Kövér Lászlóig másoknál is – de ebből talán nem következik valós közvetlen veszély a magyar zsidóságra vagy cigányságra. Viszont – főként a ma sokkal veszélyesebb romaügyben – belefér a hallgatás, a mellébeszélés, az üres vádaskodás titkosszolgálatok, külső és belső összeesküvők ellen, a politikai blöff, a szörnyű újjgazdag lesajnálás, a szegényüggyel összekeverés, mi több, a nem cigány szavazók előítéletességének állandó bekalkulálása.

A MIÉP-pel való együttműködésnek láthatóan nincsenek sem morális, sem ideológiai, csupán praktikus nemzetközi politikai akadályai. Korlát a Nyugat, az Európai Unió, még nagyobb fék, hogy a szavazóbázis centrista része talán ide már nem követné, és feltehetőleg úgy véli, az ügyis baloldali és liberális sajtó szétszedné a MIÉP miatt. Bár a választások közeledtével már ez is mintha kevésbé érdekelné. Ismét alárendelődik minden elvi kérdés a pusztai politikai taktikának, a választási matematika szeszélyeinek. Feljövöben a MIÉP? Akkor szó nem lehet elhatárolódásról, Csurka elítéléséről!

A zsidókérdés dolgában sokáig értetlen és esetlen volt. Előfordult, hogy frakcióülésen, miközben az SZDSZ-t és annak elnökét, Pető Ivánt akarta a jól megszokott módon szapulni, így szólt: – És a Pető is a múltkor golyózott!

– Mi csinált a Pető, Viktor? – kérdeztek vissza többen egyszerre.

– Golyózott.

– Talán gójozott?

– Hát igen, úgy is lehet mondani – hebegett zavartan Orbán.

– Mert golyózni a grundon szoktak, gojnak meg a nem zsidókat nevezik a zsidók.

A közvetlen környezetéből többen határozottan állítják: Orbán a nyolcvanas években és a kilencvenesek elején inkább kissé filozemita volt, kifejezetten vonzotta a más kultúra, a történelmi túlélés. Gyerekkorában nem ismert zsidó embert – amitől persze éppenséggel még vidáman lehet valaki vad antiszemita, lásd Lengyel- vagy Németországot.

Politikája mindazonáltal legalábbis többféleképpen érthető, értelmezhető e téren (is). A Csurka-, Franka-, Hegedüs-félék újabb és újabb antiszemita kirohanásai azonnali elítélésének hiánya jelzi: nincs kellő érzéke ezek súlyának megértéséhez. Hiányzik belőle az a bölcsesség, amely tudja, hogy az ilyen szövegek végül is cselekvésre buzdítanak, valamint hogy Auschwitz is ilyen nagyhangúsodással kezdődött. A nem egyértelmű, a szélsőségtől nem mindig, nem időben elhatárolódás viszont önmagában is riasztó.

Egy ismert magyar zsidó fizikus 2000-ben határozatlan időre szóló állás-ajánlatot kapott valamelyik neves francia kutatóintézetből. Két hét alatt összehakolta három gyerekét, feleségét, és kiment.

– Te, miért mész el? – faggatták barátai.

– Egy érzés miatt – válaszolt. – Úgy érzem, megint fürdőszobás idők jönnek. Nem tudom, te rejtegetnél engem a fürdőszobában vagy én téged, de az az érzésem, ismét fürdőszobában bújtató korszak köszönt be Magyarországon. Én nem várom meg. Elmegyek.

Voltaképpen akkor szíve mélyén bal- vagy jobboldali politikus? Egyik sem. A lelke mélyén eshet jól neki, ahol most van, de pragmatikus, haszonelvű politikai megfontolásból került ide, a jobboldalra, a kitérőnek nevezhető liberális kaland után. Ha sokáig kitartott volna a régi rendszer, akkor hosszú távon is egyszerűen forradalmár maradt volna. Így viszont radikális és akcionista politikus. Ezen belül aztán lehet liberális, nemzeti keresztény, jobbközép – szinte bármi, kivéve a kommunizmust –, a lényeg az, hogy radikális lehessen és akcionista. Mindig támad, mindig háborút vív. Megelőző hadműveleteket indít, megtévesztő és bekerítő hadmozdulatokat végez, válaszcsepásokkal ellentámadásba megy át, gyűrűbe fog, térdre kényszerít, foglyokat ejt, kapitulációra bír. Egyfolytában háborúzik – egy végre-valahára nyugalomra vágó országban.

Szemben egykori liberalizmusával ma már nagyon-nagyon szereti az államot, mindent centralizál. A törvényességre, a rendre hivatkozva az erősen központosított állam híve.

Lengyel László tigrisnek nevezte el a politika állatkertjében, és így írt róla: „A tigris nem tehet arról, hogy annak született, hogy húson él, és nem zöld falevélen. Orbán Viktor tigristermesztet. Puha léptek. Körüljárja áldozatát. Játszadozik vele. Könnyörtelenül üti le. Van, aki nem szereti a könnyörtelenséget. Ízlés dolga. De a tigris nem álcázza magát sakálnak vagy rókának. Nincs rá szüksége. Nem igaz, hogy nem tudtuk róla a tigristermesztét. Valljuk meg, hogy sokszor tetszett is nekünk. Ebben a sziszegő csúszómászó- vagy rikácsoló majomvilágban jó volt nézni. Elegünk volt a dögevőkől. Egyre nehezebben barátkoztunk meg a görények büzével. Érdekes volt nézni a szeme villanását. Hallgatni kacagását a többieknek. Jó volt, hogy odavágtott. Csakhogy akkor nem gondoltuk, hogy körülöttünk is körözhet.

Sok minden változott, de a háterszág nélküli gerillastratégia nem. A meglepéses, szabadcsapat-harcmodornak az előnye egy idő után hátránnyá válik. A partnerek és a nézők hozzászoknak, sőt megkövetelik a mindennapi meglepetésüket. Nem lehet mindig valódi vagy áltámadásokat indítani. Mindig fennáll a veszély, hogy a lassú és szervezetlen reguláris seregek átmenetileg összeszedik magukat, és megverik az embert. De még nagyobb veszedelem, hogy a társadalom szeretné az erdőből kirohanóktól megérdeklődni: milyen is lesz a ti rendszeretek, ha végleg bejöttök a faluba, ha elfoglaljátok a fővárost?

Orbán Viktornak nincs belső korlátja. Sőt, az ilyen politikust nem állítja meg semmiféle ellenzék. Az erővel szembeszegezett erő nem sokat ér ellene. Felfüggesztette a párbeszédet – érvekkel se lehet megverni. Szerencsétlenségére a világ nagyobb annál, hogy betölthetné akarataival. A globális gazdaság nem tud Orbán Viktorról. Arctalanul és megállíthatatlanul mozog a maga útján. Valahogy úgy jár, mint Napóleon. Megállíthatatlanul jut el Moszkváig, anélkül hogy tábornokai vagy katonái közül bárki föl merné tenni a kérdést: – Mit keresünk itt? – Az orosz seregek sohasem tudták megverni. De azután ott ült az égő városban, sorra küldte a követeket Pétervárra, és nem történt semmi. Vissza kellett fordulnia. Van-e és hová Orbán Viktornak visszafordulnia?”

És hozzáteszi: „Valahogy haragszunk rá. Valójában magunkra haragszunk. Megcsalatott reményünkre, hogy unokáink, fiaink, öccseink, húgaink mások lesznek, mint mi vagyunk. Nem tudunk tisztelettel nézni öregeinkre. Kevésre becsljük magunkat. Reménykedtünk az utódainkban. S lám, ők is felnöttek. A mi hibáink ott bujkálnak bennük.”

*

Ungár Klára egyszerre volt parlamenti képviselő, fővárosi frakcióvezető, valamint a budapesti tulajdonosi bizottság elnöke. Ő maga is fölvetette egyszer Orbánnak: sok ez neki, fél, előbb-utóbb oly mértékben megy egyik posztja a másik rovására, hogy annak aztán valamennyi kárát látja, nem fogja tudni egyforma jó színvonalon ellátni mindet. Akkor Orbán elhárította, mondván: Ungár meg tudja ezt oldani, mindenütt szükség van rá. Ám később mégis Orbán kezdeményezett olyan beszélgetést, amely ugyanerről szólt: – Azt hiszem, mégis sok ez neked! Nem lehet ennyi mindent egyszerre csinálni!

– Igen, Viktor, ezt én egyszer már fölvettem neked, akkor te azt kérted: oldjam meg valahogy. Megoldottam. Némi átszervezéssel eljutottam oda, hogy valamennyi munkámat tisztességgel ellátom, mindig minden fontos eseményen jelen vagyok, mindent elvégzek, amit kell.

– Én mégis azt hiszem, sok ez. Szerintem le kéne mondanod a parlamenti mandátumodról.

– Nézd, Viktor! Én sokat gondolkodtam ezen, és arra jutottam, ha ezt fölveted nekem, azt felelem: nem! Nem mondom le a parlamenti munkámról, amit a legfontosabbnak tartok. De egyáltalán miért vetődik ez most föl?

– Mert vannak, akiket irritál, hogy te kétszer-háromszor annyit keresel, mint ők.

– Na jó, ez a része viszont egyáltalán nem érdekel, az irigységgel talán nem kéne foglalkozni!

– Jó, azért azt kérem, gondold meg még egyszer!

– Nincs mit meggondolnom, Viktor, mondom, hogy eleget töprengtem ezen, és egyértelműen az a válaszom: nem mondom le! – jelentette ki határozottan Ungár, olyan hangon, hogy látnivalóan nem sok értelme lett volna tovább erősködni.

A beszélgetés a Fehér Házban, a képviselői irodaházban zajlott, Orbán szobájában, és igazán meglepő módon fejeződött be. A frakcióvezető nem csupán az ajtóig kísérte ki vendégét, amint azt az illendőség megkívánja, hanem lement vele együtt a földszintre, s kettesben kiballagtak a ház bejárata elé. Kiérve pedig Orbán megölelte Ungárt, két oldalról megpuszilta az arcát – ami nem volt szokásban közöttük –, és halkán azt mondta: – Ne haragudj, meg kellett tennem!

Ungár Klára hosszan töprengett ez után: mit jelent az, hogy „meg kellett tennem”? Igazán kedvelte ezt a fiút, aggasztotta, milyen kötésekben lehet, ha ilyet mond. Ő nem tartotta reálisnak azt a közkeletű vélekedést, miszerint Kövér hat rá ilyen erővel; Kövért mindig láncra vert kutyának látta, akinek a porázát Orbán hol szorosabbra, hol lazábbra fogja. – Máshonnan fúj a szél! – gondolta. – Ha valakik arra akarják kényszeríteni, tőlem megszabaduljon, azok leginkább az MDF-esek lehetnek! Antallékat idegesítheti leginkább, hogy a szeretőm is SZDSZ-es, a barátaim jó része is. Ha „meg kellett tennie”, feltehetően Antall kedvéért kellett megtennie. Mint ahogy kérdés: vajon a székházügybe és az azt övező egész politikai alkuba vajon szabad akaratából ment-e bele? Nem hiszem! Ez nem belső parancs volt Viktorban, hogy összefeküdjön az MDF-fel, ezt valamilyen külső hatásra tette. Talán valamivel zsarolják? Akár valami régi dologgal? A ‘90-es parlamenti választások kampányidőszakában a IX. kerületben, ahol Orbán egyéniben indult, sok-sok kis röplap jelent meg, tudatva a szavazókkal: Orbánnak valaha liliomtiprási ügye volt. Ezt kerítették elő valakik, és ezzel zsarolják? Akkor többen föl is vetették, reagálni kéne erre, ám Orbán azonnal lesöpörte a javaslatot: – Hagyjuk a francba! Nem kell ezzel foglalkozni! – és nem engedte, hogy visszatérjenek a röplap dolgára. Talán éppen azért, mert igaz volt, amit a szórólapon állítottak, és azzal tartják sakkban? Egyes szocik ugyan emlegetnek valami másik zavaros történetet is, hogy amikor visszahívták katonának, mégsem lett volna olyan bátor, és aláírta a szervezési nyilatkozatot, hogy jelenteni fogja, ha bármi olyat hall, és ugyan soha nem jelentett senkiről semmit, de magát az aláírást ellene lehet fordítani, lehet vele zsarolni. Volt olyan, az MSZP-hez közel álló újságíró is, aki azt állította: Orbánt kiképezték katonai hírszerzőnek.

Vagy éppen Amerikában érte valami olyan benyomás, amely ennek a nagyon személyes vallomásnak a mélyén lehet? Ott befolyásolták őt, mint esetleges leendő miniszterelnököt, hogy az MDF-fel álljon össze, és ne mással? Hiszen – gondolta tovább Ungár Klára – ezt a fiút anyni mindenbe szorították bele, hogy egyre nőtt benne az indulat, míg eljutott

oda: elszakad mindenkitől, s csak akkor nem lesz kiszolgáltatott senkinek, akkor nem lesz semmi módon elnyomott, ha ő van hatalmon. Ezért olyan fontos erősnek lennie: akkor a maga ura, ha ő van fönt. Megalázta ezerszer az apja, megalázták százszor a hadseregben, az egyetemen, a kollégiumban, a pesti társaságban – hát most megmutatja a világnak, hogy őt soha senki nem tiporja el. Inkább ő tipor el mindenki mást. Hatalommal. Iszonyatos görcsök vannak ebben a srácban, és nem szexuális természetű, hanem a férfivilágé: a megtörésből, a személyisége betöréséből eredő görcsök, amelyeket csak így vél föloldhatónak: én osztom a hatalmat, a rangot, posztot és főként a pénzt, nekem van pénzem, hatalmam, tőlem függ a világ – hogy soha többet ne függjek én a világtól.

Rendkívül fontos kérdés ez, és bár nagyon sok a bizonytalanság, meg kell próbálni átgondolni. Emlegetnek bizonyos nemi erőszakot, amely miatt el is indult volna ellene az eljárás, sőt, egyesek szerint el is ítélték. Más pletyka szerint '93-ban Boross Péter Pintér Sándort bízta meg azzal: vegye meg és hallgattassa el azt az egykori informátort vagy hírszerzőt, aki valamelyik lapban közzé akart tenni Orbánra nézve terhelő történeteket. A teljesen megbízhatatlan híradás úgy szólt, hogy Orbánt – '88-ban, amikor másodszor behívták katonának – beszervezte az államvédelem; bizonyos Sanyi bácsi volt a „tartója”, és kénytelen is volt neki információt adni a környezetében lévőkről. Volt belügyesek és titkosszolgálatiak mind a mai napig emlegetnek különböző verziókat erről. Ezt némileg megerősíteni látszott, hogy '98-ban, a két választási forduló között a Pesten működő külföldi szerkesztőségekbe ismeretlen személy körbefaxolt egy úgynevezett hatos kartont (titkosszolgálati adatlapot, amelyet azokról vezetnek, akik informátoraik vagy beszervezettjeik), amelyen mindössze ennyi volt olvasható: Orbán Viktor, született 1963. május 31. Ez persze semmit nem bizonyít, csak annyit, hogy megpróbálták beszervezni. Maga a hatos karton amúgy is – a titkosszolgálati frazeológia szerint – érvénytelen volt, mivel nem volt aláírva. Annak az operatív tisztnek kellett volna aláírnia, aki beszervezte volna őt, ez az aláírás azonban hiányzott a papírról. Vagyis a körbefaxolt irat, ha valamit, legfeljebb éppen azt bizonyítja, hogy megpróbálták beszervezni, de nem sikerült.

Azt határozottan állítja a pesti folklór: Pintér Sándornak ahhoz, hogy ennyire stabil belügyminiszter lehessen, ilyen-olyan aduk lehetnek a kezében. Mások ezt inkább Boross Péternek, az egykori titkosszolgálati, belügyminiszternek, rövid ideig Antall halála után miniszterelnöknek, mellelleg Pintér korábbi főnökének tulajdonítják. Aki eszmei atyja és összetakolója volt a '92-es MDF–Fidesz paktumnak, amelyre Antall József csak az eszmei mázt és az atyai áldást adta.

Sokan máshonnan közelítenek ugyanehhez a kérdéshez. Közismert és sokszorosan bizonyított tény, hogy '87–88-ban, az első ellenzéki szervezetek számp próbálgatásai, majd megalakulása idején a III/III valamennyi csoportosulásba mélyen beépült. Ügynököket küldött ezekbe a mocorgó, majd egyre nyíltabban fellépő szervezetekbe, részben, hogy mindent tudjon róluk, részben, hogy a politikai vezetés instrukcióinak megfelelően megpróbálja belülről irányítani, rombolni vagy éppen öngyilkos akciókba kergetni a szervezeteket. Ismert a „Tiszta Fal Operáció”, az állambiztonságiak Fidesz-lejárató akciója, amelynek keretében összevissza hazudoztak a Fideszről mindenféle zöldségeket. Torgyánról, Csurkáról például kiderült ez-az, bár módfelett kevés. Am hogy lehet az – teszik föl a kérdést sokan –, hogy a Fideszből egyetlen ember kivételével nem derült ki soha, hogy ő volt a beépített ügynök? És innen már csak egyetlen rosszindulatú ugrás a következtetés: miként is oldotta meg Tuskó Hopkins a légióban, névsorolvasáskor, hogy ne vegyék észre: ő létszám fölötti, civil létére együtt vonul a légionáriusokkal? Úgy, hogy ő olvasta a névsort.

*

Orbán ahogy a fociban sem, kormányzati vezetőként sem éppen csapatjátékos. Soha életében nem volt alkalma kipróbálnia magát munkahelyi vezetőként, s ez bizony meglátszik a miniszterelnöki munkáján. Ráadásul a személyisége eleve olyan, hogy nála minden erről szól: – Én, én, én! – ez pedig életveszélyes minden vezetői pozícióban. Valamint döbbenetesen bizalmatlan, ezért nem bíz rá senkire semmit.

Így gyakorlatilag minden ügy „föltekeredik” hozzá. Aki látott már működő szervezetet – lett legyen az akár vállalat, akár minisztérium vagy más-, jól tudja: a beosztott apparátus egyetlen alapvető törekvése mindig az, hogy megfeleljen a nagyfőnök kívánságainak, akár ki sem mondott elvárásainak. A hivatali előterjesztések örök legelső kérdése ez: vajon mit akar a főnök? Minden más csak ebből vezethető le az apparátus számára. Amely ugyanis – mindaddig, amíg ennek van értelme – lojális mindenkori főnökeihez, például a megválasztott kormányhoz. A köztisztviselő olyan fajta, hogy tudomásul vette: ő az üzleti életben nem boldogul, szakterülete a közigazgatás, csak abból akar és tud megélni, tehát intelligensen alkalmazkodik, tálcán nyújtja lojalitását. Annak, aki elfogadja. Orbán nem fogadja el, mert bizalmatlan. A mai apparátusok ráadásul megfélemlítettek, megaláztak, agyonfrusztráltak. Senkinek nem biztos a széke, kirugódnak emberek akár csak azért, mert a helyüket hirtelen megirigyelte valaki bennfentes. A durván 120 fős felső közigazgatási apparátusban Orbán olyan tisztogatást rendezett, hogy vagy hárman maradtak meg a régiiek közül. A 10000 fős köztisztviselői kar döntő többsége lecserélődött '98 után, bejöttek a nagyon fiatal – igaz, több nyelvet beszélő,

számítógépen, interneten dolgozó, koruknál fogva nagyobb munkabírású – apparatcsikok, akik azonban életükben nem láttak még közigazgatást, ami pedig külön szakma. Hisztérikus hangulat uralkodik az államéletben, mindenki személyesen a miniszterelnöktől várja az instrukciót, ő viszont úgy viselkedik, mint akihez óriási kegy bejutni.

Egyetlen hatásos ellenszere létezik ennek: a nagyon erős második vonal. No, erről azonban szó nincs. Nem is igen lehet, hiszen koalíciós viszonyok közepette a vezetői kiválasztás szempontjait keresztbe metszi, már-már ellehetetleníti a partnerpárt másfajta akarata. Ha az MDF vagy a kisgazdapárt X-et és Y-t adja miniszternek, akkor a fideszes miniszterelnök nemigen tudja csupán azon az alapon kiakolbólítani bársonyszékéből, hogy tökéletesen alkalmatlan a posztjára – amint erre számos példát láthattunk is az elmúlt három és fél évben. Hiszen X és Y egyébiránt fegyvelzett pártkatona, lojális pártelnökéhez – következőképpen jó miniszter, és pontum. Mit lehet ilyenkor tenni? Engedni föltekerni az ügyeket a miniszterelnökig, és ott aztán eldönteni.

Orbának szerencséjére óriási a munkabírása, igazi döntésgép. E megközelítésben túl nagy munkabírású is. Ő aztán valóban nemhogy enged mindent följutni magához, de folyamatosan inspirálja is ezt a teljességgel diszfunkcionális, egyszerre természetellenes és káros gyakorlatot. Azzal maga is tisztában van, hogy ez a döntési szisztéma azzal jár, hogy eltűnik, megszűnik minisztereinek, államtitkárainak önálló, saját felelőssége, de ez csöppet sem zavarja, pontosabban egyáltalán nem érdekli. Klasszikus vezetői hiba, ha az ember hajlandó dönteni olyan kérdésekben is, amelyekben nem neki kéne. Mindenki, aki ezt megteszi, ha számon kéri rajta, azzal védekezik: – Persze, persze, nem helyes ez, én is jól tudom, csak éppen nézd meg, kikkel vagyok körülveve, hát nem kénytelen vagyok megtenni? – S csupán arról feledkezik meg ilyenkor: az az ő hibája, ha ilyenekkel vette körül magát, akikben nem bízhat meg, akikre nem bízhat rá mindent, ami egyébként az ő hatáskörükbe tartoznék.

Egyetlen választási lehetősége maradt, ha nem akart napi húsz órában mások helyett eldönteni minden piszlicsaré konkrét ügyet: az erős központosítás a kancellárián. Előbb – Stumpf ötletére, majd hogyanem a régi MSZMP Központi Bizottság mintájára – a referatúrák létrehozatalával jószerivel megkettőzte a minisztériumokat, csak éppen oly módon, hogy azok ne alulról fölfelé, hanem fölülről lefelé működjenek. A tendencia egyértelmű: legyen 1500–2000 fős központi apparátus a kormányhivatalban, az alatt pedig 50–100 fős minisztériumok; a hagyományos minisztériumi hatáskörök egyik része fölkerül a kancelláriára, másik része le a területi, regionális központokba. Mert nem bízik meg az apparátusban. Semmi nem működhet tehát alulról fölfelé, minden csak fölülről lefelé. Meg is szűnt az a régi gyakorlat, hogy a társadalom fölvetett valami problémát, arra a minisztériumi apparátusok megpróbálták kidolgozni megfelelő választ, s azt a kormány elé terjesztették, amely azt jóváhagyta, majd a minisztérium foglalkozott a végrehajtásával. Ez mind fordítva zajlik. A kormányra kerülés utáni egy évben például szinte be sem kerülhetett a kormány elé olyan előterjesztés, amely nem a sokat emlegetett negyven pontból volt levezethető – a miniszterelnök nem tűrte el, hogy a közigazgatásnak saját kezdeményezései legyenek, az apparátus kizárólag azzal foglalkozhatott, ami a kormányprogram sietős – látszólagos – végrehajtásához kellett.

Am a referatúrák létrehozatala után Orbán nem volt elégedett azok működésével, még az ott dolgozókkal szemben is bizalmatlan volt, gyanúsak találta, hogy túl logikusak az előterjesztéseik. Ezért a referatúrák fölé még beállította a kinevezett és a tisztség nélküli tanácsadókat, akik pedig aztán végképp az ő akaratának hű végrehajtói, akik helyette és előtte megítélik: akarja-e ezt ő vagy sem. Így lett az informatikai ügyek spiritus rectora Kalmár István, a kitüntetések és egyes kulturális ügyeké Schmidt Mária, a gazdaságpolitikáé Gém Erzsébet, a külpolitikai ügyeké, később a biztonságpolitikáé is Szemerkényi Réka és Rockenbauer Zoltán, egyházi dolgokban Balogh Zoltán, igazgatási kérdésekben Rogán Antal és így tovább. A személyes tanácsadók hamar annyira élet-halál urai lettek a saját területükön, hogy az az előterjesztés, amelyen nincs rajta az illető szignója, az nem is létezik. Semmi értelme bármilyen frakció- vagy kabinetülés, pláne a kormány elé beterjeszteni azt a tervezetet, amelyet az adott kérdéskör személyes tanácsadója nem szignált le, mert az köztudottan úgysem megy át. A baj csak az, hogy Orbán e posztokra csupa olyan embert – többségében nőt – választott, aki mind olyannyira feltétlen híve, hogy kritika nélkül elfogad mindent, amit ő akar. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy dolgoznak mellette tisztség, hivatali beosztás nélkül is tanácsadók. Mindenki pontosan tudja: sajtó-, kommunikációs, marketing-, PR-ügyekben Wermer András az Orbán előtti utolsó teljhatalmú úr, üzleti dolgokban pedig Simicska.

Majd harmadik lépésként fölhalálta a meleg vizet: elővette a sifonérből a Horn-kormány tervét a főtisztviselői kar és a központi tisztikar megeremtésére; leporolta, ami az ő értelmezésében azt jelenti, hogy saját személyiségéhez igazította. Nem egy szakértőkből álló zsűri, a Közszolgálati Tanács választja ki a főtisztviselőket szakmai alapon (amint az eredeti tervezet tartalmazta), hanem erre a feladatra elegendő egyetlen személy: Orbán Viktor. Nem csak körülbelül ötven fő részesülhet ebben a kegyben, hanem főtisztviselőként 300, központi tisztikari tagként pedig 150. Nem kevesebb védelmi időt adott nekik, mint öt évet, a 2001 végén kinevezetteket akaratauk ellenére 2006 végéig nem lehet fölmenteni, akinek nem adnak munkát, rendelkezési állományba kell helyezni, s utalni a fizetését, amely havonta minimum 423 ezer, maximum 846 ezer forint. Ha tehát a következő kormány történetesen nem szeretné őket megtartani, az középárányosan 16 milliárdjába kerülne. S az már csupán apró trükk az egészben, hogy ezeknek az embereknek a miniszterelnök közvetlenül adhat utasításokat, ami koalíciós kormányzás esetén enyhén szólva is pikáns helyzeteket teremthet. Ezzel hozta létre Orbán

a köztisztviselői kar hármasszoros szorítását: a referatúrák, a tanácsadók és a főosztályvezetők, központi tisztek – mind-mind személyesen az ő lekötelezettjei – tartják markukban, teljes kontroll alatt a teljes végrehajtó apparátust, a fegyveres testületeket.

S még így is semmi, de semmi nem végleges addig, amíg Orbán Viktor miniszterelnök elé nem került. Viszont amit ő eldöntött, azon már a Jóisten sem tud változtatni. Mert egyébként meg makacs, mégpedig a rosszabbik fajtájából, aki nem képes és hajlandó belátni, ha tévedett, ha hibázott.

A politikában mindez százszoros összevisszaságokhoz vezet. Hiszen a politika valami olyasmi, mintha valakinek lenne egy kertje, ahová azonban mindenféle népek bejárnak, az egyik kicsit megmetszi a fákat, bokrokat, a másik ültet ezt-azt, a harmadik olykor megtriká, amit éppen ér. A kert tulajdonosa pedig – miközben nemcsak hogy övé az egész, de rajta is fogja számon kérni a világot, szép-e az összkép – kénytelen eltúrní ezt az összevissza vircsaftot. Nem az „osztály vircsaftot”, a magyart.

No, ezt Orbán Viktor nem tűri el. Rendet, fegyelmet követel, ami az ő értelmezésében azt jelenti: személyes akaratának feltétlen végrehajtását és kiszolgálását. Nem bízott meg a régi szisztémában, létrehozott újat, majd azzal szemben is bizalmatlan lett, megfejtette hát még újabbal. Csakhogy ettől a közigazgatás szétesett, szinte működésképtelenné vált. Korábban az átlagos előterjesztések a minisztériumi főosztálytól két nap alatt megjárták a kormányt, és visszaérkeztek, immáron miniszterelnöki aláírással, '99 százalékban ugyanazzal a tartalommal, majd hogyanem változatlanul. Most másfél-két hónapig keringenek anyagok, majd visszajutnak – egészen más tartalommal, mint amivel elindultak. De sima, csupán aláírásra váró iratokat is gyakran egyszerűen félretol, és nem hajlandó foglalkozni velük. Államtitkárok kinevezése csúszott heteket csak azért, mert a miniszterelnök nem írta alá a postakönyvébe betett kinevezési okmányt. Hiába könyörög Bahtelt Mária, titkárságának vezetője; legfeljebb néha megkérheti a hűgát, Nagy Andor titkárnőjét, próbálja az ő főnöke kicibálni főnökéből ezt vagy azt a papírt. Átláthatatlanná váltak a folyamatok, kiismerhetetlenné a menetrendek, az ügyintézési módok. Mígnem az apparátus rájött: nem is az a cél, hogy rendben folyjék a munka, az állam időben és adekvát módon reagáljon az élet dolgaira, most csak túlélni kellene. Hiszen Orbánéknak ahelyett, hogy hatékonyan működtetni akarták volna a közigazgatást, éppen az volt a céljuk, hogy szétverjék, mindenkit lecseréljenek, és saját apparátusukat hozzák létre, valamennyi folyamatot megváltoztassanak, az égardta világon mindent másmilyenre formáljanak – majd nem mindegy, milyenre, csak másmilyenre. Még a teljesen lényegtelen dolgokban is. Eddig ebben a teremben zajlottak az ünnepségek? Most máshol lesznek! Eddig újévi koktélt tartottak a kormányapparátus dolgozóinak? Ezentúl karácsonyi fogadást adnak. Bizalmatlansága odáig terjedt, hogy még a miniszterelnöki tolmácsokat is mind kirúgatta, egyet sem tartott meg a régiek közül. Amint kipenderítette a két régi hivatalsegédet is a miniszterelnöki tálaló-konyhából, hogy a helyükbe egy idős nőt tegyen, aki a kávé mellé nem hajlandó kettőnél több cukrot tenni, mondván, hármat úgysem kér senki.

A kormány elé kerülő hivatali előterjesztések mindig három javaslatot tartalmaznak: A, B és C variánst. Hagyomány szerint az A a legjobb, az apparátus által egyértelműen ajánlott verzió, az esetek többségében a főnökség azt fogadja el; a B arra való, ha a miniszterelnöknek vagy körülötte másnak valami egyéb, nem szakmai, például politikai megfontolásai lennének az ügyben; a C lényegében csak technikai elem, olyan javaslat, amit a kutya sem vesz komolyan. Nos, Orbán alatt szokássá vált, hogy az apparátus a szerinte leghelyesebb alternatívát a C változatban írja le, mivel az első hónapokban megtapasztalta: ha valamit egyáltalán elfogad, az soha nem az A, nem is a B, hanem az a C, amiről tudja, hogy a köztisztviselők azt nem tartják élő alternatívának. Tehát amit az A-ba kellene írniuk, azt teszik a C-be, így van esélye annak, hogy az apparátus szerint épeszű döntések szülessenek.

Az ő felfogásába ez is belefér, mivel – ki is mondta – azzal a szent elhatározással érkezett a hatalomba, hogy három vagy négy cikluson át fog uralkodni. Istenem, ebből az elsőben nem működik normálisan az állam – na és?

Éppenséggel nem lelkes európeér, nem az európai egységeszme irányítja gondolkodását, úgy hívják ezt Nyugaton: euroszeptikus. Remélhetőleg már nem lehet visszaforgatni az idő kerekét, s nem lehet visszatáncolni a csatlakozásból. Ám árulkodók az állandóan előkerülő orbáni szövegek: megalázó az évenkénti bizonyítványosztás az országnak, hogy jól teljesítettünk-e idén, miért kell mindenféleképpen alkalmazkodnunk, úgyis csak a hátsó udvarba engednek be minket, és majd elnyomnak a nagy tagállamok. Ezek mögött nyilvánvalóan valamifajta averzió, rossz érzés, kisállami félelem, fideszes provincializmus bujkál az unióval szemben. A nemzeti érdekek állandó hangsúlyozása hol komoly, hol pitiáner kérdésekben olykor a régi óberkodó, vagabund Orbánt idézi, csak éppen oda nem illő pontokon. Sok kínos félreértéshez vezet, hogy láthatóan azt hiszi, a nemzetközi politika lényegében ugyanúgy működik, mint a hazai: személyek küzdenek egymással a dominanciáért, az érdekérvényesítésért. Nemigen akarja tudomásul venni, hogy a nemzetközi politikában léteznek választásoktól és személyes képességektől független adottságok, meg nem kérdőjelezhető tények, mint ország- és lakosságméret, gazdasági erő és hasonlók.

Ha, mondjuk, csak mostanában kezdődnének a csatlakozási tárgyalások, az emberben komolyan fölvetődne a kérdés: ezek nem is akarnak bemenni az unióba. Így, többéves tárgyalássorozat után ez már talán nem lehetséges, az ország akkora lejáratása lenne, hogy az nem vállalható. Ugyanakkor újra és újra ugyanaz vetődik föl: látszik Orbánon, hogy ha valakinek,

neki aztán nem sok kedve van ahhoz, hogy hatásköreinek jelentős részét átengedje Brüsszelnek, ahhoz, hogy a csatlakozás után a döntések tekintélyes hányada ne Pesten, hanem Brüsszelben, az EU-központban szülessék meg. S neki ne maradjon más, mint hogy hol legyen a Nemzeti Színház, melyik filmet forgassák le állami szupertámogatásból, milyen presztízsberuházásokat hajtsanak végre a költségvetésből, milyen legyen majd egyszer az egészségügy szerkezete, és így tovább. Persze ez is mind olyan kérdés, ami tényleg izgatja Orbánt, imád elbábelődni ilyesmikkel, de mégis csak egy része annak, amit ma jószíval egyedül dönthet el. Mit próbált azzal mondani, hogy „van élet az Európai Unión kívül is”? Miért nem hajlandó egyetlenegyszer sem elhatárolódni Csurkától? Miért nem jelentette ki egyszer sem egyértelműen, hogy nem fog koalíciót kötni Csurkával? Miért, hogy még a szeptember 11-i borzalmas amerikai merénylet utáni irtózatossá és gusztustalan Csurka-nyilatkozatra sem reagált? Nincs e mögött kidolgozott forgatókönyv?

Szintén Orbán személyiségéből levezethető egy reménysugár is a csatlakozásra nézve, hogy a brüsszeli döntéshozatali módozatok olyanok, amilyeneket Orbán szeret. A legtöbb döntést a tanácsban, kormányközi szinten hozzák, ahol lehet verni az asztalt nemzeti érdekekre hivatkozva, lehet összefogni másokkal szemben, lenyomni, alkukat kötni, kicselezni ellenfeleket. Ebben biztos élvezné az irányítást, remélhetőleg kiegyensúlyozva benne a hatáskörcsökkenés fölötti bánatot, illetve ellenállást.

Persze semmi nem kizárt. Meg lehet lépni vagányságból egy örült fordulatot: a csatlakozási tárgyalások vége felé fölírni mindent, például a MIÉP kormányba bevitelével s megíúsítani a belépést az unióba. Nem kell kimondani: nem akarunk csatlakozni az EU-hoz, elég olyan helyzetet teremteni, hogy ők ne akarjanak fölvenni minket, mi pedig öntudatosan, kurucosan megvonjuk a vállunkat: – Ha nem, hát nem, megvagyunk mi nélkületek is! – Egyébként meg ott van az osztrák példa, az unió is többet ugat, mint harap. Fenyegetőztek embargóval, gazdasági kényszerítéssel, politikai hátrányokkal – aztán szépen abbahagyták, elhallgattak. És Haider pártja ott van a koalícióban, nyomja erre-arra a kormányt, anélkül hogy ebből bármi balhé lenne. Miért ne lehetne ezt nálunk is eljátszani?

Mi, kisstíliú kávéházi politizálók erre azt mondjuk: egy 2002-es választási nyereség után ezt megtenni politikai öngyilkosság 2006-ra nézve, mert a magyar lakosság ezt biztosan nem nyelné le. Am mi azért vagyunk kisstíliúek, mert csak idáig tudunk gondolkodni. Sok-sok tapasztalat egészen másképpen szűrődik le bennünk, mint őbenne. Vagy csak mi nemigen merünk szoktunk-akarunk végiggondolni sem olyan kemény igazságokat, amiket ő igen. Például hogy ez a nép mindent eltűr. Valamint sok olyan politikai trükk nincs benne a fejünkben, mint naponta kijátszható csel, ami neki természetes eszköze. Hogy lehet valakivel előre megdöntött két év múlva összeveszni, lehet máskor tartani választásokat, mint amikor kiírták és sok más. Vagy például lehet használni a MIÉP-et külső támogatóként, engedelményeket tenni neki, rádiót adni, ha nagyon muszáj, akár tévét is, aztán ugyanúgy kicsinálni, mint az MDF-et és a kisgazdapártot. És tényleg fölépíteni az egységes jobbpártot, ami a végcél.

*

A Fideszben már a legeslegelejétől érezhető volt valami soha ki nem mondott ellentét a koleszosok (kollégisták, a vidékről jött, zömmel első generációs értelmiségiek) és a pestiek (általában sokadik generációs értelmiségiek) között. A vidékről érkezett srácoknak sok olyan hátrányuk volt, ami hihetetlen frusztrációt okozott mindahányuknak. Ha egy pesti azt mondta: – Találkozunk hatkor a Blahán! –, akkor ő nemcsak azt tudta, hogy az a szökőkutak jelenti, de azt is, hogy oda a 6-ossal jut el, amelynek fejből ismerte összes megállóját. Aki pedig vidékről érkezett, az ezt mind nem tudta, ugyanakkor rémesen kellemetlen lett volna rákérdezni. Aki telefon nélkül nő föl, az még évekig nem tud istenigazából telefonálni, nincs benne a fejében ez a lehetőség úgy, mint annak, akit a Mosoly Albumában, a Marx téren már háromévesen telefonnal fotóztak. Voltak, akik évekig, ha kérdeznél akartak valamit a másik koleszban élő haverjuktól, akkor fölültek a villamosra – óvatosan, lassan végiggondolva, hol fognak föl- és hol leszállni –, elbumlizták hozzá, és megbeszélték vele, ami eszükbe jutott. Holott elég lett volna fölívni őt telefonon – ha ez automatikus reflexként élt volna bennük. Hiszen évekbe telt, mire megtanultak rendesen telefonálni. Micsoda egetverő különbség az, hogy egy iskolai osztályon belül mikben folyik verseny – abban-e, ki tud nagyobb ütni, dobni, jobban verekedni, gólt rúgni, vagy abban, ki mennyit és mit olvas, melyik színházba jár.

Bizonyos kulturális különbség fönn is maradt, s máig hat a sokgenerációs és az újdonsült értelmiségiek között, s ez Orbánban, Kövérben mindmáig valamifajta sértett alapállást okoz. Csak egy-egy csípőből visszalövés, hirtelen odavetett félmondat árulja el újra és újra: félelem, vagy legalábbis tartózkodás van bennük a tősgyökeres értelmiségiekkel szemben. Olyasmi, aminek korai nyoma volt például, amikor Ungár Klára először volt Orbánék Mester utcai lakásában, s ösztönösen azzal kezdte, hogy végignézte a sok könyvet, magnókazettát a polcokon. – Te szereted Stinget? – csodálkozott rá az egymás mellett sorakozó kazetták egyik meglehetősen elvont zenét tartalmazó részére.

– Miért ne szeretném? – csattant föl Orbán, és Sting-zenét tett be a magnóba. Amint aztán ahányszor Ungár említett neki olyan könyvet, amely számára fontos volt, és fölajánlotta, hogy szívesen kölcsönadja neki, azt rögtön kérte, és el is olvasta.

Amint korábban Fodortól is elfogadta, hogy könyveket ajánljon, amelyeket el kell olvasni. A szépirodalmi műveltsége hiányos is maradt. Egy korai interjúban még bevallotta: – Budapesten a Budaörsi úti kollégiumban egyszerűen féltem, hogy eltévedek. Aztán meg olyan pesti fiúkkal találkoztam, akik általam addig soha nem hallott nevű írókról, költőkről beszéltek.

S ez a kulturális különbség aztán ahelyett, hogy csökkent volna, inkább tovább nőtt, de elsősorban a vidékiek saját hibájából. Kövér, Orbán például színházba, moziba, koncertre, hasonló helyekre szinte egyáltalán nem járt, Fideszen kívüli társaságokba nemigen ment el. A kollégiumi időkben Fodor Gábor még csak-csak elcibálta Orbánt Kontroll-, Európa Kiadó-koncertre, néha színházba is, de később már nem volt, aki erre húzza őt. Idegen világ is maradt számára ez mindmáig. E téren inkább Simicska Lajosnak lett jó tanítványa, akinek az az elve: sehova nem szabad eljárni, se színházba, se moziba – sehova, szépirodalmat sem szabad olvasni, csak szakirodalmat.

S ezt fölérősítette az, hogy minden energiáját a politizálásba fektette. Választmányi ülés, elnökség, parlament, bizottságok, szakértők, aztán Kövérral, Simicskával négy szemközti beszélgetések, utána levezetesként foci – másra egyszerűen nem maradt sem ideje, sem kedve, sem energiája. Minden nap késő éjjel végzett, hazarobogott, és bezuhant az ágyba. Reggel korán kezdte előlről.

Máig a pestiek a tanácsadók, a régi Bozóki András–Kovács András–Vig Mónika csapattól a mai Wermer Andrásig. Orbánék a pestieknek mindig hajlandók voltak leszívni az agyát, használni őket beszédírásra, kampány-tervezésre, politikai elemzésre – de soha nem voltak egyek velük. Előbb-utóbb mindegyiket ki is szorították. Lehasználták őket, kiszedték belőlük mindent, amit lehetett – de csak addig, amíg egyetlenegyszer el nem húzta valamelyikük a száját. Annak többé nem volt élettere. Jobb esetben szép halkan és fokozatosan elengedték a kezét, és hagyták valamiképpen megbukni, lesüllyedni, lásd legutóbb például Gansperger Gyulát, aki már nem akart mindent szó nélkül végrehajtani. Amikor már nem volt rá olyan nagy szükségük, szép lassan, nem durvulva eltávolították mindet a hatalom közeléből – bele ne éljék magukat túlságosan, azt ne higgyék, stabil bérelt helyük van a hűsoszafék körül.

Roszsabb esetben istenigazából hagyták megbukni, méghozzá szó szerint. Ilyen volt Varga Tamás, pedig nem létezett olyan feladat, amit el ne végzett volna, úgy gázolt át jogszabályokon, embereken, cégeken, mint a fékevesztett atom-tengeralattjáró. Volt idő, amikor Simicska Lajos volt hozzá képest a visszafogott, aki jobban betartja a szabályokat. Varga Tamásról többen azt mesélik, a Fidesz gazdasági-pénzügyi manővereiben sokáig ő játszotta a vezértank szerepét. Mindent és mindenkit leküzdött, Rolls-Royce-t akart, mindenkit ki akart nyírni. Míg nem ő lett a kinyírás igazi áldozata. Vagy nyolc hónapot ült előzetesben a Gyorskocsi utcában, és ki tudja, végül mire ítélik majd. Pedig a személyi és gazdasági ügyek a Fideszben hosszú időn át Varga Tamás és Simicska Lajos szobájában dőltek el.

S Orbánon és Kövéren kívül senki más nem is tudott azokról.

Vannak azonban a kulturális hátránynak – avagy kulturálatlanságnak – ma is árulkodó jelei. Ilyen például, hogy Orbán Viktor mindig mindenholon elkésik. Nem egyszer-egyszer, ha úgy alakul, hanem szinte mindig. Protokollosok néha a hajukat tépték tőle. A World Economy Forum budapesti találkozójának összes résztvevője – Kissingerrel, egykori államfőkkel és miniszterelnökökkel – harmincöt percet álldoggált, mire Orbán megérkezett, köszöntőjét elmondandó.

Eva Barre Franciaországban élő, magyar származású, nemzetközileg is híres tudós délután ötre volt hivatalos hozzá. A hölgy háromnegyed ötkor érkezett a Parlamenthez, a kapuban találkozott Orbánnal, aki a fiúkkal éppen indult kifelé, a Biarritzba. A miniszterelnök odavetette: – Elnézést, mindjárt jövök! – majd negyvenhét percig várakoztatta a neves tudóst.

Robertson brit védelmi miniszter a parlament kupolacsarnokában huszonhárom perces rostokolás után kérdezte meg a protokollosokat: – Talán rosszul emlékszem, és nem is mára beszéltek meg a találkozót a miniszterelnök úrral?

*

Pszichológus, pszichiáter szakembereket kérdezve mind ugyanazt válaszolják: Orbán Viktoron egyáltalán nem látszanak személyiségváltozásra utaló jelek. Erre készült, ezt akarta, erre trenírozták. Alapvető személyiségjegyei pedig változatlanok. Szténikus személyiség, még a patológiás határon belül – mondják a szakértők. Feszült, agresszív, konfliktusos, mindig támadó, föl-fölcsattanó, paranoid, időnként dühkitörésekben fölrobbanó személyiség, amelyben az érzelmi rezonanciának nagyon kevés megnyilvánulása akad.

Popper Péter pszichológus egy cikkében „farkas nevetésű mini Duce”-nak nevezte, már a megjelenésében látott valami brutalitást. Kőkemény hatalmi játékosnak látta, akit semmi más nem érdekel, csak maga a hatalom.

– Távol áll tőle minden demokratikus vonás – tartja ma is Popper –, tényleg egy mini Duce. Ha módja lenne vagy lesz, annyira kiépíti a saját személyes hatalmát, amennyire csak lehet. Úgyhogy attól kezdve, hogy ilyennek láttam, sokat piszkáltam publicisztikámban, itt-ott.

– Már a '88–89-es, egészen fiatal Orbán Viktort is ilyennek látta? – kérdeztem vissza.

– Nem, nem. Kócos, borostás, forradalmárt játszó fiatalembert láttam, aki minden fotóján borzasztóan hasonlít a fiatal Sztálinra, amikor még ő is borostásan járt. Azt gondoltam, kellett, hogy érje őt a rendszer részéről valami személyes megbántás, amittől sértett ember lett, aki hosszú időn át dédelgetett magában valami visszaütési, bosszútervet a lelkében. Akinek egyetlen terepe a Fidesz, hogy ott elinduljon mint forradalmi ifjúság, 1848-as remiszenciákkal, a rohadó világ felforgatására törve. Másodszor azt gondoltam, ez egy megcsinált polgárpukkasztó antipolgár maszk rajta, amelynek nem hittem el a valóságát. A későbbiek ebben meg is erősítettek: az, hogy ő milyen könnyedén tud maszkot, jelmezt, politikai nézetet és stílust váltani. Amiben nem az a baj, hogy vált, hanem az, hogy könnyedén vált. Nagyon sok önszugesztív lehetőség van benne, hajlandó beugrani saját magának és saját szerepeinek; ha belekezd valamibe, amiről az elején még tudja, hogy hazugság, tíz-húsz óra múlva már elhiszi magának, hogy az igaz. Ennek legékesebb példáját Otto Lambsdorffal való viszonyában látom: az ő cserbenhagyása azt mutatja, hogy ez az ember érzelmileg sem hűséges. Sokáig érzelmileg nagyon sokat jelentett számára a Liberális Internacionáléhoz tartozás, és úgy tudom, Lambsdorf volt az egyik fő súgója – és szörnyű könnyen vált le róla, hagyta el. Szóval szerintem érzelmileg is felszínes. Ami érzelmi megnyilvánulást valaha láttam tőle, az vagy negatív volt – éppen ez, hogy könnyedén hagyott el másokat, számolt le egyesekkel –, vagy azt éreztem belőle, hogy most mutatni akar magáról valami pozitívát. Ilyenkor viszont – lásd a családszeretet fölmutogatását – ez nagyon sablonos, vagy inkább rossz giccs: karomban a csecsemővel éppen elhagyom a kórházat és a többi. Nem hiszem, hogy harmonikus lenne a magánélete, meg vagyok róla győződve, hogy nagy, késhegyig menő konfliktusai lehetnek a házasságában, a párkapcsolataiban, amelyeket persze lefog, eltüntet a pozíciója.

– Gyakorló pszichológusként mi látható messziről a személyiségéből?

– Azt gondolom, sokkal, de sokkal labilisabb személyiség annál, mint amit mutat magáról. Kétségbe tud esni, a kudarc pánikot tud kirobbantani benne. Amikor most a hatalomért küzd, egyúttal a saját pszichés épségéért is harcol. Ugyanis tönkremenne egy vereségben, mert nincs benne elég tartás, hogy azt is végigcsinálja. Úgyhogy nem tartom kizártnak, hogy ha nagyon veszésre állna, akkor trükközne valamit, például addig cukkolja a románokat, szlovákokat, amíg valami fal határcidenstre hivatkozva szükségállapotot hirdethet ki. Olyan határtalannak tartom benne a hataloméhséget, hogy talán még az alapvető nemzeti érdekeket is fölláldozná a hatalma érdekében. Olyannak látom, akinek semmi sem drága ezért. A nagyon határozott, kombattáns megjelenés mögött ugyanis erős bizonytalanság, labilitás húzódik, illetve annak túlkompenzálása. El tudom képzelni, hogy igaz lehet az a pletyka, miszerint időnként ki kell vonni őt a forgalomból, hogy lenyugtassák, regenerálják, mert indokolatlan dühkitörések fogják el, és ilyenkor képtelen uralkodni magán.

– A családtörténetet ön ismeri?

– Nem, nem ismerem, de mindig éreztem benne valami megnyugtató, biztosságot adó apa- vagy anyafigura keresését. Ennek lehetett megjelenési formája az idősebb nőkhöz vonzódás, az Antallhoz, Lambsdorffhoz fűződő viszony, és ugyanez az egyházakhoz mint évezredek apai hatalomhoz való viszonyulása is. Amit az egyházak ügyesen ki is használnak, látva, mekkora szüksége van érzelmileg a tekintélytámogatásra, egy morális erő támogatására. Játszanak vele.

A személyes megnyilvánulásaival viszont az a bajom, hogy szerintem egyszerűen állandóan hülyeségeket beszél. Nemcsak a dakota közmondásokra gondolok, nem is csak arra, hogy Alcsútdobozon megjelent Szent István, és a Szűzanyának átadta Magyarországot. Inkább arra a megjegyzésre, hogy milyen jól eldolgozgatna ő itt választások nélkül a nemzet érdekében, arra, hogy amikor idejönnek az Európai Unió elképesztő kultúrájú vezetői, akkor azt mondja nekik, ne mulasszák el megnézni a város nevezetességeit. Szóval úgy látom, amikor a saját kezdeményezéséből szólal meg, akkor sokkal rosszabb minőségű ember képét mutatja, mint amikor a betanult PR-szövegeket adja elő. Engem határozottan idegesítenek azok a lózungok, amiket ő maga talál ki. A „három gyerek, három szoba, négy kerék!” marhaság, ismét a mini Duce megnyilvánulása – tessék engem békén hagyni, talán hadd döntsem el én magam, hány gyereket akarok, és biciklin járok-e, vagy konflison. Erről meg is írtam: jusztt sem akarok két biciklit, négy kerékkel, nekem elég egy bicikli, két kerékkel. Vagy most azt mondja, persze ezt már nyilván a PR-osokkal együtt: „Merjünk álmodni!” Micsoda? Miért is kell nekem álmodnom? Talán mert az alvó ember könnyebben kizsebelhető? Vagy azért álmodjunk, hogy ne a való élettel törődjünk, amit már nagyon ununk, az altatódalokkal együtt? Aztán jött, hogy: „Merjünk nagyok lenni!” Hát jó, merünk nagyok lenni, már nővünk szépen a miniszterelnök úrral együtt, szépek, okosak, magasak, erősek leszünk hamarost. Azt csak halkán teszem hozzá: bizonyos Aesopus nevű úr már megírta a békáról, mi szokott történni, ha valaki nagy akar lenni.

A csúfos '94-es választási bukás után a Fidesz kongresszusának zárt ülésén Orbán kiabálva kérdezte: – Mit akartok, meddig hátráljak még? – És több tévéinterjúban aztán újra ezt ismételte: – Nem hátrálhatunk tovább! Mi mindent megtettünk, heroikus küzdelemben keresztbe feküdtünk a varsói gyorsnak, de alulmaradtunk! – vagyis ekkor már Orbánban megjelentek a paranoia első jelei: kétségbeesett, elszánt, hősies magatartás a mindent elsöprő többséggel szemben, amely eltípor mindent és mindenkit.

Ez már Kövér László legjobb magyar tanítványa: – '92 és '94 között kicsináltak minket, mindenki ellenünk fordult, nekünk rontott az egész értelmiség és a sajtó, hogy a balliberális haverjainak szívességet tegyen, átszánguldott rajtunk a

varsói gyors, az SZDSZ és az MSZP összeesküdött ellenünk.

Nincs szó arról, hogy a Fidesz elkövetett volna bármilyen hibát, csak arról, hogy a másik oldal utolsó briganti, áruló és összeesküvő. Ez az a sértettség, gyűlölet, talán kisebbségi érzés, ami Orbán Viktorban máig jelen van, tehát ma is számos esetben megmagyarázza a viselkedését.

Hosszú ideig – ugyanúgy, mint Kővér – beszédhibás volt. Úgy hadart, hogy a nagy részét nem lehetett érteni annak, amit mond. Aztán egyszer csak kezelésbe vették, és lelassították a beszédét. Szisztematikus logopédusi munkával.

Vancsik Zoltán – a furcsa autóbalesetben elhunyt politikus –, aki Székesfehérváron, egyéni választókerületben a '94-es választáson tönkrevette Orbánt, nemrég rendezgette régi videokazettáit. Elhűlve nézte az akkori felvételeket: hevesen gesztikuláló, izzadságát törölgető, elképesztően hadaró fiatalember volt az ellenfele. Döbbenetesen más ember, mint a mai Orbán Viktor: – Amíg kezembe nem került ez a videó, nem tudtam, mi az az agymosás. Ma már sejtem. Ennek az embernek teljesen átmosták az agyát. Tökéletesen más ember lett belőle. Hihetetlen a különbség a '94-es és a mai Orbán Viktor között.

Wermerék ugyanis szinte mindenre megtanították. Legelőször is normálisan fölöltöztették, egyszínű, nem kockás, mellényes öltönyökbe, egyszínű ingekbe, elfogadható nyakkendőkkal. Viselkedni is megtanították, olyannyira, hogy például az Operabálon egy régi ismerőse megkérdezte tőle: – Miért nem eszel semmit?

– Félek, hogy evés közben lefényképeznek, és az előnytelen lehet – hangzott Orbán válasza, mivel nem arra dresszírozták, hogy lehet kulturáltan, kis falatokat a szájba téve étkezni, csupán arra, hogy fotósok jelenlétében az a tuti, ha egyáltalán nem eszik.

Milyenné vált? Erre az egyik lehetséges választ a neurolingvisztika adhatja meg. Viszonylag új tudomány ez, abból a feltételezésből indul ki, hogy ha szervezetünk működésének különböző végtermékeiből – például a vizeletből, a székletből, a köpetből – visszakövetkeztethetünk egyes szervrendszerek zavaraira, betegségeire, akkor ennek így kell lennie azon végtermék, tudniillik a beszéd esetében is, amelyet eddig ilyen szempontból nem vizsgáltak. Furcsán hangzik ez először, ám Dános Kornél professzor, a Semmelweis Egyetem Nyelvi Intézetének igazgatója szolgálat ékes bizonyítékot arra, hogy ennek a féle sem tréfa.

Torgyán József neurolingvisztikai elemzésében ezeket írta: Patológiás nyelvhasználati tünetek: a szókincs beszűkülése, lexikai sztereotípiák szaporodása, mondaton belüli grammatikai tervezés romlása, befejezetlen mondatok, grammatikailag hibás konstrukciók, grammatikai szerkesztés nélküli szóhalmozás, egyes szám első személy szignifikáns gyakorisága, gyakori szenzoros afázia (a szavak meghallása, de meg nem értése). Ez a tünetcsoport az alábbi következményekkel jár: magasabb szellemi funkciók romlása, a lényegmegragadás képességének romlása, az ítéletalkotás romlása, a szintetizáló-képesség romlása, a morális-etikai magatartás hanyatlása, tapintatlanná válás, hazudozás, összeférhetetlenség, fokozott beszédkésztetés, fonák, kritikátlan cselekmények elszaporodása, motorikus kényszeresség (cselekvéskényszer), fokozott ingerlékenység, dezorientáció (a valóságérzékelés és a szociális tájékozódás romlása), egyre súlyosbodó emlékezetzavar, fokozatosan kialakuló demencia (elbutulás).

Nos, Dános professzorral közösen Orbán Viktornak szinte az összes elérhető hangfelvételét többször végighallgattuk, kiemeltük közülük a spontán megnyilvánulásokat, s azok alapján a következő neurolingvisztikai elemzés állt össze. Súlyos neuropatológiai kórkép nem fedezhető föl. Ugyanakkor megállapítható, hogy óriási mennyiségű megoldatlan problémát görget maga előtt; fél, bizonytalan, ha lehet, igyekszik nem konfrontálódni; kerülne a feltűnést; argumentációja nagyon gyakran elsősorban ön maga meggyőzésére irányul; negatív fogalom számára: az USA és az FKGP, ambivalens a MIÉP-pel.

Egyértelműen kettős személyiségű ember. Van egy énje, amit hozott magával, s amelyen rendkívül nehéz változtatni, amely gyakran kibújik belőle. S van egy másik, a pozíció szorításában fölvet, fokozatosan megtanult énje, amely nagymértékben ellentmond az elsőnek, ám teljesen nem képes azt elfedni. Ennek következtében ma már szinte egyáltalán nincsenek őszinte érzelmi, emberi megnyilvánulásai, teljes mértékben szerepe foglyává vált.

Részletesebben a következők állapíthatók meg: összességében alapjellemező a fölvet, betanított, nem természetes, lefojtott stílus, minden megnyilvánulásában érzékelhető, hogy semmit nem enged ki magából, ami természetes módon, belülről fakadóan jönne. Külső PR-os erők rátelepedtek, bedresszírozták a helyesnek tartott beszéd- és viselkedésmódra, s kordában tartják, csak a meghatározott sávon engedik mozogni. A kora gyermek- és fiatal korból belé rögződött kiszolgáltatottság-érzés, megalázottsághit és az ezek elleni lázadás belső zavarokhoz, önmagának meg nem feleléshez, belső bizonytalansághoz, jelentős félelmekhez vezetett. Ezeket azonban leplezni akarja, alávettette hát magát tréneri szabályainak, ám ezek ismét kiszolgáltatottá tették, s tovább frusztrálják. Hihetetlenül magányos, magára maradt ember. Néha, amikor „elszáll” a fölvet póz, és nem kontrollálja magát teljesen – megjelenik egész beszédmódján és viselkedésén, mennyire szeretne valakikhez tartozni, de nincs kikhez.

A konkrétumok a következőképpen összegezhethők. Beszédtempója – a hadarásról leszoktatás ellenére – ma is gyors, azt

tükrözi: szeretne minél hamarabb túllenni a beszéden – ez belső félelmeket mutat. Hangereje erőltetett, túl határozott, önmaga meggyőzésére irányuló; nem elsősorban hallgatóságát akarja meggyőzni, hanem saját magát – ez belső bizonytalanságot tükröz. Kiejtése jó. Hangsúlyai jók, de fojtottak, ott is lefojtottan beszél, ahol ki kéne tennie a hangsúlyt – ez is arra utal, szeretné kerülni a feltűnést, mert nem akar támadási felületet adni maga ellen. Intonációja nagyon lehúzott, igyekszik monotonná tenni beszédét – ami szintén annak mutatója, hogy félelem munkál benne attól, hogy kitűnjön. Beszédeinek folyamatossága közepes. Átlagos közlési mennyisége időben megfelelő ugyan, de rengeteg szünettel megszakítva. Jó a szünettartása, rendszerint értelmi egységeknél, szintagmahatároknál tart szünetet, ami után ismét gyorsan mond öt-hat szót, új gondolati egységként – ez belső bizonytalanságot jelez. Gesztusainak értelmezése egészen egyértelmű: nincsenek; egyáltalán nem gesztikulál, ugyanúgy, mint ahogy a szövegeit abszolúte nem kíséri semmilyen testbeszéd: mereven ül vagy áll, a lehető legkisebb felületet adja át magából a beszédnek, nem engedi kiterjedni az auráját – ez is a belső félelmek, a mesterséges visszafogottság tükröződése, annak jele, hogy nem felszabadult, mivel nem igazán biztos abban, amit mond. Szemmozgása is rendkívül merev, ha oldalra akar pillantani, ezt soha nem csupán szemmel teszi, hanem egész felsőtestével, vagy legalább a fejével – azért merev, hogy bele ne ütközzön valamibe. Mimikája is szinte teljesen hiányzik, faarccal próbálja végigcsinálni megszólalásait, nem jelenik meg rajta érzelem; az egyetlen mimikai elem, amit megenged magának: a mesterkéltséget, láthatóan nem valódi csodálkozás, ami inkább az „ugyan, kérem!” kifejezése akar lenni. Mint ahogy nevetése is mindig mesterkéltséget, erőszakolt, erőltetett, fejhangú fölrohögés, amely zavaró, bántó ellentétben áll az egyébként lefojtott stílussal.

Mondattípusai is árulkodók: kizárólag kijelentő módban beszél. Nincsenek kérdő mondatai; alig-alig fordulnak elő feltételes mondatok, legfeljebb az érveléses kifejtések során – nem vállal konfrontációt, szeretné a lehető leghamarabb lezárni a dolgokat. Tagadásai sem szokásosak: mindig valami negatívumot akar kizárni tagadásai során – ez az állandó védekezésre vall. Árulkodó példa a MIÉP-ről és a kisgazdapárttól szóló összes nyilatkozata: nem egyenes tagadásokat mond, hanem a negatívumok tagadását. Például: ez vagy az a lépés, helyzet „nem veszélyezteti” a koalíciót. A negatívum tagadása mindig arra utal, hogy azon a ponton valójában nagyon súlyos problémák húzódnak meg, amelyeket azonban az illető leplezni szeretne. E mögött persze óriási mennyiségű elhallgatott, eltagadott információ húzódik. Tagadási késztetése egyébként is jelentősen eltúlzott, ezért általában a pozitívumokat mellőző: sokkal gyakoribb a negatív megközelítés, a helytelenítés, a leszólás, a bármilyen negatív értékítélet, mint a pozitív; kormányja saját tettein kívül szinte semmiről nincs dicsérő, jó szava. Mondatösszetételei meglehetősen egysíkúak: mondatainak 71 százaléka összetett mondat, s ezeknek 2/3-a alárendelt: nincs „és” kötőszó; általában kifejtő alárendelést alkalmaz, tehát magyaráz; a főmondat valamelyik tagját, elemét továbbmagyarázza. Ez vagy akkor jellemző, ha valaki nem biztos önmagában, abban, hogy pontosan fogalmazott a kijelentő főmondatban, vagy akkor, ha ugyan kénytelen volt előadni a főmondatot, de rögtön utána el akarja vinni másfelé annak tartalmát. Szövegeinek tartalmát illetően a tartalomelemzés a következő csomópontok, zűrzavaros érzelmi góccok meglétét mutatja: koalíció, a kisgazdapárt és annak elnöke, a MIÉP, a jobbközép, az Európai Unió és az USA. Ezek a kommunikációs pontokon egyértelműen kimutatható az ütközés a közlések tartalma és a mögöttes érzelmek, tényleges mozgatórugók között: mást mond, mint amit gondol. Mondatszerkezete grammatikailag lényegében hibátlan, szótalálása teljesen jó. Beszédeértése furcsa módon inkább közepesnek, mint jónak mondható, gyakran fordul elő, hogy visszakérdez, nem pontosan érti a neki szóló közléseket; a váratlan kérdéseket és közléseket olykor egyáltalán nem érti meg. Sztereotípiahasználata rendkívül jellemző: mindig az axiomatikus kiindulópontokat keresi, ha egy mód van rá, „ugye”, „mint tudjuk”, „közismert” trambulínokról ugrik neki közléseknek. Vagyis a valós indokokat ezekkel próbálja behelyettesíteni.

Nem ivós. Azért fontos ezt megemlíteni, mert Pünkösti Árpád legutolsó, 2001. tavaszi, a szakkollégiumi éveket fölidező cikke óta sokan hozzák szóba azt a pár, egyébként igaz régi történetet, hogy Simicska és Orbán miket műveltek a koleszban részegen. Igen, Simicskára mindenki úgy emlékszik, hogy lényegében végigvédte az egyetemét, és Orbánról is kering jó néhány olyan sztori, amelyben volt szerepe az alkoholnak, mi több, olykor kifejezetten berúgott állapotának. Ez mind igaz, de régen volt, és nem folytatódott. Az utóbbi sok-sok évben soha senki nem említi, hogy látta volna akár csak spiccesen is, s akik végigélveztek vele egy-egy ebédet, vacsorát, rendre arról számolnak be: megiszik ugyan egy-két pohár bort, sört, de soha nem többet. Néha elfogad egy-egy kupica pálinkát, ezt amolyan férfias dolognak tartja, ám az rögvést meg is árt neki. Több vidéki kiruccanásnak így lett rossz vége, beleértve például az osztrák virscaft szöveget, amikor szintén látszott rajta, hogy nem kellett volna pálinkát innia. Az ital föllazítja rajta a maszkot, amelyet pedig általában rendkívül fegyelmetlenül visel.

Valaha volt humora. ‘89-ben megszületett Deutsch Tamás első gyereke, Dávid, s az Orbán családban is még csak az elsőszülött lány, Ráhel volt meg. Akkor Orbán ezt találta mondani: – Húsz év múlva Orbán Ráhel és Deutsch Dávid meg fogja alapítani a kommunista pártot!

Másszor ugyanerről a szépfíú Deutsch Tamásról – vitatkozva arról, hogy valahová neki vagy Deutschnak kelljen-e elmenni – nyugodtan jelentette ki: – Miért kéne nekem? Ha a Tamás megy, akkor nemcsak a lányok, de a fiúk is

odajönnek!

Humorát azonban gyakran használja gyilkos viccelődésre. A '90-es kampányban ellenfeléről, Zacsek Gyuláról, az MDF-piacok szervezőjéről ilyeneket mondogatott: – Míg én fogadóórákat tartottam, ő a piacot szervezte; én a politikai komolyságomat nem adom oda egy zacsek krumpliért; a parlamentbe politikusok valók, és nem kofák: azok maradjanak a piacon!

Életének egyik abszolút központi eleme a foci. Márpedig tudjuk, az életben mindössze három olyan dolog létezik, amelyben alig-alig, s legfeljebb ideig-óráig lehet hazudni, ahol az ember igazi személyisége előbb-utóbb tényleg megjelenik: a játék, a sport és az ágy.

Hogy focizik hát Orbán Viktor? Természetesen centerjátékos. Bármilyen csapatba áll is be, elképzelhetetlen, hogy ne azonnal ő legyen a közép, az egyetlen lehetséges igazodási pont. Mindenki számára azonnal nyilvánvaló: őhózzá kell passzolni, őt kell helyzetbe hozni.

Nagyon-nagyon nyerni akar. Ha módosíthatja a játékszabályokat úgy, hogy az garantálja a győzelmét, akkor azt is megteszi. Fidesz-rendezvényen például a szakértők két csapatot is ki tudtak állítani, míg maga a frakció csak egyet. Orbán gondoskodott róla, hogy először a két szakértői csapat játsszon egymás ellen – mondván, az övé majd azután lép színre a nyertessel szemben –, vagyis már kellően kifáradt játékosokkal mérkőzhessen. És még ideológiát is mondott ehhez – igaz, kissé sumák szöveggel –: szegény hendikepes képviselők, akik halálra dolgozzák magukat, megérdemlik, hogy itt ne friss erőkkel kerüljenek szembe. Nyertek is, csak éppen a meccs végén Orbánék hullafáradtan jöttek le a pályáról, a szakértők pedig még másfél órát fociztak csak úgy játszásból.

Borzalmasan rosszul tűri, ha nem állnak győzelemre. Olyankor minden porcikáján izzik, hogy képtelen elviselni a kudarcot. Ám olykor jó választ ad a vesztesre álló helyzetre: még sokkal keményebben megdolgozik a számára elengedhetetlen győzelemért. Vagy reklamál. Egyszer már legalább egy órája rúgták a bőrt, amikor Gyekiczki Andrásához érkezett valaki, hirtelen sürgős megbeszélőnivalóval. Nem volt mit tennie, kiállt pár percre, a többiek tovább játszottak nélküle. Hamar végzett a hivatlan vendéggel, és visszaállt. Ám azonnal berúgott két gólt az éppen vézskapusként játszó Orbán kapujába. – Ez így nem ér! – méltatlankodott Orbán –, kimész pihenni, és utána villogsz! Ezt így nem lehet, érvénytelenítsük a két gólot!

Nagyon-nagyon gólcetrius, tehát eredményorientált. Apait-anyait beleadva, teljes erőbedobással, rengeteget dolgozva futballozik. Iszonyatosan sokat fut, nagy területeket fog be, rengeteget mozog előre-hátra. Elképesztően erőszakosan focizik. Minden csinnbe belemegy, nem kíméli sem magát, sem az ellenfelet, rámenős, kemény – a kegyetlenségig az.

Tud-e csapatban játszani? Nem, legfeljebb nagyon erős, jó csapatban. Kizárólag akkor fogadja el, hogy a foci voltaképpen csapatjáték, ha jól passzolnak neki, ha a többiek legalább úgy „látják a pályát”, mint ő, ha képesek kitalálni, mit fog tenni a következő pillanatban. Ha a csapattársak nem ilyenek, akkor minden helyzetet egyedül próbál megoldani és végigvinni, saját magát szökteti, nem passzolja le a labdát, a középközvető körtől is megpróbálja végigselezni a fél pályát, egészen a kapuig, és berúgni a gólt. A futballhoz értők azt mondják: ha ő is a pályán van, szerencsésebb lenne két labdával játszani: az egyik neki szolgálna, a másikat kergethetnék a többiek, huszonegyen. Merthogy azt tartja helyesnek, ha mindig ő van játékban, ha ő kezdi, és főképpen ő fejezi be az összes akciót. Magyarán borzasztó önzően játszik.

Meg is dolgozik érte, hogy jó focista legyen. Korábban próbálkozott a rezidencia körül, a Béla király úton, Mátyás király úton futni – a két kormányőr mókás társaságában –, de részint mindenki megbámulta, részint kétszer is megtámadta egy házőrző kutya, úgyhogy azt abbahagyta. Azóta egyedül tréningezik edzővel – minek oda csapat, arra nem tart igényt. Jakab János volt tatabányai balhátvéd, jelenlegi Vasas vezető az egyéni edzője, hetente legalább ötször reggel hétkor az Erdért pályán találkoznak. Futás, gimnasztika, aztán mindenféle gyakorlás labdával, kapura rúgás, cselezés. A pályáról megy „a dolgozóba”.

Korán megjelent Orbán stílusában az álszerénység. '88 nyarán a szárszói találkozón külön esti programként szerepelt: A Fidesz bemutatkozik. Kiült a pódiumra Kövér László, Németh Zsolt, Orbán Viktor és Rác András. A kérdések döntő többségére Orbán válaszolt, olykor látszott is rajta, rossz néven veszi, ha más is megszólal. Aztán valaki úgy kérdezett, hogy közbeszúrta: – A vezetőök az előbb azt mondta... – a teremben mindenki pontosan értette, Orbánra gondol. Egyetlen ember akadt, aki értetlenkedve körbekérdezgetett:

– Ki a vezető? Kit mond vezetőnek? – és ez maga Orbán Viktor volt. Néhányan a jelen lévő fideszesek közül alig leküzdhető ingeret éreztek, hogy most behúzzanak neki egy jókorát.

Orbán Viktor mindig csupán egy-két fő dolog foglya. Rendkívül intenzíven éli meg azt, ami éppen foglalkoztatja, arra hatalmas erővel koncentrálni, ami pedig az előtt és az után van, azt zárójelbe teszi, ügyet sem vet rá.

Így van ezzel még a hétköznapi teendők során is. Kirándulni volt a csapat, '87 nyarán. Vittek magukkal kondért és

nyersanyagokat, Orbán vállalta, hogy megfőzi ebédre a gulyást. Ám közben Simicska szól, kezdhetének kártyázni, ultizni vagy pókerezni. Viktor pillanatok alatt összevágta a húsokat, a krumplit – a sietségben persze túl nagyra –, bevágta a kondérba, és otthagya. Már a zsupára figyelt. Vagy húszan lesték farkaséhesen, mikor ehetnek végre, ám Orbánt ez egyáltalán nem érdekelte. Ő kártyázott. Csak egészen késő délután jutottak betevő falathoz a kirándulók.

Orbán személyiségének az az egyik gyöngye pontja – amit szerencséjére az SZDSZ és az MSZP egyáltalán nem lát –, hogy miközben a felszínen ott a fantasztikus határozottságot mutató, agresszív, kegyetlen, könyörtelen politikus, a másik oldalon, ha ugyanezt az embert belehelyezik bármilyen más viszonyrendszerbe, működésképtelenné válik. Nem tud mozogni, mi több, nem tud saját magával mit kezdeni más közegben, más környezetben, mint az övé. Értelmiségi körben, női közegben – leblokkol, nem képes jól produkálni. Gyakran kiesik a szerepéből.

Számbára ugyanis egyetlen valós viszonyrendszer létezik: az, amelyben emberré vált, a Kövér–Simicska-féle. Minden, ami ezen kívül van: elfajzás, s mint ilyen, nemcsak hogy nem fontos, de inkább nem is létező. Csak az van, amit ők maguk tesznek.

Nem szeret szívességet tenni. Jellemző mindannyiunkra az az emberi hozzáállás: aki viszont nekünk tesz szívességeket, visszakapja-e azt valamiben? Nos, Orbántól csak az, aki feltétlen bizalmát élvezzi vagy akit használni tud valamire. Így aztán sokan sokat tettek a Fideszért, Orbánért, ám semmit nem kaptak cserébe. Pláne akik nem lehettek veszélyesek rá.

S ugyanez valósul meg politikájában is. Nem azoknak akar adni, akik rászorulnak, akik nehéz helyzetben vannak, hanem azoknak és csak azoknak, akiknek már van, akik, úgymond, rászolgáltak, hogy kapjanak. A rászorulóknak kettőt hajlandó adni. Ígéreteket – amelyek beváltatlanul maradnak; és „panem et circenses”, cirkuszt: tűzijátékot, ezernyi millenniumi zászlót, gyönyörű és kellően gáláns átadási ceremóniákkal, bográcsgulyásos kormányulást a falusi pajtában, a korona ide-oda hurcolását.

Szeret viszont úgy tenni, mintha szívességet tenne. A nyugdíjmeléstől a minimálbércirkuszig sokfajta olyan juttatást, amelynek egyetlen forrása az adófizetők pénze, próbál úgy föltüntetni mint adományt, mint a nép sorsát szíven viselő államférfi gondoskodását. Milyen jellemző a Széchenyi-terv dolga! Az államkincstárban – vagyis az adópénzekben – végrehajtott átcsoportosításokkal meghirdették: most aztán támogatnak minden arra érdemes kezdeményezést. S nem is az a buta mellényülés az érdekes ebben, hogy olyan vállalkozóval teszik közzé a hirdetéseket erről, aki nem is kapott egyetlen huncut petákot sem, sokkal fontosabb maga a forrás. Széchenyi annak idején nem közpénzből kérte magánvagyonának gyarapítását, hanem összes birtokainak egyéves teljes jövedelmét ajánlotta föl a Magyar Tudományos Akadémia megalapítására. Arról nem kaptunk írt, hogy az Orbán család tokaji szőlőbirtokai jövedelmének bármilyen hányada is a Széchenyi-terv forrásait gazdagítaná.

A Magyar Filmszemle záróünnepségén a második sorban ült Orbán Viktor és a felesége, Áder János és neje, Kövér László és hitvese. Az első sort a zsűrinek tartották fenn, s a véletlen úgy hozta, hogy pont e díszes kompánia elé került az egyik zsűri elnöke, Kéri László. Leereszkedett a székére, s hátrafordult. – Szevasztk! – köszönt Kéri, ám egyedül Ria, Kövér László felesége üdvözölte. Az államférfiak történetesen mind nyílegyenesen előre néztek, mint akik nem látták meg. Nem köszöntek vissza neki.

Aztán nem sokkal később Orbán Viktor miniszterelnök a Parlamentben napirend előtti beszédben tette szóvá, hogy egyesek mennyit ártnak az országnak azzal, hogy a külföldi sajtóban olyasmiket nyilatkoznak, amik látszólag a kormány bírálatáról szólnak, de ténylegesen lejáratják a teljes magyar valóságot. És Kovács László, Haraszi Miklós, Vásárhelyi Mária neve mellé fontosnak tartotta odatenni Kéri Lászlóét is. Azét a Kériét, aki politikatudományra tanította társai jó részét, akivel éveken át ő is közeli barátságban volt. S aki ugyan kétségkívül eltávolodott attól a Fidesztől és attól az Orbán Viktortól, amivé és akivé váltak, de egyáltalán nem lett az, aminek Orbánék tartják őt: ellenség. Mert hiszen ez rendszeres csúsztatásuk régóta: aki mást gondol, mint ők, mi több, kritizálja őket – az ellenség. Hiszen történhet körülöttük bármi, nekik mindig múlhatatlan szükségük van újabb és újabb ellenségre, amint arra is, hogy a publikumnak is rendszeresen fölkináljanak ellenséget. Ha nincs ellenségük, úgy érzik: ők legyöngülnek. Ez nem gondolati és gondolkodási hiba – ez rossz mentalitás, ez rossz karakter, rossz jellem.

*

Kövér László kiballag a tópartra, ahol Orbán Viktor pecázni szokott. Döbbenet látja: a miniszterelnök egy már lefejezett aranyhalnak tisztogatja le a pikkelyeit.

- Atyaúristen, Viktor, mit csinálsz? – kérdi Kövér kiabálva.
- Mit? Halat pucolok – felel ő.

- De hiszen ez aranyhal, Viktor!
- Igen, az – dörmög Orbán, és egykedvűen kapargat tovább.
- De Viktor! – hüledezik Kövér. – Hát ettől kérhettél volna három dolgot is!
- Már kértem.

TARTALOM

A FENEGYEREK	14
LESZ FIDESZ!	40
CIKK-CAKK: AZ ELSŐ LÉPÉSEK	75
KÉT LIBERÁLIS PÁRT: AZ SZDSZ ÉS A FIDESZ	101
A LIBERÁLIS SZŐKE HERCEG ESETEA VAGABUNDDAL	114
ELLENZÉKBEN	155
HATALOMBAN	184
KI FIGYELT MEG KIT ÉS MIT?	199
A FIÚK A BÁNYÁBAN DOLGOZNAK	209
VIKTORKA	238
A FELETTES ÉN ÉS A TUDATALATTI	247
A VIKTOR	264

¹ Pütkösti Árpád: Szeplőtelen fogantatás, 2. rész; Népszabadság

DR. KENDE PÉTER

A VIKTOR

Orbán Viktor személyisége nem is olyan bonyolult, mint sokan hiszik. Kövér László a tudatalattija, és Simicska Lajos a felettes énje. Bár talán ez így nem is igaz. Lehet, Simicska Lajos a tudatalattija, és Kövér László a felettes énje.

Köznapiban fogalmazva: az egyszemélyes focicsapatnak – amelynek Orbán Viktor a kapusa, hátvédje, összekötője és legfőként a közép-csatára – Kövér László a tréner, Simicska Lajos pedig a menedzsere. S a csapatnak – egyelőre – nem Várszegi Gábor a tulajdonosa, hanem ők hárman maguk, valamint családtagjaik, barátaik és üzletfeleik, akárcsak Nyuszinál, ahol Micimackó és Malacka egyaránt kimaradt a tulajdonosi körből. Ámbátor Magyarországon ma tízmillió Micimackó él, Orbánék viszont nincsenek többen százötvennél. De hiába: „Minél inkább havazik, annál inkább hózik”.

Az Orbán-családban négy férfi van. Ebből kettőnek Győző a neve, egynek Viktor. A negyediket Áronnak hívják, ez vagy azt jelenti: ihletett, tisztánlátó, vagy inkább azt: a bátorság hegye.

ISBN 963 009 037 6

